Shiva Rahasya - Part 1
शिव रहस्य - पूर्वार्ध
Sanskrit
Handwritten on Paper
Near about 200 years old
165 Folios
15.2"x7"
Complete

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शिवरहस्यपूर्वार्धं ५८ । १२१६०

सटीकाः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ श्रीसांबशिवायनमः ॥ शिवपादारविंदश्रीयाश्रीयंश्री
पतिंविधिं ॥ इंद्रंचंद्रंसुनानम्यानुभास्यतिसांदिंव ॥ १ ॥ ॐ पुरानैमिषमासीत्समुनयःशौनकादयः ॥ सूतंवेदार्थतत्वज्ञंजपाम्भो
चुःप्रयत्नतः ॥ २ ॥ ऋषयऊचुः ॥ वेदवेदांततत्वज्ञ शिवतत्वानेकजीवन ॥ शिवतत्त्वदास्मभ्यंशिवस्थानंश्रुतिःश्रुतं ॥ ३ ॥ यत्रसर्वे
सुखावाप्तिःयत्रपापसंघवारणं ॥ सन्निधानंमहेशस्यभक्तानुग्रहसाधनं ॥ ४ ॥ शांभवानामभीष्टार्थाःसर्वेसिध्यंतियत्रवा
जनामासेनसततंप्रसन्नःपार्वतीप ॥ ५ ॥ यत्रतीर्थानिरम्याणिपापनाशकराणिच ॥ धर्मप्रवृद्धिर्हलिंगेशांगंमंगलदायकं ॥
६ ॥ एतादृशंस्थलंकुत्रत्रिनेत्रस्या[illegible]परं ॥ तद्धिवार्यो[illegible]चलेनवदशोनमुरस्सरं ॥ ७ ॥ त्वयोक्तेऽजीवाद्दस्थानिविचित्राणिव
हून्यपि ॥ तत्सुखिंसिद्धिंदशिसंविर[illegible]भयंवदि ॥ ८ ॥ इति तन्मुनिवाक्य श्रुत्वारम्याणिसादरं ॥ तमुवाचमुनिश्रेष्ठोताहर्षनि राम:
र्भरमानसः ॥ ९ ॥ सूतउवाच ॥ साधुसाधु[illegible]महाभागाः शुद्धचित्तलयस्वरा [illegible] नत्वाहंनिमात्रेणप्रसन्नमधुनामलः ॥ १० ॥ भाग्यवंतो १
भवंतोपिभवलिंगार्चनप्रियाः ॥ भवतांसा[illegible]लक्षोनन भवभक्तिः [illegible] ॥ ११ ॥ तत्संगोदुर्लभोलोकेसतःशांभवपुंगवाः ॥ शांभवा
नांमहाभाग्यंलोकेनास्त्यत्रनत्खलु ॥ १२ ॥ शो[illegible]संगापि वांछापिमत् जातेषु [illegible] ॥ तत्तावदप्यफलिताभवदागमनादिह ॥ १३ ॥
शांभवागमनंभाग्येजन्मजन्मांतरारितैः ॥ भवंतीतिश्रुतंपूर्वंवसिष्ठादिकवाक्यतः ॥ १४ ॥ शांभवत्वंचविज्ञातेभवत्स्फलबहुसाधनैः
तानितावत्साधनानिपुण्यकोट्यार्जितानिहि ॥ १५ ॥ उद्धूलनंत्रिपुंड्रंचरुद्राक्षाणांचधारणं ॥ शिवलिंगार्चनंचेतितपःफलमनुत्तमं ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यत्रश्रीभवपादानु रजो लेशः पतिष्यति ॥ तत्रावतुत्तमं तीर्थं तत्र शंकरसंनिधिः ॥१७॥ तत्रैव धर्माः सर्वेपि सर्वाभीष्टफलप्रदाः ॥ श्री
भवानीसंनिधानेन कृतपुण्यं तदक्षयं ॥१८॥ न यत्र पादसंबंधः सर्वसंपत्समागमः ॥ तत्रश्रीभवसंसर्गे कोपि ष्टं न न सिध्यति ॥१९॥
दूराद्दृष्ट्वा श्रीभवानां पादांबुजभजादयः ॥ [illegible] यामीति प्रस्तावं निश्चार्य पितृत [illegible] ॥२०॥ आगते श्रीभवे गेहं नृत्यंति पितरः सुराः ॥
तदासनप्रदानेन स्वर्गलोकपतिर्भवेत् ॥२१॥ भक्त्या तच्चरणांभोजं [illegible] जलैः ॥ पूतो भवति पुण्यात्मा निवृत्तः पापसंघतः ॥२२॥
यो भावे चरणांभोजे शिरसा प्रणमेन्नु [illegible] ॥ तन्नमंति सुराः सर्वे धन्योयमिति [illegible] ॥२३॥ त एव धन्याः पुण्यात्मा ये श्रीभवपदार्च
काः ॥ तस्मात् जलपानेन पीयूषपीत [illegible] ॥२४॥ शिवलिंगादितद्रूत्वा न नमद्य [illegible] मादृतः ॥ सतावत्मातु को लोके वरबाह्यः स एव हि ॥२५॥
शिवबुध्या प्रपश्यंति शिवं शिवपरायणाः ॥ शिवालयः स वर्त्तेत पुनः शैव [illegible] ॥२६॥ अनंतजन्मपुण्यानां फलं चैव न समीहरं ॥ चै
वं विलोक्य पुण्येन कः सुरेनान्नपाद्य [illegible] ॥२७॥ ये प्रजयंति मनुजाः शैवपूजक राजकान् ॥ तपस्याः सर्वदेवानां मुनीनां च विशेषतः ॥२८॥
अर्घ्यपाद्यादिकं यच्च संपादितं मिहाधुना ॥ न त्वेव रूप [illegible] तार्थं मां कृ वैतु शिवतत्परा ॥२९॥ अद्य धन्योस्मि धन्योस्मि कृतार्थोस्मि शिवा
चेकः ॥ शिवरूपाणि मनतां शरीरा प्रीति मन्मनाः ॥३०॥ एतानि शिवलिंगानि शरीराणि मुनीश्वराः ॥ जंगमान्येव लिंगानि शिवो यत्राधि
तिष्ठति ॥३१॥ शिवाभिमानलिंगानि शैवगात्राणि तानि वै ॥ पूजनीयानि यत्नेन बिल्वपत्रादिभिर्मुदा ॥ इत्युक्तानि लिंगानि प्रज
यित्वा मुहुर्मुहुः ॥ प्रणतः प्रांजलिः सन् प्रहृष्टा [illegible] ॥ ततो दृष्ट्वा विलोक्यैव स ते श्रीभवपुंगवाः ॥ आनंदाश्रुसमाकीर्णाः कृतां

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जंडिपुराजगुः॥ ऋषयऊचुः॥ सूत धन्यो सि धन्यो [illegible] मिति रियं त्वया॥ कथं प्राप्ता पुराचीर्णं किं किं तु प्रयमनश्वरं २५ केन पु
ण्यप्रभावेन भवता मंगलावहं॥ मेयं तापतिषाद [illegible] पंक्तियेतवद २६॥ श्रीसूतः॥ पुरा व्यासः समागत्य केदारेश्वरसंनिधौ
केदारेश्वरमभ्यर्च्य स्थितः संतुष्टमानसः॥ तदा शिवार्चनपरं व्यासं शिष्यगणावृतं॥ अयाम्योक्तं शिवज्ञानं कथं जातं तवेसपि ३८ स
शिवाराधनासक्तः शिवपंचाक्षरं स्मरन्॥ स्पृष्ट्वा विजति लिंगं च केदारे [illegible] मुवाच मां ३९॥ श्रीव्यासः॥ सूताधुना त्वमेकं वक्ष्ये शैवं
सनातनं॥ रहस्यं परमं गुह्यं सनाम्ना [illegible] विचक्षणं॥ ४०॥ पद्मासनो न [illegible] सुरैर्वेनेषु सादरं॥ रहस्यमुच्यते किं वित त्वं भक्तोसि
ममेसपि॥ यद्रहस्यं मया नोक्तं तोरि [illegible] गोपनीयं [illegible] त्नेन [illegible] भक्ति पुरस्सरं॥ [illegible] भक्ता पदत्वं मातुलाय विशेष राम:
तः॥ त्रिलोकां सर्वतो दिक्षु लयं [illegible] नः॥ अशांभवाय रहस्यानवक्तव्यमिदं त्वया॥ [illegible] रहस्यमिति निश्च २
यात्॥ शपथः क्रियतामत्र केदारे [illegible] ध्यो॥ अशांभवाय रहस्यानन दामीति निश्चयात्॥ निधानकुंभं चोत्तराय दुष्टायापिह तमा
त्मनः॥ कः प्रयच्छति यत्नेन तं संपाद्य प्रयत्नतः॥ अन्ये निधान [illegible] चोरेभ्यः [illegible] तु कथंचन॥ अयं निधानकरुणाः सर्वथा देय एव
न ४७ शृण्वंतस्त्वद्य भवंतोपि मुनयः शिववत्सलाः॥ प्रसंगाद्द्युना [illegible] रहस्य [illegible] इदं भवद्भिर्यत्नेन गोपनीयं समाहितैः
रहस्यानामिदं तावद्रहस्यं शैवमुत्तमं ४९॥ यथा रत्नानि दिव्यानि गोपनीया [illegible] तः॥ तथा रत्नानि दिव्यानि गोपनीयानि यत्न
तः ५०॥ रहस्यरत्नमित्येतत्प्रख्यातं वेदसंश्रुतं॥ इदं रहस्यं वेदांते गोपनीयं [illegible] ५१॥ मयापि श्रद्धया तावत्त्वत्स्नेहदयया परं

रहस्यमुच्यते शैवमवक्तव्यमपि ध्रुवं ॥ ५२ ॥ रत्नान्यस्यं तदि[illegible]यानि प्रदेयानि कदाचन ॥ इदं रहस्यं परमं न देयं शिवतत्परैः ॥ अपार
क्षामपि त्वं न प्रसिद्धमिदं मादृशात् ॥ अतएव भवद्भिस्तु गोपनीयं [illegible] तः ॥ ५४ ॥ इदं रहस्यमिति स्कन्दे शिवेन गिरिजापतिं ॥ तया गु
प्तमिदं पुण्यं भवान्या भक्तिपूर्वकं ॥ ५५ ॥ तया तत्वं कुमाराय पृच्छया भक्तिपूर्वं [illegible] नेनैतद्रहस्यं हि शैवं वेदान्तसंस्कृतं ॥ ५६ ॥ तदुक्तं नं
दिकेशाय कुमारेण कदाचन ॥ प्रणताय विनीताय कृतांजलिपुटाय च ॥ इदं [illegible] गयथा योक्तं नंदिकेशेन धीमता ॥ तस्मात्परं परं ज
सासं युताय यतात्मने ॥ ५८ ॥ इदं [illegible] नोक्तं चतुर्वक्त्राय धीमते ॥ प्रदातं [illegible] न्मयाय सरस्वत्यासहान्वहं ॥ ५९ ॥ ब्रह्मपासन
कादिभ्यः प्रोक्तमेतन्महत्तरं ॥ [illegible] शयाद्यमहं [illegible] नोक्तं मादृशात् ॥ ६० ॥ [illegible] श्वासार्थमिदं तावत्तद्धि स्मरणात् कथां ॥ मया वत्कुस
मारश्रौ भवद्भ्यो मुनिपुंगवाः ॥ ६१ ॥ [illegible] यत्नेन [illegible] तायहि गापये ॥ भवद्भिरपि वक्तव्यं मान्यस्मै सर्वथा द्विजाः ॥ ६२ ॥ इदं मत्ता
र्थितं तावत्कर्त्तव्यं नात्र संशयः ॥ इत्थं [illegible] सर्वं मम [illegible] गुरु [illegible] पा ॥ ६३ ॥ [illegible] यदुचुः ॥ यदुक्तं श्रीमता भक्त्या तत्सर्वं श्रुतमेव हि ॥ हि
ताया स्मभ्यमयुक्तं त्वया तत्वविदां [illegible] ॥ यद्गोपनीयं देवानां रहस्यं शांभवं शुभं ॥ तद्गोपनीयमस्माकं रत्नवन्नात्र संशयः ॥ ६५ ॥ इदं कं
ठमपि त्वेन रक्षणीयं विशेषतः ॥ अस्मिन्नर्थे संशयो पि श्रीमता कार्य एव न ॥ यद्रहस्यं पुराणोक्तं श्रीमतापि त्वया मुदा ॥ पृष्टेनापि प्रय
त्नेन रहस्यं तद्धि होच्यते ॥ ६७ ॥ इति श्रुत्वा मुनि[illegible] व्यासः संतुष्टमानसः ॥ रहस्यं वक्तुमुद्योगं चकार चतुरस्ततः ॥ प्रणम्य शिवमहे
तं भस्मधारणपूर्वकं ॥ शिवलिंगमुपस्पृश्य पुनर्नत्वा महेश्वरं ॥ आनंदाश्रुसमाकीर्णस्तूर्णो गद्गदया गिरा ॥ हृदि सांबं स्मरन्नेव घोरसं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सारत्नामकं ७१ ॥ व्यास उवाच ॥ धन्यात्परं येन स देहो भस्मभूषितविग्रहः । शिवविद्यादानपात्रं त्रिनेत्रप्रियमीदृशं ॥ पात्रे दत्ता
निरत्नानि धनानि विविधानि च । सर्वसौख्यप्रदानीति श्रुतानि श्रुतिभिर्मुहुः ॥ ७२ ॥ शिवविद्यादानपात्रं दुर्लभं भुवने यतः । त
स्मात्पात्रे परित्यागः कथं कार्यो मनीषिभिः । शिवविद्याप्रदानेन दातुः पात्रस्य च द्वयोः । तरं तु भवत्येव घोरसंसारसागरात् ॥ ७४ ॥ यत्रापा
रहराजरामरकथासिंधुः समुज्जृंभते तत्रांभोगणनाथषण्मुखयुतः शंभुः स्वयं नृत्यति ॥ पदार्थमपि वा मुदा मदनमर्दनेन दत्त्व
सादरकथागतं कथमपि स्मृतं वा श्रुतं । ददाति मुदमंतकं प्रणतमाशु तां तत्करोत्यपारसुकृतं बुधिप्रविरसार्धं [illegible] मुहुः ॥ विष्णुव
क्त्रेकरश्चतुर्मुखमुखाच्च शिवकेरा [illegible] समस्तासुरात् ॥ यथा सौ यमलोकिकः शिवकथागंगा
तरंगानिलः श्रोत्रं स्पाचयेतीति [illegible] रतसंतति तत्कुर्वे ॥ तेसाप्यनल्पपिपासया खलु दिनेन कं सहं [illegible] किं वक्तव्यमलं खर्वं राम:
स्मृतिपथारूढामृतत्नीपेत ॥ ७६ ॥ गात्रश्चात्रविशालनेत्ररसनाचित्तादुपात्तमस्त्युपायानं त्वमुपपयवेशाने तेन गपानाद्ये आपराथोधिका ॥ ३
यद्यप्यस्तु तथापि शंकरकथापीयूषसिंधुस्फुरल्लोलत्तुंगतरंगविग्रहो न [illegible] सर्वोत्तमः ॥ ७७ ॥ द्राक्षेक्षुक्षीरसाराद्युतिरु
चिररसास्वादलव्यापनाद्येरद्याळिकालकाल श्रुतिकथितकथा [illegible] ॥ घोराकारप्रसारस्फुरदुरुसुरसासारधारालुर
त्नांचप्रक्षोत्रं के विविक्ते पिब पिब रसने स्वादनामोदमाना ॥ ७८ ॥ नामभिः शरासनं हरिशरं सव्ये दधानं करे संहंतुं त्रिपुराणि भूरथवर
न्यस्ताग्रपादांगुलिं । आपादप्रपातामितामरशिरःकोटीररत्नप्रभास्पर्धावर्धकपादुकार्धचरणं काले सदा भावयेत् ॥ ७९ ॥ वंदेमरु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्रासेनारुशिखरज्याकारकाकोदरश्रीवालेहृत्तवामपाणिचरणंनाराचनारायणं॥ स्याकुंचितपाणिनास्करूणासंपूतवयंतंपु
राजित्वावीक्ष्यशिवासहासममरस्त्राण्वृष्टितुष्टंमुहुः॥ ७९॥ यपादम्बुजेंद्रं प्रमुखवनितायस्तुकमपिप्रभास्यधामधामृतकरशि
रोरत्नमहिम्ना॥ मुहुर्द्दृष्ट्वाहृष्टा निजचरणजायछविन्नतां मिदंचक्रानिः दिन्नातुममकस्वापारमपीं॥ ८०॥ जाताः शंकरसुंद
रोदरदरीहूरोवेरास्त्वांकुराः सिक्ताः शंकरनामधेयसुधयासद्यः प्ररूढाफलं॥ आनम्राशिवनामरूक्षणसुधायंत्राभिलाषामुहुः कु
र्वतोरसनांरसेरभिनवांकर्तुंकिमद्याघ्यता॥ ८१॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेव्यासमुनिसंवा
देनामप्रथमोध्यायः॥ १॥ ईश्वर उवाच॥ शिवविद्यामहाविद्यासाविद्यामुक्तिदायिनी॥ तांविद्यांवेदवेदाधगौरीवाशंकरोथवा॥
१॥ कुमारोवागणेशोवानंदिकेशोथवास्वयं॥ यदिस्याद्गिरिजाकांतेभक्तिरव्यभिचारिणी॥ २॥ तदेवशिवविद्यायास्वरूपश्रवणोभवेत्॥ भ
क्तिरीशेतथावावन्तकस्याप्यहुतंतथ॥ ३॥ शिवविद्याप्रभावेनदुर्लभोभूतलेभुवे॥ यथाभक्तिर्महादेवेतथैवसातपसारवलु॥ तथाक्ता
पिनदृष्टेवभक्तिरव्यभिचारिणी॥ ४॥ रत्नतयारव्यातासेवभक्तिर्महेश्वरे॥ ५॥ साभक्तिर्मुक्तिदानृणांसंसारभयमोचने॥ महादेवश्चि
दाकारः परमानंदविग्रहः॥ निर्गुणोपिगुणीप्रीतः पार्वतीपतिरित्यपि॥ चंद्रचूडइतिख्यातः त्रिपुरांतकइत्यपि॥ ७॥ स्मरारिरितिविख्यातः
कालकंठइतिस्मृतः॥ त्रिशूलपाणिस्सर्वेशोजयामंडलमंडितः॥ ८॥ उमार्धविग्रहत्वेनप्रख्यातः परमेश्वरः॥ अंधकारिरितिख्यातोवृषध्व
भध्वजइत्यपि॥ ९॥ लिंगाकारइतिख्यातोभस्मोद्धूलितविग्रहः॥ कामारिरितिविख्यातः कामदत्वेनकीर्तितः॥ १०॥ अक्षरत्वेनविज्ञातोवि

रुद्राक्षभूषणः शांतः नीलकंठइतिस्मृतः॥ विरूपाक्षइतिख्यातोदक्षोदाक्षायणीप्रियः॥ कुमारगुरुरव्यक्तोव्यक्तः सुंदरविग्रहः॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ज्ञानानंदसागरः ईश्वरः परमात्मा च परमात्मा परात्परः इत्यन्यानि विरूढानि नामसर्वे चिरात्मके चिद्विलास इति ख्यातं विदिस्म
पि विशेषतः इदं सर्वं सदा स्माभिः त्रिवर्गार्थं निरीक्षितः १३ तद्धर्मश्रवणादेव तद्ज्ञानं च भविष्यति व्यास उवाच शृणुध्वं मुनयः
सर्वभूतिधारणपर्वकं हृदि ध्यात्वा महादेवं मंगलार्थं गमव्ययं १ शिवार्चनं परो धर्मः सर्वधर्मोत्तमोत्तमः तस्मिन् धर्मास्सर्वे पित
र्योएव केवलं २ शिवः परात्परं ब्रह्म ... निरंजनं दलस्वरूपं विज्ञानघनएवेति मानं दघनमुच्यते तं निर्विकारं निर्लिप्तं तद्यां नविवर्जि
तं ज्योतिस्वरूपममलं नामरूपविवर्जितं ४ अप्रमेयं निर्गुणं च निरंजनममनामयं वाचामगोचरं मन्ये मनसामप्यगोचरं यतो वा
चो निवर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह ... वचनैरशक्यं तं निरूपणं ६ पुराणानां का कथा च वामो सांगा लभंततं अनर्गलप्रवा
हाणां कथानामपि वाक्कथा ७ ... नत्वकथं विद्वयाविभो त्वमेविवयताम्याम ततस्तद्वच सामपि ८ इदमप्युच्यते तावत् रामः
अरितेन कथंचन शिवेनैवमयाविप्राः स बुद्धिप्रेरकः शिवः ९ देवस्य सवितुर्बुद्धिं प्रचोदयति शंकरः स एव भगवान् भर्गो धियो योनः ४
प्रचोदयात् १० देवस्य दीप्यमानस्य सवितुर्जनमुत्तमं प्रचोदयति विश्वात्मा वरेण्यं शिवएव सः ११ अन्यः को वा तद्वरेण्यं सवितु
र्यो प्रचोदयात् असमाकमितरणार्णवासगर्भेः शोकतस्तातः १२ अस्य भर्गस्य देवस्य माहात्म्यं श्रुतिषु श्रुतं संसार भर्जनाद्भर्गः सोयं स्व
र्गापवर्गदः १३ पुराच कारगायत्री तपो घोरतरं परं आतस्तत्तपसा देवमुक्तः कावरयातदा १४ ततः परं समगवान् भर्गः स मादि
कारवा तामुनोवाच तिचतुरोघनगंभीरया गिरा १५ श्रीसदाशिव उवाच त्वयातप्तं तपो घोरं कल्याना मस्तु तं ध्रुवं तन प्रीतो स्म्यहं दे

वीवरंवृणुयथेछया ॥ वरदेषुवेरण्योहंत्वदीप्सितवरप्रदः ॥ किमेष्टव्यंममास्त्यत्रप्रीतिवतपसाधुना ॥ १८ ॥ इतितद्वचनंश्रुत्वाप्रणम्य
भुविदंडवत् ॥ गायत्रीमूर्त्तिमासाद्यस्वानंदाश्रुपरिप्लुता ॥ १९ ॥ भगवन्देवदेवशभर्गसंसारभंजक ॥ प्रसीदकरुणासिंधोवरंदेहि
मदीप्सितं ॥ मंत्रःशिवपदाभावेजपायोग्यइतिश्रुतिः ॥ प्रसिद्धःसास्मृतिस्तात्मान्याधन्यस्यकेवलं ॥ २० ॥ मंत्रेशिवपदंयत्रतेनसि
द्धिःप्रजायते ॥ अतोमुनीश्वराःसर्वेशिवमंत्रउपासकाः ॥ २१ ॥ शिवमंत्रेविद्यमानेसर्वविद्याप्रकाशके ॥ अविद्यानाशकेतस्मिन्
अन्योमंत्रोनजायते ॥ यथायापासजस्रमंत्राःशिवशब्दविवर्जिताः ॥ अतस्तेर्वर्द्धयाऊनेःअल्पवानफलेध्रुवं ॥ २३ ॥ नीरसैस्तरुभिः
पुष्पंनफलंवायथातथा ॥ शिवं [illegible] जेपामजुसेनापिविफलं ॥ २४ ॥ किंवंध्याजरठापुत्रंसूतेविद्याविशारदं ॥ तथामंत्रास्तेनवं
ध्याःशिवनामविवर्जिताः ॥ २५ ॥ शि [illegible] स्वरूपपदाहृदेनमहेश्वर प [illegible] मंत्रतरूसूतेभक्तिमुक्तिःपुनः ॥ २६ ॥ शिवनामप्र
वेशेनमंत्रोभातियथारविः ॥ उद [illegible] मासाद्यसहस्रकिरणोपिसन् ॥ २७ ॥ महांधकारेनरविःयथाभातितथापुनः ॥ शिवमं
त्राभावजज्ञानफलायापयुज्यते ॥ २८ ॥ [illegible] प्राकारंदिनंभानुमपक्ष्यासाद्यभासते ॥ मंत्ररूपादिनस्यापिभर्गशब्दस्तुभास्करः ॥ २९ ॥ दि
नेनभास्कराभावेदिनत्वमपियास्यति ॥ यथातथामंत्रतापिमंत्रेतन्नविनापुरा ॥ ३० ॥ सर्वेशिवपदंपूर्वंत्वयातावन्महाजना ॥ तद्यत्र
मंत्रेनभवेत्समंत्रोजप्यएवन ॥ कंठेमंगलसूत्रंचेन्नारीमंगलावहा ॥ तथैवमंत्रविद्यापिमंगलायनतंविना ॥ २२ ॥ शिवमंत्रस्तुमंत्रा
णांतावन्मंगलसूत्रवत् ॥ जातोमंगलदानायकिमन्यैःसाधनैरपि ॥ रत्नभूषणयुक्तापिनरंडाभातिसर्वथा ॥ विनामंगलसूत्रेण

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्वामंत्रो नतं विना॥ ३४॥ किं त्वया निश्चितेधन्वाध्यानदो॥ श्रीनगभिधौ॥ शिवमंत्रविहीनेन जप्तेनमनुनापि किं॥ योगोः सगर्भोसा
पोप्यासाधनैर्विविधैस्तथा॥ शिवमंत्रेण संयुक्तो मनुजो यामनीषिभिः॥ शिवमंत्रात्मकं त्वं मंत्रः आयधिराजितो॥ यथाधरास्त्व
गर्भोफलमसेमनोहरं॥ ३७॥ पतिव्रतापियानारीपुत्रहीनानराजते॥ तथाशिवपदाभावेमंत्रविद्यानराजते॥ ३८॥ मंत्रोमंत्रत्वमा
प्नोति शिवमंत्रप्रवेशनात्॥ तदभावे [illegible] स्यात् मंत्रः केवलः शिवः॥ ३९॥ महिम्नोशिवशास्त्राणां नहालुशक्यतेमया वेदैरपिनविज्ञा
तो मुनिभिश्च सुरैरपि॥ ४०॥ मन्नं [illegible] योग्यत्वंनास्तीतिमुनिभिः प्रभो॥ नउपायश्च युक्तोयं मनो दुःखमिदं मम॥ ४१॥ एतदुःखवि
नाशस्तत्वं प्रसादं विना कथं [illegible] भगवान्नप्राप्यमेपिदंप्रभो॥ ४२॥ यन्नवेदैरपि ज्ञातं तवरूपंमहेश्वर॥ तदद्यदृष्टंभग
वन्प्रसीद परमेश्वर॥ ४३॥ नमस्ते [illegible] महेशाय तुभ्यं नमो नमस्ते वृषभध्वजाय॥ नमो नमस्ते गिरिजाधवाय विद्यास्वरूपाय न
मो नमस्ते॥ ४४॥ नमो नमस्ते परमात्मनेऽनन्त स्वर्गापवर्गप्रदभर्गनामो॥ ४५॥ [illegible] दांभोजविलोकनेन सुखं बुधैर्यम्यनुवृत्ति
माप॥ आपत्कुलं नष्टमनन्तमीशात्वत्प्रसादप्रार्पितचित्तवृत्तेः॥ शुभाशुभैर्[illegible] प्रसन्नचित्तो पि भवेन्नरोपि॥ ४६॥ अणो
रणीयान्महतो महीयानात्मागुहायां निहितोस्य जंतोः॥ तमक्रतुं पश्यति वीतशोको धातुप्रसादान्महिमानमीशं॥ ४७॥ उमा
सहायं परमेश्वरं प्रभुं त्रिलोचनं नीलकंठं प्रशान्तं॥ ध्यात्वा मुनिर्गच्छति भूतयोनिं समस्तसाक्षिं तमसः परस्तात्॥ ४८॥ अव्यक्तरू
पं परमात्मतत्वं नैव द्रष्टं वेदांतपरिश्रमोपि॥ त्वयं परं त्वीश्वरपादपद्मप्रसादोविज्ञेयमितिप्रमामे॥ ४९॥ नयत्स्वरूपं तवैवदृष्टं नरः

राम: ५

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ष्टमीशानसुरैरपीदं ॥ मयापरं भाग्यवशेन दृष्टं भाग्यस्य भावो भगवन्नियत्ता ॥ ५० ॥ यत्नादपञ्चसमर्थाप्रवृत्ताः कृतांतवार्त्तामति
दुस्सहांतां ॥ विहायचानंदजलाब्धिमग्नासंसारतापैर्नचपीडितास्युः ॥ ५१ ॥ महेश्वरश्रीचरणारविंदं निधायचित्ते भुजकर्णि
कायां ॥ आनंदधारावृतसच्छरीरासुरापवर्ग्यातिजरानधीराः ॥ ५२ ॥ यदि [illegible] शिवपादपद्महृत्पद्मसंविष्टमतिप्रहृष्टे ॥ प्रहृष्ट
एवातिनिकृष्टजन्माप्युत्कृष्टजन्मासतुकिंपुलस्यात् ॥ ५३ ॥ स्वर्गापवर्गौ [illegible] भजंतिधन्याः परमंतरायैः विनानमुक्ताद्यपरं
परास्तेसमस्तलोकेषु [illegible] कारिकोस्ते ॥ ५४ ॥ अनंतकल्पाघपरंपरासु [illegible] शंकरपूजकास्ते ॥ नापत्सुपरं यांतिकदापिधीराधीरा
स्तएवेति विचारिताश्च ॥ मयि [illegible] तस्त्वपायं त्वत्प्रसादसद्ज्ञानदानरूपः ॥ आनंदकंदाय मनुष्यरूपं मेस्तु महानंदनि
धानमीशा ॥ कारुण्यपूर्णाम्बुधि [illegible] त्वास्मृत्वापिसंतोषमहाब्धिपूर्णाः ॥ दृष्ट्वाभवंतेभगवंतमीशं केवानतृप्तास्तरसासु
रेवन ॥ ५७ ॥ अनुसर्पांतस्यत्रुभृति [illegible] मुखानिसंप [illegible] यात्रोयेपि ॥ यस्यानपायात्वयिभक्तिरीशासातावदस्तंतमदुर्लभंभान
॥ ५८ ॥ यत्नाप्रमोदेनकृतास्तिधर्मोमहेशपादार्चनरूपएव ॥ तस्यैतद्भक्तिर्नुभवत्वहस दुर्लभं मे किंनसतामपीश ॥ शोभाययाभगपि
दग्वेशामंत्रमदीयेपितथाप्रसादः ॥ भवतु यं मे भगवन्नु वरोस्त्ववरत्वमित्येव मतिर्ममास्ते ॥ व्यासउवाच ॥ इत्येकेतद्वचःश्रुत्वा
तथास्त्वितिमहेश्वरः ॥ गायत्रीपूजितेलिंगे [illegible] संवृतः ॥ ६१ ॥ गायत्री पूजितंलिंगं यः पूजयति सादरं ॥ ससर्वस्मिन्हिसंप
न्नःसिद्धेषुप्रथितोभवत् ॥ तदाप्रभृतिगायत्री जप्यभाग्या मुनीश्वराः ॥ स्वर्गापवर्गदातृत्वाच्छोभर्गत्वमागतः ॥ योगायत्री स्तवंपु

पंचमहेशध्यानपूर्वकं ॥ पंचजपफलं प्राप्य सिद्धमंत्रो भविष्यति ॥ ६७ ॥ एतादृशाः शिवकेन नार्चितान नतो मुहुः । नध्यातानस्मृतः
पुण्यैः अपारैर्विविधैरपि ॥ शिवमंत्रजपेरत्वा शिवध्यानपुरस्सरं । शिवं यांति शिवाचाराः सदाचाररताः सदा ॥ ६८ ॥ अतः शिवप
दाभावमंत्रो जप्योनसर्वथा ॥ शिवमंत्रान्वितो मंत्रो जपनीयः प्रयत्नतः । वेदोक्तत्वेन शास्त्रत्वान्न जपायोपयुज्यते । नहि रासभशब्द
स्य शुद्धस्य जपयोग्यता ॥ नृपोपरसंगतः हितं यथा मौलिविभूषणं ॥ तथा शिवपदोपेतो मंत्रः कंठविभूषणं ॥ भुक्तिकांता करा क्रांता
शिवमंत्रजपेः परं वेदांबुराशिः सर्वोपि नालंकाराय जायते ॥ ७० ॥ रत्नाकरत्वं जलधेर्दिमरत्नान्वयासरं ॥ किरीटयोग्यं तद्रत्नेन
त्रसंनन्नृपंतथा ॥ ७१ ॥ समुद्रस्यत्वमापन्नो यातत्रसाः शिवताश्च पि । केनवा शिरसा ग्राह्या स्तत्रसागपर्याय यथा ॥ शिवमंत्रमपि स्तोत्र
हृदर्त्नाकरस्थितः ग्राह्यो जपाय [illegible] यस्मात्तद्योग्य एवन ॥ सलंदिंवकुनोक्तेन शिवशब्दः परात्परः । शिवत्वेनेति विज्ञेया शि रामः
वलिंगं च तादृशं ॥ ७४ ॥ शिवश्च शिवलिंगं च रुद्राक्षः सितभस्म च । शिवदेनैव भाग्येन लभ्यते मुनिपुंगवाः ॥ शैवाः नत्वा शिव ६
प्राप्य भस्मलिंगं च शांभवं । शिवमंत्रं च संप्राप्य मुच्यते पापबंधनात् ॥ शैवाश्च वयं विभूतिविलसद्रुद्राक्षभूषाश्रयाः [illegible] नः शि
वलिंगमेव सततं ध्येयः शिवः केवलं । अस्मद्रागवशेन भर्गपदयो मंत्रो [illegible] पंचाक्षरो रुद्राध्यायगतो जपाय विधिवच्छैवाः महा
पापच ॥ ७७ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे व्याससमुनिसंवादो नाम द्वितीयोध्यायः २
सूत उवाच इति तद्वचनं श्रुत्वा ते सर्वे मुनिपुंगवाः । आनंदाश्रुप्रवाहाक्ताः संसक्ताः शिवपूजने ॥ १ ॥ पुनः प्रपच्छुस्तं व्यासं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शिवतत्त्वोपदेशार्थं शिवतत्त्वोपदेशाय प्रययावासुरादरात् ॥ शिवः कथं भजनीयः शिवधर्मश्च कः मुने ॥ शिवाचाररताः के वा
शिवः केन प्रसीदति ३ शिवायै कुत्र वा प्रोक्तं रहस्यं शैवमुत्तमं ॥ तस्यावासः स्वरूपं च कीदृशं मुनिपुंगव ४ तदावासस्य किं मा
नं तत्र केषामवस्थितिः ॥ इदं सर्वं विशेषेण विचार्य वद सादरं ॥ ५ व्यास उवाच ॥ साधु पृष्टं मुनिश्रेष्ठाः श्रीकंठार्चनतत्पराः ॥
एतत्कथानुवादेन महानंदः प्रवर्धते ॥ संपदं मुनिधिः प्राप्ता विनष्टाः पापपर्वताः ॥ महाशैवप्रसंगेन भवाब्धिरपि शुष्यति ७
शैवो धर्मोपदेशाय योग्यो मान्यवतां वरः ॥ अतः शिवप्रभावोपि वर्ण्यते मयाधुना ॥ सुमेरुतुंगशृंगेषु शृंगमेकमनुत्तमं ॥ नं तुंग
शृंगमस्त्यन्यत्तच्छृंगोपस्य याहिजाः ॥ गोपरि रत्नानां प्रसादः कश्चिदुत्तमः ॥ तत्प्रासादप्रभावोपि वेदानामप्यगोचरः ॥ परार्ध
योजनायामस्तावद्योजनमुन्नतः ॥ ब्रह्मांडकमपि व्याप्य दिगंतेष्वपि तिष्ठति ॥ ११ ॥ न तत्प्रासादशृंगेषु सूर्यचंद्रादिरश्मयः ॥ सर्व
स्य तत्र का वार्त्ता चंद्रस्य च मुनीश्वराः ॥ तत्प्रासादप्रांतदेशे नित्यपुष्पाः सुरद्रुमाः ॥ सुधाप्रवाहकल्लोला मणिकांतिविराजिताः ॥ १३
प्रासादः सोथ यत्नेन नवरत्नविनिर्मितः ॥ तद्रत्नकांतिपूराणां अंत एव न सर्वथा ॥ १४ ॥ तत्प्रासादस्य मध्येपि कोटिशो मणिमंट
पाः ॥ विचित्ररचनाबद्धाः कोटिशोमपि वेदिकाः ॥ १५ ॥ रत्नशृंगाणि तेष्वेव संख्याहीना मनोहराः ॥ रत्नद्वाराणि तस्यैव विपुला
न्यपि कोटिशः ॥ न सहस्रं द्वारसंख्यापि कदाचित् [illegible] सर्वथा ॥ कर्तुं न शक्यते नूनं कल्पांतेपि सुरैरपि ॥ रम्या सुरतरा [illegible] मनोज्ञाम
पि वेदिका ॥ सा तत्र प्रसूनानां समूहैः परिवारिता ॥ १८ ॥ समरंदानि पुष्पाणि स्रवंत्येव पुनः पुनः ॥ तासु सर्वासु सर्वत्र शिवलिंगानि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कोटिशः स्फुरत्स्फुलिंगरूपाणि तेजःपुंजमयान्यपि । तन्मंदरसन्निधिशिवलिंगानि तत्र मुख्यैः पूजितान्यपि । रत्नप्रासादकांतीनां प्रवाहाः प्र
च्चलंति ये । तैरावृतानि लिंगानि कोटिशः सर्वदिक्षु वै ॥२१॥ तत्सुगंधवाहा नाम सनामतिसुंदरः । स्पर्शैः सुवातरंगाणां जन्त्व
येन सुखावहः ॥२२॥ तत्प्रसादाग्रशृंगाग्रमणिमंटपशोभया । भूषितानि भवंत्येव शिवलिंगानि शांभवाः ॥२३॥ लोकेकस्मिन्सुरदेवो
गणाः संति सहस्रशः । तेजोरूपा स्वतस्तत्र प्रासादमणिकांतिभिः ॥ तत्रांधकारवार्तापि न कस्यापि हि पि मुनीश्वराः ॥ तेजसः पुंजसंगेन दी
पापेक्षा न जायते ॥२५॥ सूर्यचंद्राद्युपेक्षापि तत्रस्थानां न जायते । सुरद्रुमैश्च तत्रैव सुधाफलसमन्विते ॥२६॥ गणास्तत्र ताम्रवैसवसर्व
धापि प्रतिसर्वं । न तेषामशनोपस्था पानानामपि सर्वथा ॥२७॥ तत्प्रासादाग्रतुंगशृंगमंटपवेदिका । यात्रत्ररत्नखचितसिंहासन
मुमापतेः ॥२८॥ कोटियोजनविस्तीर्णं ... योजनमुन्नतं । तन्मंदारतरुस्रस्तपुष्पमालाविराजितं ॥२९॥ तदुपरि स्थितो विश्वकांतः स्वतः रामः
कांतः परात्परः ॥ प्रविष्टस्तेजसां राशिः मनोवाग्विषयोऽपि न ॥३०॥ ... रत्नसंकाशपट्टकूलपरिच्छदः । नानापरिमलद्रव्यदिव्य ७
चंदनचर्चितः ॥३१॥ त्रिपुंड्रविलसद्भालो रुद्राक्षमणिभूषणः ॥ अनंतरत्नसंनद्धकंधराभरणान्वितः ॥३२॥ रत्नांगदैश्च केयूरैः
मणिकुंडलमंडितः ॥ मुक्ताहारैश्च विविधैः शोभितो भाति भव्यधाः ॥३३॥ ... रत्नखचितैर्विविधैरंगुलीयकैः सुरत्नकोटिसंक्षे
पाविपुलनविभूषितः ॥३४॥ अपारचित्ररत्नौघकिरीटप्रभयायुतः । नानामणिमयाकर्णिकर्णभूषणमंडितः ॥३५॥ रत्नमालासमा
क्रांतरत्नछत्रार्बुदश्रिया ॥ रत्नदंडाग्रविलसच्चामरार्बुदवीजितः ॥३६॥ ध्वजैश्च मणिसंबद्धैः विविधैर्वृषभांकितैः परितोप्यावृतः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सुमेरुमध्ये कैलासः कदाचित्तत्र शंकरः ॥ विहारार्थं सभायां सि लीलाविग्रहसुंदरः ॥ तत्रतावन्नंदिकेशः प्रसादेन कदाचन ॥

शंभुः स्थितः सुखनिधिः प्रभुः महाप्रभुं तमीशानं दूराद्दृष्ट्वा गणा अपि ॥ सकंपाः प्रविनीतास्ते हेमे तत्र कृताः परं ४४ तत्र ता
वन्त्र गंधर्वाः किंनरानसुरानपि ॥ तावद्दूरं नगम्यं ते तेषां संभावितं यतः ॥ सुमेरुमूले देवानां स्थलानि विविधान्यपि ॥ तेषां नारायणा
दीनां तावद्गमनमेव नो ॥ नारायणादयः शंभुं प्रणामं स्मासि दूरतः ॥ तत्रापि नमे घात भीता नारायणादयः ॥ ततोपि दूरं गच्छं
ति सकंपाः प्रभुदर्शने ॥ तथा सति तत्तुंगशृंगप्रासाददर्शने ॥ तेषां नारायणादीनां अतिदुर्लभमेव हि ॥ तत्र तावत्कुमारस्य गणे
शस्यापि दूरतः ॥ अवस्थानं ततस्तत्र नाप्येषां गमनं मतं ॥ ४५ ॥ तत्र स्थितं महादेवं गिरिराजकुमारिका ॥ द्रष्टुमभ्युद्यता शंभुं अपश्य
मातिसादरं ॥ ४६ ॥ गिरिजापि सुखासीनं हिमवंतं नगेश्वरं ॥ पञ्चवक्त्रं मंदहासेन दिव्यवेषविराजितं ॥ ४७ ॥ अद्य पश्यामि शैलेंद्र शंकरं
लोकशंकरं ॥ प्रासादशृंगप्रासादरत्नसिंहासनस्थितं ॥ ४८ ॥ नमत्सर्वसुरेश्वराः चंद्रस्यापि न रश्मयः ॥ विद्युतामपि ताराणां तत्र वा
तोलनध्रुवं ॥ ४९ ॥ तदेकांतस्थले रम्यं सुंदराणां च सुंदरं ॥ कल्पपानां च कल्पवापीवनानां च पावनं ॥ ५० ॥ पुण्यानां पुण्यमस्त्यं ते ततो
नास्त्यधिकं क्वचित् ॥ अद्य तद्दर्शनोत्कंठा पुनः पुनरुदेति मे ॥ ५१ ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा हर्षाश्रुपरिपूरितः ॥ अंबामाह स शैलेंद्रो
विनयानतकंधरः ॥ ५२ ॥ शिवलोकागमने विलंबस्ते क्रियान्वद ॥ पुनरागमने देवि किमुत्कंठा प्रजायते ॥ तद्दिगागम्यथांसो दुश्च
कल्पवनसर्वथा ॥ अतिदूरे हि गमने मम तत्र गतिर्न हि ॥ ५४ ॥ नयत्र सूर्यकिरणाः प्रसरंत्यूर्ध्वमीप्सतः ॥ कथं तत्रास्मदादीनां गमनं कम
लानने ॥ ५५ ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा मेनया सह पार्वती ॥ आनंदाश्रुसमाक्रांता मंदमाह गिरीश्वरं ॥ सायं तात तवैष मे ताबा पुनरागम्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तमया त्वयाचिंतानकार्योत्र सत्यमेवोच्यते मया ॥ इत्युक्त्वा प्रस्थितां गौरीं सविलोक्य मुहुर्मुहुः ॥ आनंदाश्रुपरिक्रांतो नचवा
चमुवाचच ॥ तेदुःखितविलोक्यांबामेनकामपि दुःखिता ॥ विरतागमने तस्थौ शिवाशैलेश्वसंनिधौ ॥ एवं स्थितामासमात्रं न
यतीदिवसानिस्सा सखीरूपैश्च विहारैश्च पौलेश्वानंदसाधनैः ॥ ६० अतः परं कदाचिद्वा भवानीपतिमंदिरं ॥ प्रयास्यतीति हिमवा
नुपचारादरोद्यतः ॥ विलक्षणैर्भूषणादिभिः पाचौरस्नामनुत्तमं ॥ पूजयामास गिरिजां वात्सल्येन विशेषतः ॥ यस्मिन्दिने सा
धनानि तत्पूजार्हाण्यपि तानि ना ॥ दिनांतरे तदन्यानि तदन्यानि दिनांतरे ॥ एवं प्रतिक्षणं शैलः शिवामाराधयन्मुदा ॥ मासेक्षणमि
वापश्यन्मेनयासह सादरं ॥ ६१ ततः पूर्वं नंदिकेशः शिवाज्ञाकारिणां वरः ॥ समागतो हिमगिरिं गणवृंदैः समन्वितः ॥ तमालोक्य स
शैलेंद्रो नंदिकेशं गणेश्वरं ॥ प्रहृष्टः सानंदसंदोहसमन्वितः ॥ ततः पूजां यथायोग्यां कृत्वा नंदीश्वराय सः ॥ कृतांजलिपुटो भू
त्वा प्रश्रयविनयान्वितः ॥ ६२ हिमवानुवाच ॥ कुतः समागतो नंदिन् कुशली खलु शंकरः ॥ किमस्ति कार्यमेतावत्भवदागमनेन वद ६३ राम:
नंदिकेश्वर उवाच ॥ गिरे कुशलरूपस्य शंकरस्य महात्मनः ॥ सर्वदा कुशलं सम्यक्कुशलं कुशलं खलु ॥ यत्पादद्वयसंस्मरणात्कुश ८
लं सर्वदा गिरे ॥ तस्य नाकुशलं नूनं सत्वकुशलपरः ॥ ६४ महामृत्युंजयस्यास्य मृत्युवार्तापि दूरतः ॥ नव्याधिवार्तापि गिरे सर्व
तोव्याधिनाशकः ॥ यन्नामस्मरणेनापि विनश्येद्रोगसागरः ॥ तस्य रोगभयं कुत्र नित्यानंदस्य वस्तुतः ॥ यदक्षिमीलनेनैव ब्रह्मा
दिप्रलयो भवेत् ॥ तस्यास्य कुशलं किं नु सा शंकापि न जायते ॥ नारायणाद्याः सर्वेपि ब्रह्माद्याः प्रलयं गताः ॥ तान्पश्यामि हं मयद्वा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ते शिवपादप्रसादतः ॥ महामृत्युंजयत्वेन वदे वेदांतसंस्तुतः ॥ महादेवस्ततस्तस्य कुशलं सर्वथा खलु ॥ यल्लिंगपूजको भक्त्या नरो
मृत्युं न पश्यति ॥ तस्य देवाधिदेवस्य कुशलं सर्वथा खलु ॥ मया गमनवार्त्तेयं ज्ञापनीया त्वयाधुना ॥ अंबिकायै त्वया मांख्य वक्त-
व्यास्त्वमया हृताः ॥ अंगुलीयकमप्येतन्महादेवस्य भूषणं ॥ प्रदर्शनीयमंबायै येनानंदः प्रवर्धते ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा गृहीत्वा
ग प्यंगुलीयकं ॥ हृदो सत्वरमंबायै निवेद्या गमनं च तत् ॥ तदंगुलीयकं दृष्ट्वा हृष्टा सा भववल्लभा ॥ दधार शिरसा भक्त्या नेत्रस्पर्श-
नपूर्वकं ॥ ८७ ॥ तदालोकनमात्रेणाप्याप्तानंदा शुभगुणान्विता ॥ स्वात्मसंवेदनं सत्का शिवध्यानं चकार सा ॥ तेन ध्यानेन नीतापि भयं
कालस्त्वयाततः ॥ स्वात्मसंवेदनं [illegible] जगाद वचनं शिवा ॥ कुशली खलु विश्वात्मा महामृत्युंजयस्य तत् ॥ कुशलं सर्वथा ह्यत्र
त्राकुशलधीकुलं ॥ स महाकालकालोंऽतः कालशंका न जायते ॥ कालाग्निरुद्रो भगवान् पतिर्मम महाप्रभुः ॥ अपमृत्युविनाश-
स्यान्महामृत्युविनाशनं ॥ यस्य स्मरणमात्रेण स पतिर्मम शंकरः ॥ यत्पादपद्मस्मरणान्महाव्याधिर्विनश्यति ॥ स एव मम भाग्ये-
न भर्त्ता सौभाग्यदायकः ॥ या सर्वमंगलानाम्ना सा तावदहमेव हि ॥ तन्नाम तावदेतस्याः सहस्राणि ग्रहणादभूत् ॥ पूजयंति महादेवं
सुराः सौभाग्यदायकं ॥ स सौभाग्यप्रदो भर्त्ता मम मृत्युविवर्जितः ॥ ८८ ॥ भक्त्या शंकरपूजनोद्यतमतिः भाग्यालयो जायते सौभा-
ग्यं मम सर्वदापि न कुतः सौभाग्यहानान्मुखाः ॥ सौभाग्यमत्पादपद्मनियमध्यानेन मे सर्वदा सौभाग्यं कुशलं सुखान्यनुदिनं
सौभाग्यवृद्धिश्च मे ॥ ८९ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे व्यासमुनिसंवादे नाम तृतीयोऽध्यायः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

॥ व्यासउवाच ॥ इतितद्वचनंश्रुत्वाप्रहृष्टःशैलपुंगवः ॥ चकारभार्ययासाकंविचारमतिसादरं ॥ १ ॥ नैरिकेशोगणा
धीशः प्रमथेष्वधिकः परः ॥ तेनसत्वरमागत्य [illegible]रवलु ॥ अतःपरंसनस्थालात्रिनेत्रेप्रणितोस्वतः ॥ नेतनसहवक्तव्यं
गमनंप्रतिबंधकं ॥ ३ ॥ अंबिकायाःप्रेषणार्थंप्रयत्नःक्रियतांत्वया ॥ बहुकालंकिमत्रांबासतीस्थातुमिच्छति ॥ ४ ॥ पतिव्रता
पतिंत्यक्त्वानान्यत्रस्थातुमिच्छति ॥ पतिसेवापरोधर्मःसर्वसंपत्समृद्धिदः ॥ ५ ॥ परिचर्यापरंभर्तुःतदनुग्रहकारणं ॥ तेनेष्टसिद्धिया
सातुनधर्मांतरतःप्रिये ॥ ६ ॥ प्रीतिपूर्वकमद्यांबांप्रेषयीयाकिमन्यथा ॥ कोपोपिप्रमथेशस्यकथंवानभविष्यति ॥ ७ ॥ हारास्तारत
राश्रीरापद्यपराभरणान्यपि ॥ रत्नजडानिदेयानिकेयूरादीनिकारिणः ॥ ८ ॥ [illegible]भूतनरत्नानिसागरेणाहृतान्यपि ॥ तानिसर्वा
णिदेयानितदर्थान्येवतान्यपि ॥ ९ ॥ [illegible]र्थानीतिनिश्चित्यतान्यानीतानिप्रत्नतः ॥ तावतावत्तदर्थानितेषांहृत्संचरेकिमम ॥ अस्य रामः
त्रमाहिमपायःकेकयान्युत्तमान्यपि ॥ शिवलोकेतानिदेयानिरम्याण्यन्यान्यपिप्रिये ॥ ११ ॥ प्रियेसत्वरमाहारोगौर्येरसविजृंभितः ॥ ९
संपादनीयोयत्नेन भक्ष्याद्यैर्विविधैरपि ॥ स्वाद्यैर्लेह्यैश्चपेयैश्चमधुरांभुभिर्नोहरैः ॥ कल्पद्रुमसमुत्पन्नैःफलैरप्यमरैःप्रिये ॥ १३ ॥
आच्छादयंतिच्छायाभिःसुमेरुशिखरावप्यपि ॥ अमरुतरवस्तेपिप्रेषणार्थं[illegible]सहांबया ॥ प्रसन्नमालाजालानितैर्मेरुशिखरावि
धि ॥ कल्पनीयान्यपाराणिसांद्राणिविपुलान्यपि ॥ १५ ॥ तन्मंदेसनिहारैःपुष्प[illegible]वासमन्वितैः ॥ सांद्रैर्हिमकराकारैर्नेसरकरसं
गमः ॥ १६ ॥ तुषारकरसंकाशैःआकाशावाविजृंभितैः ॥ अंबिकायानमार्गोपिप्रच्छन्नःपरमंस्पैः ॥ विमानान्यपिदिव्यानिकामगानि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मेनारमे॥ संपादनीयान्यधुनावाहनान्यपि कोटिशः॥ चंद्रमंडलसंकाशाः चंद्रमंडलमंडितः॥ सिंहोपि वाहनं देव्या गिरस्कंधोत्क
रोतिसः॥ औन्नत्यं संवर्द्धितेतस्य यस्य यावद्दिदृक्षितं॥ विलक्षणं तदैवास्य सोपि रत्नपरिच्छदः॥ अन्यान्यप्युपयुक्तानि भवानीगम
नं प्रति॥ तानि संपादनीयानि प्रिये सत्वरमद्यमे॥२१॥ इत्युक्ता गिरिजां हृष्टा द्रुतं देवं गिरीश्वरः॥ आनंदबाष्पसंवीतानंदिकेशमु
पागतः॥ उपहारादिकं सर्वं भवान्या प्रेषितं मुदा॥ गृहीत्वा नंदिकेशोपि भुक्त्वा सुखमवाप सः॥ तत्प्रेषितं चंदनं च कस्तूरीकर्दमान्वि
ते॥ स्वांगे विलेपयामास त्यक्त्वा शापौ पूर्णमुदा॥२४॥ वस्त्राण्यपि दिव्यानि दिव्यान्याभरणान्यपि॥ गृहीत्वा नंदिकेशोथ दधार परया मु
दा॥२५॥ एतस्मिन्नंतरे केचिद्गणास्तत्रादुपागताः॥ विलंबः किमभूद्देवीति सत्वरं भाषणाः॥ तानथाभ्यागतान्दृष्ट्वा गणानिरिव
रस्तदंतः॥ तेषां च सांत्वनं तावच्चकार वचनैर्मुदुः॥ ततः प्रजां च कारायभवानी संनिधिं ययौ॥ अंबां भोजनसंतुष्टां मुवाच वचनं मु
दा॥ अंबान्येपि गणास्तावदधुना समुपागताः॥ विलंबः किमिति प्रोक्ताः शंकरप्रेषिताः शिवे॥ इत्युदीर्य गिरींद्रापि सर्वाभरणभूषि
ता॥ गौरीं दृष्ट्वामलर्कां च प्राह मंदं विचक्षणा॥३०॥ अंबाद्य सुमुहूर्तोस्ति मध्याह्ने पुष्ययोगतः॥ कुरुयात्रागमनं शुभमेषानुवर्तते॥
३१॥ शंकरेच्छानुसारेण गंतव्यमिति मे मतिः॥ विलंबश्चेत्पुनः शंभुः नैप्रेषयति सत्वरं॥३२॥ शिवेच्छामनुसरस्वेव यस्त्वकार्यं करि
ष्यति॥ तस्य प्रतिक्षणं सौख्यं अन्यथा तत्कथं भवेत्॥३३॥ इत्युक्ता सत्वरं शैलः नानावाद्यसमन्वितः॥ मंदं मंदं गृहद्वारान्निर्यया
वंबिकायुतः॥ ततः पुरो वाच्यतामंबामं बिकेवाहनान्यपि॥ बहूनि संतितकुंज्रप्रीतिर्वदविचक्षणा॥३५॥ विमानानां कामगानां अर्बुदं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ह्वारितिष्ठति ॥ केठीरवोपि गिरिजे सोत्कंठस्तिष्ठति प्रिय: ॥ एतासां निष्कंटकानां दासीनामर्बुदानि ते ॥ तिष्ठंति तानि नेयानि त्व
त्सेवार्थमनुक्षणं ॥ इतितद्वचनं श्रुत्वा विमाने वेद्यसारं ॥ मेनयासह सा गौरी मंदं वाचमुवाच च ॥ अंबत्वयामयासार्कं मामे
रुशिखरावधि ॥ आगंतव्यं गिरिशेनाप्ययोगः सह्य एव न ॥ इत्युक्त्वातां समादाय गिरेः पगिरिमादरात् ॥ आरोह च वरारोहा विमा
ने कामगं मतं ॥ ७० देवदुंदुभयो नेदुः जगुर्गंधर्वनायकाः ॥ वनुर्वातांशीतलाश्च सुगंधपरिवेष्टिताः ॥ ७१ पुष्पवृष्टिरभूद्रम्यमकं
रंदरसाकराः ॥ ननृतुश्चाप्सरगणाः श्चारुनाट्यविशारदाः ॥ रत्नदंडातपत्रच्छायानारुचामरकोटिभिः ॥ समलंकी तालभी ताव द्या
वन्निर्यातिशांभवी ॥ तदनीं पुरतस्तस्याश्चंद्रमंडलमंडितः ॥ पंचाननो पि माणिक्यान संभावयतीति लिं ॥ सिद्धयोनिधिभिः सा
कमंबिकाग्रे मुदास्थिता ॥ मंदारतरुभिः साकं पुष्पमालासमाकुले ॥ तदानीमागतः प्रीत्या सत्वरं रत्नसागरः ॥ रत्नभारगणो रामः
पेतः तन्नभाव्याप्तभयरः ॥ उपेद्राद्यमरास्सर्वे देवदुंदुभिजध्वनिं ॥ श्रुत्वासंतुष्टहृदयाः किमंगलमिदं त्विति ॥ अद्यप्राप्यामहा १०
देवनिलयं प्रति पार्वती ॥ गंतुमेवोद्यता नूनं शुभचिन्हप्रभावतः ॥ एवं नश्शुभचिन्हानि कदापीत्यवधारितं ॥ गौरीविहारसमये
परं जातानि तानि तु ॥ इत्युक्त्वा ब्रह्मविष्ण्वाद्याः सर्वे देवाः सुहृत्प्रभोः ॥ स्ववल्लभाभिः सहितास्तदा सत्वरमागताः ॥ ५० तथानि
ष्ठाश्च सिद्धाश्च सर्वे गिरिवराश्रयाः ॥ स्वस्वभार्यादिसंयुक्ताः शिवादर्शनकांक्षया ॥ तस्यकिलादिसंमर्दसमभद्योनसर्वदा कदा
विह्वानानुभूतः कृतार्थास्तेन सर्वथा ॥ ५२ इत्यहिमान भगाजि हृष्टवानारायणो मुदा ॥ प्रयातः कमलायुक्तः समुद्रस्त्वहिलोकयन्

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ब्रह्माद्योऽपि मया तातः अपतामपुनःपुनः ॥ दृष्ट्वा विमानशृंगाणि कृतार्था वयमित्यपि ॥ ततश्चनंदिकेशोऽपि तत्संभवं विलोक
जातं गणानपश्यद्विविधान्रत्नवज्रसमन्वितान् ॥ ततो नेत्राण्युन्मील्य दृष्ट्वा ब्रह्माद्यः सुराः ॥ वज्रमूलगतं भानुं विस्मया
विष्टमानसाः ॥ ५६ ॥ अस्फन्नता निवज्राणि वेगेन पतितानि च ॥ तदाघातात्स्वसंहृत्य सा विति चिंता समाकुलाः ॥ वज्राघातभयान
द्ययद्यिामो दिगंतरं ॥ तदा कथं वा दृश्यं भवानीचरणांबुजे ॥ ५८ ॥ अस्मत्पंगंधराघातस्तावता विननस्यति ॥ भवानीचरणांभो
जदर्शनं दुर्लभं खलु ॥ वज्राघातलमं छायां ततामरखा पिवा ॥ गौरीचरणपातेन किं नरत्तेन जीवनं ॥ ६० ॥ यो गौरीचरणांभोजगंध
वाहः सजीवनं ॥ तेन संजीवनोपेत जीवानां नान जायते ॥ ६१ ॥ गौरीपदाब्जयुग्गंधेन गंधवाहः समन्वितः ॥ गंधवाहत्वमापन्न सतावद
तिदुर्लभः ॥ ६२ ॥ प्राप्तानि जन्मानि बहूनि पूर्वं नतानि धन्यानि कदापि देवं ॥ न जातमेवेति विचारयामः विमानशृंगं न कदापि दृष्टं
विमानरत्नाश्रितशैलकन्यापादाब्जगंधान्वितगंधवाहः ॥ पुण्यैरनंतैरपि दुर्लभोऽयं प्राप्योऽधुना वज्रवराभिघातैः ॥ पश्यंति सर्वे ऋ
षयोऽपि सिद्धाः सत्त्वाः समाधिं फलमेतदेव ॥ सेवा विमानाग्रविलोकनं वा किं नेष तत्तपसो धुनेति ॥ फलं यदेवाग्रतपःप्रभावात्प्राप्त
यमस्माभिरिहाधुना तु ॥ विमानशृंगाग्रविलोकनेन जातं प्रभावैः श्रुतिषु श्रुतोऽपि ॥ ६३ ॥ अस्माकमिष्टं फलमद्य जातं शिवस्त्र
सन्नोऽपि भविष्यतीति ॥ चिन्हानि दृष्टानि बहूनि तेषां फलं विमानाग्रविलोकनेन ॥ यस्माद्यच्च भया विमानं तत्सप्तरागान्वित
वद्विभाति ॥ तद्दर्शनेनैव विलोकितं च हिरण्मपदांभोजमिति स्मरामः ॥ तस्मात्पदाब्जप्रभया समेता वयं स्वपार्श्वे नमुष्य भवामः ॥ नत

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

अलसेवनतद्धिमानं सर्वात्मना सर्वफलाश्रयं च ॥ तदूर्ध्वदेशे पुष्पदृष्टिः प्रयातितदातुत्तहृद्यमेयवनात्र ॥ आयातिचेदत्रसुमेरुम
लं तदावयं धन्यतमाः सुरेषु ॥७०॥ यद्यस्माकमनंतजन्मतपसाप्रीतोभवानीपतिर्भाग्यं चेदनुकूलमद्यवसुधागौरीपदांभोरुहं
दृष्टामः सकलेष्टदाननिपुणं पुण्याकरं पुण्यदं नोचेद्दुर्लभमेवजन्मसुकृतप्राप्यं जगन्मंडले ॥७१॥ ॐ इतिश्रीस्कांदेमहा
पुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये … व्यासमुनिसंवादेनामचतुर्थोध्यायः ४ ॐ श्रीव्यासउवाच ॥ ततः परं सुरास्सर्वे त
द्विमानावलोकनात् ॥ उत्से… तोपि संत्रस्ताः स्त्रदाघातभयादिति ॥१॥ तद्विच्छाययात्रस्तो निर्गतोन्यत्रभानुवान् ॥ अदृश्य एव सं
जातः चंद्रवार्त्तापितत्रन ॥२॥ ततः परं प्रचलितं घंटाघोषविजृंभितं ॥ पताकार्बुदसंवीतं चामरार्बुदसंयुतं ॥३॥ चंद्रकोटिगवोपेतं प्र
हृमालाविराजितं ॥ प्रतिस्वं नवमं … तद्विमानं मुनीश्वराः ॥४॥ शालेदिंगतेत… तुष्टपत्रैवनसंशयः ॥ तथापि मद्भमे वद्वं चरति प्रीति रामः
पूर्वकं ॥५॥ पुष्पवृष्टिरभूत्तस्मिन्प्रतिस्वं परमनुत्तमा ॥ मंदमंदारपत्रैः परिवीतं प्रतिक्षणं ॥ मंदारतरवो पुष्पाः तेनप्रचलितास्तदा स्व ११
छाययासमाक्रांतं कुर्वंतः सादरं मुहुः ॥७॥ तारहाराग…पुष्पगुच्छसमन्वितं ॥ विमानं दूरतो दृष्ट्वाननृतुर्देवतागणाः ॥८॥ ततः
परं मंदमेवमेनको…हर्ता शिवो ॥ तस्मै तोषप्रसुधर्मे सुरानुग्रहकांक्षया ॥९॥ शिवपश्यसुरान्दूरे प्रणतान्भक्तिपूर्वकं ॥ सुरनारी
नू गणांपश्यपश्यसिद्धांगनाः शिवे ॥१०॥ पश्यकिन्नरनारीणां गणं गंधर्वयोषितां ॥ त्वमादर्शनोद्योगे हृद्यतापिविनिर्गतं ॥ मुनिप
त्नीगणान्पश्य सिद्धपत्नीगणानपि ॥ नागनारीगणान्पश्य परितः प्रणतान्शिवे ॥ पश्यनारीयणं गौरि प्रणमंतं मुहुर्मुहुः ॥ तस्यैव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

निकटे लक्ष्मीं प्रणताम् अति सादरं ॥ शक्रपत्न्यपि प्रियपक्षपवार्णी तां प्रणतां मुदा ॥ चतुर्वक्त्रं प्रपश्यंब शचीनाथं तथा सुतं । गणा वेत्रग
पात्रस्तान्यथान्यानमरानपि ॥ गौरीत्वत्रस्यां प्रोज्ञप्रभासभारनादरात् ॥ १५ ॥ माद्य करोति कमलापश्यान्तं कमलाननं ॥ स्वाभी
प्रसिद्धिरधुना शिवासंप्रेक्षपादिति ॥ वाणीसुपागणानंबत रक्तोत्ति पुनः पुनः ॥ स्वापीसुपयतां यातु शिवा संकीर्त्तनादिति
सुमेरुमेलगमनं तदिष्ववाप्ति रित्यतः ॥ मेरुमार्गे पार्गतत्र्य अद्य शंकरमंदिरं ॥ कामगस्य विमानस्य विविक्रागतिरस्खलः नान्य
मार्गे पार्गलत्र्यं दयाद्रिसुररपि ॥ १९ ॥ इत्युक्ता गिरिजां हृष्ट्वा श्रुत्वा आदि केशकया ॥ विविधानुपहारांश्च कल्पयामास मेनका २० ॥
सुधां पीत्वा सुधास्यंदिकल्पान त्यक्त्वानपि ॥ विविधानि समास्वाद्य संतुष्टा गिरिकन्यका ॥ दिव्योपहारसंतुष्टा तांबूललक्षिता
नना ॥ उत्फुल्लपद्मवदना सा गौरी शुशुभे द्विजाः ॥ ततः परं प्रचलिते विमाने रत्नरंजिते मेरुमूलं मुमादेवान्त्रीपार्यं विलितिसत्व
ने ॥ २३ ॥ ततः सुरगणास्सर्वे संतुष्टाः प्रणताः शिवां ॥ तुष्टुवुर्विविधैस्तोत्रैः कृतार्थास्म इति द्विजाः ॥ २४ ॥ देवासुराः जय गौरि जय
रे ॥ २३ ॥ ततः सुरगणास्सर्वे संतुष्टाः प्रणताः शिवां ॥ तुष्टुवुर्विविधैस्तोत्रैः कृतार्थास्म इति द्विजाः ॥ २४ ॥ देवासुरः जय गौरि जय
हृद्ये जयशंकरवल्लभे ॥ जयपद्माननेदेवि जयश्रीसर्वमंगले ॥ जयस्मरहरार्धांगतुंगसिंहासनाश्रिये ॥ जयश्रीकंठविविध
शृंगाररससंश्रये ॥ जयकर्पूरकस्तूरीचंदनागविलेपने ॥ जयमंदारबिल्वसन्मालिकासमलंकृते ॥ २७ ॥ जयहारविहाराढ्यकु
चकुंभांतरस्थले ॥ जयरत्नगणाकीर्णकोटीरवरभासुरे ॥ २८ ॥ जयानंतमणिच्छन्नसुवर्णाभरणान्विते ॥ जयपूर्णसुधारश्मिस
मानवसनोज्वले ॥ २९ ॥ तारहारवराक्रांततांटंकघटितालके ॥ मणिदर्पणसंकाशकपोललसितश्रिये ॥ ३० ॥ जयनीलाचलाका

रेवेणी मंडलमंडिते ॥ जयमत्तमंकुंभाभसुधापूर्णकुचाश्रये ॥ उन्मत्तमीनसंकाशनयनश्रीसमन्विते ॥ गंगावर्त्तातिगंभीर
नाभिशोभाविराजिते ॥ ३२ ॥ जयाणुमध्यललिते रम्भास्तम्भमराघृते ॥ उन्मत्तहंसगमने जय चंद्रालके शिवे ॥ ३३ ॥ जयमोनिमलः
पयसप्राभितपदांबुजे ॥ जयभक्तजनानंदप्रवर्द्धिकरणोद्यते ॥ ३४ ॥ जयश्रीकंठकंठस्थबाहुवल्ली विराजिते ॥ जयस्वभक्तदु
खाब्धिविशोषणविचक्षणे ॥ ३५ ॥ जयानंदसुधांभोधिस्वरूपे जय शांभवि ॥ जयस्वर्गापवर्गादिफलदानोन्मुखे शिवे ॥ पाहिपाहि
सुरानस्मांस्त्वत्पादांबुरुहार्चकान् ॥ अनन्यशरणानेव जगदालंबने जय ॥ ३७ ॥ भजामो भजामस्मरारिप्रियां त्वां भजामो भजामो
भजामो भवानीं ॥ भजामो भजामो भजामो भजामः शरण्यां शरण्यां भजामो भजामः ॥ ३८ ॥ भजामो भवत्पादपद्मप्रसादप्रभावा
नुबद्धाः प्रबद्धाः सुरेशं ॥ भजाम [illegible] संसारबंधं [illegible] नुकूलम् ॥ ३९ ॥ भवत्पादसेवासमासक्तचित्ताः श्रियासे रामः
विताः सर्वदा भाग्यवंतः ॥ भवत्पादपद्मं विलोक्यैव निर्विघ्नं प्रसादानुकूलेन [illegible] ज्ञानविद्यः ॥ ४० ॥ भवत्पादुकाराधकास्त्वेव लोकेन रा १२
स्युर्धराधीशपूज्या द्विपूज्याः ॥ भवद्दर्शनेजातमस्माकमेव प्रसन्नाः कृतार्थाः कुलार्थाः कृतार्थाः ॥ ४१ ॥ सकृद्दृष्टा भवत्पादपद्मप्रभाभि
र्वयं मे पितामातवाद्याबालिकेवा ॥ धनैर्यातिदीनेषु दत्तं धनं चे ध्रुवं वृद्धिमेतीति धन्या वदंति ॥ ४२ ॥ प्रतीक्षामहे तावदद्यावशीघ्रं त्व
दंघ्र्यंबुजाराधनेसाधुनापि ॥ भजानां तथापि स्वचित्ते पुरः खेन वृत्तं भवत्पादपद्मप्रियानः ॥ ४३ ॥ अनंतैस्तपोभिः सुलाकोटिश
नैस्तथा यागपूगैः वनानां समौघैः ॥ भवत्पादसंदर्शनं धर्मबीजं परं तु प्रसादान्नवा द्विकन्ते ॥ ४४ ॥ भवत्पादपद्मांबुजोद्भुतातः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

करातुश्रिया संयुतो न वेलोकान्॥ स्रलो गोपनागा यस्तु स्वयापि त्वमेवासि माता पिता सि त्वमेव ॥ भवत्यादपद्मश्रिया
संयुतानां पवित्राणि गात्राणि गात्राणि गौरी ॥ गिरीन्द्रापि धन्यस्त्वदाराधनेन प्रियामेनका सापि धन्यापि मान्या ॥४८॥ तदानुग्र
हः प्रार्थितो विप्रयासेन लभ्यः कृतः प्रयासं विनापि ॥ अकस्माद्यदि त्वत्सदंभोज भक्तिस्तदासो पि लभ्यो भवेत्सर्वगौरि ॥४९॥
भवत्पादपद्मप्रसादस्य पात्रं वयं तावदद्याधुनाधन्यधन्याः ॥ इतोप्यल्पदस्माकमाशास्यमस्तीत्यपेक्षा न कार्यात्वया दीनवर्गे ॥ॐ
त्रिवर्ग किंचिदन्यं न नः प्रार्थनीयं भवत्पादपद्मानुरागं विनापि ॥ सोरस्तु ॥ महाभागहेतुः स सेतुः सुराभीष्टरत्नौघराशेः ॥४९॥
नमस्ते कलापाणि त्रिपुरहर वामांगसदने नमस्ते शर्वाणि स्मरहर ... रिसदने ॥ नमस्ते रुद्राणि सकलदमलनीलोत्पल
दलच्छलच्छायाच्छन्नस्फुरदिमधुरगंभीरनयने ॥५०॥ नमस्ते गौर्यद्रि द्रवविधुरकल्लोलविविधप्रभाभावाभावद्रवललितनी
लालकवल्ले ॥ नमः स्तेभक्तेष्टप्रदचरणपादांबुजयुगे नमस्ते भव्यस्त्रे पुनरपि नमस्ते पुनरपि ॥५१॥ प्रणामानम्रेंद्रप्रमुखवनिता
पल्लकमणिप्रभास्पर्धामधोमृतकरशिरोरत्नमहिला ॥ मुहुर्हर्षवाहृष्टानिजचरणजाग्रछविकृतं स्मितव्याकानंदादिशतु
ममकल्याणपरमधीः ॥५२॥ ॥ॐ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे व्यासमुनिसंवादे देवतास्तुति
र्नाम पंचमोध्यायः ५ श्रीसांबशिवार्पणमस्तु ... व्यास उवाच ॥ इति प्रसादिता देवैः मेरुमूलसमाश्रिते ॥ स्वर्गलोकमवा
प्य बादिव्यपुष्पकसंश्रितः पुष्पवृष्टिरभूत्तत्र सांद्रा सुंदरमंजरी ॥ मंदमंदारपुष्पौघगंधवाहसमन्विता ॥ ततः परं सुरास्सर्वे

विमानवरसंस्थिताः ॥ तत्र भासं घसं का तं द्रष्टुमभ्युद्यता सुरा ३ ॥ अरुणं तत विमानस्यां नरेशकु ई हं मे बिको ॥ ततः परं गङ्
दाभिः वाग्भिस्त्वधुनुरं बिको ॥ ४ ॥ गिरिराजकुमारिके शिवे चरणं तेकमलामले कथं ॥ न निरीक्षितमात्मदरेपानलिंगमेरथ्यवधा
रितं नहि ॥ ५ ॥ अधुना चरणांबुजं शिवे यदि ते दृष्टिपथं प्रयास्यति ॥ कथमध्यघकोटिनाशकं सकलाभीष्टमयसंशये ॥ नविमा
नमपि प्रभागयोः कथमप्यादरतोपि सर्वथा ॥ नयनैर्न निरीक्षितं ततः कथमस्माकमुमे गतिर्भवेत् ॥ ७ ॥ शफरी चटुलोलदृष्टिभिः
कथमप्यंबविलोकयाशुनः ॥ यदि ते करुणारसालयाः सुरवर्गोस्त्वपवर्गभाजनं ॥ ८ ॥ अतिदीनदयालुता शिवे त्वयि वेदैरपि नि
श्चिता ततः ॥ अतिदीनगणो सुरासुरान् गणयित्वा जगदंब पाहि नः ॥ ९ ॥ किमसाध्यमिहास्ति ते शिवे नहि दीनो ... श्रुतचारिं अति
दूरविलोकनेन पिते भ्रमरे वेति विशेषतो मितं ॥ १० ॥ निकटस्थितभक्तपालने करुणावीक्षण दृष्टिभिः शिवे ॥ कथमप्यनुवारमंबिके रामः
नहि ते कोपि तथा भवेत् क्षमः ॥ ११ ॥ अधुनापि रिगम्यते त्वया त्रिदशाधीश्वरशंकरालयं ॥ निलयं सुखसागरस्य ते पुनरागमनं कथं १३
भवेत् ॥ १२ ॥ नवयं गिरिराजकन्यके करुणापात्रमिति प्रमापिते ॥ पतिता न विपाकयस्त्वमे पतितेस्वबसुरान्विलोकय ॥ तव दृष्टिरह
प्युता भवेदिति निर्णीयमतिप्रयत्नतः ॥ तपसापि न तस्य साधनं भवतीति प्रतिपन्नमात्मभिः ॥ किमहो न दया गिरीन्द्रजे रयनीयाः
कतितेजगत्त्रये ॥ नहि ते सुसुराः पतंति बाहु रहस्यं किमिहामरेष्वपि ॥ शिवपूजनसाधिता सुरासुरता सा न कथं मतातव ॥ शिवपूजक
भक्तिरस्तिते त्वमुमे शंकरतत्परा खलु ॥ तव यद्यपि शंकरे रतिस्त्वरयागं तु मुमाधिचियहं ॥ कथमद्य भविष्यतीति सा गिरिजेनेव हि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विघ्नितामवेत ॥१९॥ अतिदीनसुरानुपालनेन च विघ्नापि पथि गिरिशादरे । परमापदगाधसागरे पतितानुद्धर सादरं सुरान् ॥ यदि गो
रिभवद्रुपस्य यागमनं ते हरमंदिरं प्रति ॥ सचिवो यदि कथं न पृच्छति सदिशाः किं न विलोकिता इति ॥ गमनप्रतिबंधकं च ते क्षणमात्रा
नवलोकनपि ते ॥ अतिदुःखमहाब्धिमालया वलिता एव सुराः शिवनतिं ॥२०॥ किमसाधुजनत्वनिर्णयस्तव देवि त्रिदशेष्वपीति ते ॥
क्षितिरास्ति किमत्र नः शिव तद्दयाकर्तुमपि क्षमा न किं ॥२१॥ तवदर्शनमात्रतः शिवदुरिताब्धिः प्रलयं प्रयास्यति ॥२२॥ सुखसागर
पंक्तिरादृशा दनुजास्य पशिवाचेकालयं ॥ गिरिजे सरदान्यता मगात चरणास्तेन च तं निरीक्षणं ॥ अधुना सुखसाधनं शिवनतचा
थासलतापि सर्वथा ॥२३॥ तव कल्पतरुर्न वांछितेन च चिंतामणिरादिकल्पये ॥ सुरधेनुरयं परं त्वहो वरदः कोऽपि सुधायनो घनः ॥
ससुधाघनतामुपागतः चरणास्ते सुरसपादपान् ॥ अभिमिंचतु दुःखपावकप्रतिलसानधुनामुहुर्मुहुः ॥२५॥ क्व सुधाघनता
क्वशिरता सुरचिंतांबुजपूजनार्हता । क्व सुरान वलोकनादरा करुणस्यास्य तवाब शांभवि ॥२६॥ करुणाब्धितरंगमालया ल
लितं ते नयनांबुजं शिवे ॥ न ददे सुरवृंदमंदिरप्रसरत्वाशु सुखांबुधिप्रदे ॥२७॥ गिरिजानयनावलोकनं सुरनारीसमयेक्षितं
क्षणं ॥ कमलाप्यनुवल्लभं विकाचरणांभोजरजःप्रसादजा ॥२८॥ कमलाकमलेरलं वलिं गिरिजापादुकपूजनप्रिया ॥ पुरतः पुरतः
प्रसर्पति प्रवहंती गिरिजे विलोक्य ॥२९॥ किमतः परमस्ति वांछितं गिरिजापादुकदर्शनं विना ॥ तदनंतसुखप्रदे शिवे त्रिदशानाम
पि दुर्दशापहं ॥३०॥ क्व च तु दृशालोकनात ताक्व सुधासागरता दयाद्भुता ॥ क्व निरंतरदीनबंधुता क्व तवाध्याय कृतासुरेष्वपि ॥३१॥ क्व

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सुन्यवदान्यमान्धतान्कद्यातुंगतरंगलोलता ॥ क्वशिवार्चकमातृताशिवेक्तलवाप्याप्तृतासुरेषु मे ॥ ३२ ॥ मनुजेष्वपि तेदया
शिवेसुरसंसाररतेष्वनुक्षणं ॥ नवयंतदपेक्ष्याक्षता: क्षपामयंवविलोकयाम्बुन: ॥ ३३ ॥ यदितेचरणारविंदयो: प्रणयापिप्रभुम
तयानया ॥ नवयंपरितो विमर्षिता: कथमस्माकमपीहजीवनं ॥ अमरान्नवशंकरप्रियेकरुणाया नमितिस्मरामरान् ॥ शरणं तव
पादपंकजं नतदन्यच्छरणं सुरप्रियं ॥ वयमेवमुमाप्रविग्रहे गिरिजामनयभयायसर्वदा ॥ शरणं शरणायकुर्महे शरणं नान्यदपेक्षि
तंखलु ॥ ३६ ॥ अनुवारमुमाहरो परं प्रणतास्मस्मरणोरनुक्षणं ॥ गतकल्मषराशयः पुन: प्रणतास्मप्रणता: पुन: पुन: ॥ यदिदेव
तेदेवतं प्रभुं भवमेवाप्तवमारभीरव: ॥ नवयंप्रणता: पुन: पुन: नहतातोपि किमन्ननृत्यति ॥ ३८ ॥ अमिताप्रभुता तवांबिके नवया
सेवमहेश्वरेपि सा ॥ नतदन्यगता तत: कथा शरणं न: शरणार्थिनामपि ॥ नमहाप्रभुसेवका: परे भवदु:खं लभतेप्रपेदिरे ॥ नमगे रामः
न्द्रगेहपुर्वोकस: करिमुक्ताफलमंथरेपि मे ॥ ४० ॥ यदितेचरणारविंदयो: प्रसव: कोपिसमर्पितस्तदा ॥ अधमोपिनरो जगत्पति: १४
भवतीसिववंदनीसाधव: ॥ ४१ ॥ अमरान्नतिदीनवत्सले क्षपामयंवविलोकयादरात् ॥ करुणारससारधारयादुरसंसारदवानु
रानुमे ॥ ४२ ॥ यदितेनविलोकनं तदा सुरतायामपिनादरोस्तिन: ॥ नतयाफलमस्तिकिंतया गिरिजेवाप्यतनुस्वरूपया ॥ ४३ ॥ त
ववांकिमुपेक्षयाफलं प्रतिलापोपि न नश्रुतस्त्वया ॥ अपिमातरमेकिमास्तिके घृदयाकारणमस्तिशांभवि ॥ ४४ ॥ शिवएवदयो
निधि: शिवतववात्वत्कठिनं मनोयत: ॥ अमुनापिनदीननीक्षणं क्रियतेसादरमंबुजानने ॥ ४५ ॥ सुनमप्यपराधसंकुलं जननीपा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लयतीतिनश्रुतं॥ किमुभवदपातकानिनः तवनामस्मरणेघनुसपं॥ ४६॥ बहुतूलगिरिप्रदाहको द्ववेलेशानशिवेतथैनसां॥
कुलमाशुविनाशमेत्यहोशिवनामस्मरणाग्निलेशतः॥ ४७॥ यदिपापविनाशसाधनंशिवनामस्मरणंनशैलजे॥ वदतर्हिकिम
स्तिसाधनंवदसत्यंवदताद्दिमर्शतः॥ ४८॥ निगमेषुघनाशसाधनंशिवनामस्मरणंपरंश्रुतं॥ नहिदंनकथंविनाशकंविविधाघौ
घकुलस्यशैलजे॥ ४९॥ शिवभक्तिविभूषणःशिवंयदितातस्मयातःस्मरन्मुदा॥ प्रपततिमहाघकोटयःपुनरुत्थानविवर्जिताः
परं॥ ५०॥ वयमीश्वरलिंगपूजकाःखमहापातकभीतिरद्रिजे॥ नः नलसन्निधिंगतोहिमभीतःपतितःप्रधावति॥ क्षुधितो
प्यमृताशनःपुमान्तृषितोपीतियथातथाशिवे॥ शिवलिंगसमर्चनेपिपोनचदुःखोनुनिधिप्रयास्यति॥ ५२॥ नचशंकरपूजका
र्चकोघघेलेशाम्भयतामुपस्पताः॥ अघसंशयवार्त्तयापिवानवयंशैलसुतेसमावृताः॥ ५३॥ कृपयापरयाशिवप्रियेत्वरयापश्यदया
सुधाकरान्॥ कुरुकापिनतानवाक्षतिनसुधारश्मिसमानतातव॥ ५४॥ गिरिजेनचकोरस्तकःक्षपादानायकइत्यपिश्रुतः न
हितेनससेवितस्तथाकृपयापश्यसुरान्शिवप्रिये॥ ५५॥ किमनाथसनाथतात्वयागिरिजेकर्तुमनुद्यमःकृतः॥ किमनेनफलंफ
लार्थिनाकिमयंधर्मइतश्रुतस्त्वया॥ ५६॥ नभवत्कृपयाविनागतिःयस्मिसंतरमस्तिनस्तदा॥ नवमास्कनिरीक्षणंततोगतिहीं
नानमरानवांबिके॥ ५७॥ अस्माकंशरणागतामरशिरःकोटीरहीरप्रभापारावारतरंगसंगतशिवाकांताघ्रिपंकेरुहे॥ पद्मापल्लवकं
मल्लुचंचलतलश्रीचंदलापादुके दुष्टारिष्टनिवारकेशरणमित्येनमन्यामहे॥ ५८॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडे
म

शिवरहस्ये तृतीयांशे व्याससमुनिसंवादे नाम षष्ठोध्यायः ६ ॥ ॥ श्रीशिवार्पणमस्तु ॥ ॥ व्यास उवाच इति दृष्ट्वा रुद्रकास्तु
त्वाहूतो जरिपुसमुद्रः उत्सरथं तो विमानाग्रे नरतुस्सस्तु हृष्ट्वा ॥१॥ ततः शिवपदाम्भोज प्रभाधारानुलोकनं हलाहलार्थ
तां प्राप्य प्रणतास्ते मुहुर्मुहुः ॥२॥ ततः प्रचलितं लावत्स्वर्गलोकमतीत्य तत् ब्रह्मलोकं विष्णुलोकं कैलासमगमत्ततः ॥३॥ तत्रानी
ममराः सर्वे परस्परविलोकनैः ॥ परिश्रान्ता अतुष्टास्ते वार्त्तां चक्रुर्यथोचितं ॥ पश्यंतु गलमेवेदं विमानमतिसत्वरं ॥ तत्रास्मदृष्टिवि
षयः तत्कांतिर्दृश्यते सुराः ॥४॥ तपः फलितमस्माकं तद्द्वारा वीक्षणादपि इष्टं च कथमस्माभिः शिवाचरणपंकजं ॥ तद्द्वारदर्शने
नैव कृतार्थाः स्म यथा अपि ॥ अस्माकं तत्र का वार्त्ता तावेत न कृतार्थता ॥७॥ यस्यात्पदरजः सः प्रसादेन जगत्त्रयं ॥ समुत्पन्नमिदं दे
वाः समुत्पन्नास्त्वदद्भुतं ॥ तद्द्वाराप्रसर्पच्छलः सुरलोकोतिपावनः ॥ सत्यलोकोपि वैकुंठाद्यमस्पंतपावनः ॥९॥ अतः परमिहा
स्माकमद्यापि कुशलं खलु ॥ तत्प्रसादप्रभया सर्वेव्यावृतास्माव यस्त्वया ॥ किं किं पुण्यं पुरा चीर्णं न विद्मः तत्फलेन तत् ॥ अनेनानुमि
तं देवा स्तद्द्वारामंडलं न हि ॥११॥ अस्माकमपि गात्राणि पवित्राणि यद्यपि अस्य ॥ शिवाचरणकांतीनां साधारणखलु दुर्लभा ॥ दुर्लभा दु
र्लभाधारा शिवाचरणकांतिजा ॥ साधावनं पवित्रानां शोभनानां च शोभनं ॥ अस्माकमपि किरीटानां तद्द्वारकांतिसंगमात् ॥ कांतिः
प्रवृद्धा संगे न तत्र किंचित्रमद्भुतं ॥ हेमः पावकयोगेन कांतिवृद्धिर्यथा तथा ॥ तद्द्वारसंगमादृष्ट्वा किरीटमणिप्रभाः ॥ दृष्टस्तेनामं
बदंतस्ते तद्द्वा नमितं पुनः ॥ कुर्वतः सुखमापन्नाः तदर्पाश्रुसमावृताः ॥ ततः परं तद्विमानं कैलासमगमद्विजाः ॥ अवतीर्यततोगौ

रामः
१५

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शोभनकामाहसादरं ॥ चित्राणिमंदिराण्यत्रसुंदरास्तत्त्वतःपरं ॥ येतेहारविहाराहाः प्रदेशाःसुरदुर्लभाः ॥ १८ ॥ नदृष्टास्तेत्वयापूर्वं
मधुनानात्रशंकरः ॥ ततःप्रपश्यतच्चित्रं गिरिराजसमन्विता ॥ १९ ॥ इत्युक्तंतद्वचःश्रुत्वामेनयागिरिणासह ॥ कैलासद्वारसंनद्धवे
दिकाकांतिसंवृता ॥ २० ॥ विचित्ररत्नखचितांवेदिकांवीक्ष्यपर्वतः ॥ अतिविस्मयमापन्नःतद्रत्नप्रभयावृतः ॥ किमाश्चर्यमिदंगौरिरत्ना
न्येतादृशानिन ॥ रत्नाकरेपिरम्याणिदृष्टपूर्वाणिनध्रुवं ॥ कैलासनगरद्वारवेदिकारत्नकांतिभिः ॥ कांतिमतच्छरीरंमेदृष्टंपूर्वमिदंतुना
कांतिः फणिफणारत्नकांतिंदूरीकरोत्यतः ॥ वेदिकासंगतास्वयंविमानेनापिसंगता ॥ एतत्कांतिसमाक्रांतेविमानमिहराजते ॥ अ
त्याश्चर्यमिदंदृष्टंअग्रेकिंकिंभविष्यति ॥ तेधन्याःप्रमथास्सर्वेवेदिकाकांतिसंवृताः ॥ निसमत्रप्रभारूपास्वानुरूपविवर्जिताः ॥
अहोमहदिदंभाग्यंदृष्टमेवमिदंस्थलं ॥ अस्माभिरीदृशंस्थानंनश्रुतंचकदाचन ॥ इत्युक्तंगिरिवाक्यंसाश्रुत्वागौरीशिवप्रिया ॥
तत्रापिविष्टोतनात्रैमेनयापिसहादरात् ॥ ततःपरमनःकासासुंदरैःसुरभूरुहैः ॥ फलान्याद्यायरम्याणिगौरीमाहमनोहरं ॥ एता
दृशानिदृष्टानिनफलानिपुरामया ॥ तरवोपितथादृष्टाःप्रहृष्टास्तुष्टिहेतवः ॥ ३० ॥ एतद्दर्शनमात्रेणासंपर्यामुदंरंशिवे ॥ अतःपरंम
क्षयेच्छाजातुगौरिनजायते ॥ इत्युक्तंतद्वचःश्रुत्वागौरीतामाहमेनकां ॥ अत्रापिहुतभुग्द्दृस्तेतथानमयजायते ॥ अंतःपुरप्रवेशो
नस्सुखंयद्यत्नद्भविष्यति ॥ तदप्रवैभवस्येवप्रतिक्षणामसंशयं ॥ ३२ ॥ इत्युक्त्वापरितोदृष्ट्वातान्यास्वाद्यफलान्यपि ॥ मंदंमंदंप्रविवेश
सागिरिजाशिवमंदिरं ॥ तत्राद्भुतानिदृष्टानिमंदिराणिबहून्यपि ॥ रत्नैरवविचित्रैस्तैःकृतानिसुमनोहरं ॥ सुधाःप्रवाहसंवीताःकु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्या स्थलस्थानैकैरपि ॥ तत्तीरकल्पतरवोप्यपारफलसंवृताः ॥ एवं आगमनकाले तैः प्रहृष्टैस्तैरमितैस्तदा ॥ पुष्पवृष्टिः कृता कापि स्थान
पूर्वमप्रस्तुरुः ॥ तत्रतत्तरमलेपुरलिंगालिकोटिशः ॥ दृष्ट्वा सा पूजयामास मकरंदैः कुसुमैरपि ॥ ३८ ॥ तन्मध्ये मंडपस्तावद्दृखंडम
णिमंडितः ॥ योजनायुतविस्तीर्णस्तावद्योजनसुन्नतः ॥ ३९ ॥ तत्रैव प्रतिमाः काश्चिदपूर्वा ख्यातिसुंदराः ॥ दृष्टा सहासाम्नान्योन्यगान
तानविजृंभिताः ॥ ४० ॥ पर्यंकमेकं तत्रैव शतयोजनमुन्नतं ॥ शतयोजनविस्तीर्णं प्रभाकूटविराजितं ॥ मंदारपुष्पसंवीतं शयनार्हं शिवस्य त
त ॥ शिवाविहारगंधेन तत्संवीतमनुत्तमं ॥ ४२ ॥ रत्नसोपानसंबद्धमष्टदिक्षु विशेषतः ॥ सोपानधावि पुष्पाणि निर्मितानि स्वपोस्त्रेण ॥
४३ ॥ तादृशमेवमाश्चर्यशैलेऽस्मिन् मनयासह ॥ उक्ता चैवं वचनं चारु भवानीं चाविलोकितः ॥ इहायामहेशस्य विलाससदने प्रिये इ राम-
ष्टमानंदं जातस्पृष्टेवेति प्रयच्छति ॥ ४४ ॥ गौरीमनोहरं रम्यं शंकरस्य मनोहरं ॥ पर्यंकं दृष्टमेवेदं धन्याहं नात्र संशयः ॥ ४६ ॥ इदं १६
दृष्टमपरैर्गंधर्वैरुरगैरपि ॥ किंनरैरपि सिद्धैश्च योगिभिरपि विशेषतः ॥ एतादृशमविज्ञेयं पर्यंके शंकरालये ॥ गौरीतिष्ठतिसंतुष्टा
करानुग्रहासरं ॥ ४८ ॥ एतादृशस्थलं तावदुग्रयापि तपस्यया ॥ न लभ्यते सत्यमेतत्कापि तादृशं स्थलं ॥ अस्मत्प्रीतिप्रदानाय गौर्या
तावत्प्रदर्शितं ॥ नाधुनाशंकरास्तीति तस्मिन्नस्तीति दुर्लभं ॥ सभामंटपपर्यंतं संचरंति गणा अपि ॥ अमराणां न वार्त्तापि दुरितेषा
मवास्थितिः ॥ ५१ ॥ सभामंटपमालोक्य कस्तुलिं नरयास्यति ॥ तन्मंटपमणिस्तंभशोभां वर्णयितुं कथं ॥ तदर्बुदमणिस्तंभप्राकार
परिवेष्टितं ॥ अखंडस्तंभमणिस्तंभाः चित्ररत्नविराजिताः ॥ घनीभूततारत्नकांतिस्तत्रास्तरणामयं ॥ कौशिक्याः संति परितः रम्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्तरत्नमंटपाः ॥ तेषु सेवंत्युपुष्पाणि मंदारतरुलिस्भुना ॥ मरंदधाराःसंकीर्णाः तेषु लिंगानि कोटिशः ॥ तदेव रमणीयानां रमणी
यं मनोहरं ॥ रमणीयत्वमेतस्य किं वक्तव्यमतःपरं ॥ एतादृशं विहायान्यास्थलं मन्मंदिरे कथं ॥ स्थातुमिच्छति कस्यापि जम्मा
पि सततं प्रिये ॥ यादृशानि फलान्यत्र तादृशानि फलानि न ॥ अस्मन्मंदारतरुषु तथा सुरतरुष्वपि ॥ ५८ ॥ तेरके तरुसंकाशोः मं
दारतरुभिश्चकिं ॥ एते विलक्षणा एव तरवः सफलास्सदा ॥ नाममात्रेण साम्यता तरूणां नार्थतस्तथा ॥ अतस्तत्तरवस्तावन्नैतत्त
रुसमाः प्रिये ॥ ६० ॥ एतत्तरुफले हृष्टे यानंदोतिभवन्ति ॥ न तत्तरुफलैरेवं भक्षणेनापि भूरिशः ॥ ६१ ॥ इत्थं त्वामपि पर्यंके दूरान्न
त्वा पुनः पुनः ॥ गिरिः प्रदर्शयीकृत्य सहृतार्थममन्यत ॥ तत्र परं घनीभूतं भावं विचित्रमणिकांतिषु ॥ मृदुलरूपबिरूपा वा गिरिमा
हिविचक्षणा ॥ ६३ ॥ तत्रैव रत्नसौधेषु सुरवस्पर्धी तेनेदृशः ॥ स्वतःसुगंधरत्नानां रत्नकांतिसमुच्चयः ॥ इदमेतादृशं रम्यं स्थल
मेतद्वेपक्षया ॥ अनंतगुणितं रम्यं स्थले तिष्ठति शंकरः ॥ तन्मेरुशिखराग्रेषु रत्नैर्नैकैर्विनिर्मितः ॥ प्रासादस्तस्य शृंगेषु प्रासादः
कश्चिदुत्तमः ॥ ६६ ॥ तत्रास्ति स महादेवः परमानंदविग्रहः ॥ अनंतेश्वरविख्यातः श्रुतिषु स्वतः ॥ तद्दर्शनार्थमधुनागंतव्यं
त्वरयामया ॥ भवतां गमनं तत्र नैव संभावितं गिरे ॥ ६८ ॥ चंद्रमेरुसमा दातुं नरः किमपि वांछति ॥ कृतायामपि वांछायां कथं तत्तेन
लभ्यते ॥ एवमेव गिरिश्रेष्ठ तन्मंदिरविलोकनं ॥ दुर्लभं तत्र गमनं गतं भ्रमितमेव हि ॥ ७० ॥ निधीन्पश्य गिरिश्रेष्ठ पश्यामरपान्मंटपान् ॥
दुकूलमंटपान्पश्य पविचित्रमणिमंटपान् ॥ ७१ ॥ मंटपमणयः संति ते सर्वाभीष्टदाः सदा ॥ अपेक्षितं प्रयच्छंति स्वयमानीय सादरं ॥ ७२ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

इस्फत्वा रत्नपात्रेषु विशालेषु तदा शिवा ॥ मनोहराण्यन्नपूर्वाणि चकार परिवेषणं ॥ ततो भुक्तं तया सार्द्धं मेनया शिवया सह सुधाप्र
द्योनि भुक्तानि पक्वान्नान्यपि कोटिशः ७७ पश्चाद्दत्तं च सुधया ताम्बूलमपि सादरं ॥ गृहीत्वा विस्मयापन्नो गिरिराजो नन्दसंवृतः त
तः परं विचित्राणि वसनानि ददौ शिवा ॥ कल्पान्तेपि न नश्यन्ति मलिनान्यपि तानि न ७८ तेषामुज्ज्वलतां तावद् दृष्ट्वा तिष्ठति क्षणं
परिधानेपि जीर्णत्वमसंभावितमेव हि ॥ रत्नान्यपि ददौ तस्मै सारत्नाभरणान्यपि ॥ अपाराणि विचित्राणि मेनकायै ततः परं ऐरा
वतमदस्तम्भहेतुभूतान्गजानपि ॥ तुरगांश्च तथा धेनुगान्दचाश्वमदलाशकान् ७९ ददौ गाश्च विचित्राश्च सुरगामदनाशने प्रवृत्ताः
सर्वफलदान्मन्दरानपि कोटिशः ८० विमानान्यपि दिव्यानि कामगान्यपि कोटिशः ॥ अन्यान्यपि विचित्राणि फलानि च ददौ शिवा
ददौ परिमलद्रव्याण्यपाराणि शिवाप्रिया ॥ ददौ हारान्सुदारान्स तारहीरसमाकृतान् ॥ गृहीत्वा तु वदतां वत तं च आदत्तान्ददे गिरिः ॥ विधा राम:
गभीसास संतुष्टो घसंतुष्ट इवस्थितः ८१ के चासन नगरद्वारे वादिकार्यपरे स्थिताः ॥ विलम्बः समभूत्तेषां दिन्किमेवमुचितं तव स्वामि ७७
कार्यार्थमुद्युक्तो न विलम्बं करोति हि ॥ कदाचित्कुपितः स्वामी यदि कार्यविरोधतः ॥ तदा कथं जीवनं स्यात्सेवकानां विशेषतः ॥ सेवका
नां चयल्कृत्यं नल्कृत्यमतियत्नतः ८२ कर्तव्यं सर्वसत्वरतेन तुष्टः स्वामी भविष्यति ॥ पृष्टश्चेत्कस्तु मे वासः फले किं न भविष्यति ८३ + ए
+ तस्मिन्नन्तरकाले विमानवरसंयुताः ॥ अन्ये गणाः शङ्करप्रेषिताः समुपागताः ८४ ते सर्वे नन्दिकेशगणयोरन्यैश्च संवृता + त
त्कष्टोपक्षयाकष्टं स्वामिकार्यविनाशने ॥ तदेव कार्यं कर्त्तव्यं भृत्यैर्येन स्वनायकः ॥ तुष्टो भवति तद्दिनेन कार्यं चलये पिवा ८५ अन्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नुरोधतस्संविकिं स्वामिकार्यविरोधतः ॥ सर्वैः प्रयत्नैः कर्तव्यं सर्वथा स्वामितोषणं ॥ इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा नंदिकेशो विचक्षणः ॥ आ
ह प्रसन्नवचनं विनयान्वयसंयुतं ॥ ९२ ॥ नंदिकेश्वर उवाच ॥ युष्यमाभूतमारवक्ष्यं करस्य न संशयः ॥ भवदुक्तं हितं सत्यं न तत्राथ
स्ति संशयः ॥ ९३ ॥ यदि कार्यान्तरे स्वामी नियोजयति मां तदा ॥ तत्क्षणेनैव कर्तव्यं मया साध्यं न जगत्त्रये ॥ ९४ ॥ अवश्यं तत्र तस्यास्त
द्दर्शनं मम दुर्लभं ॥ तस्यास्त्वयानुकेनापि कर्तुमेव न शक्यते ॥ ९५ ॥ सा चेत्कृपाविहारं चेत्करिष्यति तदा कथं ॥ अस्माकं प्रतिबंधो
पि कर्तव्यः सादरं वद ॥ महाप्रभुत्वमेवापाः शंकरस्य यथा तथा ॥ तदग्रेव कुमित्राविकथं वा भवति स्फुटं ॥ कोटियोजनदूरस्था
सुरास्सर्वेप्युत्सादराः ॥ पूजार्थमागतास्तेषां दर्शनं जातमेव न ॥ प्रयाणे तत्परीभ्रांताः खेदधारापरिप्लुताः ॥ तद्धाराभिः समुद्रो
पि पूर्णोप्युद्वेलतां गतः ॥ देवागमाभ्रपयाद्याः प्रपातस्ताः पुनः पुनः ॥ भ्रांता नैव कमलायास्तासु दृष्टिर्न सर्वथा ॥ १०० ॥ वि
मानरत्नमारूढा मृडानी संस्थिता तदा ॥ उत्सर्पंति सुरास्सर्वे स्वस्वदारसमावृताः ॥ अहो सत्कोत्सवस्तावद्वाङ्मनसगोचरः ॥ त
द्विहारप्रभावोपि देवानामप्यगोचरः ॥ २ ॥ अहो शिवविलासोयं विलासः शोभते हि ॥ तद्दर्शनेन पुण्यानां राशिभिर्वापि जायते
तदागमनवेलायां उत्साहो यादृशः पुरा ॥ तादृशो न कदाप्यग्रे भविष्यति विशेषतः ॥ विलक्षणस्स समयः शिवागमनसंयुतः
तालितूर्याण्यपि तेवार्त्ताः तादृशाः पुष्पवृष्टयः ॥ तज्जयध्वनयो दिव्याः तलिनिगोत्रापिये सुरैः ॥ कृतानि श्रवणेनापि सिद्धिदानि पदे प
दे ॥ सिद्धानामपि संमर्दो गंधर्वाणां च कोटिशः ॥ किंनराणां मुनीनां च वक्तुमेव न शक्यते ॥ वेत्रप्रहारसंत्रस्ताः सर्वे नारायणादयः ॥ अ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

अद्यापिरूपसंपन्नाः सुरनारीगणैस्सह ॥ संत्रस्ताअपिसानंदाः सर्वेनारायणादयः ॥ सर्वाग्निविषयतांत्वाममनोविषयतामपि ॥
नदृष्टंभवतांभाग्यंतत्संमदोवलोकने ॥ रत्ननीराजनानेनराजयंस्तत्तथाविधाः ॥ १० ॥ देवांगनाभिः सर्वाभिः नदृगानपुरस्सरं ॥ नी
राजनानिदत्तानितेषांसंख्यानसर्वथा ॥ नीराजनप्रभावृष्टमेरुकूटप्रभाकरः ॥ सकिंत्वदृष्टसहसा भवद्भिर्मेरुकूटगैः ॥ मन्नेत्रा
णांफलंजातंतत्संमदोवलोकने ॥ शंकरस्यैवकृपया तत्फलंजातमद्यमे ॥ १३ ॥ तत्फलेनपवित्रस्यममभीतिर्नसर्वथा ॥ शंकरेणापि
तद्ज्ञातमतःकेनभयंमम ॥ ससर्वज्ञोमहादेवःकुपितः किंमयिप्रभुः ॥ अज्ञातेत्वंमयिज्ञातंतेनाद्यागमनोत्सवे ॥ इदानींसंप्रविष्टा
स्तिकैलासभवनांतरे ॥ तत्रास्माकंप्रवेशःकिंएनस्याङ्गमेनसंश्रा ॥ अतः परंप्रयत्नोपिकर्तव्योभवतांयदि ॥ सामर्थ्यंतच्चवार्तावाकः
करिष्यतिसत्वरं ॥ १७ ॥ एवंवदत्सुसर्वेषुगणेष्वन्योन्यमादरात् ॥ वाणीकापिसंजाता[illegible]नैवाशरीरिणी ॥ अंबप्रयातुशैलेंद्रोमे रामः
न्यासहमंदिरं ॥ स्वमंदिरपरिष्कारः कर्तव्यस्तेनकिंशिवे ॥ विलंबोपिक्रियासंवांशिवदर्शनलालसे ॥ शिवानुग्रहवांछायां विलंबोपु १८
रुषएवन ॥ २० ॥ इतितद्वचनंश्रुत्वासिंहमारुह्यशैलजा ॥ प्रेषयामासशैलं[illegible] सर्वसंपत्समन्वितं ॥ २१ ॥ सादृष्टागिरिणापुनः पुनरु
मादृष्टाथसामातरं सादृष्टवापितयापुनः पुनरपिप्रेम्णापुनर्दर्शने ॥ इच्छांसापिचकारसोपिगिरिराडानंदधाराधृतः प्राहांबाम
न्तारमंबकृपयामांवज्ञयपश्यसपि ॥ २२ ॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेव्यासमुनिसंवादेनाम
सप्तमोध्यायः ७ ॥ ॥ श्रीव्यासउवाच ॥ आरुह्यसिंहमंबासाक्षणमात्रंततः परं ॥ शंकरप्रेषितेदिव्यविमानवरमाश्रिता ॥ १ ॥ त

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्मिन्विमाने संविश्य यदा शंकरवल्लभा ॥ तदा दुंदुभयो नेदुः जयशब्दपुरस्सरं ॥ २ ॥ ततस्ते प्रमथास्सर्वे शार्वीश्वरणांबुजं । स्मृत्वा
प्रहृष्टाः प्रणताः पुनःपुनरस्तुवन् ॥ ३ ॥ तूर्यदुंदुभिघोषैस्ते जयध्वनिपुरस्सरं ॥ वेत्रहस्ताः प्रचलिताः कंपयंतः सुरान् रुषा ॥ ४ ॥ शिव
नामानुवादेन शिवासंतोषहेतुना ॥ सानंदास्ते च सर्वेपि धावंतः पुरतो बभुः ॥ श्रुत्वा नामानि तान्येवामनोहानि शिवप्रिया । आनं
दपरिपूर्णा सा स्मरंती शंकरं मुदा ॥ ६ ॥ शिवनामानि गायंति मधुरं मधुरस्वरं ॥ मधुराक्षरसंपन्नान्यनुवारं शिवप्रिया ॥ ७ ॥ शिवहर
भव भर्ग भीम शंभो स्मरहर शंकर शर्व चंद्रमौले । त्रिनयन वृषकेतनानलाक्ष । गौरीश गिरिश मृड ईश रुद्र पाहि ॥ ८ ॥ शंभो मयि भवेदुरो
रवरमहादेव स्मरारे हर श्रीकंठ शर्म हेश शंकर मृत्युपाशात् । माव... ॥ ९ ॥ ... सोमभगवन् शूलिन् कपर्दिन् शिव श्रीम
त्सं जय विश्वनाथ गिरिश श्रीवामदेव नमो ॥ १० ॥ शंभुं शंकरमीशं ... भुमाकांतं महेशं शिवं शर्वं रुद्रमनंगदक्षमथनं मृत्युंजयं शं
करं । भर्गं भूतपतिं भवं पशुपतिं कालाक्षमुक्षध्वजं भीमं दिग्वसनं मृडं हरमजं श्रीकंठमीशं भजे ॥ १० ॥ शंभो कापि न लारका
पि न वा चेन्द्रो न वा भानुमान्न्यः कोपि सुरात्र कुत्र वसति श्रीचंद्रमौले तव ॥ प्रासादद्युतिकोटिकोटिघटिता हृष्टिर्ममाद्याधुना
विद्युत्संघसमावृतेव सकलान् सर्वात्मना कुंठिता ॥ ११ ॥ एतन्निर्मितमत्र किमपि मयस्थानं प्रभामंडलैः माध्यं मंडितमेव मंडलमि
दं किं मंडनं वांछति । स्थानं नैव विलोकते घनतरं गंभीरमेतादृशं तेजःपुंजघनं घनांतरमिदं नापेक्षते सर्वथा ॥ १२ ॥ यत्रानंतसुरा
दिसेवकगणाः त्रस्ताः स्वनारीगणैः साकं शोकदवे विवर्जिताः प्रतिदिनं केषायमाना अपि । सेवंते तत उत्तमं स्थलमुमाकांतो विहायात्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्रा०५

किं तिष्ठ त्वत्र महाप्रभुं मंतरम्यं स्थलं केवलं ॥१३॥ व्यास उवाच ॥ इत्युक्त्वा सा शिवा तस्मिन्विमाने विपुले स्थिता । एकैवाहं वसा
मीति चिंताव्याकुलमानसा ॥१४॥ महेशानिकटे तावद्देवगे तुं न शक्यते । परिचर्यार्थमन्यान्याः कल्पनीया मनोरमाः ॥ मयैव यदित
त्राद्य गम्यते शंकरोपि माम् । विलोक्य सादरं किं मां वदिष्यति विशेषतः ॥१६॥ एकाकिनी कथं नारी विमाने विपुले स्थिता । नारी परि
जनाक्रांता नारी तावद्विराजते ॥ अमरप्रवरा ध्यागम हमेकाकिनी कथं । गंतुमभ्युद्यता धीरा चार शंकरसंनिधिं । इत्यालोच्य तदा गौ
री दिव्यसौंदर्यविग्रहान् । ससर्ज क्षणमात्रेण कोटिशो मुनिपुंगवाः ॥१९॥ रत्नाभरणसंपन्नाः यौवनाक्रांतविग्रहाः । रूपलावण्य
संपन्ना नवा एव प्रतिक्षणं । विचित्रमाल्यवसना सुरनारीविनिंदकाः । रूपेणानलतुल्येन स्वयौवनमदेन च ॥२१॥ रुद्रवीणाः स
मादाय ताः सर्वाश्च पृथक् पृथक् । शिवनामानि दिव्यानि गायंति स्म मनोहराः । तासां नामालि शृण्वंती परमानंदरूपिणी । साक् रामः
स्वापीमुदं प्राप सच्चिदानंदलक्षणा ॥ आदाय स्वयमप्येकां वीणां वाणी सुखालसा । वीणां प्रवीणा रुद्राणी गानतानरतावभौ । १९
न तत्स्थानं विजानंति गंधर्वाः किं नरा अपि । तथान्योपि सुरास्सर्वे सुरनारीगणा अपि ॥ एवं नानाविलासवीता चामरकोटिभिः
छत्रार्बुदच्छायया चापि संछन्ना सा मयूरो शिवा ॥२६॥ शंकरस्तत्समारंभं ज्ञात्वा तत्रोपकारणं ॥ पुनः संप्रेषयामास गणानमितविग्रहान्
याषिद्रूपांश्च विविधान् नानाभरणभूषितान् । सौंदर्यभेदसंपन्नान्मानलीलान्मनोहरान् ॥ गणा तूर्णं ध्वनिं श्रुत्वा तज्ज्ञानमपि द्रु
रतः । अश्रुतं गानमेतावत् क्व समित्याह शांभवी ॥२९॥ प्रायः सोयं शिवेनैव तापः संपादितो मम । अपूर्वनारी सध्वाप्ति गानस्य चापि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शंकरः शंकरस्त्वं महादेवः शंकरस्त्वं स्वकं पुनः ॥ अवृत्तं कर्त्तुमेवेदं सर्वं सर्वमिति स्मृतं ३१ ॥ अशक्यं किं महेशस्य मदनुग्रह
वांछया ॥ सृष्टमेतादवधुना विविधं चंद्रमौलिना ३२ ॥ मयितावत्स्वपादृष्टिरद्यापि गिरिशस्य सा ॥ सातावद्दक्षिणीयामे विरू
पाक्षावलोकनात् ॥ मत्कृतापि चिरं बोध्यविस्मृतश्चंद्रमौलिना ॥ कृपालुत्वं मयि स्वामी प्रकटं कर्त्तुमिच्छति ॥ तस्य देवाधिदेवस्य
शंकरस्य महात्मनः ॥ मदनुग्रहरा ज्ञापितप्रसा भयसा विस्ता ३४ ॥ इत्या ते अथ मुनगौरि महेशार्पितं भवो ॥ नारीणां मत्यितद्
त्वा प्रहृष्टा सा पुनः पुनः ॥ ततस्ताः सुरनारीणां पराभवविचक्षणाः ॥ इंद्र प्रणताः सर्वाः स्तुति पूर्वक मादरात् ३७ ॥ नीराजना
निदत्तानि दिव्यरत्नगवाश्रिया ॥ नानाम पिगपाकीर्णपात्राण्यासाय कोटिशः ॥ उपहाराननेकांश्च तदानीतानुगिरींद्रजा ॥ शि
वनैवेद्यशेषत्वबुध्या जग्राह सादरं ॥ नान्यास्वाद्य विचित्राणि फलानि जगदंबिका ॥ कृतार्थत्वमतिं चक्रे शिवनैवेद्यसेवनात् ४० ॥
दुर्लभं शिवनैवेद्यं अद्य प्राप्तं मयाधुना ॥ पावनं चित्तमथाद्य पावनानांच पावनं ॥ ४१ ॥ शिवनैवेद्यकोटींशकोट्यंशो यति दु
र्लभः ॥ संपूर्णं शिवनैवेद्यं कस्य वा सुलभं भवेत् ४२ ॥ पुरोडाशं धिक्करोति शिवनैवेद्यमीदृशं ॥ पुरोडाशी किमेतावद्दक्षितेः फल
माप्यते ॥ लक्षं यागसहस्राणाप्यलं योगं बुदैरपि ॥ भक्षिते शिवनैवेद्ये शिवसायुज्यमाप्नुयात् ॥ अतः परं शंकरस्य सन्निधानम
विघ्नितं ॥ येनेदं शिवनैवेद्यमकस्मात्समुपागतं ४५ ॥ नयद्यपि सुधातावदधुना मतथापि किं ॥ नोपलक्षणीयं सहसा शिवनैवेद्यमाग
तं ॥ दृष्टेपि शिवनैवेद्ये यांति पापानि दूरतः ॥ भुक्ते तु शिवनैवेद्ये पुण्यान्यायांति कोटिशः ४७ ॥ दूरतः शिवनैवेद्यगंधोप्याघ्रायमानके नन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रा पापसंघास्तु सहस्राः प्रलयं यान्ति वस्तुतः ॥ यद्गृहे शिवनैवेद्यप्रचारोपि प्रजायते ॥ तद्गृहं पावनं सर्वं अन्यपावनकारणं ॥ आ
गतं शिवनैवेद्यं गृहीत्वा शिरसा मुदा ॥ भक्षणीयं प्रयत्नेन शिवस्मरणपूर्वकं ॥५०॥ क्षीरं वा फललेह्यं वा जलं वा शंकरार्पितं ॥ गृही
त्वा मुच्यते सद्यः पापकोटिगणादपि ॥५१॥ आगतं शिवनैवेद्यमन्यथा ग्राह्यमित्यपि ॥ विलंबे पापसंबंधो भवत्येव हि मानवः ॥५२॥
नयस्य शिवनैवेद्यग्रहणेच्छा न जायते ॥ स पापिष्ठः गरिष्ठः स्यान्नरकं यात्यपि ध्रुवं ॥ इत्युक्त्वा शिरसा गौरी तानि सर्वाणि सादरं ॥ आ
स्वाद्यास्वाद्य संतुष्टा शंकरस्मरणोत्सुका ॥५४॥ महेशपितृशांता सुधामास्वाद्य शैलजा ॥ पुनः पुनः पयोभक्त्या धाराभक्तापुनीमिव ॥
ततस्तांबूलमादाय शिवार्पितमनुत्तरं ॥ तत्कृतं गानमाकर्ण्य नाट्यं द्रष्टुं समुद्यता ॥ ततस्तत्कृतनाट्यानि विचित्राणि विशेषतः ॥
दृष्ट्वा विस्मयमापन्ना गानाकर्णनतत्परा ॥५७॥ नैकेनापि कृतं नाट्यपूर्वं ... ॥ ... स्वासेपि विलासा ख्याता दृशं न दृष्टलक्षणं ॥ राम:
मन्नीस्सर्थमिदं सृष्टं नाट्यमीशेन वस्तुतः ॥ मयि तावत्कृपा शंभो रघुनाथनंदन ... ॥५९॥ इदं वाद्यं विहायाग्रे गंतुमेव न शक्यते ॥ आ २०
यः शिवापराधोपि गमनेन भविष्यति ॥६०॥ ... ॥ एतद्विहाय गमने प्रत्यवायो भविष्यति ॥ अस्य
नाट्यस्य समयः क्रियानारंभमात्रतः ॥ संतोषराशयो वृद्धाः किमयं भवि... ॥ नेत्रत्रयेणापि नाट्यं द्रष्टुमेव न शक्यते ॥ सहस्रेणा
पि नेत्राणां रूपाद्यर्बुदेन वा ॥ किं ... पि नेत्राणि विशालान्यमलानि च ॥ तेनाट्यमीदृशं दृष्ट्वा संतुष्टा न भवामि किं ॥६४॥ इति
गौरी विचार्यादौ ससर्ज नयनानि सा ॥ विपुलानि विचित्राणि रम्याण्यपि विनोदतः ॥६५॥ तैर्नेत्रैस्तादृशं नाट्यं विलोकयामास तत्क्षणं ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

संतुष्टास्वस्वरूपं च विस्मृत्य विव्हलास्थिता ॥ ६६ तेनाद्यालोकनेनैव नीतः कालः कियानपि ॥ प्रतिक्षणं नवं नाद्यं केन वार्तेन दृश्य
ते ॥ तेनाद्यवार्त्ताश्रवणं हृत्वा रंभादिका अपि ॥ विस्मयाविष्टहृदयाः पुरा देवेंद्रमंदिरे ॥ ६७ ॥ प्रतिक्षणं नवं नाद्यं कथं ताभिः कृतं तदा ॥ ना
द्यविद्यापि सा सम्यान तत्तद्विषयं खलु ॥ ६९ ॥ विचित्रं निर्मितं नाद्यं तद्विद्यामानसंमतं ॥ तादृशं नाद्यमीशेन स्पष्टमत्राभुतं च किं ॥ वि
चित्रसृष्टिकरणे समर्थः शंकरः खलु ॥ ततस्तत्रापि किं चित्रं तदस्माकं हि दुर्लभं ॥ ७० ॥ प्रासादः खलु संदिष्टो स्त्रिशंकरेण स तादृशः ॥ न
यादृशः स्वर्गलोके सद्भ्यो विष्णुपदे पि वा ॥ तथैव नाद्यसृष्टिस्या स्यादि [illegible] न तत्र सा स्मृता ॥ तावता पि हि महत्त्वमहत्त्वे पि न नस्मृतिः ॥ या विद्या
स्वर्गलोके पि तदस्मासा सा न चेतदा ॥ अस्माकमहता सेयं मभ्यस्त्वा ह्यातिलक्षणा ॥ अस्माकं तादृशं भाग्यं तद्विद्याभ्यसने कुतः ॥ सा
विद्या परमा विद्या शंकरेणा विनिर्मिता ॥ दैवादत्र समायाति हृपयात्रां [illegible] रस्य सा ॥ अभ्यासस्तत्र कर्तव्यस्तदागमनमेव न ॥ गानवा
र्ता श्रुता पूर्वं तद्गानं न तत्र सर्वथा ॥ नर्तनागारविद्या च दृष्ट्वा सापि कथं भवेत् ॥ किं च सौंदर्यधारापि दिव्यनाद्यांगनाश्रिता ॥ साधार
के न वा लभ्या सा किलासां न दुर्लभा ॥ ७८ ॥ प्रतिक्षणं नवं तासां सौंदर्यमतितोषदं ॥ तत्कृतं प्राप्यते लोके दुर्लभं तदिति स्मृतं ॥ त
द्वांछां कमला तावद्धुनापि करोति सा ॥ वापीशचीच [illegible] या चतादिहास्तं तद्दुर्लभं ॥ ८० ॥ किं वांछया फलप्राप्ति विलक्षणफलोदयः ॥
भूरिपुण्यतपो लभ्यः तत्तपस्तासु कुत्र वा ॥ ८१ ॥ कैलाससदनावासः शिवदासीगणस्य तु ॥ न सौंदर्यं न लोकेऽत्र सुरनारीषु सर्वथा ॥
८२ कैलासदासीवदनं दृष्ट्वा दृष्ट्वा पुनः पुनः ॥ कमलालज्जया तावद्दूरान्नम्रमुखी स्थिता ॥ कुरूपं सृष्टमीशेन किमेतन्मम दुर्भगा ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सा हृतपस्यया शंभुः प्रीतो भवत्तया खलु ८४ सौंदर्यमेव नारीणां वनिधिस्तेन विना सुखं न प्राप्यते हि नारीभिर्धनलाभेपि भूरिशः ८५ न चाभरणवांछापि सौंदर्ये सति यौवने दुर्लभं तद्धि संप्राप्य नारी किंचिन्मनोरमा नारीरत्नमिति प्रोक्तं रम्यसौंदर्ययौवनैः तदभावे तु या भार्या पतितं तत्तु पंचवरं ८७ पातिव्रत्यं यौवनं च सौंदर्यं च विशेषतः शंकरानुग्रहेणैव नारीभिः प्राप्यते परं ८८ शिव दासी मुखं दृष्ट्वा न प्राकाम सुरांगना वैरूप्याश्रयतां ज्ञात्वा कास्वलिंगं च कारन ८९ तद्दासी यो जनस्यापि वैरूप्यं यम हत्तरं तन्नाम रंगनाप्राप्यं तदन्यत्र कुतो भवेत् ९० तादृशं भाग्यमन्याभिर्बहुजन्मतपस्यया कृतयापि न संप्राप्यं शंकरानुग्रहं विना ९१ अकस्माद्यदि संप्राप्य शंकरानुग्रहस्तदा सर्वभाग्यसमाकीर्णा तु पौभवत्यवंनापि ९२ कुर्वंति तपसा प्रीतं शंकरं लोकशंकरं संसारवासित्वापि तद्ध्यानीयाः फलं च न ९३ किंच यद्यत्फलं रम्यं विरुलं यामनुत्तमं तदनुग्रहमात्रेण शंकरस्य प्रजायते ९४ शंकरानुग्रहे बीजं शिवलिंगसमर्चनं तदर्चनेन यत्प्राप्यं तत्प्राप्यं नान्यधर्मतः ९५ धर्मैः कोवा भवेद्येन सुप्रीतः शंकरो भवेत् शिवलिंगार्चनं त्यक्त्वा तदर्चनमनुत्तमं ९६ किंच मुख्यः स्वर्गलोकः शिवलोक इति श्रुतः [illegible] नूलोके पुंपदुजे स्थीयते शांकरैः परं ९७ नः स्वर्गनाममात्रेण स्वर्गलोकोयमीदृशः शास्त्रेषु स्वर्गशब्दार्थः प्रसिद्धः सतु नान्यतु दुःखान्यत्र बहून्येव सुखैरीश्रुतान्यपि दुःखाक्रांतः स्वर्गलोकः कथं वा शास्त्रनिश्चितः ९९ मुख्यः स्वर्गाख्यया ख्यातः कैलास इति विश्रुतः नायं स्वर्गः स्वर्गवार्त्ता भ्रांतानामत्र केवलं १०० किंचयदुर्लभं लोके सर्वेषामपि तादृशं लिंगार्चनेन संप्राप्यमन्यत्प्राप्यं न सर्वथा १ अधिकारोपि लोकेस्मिन् दुर्लभः शिवपूजने राम: २१

तस्मिन्नृत्यति किमप्यंपरं शंकरे प्रजने ॥ २ तथापि तादृशं नाट्यं दृष्ट्वा गौरी मनोहरं तदानविरता ज्ञाता तन्नाट्यावलोकनात् ३
अभिनवं शिवदासीनाट्यमानंददायिनः गिरिवरतनया सा साक्षात् ददर्शाप्यतस्मात् अनुगतमनुवृत्तावर्त्तमाना विमाने पुनरपि शिवदा
सीनाट्यलीलावभूव १०४ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे गौरीरहस्ये तृतीयांशे व्याससमुनिसंवादे नाम अष्टमोऽध्या
यः ८ ॥ व्यास उवाच नाट्यावलोकनानंदपारावारवेरः परं गौरी समागतारेजे तन्नारी गानलालसा १ विचित्रप्रतिमाला
ढ्यमपूर्वं दृष्टुमुद्यता अपूर्वगानलावण्यविवशा जगदंबिका ॥ २ ततः परं महादेवस्तद्दिदृक्षुर्विलोकयन् सः पुनर्गणानथ वीक्षयं
बयामास सत्वरं ते पि सर्वे महोत्साहाः नंदीशप्रमुखा गणाः ॥ प्रमुखाः शंकराज्ञाया स्वरूपं प्राकुर्युरादरात् ४ श्रीशंकर उवाच ॥
किं नृत्यं नंदिकेशान किं वा नृत्यं गणैरपि ॥ किमन्यैरपि मे नृत्यं स्वकार्यं करणोद्यतैः ५ सर्वकल्याणतेयं गौरी दर्शनवर्जितः उत्साह
वृद्धिहेतुश्च दृश्यते न तया विना ॥ लोके संति पदार्थास्तु बहवस्तोषहेतवः ॥ किं तैरनंतैरपि मे पदार्थैरर्थसाधितैः ७ रमणीयतरं व
स्तु गौरीरूपं मनोहरं तदन्यत्तादृशं लोके न जातं न भविष्यति ॥ ८ नारी सृष्टिरपूर्वापि विलासाय कदाचन ॥ क्रियते तादृशी सृष्टिः
तत्कल्पापि न जायते ९ कस्मिन्मुहूर्ते सा सृष्टा स मुहूर्तोपि दुर्लभः मुहूर्तमहिमा कोवा सा सृष्टिस्तावदद्भुता १० सृष्टो मुहू
र्त्तोपि मया समुहूर्तो विलक्षणः तन्मुहूर्तसमानस्तु मुहूर्तोपि न दृश्यते ११ न तत्कल्पोपि कल्पांतेक्षणमध्येपि दुर्लभः कल्यादि
रयमतस्मिन्समये दृश्यतेपि न ॥ इत्युक्ते तद्वचः श्रुत्वा नंदिकेशादयो गणाः परस्परं मुखं दृष्ट्वा विचारं चक्रुरादरात् १२ सत्समुक्तं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

महेशेननकार्यंतद्रूपक्षितं॥ विलक्षणमितंकार्यंकर्तुमेवनशक्यते॥१५॥ सुरादेवगणास्सर्वेतृणेनैकेनतंतुना॥ बिसवस्यानि
बद्धाश्चसामर्थ्यंतादृशंमम॥ लुलकांतःस्थिताःसर्वेसागराःसरितस्तथा॥ सरांसिचतथान्यच्चजलंमुक्ताफलाकृति॥१७॥ म
द्ब्रायनिपातनकंपर्यंतसुराअपि॥ ब्रह्मांडमंडलंसर्वमनुकल्पंहृतंमया॥१८॥ मद्दत्तस्यभृत्यभृत्योपिब्रह्मविष्ण्वादिदुर्जितं॥ तद
ष्ट्वापिसकंपास्तेकिमिहागतइत्यपि॥१९॥ तदागमनवेलायांकृतांजलिपुटास्तदा॥ दंडवत्प्रपाताएवभवंतिसदराःसुराः॥२०॥ सा
मर्थ्यमीदृशंसर्वंमहेशस्यैवयद्यपि॥ तथापितत्कृपालेशादभिमानोममेदृशः॥२१॥ शिवकिंकरभावेनममसामर्थ्यमीदृशं॥ तथापि
किंकरामात्रसामर्थ्यंकुंठितेमम॥२२॥ कुंठितेसतिसामर्थ्येकार्योल्लंघनजायते॥ अतस्तत्कार्यकरणंदुर्लभंचाधुनामम॥२३॥ को
नाप्रभुत्वंक्वास्माकंतत्कार्यकरणोद्यमः॥ महाप्रभुंमहादेवःकिंनजानासितद्वचं॥२४॥ ज्ञात्वापिसमहादेवःमहाप्रभुरितिस्वयं॥ रामः
अस्मानाज्ञापयत्येवमस्मद्भाग्यमिदंखलु॥ अहमादेशपितासिनतःप्रचलिताशिवा॥ खोकठयापरतंत्रनकेसंममसर्वथा॥ २२
अतिस्वातंत्र्यमीशानगौर्योस्तावद्धिनिश्चितं॥ नान्याज्ञावर्ततेगौरीसाक्षाच्छिवानुग्रहस्तथा॥२७॥ महेश्वरानुग्रहस्यकिमशक्यंज
गत्त्रये॥ तदनुग्रहपात्रत्वंदुर्लभंजगतीतले॥२८॥ शिवानुग्रहलब्धाच्चतत्पारायणाद्यः॥ तपस्याकरणाद्भक्ताःसर्वेपिगिरि
कंधरे॥२९॥ मध्येसमागताःकेचित्भवद्भिरधुनागणाः॥ समागतंनिमित्तेनभवदागमनेतव॥३०॥ नाद्यावलोकनाद्भक्तागिरिरा
जकुमारिका॥ भवदागमनंतावत्तयानज्ञायतेखलु॥३१॥ कृतन्त्वाद्यसमारंभःक्वगणागमनादरः॥ भवदागमनेनापिनकार्यं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भावि दृश्यते ॥ ३२ ॥ भवतां गणनाकुत्र मम वाक्यस्य साधुना ॥ कोटिशो वा समायांतु गणाः किं तैः प्रयोजनं ॥ न गणानां प्रवेशोस्ति
तन्नारीनाट्यमंटपे ॥ तद्द्वारदेशेपि गतिः अस्माकमतिदुर्लभाः ॥ पुनः पुनः समायांति तत्र नाट्यांगनाः किरु ॥ गतिर्गानानुमाने
नन्नूतनेनानुमीयते ॥ ३५ ॥ गणाश्च परंतु तज्ज्ञानं नानुभूतं पुरा मया ॥ नात्येविद्भ्रमरादेर्वा मे दृष्टेनापि वा ततः ॥ सृष्टास्ताः शंकरे
णैव गाननाट्यविशारदाः ॥ तिरस्कारः शारदायाः परैनाः कर्तुमुद्यताः ॥ कदाचिद्द्वकालात्कृतदन्यामरांगनाः ॥ तदंघगंधगंधो
पि किमत्र प्रसरिष्यति ॥ ३८ ॥ गाननाट्यविलोलाया पार्वत्याश्चलने यदि ॥ विलंबस्तावदाकाशादस्माकं विडंबना ॥ ३९ ॥ अयं
विलंबो देवस्य महादेवस्य सर्वथा ॥ अपेक्षितो भवत्येव सानुमीयत एव हि ॥ ४० ॥ अन्यथा नाट्यनारीणां प्रेषणेन पुनः पुनः पुनः
पुनः फलान्नादिपदार्थप्रेषणं कथं ॥ ४१ ॥ गंधः समागतः कोपि गंधः पूर्वविलक्षणः ॥ पक्वान्नानामनंतानामपूर्वाणां विशेषतः
पक्वान्नकरणायासो न शिवस्य कदापि च ॥ तदिच्छया परं सृष्टिः तेषां तु स्यादनुक्षणं ॥ ४३ ॥ प्रसन्नानि प्रेषितानि महादेवेन सार
रं ॥ विलक्षणानि तद्गंधः कथमत्रानुभूयते ॥ ४४ ॥ ब्रह्मांडमंडले व्याप्नोऽसयं गंधो विलक्षणः ॥ पुष्पवृष्टिर्गंधसृष्टिर्न शंकरेणात्र
तास्वलु ॥ नकल्पतरुपुष्पेषु सुगंधोपीदृशः खलु ॥ अस्य गंधस्य महिमा शिवेन ज्ञायते परं ॥ ४६ ॥ महेशसृष्टिचातुर्यमिदमत्रा
नुभूयते ॥ अतस्तेन विलंबाय सृष्टिरेव प्रकल्पिता ॥ ४७ ॥ सहस्रशः प्रपास्यंति न सकल्पास्तथाप्ययं ॥ नाट्योत्सवो न रंगात्स्याद
धुनापि न वायतः ॥ नाट्यनापि न वनायं नूतनापि न योत्सवः ॥ पुनः पुनर्भवत्येषनवनाट्यविलोकने ॥ नारीणां नाट्यसामान्यवि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विलोकनरतिर्नवा॥ किंपुनर्नाट्यभेदानामवलोकनसंभ्रमः॥ अतः परं महेशेन नाट्यं नारीगणो यदि॥ नेक्ष्यते तत्प्रतापश्चेन्निर्विघ्न
गतिरंबिका॥५२॥ वांछैते पवनामंदाः प्रसूनासारसंवृताः॥ मरंदवृष्टिरधुना प्रवृत्ता दृष्टिगोचरा॥ चिरंजीवितु चातोयं असारासा
रसंगमः॥ गंधोपि नाट्यं गानं च किमस्माकमितो भयं॥ स्वयं विलंबसोढ्यापि विलंबस्यास्य कारणं॥ प्रेरयंत्यंबिकानाथ किमं
भापि करिष्यति॥५५॥ अत्रापि नवनाट्यस्य प्रसंगोत्पिनवेद्यदि॥ तदा भवित्वमेवस्याद्वयाशिवमंदिरं॥ किंचावगणनातावदेव
यान्नहृताधुना॥ नाट्यस्यास्य महेशेन प्रेषितस्यादरः कृतः॥ नाट्यानादरमात्रेण शंकरानादरो यदि॥ तदा कठिनमिसवहृतं
नाट्यावलोकने॥५८॥ अनादरस्य विषयोप्येतन्नाट्यं न सर्वथा॥ अपूर्वस्यास्य नाट्यस्य कथं वा स्यादनादरः॥ नाट्यकालाद्दरुस्या
पि प्रवर्षामंगलाप्यते॥ नाट्यावलोकनरसाववीनावियद्योपिसः॥६०॥ एतन्नाट्यविलोकनेश्रममहाबोधेमहाबाडवो यानंदाब्धि रामः
सुधाकरः शिवगणानां स्यः शिवाशास्यतां॥६१॥ प्राप्तः प्रापकरानदीर्घसुरतां नाधेरयं वर्णनां मागोतीत इति श्रमोपि न तथा तद्व 23
र्णनाभ्युद्यमे॥ सामर्थ्ये गिरिशः स्वकं मुनिगणावद्यं प्रकृष्टं परं तन्नाट्यैः प्रकटीकृतं पटुतरा सृष्टिक्रवाता दृशी॥ मायामात्रमिदं न
येन विपुला विद्याविलासा भवे सोयं शार्व विलासरंजनकृतः को वा विलासो भवेत्॥ आगंतावदिह दृशं सुरगणाश्चास्यैव लो
दुर्लभं श्रुतैस्तैरपि सर्वथा न विदितं दैवैर्मुनींद्रैरपि॥ गंधर्वैरपि किंनरैरपि तथा नागेन्द्रैरयं संतोषो न नु भूत इत्यनुदिनं नाट्यो
त्सवो मृग्यते॥६३॥ वार्त्तासियमुमा सहायनिकटस्यास्य स्वयं सर्वथा नाट्यानंदसुधार्णवः प्रतिपदं वृद्धिं प्रयास्यत्ययं॥ विघ्नायागमने

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गिरींद्रतनया संगे धुनाडुल्लेश्वो विघ्नध्वांतनिवारकोपि जगती दृष्टेन दृष्टः पुनः ॥ ६० ॥ विघ्नेशोपि न शक्तस्त्व सहसा नाद्य सर्वधं
सनेतत्वाद्यस्य विनाशनाय सकथंप त्वं करिष्यसपि ॥ नाद्यो साह्यविघातकः तदितरः कोवा जगन्मंडले शुंडादंड विराजितः ख
लुमहाढुंढिः सनाश्रयतः ॥ ६१ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयोध्यायो व्यासमुनिसंवादोनाम ३ ॥
॥ श्रीव्यासः ॥ शिवानामिनेनं दृष्ट्वा शंकरो लोकशंकरः ॥ तद्धि लुबस्यांकं बीजे प्रायः श्रांता पतिप्रिया ॥ १ ॥ आयः सुरकरघातः
पथि वृत्तान्यथा कथं ॥ स्वनागमनेनेमतस्याकोमलावयवा शिवा ॥ ० ॥ शिरीषप्रसवस्यापि मार्दवं तादृशं नहि ॥ यादृशं गिरिजादेहसुगं
धपरिवेष्टिते ॥ २ ॥ गिरिजादेहसंबंधमार्दवस्य वयोनकिं ॥ शिरीषकुसुमप्राप ब्रह्मारण्य तरू परं ॥ ४ ॥ क्वा शिरीषकुसुमं क्व शिवादे
हमार्दवं ॥ कियदंतरमेतस्य तस्यापि मृदुलान्मये ॥ ५ ॥ कैलासदुर्गमार्गस्य भास्करस्वकरैः परं ॥ चकार खलु दुर्गं तं दुर्गे त्वं च गिरेरपि ॥
६ ॥ तन्मार्गे विरजा कांतिः प्रवत्ताप्राय शस्तथा ॥ श्रांतास गिरिजातीताल तांतनलुकोमला ॥ ७ ॥ सुधाकरकरा गीवा मृदुलत्वं नता
दृशौ ततसा श्रांतिमापन्ना मार्गो दूरतरो थ्यथयं ॥ ८ ॥ अमंदवातसंगोवा तद्धिमानेन भूरिशः ॥ तदाघातेनवा श्रांता सापरं सर्वमंगला ॥
मद्वाचामरवातानाममंदानां प्रसादतः ॥ श्रांता तावच्च विश्रांता किं तद्विश्रामसाधनं ॥ नतदाप्तजनस्तत्र श्रमापहस्त्वाश्रमः ॥ विनाते
नकथं मार्गे सिमामास्पति शांभवी ॥ मेनकाकिं परित्यक्ता तया कैलासमंदिरात् ॥ साचेत्सहस्रमायाति तदा खलु न संभ्रमः ॥ तया
विनानापहारे गौर्यकोवा समर्पयेत् ॥ उपाहरा दरागौरी सानुचारमितिश्रुतं ॥ सोसुन्नाकिं यदि श्रांता स्वभावेनालसापरं ॥ चिंतयावा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

परिश्रांता किं तया चिंतया फलं ॥ १७ श्रांतायाः पथि विश्रामो जलनेऽलनकान्वये ॥ पतिसंगेन वानलंसलेन नविनाभवेत् ॥ चिरंसं
भ्रमसंक्रांता मेनयासहसंगमे ॥ तद्वियोगेनसाश्रांता कोमलं तन्मनोपिहि ॥ मयापितावन्नगतं यत्रसागिरिकन्यका ॥ तत्राभ्या
ससहायेनसुखागमनमिष्यति ॥ १७ मध्येपथागिरिसुतातथापिकठिनानसा ॥ दृष्टापिबहुधाकालेगिरिजाकोमलालता ॥ त
त्राभ्याससहायेनसुखागमनमिष्यति ॥ तपस्ययातनुर्हन भवान्याः पूर्वमेवसा ॥ तांतानितानमधुना श्रांतापथिविशेषतः ॥ १९ त
पसा दूनदेहायाः गौर्यास्तुविजृंभणं ॥ अद्यापिनाभवत्येवश्रांतापथिविशेषतः ॥ २० तयाद्युयंततः पूर्वंतेनतावत्कृतंखलु ॥ तस्याल
नुस्तनुस्तावत्तनुतामगमत्पुनः ॥ २१ अतः परंमयातावत्तत्रगंतुं नशक्यते ॥ वक्तुमप्यधुनाशक्तिस्तदनागमनानने ॥ २२ न तदास
मुखाद्वार्त्ता कापित्र श्रूयतेमया ॥ कस्यायागमनंमात्रयता दूरतरंस्थलं ॥ २३ आवासोप्युचितोनात्रवार्तानागमनादिह ॥ यत्रवार्त्ता रामः
प्रसारस्यात्तत्रावस्थानमीप्सितं ॥ प्रतिक्षणंप्रियावार्त्ता प्रियेण श्रूयते यदि ॥ तदाप्रियाप्रीतचित्ता विश्रांतिमुपयास्यति ॥ अवैरा २४
ग्याद्भूयं सर्वो विचारः क्रियतेधुना ॥ भार्याचर्याविचारोपि विरक्तस्यकथं भवेत् ॥ २५ अवैराग्ये परमेभाग्ये तत्सार्ग्यमतिदुर्लभं ॥ ज्ञान
एवविचारोयं क्रियतेपिप्रतिक्षणं ॥ सपार्धंवायदिकृतं तेननप्रलयेस्वयं ॥ ऋतुकालाभिगमनं ब्रह्मचर्यमितिश्रुतं ॥ तदभावेप
सवेति तेननैवतपःक्षयः ॥ प्रत्युत श्रूयमाणा प्रजातंतुमितिश्रुतिः ॥ भार्यासंगपरित्यागकृताकिंनभविष्यति ॥ २६ विशेषतः
तपः प्राप्तंभर्तृत्वंतस्यपालनं ॥ भार्यापालनमात्रेणातन्नतेनविनाभवेत् ॥ गौरीविशालनयनेश्च मपाक्रमणोत्सवः ॥ मन्मुखो
३ किंनापरिग्रहः पूर्वंनकर्तोः सकर्तो यदि ॥ न सालनपरित्यागो प्रत्यवायोपि जायते ॥ न साध्वी शुनत्री साज्या नम्मनोरुद्ध पांक्षम ॥

भोजमासाद्य सद्यः संप्रतिवर्द्धितां ॥ मयापि तावदधुनात्रागमनहेतवः ॥ नदृश्यंते तत्र हि लेबे किं । बीजमिति चिंतिते ॥ इतिसंचिंत्य
सस्मार कुमारं गणनायकं ॥ ततः परं स विघ्नेशः सत्वरं हृष्टमानसः ॥ संतोषकारणं किं वा विलक्षणमिहाधुना ॥ आनंदो वर्धते
सोयं सुधानिधिपराक्रमः ॥ प्रायः स्मरहरः किं मां सस्मार स्मरपूर्वकं ॥ अन्यथा कथमेतावानानंदाब्धिः प्रवर्द्धते ॥ ३८ ॥ चिन्हान्यपि
मनोज्ञानि दृश्यंते शिवदर्शने ॥ सांबदर्शनमस्पाद्य भविष्यति न संशयः ॥ ३९ ॥ पुण्यानां परिपाकोयं अधुना समुपस्थितः ॥ यत्ता
दृपद्मं भक्त्याद्य दृष्ट्वा प्रीतो भवाम्यहं ॥ ४० ॥ वेदांतैरपि तत्त्वानवलहुं [illegible] नाशकं ॥ इच्छेहमधुना रम्यं रमणीयवरोत्तमं ॥ ४१ ॥ रमणी
यानि दृष्टानि वस्तूनि विविधान्यपि ॥ न तत्तुल्यं क्वापि दृष्टं दुर [illegible] वनाशकं ॥ ४२ ॥ वांछंति यत्पदांभोजं द्रष्टुं नारायणादयः ॥ तैर्न दृष्टं
नकेनापि द्रष्टव्यमपि तत्परं ॥ तपसा नाति घोरेण धर्मैर्वा विविधैः ॥ ४३ ॥ परंतु तत्त्व सद्यः शंकरानुग्रहान्मम ॥ इत्युक्त्वा स त्वरं सांबस्म
त्वा शंकरपादुके ॥ ध्यात्वा यये गणाधीशः शिवसंनिधिमादरात् ॥ ततः प्रणम्य बद्ध्वा कृतांजलिपुटः प्रभुः ॥ शंभुं स्तोतुं मतिं चक्रे स
र्वाभीष्टप्रदायकं ॥ नमस्ते देवदेवाय नमस्ते रुद्रमन्यवे ॥ नमस्ते चंद्रचूडायाच्युतात इषवे नमः ॥ नमस्ते पार्वतीकांतमेकरूपाय धन्व
ने ॥ नमस्ते भगवन् शंभो बाहुभ्यामुत ते नमः ॥ ४८ ॥ इषुः शिवतमा या ते तया मृडय रुद्र मां ॥ शिवं धनुर्यद्भवत्तेनापि मृडयाधुना ॥
॥ ४९ ॥ शरव्या या शिवतमा तयापि मृडय प्रभो ॥ या ते रुद्र शिवा नित्यं सर्वमंगलसाधनं ॥ ५० ॥ तयाभिचाकशीहि त्वं तनुवा मामुमाप
ते ॥ अघोरयापि तनुवा रुद्राघापापकाशिनी ॥ या तया मृडय स्वामिन् सदा शंतमया प्रभो ॥ गिरिशंत महारुद्र हस्ते या मिषुमस्तवे ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

बिभर्षि तां गिरित्राद्य शिवां कुरु शिवापते ॥ शिवेन वचसा रुद्र निशे त्वाछावदामसि ॥ ५३ ॥ त्वत्कृते परिपतांगमा हिंसीः पुरुषं ज
गत् ॥ यत्नः शर्व जगत्सर्वमयक्ष्मं सुमना असत् ॥ ५४ ॥ यथा तथा च मां रुद्र त्वं कुरुष्व दयितप्रभो ॥ रुद्र त्वं प्रथमो दैव्यो भिषक्पापवि
नाशकः ॥ अध्यवक्ताध्यवोचन्मां भावलिंगार्चकं मुदा ॥ अहींश्च सर्वान्यातुधान्यः सर्वा अप्यद्य जंभयन् ॥ असौ ताम्रारुणो बभ्रुर्नी
लग्रीवः सुमंगलः ॥ विलोहितोऽस्य यः शंभो त्वद्दृष्टिस्थानमेव हि ॥ नमो नमस्ते भगवन्नीलग्रीवाय मीढुषे ॥ सहस्राक्षाय शुद्धाय स
च्चिदानंदमूर्तये ॥ उभयोरार्त्न्योर्या ज्याधन्वनस्तां प्रमुंचतात् ॥ संधाय धनुरन्येषां भयाय प्रविष्यसि ॥ अस्मद्दयते न शार्व
अधुनाऽपराः प्रभो याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप ॥ ६० ॥ अवतत्य धनुस्त्वं सहस्राक्ष शतेषुधे ॥ मुखा निशीर्य शल्या
नां शिवो नः सुमना भव ॥ ६१ ॥ विज्यं धनुरिदं भूयाद्विज्यो बाणवानपि ॥ अनेशन्निषवोऽप्यस्याभ्यामुरस्क निषंगधिः ॥ कपर्दिनो रामः
महेशस्य यदि नाम्नु निषंगधिः ॥ इषवोऽपि समर्थाश्चेत् साग्रत्वेन भयं भवेत् ॥ या ते हेतिर्धनुर्हस्ते मीढुष्टम बभूव या ॥ तयास्मान् २५
विश्वतस्त्वं न पालय त्वमयक्ष्मया ॥ अनातताया सुधायनमस्ते धृष्णवे नमः ॥ बाहुभ्यां धन्वने शंभो नमो भूयान्नमो नमः ॥ परितो
धन्वनो हेतिः विश्वतोऽस्मान्वृणक्तु सः ॥ इषुधिस्तव यश्चाव दस्मदारे निधेहि तं ॥ हिरण्यबाहवे तुभ्यं सेनान्ये ते नमो नमः ॥ दिशां च
पतये तुभ्यं पशूनां पतये नमः ॥ त्विषीमते नमस्तुभ्यं नमस्ते सस्पिंजराय ते ॥ नमः पथीनां पतये बभ्लुशाय नमो नमः ॥ नमो विव्याधिने
न्नानां पतये प्रभवे नमः ॥ नमस्ते हरिकेशाय रुद्रायोपवीतिने ॥ ६२ ॥ पुष्टानां पतये तुभ्यं जगतां पतये नमः ॥ संसारहेतिरूपाय

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रुद्रायाप्याततायिने ॥ ७० ॥ क्षेत्राणां पतये तुभ्यं सूताय सुमहात्मने ॥ सहंत्याय नमस्तुभ्यं वनानां पतये नमः ॥ रोहिताय स्थ
पतये मंत्रिणे वाणिजाय च ॥ कक्षाणां पतये तुभ्यं नमस्तुभ्यं भुवंतये ॥ तद्वारिवस्कृताया स्तु महादेवाय ते नमः ॥ ओषधीनां
च पतये नमस्तुभ्यं महात्मने ॥ उच्चैर्घोषाय धीराय धीराक्रंदयते नमः ॥ पत्तीनां पतये तुभ्यं कृत्स्नवीताय ते नमः ॥ धावते धवला
य धिसत्वनां पतये नमः ॥ नमस्ते सहमानाय तुभ्यं निव्याधिने नमः ॥ अव्याधिनीनां पतये ककुभाय निषंगिणे ॥ स्तेनानां पतये तु
भ्यं दिव्यइषुधिमते नमः ॥ तस्कराणां च पतये वंचते परिवंचते ॥ स्तायूनां पतये तुभ्यं नमस्तेस्तु निचेरवे ॥ नमः परिचरायापि महारुद्रा
य ते नमः ॥ अरण्यानां च पतये मुष्णतां पतये नमः ॥ उष्णीषिणे नमस्तुभ्यं नमो गिरिचराय ते ॥ कुलुंचानां च पतये नमस्तेस्तु भवाय
च नमो रुद्राय शर्वाय तुभ्यं पशुपते नमः ॥ नम उग्राय भीमाय नमो अग्रेवधाय च ॥ नमो दूरेवधायापि नमो हंत्रे नमो नमः ॥ हनीय
ते नमस्तुभ्यं नीलग्रीवाय ते नमः ॥ नमस्ते शितिकंठाय नमस्तेस्तु कपर्दिने ॥ नमस्ते व्युप्तकेशाय सहस्राक्षाय मीढुषे ॥ ८२ ॥ गिरिशा
य नमस्तेस्तु शिपिविष्टाय ते नमः ॥ नमस्ते शंभवे तुभ्यं मयोभव नमोस्तु ते ॥ मयस्कर नमस्तुभ्यं शंकराय नमो नमः ॥ नमः शिवाय शा
वाय नमः शिवतराय च ॥ ८४ ॥ नमस्तीर्थ्याय कुल्याय नमः पार्याय ते नमः ॥ आवार्याय नमस्तेस्तु नमः प्रतरणाय च ॥ नम उत्तरणाया
आतार्याय ते नमः ॥ आलाद्याय नमस्तेस्तु भक्तानां वरदाय च ॥ ८६ ॥ नमः शष्प्याय फेन्याय सिकत्याय नमो नमः ॥ प्रवाह्याय नमस्ते
स्तु ह्रस्वाय नमो नमः ॥ वामनाय नमस्तेस्तु नमोस्तु बृहते नमः ॥ वर्षीयसे नमस्तेस्तु नमो वृद्धाय ते नमः ॥ संवृध्वने नमस्तुभ्यं अग्रिया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यनमो नमः ॥ प्रथमाय नमस्तेस्तु भं आशवे चाजिराय च ॥ शीघ्रियाय नमस्तेस्तु भं शीभ्याय च नमो नमः ॥ नमस्तूर्म्याय चावस्व
न्याय ते नमः ॥ स्रोतस्याय नमस्तेस्तु भं द्वीप्याय च नमो नमः ॥ ज्येष्ठाय च नमस्तेस्तु भं कनिष्ठाय च ते नमः ॥ पूर्वजाय नमस्तेस्तु भं नमो ऽपर
रजाय च ॥ मध्यमाय नमस्तेस्तु भं ह्रीप्याय च नमो नमः अपगल्भाय ते नमः ॥ जघन्याय नमस्तेस्तु भं बुध्नियाय नमो नमः ॥ सोभ्याय
प्रतिसर्याय याम्याय च नमो नमः ॥ क्षेम्याय च नमस्तेस्तु भं याम्याय च नमो नमः ॥ उर्वर्याय नमस्तेस्तु भं खल्याय च नमो नमः ॥ ९४ ॥
श्लोक्याय चावसान्याय चावस्वन्याय च ते नमः ॥ नमो वन्याय कक्ष्याय मौञ्जाय च नमो नमः ॥ श्रवाय च नमस्तेस्तु भं प्रतिश्रवन नमो नमः ॥
आशुषेणाय शूराय नमस्तेस्त्वाशुरथाय च ॥ ९६ ॥ वरूथिने वर्मिणे च बिल्मिने च नमो नमः ॥ श्रुताय श्रुतसेनाय नमः कवचिने नमः ॥ दुं
दुभ्याय नमस्तेस्तु भं स्वायुधाय नमो नमः ॥ प्रहिताय नमस्तेस्तु भं धृष्णवे प्रहिताय च ॥ ९८ ॥ पाराय पारविदाय नमस्तीक्ष्णेषवे नमः ॥ राम:
सुधन्विने नमस्तेस्तु भं मोहन्याय च ते नमः ॥ नमः स्रुत्याय पथ्याय नमः काट्याय ते नमः ॥ नमो नीप्याय सूद्याय सरस्याय च ते नमः ॥ १०० ॥ २६
नमो नाद्याय भव्याय वैशन्ताय नमो नमः ॥ अवट्याय नमस्तुभ्यं नमः कूप्याय ते नमः ॥ १ ॥ अवर्ष्याय च वर्ष्याय मेघ्याय च नमो नमः ॥ विद्यु
त्याय नमस्तेस्तु भं मीध्रियाय नमो नमः ॥ २ ॥ आतप्याय नमस्तेस्तु भं वात्याय च नमो नमः ॥ रेष्म्याय च नमस्तेस्तु भं वास्तव्याय च ते नमः ॥ वास्तु
पाय नमस्तेस्तु नमः सोमाय ते नमः ॥ नमो रुद्राय ताम्राय चारुणाय च ते नमः ॥ नमः उग्राय भीमाय नमः शंभांगाय ते नमः ॥ नमस्ती
र्थ्याय कुल्याय सिकत्याय नमो नमः ॥ ५ ॥ प्रवाह्याय नमस्तेस्तु भं इरिण्याय च ते नमः ॥ नमस्ते चं इरचूलाय प्रपथ्याय नमो नमः ॥ ६ ॥ किंशि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लायनमस्तस्तु क्षयपापायचते नमः ॥ कपर्दिने नमस्तस्तु नमस्तेस्तु पुलस्त्यये ॥ नमो गोध्यापस्तृद्धायग्रहावांपतये नमः ॥ नमस्ते
स्थाययेगेह्याय गुहावासायते नमः ॥ काष्ठ्यायगेह्यागेष्ठाय हृद्य्याय चते नमः ॥ निवेष्व्याय नमस्तुभ्यं पांसव्याय चते नमः ॥ रजस्या
यनमस्तुभ्यं परात्परतराय च ॥ नमस्ते हरिकेशाय शुष्क्याय च नमो नमः ॥ १० हरित्याय नमस्तुभ्यं ह्रीं हृद्याय ते नमः ॥ नमस्तुर्याय
सर्प्याय पर्ण्याय च नमो नमः ॥ नमोपगुरमाणाय पर्णशद्याय ते नमः ॥ अविघ्नते चाखिदते नमः प्रखिदते नमः ॥ विश्वरूपाय वि
श्वाय विश्वाधाराय ते नमः ॥ त्र्यंबकाय रुद्राय गिरिजापतये नमः ॥ मणिकोटिरकोटिस्थकांतिदीप्ताय ते नमः ॥ वेदवेदांतवेद्याय वृषा
रूढाय ते नमः ॥ अविज्ञेयस्वरूपाय सुंदराय नमो नमः ॥ उमाकांत नमस्तेस्तु नमस्ते सर्वसाक्षिणे ॥ हिरण्यबाहवे तुभ्यं हिरण्याभर
णाय च ॥ नमो हिरण्यरूपाय रूपातीताय ते नमः ॥ हिरण्यपतये तुभ्यं अंबिकापतये नमः ॥ नमउमापतये तुभ्यं नमः पापप्रणाशक ॥
मीढुष्टमाय दुर्गाय कद्रुद्राय प्रचेतसे ॥ तव्यसे बिल्वपत्राय नमः कल्यापरूपिणे ॥ १८ अपारकल्याणगुणार्णवाय श्रीनीलकंठा
य निरंजनाय ॥ कालांतकाय पिनमो नमस्ते दिक्कालरूपाय नमो नमस्ते ॥ वेदांतवेदस्तु तस्सकृत्पायगुप्तप्रवीणाय गुणाश्रयाय ॥
श्रीविश्वनाथाय नमो नमस्ते काशीनिवासाय नमो नमस्ते ॥ २० अजातसौंदर्यसुधानिधानसमृद्धिरूपाय शिवाय धवाय ॥ धारा
धराकार नमो नमस्ते धारास्वरूपाय नमो नमस्ते ॥ नीहारताराकरकाकराकरप्रकार हाराप्रतिहारवीर ॥ वीरेश्वरापारदयानिधा
नपाहि प्रभो पाहि नमो नमस्ते ॥ २२ एवं स्तुत्वा महादेवं प्रणिपत्य पुनः पुनः ॥ कृतांजलिपुटस्तस्थौ पार्श्वे ढुंढिविनायकः ॥ तमालो

वयसुतंप्राप्तं वेदवेदांतपारगं ॥ स्नेहाश्रुधारासंवीतंप्राह दुंढिं सदाशिवः ॥ १२४ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे व्याससुनिसंवादे नाम दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ व्यास उवाच ॥ एवमुक्त्वा महादेवं प्रणिपत्य पुनः पुनः ॥ कृतांजलिपुटस्तस्थौ पार्श्वे दुंढिविनायकः ॥ तमालोक्य सुतं प्राज्ञं वेदवेदांतपारगं ॥ स्नेहाश्रुधारासंवीतं प्राह दुंढिं सदाशिवः ॥ २ ॥ सदाशिव उवाच ॥ कुशलं खलु ते दुंढे कुमारः कुत्र वर्तते ॥ दृष्टोसि बहुकालेन तस्यापि कुशलं खलु ॥ त्वया सह कुमारस्याम्बया गिरिजया सह ॥ एकत्रवासः सततं कर्तव्यस्य ततः परं ॥ न कुमारवियोगोस्य वियोगस्तव वा मम ॥ तथा गौरीवियोगो वा सर्वथा नैव रोचते ॥ गौरीं विहाय भवता भवतापापहारिणी ॥ नस्थातव्यं कुमारेण मयापीति विचारय ॥ अधुना निर्गता गौरी सुंदराद्रिशिरं दिवात् ॥ मंदं मंदं समायाति सा मंदगमना खलु ॥ कैलासमंदिरं दूरं वरं सुंदरसुंदरं ॥ तत्र तिष्ठति यद्वा साम ध्यायति शंभवी ॥ कस्तदागमने विघ्नः परिहार्यस्त्वया सुतः ॥ जननी दर्शनोत्कंठा तव किं वा न जायते ॥ इत्युक्ते तद्वचः श्रुत्वा प्रणिपत्य पुनः पुनः ॥ जगाद वचनं चारु सर्वेशार्थविजृंभितं ॥ १० ॥ गणेश्वर उवाच ॥ स्वामिन्नायाति सा गौरी दूरमेतद्धि मंदिरं ॥ दूरागमनवेलायां किं विलंबो न जायते ॥ किंच सा पथि विश्रम्य मंदमायाति शांभवी ॥ मंदं मंदं मंदवातवालिवीतापि तेन सा ॥ न तदाध्येन भुक्तास्ति मार्गायासस्तया शिव ॥ गौरीशरीरं लोकेस्मिन् कोमलादपि कोमलं ॥ किंच नाट्यसमारंभसाधनानि त्वया खलु ॥ प्रेषितानि विविधानि प्रायस्तल्लासोल्लसिना ॥ गाननाट्यसमारंभो यः पर्वेः कल्पितस्त्वया ॥ तद्दलोकनसंतुष्टा कथमायातु सत्वरं ॥ तदालोकनविघ्नोपि मया कार्योऽधुनाप्यसौ ॥

राम: २७

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सविघ्नस्तावेद्वस्था भवेत्सेवापकारकः॥ अंबापश्यतिनाद्यापि चेतत्त्वांद्यावलोकने॥ मयानुकूलाचरणं कर्त्तुमितिमन्वहे॥१७॥
अंबामहो सेवाविघ्नं किं कर्त्तुं यतते मनः॥ कृतेपि यत्ने तद्विघ्ने यत्ने विघ्नो भविष्यति॥ अन्येष्टविघ्नाचरणे सामर्थ्यं मम यद्यपि॥ तद्वि
घ्नाचरणयत्नः कृतोपि विफलो भवेत्॥ फलानुकूलविचारणायः कार्यकरणोद्यतः॥ तेन कार्यं भवेत्सेवनान्येनेत्यवधारितं॥२०॥ तथापि
यदि संजाता तदभ्यागमनत्वरा॥ तदाकथमितः सर्वमपर्वं प्रेषितं त्वया॥ ब्रह्मांडमध्ये यत्तुल्यं वस्तु क्वापि न दृश्यते॥ तादृशं सृष्ट
मद्येश त्वयाविभ्रान्तमनारवलु॥ अदृष्टपूर्वं दृष्ट्वापि कस्य वा विरतं मनः॥ दृष्टपूर्वेष्वपि मयेपि न रम्ये विरतं मनः॥२३॥ तद्विघ्नाचरणे गौ
रीकुपिता यदि पश्यति॥ तदा ममात्रागमने पुनः शंकितमेव नः॥ ब्रह्मांडमंडले कोवा तद्विघ्नाय प्रवर्त्तते॥ जीवनाशापरित्यागकृद
विद्युततेनया॥ भवत्सदंभोजविलोकनाय पुनः पुनश्चित्तमिदं प्रवृत्तं॥ नान्यत्र गंतुं यतते महेश त्वमेव माता च पिता त्वमेव॥२५॥ त्व
त्पादपद्मभ्रमरत्वमेतन्मनोभिवांछत्यतिलालसत्वं॥ किमुत्तमं वस्तु विहाय याति पवित्रवृत्तिः सुखवृत्तिकामः॥२६॥ यन्नभु
तं वेदवचः प्रपंचविचारविस्तारपरैरपार॥ तदद्य दृष्ट्वापि विहाय याति चित्तं रुष्टोऽरुद्धमिदं कथं वा॥२७॥ अतः परं ते मयि तत्कृपा चे
न्नयामि कालं खलु कालकाल॥ त्वत्सादुकाराधनसेवनाभ्यामन्यत्र तावन्नरुचिर्ममाद्य॥२८॥ अंबा समायास्यति चेदिदानीं त्व
त्पादपद्मार्चनविघ्न एव॥ नूनं तदभ्यागमनं तदानीं जविघ्नितं त्वत्पदपूजनेन॥२९॥ योषाजारमिव प्रियं प्रियतमं त्वत्सारूप्यं ममाप्य
लिंग्याद्य मम प्रपातिन कथं स्वाभीष्टसिद्धिं विना॥ सत्कुं वांछति जारमध्यतिघनं तद्भूनानामप्रभामं चित्तभ्रमरा जहाति न भवत्पादांबुजं शं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

करः ॥ ३० ॥ अनंतजन्मसंचितैरमितपुण्यपूर्वार्जितैरिदं शिवपदांबुजं नचनगोचरंजायते ॥ जगज्जनकशंकरत्रिदशनायकाचसभो
भवसदसैरारुहभ्रमरएवचित्तंमम ॥ भवंतुबहवःसुरास्त्रिपुरसूदनाराधकाः परंतुनसुरैरिदंतवपदांबुजंदृश्यते ॥ अपारगुणसा
गरप्रमथवीरगौरीपतेचिरंममममनःपदेतवविहारमन्विच्छति ॥ ३२ ॥ अलंविमलयोगिहृत्कमलमध्यसंसेरणं शिवांघ्रिकमलंधुनाशार
वाद्याचगव्याहृतात् ॥ वसस्वममममानसेकुगतिभारभारालसे विचारगिरिगह्वरप्रकरभूतभस्माद्वसे ॥ ३३ ॥ अनाथशरणागतासुरसु
रेकरक्षामणेत्रियंबकसदाशिवत्रिपुरदैन्यनाशाहर ॥ कृपामृतरससागरस्मरहरांधकारिहरप्रसीदभगवन्प्रभो भवभवाब्धिसं
शोषक ॥ यदित्रिनयनाधुनातवपदांबुजंत्यज्यतेमयाप्यममानसंममह्यसंमर्द्दितं ॥ सत्वानरतभवत्र विगतजीवनंतन्महं
नजीवनविवर्जितंक्वचनजीवजातंप्रभो ॥ शिवेकशरणस्यमेशरणमन्यदस्तीतिकिं भ्रमोपिभवतिप्रभो शिवपदांबुजाराधनं ॥ नि राम:
धानमितिमेमतिः तदितरेनिधानंनमेतदस्तिलघिनेपिनधनमनन्यलभ्यंधनं ॥ महेश्वरकृपिवाननजिह्वास्यमास्यांतरेस्थितान्नम २८
तिनिर्मलंशिवनिवर्दितंसाहरं ॥ अमृतसितशर्करामधुरमेवमीशाधुनाभवसदसरोरुहंनमममानसंस्पृशति ॥ सपार्धमपि
वामनःस्मरहरांघ्रिपंकेरुहंप्रभूतमकरंदपप्रमुदधारयाधीरया ॥ सुधामपिविहायनोविहरसादरंक्वासरस्तवापिममवामनःशर
पामिंदुमौलिंव्रज ॥ ३८ ॥ व्रजव्रजनिरंतरंव्रजमहेशपादांबुजंभजाभयदमव्ययंभजभजाधुनावाभज ॥ कथंनभजनेरतिःशिवप
दांबुजास्वान्यथाज्वलज्ज्वलनतेजसाज्वलतुतत्स्वरूपंमुहुः ॥ निधानमिदमेवमेसुहृतसिंधुसंघार्जितं ममाद्यनिधेयानवत्रिपु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रवेरिपादांबुजं ॥ इदं खलु सुदुर्लभं ननिधयस्तथा दुर्लभाः किमन्यदपि वांछितं ममनिशं वा ग्रिपद्मं विना ॥ ४० ॥ प्रयाति मरणे धनं न
धियः प्रयांत्येव किं प्रयांति पश्चावः प्रियाः प्रियतमाः प्रयांत्येव ताः ॥ न हन्यदपि याति तद्धितसुपुत्रमित्रादिकं न याति सुकृतं परेपशु
पतिप्रसादार्जितं ॥ ४१ ॥ न सांति शायमीदृशोपशुपतिप्रसादं विदुः स्मरारिचरणार्चनादधिकमस्ति किं वा फलं ॥ श्रुतिश्रुतमनेकधा
शिवपदांबुजाराधनं प्रधानधनमित्यपि प्रथितमेव वेदे ष्वपि ॥ ४२ ॥ निरंतरमुमापतिस्मरणकारणं दुर्लभं तपःफलमिदं मतं शि
नु वपदांबुजाग्रहात् ॥ किमन्यदधिकं फलं शिवशायामिपादांबुजे किमस्ति भुवनत्रयेप्यधिकमेतदन्यत्तव ॥ यदंघ्रिकमलस्वनेजग
ति दुर्लभं देहिनां सुरासुरमुनीश्वरप्रवरवांछितं तत्परं ॥ तदेव पुनराशितं मम पुनस्तदेवेप्सितं तदेव पुनरीप्सितं मम पुनस्तदेवे
प्सितं ॥ इदं शिवपदांबुजं यदि विहाय मोहात् सुदुः प्रयाति मदनांतकस्मरवहीनमेतन्मनः प्रयात्वयतु नेतनमे ॥ ४४ ॥ गिरिशानुस्मम
त्स्विप्रभो न चाहितमभीप्सितं भवतियाति संग्राह्यतां ॥ ४५ ॥ परात्परतरामरप्रवरशंकराधीरतां हरादरवशान्ममत्वमसि मे गतिः
सर्वथा अनन्यशरणं कथं हरविहातुमिच्छातवप्रचोदयधियः प्रियाः सत्यभर्गनस्तेपदे ॥ ४६ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हि
मवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे व्यासमुनिसंवादो नामएकादशोध्यायः ॥ ११ ॥ व्यास उवाच इत्याकर्ण्य वचस्तस्य करुणा
रसवारिधिः आलिंग्य दुंढिराजानमाह विघ्नहरं हरः ॥ १ ॥ स्तवनानेन सुप्रीतस्तवादेयं किमस्ति मे त्वं कुमारश्च गौरी त्वं प्रियेभ्य
न्यंत्रमे प्रियं ॥ २ ॥ अयं स्तवश्रुतिमतः श्रुत्यर्थः प्रकटीकृतः स्तवनानेन सुप्रीतो वत्स जीव चिरं चिरं ॥ ३ ॥ स्तुतास्तोत्रेण मां नत्वा प्राप्नु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यदीप्सितंफलं॥ स्त्वंराजत्वमापन्नःस्तवःसोयंममप्रियः॥ अतःपरंत्वयातावद्गिरिजासन्निधिंप्रति॥ गंतव्यंत्वरयातत्रत्वदीयंप
श्यसंभ्रमं॥ नाद्यागतालोकेननसंतुष्टागिरिकन्यका॥ यद्व्यामार्गपरिश्रांतातद्विचारस्तोचितः॥ जननीजनकश्चेतिपुत्रयो
र्ष्यद्वयंपरं॥ तत्रापिजननीश्रेष्ठागर्भधारणपोषयोः॥ विरक्तेनापिजननीपोषणीयाप्रयत्नतः॥ असाध्वीवास्तुसाध्वीवासाध्वी
तुसुतरामपि॥ असाध्वीयदिभर्त्तारंविहायान्यत्रतिष्ठति॥ तदुपेक्षानकर्त्तव्यापोष्यासान्नादिदानतः॥ यदिसाध्वीपितुर्गेहेबंधुगेहेपि
वावसेत्॥ तामाहूयस्वसदनेपुत्रःसंपोषयेतिच॥१०॥ त्वयापितत्रगंत्रापितदुद्वेगकरंपरं॥ कृत्यंनकार्यंसहसाकार्यंतदनुमोदनं॥
यदिश्रांतागिरिसुतामार्गायासेनसातदा॥ सुधादानादिनासम्यक्सेवनीयात्वयाशिवा॥ इतोन्यत्सुधांदिव्यांनिर्मितांमधुनाम
या॥ पीत्वावसिष्ठासापीतानिर्मितापिसुधामया॥ सुधाविशेषास्सास्यैवंहस्तेस्वंसुसादरा॥ नभवानीभवस्यैवसादरासाभविष्य राम:
ति॥ मद्भक्तशेषंदृष्ट्वापिप्रहृष्टागिरिकन्यका॥ स्वापितामद्यमीशोनलंशोभायामितिसादरा॥ पतिव्रतागिरिसुतासाततःपतिदेव २१
ता॥ तस्याःप्रीतिर्मयिप्रीतिर्ममतस्यांविशेषतः॥ साध्वीसपुत्रासुभगालावण्यनिधिरंबिका॥ ततस्तस्यांमयिप्रीतिधारारूपेणाव
र्तते॥ सालावण्यसुधांभोधिःसौभाग्यांबुधिरेवसा॥ सौभाग्यानांनिधानंसासागौरीसर्वमंगला॥ तद्वियोगेमंगलानिदुर्लभा
निमनीषिणां॥ तांसर्वमंगलांस्मृत्वादुष्कराण्यपिवस्तुतः॥ कार्याणिकृत्वासुज्ञःप्रियतत्कार्यफलमश्नुते॥ त्वयापिगमनेगौरीवर
पांबुरुहंमुहुः॥ स्मर्तव्यमतियत्नेनसर्वसिद्धिकरंपरं॥ पुरातारकसंहारंकुमारंकर्तुमुद्यतः॥ तमवष्टंभविहितार्थचिंतयामासचे
नसर्वमंगलांस्मृत्वानसाभिहृदयादहं॥ हृदयान्निर्गतासाक्षान्मंगलंदुर्लभंखलु॥ सर्वमंगलदानाथंरूपधरासर्वमंगला॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सा २३ ॥ प्रेरितः शंकरेणाद्य तारकासुरनाशने ॥ तन्नाशविघ्नसंधानां नाशः केन भविष्यति ॥ वसञ्चतुर्मुखासासाकोटिश
स्तनतारकाः ॥ अवध्यत्वेन निर्णीतो वधस्तस्य कथं भवेत् ॥ उन्मत्तस्तैर्वरैस्तेषां पिगवायसर्वलामरान् ॥ तेनामराधिकाराश्च स्व
पोनैव हृताः पुरा ॥ विचरस्तेधरापृष्ठे निष्ठुरश्चर्करावृते ॥ नारायणादयः सर्वे तदा निरवलंबना ॥ २७ ॥ तिष्ठंत्सभमतिक्रूरस्तारको यं
भुवनत्रयं ॥ करोति सव्यथं तस्य संहारः केन वा भवेत् ॥ २८ ॥ ईदृक्शाबीकुटीरस्मिन् जयंतनापि संवृतः ॥ स्वर्गलोकात्परिभ्रष्टः क
ष्टमाप्नोति कष्टधीः ॥ २९ ॥ तृणकल्पमभ्रहृज्जंवत्सरं डायते खलु ॥ योवृत्रहस्थाशक्तिः तस्य यासत्विनिर्गता ॥ यो यं नारायणः
पूर्वं पद्मया सहसादरं ॥ वैकुंठे संस्थितस्तस्य शक्तिरध्यति कुदिना ॥ ३१ ॥ आविलेकमेलसोपि तया कमलया सह ॥ निलीनोम्भोन
संघातनिहतो दुःखितोधुना ॥ यावापीरमवाः सोपि ब्रह्मारण्यमुपाश्रितः ॥ जीर्णपर्णकुटीवापि निकटे रटति स्फुटं ॥ नसरकर
संचारसरो दूरास्तमाश्रितः ॥ नद्रं चैवातीताराणां दूरवार्ताविशेषतः ॥ ३४ ॥ वातोवातशनैरेव तारकासुरमंदिरं ॥ दूरीकुर्वन्रजःपुंजं
शंकितो तारदुःखितः ॥ पाकक्रमेरतो नित्यं पावकस्तन्महानसे ॥ जनपायन दुःखेन कालं नयति दुष्करं ॥ ३६ ॥ धूमोपि धनयोगेन
दुःसहभ्रमन्महानसे ॥ तदा दुःखमिति ज्ञात्वा नेंधनमपेक्षते ॥ वरुणास्तरुणीं सकासदा स्वरमपीं गृहे ॥ तस्यैव सेचनं कुर्वन्नुख
धितिष्ठति दुःखितः ॥ सागरोपि स्वरत्नानि तस्मै दत्वा मुहुर्मुहुः ॥ रिक्तत्वमुलभो तो रत्नाभावविनिश्चयात् ॥ ३९ ॥ यद्यान्यानि
रत्नानि वक्रुनीति स तारकः ॥ द्रुतान्प्रेरयति व्ययः तदा किं कार्यमित्यपि ४० ॥ नायते यस्सहं रत्नान्यनंतानि पुनः पुनः ॥ किमुत्सन्ना

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

निरस्तानिकिं देयानीति दुःखितः ॥ वह्निरन्येपि सर्वे पि सुरास्तारकपीडिताः ॥ गिरिकंधरमाश्रित्य निलीनाः संति दुःखिताः ॥ मुनयो
पि वनं त्यक्त्वा फलमूलजलावृतं ॥ सामिहोत्राश्च रंस्यवनोरस्ते गिरिकंधरे ॥ ४३ ॥ भूधरापि धराधीरा तारकासुरविद्रुता ॥ सदा सफ
लसस्याढ्यापि ग्रामानापि सनवैः ॥ ४४ ॥ तारकासुरगंभीरशरीराभितते जसा ॥ अहोरात्रविवेकोपि नोऽधकारो न सर्वथा ॥ न तत्र
तिमटो लोके लोकालोकाचलावधी ॥ कौटुंबं त्वा सबैकुंठे स्वदारैः सह तिष्ठति ॥ तदग्रे विरजा नाम नदी दृष्ट्वा सतारकः ॥ भीतस्तद
ग्रेनायाति शालज्वालासमावृतां ॥ ४७ ॥ अतो नायाति कैलासं कालकालभयादपि ॥ अन्यथा तस्य गमनं तत्रापि स्याद् कुंठितं ॥ ४८ ॥
एवं संत्रस्तत स्तस्य तारकस्य दुरात्मनः ॥ अत्राकम एव संहारः सर्वधामीति मन्महे ॥ दुःखितास्तु सुराः सर्वे विचार्यान्योन्यमेकदा ॥ नारा
यणास्यनिलयं जग्मुस्ते कमलापतेः ॥ ५० ॥ रवघोतवदुल्लीनं तं कमलासहितं हरिं ॥ ऊचुर्विस्मयमापन्नाः शरण्यं किमहो तिनः ॥ देवाउ
चुः ॥ नारायणाधुना केन वा शरण्यं शरणार्थिनां ॥ प्रपन्नानां प्रपन्नानां प्रपन्नार्तिविनाशकं ॥ ५२ ॥ क्वतेधैर्यं क्वतेशौर्यं क्वते बहुपरा
क्रमः ॥ खद्योतरूपतामेत्य पद्मया सह तिष्ठसि ॥ ५३ ॥ मधुकैटभवैरि त्वं कुत्र वा गलमद्यते ॥ लज्जा न हन्त नाम किमिदं मधुसूदन ॥ ५४ ॥
अतः परं कथं सोरव्यं मीदृशीति गतिर्यदि ॥ कमलापतिता वा ते कथं वा स्थिरता मियात ॥ निलीनं त्वां न जानाति नूनं कमलया सह वि
मलाक्कमला तेन हृष्णे तस्यज्येत कथं ॥ असाविलेऽस्मिन्कमलेलीनोसीति न दृश्यसे ॥ अन्यथा तेन नीता स्याद्बलिना कमला खलु ॥ ५७ ॥
तव चेत्कुंठिता शक्तिरस्माकमपि कुंठिता ॥ शक्तिरत्र त्वया तावद् धैर्यं त्रियते कथं ॥ ५८ ॥ धैर्यमावहयत्नेन नारायणासुरेस्सह ॥

रामः
३०

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

युद्धे हते तारकोपि हंतव्य इति सत्वरं ॥ मरणादधिकः किं नः कमले कमलान्वयः ॥ आविलेविमलस्यापि गतिस्तव किमीदृ
शी ॥ ३१ ॥ इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा मरमाह हरिः सुरान् ॥ तारकं शोषयिष्यति त्वेव भीतः स्ववचनं मुहुः ॥ नारायणः ॥ तारकासुरहं
तृत्वं शंकाय स्मासु नामराः ॥ बहुवारं वयं तेन क्लेशेन विनिराकृताः ॥ तारकासुर हुंकारो यस्माकं महानिः खलु नैकोपि यत्र निपातेन जी
वनाशो करिष्यति ॥ तन्नेत्र तेजसा दग्धमस्त्रं मंडलमस्य मे ॥ नारायणास्त्रं मम्मद्वं चक्रं भस्म विशोषितं ॥ इदमस्त्र द्वयं सुरवं मम सा
रभवस्तु राः युद्ध साधनमस्माकमस्पन्नष्टमसंशयं ॥ शार्ङ्गं नष्टं गदा नष्टा शंखो नष्टस्तदा सुधान् ॥ नष्टो वा दुर्बलं सर्वं शरीर बलं मे
ततः ॥ अतस्तेन सहास्माकं युद्धवार्तापि दूरतः ॥ तन्नेजसा तिदूरेपि स्थातुमेव न शक्यते ॥ तन्नेत्र तेजः पातेन देहो मे चक्र सन्निभः ॥ ते
न हृष्ट्या इति ख्याति लोके जाता मम धुना ॥ ३४ ॥ युद्धं प्रसादाय यमधुना समुपागताः ॥ सातावदति दूरस्त्र वासेपि कठिनोत्र मे व
हूनां च्यवने रत्र यदि कोलाहलस्तदा ॥ स समागत्य सहसा हलोयास्यति तारकः ॥ यदुक्तं मधुवैरित्वे मयि संत्र मम अमराः ॥ सम मे ६
ध्या हामायया ताव लैटभोपि हतः पुरा ॥ सा गौरी लोक जननी महामायेति गीयते ॥ सा संहाररतारक्तः मोहयत्यखिलं जगत् ॥ महा
मायामोहितोहं भवतोप्यमरास्तया ॥ मोहितामुनयोप्यन्ये मोहमेष्यंति सर्वदा ॥ सा च मोह प्रवृत्तास्या जगतां मोहितं जगत् ॥ वि
नाशाय प्रवृत्ता चाद्दिन प्रभृति संशयः ॥ मधुकैटभ नाशाय विधिना संस्तुता शिवा ॥ तयात योर्विनाशोपि कृतयं वतयारतु वि
मुक्तिः परमा मम्या सर्जने पालने पिसा ॥ संहारेपि समर्था सा महेशस्यापरा तनुः ॥ तया प्यस्य विनाशाय कृतो यत्नः क्रियतामपि त

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्यनाशो भवेद्येव तस्मिन्नेव क्षणे सुराः॥ सुराणामसुराणां च सृष्टिपालननाशनैः॥ साक्रोशतीति महागौरी शिवानी सर्वमंग
ला॥ शर्वाणी पार्वती दुर्गा मृडानी विश्ववल्लभा॥ कामाक्षी सा विशालाक्षी शिवा त्रिपुरभैरवी॥ सिद्धेश्वरी च विकटा सेवका
त्यायनी स्मृता॥ वागीश्वरी महाकाली महिषासुरमर्दिनी॥ चंडमुंडप्रमथनी धूम्रलोचनमर्दिनी॥ निशुंभमथिनी देवी शुंभा
सुरविनाशिनी॥ सेव शाकंभरी लोके कौशिकीति च गीयते॥ दुर्गासुरविनाशेन दुर्गा देवीति गीयते॥ गौरी संहारकालेपि करुणा
रससागरा॥ रिपून्विपुलसेनांश्च शस्त्रप्रहरणादिभिः॥ महामायासमुत्पन्ना मायया कांचनप्रभा॥ संहारकारिणी सा त्रिमाया
तरविजृंभिता॥ तन्मायास्वरूपाणि निर्माय स्वयमेव सा॥ उत्पत्तिस्थितिसंहारान्करोति भववल्लभा॥ दृत्रादैत्यैः सुरास्सर्वे महा
मायाहताः सुराः॥ कैलासनगरद्वारस्वर्गलोकमुपागताः॥ ते विधन्याः सुरास्सर्वे यातेचासुरा हताः॥ नताहृशं वा भागमनः पुण्यै राम॰
रगणितैर्विना॥ अस्माकमपि नश्यंति दुरदृष्टानि सा शिवा॥ दुरदृष्टविनाशाय प्रसंगेनापि संस्मृता॥ ८८॥ अतः परं तारकाद्यामी ३१
तिजीता दुरत्यया॥ सा नाशं प्राप्नुयादेव गौरीस्मरणकारणात्॥ ८९॥ या सर्वमंगला नाम्ना तन्नामस्मरणे सति॥ शांभवानां निर्म
लानां मंगलानि पदे पदे॥ नूनं जागरणे तेषां मंगलानि प्रयच्छति॥ स्वप्नेपि सा मंगलानि मंगला सर्वमंगला॥ ९०॥ यद्धामां गमि
तिरम्यातां वेदेसा सर्वमंगला॥ मंगलानि तनुते सर्वप्रतिष्ठापमनाकुला॥ दोवानमंगलं प्राप्य मंगलापतिपूजया॥ स सर्वमंगला प्र
णो मंगलानि प्रयच्छति॥ सर्वमंगलया युक्तः तारकासुरनाशकं॥ जनयामास विश्वात्मा तारकं संहनिष्यति॥ अतः परं कियान्काले॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नेयास्माभिस्ततःपरं ॥ तारकासुरसंहारंसुकुमारःकरिष्यति ॥ समहेश्वरवीर्येणकुमारःसमभत्सुराः ॥ सवीराग्रेसरःक्रूरो
महागौरीकुमारकः ॥ सशौर्येणनमीतेनपोषितःशौर्यसागरः ॥ तारकासुरसंहारंक्षणेनैवकरिष्यति ॥ कुमारशरसंधानदहन
ज्वालयापरं ॥ तारकासुरसंहारोभविष्यतिनसंशयः ॥ इतितद्वचनंश्रुत्वानत्वानारायणंसुराः ॥ अहर्षेणापरंप्राहुःकृता
र्थोस्मीतिसादरं ॥ तारकासुरसंत्रासदवानलसमाहृताः ॥ शिवनामसुधासारैःशीतलाःस्मःकिलाधुना ॥ १०० ॥ कथंस्म
तोमहादेवःसंसाराग्निविनाशकः ॥ अकस्मादधुनादीनानास्मान्पालयितुंपरं ॥ सहृपालुर्नीलकंठःसर्वकंटकनाशकः ॥ क
रोतिमंगलंनित्यंक्षणार्धेनापिवास्मृतः ॥ प्रतिक्षणंमहादेवचरणस्मरणादराः ॥ हाराःपरमुदारास्तेनसंसारभयातुराः ॥ तए
वधन्यामान्याश्चधरणीमंडलेमुहुः ॥ येस्मरंतिमहादेवमुमालिंगितविग्रहं ॥ अहोमहदिदंभाग्यंसौभाग्यनिधिरेवनः ॥ गौरी
धवोधुनासाधुधारारूपेणसंस्मृतः ॥ ५ ॥ महादेवपदांभोजभृंगमंगसमंगलं ॥ तनूतमागमुत्तुंगमुद्दूत्तमयातमुद्दाः ॥ हरेपरा
त्परतरंतंमहानंदसागरं ॥ स्मृत्वानत्वापिदृष्ट्वावापरमानंदतांययुः ॥ ७ ॥ येयेद्वतार्थास्तेसर्वेसर्वदासर्वसिद्धिदं ॥ शंकरंशरणं
प्राप्ताःप्राप्तैश्वर्यमहोत्सवाः ॥ १०८ ॥ यद्द्वारगास्तुंगतुरंगकोटयोयद्द्वारिमत्तेभसमाघकोटयः ॥ तद्द्वारपालायनमोनमोनमःसशां
करद्वारविचारसागरः ॥ नशोभवानामशुभंकदाचित्तशोभनानांसदनेसुखानां ॥ तएवधन्याःपृथिवीतलेस्मिन्मान्याःसुराणांचन
रेश्वराणां ॥ ११० ॥ अस्माकंकृतपुण्यसंघविभवैरद्याधुनाशंकरेभक्तिःकाचनसापिमरुसहृद्भासतेघनंनिर्धनाः ॥ स्मृत्वातंसहृदयपा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रथनभ्रसो भाग्यवंतो ततः संतः नैपिवि लोनकोतत्कलसत्पादांबुजाराधकाः ॥११॥ संपूर्णकामं परमं अकामं निर्गंधकामं गिरि
जार्धवामे ॥ धृतार्धसोमं समधामधामं देवोत्तमं दैवतसार्वभौमं ॥१२॥ नूनं तं किमपि यत्सुराशिवपदांबुजाराधिनं तदेतदधुनासु
खं किमपि साधु सतेसुद्रुः ॥ इंद्रं न सुरधेनुभिः न मणिनापि कल्पद्रुमैः सुधानिधिनिमज्जनैरपि तु केवलं तेन नः ॥१३॥
॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे व्यासमुनिसंवादे नाम द्वादशोध्यायः ॥१२॥ ॥ श्रीशिवार्पणमस्तु ॥
॥ शिव उवाच ॥ एवं तु देकुमारोपि विचार्यादरपूर्वकं ॥ नत्वा नामाह विनयात्कृतांजलिपुटः शनैः ॥१॥ कुमार उवाच शंकरापा
रकरूपारससागर शंकर ॥ मदन्यादयनीयस्ते दुर्दैवो नैव दृश्यते ॥२॥ तारकासुरसंहारविहारचतुरो हरः स महावीर यस्यास्ति
श्रुतिस्मृतिशिरोमणिः ॥३॥ सृष्टिपालनसंहारान्करोति श्रीमहेश्वरः ॥ न तदन्यत्र कुत्रचित्कोपि सत्यपि श्रुतिरपि श्रुता ॥४॥ अतस्तारक रामः
संहारः कथं कार्यो मया प्रभो ॥ तादृशं नास्य सामर्थ्यं अन्यस्यापि न सर्वथा ॥ यत्कार्यकरणे शक्तो यस्तेनैव परं खलु तत्कार्य ३२
मिति नान्येन तत्त्वं तादृशं खलु ॥ यत्तेजसासुरास्सर्वे पराभूताः प्रतिक्षणं ॥ तद्वीर्यं दावदहनमसह्यमिति मेनिरे ॥७॥ त्वामा
मिति नान्येन ... ॥ कथं विधे
निवत्तेजः सुरसंहारमिच्छति ॥ स महाप्रलयाग्नीनां सम्यग्दह्वा तिष्ठति ॥ सहर्षं सुरगणाश्च तत्र ह्यायोपि सुरैर्मम ॥ किमेव
येविधिना सहनारायणो गतः ॥ स धुनातस्य वा नोदिनश्रुतावातकागतिः ॥ तस्य नारायणस्यापि विधेर्वा भक्तवत्सल ॥१०॥ अत
मुक्तया सृष्टिः तस्य संपादिता प्रभो ॥ तत्संहाराय यत्नोपि कथं मे तादृशो धुना ॥११॥ सकालकूटकूटानां कूटवल्लिलभां यतः अत

अतस्तस्य नसंहारे प्रवृत्तिरपि जायते ॥ नवटांकुरवत्तस्य संमतः परिपालनं ॥ सवृद्धः किं नरवछेद्यः शाखामंडलमंडितः ॥ क
थं विषतरुः सृष्टः सुराणामपि नाशकः ॥ कालकूटादपि भयं न सुराणामभूत्तदा ॥ तन्नेत्रतेजसां लेशः कालकूटवदन्वहं ॥ स्वर्गे
वर्गविनाशाय वर्तते सुरमंदिर ॥ तन्नेत्रतेजोवयवो यस्सह्यः स कथं मम ॥ सह्यः समाक्षाद्दग्नीनां समं हृत्प्रलयो सुरवः ॥ तत्संहार
प्रयत्नोपि प्रायस्याद्धि फलो मम ॥ अतस्तदर्थमधुना यत्नो न क्रियते मया ॥ यत्ने कृते यदि फलं न भविष्यति सत्वरं ॥ तदा चेतसि
वैकल्यमकीर्तिरपि दुस्तरा ॥ तस्मादागमनेनैव कालोनेयः कियानपि ॥ असह्य एव सर्वेषां ससंह्यः किं मयाधुना ॥ ततः पराजये
लोकेष्वपहासोपि जायते ॥ किं तेनायुषहासेन शराणामपि जीवनं ॥ यदि तस्मिन्महायुद्धे सन्नेद्धबुद्धिनाशके ॥ विपर्ययो भवेद्
दैयशोरद्धिस्तदा कथं ॥ उसन्निरवयशासः प्रथमे दुर्लभ्यतः ॥ कथं तद्बुद्धिवार्त्तापि विज्ञातानां तकेशांकर ॥ २२ ॥ सर्वेषाममलकेन
कृतोतः प्रथितः कथं ॥ न प्रेष्यते तद्वधाय तद्वधं न करोति किं ॥ २३ ॥ कथमस्मद्वधस्यास्य तद्वधेतेति चेत् ॥ तर्हि संहारतवापीश
ममत्रिदृशाडुईश ॥ तदायुः परिमाणं च न कर्तुं युक्तो मनः ॥ अतस्त एव दुर्वाच्यं त्रोधिनः कालकालालमिस्सलं ॥ २५ ॥ इस्कंतत दुर्चः
श्रुत्वा मयैवं समुदीरितं ॥ तदादरेणाशृणु मे गणेशावचनं पुनः ॥ २६ ॥ सत्यमुक्तं कुमाराद्यतारकासुरसन्निभः ॥ नाधुना वर्त्तते वी
रो न भविता न भविष्यति ॥ २७ ॥ तथापि ते विचारः कः कालिकास्यायनीस्मर ॥ कालिकालीति कालीति स्मरन्युद्धे जयं लभेत् ॥ उ
मा गौरि महागौरी महाकालि शिवा सती ॥ शर्वाणी चंडिका दुर्गा रुद्राणी गिरिकन्यका ॥ मृडानी पार्वती माया महामाया महेश्वरी ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

अपर्णाज्ञा भवीभद्रा शुभा त्रिपुरभैरवी ॥ श्रीः सर्वमंगला लक्ष्मीर्भवानी दक्षकन्यका ॥ आर्या हैमवतीत्येति स्मृत्वा जयमवा
प्नुयात् ॥ एकैकमपि यन्नाम गौर्यास्तद्दुःखनाशकं ॥ जयदं धनदं चैतत् आयुर्वृद्धिकरं परं ॥ ततः कुमारस्तां गौरीं स्मृत्वा युद्धाय
याहि ते ॥ जयो भवत्यसंदिग्धं तन्नाम जयदं यतः ॥ २३ ॥ स्मृत्वापि गौरीं गिरिराजकन्यां धन्यां च मान्यां च कलंकशान्त्यो ॥ दुर्गामनन्या
मपि भावयंतः सद्यो भवंति वहि भाग्यवंतः ॥ २४ ॥ स्मृत्वापि यां पातकसागरस्था निर्यांति संगतस्य च सौख्यसंघैः ॥ स्वर्गं समेत्याप्य
पवर्गमेत्य तिष्ठंति भाग्येन नराः शिवा सा ॥ यद्दृष्टिपातेन जगत्समस्तमुत्पन्नमेतत्परिपालितं च ॥ कल्पावसाने प्रलयं प्रयांति सा
द्वतां मंगलदेवताया ॥ यत्प्रसादपद्मस्मरणान्मुनीनां तपस्ययाकेवलमंबिका सा ॥ स्मृता सदा सर्वसुखप्रदात्री सैशा विधात्री सुख
सागराणां ॥ २८ ॥ यामन्नपूर्णां प्रणमंति देवाः स्तुवंति गंधर्वगणा मुनींद्राः ॥ सर्वाश्च तस्या रजःप्रसादाद्रमादयः सारवलुधज रामः
नीया ॥ यस्याः कटाक्षप्रसरेण धन्या इंद्रो हरिर्द्रः कुवेरोपि धन्यः ॥ मान्यः सुराणां धनसागराणामधीश्वरः स्यादिति तां भजे ॥ ३२
वां ॥ ३९ ॥ यत्पादपद्मांबुजरेणुलेशं दधार शौरिर्धृतकर्मरूपः ॥ शेषः सहस्रे परंधारमूर्ध्नि सैषा भवानी शुभराजधानी ॥ ४० ॥
कुलाचलैर्मेरुसमानधैर्यैरस्ति प्रयत्नेन विभुग्नकायैः ॥ यत्पादपद्मांबुजरेणुलेशो धृता मुदा सा गिरिजा मुदा वा ॥ दिग्दंतिभिर्य
त्पदपद्मरेणुर्धृतस्तु कुंभस्थलयं दिक्कलेपि ॥ महांबुधारापरिवीतगात्रैः स्तज्जारपायासगतः स्वतंत्रैः ॥ यत्पादपद्मांबुरुहार्चनाय
रत्नाकरानंतनरत्नजालं ॥ संपादयत्यन्वहमादरेण सा किं न गौरी तत्पजनीया ॥ इत्थं स्तुतिर्मे सुखपंकजोत्थामरंदधारेव मुदा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भवान्याः ॥ मुदंप्रवृत्तास्कशुभायनित्यंजयायसौभाग्यसमृद्धिहेतुः ॥ अतःपरंसत्वरमेववृंदेःगौरिपसंगोरुहवीक्ष्यमाण ॥
कुरुप्रयत्नंकुरुमाविलंबंलंबोदरालंबनसंभ्रमाणां ॥ ४५ ॥ एकाकिनश्चैत्तवतत्रगंतुंमनःप्रवृत्तिर्नतदातथापि ॥ कुमारमभ्येत्य
सहायभूतंसतावदेवानवलोकनार्त्तः ॥ ४६ ॥ तेनापिशीघ्रंतवकार्यमद्यकर्त्तव्यमेवेतिविनिश्चयोमे ॥ तस्यास्त्यशक्यंनकिमप्य
तस्त्वंविचारनीयंगमनेगणेश ॥ ४७ ॥ एकेनतेनैवमदिष्टकार्यंसिध्यत्यवश्यंसतथाविलंबं ॥ नकर्त्तुमिच्छत्यतिसूक्ष्मबुद्धिःसहृ
द्भृतंवेदसकिंनवेद ॥ ४८ ॥ समन्वितोयोगोद्यतचित्तवृत्तिः निवृत्तिरथ्यस्त्यपराधभीतेः ॥ तच्चित्तवृत्तेरनुवृत्तिरस्मिन्नसंशयोयंमतिःश्रु
तेगीतकीर्त्तिः ॥ ४९ ॥ तस्याधुनैवागमनेविलंबस्त्वयानकार्यःसहसाविलंब्य ॥ नतस्यसंघःसदृशःसिद्धसंघसिंहासनाद्रष्टुम
पिप्रवृत्तः ॥ ५० ॥ यद्वीर्यवार्त्ताश्रवणेपितारःसतारकःसर्वसुरांतकोपि ॥ त्रस्तःसमस्तासुरभूमिरस्तःसवस्तुतःतावदतिप्रशा
स्तः ॥ ५१ ॥ एकःकुमारोजगतीतलेस्मिन्कुमारनाम्नाप्रथितःकुमारः ॥ कुमारत्वेतिकुमारबुद्धिःकुमारमात्रंममढिंभढुंढे ॥ तेनाकु
मारेणकुमारतापिप्रदर्शिताकार्यविशेषसिध्या ॥ संसिद्धसाध्यार्थिनसिद्धबुद्धिर्नबुद्धिमानत्रनयातिधान्यः ॥ गौरीकुमा
रेणकुमारसत्यासतेकुमारेनतथातदन्या ॥ नतादृशःकोपिकुमारवर्गेकुमारवृत्तीनतथाकुमारः ॥ मदुक्तकार्येनविलंबशंका
लंबोदरेणवाचरणांबुजस्य ॥ आलोकनेनतस्यरवकुत्वरास्यासातेविलोकयप्रमुदाभवित्री ॥ दृष्टेकुमारेगिरिराजकन्याविन्यस्यका
र्यंतरमाशुतेन ॥ सालिंगिताक्षीरसहस्रधाराधाराधरास्यच्चकुचाभविन्नी ॥ दृष्टेकुमारेगिरिराजकन्यास्नेहःपरंक्षीररसस्मैस्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गौरीकुचद्वारवेरणात्तावद्भिर्निर्गतस्याद्धिहरद्यत्नं ॥५७॥ कुमारसंगागमने प्रवृत्तिं श्रुत्वापि गौरी विगतान्यवार्त्ता ॥ कुचौ पयः प्रस्न
चणाग्रवृत्तौ दृष्ट्वा मुहुः स्मेरमुखा —— भविता ॥५८॥ सुमेरवद्भिर्गुणीकृताति रुचिर क्षीरप्रसारं मुहुः पश्यंती कुचकांचनाचलशि
म र:संस्मानननाभ्युघता ॥ स्कंदालिंगनलालसापि कंचुकैः क्षीरं गृहीत्वा मुहुः किं नायास्यति मत्सुतः सुत इति प्रेम्णा बुधाराशिवा ॥५९॥
सा गौरी सुखराशिरेव सुहृत:श्रेयोसुधासागरः सौंदर्य द्रवनाहिनीव सततं सावाहिनीसंपदां ॥ आपद्राशिविनाशिनी खलु म
ह्मापापाद्भानिः सा शनैः रतले शयनं समस्तशमुमामह्यं प्रदास्यत्यपि ॥६०॥ गौरी शारदपूर्णचंद्रवदना दृष्ट्वा पदं पृष्ठे मुहुः कष्टे दु
ष्टमपाकरिष्यति मुहुः स्पष्टासुखाभोलिधिः ॥ सष्टिवासृष्टिविचक्षणा खलु मुहुः दृष्टिं प्रवृष्टिं परं स्पष्टुं दृष्टि विशेषपोषित तनु रामः
कुर्याद्दृष्टान्वितं ॥६१॥ भाग्यैर्भूरितपःप्रभावभवनैः संभावनीया मुहुः भक्ताभीष्टफलप्रदाननिपुणा सातिप्रवीणा क्षमा ॥ आ ३४
तत्पिसृष्वादाग्र तिक्षयामतिभ्लक्ष्यां भवानीकराद्दृष्ट्यानयनभ्रमापहरणं कर्तव्यमत्यादरैः ॥६२॥ धन्यानां भवने पुसा गिरि
सुता विन्यस्यपादौ बुजं स्थित्वा वाक्षणमात्रमाहरयुतांतं द्वारपालांगणा ॥ इच्छंती कमलाविलासमसकृत द्वारपालांगणा या ल
स्पानविना रमा विहरणं साकर्तुमन्विच्छति ॥६३॥ देवानामपि वंद्य एव सततं यस्मात्तु वाराधकस्तस्यां सांबुरुहं स्मरंति सुहृतैः कांते
रनैतैरपि ॥ तन्मात्रस्मरणान् सुदूरतरे सौ पीतांबरा मंदिरे तत्सेवानिरता कदापि विरता भ्रांता न संजायते ॥६४॥ जातश्चैव जननीमनो
रजठरे गौरीपदं भोरुहं स्मत्वा प्रतिता मुखं सबहुधा भुक्तापि भोगान् बहून् ॥ कुर्वन् रांभवपालनं बहुधनैः कुर्वन् शिवाराध

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नेकाशेषांसाध्यविमुच्यतेमुनिवराराध्यामसाध्यामपि ॥६५॥ दृष्ट्वाचंद्रगिरिराजराजतनयानेत्रोत्सवेजायतेसर्वांगंपुलकांचितंच
नमनः किं तत्प्रसन्नंमम ॥ नित्यानंदसुधाम्बुसारलहरीकल्लोलमालाकुलःकारुंकिंननयामिकालकलनासाकालकालस्य
मे ॥६६॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेश्रीमहेशगणेशसंवादोनामत्रयोदशोऽध्यायः ॥१३॥
व्यासउवाच ॥ पुनस्तंभ्रतुमुद्युक्तंकर्तुमेवमहेश्वरः ॥ आहमंदंमधुरयागिरागीर्वाणनायकः ॥ कुमारागमनंवृत्तंलंबोदरवि
लंबधीः ॥ निवृत्तेवास्त्वसहस्रासविलंबसहेऽपिन ॥२॥ तस्यतद्दर्शनोत्तुंगनीलकंठधियेरोहणे ॥ मुहुर्मुहुःप्रवृद्धास्यात्तन्निरोधो
तिदुस्सहः ॥ भवद्गमनमात्रेणत्वरयागिरिकन्यका ॥ समायास्यतिमांद्रष्टुंप्रहृष्टवदनासती ॥४॥ दृष्टगौरीशरद्राकासुधाकर
राशनाः ॥ मल्लोचनचकोरास्ते पुष्टास्तुष्टाभवंत्वपि ॥५॥ तस्मिन्नंतरेवीरःकुमारःसमुपागतः ॥ प्रयातःप्रसृतानंदधारासा
रसमावृतः ॥६॥ ततःपरमसंतुष्टोभगवंतमुमापतिं ॥ अनंतैरपिवेदांतैर्योनज्ञातस्तमव्ययं ॥७॥ योयंदेवःसच्चिदानंदरूपोरूप
तीतोवदेवदान्तवार्ता ॥ यस्माद्यस्मान्निर्गतारुवसर्वंतंत्वादेवंतत्वतःकोपिवेद ॥८॥ यस्माद्दृत जायतेविश्वमाद्योयं नैवदेदराशि
तेरक्षपाहं ॥ अंतेतावन्नाशमेतिप्रभतंतत्वांवदेदेवतासार्वभौमं ॥९॥ यस्मादाद्यंमृग्यमासीन्मुनीनांतत्वज्ञानाचारसाराक
राणां ॥ तस्मादाद्यंदुर्लभंदुर्लभंमेदैवाशास्यंसर्वदादुर्लभंच ॥१०॥ यस्मादाद्यंकामकामाःसुराद्याःसंवेतावद्दृष्टमिच्छंतिभक्त्या
यस्मादाद्यंदुर्लभंवेदगीतं तन्मेचित्तंसंततंसावधानं ॥११॥ योगेयोगेःसाधनैर्यन्नदृष्टंपादांभोजंविश्वनाथस्यतन्मे ॥ नित्यंताव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हृत्कैसेहृत्पद्मसानोमघोत्तावहृत्त्वंसत्वत्प्रसादात् ॥ त्वत्प्रसादादृष्टुमद्यापिधन्याः योगाभ्यासंकर्त्तुमभ्युद्यतास्ते ॥ हृत्वाहृत्वातेपुनः
श्रांतचित्ताः त्वत्प्रसादात्कुंद्रष्टुमर्थंह्युमौले ॥ घोराकारापारसंसारसिंधुः यत्प्रसादाल्लोकेनेनाप्रकृष्टः ॥ तंत्वांसोमंदेवतासार्व
भौमंवंदेवंदेसुरानंदरूपं ॥ निःसानंदानंदसंदोहबीजंयत्प्रसादात्सर्वविज्ञानबीजं ॥ पादांभोजंतन्नमामिप्रयामः त्वत्प्रसादाद्दु
र्लभंसर्वदाम ॥१५॥ सुरापारकोटीरकोटिप्रभाभिः भवत्पादुकाकांतिकांताभिरिद्धा ॥ प्रशांताविधुर्भानुमानिंदुमौले कलापोंड
शीवाननतस्यास्तमासां ॥ भवत्पादपद्मप्रभामंडलेनप्रभेतापिमार्तंडइत्येवमन्ये ॥ जगन्मंडलंभासयत्संविके शप्रकाशस्तवायं
प्रकाशायकस्य ॥१७॥ तवायंप्रभावः प्रभूतः प्रभातिप्रभामंडलस्यास्यकोर्थनविद्मः ॥ स्फुलिंगेननष्टेपिगाढांधकारेक्वसूर्याद्य
पेक्षापिलोकेषुदृष्टः ॥१८॥ तटिल्कोटिसंघातजातप्रकाशांतिरस्कृत्यतेजस्तवेदंप्रवृत्तं ॥ स्फुरत्पादपद्मस्यतस्यस्फुलिंगारविर्व राम:
न्हिरिंदुग्रहास्तारकाश्च ॥ अचिंत्यप्रभावोमनोगोचरोवानवेदांतवाग्गोचरोवानिरुक्ताः ॥ स्वतोवाचरत्वेतिमन्येसचित्ताः प्रवृत्तिः ३५
कथंतत्रमानांतरस्य ॥२०॥ अनंतानिपापानिनाशंप्रयांतिस्वतस्त्वत्सदंभोरुहानुग्रहेण ॥ किमुग्रास्त्यशक्यंतवानुग्रहस्या
ध्ययंतेममानुग्रहोयंमहेश ॥२१॥ महेशाद्ययाचेभवत्पादपद्मेदृढांभक्तिमेकांत्वदन्यंनयाचे ॥ त्वमेवासिमातापितासित्वमेवत्व
मेवप्रभुर्मेत्वमेवासिबंधुः ॥ अनाथैकनाथप्रभोविश्वनाथप्रभोमामनाथंसनाथंकुरुत्वं ॥ अनन्यावनंतेकथंवानधर्मः त्वमेवा
सिधर्मस्वरूपस्मरारे ॥ स्मरामिस्मरामिस्मरारेभवंतंविपध्वांतसंसारहेतुंप्रशांतं ॥ जगद्धेतुमेकंभवंतंस्मरामिस्मरारेशरण्यो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नकोप्यस्तिसृके॥ ह्वचातपदांबुंव वाचा मनोमेमनोवृत्तिरस्मिन्कथंत्वसदाकु॥ स्थिराजायतामिंदुमौऊरयालोस्यापात्रमस्मि
त्रिनेत्राहमेक:॥ अहं सर्वदात्वत्पदांभोज भृंगो भवान्येवशंभो भवत्प्रसादप्रधे॥ मनःसयत्तन्मेमनःप्रयश्यापिप्रभोम हामोहका
लेपिनक्रीडतीति॥ भवत्प्रसादपद्मश्रियासाकमेतन्मनःक्रीडतीतिप्रमोदासमासो॥ ततस्तावताहानिरिशानकाले तवाहंत
वाहंतवाहंतवाहंतवाहं॥२७॥ नलोकेममान्यत्किमाशास्यमस्तीत्स्वरूपंत्वयाशंकनीयंमहेश॥ इतानाधिकं कापिलोके पुत्रा
भो नचास्यल्पमाशास्यमस्तीतिनियश:॥२८॥ इतिस्तुत्वा महासेनं कुमारानंतरं धर: अपामपाशिवपादाब्जं तदालिंगयस्थितोमु
दा॥ ततःपरंतंकुमारंकरुणासागरोहर: आलिंग्य दृढंनासाकमुवाचवचनंमुदा॥२९॥ सदाशिव:॥ ढंढे कुमारेणासहाधुना
धि दा त्वंविमानमारुह्यमनोज्ञंतमध्ये॥ जयाहिगौरीन्चरणारविंदमरंदधारादरदर्शनाय॥ इदंतुतावत्स्कंदेनगणेशास्त्वयाद्यने
त्रभ्रमवारणाय॥ आनंदधारापरिपालनायागतंयमेवापदसंनिधानं॥ त्वयाजगन्मेशैलमंगलायाः किंमंगलंमंगलदे
वतायाः॥ सेव्यस्वरूपंनयनारविंदसंदोहसेव्यंखलुसेव्यमद्य॥ धन्यंदिनंतावदिदंगणेशगौरीपदांभोरुहदर्शनेन॥ नूनं
कुमारस्यतवापिभाग्यंसौभाग्यसंपत्तिनिदानमेतं॥ अमृतपंवरंखलुमंगलंतेभविष्यतिप्रायशहंस्वैमि॥ यतःकुमारोपि
समागतोयमेवापदांभोजविलोकनाय॥ रमादिकापारसुरांगनानांतुंगोत्तमांगानतपादुकायाः॥ ममप्रियायाप्यपरंबिकायाः हन
पादारविंदंमुनिवृंदवंद्यं॥ वृंदारवृंदारकवंदितायाः शैलाधिराजप्रियकन्यकायाः॥ पादारविंदंमुदमातनोतुश्रियंतनोतुत्वरं ७३

यासैहा॥घ्रस्तनएवदृष्टः॥इतीरितंतद्वचनंकुमारःश्रुत्वाप्रहृष्टःसगणेशयुक्तः॥ययौविमानोत्तमरत्नपीठेसिंहासनाधिष्ठि
तएवतुष्टः॥ततःपरंदुंदुभयोविनेदुःववुश्चवातासुखहेतवस्ते॥मंदारकुंदादिमरंदमंदाःसुपुष्पवृष्ट्याहुतपुष्परूपाः॥त
तोविमानाग्रपताकभागान्नृत्यन्मंदवातप्रसरास्त्वकंपान्॥ददर्शतत्राप्सरसांनिवाबानारीगणानामिहलसंकरोते॥४०॥सचत
मलामलरत्नराजिविराजितेयानवरेकुमारं॥गणेश्वरंचाचलराजकन्यामन्यत्सुतंलोचनगोचरंते॥अयंकुमारोममपूर्वमु
खोसोगजाननोयंगणनायकोयं॥इतिप्रहृष्टागिरिराजकन्याववौमिदंवाचमुदीरयंती॥४३॥ददर्शदूरेचगजाननोसौकुमा
रमालोक्यमुहुःप्रहृष्टा॥इदंभवानीतिवदन्कुमारंप्रियंसखायंपरिरभ्यसत्ता॥पश्चाद्वरपाद्यकुमारगौरीमहेश्वरश्रीचर
णारविंदं॥दृष्ट्वाप्रवृत्तापिनसन्निवृत्ताविश्वानिदेवीभुवनान्यिनत्वा॥सयंगौरीनाह्यनारीगणानांछलावज्ञांसेलयासादरंमा॥ रामः
दृष्ट्वाहृष्टातन्मुखंभोजमोदोदेवदेवाराधसंचारयंती॥सयंप्रतापान्वितदानदंभतगीतासंयेवदेवदांतहृदेः॥मंदसौमेदंच ३९
रंतीचवाचामपानंत्रीराधसःसन्तानां॥इत्युक्तोतौतद्विमान्मनोज्ञाहस्मुत्तुंगादागतौतांभवानीं॥नत्वाहृदंतसदौभोजयु
ग्मभयानतायेविकालिंगतान्॥ततःकुचःप्रस्नुततस्ययाभिःस्नेहस्वरूपैरभिषिंचमानौ॥मुहुःपरंआपतुरंबिकायाःतौतस्य
दांभोजविलोकनेन॥गणाश्चसर्वेननृतुर्गणेशसमागतःषण्मुखसंयुतायं॥अतःपरंशंकरदर्शनायगौरीमपिप्यस्यवि
लंबहेतोः॥अस्माकमप्यद्यशिवाधवस्यपादारविंदंसुरहृष्टदंवंद्यं॥वदंमुकुंदाक्षिसराजपज्यंभगेयरनंतेविविधैरपारैः॥जा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तास्तावद्भूत्यकस्याश्चसातास्त्वियंमेतस्तावद्द्यासहस्तुः ॥ नाद्यानंदैनैवकालोभवन्त्यानीतस्तावाश्चित्रमत्रापिकिंवा ॥ ५० ॥ यो
गीनेत्रोन्मीलनमीलनेवाकल्पास्तावत्कोटिशः संभवंति ॥ जातास्तावत्राशमंतेप्रयांतिशम्यः सेयंशंकरस्येवलीला ॥ अस्मा
कंवानपराधोमवतीलीलानाद्यालोकनाथप्रवृत्ता ॥ तस्माच्छित्रंकिंपराधीनमेवानित्यानंदासर्वतंत्रस्वतंत्रा ॥ अत्रास्माकं
विश्वनाथानुगानांवृथातावल्लापराधाभिमानः ॥ वृत्तिर्ययंशंकरस्येवसेवागौरीसेवायत्रकुत्रापराधः ॥ अस्मद्भाग्यादाग
तोयंकुमारस्तेनैवयंनाद्यवार्त्तागतेव ॥ ओंवातावत्तत्कुमारस्यवार्त्तांश्रुत्वातावद्धास्यतिश्रीमहेशः ॥ ५४ ॥ एवंतेपिपरस्परं
शिवकथावार्त्तावदंतःपरप्राप्यानंदमनंतमिंदुशकलालंकारवार्त्तारसैः ॥ स्कंदालोकनवंदनादिविविधाचारोन्मुखास्तेसु
खंनंदीशप्रमुखाःपरस्परमुखविभ्रांतवाग्गुन्मुखाः ॥ ५५ ॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेशिवरहस्यखंडेतृतीयांशेव्या
समुनिसंवादेनामचतुर्दशोध्यायः ॥ १४ ॥ व्यासउवाच ॥ ततःपरमुमाकोतेस्मृत्वासागिरिकन्यका ॥ आनंदजलधारा
भिराक्रांताप्राहतंसुतं ॥ १ ॥ कुमारशंकरःक्वास्तिशंकरःकुशलीखलु ॥ अद्यदृष्टःकिमीशानःसर्वलोकभयंकरः ॥ सद्यैवप्रे
षितस्तेनमहेशेनभवानपि ॥ यद्वापूर्वदिनेयद्वाप्रेषितोसिदिनांतरे ॥ शंकरायोपहारोपिकेनवापरिकल्प्यते ॥ केनानुलेपना
दीनिदीयंतेमांवदस्वतत् ॥ ४ ॥ केनकालापनयनंकालकालस्यतस्यवा ॥ विलासनिलयाःकेवाकेवातन्विलयालयाः ॥ स्तनःकिम
द्विधारोपिक्वास्तिकिंवाकरोतिसा ॥ इतिमद्विषयाचिंताकिंमहेशस्यवर्त्तते ॥ इतिगौरीवचःश्रुत्वाकुमारश्चतुरःपरं ॥ धीरोग

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रीरेषवचनामुवाच विनयान्वितः ॥ चमत्कारकरंयोपि च वस्त्वदकिमोहृष्टो ॥ वचनं वदनांभोजामरंदद्रवनिस्सृतं ॥ शं करं शंकरेशानि
त्वं परमानंदसागरः ॥ महेशानंदलेशेन सानंदाः सामरा वयं ॥ सच्चिदानंदरूपस्य महादेवस्य शांभवि ॥ त्वया विज्ञायते रूपं
ततः प्रश्नः कथंकृतः ॥ कल्पांते सकलामरप्रमथनं कृत्वा पुनः सादरं सृष्ट्वान्यानमरान्निपात्य महिमा तान्पालयंस्तं विभे ॥ का
रुस्यापि स काल एव स खलु ब्रह्मादिकानां संहरन्नूर्जते संततमंतरायरहितः शांतः कृतांतांतकः ॥ ११ ॥ तस्यैव स्वयमनंतमप्रति
मतातस्यैव तत्कृतमोः भक्तानां निवहाः समस्तरहितामृत्युंजयः संततं ॥ आम्नातः श्रुतिगीतकीर्त्तिरसकृत्तत्रिपितानमर्त्तिस्वतः
तद्भक्तिः खलु शांभवोत्तममनः फुल्लारविंदांतरे ॥ १२ ॥ लोकपामरवृत्तयः कति सुराः संहारकाले हताः ॥ तैनैशेन विहार एव
सजगन्नाशो महेशस्य तु ॥ येनाराध्य चापि ब्रह्मप्रभृतयः पारंपराई मुकुः तस्यांबा कुशलं कुतः कुशलिनामग्रेसरः शंकरः ॥ रामः
प्रसादांकुरजः प्रसादनिभवः स्वर्गः सुराराधितो वैकुंठोपि तदन्यलोककलनाभ्यासः प्रयासोपि न ॥ तस्यापारगुणार्णवस्य ३७
करुणासिंधोः सुधाद्यर्पणं तत्तद्दैवतया परं कृतमिति ज्ञेयं भवानि त्वया ॥ अन्यस्यास्ति नवत्समत्र गिरिजे जातु प्रजानां पति
जोतस्तासदपयोरपुत्रिरयं जातोपि नारायणः ॥ जातासांकमलाविधेश्वरमणी वाणी तथान्येपि शिवजातस्तस्य महेश्वर
स्य महिमा वैदेश्च न ज्ञायते ॥ अज्ञानी परमिंदुशेखरकृपाश्वासमनो जायते तन्नान्यामरतुल्यता मतिरतिश्चाताननंदतायसा ॥
अंतेनापि विनाकृतां तइवसा तां नैदुरंतां सतां सातावन्नाभवस्यनंतमहिमा सोमावतंसः खलु ॥ ये देवाः तां मम मामनंति बहुधा वै

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वेद्यः परंयः परं मा यातीतमुमापतिं पतिमुमं विश्वस्य विश्वस्य च ॥ विश्वस्य त्रिपुरांतकं त्रिनयनं वंदे मुनींद्रादयो गंधर्वाअ
पि किंनरा अपि समेता तोस्यमातः शिवे ॥ येत्लिंगार्चनतत्पराः सह हृपि स्वाराज्य राज्येश्वरं भिः कृत्यामरलोकनायकमपि
श्रीकांतमप्येततः ॥ स्वांते संततमर्चयंति सुकृतैः पूताः कृतांतांतकं तस्मात् स्मरणेन तावदधुनाधन्या वयं त्र्योलजे ॥ १९ ॥ जायं
ते बहवः सुराअपि नराः स्तेषां वरिष्ठं परं मन्ये शांकरमेव त्वां करपदन्यस्तप्रसन्नं नरं ॥ तस्माद्यधिकोनकोपि गिरिजे राजाधि
राजान्वितः सोयं शांकर इत्यवैमि मनसा सत्यं त्रिसत्यं पुनः ॥ उत्पत्तिस्थितिनाशसाधनतया ख्याता महेशास्त्रतस्त्रां[?]त्य त्वाक
मुपास्महे गिरिसुते दुग्धसितासंयुतं आज्याज्येन समन्वितं मुरगतं तस्यकः पुरोयादकं कः पातु यतते सत्त्वामतिरियं सानास
ना। तो जायते ॥ २० ॥ मन्ये देवतदैवतं पशुपतिं मन्ये कृतांतकं मन्ये देवशिखामणिं विधुलसत्खंजावतंसं शिवं ॥ मन्ये देवतसार्वभौम
मसत्कृन्मन्येतदन्यं शिवं कमन्यन्मनसा यनन्यमनसा मन्योपि मान्योस्ति कः ॥ २१ ॥ जायंते च पुनः पुनर्हमी नारायणेंद्रादयः पुन
नेतावद्धि शिवार्चनादरगृहद्वारेषु दंडाहतिं ॥ सोढा मुंडितमुंडवज्जलधियो धिग्धिग्धिगि सन्वहं जन्मेति प्रलपंति वेत्रनि
हता धावंति धावंति च ॥ वंदी सोहं शोकरं यदि रमां वैदित्वेन ख्यातमेव तिवेदाः ॥ तावन्निसं सं वदंतो वसं तिस्वांते शांते शंकरंप
जयामि ॥ ब्रह्मांडमंडलविलोडन दंडघातश्रांताश्रयं तिकृतिते शिवचिंतकाः किं ॥ तच्चिंतने सति कृतांतकृतानभीतिः श्रोतिः
कुतः व्रजति दूरं यामि भीतिः ॥ प्राप्यामि जन्ममनुजत्वमुपस्य मत्र ब्राह्मण्यमत्र समधीत्य चैव दत्तविद्यां ॥ मीमांसया सह ततः पर पि
पि

मिंदुमौलिध्यानं विहाय वसतः कुमतिर्भवानि ॥२५॥ किं तस्य भोपि मणिभारपरीतदेहस्तद्भूषितो भवति तद्गुरुशांभवोपि ॥ वि
द्यामधीत्य यदि शांकरतां न याति तज्जन्म रासभसमानमिति स्मरामि ॥ संसारि गिरिजामनोहर हर श्रीपादपद्मार्चनं तल्लिंगा
र्चनमेव वा स्मर हर ध्यानं स्वपंन्वा यदि ॥ दैवात्स्यात गिरिजेत देव सफलं जन्मेति मन्ये मुहुः नो चेत्स्यात कपाचकाकुलमहाज्वाला
कुलो जायते ॥ जायेत जननीवपुः परश्वान् किं तैरलं तैः फलं यद्यद्यांतमुमासहायचरणांभोजार्चनालालसः ॥ तर्हि स्यात्खलु नार
कीनरइति स्वर्गापवर्गप्रदं भर्गं कोपि भजत्यनन्यमनसा धन्यः स धन्याग्रणीः ॥ तस्माद्धंबुजवंदनेन सफलं जन्मेति मन्ये शिव
यच्चिंतनं स्वपामेव वा शिवरतं तद्ध्यानधारायदि ॥ चित्तं तस्य दरेणुभिर्जगदिदं पूतं परं पावनं सत्यं तत्स्य खलु नूनं कुलमतस्तत्सेव
कोन्याधिकः ॥ लोके शांभवपुंगवाः खलु खलु ध्वांतासुताहस्करा तस्माद्धंबुजरेणुमाजनमभरा सेवं पि वांछत्यहो ॥ तज्जन्मधि रामः
तदा सदा शिव कृपा स्यादिसवशंयमुदा कीटत्वसमुपस्य शांकरगृहद्वारस्वरं सेविकाः ॥२७॥ धन्या तज्जननी पितापि समहान्वं २८
श्चापि धन्यः परं तन्मृत्यापि तच्छिंतापि समहान्तत्स्वेटिकावाटिका ॥ यच्चितं सपामात्रमथ च हरे लिंगे पिवे श्वेश्वरं संसा
रातुलतूलशैलविलयं गौरसहारे स्थिरं ॥ यो नित्यं शिवतत्वदेवतमिति ज्ञात्वा तदर्चारतस्तं ध्यात्वापि विमुच्यते खलु जनि स्त
द्दासदासोन्वये ॥ दैवाज्जन्म भवस्य दुर्लभमिदं नेत्याकुरत्यास्तिकाः भुक्त्यर्थोपि तथाविधं श्रुतिरपि ध्यर्थानतत्प्रार्थना ॥ मन्ये दे
वतदैवतं शिवममुमेवदांतवाक्येरतः तत्सजानिरतं नयामि मनसा तदुर्लभं मे नरे ॥ गीर्वाणाः परमं विरूपाक्षपदांभोजार्चनं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

दुर्लभे तल्लिंगार्चनमप्यनंतफलदं तद्दुर्लभं मे लिरे ॥३३॥ मानातीत इति श्रुतापि महिमा माहेश्वरस्तं कथं वेदो वेद न तेन य
श्च विदितः तच्छांभवो वेद तं ॥ ते वेदास्त्रयीमपि देवसहिता स्तत्सज्जयापूजितः साक्षात्सोव इति श्रुतिश्रुतिशिरोरत्नं श्रुतं तन्म
या ॥ पुण्यं जन्मनि जन्मनि प्रतिदिनं कल्पावसानावधि प्राचीनामित योगदाननिचयाभ्यासानुबद्धं यदि ॥ तस्मिन्नस्यपि
शांभवात्तमपदांभोजाश्रये जायते भक्तिर्भर्गपदांबुजे गिरिसुते सा दुर्लभा सर्वथा ॥३५॥ एकं स्वार्थकमित्यवेमि गिरिजे लो
के भुवे देवपि प्रख्यातं शिवलिंगपूजनमिदं सर्वात्मना दुर्लभं ॥ ज्ञात्वा दुर्लभमित्यपि प्रतिदिनं तत्सज्जनायोग्यता धन्यातः शि
वपूजकादपि परो धन्यः क्व वा भूतले ॥३६॥ लीलामानुषविग्रहः शिवरतः शैवः शिवः केवलं तन्मन्ये शिवमेव तत्सदरजोमान्यं
सुराणामपि ॥ तद्देहः शिवमंदिरं शिवरतः तस्मिन्सदा क्रीडति आधारांतरमंतरा गिरिसुते तस्यैकापि तन्मंदिरं ॥ ब्रह्मत्वादिक
मानुषं गिकफलं मन्ये शिवाराधनमुख्यं तस्य फलं किमप्यनुमितं श्रुत्वापि तत्सर्वथा ॥ दुर्लभं शिवरूपता फलमिति ह्येयं कथं
वामया तस्यानुस्मरणेन तद्यदि तदा किं तत्फलं ते रुजे ॥३८॥ एवं मम तिरिं दुर्लभरवरपदांभोजार्चनाद्यैर्मजातापि स्थिरतानु
पेत्य पुनरप्यस्याग्रमार्गं तदा गता ॥ त्वत्पादाब्जविलोकनेन गिरिजे त्वं शंकरार्धांगमिसंवाहतनयस्त्वं वस्यापि वरो देयो हृदप्य
स्त्विति ॥३९॥ अंबाहं गणनायकोऽपि गिरिजे नाद्याधुनाप्यखिलः संतुष्टः त्वयि शंकरः शिवधनं तत्तावदं बाधुना ॥ त्वय्येवास्ति मनः
शिवस्य न शिवे चिंतांतरं जायते मूर्तिस्ते शिवचेतसि स्फुरति साहं दृष्टयमस्य त्वं वेः ॥४०॥ ध्यानारूढमहेशचेतसि शिवे त्वं नृत्यसि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्वांपरंमन्ये दैवतंदैवतंकिमितरध्येयंमहेशास्वरा॥ किंकृत्वांतरमीश्वरस्यजगतांजन्मस्थितिध्वंसने तस्मादंगुलिचारणा
दितिशिवेकृत्स्नंतरंकिंभवेत॥ प्रीतिर्माखिलविश्वकरस्यागिरिजेसातंसमानापिवानकापीतिमतिर्मेमास्तिशिवचांग्ध्यापरस्मा
रे र्मितासातावन्नगणेश्वरैरपिनमयिस्वस्मिन्नपिस्नेहभरःस्वन्मूर्तिःपरमितस्यैवमिसकलानंदाश्रदालेन्मुखे॥ इत्युक्तेगिरिरा
जराजतनयातद्वाक्यमाकर्ण्यसापीयूषद्रवरूपमप्रतिममथास्वादयहृष्टेमुहुः॥ आलिंग्यात्मजमादरादतिहृदस्नेहांबुधारा
वृतेचेत्क्रसागणपंकुमारमसकृत्स्पृष्ट्वाकराभ्यांद्विजाः॥ ७३ ॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशे
कुमारगौरीसंवादोनामपंचदशोध्यायः॥ १५ ॥ व्यासउवाच॥ ततःपरंकुमारेणप्रपातागिरिकन्यका॥ गणेशेनापिविनता
३९ प्राहमंदंविचक्षणा॥ महेश्वरादीरितायाचापीमद्विषयेसुत॥ कथंभवतातत्स्वरूपंस्मृत्वास्मृत्वापुनर्वद॥ २॥ वंदेसुंदरमंदारसुर रामः
जःपुंजपिंजरं॥ सुरनारीशिरश्चारिगौरीचरणांबुजरजः॥ ३॥ इत्युक्त्वातत्पदांभोजंनत्वामूर्ध्नामुहुर्मुहुः॥ मधुराक्षररसंपूर्वोम ३९
धुरोगिरमाहच॥ ४॥ श्रीकुमारउवाच॥ गिरिजेशंकरस्यातमामाकूपदयानिधिः॥ गिरिजाचरणंद्रष्टुंप्रयाहीत्यब्रवीन्मुदा॥ तच्छि
त्वत्कृतिर्गिरिजेशरीरेरुचिरंचिरं॥ अतिसुंदरमित्येवविरूपसहेतसार्दि॥ कुमारगिरिजापरंचिरमुखरहावाद्रासहारहरहासः
किमपिसांतरंपश्यति॥ विहारविरहादहोइरहरामराधीश्वरस्मरस्मरहरेतिमामितिकरोतिचिंतानकिं॥ एतस्मिन्नंतरेकाले
जयांचविजयामपि॥ प्रेषयामासगिरिशःतामपर्वांशिवांप्रति॥ ताभ्यामागत्यसहसानत्वातच्चरणांबुजं॥ कुमारमपिनत्वातं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्थितं पार्श्वे मनोहरे ॥ नत्वस्ताभ्यां समानीतान्यपाराभरणानि सः ॥ दुकूलानि विचित्राणि फलान्यपि ददर्श सः ॥ ततः सा
भरणा गौरी सर्वं सत्वरमस्त्विति ॥ निर्जगाम बहिर्द्वारं कुमारो गणपान्वितः ॥ ततः पुरं नंदिकेशाद्यमुखाः शिवकिंकराः ॥ नत्वा
कृतांजलिपुटास्तुष्टुवुर्हृष्टमानसाः ॥ स्तुतास्ततः परं भक्त्या प्रणतान्मुनरादरात् ॥ उवाच वचनं चारुकुमारः प्रीतमानसः ॥
नंदिकेरालोकनेत्यागः कर्त्तव्यस्त्वरयास्त्वया ॥ अतः परं विलंबोपि न संभावितस्त्वत्तहि ॥ सन्नद्धानि विमानानि भवंत्वद्यामि
तान्यपि ॥ मुक्तामालादिसंकीर्णान्यपाराण्यपि सत्वरं ॥ अंबाविमानमानेयं परिष्कारैः कृतानवा ॥ कामगस्य विमानस्य तस्य
मुक्ताफलैरलं ॥ सुदुकूलपताकाश्च छत्राण्यपि सहस्रशः ॥ विमानशिखरे संतु संत्वन्याष्वपि कोटिशः ॥ सुमंदारमरंदानां धा
राः संतु सहस्रशः ॥ मंदारमालानिकरैः लामलाग्रविजृंभितैः ॥ सुकल्पतरुगुच्छानां छाययालक्ष्ममस्तकं तत् ॥ तं मंडितं भव
त्वाशु चंद्रमंडलमंडलैः ॥ तारातारामालिकाश्च सांद्राः संतु सहस्रशः ॥ विचित्रद्दामावुंदैरक्तपरिवीतं तदुन्नतं ॥ इंद्रनीलम
णिच्छायामध्येमध्येनुवर्त्तेता ॥ रत्नसिंहासनैर्दिव्यैः परिवीतमस्तकं तत् ॥ तन्मध्ये मणिशोभाभिः घनीभूताभिरुन्नता ॥ वे
दिकारचनीयासा परितस्तारकावृता ॥ २१ ॥ मध्ये सुधाकरकरप्रकरक्षालिता पुनः ॥ वेदिका रत्नमालाभिश्चित्रे रक्तावृता
पुनः ॥ तत्र सिंहासनं दिव्यं सुमेरुसदृशं श्रिया ॥ रचनीयं महत्तरं रत्नच्छायाभिरादरात् ॥ विराजितं भवत्वेतत्पार्श्वयोश्चामरैर
पि ॥ रत्नसोपानमार्गाश्च तत्र संत्वाशु कोटिशः ॥ उत्फुल्लकुसुमच्छन्नास्ते मार्गास्समरंदपाः ॥ भवंतु सततं तत्र मंदवातप्रवर्तिता

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सुमेरुतुंगशिखरवरप्रभारूढजयोद्यतेः तद्रत्नकलशैर्वीतमपोरेरस्तुसत्वरं ४३ हरमंदिरमार्गो विसदृयोर्मास्तुमार्ग
तः ॥ भीतिरस्तुसमार्गोत्तः छादितास्तुसुधाकरैः ॥ सुधाकरकरच्छायाच्छादिते पथि शंकरः ॥ तत्रैनवसमायातिकदाचित्त
विग्रह ॥ स्वर्लोमार्गमार्गश्रेयस्स्वर्गस्थापितिरस्त्रिया ॥ भवन्त्यतः प्रवृत्तिश्च सुरूपासासुखावहा ॥ अपाश्वकेटिशः संतु सु
धाधाराभिरश्ववनि ॥ रत्नमालापीरत्नां तासुमार्गास्संतुकोटिशः ॥ ४४ मुक्ताजालावनिरुद्धाः पुष्पासारसमावृताः ॥ फलैरु
पतुरूः पर्णासंतुमार्गास्सहस्रशः ॥ तरवो दूरतः संतु दिगंतेयानतेपरं ॥ संसुन्नताश्च कत्तेषाः कुसुमासारमेदुराः तत्रनाड्यो
गनाः संतुकोटिशः प्रतिपदं वरे ॥ सौंदर्यधारासंजाताः ताः सर्वानवयौवनाः ॥ पुष्पप्रसादरचनाविधेयाः सादरं पथि प्रासादाः को
टिशः संतु सुपुष्पा मार्गपार्श्वयोः ॥ सुधाफलानितिमलान्यनंतानिअपितेष्वपि ॥ संतु तेषु सुधाधारास्तटिकुलसमाकुलाः ॥ राम:
रत्नमालासमर्पितास्थनंवद्वारुकुरावृताः ॥ सर्वेनवसमापन्नाः संतु तावत्प्रतिक्षणं ॥ तन्मार्गेरूप्ववीथानाम्रम्याणां संतुकोटयः ॥ ४०
नरवाघाते विनासर्वे मधुरध्वनिसंवृताः ॥ शुकानां च पिकानां च कोटयः संतु सत्वरं ॥ मरालराजराजीनां राजीनाममपि कोटयः ॥ स
रांसिकोटिशः संतु फुल्लराजीवराजिभिः ॥ विराजितानि रजसा पिंजराणि पयस्यनुक्षणं ॥ विद्रुमाणां लतासंतु कोमलाकोटिशः पथि
नाड्यागनानुकरणं कृत्वा नृत्वा प्रतिक्षणं ॥ तन्मार्गेपुष्पवेदीनां कोटयः संतु कोटयः ॥ उत्फुल्लपुष्पस्तरणा मंदिरापामसंकुलाः ॥
एवं नियोगमासाद्य सुयत्नापतिरादरात् ॥ प्रेषयामास सगणांस्तत्न कार्येक्षणान्बहून् ॥ एतस्मिन्नंतरे काले भृंगीशं करमंदिरात् ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

समागतेतविमानेन कंपमानेनवायुना॥ इत्याह्निमानमारोप्य कुमारः कंपमावहन्॥ नेदिकेशमुवाचेदं वचनं तं विचक्षणः ४८॥
कुमारउवाच नंदिकेश त्वमस्माकं शातातेनापि दुर्लभं॥ ममाप्यागमनेकाले भूयानेवाभवत्त्वं नु॥ तद्विमाने समायाति त्वर
प्रायः गुणमः यादृक्स्यात्तस्मै वत्॥ शंकराह्लो त्वरांप्राप्य ग्रामः केपि समेति मां॥ इतस्त्वया विमानेन गंतव्यम तिसत्वरं॥ विचारोपि त्वया कार्यस्ते
नापि सहसादरं॥ नेतेन सह वक्तव्यं निष्ठुरं चतुरं वचः॥ नकुमारजनायातामधुरं वस्सादरं ४८॥ मधुराक्षरवाणी नोपायेन शंकरः किं
कराः॥ तेषु निष्ठुरमुक्तांते नरके याति सत्वरं॥ पुराहिमगिरिप्रांते शंकराराधनोत्सुकः॥ शुकनामा मुनिर्जातः जन्मकोटिवपः
फलैः॥ तत्र तुंगानि लिंगानि कोटिशस्संति तान्ययं॥ पूजयित्वास्थितस्तत्र स्वकराजितसाधनैः॥ नीहारधारालिंगेषु तेन तेषु प्र
कल्पिता॥ मंदारकुसुमासारैः पूजितानि प्रतिक्षणं॥ अर्कसंपर्कभीत्यापि सपुष्पपरमंटपैः॥ लिंगमंडलमाक्रांतं चकारस्वमनो
हरं॥ शंकराचारनिरतैरपारैः शीकरैर्वृतः॥ संपूज्य तानि लिंगानि यामयामविशेषतः॥ पूजयामास लिंगानि बिल्वकोमलपल्लवैः॥
विमलैरखिलैः काले कालजलरवाकुले॥ तारकाकर्षणं कृत्वा तारामालासमाकुलं॥ शिवलिंगालयं चक्रे परितः परिशोभितं॥ अ
मंदकुंदमंदाररजः पुंजैः समंजुलं॥ लिंगमूलं चकारासावनुवेलं स्वलीलया॥ दिव्यान्नपर्वतैरेव नैवेद्यमति सादरं॥ संकल्पयति शु
द्धात्मा तपसा परिकल्पितैः॥ परमान्नमहाहास्थ्र शर्करागिरिसंयुताः॥ आज्यप्रनाहसंबंधास्तेन शाम्यप्रकल्पिताः॥ वटकोदुंबरादीनि
पक्वान्नान्यपि कोटिशः॥ चंदनानि सकर्पूरकस्तूरीसंयुतान्यपि॥ कल्पयामास तपसा हृद्यकल्पानि शांभवे॥ अपारपुष्पमालाभिरलं
शर्करा ज्यसमेमांश्च कल्पयामास सादरं॥ मधुक्षीरप्रवाहांश्च कल्पितास्तेन कोटिशः॥ सुधाप्रवाहास्तेनैव पा
नार्थमपि कल्पिताः॥ एलालवंगकर्पूरखदिरादिसमन्वितान्॥ तांबूलदोलान्विमलान्कल्पयामास कोटिशः॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लाभिरनेकधा॥ पूजयामासनियमात्तपसाश्रीपार्वतीशिवं॥ रत्नछत्रैश्चभास्वद्भिःकोटिशःपरिकल्पितैः॥ रत्ननीराजनैर्दिव्यैः
चकारशिवपूजनं॥ तस्यतावत्कलत्राणामस्युतंयौवनान्वितं॥ तेनैवकल्पयामासनाट्यंशंकरमंदिरे॥ गानंचकारयामासरुद्रवीणाभि
राद्दरात्॥ दुंदुभिर्ध्वनयस्तत्रनिर्मितास्तत्तपोबलात्॥ तथाशिवरतस्तत्रकृष्णाध्यायनतत्परः॥ हावभावैःसमायुक्तौतौहारान्संप्रोषयं ष्य
स्थितः॥ हारैर्नैवेद्यैर्विविधैर्हारापामिवभोजनं॥ कल्पयामासनियमात्सरसैर्नविशेषतः॥ विचित्राणिदुकूलानिशंकरायशपितान्यपि॥
होरकल्पःप्रशैभाकृत्यादिस्यान्याभरणान्यपि॥ तानिदत्वाशेषवेभ्योदृष्यान्यानिशंभवे॥ छत्राणिचामरादीनिनूतनानिदिनेदिने॥
कल्पयामासतपसातत्फलंतदिहास्त्विति॥ विनानतपसातावत्सामग्रीतावतीनतः॥ तेनैवकल्पयामासशिवपूजनसाधनं॥ बहुज
न्मार्जितेनापितपसातेनकिंफलं॥ यदिशंकरपूजायामुपयुक्तंनतत्तपः॥ तपसापिसमासाद्यशिवपूजनसाधनं॥ तेनार्चयित्वा रामः
देवेशंकृतकृत्योभवेन्नरः॥ नतत्तपःफलितंतेनयेनसाधनमुत्तमं॥ संपादितंमहादेवपूजनायप्रतिक्षणं॥ तपश्चैवहिशिवपूजायामुपयु ५१
क्तंनतर्हितत्॥ तपःकिंतुमहारण्यशिलावृक्षादिरोदनं॥ तपसासाध्यभाग्यानिभाग्यवंतःपरास्परं॥ शंकरपूजयंत्यस्यदुर्भगात्
वकेवलं॥ तपस्तावद्विधेयंस्याद्यावल्लिंकरपूजने॥ साधनंप्राप्यतेतेननतस्यात्तदनंतरं॥ ७०॥ शंकरार्चनसामग्रीप्राप्तिस्तेतपसःफलं
फलप्राप्तेपुनस्तेनसाधनेनालमस्मलं॥ नयेनलब्धसाफल्यंशिवपूजनसाधनं॥ नतत्तपःकिंतुनवंतनुशोषणिवेष्टनं॥ तपसाप्राप्यसा
मग्रीशंकराराधनस्ययः॥ सर्वशंकराराधनेनमुक्तोभवतिनान्यथा॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनसाध्यनाराधितःशिवः॥ कृतेशिवाराधनेनुभा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भाग्यं भाग्यतमाप्नुयात् । भाग्यानामपि संवादः पुराको विश्रुतो मया । स संवादः श्रुतस्सद्यः परमानंदसाधनं । भाग्याधिदेवताः
सर्वाः सर्वसौभाग्यसंयुताः रत्नमंटपमध्यस्थसिंहासनवराश्रिताः । तेष्वेको देवताप्राह सुंदरं वचनं तदा । भवतामुपयोगो य कुत्र वा
जायते फलं । कि तमेहं शापजाया मुपयोगो धुनावद । वदत्वं वद त्वं च वद त्वं च वदाशु मे । ८ । अनृतेनैव वक्तव्यमिदं शंकरमंदिरं
अत्रानृतप्रवादेन विनाशो भवति ध्रुवं । स संस्वरूपा भगवानुमाकांतस्तथा सति । तत्संनिधाने वक्तव्यं सत्यमेवाति सादरं । अन्यत्र
यत्र कुत्रापि भवत्वनृतभाषणं । फालं लोचनदेवेशेषु सावानो न हितावह । ९ । असत्यरूपनिकटे भवत्वनृतभाषणं । स सप्रकृतमहा
देव मंदिरे तत्कथं भवेत् । शंकरे सत्यमृतं तं च ऋतं सत्यमिति श्रुतिः । वदत्येवं न चान्यस्य सेयत्वं श्रुतिचोदितं । सत्यरमृत मुनयः सत्यं
शंकर एव सः । तत्संनिधाने त्वनृतं महापातकसन्निभं । शिवसन्निधिमाश्रित्य हृतं पुण्यं च पातके । जनेतमिति निर्णीतमतः सत्यं
दाधुना । इति तद्वचनं श्रुत्वा कापि भाग्याधिदेवता । सत्यमेवाह निपुणा प्रांजला प्रथमीश्वरे । यन्मंदिरे निवासो मे तत्तावदति शोभ
वः । तद्द्वारि मत्तमातंगकोट्यस्संति सर्वदा । तत्र तु गतुरंगाणां कोट्यस्संति सर्वदा । गोयूथकोट्यः संति महिषीणां च कोट्यः । विचित्र
रत्नभाराणां कोट्यस्तस्य मंदिरे । सुमेरुतुल्याः स्वगृहे तस्य कांचनपर्वताः । दिव्याम्बराश्च संति कोटिशः कमलाननाः । नार्योऽम
मा कोटिशस्ताः सर्वाभरणभूषिताः । सौंदर्यधाराधीरा त्विनरीपा भानुवर्त्तते । तासां तद्दर्शनं तावत्कर्तुमेव न शक्यते । ११ । एताकस्य
मतस्य पुत्रास्संति सहस्रशः । प्रवीणाः शिवविद्यायां शास्त्रवा एवके वरः । भृत्यास्य कोटिशस्संति तेतावदति शोभनाः । दास्यश्च कोटि
शस्संति ताः सर्वाः शिवतत्पराः । प्रायः सुरांगना एव तद्दासीत्वमुपागताः । सदाकुर्वंति तत्सेवां शंकराय सरस्पताः । भृत्यास्यमराएव तद्दस

त्वमुपागता: ॥ तत्सेव या महादेव: संतुष्टो भवती त्वपि ॥ ऐरावतोपि रूपाणि धृत्वा तानि त्वत्को दिश: ॥ तद्द्वारि गजरूपेण तिष्ठतीत्यवगम्यते ५॥
दैवाश्वोच्चैःश्रवरूपाणि धृत्वात द्वारि कोटिश: ॥ तत्तुरंगस्वरूपेण तिष्ठतीत्यवगम्यते ॥ ६ ॥ तत्कल्पद्रुमाविरम्याणि तेन वै शिवमंदिरे ॥ नियोजिता
नि लक्ष्मी: पूजने न प्रतिवासरं ॥ नृत्यंति शिवलिंगाग्रे तानवानपुरस्सरं ॥ तत्कल्पजाति सोसाहं नाद्य नमस्यस सत्तरं ॥ ८ ॥ पंचामृताभिषे
शि० २ के यागमस्यवि नियोजनं ॥ तत्कृहरत्नलिंगादिव कूलिविविधान्यपि ॥ तत्सजार्थकोटिमात्र धनस्यस्याल्प्य यस्तत: ॥ पूजांते न हुतं तेन हारे
ण्यो दीयते मुदा ॥ पर्वताकारपक्वान्नै: नानारसविजृंभितै: ॥ परमान्नैश्च नैवेद्यं तेन सायं प्रदीयते ॥ ११ ॥ तत्सर्वं शिवभक्तेभ्यो दत्वाशिष्टं सुतै:
सह ॥ भुक्त्वावशिष्टं भार्याभ्यो दत्वा नृत्यति शांभव: ॥ रुद्राक्षमालाभरणो रुद्राक्षकवचान्वित: ॥ रत्नलिंगार्चको नित्यं भूतिभूषितविग्र
हः ॥ भक्तिरुद्राक्षसंहितो न तस्य नगरे नर: ॥ अंततः पशवोप्यस्य भूतिरुद्राक्षभूषणा: ॥ १४ ॥ एतादृशस्य सदने सर्वदास्थीयते मया ॥ राम: ४२
नतदृहवरित्यागो शेचेत सर्वधामम ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा तदन्या देवतास्तत: ॥ लज्जानतानना: सेर्ष्य चुकुशुस्ता: परस्परं ॥ अहो नता
दृशं भाग्यमस्माकमिति चिंतया ॥ अस्रो वभागायधनं जायते सर्वमित्यपि ॥ इयं भाग्यवती धन्या सभाग्याभाग्यदेवता ॥ वसति: शांभ
वागारे यस्मादस्यास्सुखावहा ॥ अत: परं लिलासाभि: अस्राभिर्वगृहे स्थिते: ॥ न कर्तव्यान कर्तव्या सर्वथापीति निश्चितं ॥ तत: परं तदृ
शानां वार्त्तास्त्वा विशेषत: ॥ ता: सर्वा: शांकरागारे वसतिं चक्रुरादरात ॥ तथापि सति भाग्यस्य भाग्यत्वमपि सर्वथा ॥ शिवपूजानुकूलत्वेन
न्यथा तत्कथं भवेत् ॥ अतस्तप: फलं भाग्यं तद्भाग्यस्यापि भाग्यता ॥ शिवार्चनोपयुक्तत्वात् भाग्यस्यापि तत्फलं ॥ शिवपूजोपयुक्तानां तरुणाम
पि वस्तुत: ॥ मुक्तिरन्यस्य का वार्त्ता साक्षात्तद्रूपयोगिनां ॥ तादृशस्य सुखस्यापि शांकरस्य प्रदाचन ॥ उक्तं निष्ठुरमेकेन सनातन्त्रिरयंगत: ॥ एवं
शांकरपूजनस्य महिमा मानातरागोचर: सायंलोचनगोचर: कथमतो वामोचरो वाक्कथं ॥ तस्मान्निष्ठुरभाषणेन रकमलं श्रीकालकालार्चकेस
स्थ्यं यन्मधुराक्षरं तदधुना वक्तव्यमसादरात् ॥ इति श्रीशिवरहस्ये नंदिकेश्वरकुमारसंवादे नाम षोडशोध्याय:

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रीरस्तु॥ ॥श्रीव्यासउवाच॥ इतितद्वचनंश्रुत्वाकुमारंनंदिकेश्वरः कृतांजलिपुटःप्राहविनयानतकंधरः॥ नंदिकेश्वरः
कुमारभगवन्केनतस्मैनिष्ठुरशापयं॥ दत्तंतन्निष्ठुरस्यापिस्वरूपंवदसादरं तन्निष्ठुरात्तयातस्यापिजातासायातनाकथं॥ त
त्सर्वमादरेणाद्यवक्तुमर्हसिषण्मुख शिवतत्वज्ञवर्योसिशिवानुग्रहभाजनं ततस्त्वमधुनातावत्तत्सर्वंवदसादरं इति
तद्वचनंश्रुत्वाप्रहृष्टःषण्मुखस्ततः प्रक्रांतपूर्ववृत्तांतंवक्तुंसस्मारशंकरं कुमारउवाच शिवार्चकेशुकेदृष्ट्वासुनिःकश्चित्तपो
निधिः अंबरीषकुलोत्पन्नोनिष्ठुरंप्राहसत्वरं॥ ११॥ भाग्यसंपादनेनास्यव्ययस्यात्तपसःखलु शिवार्चनेनकिंकुर्सतपस्येत्वर
मद्भुतं इत्युक्तेतद्वचःश्रुत्वातवसंसाध्यमित्यपि मत्वाशिवार्चनोद्योगंचकारपुनरादरात॥ ८ ततःसमुनिशार्दूलःफलमूल
जलाशनेः भृतःसर्पणसंदष्टःकष्टेनव्याकुलोप्यभूत॥ ततःपरंकालदूताकलिनःसमुपागताः कुंभीपाकेपातनीयःस्त्वयेयं
तिविचक्षणाः॥ तदायमश्चित्रगुप्तंधर्माधर्मविचारकं प्राहानेनकृतंपापंकिंकिमित्यादरेणासः॥ इतितद्वचनंश्रुत्वाचित्रगु
प्तोविचक्षणः यमंप्राहविनीतस्सन्कृतांजलिपुटोमुहुः॥ १२ चित्रगुप्तउवाच यमानेनकृतंपापंकल्पांतेपिननश्यति महापा
तककोटीनांजनकंतसुनःपुनः कृपायातनयातस्यपापस्यस्याद्विनाशनं पुनःपुनर्वृद्धिमेवतत्प्रयातिप्रतिक्षणं ईदृशंना
तकलोकेनभूतंनभविष्यति नवर्त्ततेपिकुत्रापिनूनंब्रह्मांडमंडले तत्पापस्यानुवादोपिकर्तुमेवनशक्यते यतस्तदनुवादेनम
सवायःप्रजायते विनातदनुवादेनाथाकल्पांतमयेमम अघोरनरकावासंकरोतुत्वरयाधुना॥ एतद्दर्शनमात्रेणायत्पापंसमु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पार्जितं। तन्नाशायप्रयत्नो विकर्त्तव्यः खलु सत्वरं। नयंतु दूताः सहसाशूलघातपुरःसरं। तथापि ष्टु वरश्रेष्ठ मा स्कन्नस्य वि
ज्ञोकनं। यन ज्ञात्वाप्रतिदिनं कृताः पातककोटयः। कल्पावसानपर्यंतं सोपि मुक्तो भविष्यति। महापातकराशीनां क्षयं तं ते विल
यो भवत्। एतद्दर्शनजं पापं न लयं यास्यति ध्रुवं। एतद्विलयनोपायः चिंतनीयस्त्वयाभय॥ श्रुतितत्वं विचार्याद्यो मयोदं सुश्रु
तस्य च। इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा कालो व्याकुलमानसः। चिंतयामास बहुधा खिन्नः खिन्नः प्रतिक्षणं। अतः परं किमस्माकं साधनं
पापनाशने। किमर्थमागतमो हा दूरदृष्टस्य किं फलं। प्रातःकाले मुखं दृष्टं कस्य दुष्टस्य दुष्कृतं। किमुपस्थितमस्माकं दुःखरूपफ
लं मुखं। दूरदृष्टस्य महिमा दुर्ज्ञेयः खलु वस्तुतः॥ अतः परं किमस्माभिः कर्त्तव्यमधुना पितः। विचार्येनागतं तस्मा दूतान् शूलु
नोपि सः॥ अस्मादागमने भायो नास्माभिः शंकरः स्मृतः॥ २७॥ स्मृत्वा शंकरमात्मार्थं ममरम्भवरं परं। यो याति तस्य विजयः सुखा राम
न्यपि पदे पदे। शंकराराधनं कार्यं गमने समुपस्थिते। तद्दूरगमने तावद्दूरगमनेपि वा। नानासाधनसंयुक्ते पि शंकराराधनं विना ८३
नैः साधनैः फलं तावन्न प्राप्नोत्येव सर्वथा। अलं बहुविधैर्यत्नैः अलमायासकोटिभिः। अलं मन्ये रूपायैर्वा कालकालार्चनं वि
ना। साधनानां साधनत्वं संपादयति सत्वरं। महेशाराधनं तेन विनातस्यासाधनं। शंकराराधनं मुख्यं सर्वसाधनसाधनं
तदेवसफलं मन्यन्न त्वन्यद्धि फलं खलु। न जानंत्येव मूढास्ते मुख्यं तु फलसाधनं। शंकरार्चनमेवेति वदंत्याद्यास्वभावतः। कस्यचिद्दू
रिपुण्यस्य शिवाराधनमेव मे। फलसाधनमित्येषा प्रमा भवति भाग्यतः। शंकराएव तत्त्वज्ञास्तेषामभ्युदयस्सदा। शिवाराधन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मात्रेणनान्यापेक्षाप्रजायते॥ शक्तिःकल्पतरूणांयाशक्तिःसुरगवामपि॥ नतोधनंनृगुणिता साशिवाराधनस्यहि॥ शं
करार्चनसामर्थ्येनकस्यापिजगत्त्रये॥ एतत्फलंस्वमाप्नोति विष्णुत्वंमुक्तिमंततः॥ शिवार्चनरसःकोपिभूरिपुण्यस्यजायते॥ स
रसोदुर्लभोलोके सुधारसरसस्सतु॥ शंकरानुग्रहात्स्वशिवाराधनधीर्भवेत्॥ सेवसेलफलंतावद्धिमत्कृतदर्पेक्षितं॥४७॥ शि
वाराधनमेवेकमभीष्टफलसाधनं॥ तदन्यसाधनाभासस्तेनकिंजायतेफलं॥ पिपासोपत्रमोलोकेकथंवामृगतृष्णया॥ स
वत्तदातदानस्यात्ररूपानादिकक्रिया॥ शक्तिकारजनत्वेनज्ञाताकिंकेनचित्कचित्॥ साधयस्यातियत्नेनकामिनीकरकंकणं॥
तस्मात्कुमास्यस्थावत्तावन्नफलसाधनं॥ साधनत्वेनविज्ञातफलंसाधयतिध्रुवं॥४८॥ प्रमितंसाधनत्वेनकेवलंशिवपूजनं॥ ते
नेवसिद्धिरन्यनसिद्धिरूपजायते॥ तथासतिप्रसंगेनाप्यनायासेनसाधितं॥ शिवार्चनफलंसतेनिस्संशयद्यदर्पेक्षितं॥४९॥ सतः
परंप्रयत्नेपिकर्त्तव्यःशिवपूजने॥ तेनतदृष्टनोत्पन्नपापनाशोभविष्यति॥ महाघगिरिसंघातवज्रमीशानपूजनं॥ तेनतसा
पविलयेभयशंकानजायते॥ तावत्तापत्रयंभक्त्यायावन्नाराध्यतेशिवः॥ तदाराधनमात्रेणदग्धाःपातककोटयः॥ महापापप्र
शस्यविध्वंसंशंकरपूजनं॥ तेनतावत्तस्यनाशःसत्वरंखलुजायते॥५०॥ एतस्मिन्नंतरेतत्रकश्चिदार्तस्वरःश्रुतः॥ ततःपरिम्लान
चित्तस्त्वरयास्यययौयमः॥ ततःपरंतविलोक्यभस्मोद्धूलितविग्रहं॥ शिवलिंगार्चकंशुद्धंददर्शमुनिपुंगवं॥ ततःप्रणम्यतंभक्त्या
स्वकालोपिकृतांजलिः॥ तमुवाचातिविनयाच्चित्रगुप्तेनसंयुतः॥ वनावासास्यसवनेसवनेसवनेवने॥ वनेनापिमहेशानंपूज

त्प्नेयं सत्रसाधव ॥ शिवलिंगं प्रयत्नेन वनेनवनजैरपि ॥ वरेसंपूजयन्मर्त्यः सर्वत्र सुखमाप्नुयात् ॥ ५५ ॥ एवंचार्तस्वरः
कोयं तवकिं तत्र कारणं ॥ इदं वद विशेषेणामद्य मित्याहतं यमः ॥ ततः परमुवाचेदं वचनं तंप्रमेप्रति ॥ मयापापरतो दृष्टः ते
नार्त्तिरभवन्मम ॥ शिवनिंदाकृता तेन दुर्मुखं तन्मुखं खलु ॥ तद्दर्शनेन पापानि मम्यिजातानि कोटिशः ॥ तद्दालोकनपा
पानि रुद्धिं यांति सर्वाक्षणा ॥ अतः कथं विनाशस्यात् पापमिति विचिंतयेत ॥ देवात्वया प्ययत्नेन सदृष्टः पापकृत्तमः ॥ मयास
एवदृष्टातः तेन दुःखं प्रवर्धते ॥ ६० ॥ एतद्विनाशको धर्मो धर्मरूपपादि त्वया ॥ नज्ञातस्तं वदस्वाशु विचार्यादरपूर्वकं ॥ इति तद्व
चनं श्रुत्वा यमोपि नियमान्वितः ॥ शुकाश्रमं ययौ तेन मुनिना सहसत्वरं ॥ तं शुकं मुनिशार्दूलं ॥ कालकालार्चनेरतं ॥ प्रणम्यंद
उवन्नमानुवाच वचनं यमः ॥ ६३ ॥ शुक उवाच ॥ दृष्टः कश्चिन्महादुष्टो दुरदृष्टेन दूरतः ॥ सशैवनिंदकस्तेन पातकं तावदर्जितं ॥ त रामः ४५
॥यम॥ द्दुष्टालोकनादेव मयाप्यघमुपार्जितं ॥ को वा तन्नाशको पायः तन्मेवद शिवार्चक ॥ ततः सोपि शुकः प्राह दृष्टो यस्त्वमया यम
त्वयादृष्टः स दुष्टोपि यतः सशिवनिंदकः ॥ कृतं यद्यपि तेनाज्ञनयो घोरतरं परं ॥ तथाप्यशांकराजातः तदृष्टं तथाविधं ॥ किंघोर
तपसाकृत्स्नं किमन्यैर्धर्मसंचयैः ॥ शिवलिंगार्चने नित्यं विश्वासो यदि लभ्यतः ॥ अपारपुण्यनिधयो येन पुण्यैस्समार्जिताः ॥ तस्यैव
तावद्विश्वासः शिवलिंगार्चनेयम ॥ कल्पावसानपर्यंत धर्मैश्च द्विनयापनं ॥ तदाकथं विद्धि श्वासो जायते शांकरार्चने ॥ सुलभं पुण्यपुं
जानां श्रीमत्संजयपूजनं ॥ अन्येषां दुर्लभं तावत् तदेव शिवपूजनं ॥ ७१ ॥ सुमेरुशिखरस्थानां चंद्रोपासहस्रं स्थितिः ॥ पातालवासि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नांसा तु दुर्लभा तत्र था खलु॥ अतः शिवाराधने पि विघ्नाः संभाविता स्ततः तत्कार्यमत्यसादेन प्रमादे कुगतिर्भवेत्॥ ७३॥ अ
शांकरागारनारीनरनीरावलोकने॥ निमील्य लोचने पश्चात्कुर्यात्सूर्यविलोकनं॥ अशांकरशरीराणि दृष्ट्वा नारकिणामपि दृष्ट्वा
भानुं विशिष्टश्चेद्दूरं यात्यपि धावति॥ शिवेन त्वबुधैर्वक्तव्यं भानुदर्शनं॥ अन्यथा धीर्यदि तदा पुनर्नरकमश्नुते॥ ततः परं भस्म
नांगं सम्यगुद्धूल्य सादरं॥ हरलिंगार्चनं कार्यं कृत्वा मुक्तो भवेद्ध्रुवः॥ उद्धूलितं भस्मनांगं नवमेवोपजायते॥ भस्मपापशरीराणां
स्मीकरणसाधनं॥ तत्पुण्यपरिपाकेन भस्मांगमुपयात्यपि॥ तस्मादुद्धूलनेनान्यन्नवांगमुपजायते॥ प्रविष्टा रोमकूपेषु शरीरस्थे
षु कोटिशः॥ लिंगानि जनयत्येव तदेतद्भूतिमुत्तमा॥ ८०॥ मन्ये लिंगमयं कायं विभूत्युद्धूलनाद्यम॥ तदंगं चरलिंगं स्यादिंगुं चेतना
श्रयं॥ अचेतनानि लिंगानि काश्मीरादीनि कोटिशः॥ संति तत्पूजनेनाव न्तावत्फलमश्नुते॥ प्रत्यक्षेपाविरूपाक्ष शांभवाकारमा
श्रितः॥ गृह्णाति फलमन्नं वा नीरं वा पुष्पमेव वा॥ लिंगार्चकस्य महिमा तस्य लिंगार्चनस्य वा॥ वेदः कथं विजानाति न विजानाति
नायम॥ शांकराग्रेसरस्यांगं विभूतिपरिवेष्टितं॥ दृष्ट्वा भूतपतिस्तावत्तत्स्वरूपं विक्रयासह॥ अभूतपूर्वमेवेदं चरलिंगमिति श्रुतं
शैवांगासूत्तमांगं तु तस्य तल्लिंगमुत्तमं॥ ८६॥ बाहुद्वयप्रसारेण लिंगाकारं तयापरं॥ उत्तमांगद्वयमानं तस्य लिंगमिति स्मृतं॥ अपि
तं चरलिंगेषु साक्षात्तिष्ठेन्महेश्वरः॥ ततः स्थावरलिंगेषु न तथा शिवसन्निधिः॥ रत्नलिंगं श्रुतिप्रोक्तं रत्नं शांभवपुंगवः॥ अतस्तदा
त्मकं लिंगं लिंगात्तममिति स्मृतं॥ यस्य शांभवलिंगेषु न भक्तिरुपजायते॥ तत्र स्थावरलिंगस्य पूजा कार्या प्रयत्नतः॥ ९०॥ स्थावरस्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पि लिंगस्य पूजां कृत्वा ततः परं। तद्दर्पितोपहारेण कर्त्तव्यं हारतोषणं। भुंक्ते हारमुखं प्राप्य ससरोरुहर इत्यपि। श्रुतिश्रुतात्ततो
हारं हाराहारोदरं विदुः। हारमाहारमासाद्य हारो विहरतामियात्। ततो हारो हरः साक्षान्तदाहारोदरं वसः। एवान्न हारकूपे
षु लिंगेषु न दृढामतिः। तेनार्चनीयं तल्लिंगं स्थावरं गिरिशं हृदि। हारांतः करणाकारगुहामाश्रित्य शंकरः। तिष्ठतीत्यवगंतव्यं सा
गुहा वेदबोधिता। तस्यां गुहायां संविष्टं अविकारमयं प्रभुं। स्मृत्वा हर्षाश्रुधाराभिः धीरो हारो वृतो भवेत्। यथाविकारं लिंगं
चो कृत्वा पापैर्विमुच्यते। यथाविभवमेतस्य पूजा कार्या विशेषतः। शिव एव यदा दृष्टः चिदानंदघनस्तदा। तदर्चनपरो भक्त्या न लि
गार्चनतत्परः। शिवसंनिधिरित्येव लिंगे पूजा विधीयते। सचेत्संनिहितः साक्षात्कार्यं तस्यैव पूजनं। अतः श्रद्धातपापस्य नाशाया
प्यश्चत्वतः। शिवलिंगार्चनं कार्यं तल्लाशास्त्रेन जायते। पापदावानलस्यायं शिवलिंगार्चनांबुदः। विनाशको भवत्येव सभाग्या
नां भवेत्सतु। अतः परं कालकालपूजया कालयापनं। कर्त्तव्यं कालनिलयं कालकालं स्मरन्भज। इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा तत्कृतं राम: ४५
लिंगपूजनं। तत्साधनानि दृष्ट्वापि यमः प्राह शुकं प्रति। धन्योसि भाग्यवानसि लोके भवानेकः शुकाधुना। सर्वलोकोपकाराय
शिवपूजाभ्यनेद्दृशी। शिवपूजासाधनानां साधनं तपसां फलं। एतावते वत पसा सर्वेषां ह्यत्र कृत्स्नतः। त्वया जन्मार्जितानंत तपो
रूपपाकेवलं। लिंगार्चनं कृतमिदं सर्वसाधनसिद्धिदं। लोचनानां फलमिदं शिवलिंगविलोकनं। अर्चितस्यास्य लिंगस्य दर्शनं तु
विशेषतः। शिवाराधनसामग्री दृष्टा सेयं सुदुर्मुहुः। ततोतिपरमानंदं सेयमस्य मुला खलु। न शिवार्चनसामग्रीप्रभावस्यापि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वर्णितं अपाररसना अपि वा शक्यते कर्तुमेकदा॥ कालिता रचना सेयं त्वया शंकरमंदिरे॥ अपारतपसो मेऽपारचनाफलमु
च्यते॥ जन्मैतत्सफलं माता धन्या धन्यः पिता तव॥ शोभवस्य त्वया संगाद्धन्यं मामपि मन्महे॥ भुवनेषु न कुत्रापि दृष्टः शा
सवपुंगवः॥ एतादृशः शिवरतो दुर्लभः खलु सर्वदा॥ धन्यं नेत्रयुगं धन्यं धन्यं धन्यं करद्वयं॥ शिवपूजनसामग्रीकरणालोकना
दरात्॥ एतादृशमहादेवपूजया परया नया॥ फलं शंकरपादाब्जमकरंदस्य तामता॥ इत्युक्त्वा शंकरं नत्वा सखा पुनः पुनरादरात्॥ शुक्रं
नत्वा ययौ कालः चित्रगुप्तसमन्वितः १५॥ यमस्त्वनिलयं गत्वा दूतानाहूय तांस्ततः॥ शैवविद्वेषकारं तावद्यांत्विति चाब्रवीत्
तस्य नक्षणमात्रं वा नरकान्मास्तु निर्गमः॥ घोरेषु नरकेष्वेव सन्नित्यमधितिष्ठतु॥ स पापिष्ठः पाचनीयोऽभ्यर्जनीयो निरंतरं तर्जे
नीयः कशाघातैः अग्निकल्पैर्मुहुर्मुहुः॥ १८॥ इत्याज्ञाप्य यमस्वस्थश्चित्रगुप्तेन संयुतः॥ लिंगार्चनोत्सवं स्मृत्वा शुक्रस्यातीव वि
स्मितः॥ भुवि खलु शिवलिंगाराधका एव धन्याः निजहितधनधान्यैः शंकरं पूजयंतः॥ शिवजनपरिवीताः शैववार्ताप्रवृत्तिः प्रकटि
तनिजपुण्याः पुण्यपूर्णा वसंति॥ १२०॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे विजयागौरीसंवादे
नाम सप्तदशोऽध्यायः॥ १७॥ कुमारनंदिकेश्वरसंवादे॥ व्यासः॥ अतः शंकरभक्तेषु नमुक्तं निष्ठुरं वचः॥ सहास्नेहं वक्तव्यं चि
नीते न शनैः शनैः॥ अतस्त्वयापि गत्वाद्य नंदिकेश्वर सादरं॥ वक्तव्यं तेन सहसा मधुरा वागनुत्तमा॥ इत्युक्तः प्रेषितस्तेन ययौ सत्वर
मादरात्॥ रत्नपुष्पकमारुह्य गणकोटिसमावृतः॥ ततो दूरान्नंदिकेशं भृंगी दृष्ट्वा प्रहृष्टधीः॥ प्रणम्य शिरसा भक्त्या प्रश्रकुशलं

९१
ना

ततः॥ ६ ॥ भृंगिरुवाच॥ अनंतब्रह्मकल्पांताः प्रश्निताः सुयशांपते॥ तथापि त्वरया तावत् नाभूद् मनप्रमादतः॥ शंकराज्ञा
नुसारेण वर्तनं खलु दुर्लभं॥ न शंकराज्ञा भवतां विलंबकरणायसा॥ नारायणास्समुत्पन्नाः कोटिशः पद्मजादयः॥ तथा
पि भवतां तावत्कालं कालनाशिनः॥ ७ ॥ कालकालकृपा तावदधुना ह्यनुवर्तते॥ भवत्स्वेवंकृता पूजा भवद्भिः शंकरस्य तु॥ आरा
धितः सावधानं गिरिराजसुताधवः॥ अतो न कालकालस्य कोपलेशो भवत्स्वपि॥ प्रभुः कार्यार्थमुद्युक्तो विलंबं किं करिष्यति
उग्रो ह्यनुग्रो भगवान् भक्तेष्वेव मनुग्रहात्॥ अनुग्रहे विविज्ञाते ह्येवं कार्यविलंबनं॥ नोचितं मृत्युहस्तानि निविलंबसहान्यपि
मृत्युंजयत्वात्तत्कार्यविलंबनं न क्षतिः॥ मृत्युंजयस्य हस्तं च न मृत्युमुपयास्यति॥ १२॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा नंदिकेशः प्रहृष्ट
धीः॥ त्वया साधु कृतमित्युक्त्वा ददावालिंगनं पुनः॥ ततः परं स तत्र सा कुमारं लिकंटयद्धे॥ कुमारे प्रेषितो हृष्टः स्वदीये शिवस्य
रत्नं॥ विमानाद्देवतो यां यं नंदी भृंगीसमन्वितः॥ ननाम दंडवत्तद्वत्पालमुवाच च षण्मुखः॥ १५॥ षण्मुख उवाच॥ देवताः स
र्वे मामस्य महादेवस्य सेवकाः॥ यूयं कृतार्थाः पुण्यानां सागरा एव केवलं॥ किं करोति महादेवः तस्मिन्सिंहासने न च॥ प्रवृद्ध
मानवसति किंवा रत्नप्रभालये॥ किमेकरत्नभवने योजनार्बुदमुन्नते॥ किं नीलरत्नसदने योजनायुतमुन्नते॥ हीरागारे ति
रुचिरे लक्षयोजनमुन्नते॥ समुक्ताफलसौधे वा गिरिराजसुताधवः॥ किं पद्मरागभवने नानारत्नविचित्रिते॥ यद्वा गोमेधि
कागारे शरवयोजनमुन्नते॥ पुष्परागस्य सदने यद्वा मारकतगृहे॥ शंखलक्षोन्नते यद्वा शिवान्यत्राधितिष्ठति॥ मरंदकुल्या

रामः
८६

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

निकटेयानिलिंगानिकोटिशः। पूजितानिविचित्राणितेषुक्रीडतितिकिंमृडः। यदूक्रीडतिविभ्वासाचंद्रमंडलमंटपे। विधु
द्दामसमाकीर्णतारारजिविराजिते। मंदारकुसुमासारमंटपेषुचरत्कृता। तुंगभृंगांगनानादंपश्यन्गौरीमनुस्मरन्। यद्वाकुसु
मसौधेषुतत्प्रसादेषुवाशिवः। यद्वासाधुसुधाकुल्यातीरेचरतिशंकरः। इतितद्वचनंश्रुत्वाभृंगीविनयसंयुतः। उवाचमधुरंवा
णींवाणींवाणीशदुर्लभां। मंदारपुष्पशयनैरन्यैरपिसंवृते। अस्यकुसुमासारप्रासादेषुहरस्थितः। तत्रस्थित्वासमाहूय
मामादरपुरस्सरं। प्रेषयामासभगवान्कुमारतवसंनिधिं। धन्योस्मित्वत्पदांभोजंदृष्टमद्ययतोधुना। अतःपरंप्रयाणायकु
रुयत्नंविशेषतः। महादेवपदांभोजविलोकनमहोत्सवः। संत्वंरंभवतुस्वामिन्स्तद्धुलंबेशुभंकथं। इतिसंभाषयेभृंगीकुमार
मभिनंदयन्। कुमारोक्ताशिवकथांश्रृण्वन्नादरतस्थितः। अंबाविजययासाकंजययासेवितामुदा। प्राहस्मेरमुखांभोजरुचि
रास्विरमादरात्। गौर्युवाच हरस्मरारिण रतीतिविचित्रंस्वतःसुखासारसमावृतोपि। अपरमानंदमपिप्रयच्छन्नांदोलयन्मे
हृमिवासनोमे। गौरीहारविहारारूविलासालसतांकरा। प्रयास्यतीतिविजयाहराकारंजगौमुदुः। अंबत्वामेवसततंवितयित्वा
पुनःपुनः। त्वन्मूर्त्तिमात्रध्यानेनकालंनयतिशंकरः। सुंदराण्यरविंदानिसौवर्णानिविलोकयन्। करोतिनिंदामेतेषांसौंदर्यंधि
ग्धिगित्यपि। दृष्ट्वागौरीमुखांभोजसौंदर्यमतिशोभनं। तत्कोशंशापिनात्रेतिसृष्टिर्व्यर्थेतिमन्यते। ससंपूर्णशरद्राकासुधाकर
-विलोकनं नचकारकलंकीतिमत्वास्मत्वातदाननं। १२०। नदर्शमहादेवःशफरीपरिवर्तनं। त्वन्नेत्रसंभ्रमंस्मृत्वानीलिमानंविधि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नयेनूं। कोमला विद्रुमलता पद्मरागप्रभान्विता। निंदिता तेन ते गौरि सुंदराधरचिंतनात्। फुल्लं तिलप्रसूनं वा तेन नालोकि
तं शिवे। नासापुटतटस्मृत्या शिवेनाहरपूर्वकं। ४७। खंडनीलालिमालापि तेन नालोकिता शिवे। रुचिरां चुकुरोस्मृत्वा धम्मिल्लभ्रम
पिशोभनं। सुमेरुगिरिकल्याश्च गिरयस्तेन नेक्षिताः। त्वत्कुचस्मरणेनैव तत्सौंदर्यविनिंदया। ४८। मंदरावर्तवार्तापि न श्रुता तेन
न्नोरुजे। गंभीरनाभिस्मरणात्कदापि गिरिकन्यके। नेहमरंभास्तंभानां सौंदर्यमपि वीक्षितं। त्वदूरुमार्गसौंदर्यस्मरणेन प्रतिक्षणं
न कोकनदसौंदर्यं दृष्टं तेन शिवप्रिये। पादारविंदस्मरणे महादेवेन तेमुदुः। नंत्कृतं तेन गिरिजे तारेहारावलोकनं। त्वद्दुरोजालिरुचि
रहारानुस्मरणे सति। मरंदपानादूरपास्थिति मिरुंतिर्शकरः। पिकालापांश्चयः सं कारानश्रुणो लिविनिंदति। आम्लानपुष्पशय्यानां
नकरोति विलोकनं। नास्वादितारसस्तेन सुधायाः सर्वथा विके। ४९। उन्मत्तराजहंसानां गमनं स विनिंदति। वरटानां सगर्भानां स्म
त्वात्तु सदचालनं। मध्यंस्मृत्वा तवं वा बाघ्र सिंहमध्यं विनिंदनं। अपूर्णां परिमा पास्यनिंदामपि चकार सः। ५०। नीहारतस्यमघैतिछ
तिचंद्रमौक्तिमरिज्वरानलविदाहविनाशनाय। तत्संगमेन गिरिजे तदभ्रदसंह्य दावानलं प्रति ममप्रतिमं भवानि। कुंदेस्त्वयं युशय
नेनस्वकार गौरि मेहारपुष्पलिवहं धपिकाल कालः। दूरीकरोति विधुमंडलवारशय्या चंडांशुमंडलधिया गिरिजे धवस्ते। ५१। उ
त्कंठयापियदकुंठितनीलकंठनाद्यावलोकनमशेषविशेषचिंतां। कुर्वन्निरींद्रतनये न चकार धोरामारारिरद्यतु विशेषतएव न ने
पश्यं कर्पूरगौरमभवद्गिरिजे शरीरं किंशाकरस्य रुचिरं न सुमेरुचारु। कार्ष्यं च तावदधुना लन्तुरति शंभो साक्रितनुर्नभवती तिनमावदाद्य
राम: ९६
CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्रकल्पिताः परिमिता अपि लीलयाद्य लीलाविहारनिलयाः कमलालयास्ते॥ दूरीकृता अतस्तेन विलयं प्रपन्नाः किं शैलराज
तनये वदतीति त्रिनेत्रः॥ मंदारसुंदरविनोदमरंदसौधं गांगं नगाग मपि शंग विलोकनार्हं॥ अंगारकल्पमभवद्गिरिराजकन्ये धन्ये त
वैव विरहेण महेश्वरस्य॥ नारीविशेषरचनाचतुरश्चिरं ते स्मृत्वा शरीरमगराजसुते महेशः॥ दूरीकरोति तिरसार रचनां चकोरः कां
जो मिव प्रतिदिनं स्मितचारुचंद्रः॥ पूर्वं विधाय विधुमंडलमंडपानि गौरि विनोदमदवद्दिनसाधनानि॥ तानीति तेन गिरिजा विरहे
कृतेति दूरीकृतानि गिरिशेन गिरीशकन्ये॥ यद्यन्मनोहरवरं गिरिशेन सृष्टं तत्सर्वमद्य गिरिजागमनं विनामे॥ कृत्यं न दृष्टमिति दु
ष्टनमत्व शंकां कृत्वाधिति ष्ठति सनिष्ठुरपृष्ठ बुध्या॥ अद्यापि शंकर विहार विचारलेशः किं ते गिरीश तनये कमनीयमूर्त्तिः॥ किंन
स्मृत श्रवणमंगलपुण्यकीर्त्तिः भाग्यप्रदानविनिवारितपातकार्त्तिः॥ यत्पादुकास्मरणमात्रममंगलानि दूरीकरोति शतधापि सह
स्रधापि॥ पश्चात्तनोति विविधान्यपि मंगलानि तत्पादुकास्मरणमाशु शुभावहं ते॥ ९१॥ धान्यासि देवि गिरिजे गिरिशप्रसादसंदो
हपात्रमति चित्रमिदं तवेदं॥ गात्रं पवित्रमिदमत्र कथं त्रिनेत्रसेवात्र रव्यसत्रवरदीक्षितमस्तु शास्ते॥ ९२॥ कल्याणरूपसुगुणार्णव
मिंदुमौलिं तूर्णं विलोकयपरात्परमन्नपूर्णे॥ अभ्यर्णमेस्य वरवर्णिनि वर्णनीयं संपूर्णकाममपराजितमेहि भद्रे॥ ९३॥ अंग प्रि
याकनकचंपककांतिधारा दूरीकृता नवतया फलमस्ति किं ते॥ यद्यद्यशंकरविहारवरानुकूलानस्यात्तदा गिरिसुते विफलानि किं
सा॥ ९४॥ राकासुधाकरमनोहरबिंबमंबतं निर्मलं वदनमद्य करोति तेते॥ किं तेन वा फलमनुक्षणमिंदुमौलि लीलाविनोदमधुर

स्मितवर्जितं चेत् ॥ ६५ ॥ नीलोत्पलामलविशालदलश्रियापि दूरीकृतं नवविलोचनधामभारा । दृष्टेस्त्वदृष्टपरिपाकविचिंतने
नत ह्रीरिशंकरविनोदसुदेकदा स्यात् ॥ ६६ ॥ नीलाचलोलिकुलकांतिविशेषदूरीकृतं तव विलोचनधामधारा । दृष्टेस्त्वदृष्टपरिपा
कविचिंतनेन दूरीकरोति चुकुरमधुरप्रभाते । एषात्रिलोचनविलोचनगोचरे चरावे ह्रीरिप्रमोदजननी जननीस्वतस्यात् धी
र सुमेरुशिखरातिमनोहरश्रीदूरंगयाति विधुरेकुचमंडले ते । दृष्टपातेदतदधुना यगशैलगिरिशा दृष्टेप्रकृष्टमतिपुष्टिमुपैति हृष्टे
६८ ॥ रोमावलित्रिवलिसंवलिताननोति कामध्वजश्रियमियं गिरिजेपि धेहि । एषास्मतापिमदनेभरभूरिधारासंपादयिष्यति
हरायत्किराशमायां ॥ त्वत्पादपद्ममतिसुंदरविद्रुमादिभुञ्जाद्रवश्रियमिदं न तिरस्करोमि । तुच्छस्पतस्यनतिरश्चिक्रयया फलं स्याद्धि रामः
तंबरांबरहरारिमनोहरं ते । संपूर्णदोहृदमदांधमरालकांतामत्तमदारगमनानि तिरस्करोति । त्वत्पादपद्मवलनं नवचंद्रमौ
लिलीलारसास्पदमिदं नमुदं तनोति । जेबाधुनाघनमिदं जघनं तवेदं नूनं नदीसुपुलिनं मलिनं करोति । उत्तप्तकांचनविशेषि
तकांचिकांके किं जातमस्य किमियं तनुरक्षणाय ॥ ७२ ॥ अजस्रवृत्तिरपि यासरितासदासात्वन्नाभिदेशसुषमाश्वपोलकृज्जा
किं नांबुमज्जनविलीनकुलाकुलानां हानिः स्वदृश्युकलानवलोकनेन ॥ ७३ ॥ किं गौरिशिरिषमेस्यपांक्षपामपिहात्वेन नायातिमा
यद्धासातिविशालफालविपुलज्वालानलव्याकुलं यद्धासानिहिलं त्रिशूलमथवा मांकालकूटस्थानं गौरिमामुरुदर्पसर्पवल ४८
यं पंचास्त्रसंहारकं ॥ ७४ ॥ समादृष्टिस्तस्याः कुटिलचटुलालोलनलवात् भवित्री फालाग्निविषमपि सरालं हरतिकिं । नसंब

मुद्गायपश्यतिमुहुः ॥ ७५ ॥ अंबाशंबरवैरिवैरिरुचिरंबा
लंबालामदनशर [illegible] मालतिविमलाविशालांनीलांबालकि मिलितमुद्गापश्यतिमुहुः
हारसारादराधीरायस्त्रविकारसारसरसासारायहारेररं ॥ सारंजेविकरुकसुंदरशरद्भाकानिशानायकालोकालोकन
शोकनाशनकरंसस्मारहारंचिरं ॥ ७६ ॥ त्रिलोकाश्चितकस्यामरहवरापारांतरालस्फुरद्रत्नाकारसुमेरुधीररुचिराकारस्फुका
राकरे ॥ धीरंमारशरातिसुंदरसरस्तीरेविहारेचिरंवारंवारमरंविहारमकरंगौरीस्मरारेःपरं ॥ ७७ ॥ सौंदर्यमरवाहिनीतलौरे
मारमाभवानीतिमःप्रेमासोमकलावलंसमहिमास्थमाससंवर्धतां ॥ तस्यैवप्रथिमातथैवलघिमातस्यास्त्वयंद्राघिमातस्या
यमहिमातथामधुरिमासीमान्विततेजसः ॥ ७८ ॥ इतिश्रीशिवरहस्येनवमीयांशे पूर्वभागेविजयागौरीसंवादोनाम
अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥
॥ इतितांविजयावापींसाक्षाद्वापीमिवस्थितां ॥ सुधा
प्रकृष्टानिविलोक्यांबाचंद्रबिंबाननाबभौ
वश्रवपानंदधारामिवमनोहरां ॥ १ ॥ ततःपरंदुकूलानिसृष्टानिगिरिजानसा ॥ प्रकृष्टानिविलोक्यांबाचंद्रबिंबाननाबभौ
॥ २ ॥ धम्मिल्लस्यपरिष्कारंसीमंतस्यापिसा
परिधायततोधीरावसनानिसवासनं ॥ शनैर्विलोक्यवसनंकमनीयतरंशिवा ॥ २ ॥ धम्मिल्लस्यपरिष्कारंसीमंतस्यापिसा
नेघः चकारगौरीत्वरयारत्नाभरणभूषिता ततःपरंविचित्रेषुरत्नपात्रेषुकोटिशः ॥ पक्वान्नानिविधायांबाबुभुजेससुता
सती ततस्तांबूलमादायजययाविजयायच ददौभवानीरुचेचिरमानंदवाहिनी ॥ हारोपहारशोषान्नंप्रेषयामासशैलजा
गणेभ्यस्तेगणाधीशाःपुष्टास्तुष्टास्ततःपरं ॥ देवदुंदुभयोनेदुःतूर्यध्वनिविजृंभिताः शंखदुंदुभिनिर्घोषैर्व्याप्तंशांकरमंदिरं अर

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वेदं दुंदुभिध्वानं ध्यानारूढापि शंकरः॥ दिव्याप्सरःसंकीर्णं स्फुटरूपगुणैः ययौ॥ ततः कोयमपूर्वोत्र दुंदुभिध्वनिरित्यपि॥ म
ठस्तं उं समाहूय बाढमेवं वचस्तदा॥ कोयं दिंडीरवस्तत्र मंडलं रूपमंडले॥ गौरीभयस्समायाति नवा तत्त्वं विचारय॥ इ
त्युक्तो दृढवर्मा स तदा नत्वा मृडं ततः॥ विमानरत्नमारुह्य सपयौ त्वरया द्विजाः॥ तद्विमानं तदा गौरी दूराल्लोचनगोचरं चे
कार तरसा धीरा किमेतदिति विस्मिता॥ अस्य मूले विलोक्याथ तद्विमानं मनोहरं॥ सादरं शारमित्येव दृष्ट्वा पुष्पाप्रहृष्टधीः॥ ततः
कुमारमाहूय कस्येदं पुष्पकं शिशो॥ इदं हारमुदारं किं तरसा तद्विचारय॥ ततः कुमारस्तद्दृष्ट्वा हारध्वजविवर्जितं॥ नहारं हार
संबंधी सवाचवचनं वचः॥ १६॥ ततो बहिर्गतस्तं दृष्ट्वा विचाराय सादरं॥ ततस्त्वरमेवात्र सतंउं समुपागतः॥ स नत्वा दृढ
वर्मस्त्वया कुमारं नतकंधरः॥ विलंबो नास्ति कोकांता हिताय सप्रवीन्मुडः॥ ततः कुमारस्त्वरया गौरीचरणपंकजं॥ नत्वा च लांच
लसुतत्त्वरयेत्यब्रवीन्मुडः॥ १९॥ अयं तदीश चंडेशो साउदृडगणपाश्रयः॥ तद्दृढंड बले नैक क्रांतं भूमंडलं पुरा॥ त्वरया प्रेषितस्तो
पि शंकरेणास्समागतः॥ अतः परमवस्थानमत्राथनुचितं शिवे॥ २०॥ विमानरत्नसंनद्धं तवैतद्धि मनोहरं॥ तवारोहणमात्रेणाप्यां
दोद्वृद्धिमेष्यति॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा विमानरत्नं शिवा॥ दृष्ट्वा प्रहृष्टा सजया तथा विजयया सह॥ २३॥ तदारुह्य ततो गौरी वि
मानमतिशोभनं॥ नाद्योगनार्बुदयुता गानं शुश्राव तत्कृतं॥ ततः कुमारश्चलति तवनेन गवोः सह॥ दुंदुभिध्वनिसंभूतो पुनः
शंकरमंदिरं॥ परा॥ २४॥ ध्येयाज्ञनायामेपावास्थित्वा गिरीहजा॥ पुनर्विस्मयमापन्ना आपन्नार्तिविनाशनी॥ विकंठुतस्समा

राम: ५९

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नानि वेत्राण्यस्तत्मान्यपि॥ अपराणि ददर्शासौ बागपाहस्तास्थितानि सा॥ बभ्रूवकुसुमासारो मंदमारुतसंयुतः॥ सुगंधपु
ष्परजसा मासमारोपितततः परं॥ २० सा पुष्पमंडपच्छायाप्रच्छन्ने पुष्पके स्थिता॥ दराजगौरी राजीव राजिराजि विराजिते॥ पुष्प
प्रासाद शृंगाणि पश्यती सा पुनः पुनः॥ नाद्यांगनानतपदा मंदं मंदं ययौ शिवा॥ मंदमारुतपातेन केतकी संयुतेन सा॥ सेविता
सा सुतो दृष्ट्वा सस्मेरापि पुनः पुनः॥ २१॥ उत्फुल्लकमलाक्रांतसरांसि विपुलानि सा॥ रत्नसोपानकल्लोलसंकुलानि ददर्श
सा॥ तत्रापूर्वमरालानां वरटानां चकोरस्य॥ दृष्टाः प्रहृष्टाः पुष्टांगा शिपिविष्टप्रियापरं॥ २२॥ शुकानपि कांश्च कोरांश्च भ्रमरान
पिकोस्त्रिः॥ सुस्वरान्पुष्पमालासु निबिडां सुमनोहरान्॥ रुद्रवीणासहस्राणि दृष्ट्वा सा प्रतिमंडपे॥ स्वतस्वनयुतान्यंबा विस्म
यं परमं ययौ॥ सुधाप्रपासु विश्रांता पश्यंती पुष्पमंदिरं॥ पदे पदे प्रकृष्टानि फलान्यास्वाद्य सा ययौ॥ ततः कूटकुटीरापि ददर्श
गिरिजा ततः॥ प्रतिक्षणं पुष्पवृष्टिं दृष्ट्वा हृष्टा च नूतनां॥ तान्तद्विलोकनानंदधारामंदगतिं शिवां॥ दृष्ट्वा तुष्टवतुष्टा सा तत्स
गणा गणपो मुदा॥ जयाब जयत्रातो पिजन्मगो रेशिवप्रिये॥ जया लपूर्वा विमले कालकालप्रियेनघे॥ जयशैलसुते देवि कमलाम
लुलोचने॥ जयामरांगनाराध्ये जयकल्याणि शांभवि॥ जयमंगलसर्वांगे मंगले सर्वमंगले॥ जयमृत्युंजयार्धांगि तुंगसिंहासना
श्रये॥ जयभक्तजनानंदप्रदानलियतव्रते॥ जयदुर्गे विशालाक्षि जयत्रिपुरभैरवि॥ जयवागीश्वरि प्रह्वमंगलगौरि चंडिके॥ चित्रघं
टे जयानंगविजयध्वजमालिके॥ जयश्री विकटा गौरी सिद्धेश्वरि नमो नमः॥ नमस्ते संकटा गौरि शीतला गौरि ते नमः॥ वंदी देवि नम

स्फुरत्पल्लविनेविश्वबाहुके। वंदेस्तावनमस्कृत्येनमस्तेभ्रमरांबिके॥ ज्ञानप्रसूनांबनमोनमस्तेनमोनमस्तेशिवकामसुंदरि। न
मो नमस्ते स्वरूपानंदलेश्वरिनमोमहागौरिनमोनमस्ते॥ नमोनमः कल्पलताप्रसूनमालासमाक्रांतपदारविंदे। वंदेस्वभक्तेप्सि
तदानलोलेविलासशैलेगिरिजेनमस्ते॥ नमोनमस्त्वच्चरणारविंदमरंदधाराप्रसरोस्तुमूर्ध्नि। अस्माकमीशानदयायथास्यात्
तथाविधेयंगमनोत्तरंवा। नस्वापराधेनकृताविलंबः तमंबसेवदंयत्रकराय। कृतापराधानपिबालपुत्रान् अंबानसाकुप्यतिसर्वथा
वा॥४६॥ अस्माकमन्यच्छरणंकिमस्तिविहायतावच्चरणांतवांब। शिवस्यवातावदिमंततोस्मानवावनं भक्तजनस्यकार्यं। अस्माक
मर्यंतकवैरिधीरहाराश्रयाधानभयंकुतोपि। दयाविधेयाखलुतावदंबत्वमादपद्मार्चकतत्पराणां। विहारकालेषुकदाचिदं
बसोबायतावद्विनिवेदनीयाः वयंयथासाधुसुखंवसंतः शिवप्रसादेनभवत्प्रसादात्। तावच्छिवाधांगमुमेदयाचेदस्मासुता
वत्तवतावतापि। नदुःखलेशोपिततःप्रसन्नेप्रसन्नचित्तान्भुजसर्वेसानः विज्ञापनेयंहृदिसावधानमानंदहानंप्रवणातवास्तु। एत
वतास्माकमुमासहायसहायनामेतिनसंशयोत्र॥५१॥ एवंसागणनायकोक्तवचनान्युच्चैः समाकर्ण्यसाप्यस्तद्वचनानिशंक
रपादोपतान्यनतान्यपि। श्रुत्वाहृष्टमतिप्रकृष्टहृदयामत्वापुलःशंकरंध्यानानंदरसप्रभूतविलसद्रोमांचकांताशिवा। तत्राहर
महेश्वराततिरुचिरागारोरुसिंहासनानंतान्भ्रांतसुकांतिसंततिसमाक्रांतानिनानाशिवा। रेजेराजतशैलतुंगशिखराकारोरुरत्नास
नध्यासीनाप्यनुवेलमिंदुशकलालंकारकांताप्रभो॥५२॥ दूरादंबरगोचरबरांतरविमानारूढगौरीस्फुरद्दूरापारतटिल्लतांतिसुषुम

राम:
५०

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पूर्वं विलोक्या द्दरात यला। सा गौरी समुपागतेति समुद्रः पश्यन्मुनः शंकरः॥ शंकाशंक विवर्जितः स्मरहरः सस्मार पूर्वो
हृदितां॥ ५६॥ अद्यायं स्वतिशैलजाक्षणरुचिः ज्ञातमतायं समुद्रः दूरीहृ सशनैरतः परमियं प्रेम्यासमालिंग्यमां॥ आत्तिंस्साप
रिहृ यन्कृस्यश तमथाशास्य माशास्य तां प्राप्ता पूरयितुं समर्थहृदयासो याद्दयासागरः॥ ५७॥ गौरी चारु विहारसागरलसत्कल्लोल
मालाकुले लीलाकल्पितनव्यविग्रहयुतः पुष्पार्चये प्यघं। प्रासादे पि पुष्पपुंजरचिताकोरखुपुष्पोल्लसच्छायाको दिसमावृत्ते
षुसुहृज्ञाक्रांतेषु नेयंदिनं॥ वातावातमनोहरप्रसवजोमंदसुधाशीकरः व्यापारप्रचुराश्रितेषु चिरस्वैरं विहाराकरः॥ उत्फुल्लानिस
रांसि सारसकुलालोलांबुवीचिप्रभा संबंधानि शनैः शनैः सुकुसुमाशय्याप्रशान्संनतं॥ गौरी चारु शरीरतः किमिति वानायाति वातो
धुना कस्तूरी घनसारगंधरुचिरव्यापारधारानपि॥ दूरीकृत्य निरंतरश्रमभृतस्वेदांबुधारामपि प्रासारप्रसवप्रसादविभवं संपादयन्
सर्वतः॥ तद्यमिह्न विलोकनेन विलयस्यादप्यलीनामहो तन्नीलाचलकांतिसारमसकृद्दूरीकरोती स्यपि॥ चंद्रस्तावदितः प्रयास्य
ति शिवावक्त्रेंदुसंदर्शनात्॥ ध्यास्येयं वविलोलसुंदरदलाकांतारविंदान्यपि॥ अस्मन्मत्तचकोरराजिरधुना दूरं प्रयास्यस्ययं क्रीडार
ल्लागिरिं प्रयास्यति शिवावक्षोजसंवीक्षणात्॥ मीनाः संतु जले रुषुसंततं अमीतन्नेत्रमानप्रभाः॥ प्रादुर्भावविलोकनेन सहसा प्य
त्यद्भुता सा शिवा॥ ६०॥ यद्यद्यास्यति तत्सपातु नन्वमेतैरस्ति कार्यं यदा गौरीलाववनोत्सवं ममतदासां कत्वयाक्रीडने॥ ब्रह्मांड प्रकृष्या
भवंतु बहवः कल्पोपित संगमस्यादेवस्यथाकल्प इस्यनुदिनं तत्संनिधानं घनं॥ ६१॥ सृष्टिः कथमभूतपूर्वविभवा गौरीस्वरूपा पुरा तेनु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्वंनमयामितवसुंमपिश्रेष्टे भवानीपरं॥ नारीरत्नमितिश्रुतंनयनयोरानंददानायसा शालानंदघना सुधा घनघनाशाना
भवानीमया॥ ६७॥ ॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडे शिवरहस्येतृतीयांशे व्यासमुनिसंवादेनामएकोनविंशोध्यायः॥ १९॥
॥ ॥ व्यासउवाच॥ इत्थंदीर्घेमहादेवसानंदेसतिसत्वरं॥ विमानरत्नंछत्र्याभिःसमाक्रांतोमहेश्वरः॥ १॥ जयध्वनिश्रु
तस्तेनतूर्यध्वनिरनंतरः॥ दुंदुभिध्वनयःपश्चाद्भुतास्तेनमनोहराः॥ गौरीशरीरकांतिश्चतटिल्लतेवभासतः॥ दृष्टातेनमहेशेन पृष्टस्त
नाभवद्द्विजाः॥ जयध्वनीनामभवद्घरस्तकोलाहलस्तदा॥ समुधासन्निभोजातःनदीश्रवणमंगलः॥ ततःपरंशिवाद्दृष्टासौंदर्यनिधि
रादरात॥ महादेवेनतेनायंपरमानंदमाप्तवान्॥ यद्दृष्टंतत्फलंपूर्वंतस्मात्तमधुनामया॥ अतःपरंनमेकिंचिद्दुर्लभंवस्तुदृश्यते॥ नव
नीतमिवप्राप्यबालकःसतदाहरः॥ तुष्टःपुष्टःप्रहृष्टश्चदृष्टवांतांगिरिकन्यकां॥ अनलःपरमांज्वालांयथास्यंसप्रवुप्यति॥ तथाव
स्तामहादेवोदृष्ट्वागौरींमनोहरां॥ अपुत्रःपुत्रमासाद्ययथातुष्टोभवेत्तथा॥ तुष्टोगौरींविलोक्याशुमहेशोपिसनतांविना॥ माकंदकंदं
संप्राप्यपिकःपुष्टोयथातथा॥ गौरींदृष्ट्वामहादेवःतुष्टएवप्रतिक्षणं॥ प्राज्यंराज्यंसमासाद्यधनहीनोयथानरः॥ तुष्टस्तथामहादेवो
दृष्ट्वातुष्टोगिरींद्रजां॥ ततःपरंप्रापगिरींद्रकन्याधन्यापुरारातिपुरप्रकारं॥ ततःपरंद्दृश्यमनोज्ञदृष्टिःसुपुष्पवृष्टिःसहसंवभूव॥ अप
रतर्यध्वनयःप्रवृत्ताःसुदुंदुभिध्वाननिधानयुक्ताः॥ सर्वांगनाढ्यागसगाननादाःजयध्वनीनामपिवृष्टिरासीत॥ तदानंतस्त्रमभ
तपूर्वंसमहरिंतत्र मिद्रुश गरशिवेन जयप्रदंशोभनदंमनोज्ञंसर्वज्ञसर्वोत्तमसागराढ्यं॥ अनंतनानाविधरत्नमाला॥ सुतारया

राम: ५१

गारवरान्नतानि॥ स्थूलानिसर्वाणिचकारस्वं भुजैलाविनोदेनदयानिधानः॥ रत्नद्वारविशेषकोटिशिखरद्वारायितौ बीशानै
गौरिरत्नविमानरत्ननिलयासंतोषवर्षोद्धृता॥ सानीराजनकोटिकूटघटितानाञ्च्यानिरष्टष्टामुङ्क्तस्तस्मादृष्यवतीर्यशंकरगृहद्वारे
स्थितासाक्षणं॥ सातस्मिन्समयेशिवंदृष्टिमुङ्ः स्मृत्वापुनस्सस्मिता॥ धृत्वासाविजयाकरंसुरुचिरागौरीशिवालोकने लज्जा
नम्रमुखीविहाररसदनेमेदेमुदाप्रापसासानंदा शिववीक्षितामुङ्करुमाधन्यैतिमान्येतिच॥ सानंदंमुङ्करिंदुमौलिवदनंस्मेरांकितंस
स्मितादृष्ट्वासन्निधिमेत्यशोरुतनमातृप्तानसासर्वधा॥ तांदृष्ट्वाविजयाययौचसजयागेहांतरंसाततोगौरीशंकरसुंदरांकन
गमर्द्ध्वे ल्लितंबाबुरं॥ गाढालिंगनचुंबनाधररसास्वादानुमोदाद्भुतानंदांभोधितरंगसंगललितस्वस्वांगरंगस्थले लील
कार्यभवद्ध्यानपुनरप्यंगेभवङ्कनता॥ तद्वारासुधयाप्रतिक्षपामभूदानंदवृद्धिस्तयोः॥ १९॥ कुंदामंदमरंदमंदिररसालिंदालि
मालाकुलाशय्याशंकरचित्तवृत्तिरविताताराकुलव्याकुला॥ शुद्धाशुद्धे२सुधांशुमंडलकुलव्याप्ताशिवासंगमेशंगाप्यातिमुदं
ततानपरमानंदायसालीलया॥ कार्याकार्यविचारदूरविजयामृत्यंजयस्याप्रियाशंभाल्लिगनतस्सरामुङ्करिहानंगव्यथा मास्ति
ति॥ ग्रीष्मार्तस्तृषितोजहातिसलिलंप्राथ्यामलंकामलंकस्तद्वज्जहातिसापिगिरिजाशैगांगसंगंपुनः॥ लोकेयन्मधुरंततोपि
मधुरं हारंविहारेपरंप्रेम्णेसागिरिराजराजतनयासौभाग्यसंघालया॥ दुःखानिप्रलयंप्रयांतुविलयंकार्येप्सयांतंप्रियं द्रुतंस्यां
७०
तुविपत्कुलान्यपिमुदेशंगांगसंगादिति॥ २२॥ शंगालिंगनतत्परागिरिसुताजातायदासातदाहारास्तुत्रुटितास्तथागदमुंगभंग

ह्रः ॥

चर्कांचीतथा॥भ्रमार्कंकणमंडलंचकपर्दो भ्रमंतहालिंगनासुधातत्तनुरक्षम्‌र्निर्मह्रिलालीलविलासैरलं॥२३॥ क्रीडामंडित

गंडमंडलल्लसत्कस्तूरिकामंडनंकर्पूरागरुकेसरादिरचिरश्रीखंडखंडद्रवैः॥सार्कनिर्गतमेवसत्वरमतिस्वेदांबुधाराञ्चितेः॥

तन्नाभीसरसिप्रविश्यरचिरंतद्गंधबंधान्विते॥ २४॥ चिरहारविहारसारभारप्रचुरानंगविलासलालसायाः॥ द्विधिकस्यसहस्र

मथनस्यक्षपाकल्पसमभूतगिरींद्रजायाः॥२५॥ अमृतामृतमिंदुमौलिलीलानिलयंकायमनामयंनयेन॥ अनुमेयमहोदयस्य

मायाविरूपोपायतयाशिवापिमेने॥२६॥ बहुकल्पवियोगजातनोःतनुतासातनुतामवापरूपं॥ अनुरूपमवापतेनरजंगिरि

जाश्रीगिरिनायिकोकशंका॥२७॥ अमंदपरमानंदकल्लोलकलितौशिवौ॥स्वशिवाकारमालोक्यतुष्टौपुष्टौपुनःपुनः॥मंदस्मे

रानुसंधाननिधानमथुनापरं॥ अलंचक्रमितिलीलावदन्योन्यानंदसंवृतौ॥ततःपरंपरंतरेविहाररससागरे॥गौरीहरौपराक्री ॥रामः॥

डावक्रीडौचक्रतुर्दृढं॥२८॥एवंक्रीडाविनोदेननीताःकल्पाःसहस्रशः॥ततःपरंशंकरापिसस्मारानंदमंटपं॥२९॥ रत्नैर्नैकैर्न ॥५२॥

रचितंशंखयोजनमुन्नतं॥ तदनंतमहाभोगंतावद्योजनमायतं॥ तदनंतसुधारश्मिमंडलैःपरिवेष्टितं॥ विद्युल्लतागणाक्रां ५३

तंतारामंडलमंडितं॥ कुंदमंदाररजीवराजिसोपानराजितं॥नसधान्यकल्लोलमालिकाललितंकृतं॥ चंद्रमंडलपर्यंकवि

रःपर्यंकसंवृतं॥मंदारकुसुमासारमकरंदरजसावृतं॥केतकीधवलपोतेनवीतपूतविभातिमि॥अनुभूतमहानंदसंदोहसम

लंकृतं॥तत्कालकालसत्कापलीलालोलसुधामयं॥सनामयविहारायामालयेनसंभुतं॥३०॥तस्मिन्नुमासहायत्वमुमया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मध्यनामेसे । संपादनीयमितिस्वयमेव मस्तकजयरूपं । तत्र सिंहासनं दृष्टुं कोटियोजनमुन्नतं नानादीपसमुत्तुंगरत्नशृंग
विराजितं तद्घनीभूतमंदारमकरंदविराजितं । तस्मिन्नंतमणिछायाछायाछादितमुत्तमं रुद्रवीणाकोटिगानध्वनिशोभन
साधनं तत्कुल्लकुंदमंदारशिरीषकुसुमकुसुममकुंदे ८१ आकाशदेवविनोदनामासपदंसदनंमन्मनो शोभामनोहरंदृष्ट्वा
दृष्ट्वामाहशिवाशिवं कायंसप्रिमहादेवनदृष्टानपिसंभूता केनतुल्यमिदंलोके किंमितोप्यधिकं भवेत ८३ इदंशीरन
नाशंभोनकैलासपद्मसभो अचिंतनीयोमहिमातवायममरप्रभो नवरथसरभावेशिवनामानुगायनं ८४ अनंत
रुद्रवीणासुश्रूयतेत्रानरंजितं मनोहरघनीभूतरत्नरूपाविराजितं प्रसादःकोयमेतस्मिन्मनोवैभवभावतः इंदुमंड
लमंदस्पानिर्माणमतिशोभनं तदिंदुकमनीयेनशायनीयेन रंजितं । तत्रपात्रमितिसंचित्रंत्रिनेत्रोत्रासक्तमेस्थितिः कल्पमात्र
मितस्तादृतोगमनमेघना इत्युक्त्वानंददानंदसंदोहस्ममंदिरं । मकरंदश्रियायुक्तंप्राप्तोवासशिवाशिवं । तद्दृष्टवातत्र
विश्रांताशांतिविस्मयेशोलजो । आनंदरसधाराभिरपाराभिर्विनोदिनाः आनंदरसमग्नासाविज्ञानघनसागरं । गौरीश
करमालिंग्यनसस्मारस्ववर्त्मनि क्वचित्कलं क्वचिल्लोलं धम्मिल्लं क्वचित्क्वचित् रससागरमग्नायाः क्वचिद्दाडुलतादिकं ए
कैकोडारसेनैवशिवाभ्यां कल्पकोटयः नीताःक्षणार्धकल्पास्तुसर्वेपिशिवयोःपरं ततःपरततोपूर्वेः तस्मिन्कलितमंडने
विहारनिरतागौरीविरतानकदापिच प्रतिक्षणंविचित्रापिसारत्नाप्तस्थान्यपि । स्वतःसमागतान्येवासाजहौशिवलीलया
विहारनिरतागौरीशंकरेणसहादरात् ॥ एवंत्रिलोष्यनंतेषुदिव्यमंडनमंडिता ॥

तुंगशृंगांगसंगेनमं शृंगमपि भंगरूं ॥ तनोतीतिनहारे सुचकाररतिमंबिका ॥ ५५ ॥ हारंसर्वांगसंगस्वाप्यंतरायो भवे
द्यं ॥ हारोमनोहरोपीति हरिद्रूरीचकारसा ॥ सागौरी कुचमंडलाय शिखरोत्तुंगाय हारं ददौ शृंगारद्रवपूरितायर
विराकारायधीरायच ॥ हारापराजेयाय चूचुकरुसम्मुद्राय रुद्रप्रिया हारद्रावण मारणाय वलिका निश्रेणिका सार
रात ॥ ५७ ॥ सापश्यादद्गंडमंडलतले वस्वर्णरेकामरंरत्नं नासाग्रे नवमौक्तिकांतरधरं तांबूलरागं मुहुः ॥ ताटंक श्रवणाय
कालफलवं मुक्तामयं मंडनं सीमंते पिनखमन्वारसत्विरसारत्नमालांददौ ॥ ५८ ॥ ताराकारस्थूलमुक्ताफलश्री गौरी
नासावासमासादसद्यः ॥ अद्यप्रातेपद्मरागप्रभात्वं केनेसारस्साहरवाधरेण ॥ ६० ॥ सारत्नांगेरंमंभरा वितमुमादृष्वा
रहो वं कनेनानारत्नविराजितकरमुरवेरत्नांगुलीयान्यपि ॥ साहाटकं विरतानरत्नप्रतिभयाच्छन्नासुतारवगुल्लीधानीलाभर राम ५६
पादलिकान्यपितथायोग्यानिरत्नान्यपि ॥ ६१ ॥ साकांचीमतिसूक्ष्ममध्यविलसज्झम्पोचितां कुंचितांकांचीनेत्रविभाकरभीति
दृह्यासातद्वयां कुर्वती ॥ मध्ये रत्नमणिप्रभाभिरभितो बंधं चकारांबिका लत्तुंकापनयाय सापि जघनेनापह्नु कलरद्दो ॥ पादेवि
द्रुमपद्मरागरत्विरेलाक्षारसासेचनं सागौरीन चकार सारूपकरमापारसंगोद्यते ॥ धम्मिल्लेत्तमवंधनमिरंदंविम्लथं नि
गेतं जनं नेगमहाय हारनिरतंयुक्तं किमस्येति वा ॥ पश्चाच्चंदनकर्दमेन सहितं कस्तूरिकाकर्दमं दत्वांगेषु विलेपनोपधधियाजन्य
भता क्षेपकं वोशीसाकुचयोः सुमेरुविजयप्रारब्धयोस्तजयप्रारंभे विजयः पुनः पुनरहं स्पृह्यादितीयं शिवा ॥ ६५ ॥ गोरीश

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

करस्वारुधीरकरजव्यापारचिन्हांकिता शंगालिंगनमंगलै रमिनवैस्संपूर्णकामोदया॥ सास्वचौभरणान्वितेवररुचेदिव्यांग
रागांकितंशंगांगंसमुपेत्यमंगलुतमंश्रृंगारधाराक्रं॥ ६५॥ ॥इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्ये तृतीयांशे
व्यासमुनिसंवादोनामविंशोध्यायः॥२०॥ ॥श्रीव्यासउवाच॥ततःस्मरहरापारश्रृंगाररससंयुता॥गौरीकुमारसस्मारशंख
रालेकरांकुरा॥ततःसमागतस्कंदःसानंदंसुंदराननं॥त्रिलोचनंचसंवीक्ष्यप्रणतोदंडवद्भुवि॥ ततःकृतांजलिर्भूत्वा शिवौतुष्टाव
षण्मुखः॥गणेशेन सहानंदसागरावतिसादरो॥ १॥ नमोनमस्तेगिरिशायतुभ्यंनमोनमस्तेगिरिकन्यकायै॥नमोनमस्तेवृषभध्वजाय
सिंहध्वजायैचनमोनमस्ते॥नमोनमो भूतिविभूषणायनमोनमश्चंदनरूषितायै॥नमोनमःफालविलोचनायनमोनमःपद्मवि
लोचनायै त्रिशूलहस्तायनमोनमस्तेनमोनमःपद्मलसत्करायै॥नमोनमोदिग्वसनायतुभ्यंचित्रांबरायैचनमोनमस्ते॥ ६॥चंद्रा
वतंसायनमोनमस्तेनमोस्तुचंद्राभरणान्वितायै॥नमःसुवर्णांकितकुंडलायनमोस्तुरत्नोज्वलकुंडलायै॥७॥नमोस्तुताराग्रह
मालिकायनमोस्तुहारान्वितकंधरायै॥सुवर्णवर्णायनमोनमस्तेनमःसुवर्णाधिकसुंदरायै॥८॥नमोनमस्तेत्रिपुरांतकायनमोन
मस्तेमधुसूदनायै॥ नमोनमस्तेधनसूदनायनमोनमःकैटभसूदनायै॥९॥नमोनमो ज्ञानमयायनित्यंनमःचिदानंदघनप्र
दायै॥ नमोजटाजूटविराजितायनमोस्तुवेणीफणिमंडितायै॥१०॥नमोस्तुकर्पूररसाकरायनमोस्तुसत्कुंकुममंडितायै॥नमोस्तु
बिल्वाम्रदलैर्विचितायनमोस्तुकुंदप्रसवार्चितायै॥ नमोजगन्मंडलमंडनायनमोमणिभ्राजितमंडनायै॥नमोस्तुवेदांतगणास्तुता

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नमोस्तु विश्वेश्वरसंस्तुतायै । नमोस्तु सर्वामरपूजिताय नमोस्तु पद्मार्चितपादुकायै । नमः शिवालिंगितविग्रहाय नमः शिवालिं
गितविग्रहायै । नमो नमस्ते जनकाय नित्यं नमो नमस्ते गिरिजे जनन्यै । नमो नमोनंगहराय नित्यं नमो नमो नंदविवर्धिकायै ॥ १४ ॥ न
मो नमस्ते स्तुतिपारगाय नमो नमस्ते स्तुतिपारगायै । नमो नमस्ते परमेश्वराय श्रीचंद्रलेखे विनमो नमस्ते ॥ १५ ॥ इति स्तुत्वा महा
देवमंबामानंदकंदलं । लंबोदरः कुमारोपि ताभ्यामालिंगितो मुदा ॥ १६ ॥ वरं वृणु कुमाराद्य लंबोदर तवेप्सितं । इत्युक्तेन तदा वचः श्रुत्वा
ययाचे सर्ववरं परं ॥ १७ ॥ त्वत्पादांबुरुहार्चने मतिरुमाकांतास्तु मे सर्वदा त्वन्नामश्रवणेपि मे शिव शिवेत्यक्षरावर्तने । लिंगे मंगल
दायके वरसिते रुद्राक्षमालास्वपि स्वामिन् शंकरसेवनेपि सततं हारोपहारेष्वपि ॥ १८ ॥ सांगैरध्ययनादिभिर्हरतपः संघैर्नैर्यागैस्त
का थायोगैर्वानतुलाहितदाननिकरैर्भूमंडलावर्तनैः । अन्यैरप्यलमेव धर्मनिचयैरस्थावलाकेवलाभाभालानलकालकालकलयित्वा ॥ रुमः ॥
ते नुवे लंपदं ॥ १९ ॥ भोगांगानि विनश्वराणि भगवन्साम्राज्यलक्ष्म्यापि मे श्रीमृत्युंजय सर्वथापि निधयः सापायशंकाश्रयाः । शंकांतकनि ॥ ५ ॥
वारकं निरवधिं कालांतकं केवलं त्वामन्येननु एव साधयि सदा भक्तिर्ममास्तु स्थिरा ॥ २० ॥ गोक्षीरघृतशर्करादिमधुरद्रव्येषु जिह्वाय
था लोलालोलतु मा पते शिव महादेवेति नामामृते । लोलासंततमस्तु चित्तमपि मे त्वत्पादपद्मसुराभृंगत्वमभ्युपस्पृष्टतु वरः सायेव
राणां वरः ॥ २१ ॥ प्राप्यप्रोषितभर्तृकेव रमणं भानुं यथा पद्मिनी सीता रामं कुमुद्वती सुधामिव नरो राज्यानि राजाधमः । सुश्रोत्रं बधिरोंधकः
सुनयनं पंगुः पदक्षेपणं वाणीं मूक इवांतकांतक पदं पुष्टं प्रहृष्टं मनः ॥ २२ ॥ प्राप्येवापरभूतले जलमतिश्रांतो वसंतं पिको वंध्या पुत्रम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

घक्षयं मुनिजनश्चंद्रं चकोरो गगनं ॥ मेघं चातकबालकः शिवपुरी विश्वेश्वराराधकः आपानंद दमंद मिंदुमुकुटं मन्मानसं सालसं
२३ ॥ मच्चित्तमकरंदपाननिरतो भृंगो मरंदं यथा काशी सुंदरकामिनी मिव धनं निस्वो यथा बालकः ॥ स्तन्यं मे घरवानुरशिवतथा त्वन्ना
मसंकीर्त्तनेन लुब्धा तुष्यतु पुष्पमस्तु सततं याचे न चान्यान्वरान् ॥ २४ ॥ शंभो त्वच्चरणारविंदमधुना दृष्टं पुनर्मे कदा दैयं दर्शनमिंदुशेखर
स्यासिं धोयदानेक्षितं ॥ त्वत्पादांबुजमादरेण नतदा याहं जलं वा कथं मामाज्ञापय दर्शनाय भगवन् सायं प्रगे वा प्रभो ॥ २५ ॥ एतस्मा
दधिका वरो वरदमे नापेक्षितः सर्वथा शवोर्धशापथः शिवाचरणयोः त्वत्पादपद्मेपि मे ॥ अन्यत्किं मदपेक्षितं शिवपदांभोजे भजेस ततं
तन्मात्रं मदपेक्षितं हृदयमप्यत्रान्वहं सादरं ॥ २६ ॥ इत्याकर्ण्य वचस्तस्य तमालिंग्य मुहुर्मुहुः ॥ प्रीतिर्यथा तथैवास्ते त्वदन्यः कः प्रियो
मम ॥ गणेश्वरकुमाराभ्यां शिवयोरपि सहान्वहं ॥ योगोस्त्विति रुचिस्तावदन्यत्र प्रीतिरेव न ॥ २९ ॥ इत्युक्त्वा पुनरालिंग्य कुमारगणपौ शिवः
नसनानि विचित्राणि ददावाभरणान्यपि ॥ ततः परं मुदा चेदं वचनं गिरिजापतिः ॥ वस्त्राद्यैर्नंदिकेशादीन् तोषयस्वेति सादरं ॥ ३० ॥ तनम्प
पाम्यतं सांबं निर्गतो गणपान्वितः ॥ रत्नद्वाराण्यपाराणि तीर्त्वा विस्मयसंयुतः ॥ ३१ ॥ ततः परं मणिश्रेष्ठरचितं सिंजिताखिलं ॥ मंदिरे सुंदरे
धीरः कुमारः कुंसुकरस्थितः ॥ ततस्समागतास्सर्वे नंदिकेशमुखा गणाः ॥ प्रणताः प्रस्तुवंतस्तं स्तुतिभिस्समादरात् ॥ ३२ ॥ ततः संस्मारितरसा
दिव्याभरणपर्वतान् ॥ दुकूलपर्वतानन्यान् रत्नादिव्यान्नपर्वतान् ॥ ३४ ॥ तदपेक्षानुसारेण ददौ तेभ्यो यथाक्रमं ॥ तान्कोटिशः प्रहृष्टास्ते तु
ष्टुवुर्गणनायकाः ॥ ततः परं मंदिराणि ददौ तेभ्यस्तदिच्छया ॥ विचित्रनिर्मापारभ्यापि हर्म्याण्यपि सकोटिशः ॥ ३६ ॥ ततः परं गणास्सर्वे रावे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ध्यानपरायणा ।। स्वस्वमंदिरमासाद्य सच्चः संतुष्टमानसा ।। ३७ ।। ततः परं कुमारोपि संयुतो देवसेनया ।। विहारस्थलुराधीशे हर्म्ये
हर्म्यमुपाश्रितः ३८ गणेश्वरोपि स्वस्यास्थास्मरसयासह ।। दिव्यंप्रासादमासाद्य हृद्याचाररतो मुदा ।। ३९ ।। ततः परं जयामंबावि
जयामपि सादरं ।। आहूयाभरणादीनि दत्वा ताभ्यां तु कोटिशः ।। ४० ।। पश्चान्नागांगनाः सर्वाः समाहूय शिवा तदा ।। ताभ्योप्याभरणा
दीनि दत्वोदिष्वा निसादरं ।। ततः परं महादेवः पुष्पप्रासादमुन्नतं ।। सद्वाससार शिवया परया हृद्यमुत्तमं ।। ४२ ।। तत्रैकस्मिंतालिदिग्माला
निसहोत्क्या ।। भुक्त्वा यथेष्टमासाद्य फलानि मुदितः शिवः ४३ ततः परं केतकीनां गंधमाघ्राय शंकरः ।। चा+लीला+तानीतं शिवा बा
माहूयाद्यो गृह्यस्त्वयेत्ययं ।। ततः परमुवाचांबा गंधान्नानाविधानपि ।। त्वद्रुपाघ्रातशो वाम्मे मकस्ति मुहुर्मुहुः ।। ततः परं रुद्रवीणामा
दाय भववल्लभा ।। गानविद्यास्वरूपास जातानागरता शिवा ।। ४६ ।। शिवशिव हर शंभो भर्ग भीम स्मरारे त्रिपुरहर समारकालकूटांध -।रामं।।
कारा धर शिव परमात्मन् रुद्रवीणात्र वीणावदतिनरवमुखाया घातभीतिं हरेति ।। ४७ ।। सृष्टिरेषा महादेव भूतपूर्वा न सर्वथा ।। (वी ।।५९।।
जमस्ति किमत्रेति बभाषे वचनं शिवा ।। ४८ ।। श्रीशिव उवाच ।। पुरा गंधर्वनगरे शिवलिंगमनोहरे ।। गंधर्वराजनारीणां विहारनिकरा
करा ।। जुहूनाम्ना प्रसिद्धो भूद्धर्मगणनायकः ।। स सर्वभाग्यसंपन्नो पदान्यश्च विशेषतः ।। ५० ।। स पुष्पकं समारुह्य चचार भुवनत्रये
कुत्रकाचा विशेषोस्ति किं प्रियं कस्य वा भुवि ।। किं वा मनोहरं लोके हरा राधनसाधनं ।। एवं विचार्य तरसा जगाम गिरिकंधरां ।। ५२ ।। तत्र को
पि महावीरः शंकरः करुणाकरः ।। शंकराराधनोद्युक्तस्तं दृष्ट्वा प्रणतो पि सः ।। ततस्तं विनयेनैव जुहुर्गंधर्वसत्तमः ।। किमत्र शंभवत्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

च्छस्थीयते गिरिगंह्वरे ॥ ५७ ॥ सौंदर्यवीर्यसंपन्नः सौभाग्यान्विलसोधुना ॥ किं कर्तुमुद्यतः किं ते दुर्लभं भुवनत्रये ॥ ५५ ॥ इति तद्वच
नं श्रुत्वा सोपि तं प्राह सस्मितं ॥ अस्याश्चर्यकरां वार्तां शृणु पुरुषविशेषवां ॥ अत्रास्ति लिंगमुत्कृष्टं इदं सर्वेष्टदायकं ॥ एतदाराधनेनैव
सिद्धाः सिद्धिं गताः पुरा ॥ सिद्धलिंगमिति ख्यातं ससिद्धत्वेन निश्चितं ॥ अत्र पूर्वमभूद्विप्रो दरिद्रो व्याधिपीडितः ॥ कुष्टिव्रणपरिक्रांत
कुनखी स्याद्दिवेनकः ॥ कुब्जो विकर्णः काणाश्च सोछिद्रमलिनांबरः ॥ ५८ ॥ तत्र कायेन भुक्त्वा निद्रुः खानि विविधान्यपि ॥ स देवयोगाद्देवस्य
लिंगस्य निकटे स्थितः ॥ ६० ॥ एतल्लिंगार्चनं कृत्वा कोपि किंनरपुंगवः ॥ ददौ नैवेद्यमुत्कृष्टं परमान्नमनोहरं ॥ विशाले कदलीपर्णे शिवे नै
वेद्यमादरात् ॥ निधाय शर्करायुक्तं घृतधारासमन्वितं ॥ ६२ ॥ दत्वा शिवाय नैवेद्यं प्रजातं शंकरं स्मरन् ॥ निःशेषं बुभुजे नेन पात्रं त्यक्तं त
दंतिके ॥ ततस्तेन तदाघ्राय सुगंधसहितं मुद्रा ॥ भक्षितं तूर्णमेवैतन्मूर्णं तु क्षुधया तदा ॥ ६७ ॥ तदा तद्दर्पणादेव प्राप रूपमनुत्तमं ॥ वृ
द्धोपि सयुवा जातः तदानीमतिसुंदरः ॥ ततः सविस्मयाविष्टो हृष्टः पुष्टो मुहुर्मुहुः ॥ कस्यायं महिमा किं वा मम पुण्यं पुरातनं ॥ ६६ ॥ एव
मुक्त्वा स्थितेतस्मिन् पुनर्नैवेद्यमादरात् ॥ तेनानीतं महेशाय येनानीतं पुरा मुदा ॥ ततो निवेद्य नैवेद्यं सिद्धेशाय विशेषतः ॥ भुक्त्वा त
थैव तत्सर्पं तत्रैतेन निपातितं ॥ ६८ ॥ ततः परं गते तस्मिन्स्तत्सर्पां तूर्णमेव सः ॥ आदाय परमानंदमवाप धनिको यथा ॥ ततः परं तदाघ्रा
य वारं वारं ससादरं ॥ महिमा कोयमस्येति विचारनिरतस्तदा ॥ तदानीमागतः शैवः कश्चिन्नामानि संवदन् ॥ शिव शंकर शर्वेति मुहुर्मु
हुरुदारधीः ॥ आगत्य बिल्वपत्राद्यैः शिवलिंगसमर्चनं ॥ कृत्वा फलेन दिव्येन पूजयामास शंकरं ॥ ततस्तत्फलमादाय स नैवेद्यं धिया

ध्यानपरायणा॥ स्वस्वमंदिरमासाद्य सचः संतुष्टमानसा॥४७॥ ततः परं कुमारोपि संयुतो देवसेनया॥ विहारचतुरो धीरो हर्म्ये
हर्म्यमुपाश्रितः॥४८॥ गणेशोपि स्वरम्यालयास्र रसयासह॥ दिव्यं प्रासादमासाद्य हृष्ट्वाचारतो मुदा॥४९॥ ततः परं जयामं बा वि
जयामपि सादरं॥ आहूयाभरणादीनि दत्तैताभ्यां तु कोटिशः॥५०॥ पश्चान्नाज्ञांगनाः सर्वाः समाहूय शिवां तदा॥ ताभ्यो प्याभरणा
दीनि दत्तेहि स्त्रिया निसादरं॥ ततः परं महादेवः पुष्पप्रासादमुन्नतं॥ सहासः सादशिवया परया हृद्यमुत्तमं॥५२॥ तत्रैकस्मिं तानि दिव्यान्ना
नि सहांबया॥ भुक्त्वा यथेष्टमासाद्य फलानि मुदितः शिवः॥५३॥ ततः परं केतकीनां गंधमाघ्राय शंकरः॥ वां-लीला-तानीतं शिवा बा
माहूयाद्यो गृह्य स्त्वयेत्ययं॥ ततः परमुवाचेवां गंधालानाविधानपि॥ त्वदुपाघ्रतं शोवान्मे स्वस्ति मुहुर्मुहुः॥ ततः परं रुद्र वीणामा -रामं॥·
श्रायप्रवत्तेश्रुभा॥ गानविद्या स्वरूपास जातानागरता शिवा॥५४॥ शिवशिव हर शंभो भर्गभीमस्मरारे त्रिपुरहर यमारे कालकूटाध ·॥५५॥·
कारा धर शिव परमात्मन् रुद्र वीणा त्रवीणा वदति नरवमुखाया घातभीतिं हरेति॥५५॥ सृष्टिरेषामहादेव भूतपूर्वा न सर्वथा॥ देवी
जमस्ति किमत्रेति बभाषे वचनं शिवा॥५६॥ श्रीशिव उवाच॥ पुरा गंधर्वनगरे शिवलिंगमनोहरं॥ गंधर्वराजनारीणां विहारनिकरा
करा॥ जुहूनाम्ना प्रसिद्धोभू गंधर्वगणनायकः॥ स सर्वभोगसंपन्नो बद्धान्यश्च विशेषतः॥५७॥ स पुष्पकं समारुह्य च चार भुवनत्रये
कुत्रकापि विशेषोस्ति किं प्रियं कस्य वा भुवि॥ किंवा मनोहरं लोके हरारांधनसाधनं॥ एवं विचार्य तरसा जगाम गिरिकं धरा॥५८॥ तत्र को
पि महावीरः शांकरः करुणाकरः॥ शांकरारोधनो द्युक्तः स दृष्ट्वा प्रणतो पि सः॥ ततस्तं विनये नैव जुहुर्गंधर्वसत्तमः॥ किमत्र शांभ वत्र

छस्थीयते गिरिगं ह्वरे ॥ ५७ ॥ सौंदर्यवीर्यसंपन्नः सौभाग्यानिलयो धुना ॥ किं कर्तुमुद्यतः किं ते दुर्लभं भुवनत्रये ॥ ५५ ॥ इति तद्वच
नं श्रुत्वा सोपि तं प्राह सस्मितं ॥ अस्याश्चर्यकरां वार्तां शृणु पुण्यविवर्धिनीं ॥ अत्रास्ति लिंगमुत्कृष्टं दृष्टं सर्वेष्टदायकं ॥ एतदाराधनेनैव
सिद्धाः सिद्धिं गताः पुरा ॥ सिद्धलिंगमिति ख्यातं ससिद्धत्वेन निश्चितं ॥ अत्र पूर्वमभूद्विप्रो दरिद्रो व्याधिपीडितः ॥ कुष्ठिव्रणपरिक्रांत
कुनखी स्फाटिवेतकः ॥ कुबुद्धिः विकीर्णः काणश्च सच्छिद्रमलिनांबरः ॥ ५८ ॥ तेन काचिन्न भुक्ता नि दुःखानि विविधान्यपि ॥ स दैवयोगादेवस्य
लिंगस्य निकटे स्थितः ॥ ६० ॥ एतल्लिंगार्चनं कृत्वा कोपि किंनरपुंगवः ॥ ददौ नैवेद्यमुत्कृष्टं परमान्नं मनोहरं ॥ विशालकदलीपर्णे शिवने
वेद्यमादरात् ॥ निधाय शर्करायुक्तं घृतधारासमन्वितं ॥ ६१ ॥ दत्वा शिवाय नैवेद्यं ब्रजांतं शंकरं स्मरन् ॥ निःशेषं बुभुजे नन पात्रं त्यक्तं त
दंतिके ॥ ततस्तेन तदाघ्राय सुगंधसहितं मृदु ॥ भक्षितं तूर्णमेवैतन्मर्त्यो तु क्षुधया तदा ॥ ६७ ॥ तदा तत्क्षणादेव प्राप रूपमनुत्तमं ॥ वृ
द्धोपि स युवा जातः तदानीमतिसुंदरः ॥ ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टः पुष्टो मुहुर्मुहुः ॥ कस्यायं महिमा किं वा मम पुण्यं पुरातनं ॥ ६६ ॥ एव
मुक्त्वा स्थितस्तस्मिन् पुनर्नैवेद्यमादरात् ॥ तेनानीतं महेशाय यज्ञानीतं पुरा मुदा ॥ ततो निवेद्य नैवेद्यं सिद्धेशाय विशेषतः ॥ भुक्त्वा त
थैव तत्पात्रं तत्रैव तेन निपातितं ॥ ६८ ॥ ततः परं गते तस्मिन् स्तत्सर्वं तूर्णमेव सः ॥ आदाय परमानंदमवाप धनिको यथा ॥ ततः परं तदा ग्रा
य वारं वारं स सादरं ॥ महिमा कोयमस्येति विचारनिरतस्तदा ॥ तदानीमागतः शैवः कश्चिन्नामानि संवदन् ॥ शिव शंकर शर्वेति मुहुर्मु
हुरुदारधीः ॥ आगत्य बिल्वपत्राद्यैः शिवलिंगसमर्चनं ॥ कृत्वा फलेन दिव्येन पूजयामास शंकरं ॥ ततस्तत्फलमादाय स नैवेद्यं स्वधिया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सुदा ॥ भर्त्तापिताचपरं रेजे जितसर्वमनोरथः ॥ ७३ ॥ तं प्रणम्य ततो विप्रः सादरं भक्तिपूर्वकं ॥ अतिविस्मयमापन्नः प्राह शैवः कृतां
जलिः ॥ ७४ ॥ ॥ विप्र उवाच ॥ ॥ शैवेंद्र पूर्वरूपं ते यद्भूतं तन्मनोहरं ॥ ततः सहस्रगुणितं रूपमासीदिहाधुना ॥ किमस्य कारणं विद्वं
न्नू तत्त्वं वद सादरं ॥ कस्यायं महिमा किं वित्सामर्थ्यं कस्य किं वद ॥ ७५ ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा शांकरस्तमुवाच सः ॥ साधु पृष्टं त्वया विप्र
शृणु तत्ताव दुच्यते ॥ शिवनैवेद्यशेषस्य भुक्तस्य परया मुदा ॥ सामर्थ्यमेतदन्यच्च सामर्थ्यं शृणु तच्छ्रुतं ॥ ७८ ॥ यो भुंक्ते शिवनैवेद्यं स तावद
ति भाग्यवान् ॥ सुंदरोपि भवत्येव सर्वलक्षणसंयुतः ॥ शिवनैवेद्यकांक्षी शकांक्षामपि भाग्यवान् ॥ प्राप्नोत्यन्यस्य कस्यापि स तावदति
दुर्लभः ॥ ८० ॥ इंदिराप्रापसौंदर्यं भाग्यमप्यतुलं द्विजाः ॥ शिवनैवेद्यपात्रस्य संगमेनापि केवलं ॥ ८१ ॥ पद्माभिल्लसती पूर्वमरण्यनिलया
सदा ॥ सा भर्त्रा सह काष्ठानि क्रयाय्यानयती स्वयं ॥ तदेवजीवनं तस्यास्तद्भर्तुरपि सर्वदा ॥ साक्षराजरथानित्यं पालितापि प्रतिक्षणं ८२
साकदाचिद्वनेस्थित्वा काष्ठान्यपि तृणान्यपि ॥ बध्वा वोढुमशक्तापि मूर्ध्नो धाय पपात च ॥ ८४ ॥ तत्र कश्चिन्महारुद्रो वै बिल्वपत्रादिभिः
स्वयं ॥ संपूज्य पांथः कृत्वान्नं ददौ शर्वाय सादरं ॥ ८५ ॥ तन्नैवेद्यं स्वयं भुक्त्वा निःशेषमतिसादरं ॥ उच्छिष्टपात्रमन्यत्र त्यक्तं तेन महात्मना
८६ ॥ तदेव पात्रं वातेन नीतं भिल्लांगनाकरे ॥ पपात सा ततः पश्चात्त्यक्त्वा देहं विसर्जनं ॥ ८७ ॥ ततः परं भटैर्नीता दुर्धरैर्यमस्य सा ॥ पातिता
कालनिकटे तैर्दूतै रतिनिष्ठुरैः ॥ ८८ ॥ ततः परं यमः प्राह चित्रगुप्तमियं कृता ॥ स्थिता किं वा कृतं पापमनया पुण्यमुत्तमं ॥ इत्युक्तस्तमुवाच
यं भिल्लनारीयमाधुना ॥ वने क्षेत्रे मृता शीघ्रहीना तृषार्त्ता क्षुधिता भृशं ॥ ९० ॥ अनया नकृतं पुण्यं मया सर्वमादरात् ॥ हिंसापरा प्रयत्नेन

शिवे

रामः ॥ ५७ ॥ नै

परपीडनतत्परा॥ जालेनपक्षिजालानिसमादायथेच्छया॥ छित्वाशस्त्रेणवह्न्याधातस्मांसंचकरोतिसा॥ ९२॥ तन्मांसमशनंनस्याःसु
रापानरतापिसा॥ सैयंपुण्यविहीनैववनेचरतिसर्वदा॥ ९३॥ नदृष्टमनयाक्वापिशिवलिंगमनुत्तमं॥ दीपमालापिविमलानदृष्टाशि
वमंदिरे॥ ९४॥ नानयाशांभवोदृष्टोलीलामानुषविग्रहः॥ सम्मार्जनंचनकृतंतयाशंकरमंदिरे॥ ९५॥ शिवांगणरजःपुंजोनापिदूरीकृ
तस्त्वया॥ नदृष्टाशिवपूजापिसर्वकष्टविनाशिनी॥ नज्ञातःशिवमार्गोपिभोगःस्वर्गापवर्गदः॥ नबिल्वतरुसेवापिकृताभक्तिपुरःसरा॥ ९६॥
नभस्मनाललाटंवापूतमस्याःकदापिच॥ रुद्राक्षवार्तापितयानज्ञातासर्वथायम॥ ९८॥ शिवाभिषेकपानीयंनपीतंचतयायम॥ शिव
नैवेद्यगंधोपिनाघ्रातोदुष्टयानया॥ नमहादेवनामापिश्रुतंसर्वाघनाशनं॥ शिवतीर्थाटनोद्योगस्तयानकृतएवहि॥ १००॥ शिवार्चनं
नजानातिनश्रुतंचशिवार्चनं॥ शिवोत्सवोनदृष्टोपिनश्रुतोपिकदाचन॥ १०१॥ तयाशिवपुरावासीनकृतोपिकदाचन॥ शिवकुंडानिदृ
ष्टानिनानयाप्रीतिपूर्वकं॥ २॥ शरीरत्यागसमयेशैवोच्छिष्टछदान्वयः॥ जातस्तत्सुप्ययमे तस्याःसर्वाभीष्टप्रदायकः॥ ३॥ इत्युक्तेतद्वचः
श्रुत्वाप्रहृष्टस्त्वरयायम॥ स्पृष्ट्वातद्गंधपातःकृत्वातस्याःप्रदक्षिणं॥ ४॥ ततःपरंपरंरूपंप्रापसातत्करान्वयात्॥ दिव्यमाल्यांबरधरा
दिव्याभरणभूषिता॥ ५॥ ततस्तांस्थापयामासरत्नसिंहासनेयमः॥ पूजयामासपुष्पाद्यैस्ततःस्वर्गंजगामसः॥ किंवर्णनीयमधुना
शिवपूजककानांसामर्थ्यमर्थिजनदुःखविनाशकानां॥ यद्भुक्तपात्रमपिगात्रविशेषयोगस्वर्गंतनोतिसुखसंततिमातनोति॥ १०६॥
॥ इतिश्रीस्कांदेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेशिवगौरीसंवादोनामैकविंशोध्यायः॥ २१॥ ॥श्रीशिवार्पणमस्तु॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri .

श्रीशिवउवाच॥ इति शैववचः श्रुत्वा सविप्रो हृष्टमानसः॥ पुनर्लिंगागमावार्त्तां पप्रच्छ किमभूदिति १ शैवउवाच॥ स्वर्गलोकम
नुप्राप्य भुक्त्वा भोगाननेकधा॥ ब्रह्मलोकमवापाथ ब्रह्मणा सापि पूजिता॥ २ ततः परं ब्रह्मलोके सा सिंहासनसंस्थिता॥ ब्रह्मणा
पूजिता नित्यं सनकाद्यैश्च सादरं॥ ३॥ ततः कदाचिद्यत्नेन ब्रह्मलोकनिवासिभिः॥ पृष्टः केयमिति प्रीत्या सादरं स चतुर्मुखः ४
ब्रह्मोवाच॥ किं वक्तव्यमहो धन्याः शांभवानां महात्मनां॥ स्वरूपं वेदसंवेद्यः कथंचिदिति मन्महे ५ वेदैरपि न विज्ञातं यद्रूपं तत्कथं
मया॥ वक्तव्यं तत्र मे बुद्धिः सर्वथाप्यतिकुंठिता॥ ६ वैकुंठनाथेन न ज्ञातं शांभवानां स्वभावतः॥ स्वरूपममलं तत्तु जानाति स महेश्वरः॥ ७ य
ज्ज्ञात्रमात्रसंगेन पवित्रं गात्रमुच्यते॥ तेषां स्वरूपं शैवानां न ज्ञातुमपि शक्यते ८ शैवाश्चरंति भूलोके ते सर्वे शिवविग्रहाः॥ शिवप्रभावः
केनापि ज्ञायते किं जगत्त्रये॥ ९ यदंगसंगः संसारसागरस्यापि शोषकः॥ समाचकोपि पापेभ्यो वर्णनीयः कथं मया॥ १०॥ अलौकि
कमिदं चित्रं चरित्रं शांकरस्य तु॥ तच्चित्रचरित्रत्वाद्दृष्टांतविषयोपि न ११ शैवस्वरूपकोद्धं त्राकोद्धं शांशोपि केवलं॥ न वेदैरपि
वर्णितैः सर्वैरपि न निश्चितं॥ १२॥ यस्याः कृतार्थाः सर्वज्ञाः शांकरा एव केवलं॥ तस्मादजरजोलेशः पुनाति भुवनत्रयं॥ १३॥ सहस्रजि
ह्वः शेषोपि शैवमाहात्म्यवैभवं॥ न वर्णयितुं शक्तः तथैवाहमिहास्मि तथा॥ १४॥ शांभवांगानुषंगेण महापापविहंगमाः॥ प्रयांति न
लिकाध्यानद्यावाद्विविशेषतः॥ पुरा कश्चिदभूद्राजा प्रजापीडनतत्परः॥ पापात्मा भाग्यरस्तस्य पापानां गणनापि न॥ परद्रव्यर
तो नित्यं परद्रोहरतस्तथा॥ परनिंदापरो नित्यं परदाररतस्सदा॥ गोहिंसानिरतो नित्यमश्वहिंसारतस्तथा॥ द्विजहिंसापरो नित्यं तत्रो

म

रामः
५८

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वो

री दुःखदायकः॥१८॥ तद्ग्रामे जलपानार्थं मृगा अपि चरंति न॥ अन्येषां तत्र का वार्ता पापिष्ठजनमंडले॥१९॥ तद्देशे विपिने कोपि
पांथः श्रमेणातिश्रमागतः॥ तत्र बिल्वतरुस्तेन दृष्टो दोषनिवारकः॥२०॥ नवबिल्वदलाक्रांतमालवालजलाकुलं॥ वेष्टितं परितः सम्य
ग्गुषिरैरति शीतले॥ तत्रास्ति कुंडममलं जलकल्लोलमंडितं॥ परितः आश्रितं शुद्धं छायाकुलमनुत्तमं॥२२॥ तद्देशे राजा विपिने
संचरन्मृगघातुकः॥ तद्बिल्वमूले छायार्थं अधितिष्ठति शीतले॥२३॥ ग्रीष्मकाले रविकरैः प्रतप्तः पर्यटन्वने॥ तद्बिल्वमूलमाश्रि सन्
तोयाति पुरं प्रति॥२४॥ तं बिल्वतरुमालोक्य संतुष्टो भवति भूपतिः॥ तद्रक्षणार्थं नहवस्थापिताश्च वनेचराः॥ वातेनापि न लूनैव शाखा
बिल्वतरोरतः॥ अस्मिन्केन वातस्य शाखा लूना भविष्यति॥२५॥ बिल्वशाखासंपूर्णं पर्णं च अतिविनिर्मलं॥ संदृश्यति भूपालस्तं
मूलं पूर्णमंबुना॥ तादृशं बिल्वमूलं तु समाश्रित्य स्वस्थं स्थितः॥ सशोभवत्तदा राजा सोपि तत्र समागतः॥२७॥ ततः श्रांतस्तत्र न वर्षे बि
ल्वमूले स्थितं नृपः॥ दृष्ट्वा शांतिरसाक्रांतस्तुरगादवतीर्य सः॥२८॥ एकाकी स ययौ मंदं बिल्वमूलं क्षुधातुरः॥ श्रांतो भानुकरैस्तप्तः
कार्यमित्याह तद्वने॥३०॥ ततो वातः प्रचलितः शैवांगाद्भूतिसंयुतात्॥ तेन वातेन संवीतो भवति सात्विकान्वितः॥ तं माह शैवश्रांतोपि
कुतो वा समुपागतं॥ विपिने तव संचारः कथं शार्दूलसंयुते॥ निष्ठुरं हि मनः पूर्वं मम मरणेनांत तादृशं॥ त्वद्दर्शनादेव मद्य सामर्थ्यं किं त
वादृशं॥३१॥ मया तु निहताः पूर्वं ब्राह्मणाश्च केवलं॥ तेषां नगपानानं अद्य साधीने जायते॥ अहो ममापि विपिने कोयं कालविपर्ययः
प्रायो वश्यकरो मंत्रः न वतिष्ठति कश्चन॥३५॥ शार्दूलैरपि न स्पृष्टः भवानत्र वने घने॥ अतस्त्वं वद मे मंत्रं तव भृत्यत्वमागतः॥३६॥ मया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यद्यत्कृतं पापं तत्सर्वमपि न दृश्यते ॥ तन्निवृत्तिः कथं वास्या तत्सर्वं वद सादरं ॥ अद्य प्रभृति गौर्योऽहं तव नास्त्यत्र संशयः ॥ कृपां कु
रु विधेयोऽस्मि सर्वथा तव शांभव ॥ ३८ ॥ त्वत्संगसंगिवातेन पूतः सात्विकतां गतः ॥ भूतिमय हृमे शैवमंत्रपूतामनुत्तमां ॥ पापिष्टेष्वपि कु
ग. दु र्वंति तरूणामतिसाधवः ॥ किंचित्त्वत्संनिधानेन पापिष्ठोपि न मे भयं ॥ ४० ॥ त्वतानत्यापश्चाद्दूलपंचाननइति स्मृतः ॥ अतः परं कृपा
पर्त्याभयमद्य भविष्यति ॥ त्वत्संनिधानजनकं न पुण्यमपि दृश्यते ॥ एतज्जन्मकृतं पुण्यं पूर्वजन्मकृतं च न ॥ अकालवृष्टिरिव मे दृ
ष्टिस्तव विशेषतः ॥ तानि तानि विनष्टानि दुरदृष्टानि कोटिशः ॥ त्वद्दर्शनेन पापघ्नेशस्त्रालिस्पर्शनेन तव ॥ सर्वपुण्यनिधानानां मूलमि
त्यवधार्यते ॥ इत्युक्त्वा प्रणतो राजा शैवपुंगवमादरात् ॥ ततस्तत्फलभस्मस्पर्शसंयुतो भूपतिस्तदा ॥ तद्देहान्निर्गतं पापं गणेर्जपमुपा
श्रितं ॥ दग्धपुच्छं दग्धतुंडं दग्धशिराजं नृप ॥ ४६ ॥ ततः परं प्रणम्याह पुनराजा शैवपुंगवं ॥ किमयं भगवन्ब्रूहि धूम्राकारो गजो धुना नि ॥ रामः ॥
र्गच्छति किलांगारास्तत्तुंगांगाद्दलंतश्च ॥ ज्वलत्स्वयं सधूमोपि महापर्वतसन्निभः ॥ तस्मादपि प्रजायंते दग्धाः पातकपर्वताः ॥ इदमत्य ॥ ५९ ॥
द्भुतं दृष्टं सर्वकष्टनिवारकं ॥ ४८ ॥ संनिधानं शांभवस्य भाग्यं नाल्पमितोधिकं ॥ सर्वसौभाग्यमूलत्वं ज्ञाते तत्संनिधैर्मया ॥ अहोम
हद्दिष्टभाग्यं भोगस्वर्गापवर्गदं ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा प्राह शांभवपुंगवः ॥ ५० ॥ राजन्नाश्चर्यमेवैतन्मम प्राप्य न संशयः ॥ त्वत्तः कोप
धिको लोके पुण्यवानिति मन्महे ॥ ५१ ॥ कृतं बिल्वतरोरस्य पालनं जलदानतः ॥ तं दृष्टुं वमानेन पापनाशस्तवाधुना ॥ ५२ ॥ बिल्वमूले त
या दत्ताः शीतला जलबिंदवः ॥ तस्येस्वयाप्रणष्टानि पातकानि बहूनि ते ॥ ५३ ॥ एकस्मिन्दिवसे सिक्तो बिल्वः सलिलबिंदुभिः ॥ तेरने

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तालिपापानि विनश्यन्ति न संशयः। अस्य हंदीयते मूले बिल्वस्यास्य नृपोत्तम। जले तेन महत्भाग्यं मुक्तिश्चाग्रे भविष्यति॥५५॥ ए
तानि बिल्वपत्राणि पवित्राणि नृपोत्तम। नूनं जैनं स्वरूपाणि पोषितानि जलार्पणे॥५६॥ त्वं तावदधुना वेद्यो वृंदारकगणैरपि। तव भा
ग्यस्य नेयत्ता मम मान्यासि सर्वथा॥५७॥ महादेवस्वरूपोयं बिल्वो वेदैरपि स्तुतः। यथा कथंचिदेतस्य महिमा ज्ञायते कथं॥५८॥ वनमे
तत्पावनं च बिल्वेनानेन केवलं। एतद्भूतानुकंपया लिंगं गम्य जायते। पुण्यतीर्थानि यावंति लोकेषु प्रथितान्यपि। तानि सर्वाणि तीर्थानि
बिल्वमूले वसंति हि॥६०॥ बिल्वमूलजलैर्यस्तु मूर्धानमभिषिंचति। स सर्वतीर्थस्नातस्यात्स एव भुवि पावनः॥६१॥ बिल्वमूले महादेवं
लिंगरूपिणमव्ययं। यः पूजयति पुण्यात्मा स शिवं प्राप्नुयाद्ध्रुवं॥६२॥ बिल्वमूले प्रजप्तास्तु मंत्राः सिद्धिमुपागताः। तन्मंत्रमहिमा तावद्गा
यते शंकरेणाहि॥६३॥ शक्तिहीनोपि यो मंत्री बिल्वमूले प्रजाप्यते। स सिद्धस्वफलेद्द्याद्य इमाहेश्वरोभयः॥६४॥ बिल्वरूपं समासाद्य शि
व एव स्वयं प्रभुः। लोकानामुपकाराय वने स्मिन्नधितिष्ठति॥६५॥ एतस्य बिल्वमूलस्याथालवालमनुत्तमं। जलाकुलं महादेवो दृष्ट्वा
तुष्टो भविष्यति॥६६॥ गंधपुष्पादिभिस्सर्वैरुपचारैः प्रयत्नतः। यो बिल्वं पूजयेद्भक्त्या संततिस्तस्य वर्धते। दीपमालां बिल्वमूले यः क
ल्पयति सादरं। स तत्त्वज्ञानसंपन्नो महेशांतर्गतो भवेत्॥६८॥ प्रदक्षिणनमस्कारान्बिल्वमूले प्रयत्नतः। ते पापपर्वतानां च नाशकाः स्फुर
न्ति संशयं॥६९॥ नमस्कार्यस्तु बुध्यायः प्रणतो दंडवत्भुवि। तस्मात्पतंति पापानि निनोत्तिष्ठति कदाचन॥७०॥ बिल्वशाखां समादाय हस्तेन
नवपल्लवं। गृहीत्वा पूजयेद्विल्वं तेन पापैः प्रमुच्यते॥७१॥ बिल्वमूले शिवरतं भोजयेद्यस्तु भक्तितः। एकं वा कोटिगुणितं तस्य पुण्यं प्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जायते॥ ७२ बिल्वमूले क्षीरयुक्तं अन्नमाज्येन संयुतं॥ यो दद्याच्छिवभक्ताय स दरिद्रो न जायते॥ ७३ पुरा कश्चिदभूद्विप्रो विंध्ये दरिद्र
सुपीडितः॥ स दरिद्रः कुटुंबी च पुत्रपौत्रादिसंयुतः॥ अतिदारिद्र्यदोषेण कृपार्थं पुत्रसंयुतः कृपान्वये वित्तं प्राप्य तैः स जीवति सं
ति ७४ ततः परं मुनिवरं मार्कंडेयं ददर्श सः कृपार्थं स गृहद्वारात्पर्यटन्नेव सपुत्रकः ७५ ततस्तं मुनिशार्दूलं प्रणिपातं दंडवद्भुवि॥ प्राह
दुःखसमाक्रांतः पाहि पाहीति संवदन्॥ ॥विप्र उवाच॥ वृद्धोहं पुत्रपौत्राद्यैः वृतः पत्न्यापि चंद्रया न भक्ष्यं प्राप्यते विप्रेंद्र छुरीरापि
कृशान्यपि॥ ७६ धनपूर्णेषु देशेषु धान्यपूर्णेषु सर्वदा॥ स्वीयते तैर्न दीयंते द्विजा अपि गणाः परं॥ ७७ दातुमभ्युद्यताः पूर्वं विरता
स्ते भवत्स्वपि॥ अन्येभ्यो दीयते धान्यमस्मभ्यं तैर्न दीयते॥ ७८ कदाचित्प्राप्तमापन्नं कर्दमेषु पतत्यतः कदाचिन्नीयते चौरैः पश्यस्वैव
मपि स्फुटं॥ ७९ आहारं च विना सर्वे रुदंत्येते पि बालकाः॥ अतः परं मया विप्र लोके कर्तव्यं मया मुने॥ ८० युगपद्यपि सर्वे ग्रामे तेषां म रामः
रणं यदि॥ तथापि सुखमेव भवति मन्ये मुनिगणोत्तम॥ ८१ इति तद्वचनं श्रुत्वा मुनिर्विस्मयमानसः॥ विचिंत्य हृदि तं द्विजं ततः परमुवाच ॥ ६० ॥
ते ८२ मार्कंडेय उ॥ ॥जन्मांतरे त्वया विप्र शैवाय प्रीतिपूर्वकं॥ न दत्तमन्नं बिल्वस्य मूले दारिद्र्यनाशके॥ शांभवं रूपमासाद्य साक्षा
दन्नपतिः स्वयं॥ बिल्वमूले बुभुक्षार्तं करोत्यन्नपतिं नरं ८३ न दत्तं बिल्वमूले तु शांभवायान्नमादरात्॥ अतस्तवेदृशं दुःखं अ
न्नाभावेन जायते॥ ८४ ॥अधुना बिल्वमूले तु शांभवाय प्रयत्नतः॥ प्रयच्छान्नमिदं भक्त्या तेनान्नाढ्यस्त्वमेव च॥ तदन्नस्य प्रदानेन ७७३
सर्वदा अन्नराशिभिः॥ तूर्णं पूर्णं भवत्येव मंदिरं तव सर्वदा॥ ८५ विप्रस्य वचनं विप्र त्वरया बिल्वमुत्तमं॥ पश्य पश्याहितन्मूलं पञ्ज

प्यने

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यस्य सदाशिवं। तत्रैव शांभवायान्नं देहि भक्तिपुरस्सरं। अतः परं न दारिद्र्यं न दुःखमपि जायते ॥ ९१ ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा न
त्वा तं मुनिपुंगवं। तद्धान्यमादाय ययौ बिल्ववनं प्रति ॥ ९२ ॥ तत्र बिल्वतरोर्मूले दृष्टः शांभवपुंगवः शिवलिंगार्चनरतो भस्मो
द्धूलितविग्रहः ॥ ९३ ॥ उपवासैः कृशतनुर्वायुभक्षो निराशनः सदा। तं दृष्ट्वा प्रणतो विप्रः कृतार्थोऽहमिति स्मरन् ॥ ९४ ॥ ततः सोपार्जितं धा
न्यं तुषनिर्मुक्तमादरात्। कृत्वा पाकाद्यतो जातः स्नात्वा कुंडहरांतिके ॥ ९५ ॥ बिल्वच्छायासमाक्रांते बिल्वपत्रसमावृते। ततः सिद्धं वका
रान्नं मृदुलं नवमुत्तमं। तस्मात्समुपादाय बिल्वमूले शिवांतिके। नत्वा शिवाय नैवेद्यं ददौ भक्तिपुरस्सरं। तदन्नं सम भक्ष्यं दृष्ट्वा
तद्विरसं निजं। दृष्ट्वा संतोषमापन्नः पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥ ९८ ॥ ततः परं सदैवापि तदन्नं गिरिसंभवं नित्यसे। विलोक्य हर्षसंपूर्णः
क्षुधितस्तमुवाच च ॥ ९९ ॥ ॥ शैव उवाच ॥ अहो ब्राह्मण धन्योऽसि शिवायान्नमिदं शुभं। दत्तमल्पं मया हृद्यं भुक्तशेषं शिवेन तु
१०० ॥ तद्भाग्यस्य नातोऽस्ति दारिद्र्यं नष्टमभवत्। अतः परं शांभवेभ्योऽस्य मन्नमिदं शुभं। अस्मिन्वने बिल्ववृक्षाः कोटिशः सं
ति शांभवाः। तन्मूले सुशिवासक्ताः शिवलिंगार्चनप्रियाः २ ॥ तां प्रणम्य मुहुर्भक्त्या तेभ्योऽन्नमिदमुत्तमं। प्रयच्छ तेन संतुष्टो भवे
दन्नपतिः स्वयं २ येनान्नपतिर्भवेत्तद्दत्तमन्नं प्रयत्नतः। तेनान्नं प्राप्यते दिव्यं नानाविधमनुत्तमं ॥ १०४ ॥ इत्येतद्वचनं श्रुत्वा न
त्वा शांभवपुंगवान्। चकार प्रार्थनं भक्त्या तदन्नग्रहणाय सः ॥ ५ ॥ ततस्ते शिवनैवेद्यमिदमस्मत्तमनघं। इति भुक्त्वा प्रहृष्टास्ते
तेन तुष्टः सदाशिवः ॥ ६ ॥ ततस्स भुक्त्वा विप्रोऽपि स्वपुत्रो भार्यया सह। पौत्रैश्च परमानंदं प्रापाकंठान्नसंगमात्। ततो ययौ गृहं सोऽपि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नं

स्वकीयं धान्यसंयुतं। दृष्ट्वा गृहं तु तां महिमा कोयम् अद्भुत इत्यपि॥१०॥ ततः परं विशालाक्षी निचकार स दृनानि सः॥ अन्नं त्वा
त्रिसमाक्रांतान्पुत्तमालिप्रतिक्षेपं। ततस्तद्धि स्वमूलपुभोजयामास शंभवान्॥ इति मानान्नेन विप्रोसौ केस्मिन्नृपसत्तम
॥१२॥ अतः भजयम पलविल्वमूलमहेश्वरा प्रयत्नान्नेशां भवेभ्यः प्रसहं शीतिपूर्वकं॥ ११ अतः परं न हिंसापि विधेया पसि
पामपि। कार्यस्त्वाज्ञयेत्तेन सुंदरं शिवमंदिरं। एतस्मिन्नंतरे रम्ये बाणालिंगमनुत्तमं सोमेश्वरास्समानीय स्थापनीयं प्रय
त्नतः॥ विल्वमूले बाणलिंगं स्थापयित्वा समर्च्य विभूतिधारणं कृत्वा धृत्वा रुद्राक्षधारणं॥ १४॥ अतः परं तु विरतसंसाराद्
घसागरात। महेश्वररतो भूत्वा लिंगपूजारतो भव १५ सर्वेषां सर्वेषां विषविषमपाकाविजयिणां विषप्रायाः प्रायः प्रियतम
महिष्यादि विषयाः॥ अतो हि त्वामाहं भज भज महादेवमघहं महादेवं हि त्वा न हि न हि महोत्साह दमहो॥ ११६॥ इति श्री ॥राम:॥
स्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे शिवगौरी संवादो नाम द्वाविंशोध्यायः॥२२॥ ॥अगस्त्य उवाच॥ ॥इति ॥६१॥
तद्वचनं श्रुत्वा राजा संतुष्टमानसः प्रणम्य गुरुवक्त्रमौतमुवाच शिवार्चकं॥१॥ शिवदीक्षां प्रयच्छाद्य तया पूतो भवाम्यहं अनन्यश
रणं विद्धि मां पापविरतं नृपं। शिवदीक्षाप्रभावं च महिमा शंकरस्य वा॥ कीदृशास्त्वं वदाचार्य येन पापं विनश्यति। इत्याकर्ण्य वचः
स्तस्य शांभवः प्राह तं नृपं। विभूतिधारणं कृत्वा शपथं च महेश्वरे ७ शांभव उवाच। शिवदीक्षाप्रभावस्तु शिवेन ज्ञायते परं य
द्यप्यथापि तद्रूपं शृणु सादरमात्मिकं॥७॥ शिवमंत्रे दीक्षितस्य तनुं दृष्ट्वापि दूरतः प्रयांति यमदूतास्तु तथा पातकपर्वताः॥४॥ अ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धुनैव त्वया दृष्टः पापाकारो गजो महान्। महापर्वतसंकाशो ज्वलत्सद्यापि पश्यतां ॥९॥ पापालिंगजरूपेणानिर्गतावितवाधुना
मत्कालभूतिसंगेन मदंगालोकनादपि। दीक्षितः शैवविद्यायां बाल्ये भाग्यवशादहं। श्रीकालकालकरुणासंभूतो मथैति
ष्ठति। ये ये शांभवविद्यायां दीक्षितास्ते तपोधनाः। तस्मादरजसा तावत्पावनं भुवनत्रये ॥१०॥ यस्य शांभवविद्यायां भक्तिर्भवति भा
ग्यतः। तन्नमंति सुरास्सर्वे शर्वानुग्रहकांक्षया ॥११॥ अक्षयं धनमस्माकं सा विद्या शांभवी खलु। अन्यद्धनं क्षयं याति न तद्याति क्षयं
नृप ॥१२॥ बहुपुण्यान्वयत् शैवाः तां दीक्षां प्राप्य सादरं। दृष्टा भवंति ते तावत्तद्द्वारा एव कैलौ खलु ॥१३॥ न यस्य पातका स्तीति नं यमाद
पि जायते। तस्य पुण्यस्वरूपस्य विद्या भवति शांभवी ॥१४॥ कैलासमपि संप्राप्ताः शैवाः शांभवविद्यया। सोपानरूपा विद्येयं कै
लासारोहयाद्यमा ॥१५॥ नान्यैरुपायैस्तल्लाभः कैलासो दुर्लभोप्ययं। सुलभत्वेन विज्ञेयास्तथा शांभवविद्यया। न यस्य शांभवी वि
द्या तस्य जन्म निरर्थकं। वंध्यातजननीराजनं तनुपुत्रपाकिफलं ॥१७॥ मानुषं जन्म संप्राप्य द्विजत्वं च विशेषतः। संप्राप्य शांभवीं वि
द्यां राजते द्विजराजवत्। नृणां भवंति पितरः तया शांभवविद्यया। तद्विद्यासहितं विप्रं प्रणमंति मुनीश्वराः। आत्मनाः शांभवीं विद्यां
यावल्लाभेति पुण्यदां। तावत्स न प्रणामार्हो न दानार्होपि भूपते ॥१८॥ अभ्यस्य शांभवीं विद्यां शिवार्चनरतो यदि। तदैव स प्रणामा
र्हो दानार्होपीति मन्महे। परमा शांभवी विद्या दुर्लभः परमार्थतः। अतस्तत्राधिकारोपि दुर्लभत्वेन निश्चितः। संप्राप्य शांभवीं वि
द्यां शंभुपूजां करोति चेत्। तदा शिवेन सा पूजा गृह्यते प्रीतिपूर्वकं। तयैव विद्यया दत्तं शिवानलिंगजलादिकं। सुधात्वं याति तेनैव तु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

क्रोस्त्वमितरोपि हि। स्वपुत्रेपितरो दृष्ट्वातयाशंकरदृजकं। पीत्वातज्जलमानंदं प्राप्तानेकृतिचस्वधा॥ इत्याकर्ण्यवचस्तस्य भू
पतिः प्रणतः पुनः। अधुनाशोभवीं विद्यां देहि देहीतिसादरं। ततस्तद्विनयं दृष्ट्वावीरः शंकरपुंगवः। तथास्त्वितितमप्याहसोपि
तुष्टस्ततोनृपः। ततः समागतातस्यसेनासा वाहिनी निशा। संख्यामार्गमतिक्रांता गजवाजिविराजिता। तस्यप्रधानपुरुषाः करा
जागतइत्यपि। विचारव्याकुलाः सर्वे बिल्वमन्वमुपागताः। तत्रराजानमासीनं विनयानतकंधरं। विलोक्यविस्मयापन्नाकिमभू
दितिप्रोचुर्बुधाः ३० क्रूरोयंपापनिरतः पुराद्यप्रातरंततः। अधुनासत्त्वमापन्नः किमित्याश्चर्यसंयुताः ३१ ततस्तेसत्वसंपन्नाः संनि
धानेनभूपतेः। नतास्तेभूपतिंप्राहुः गंतव्यमितिसत्वरं ३२ ततस्तानाहभूपालोविस्मयंजनयन्मुदा। श्रूयतांतुसावधानेनकर्तव्य
मथुनोच्यते। ३३ शोभवायेसरस्यात्रेस्यसन्निधानेसदामया। स्थातव्यमत्रनगरंरचनीयंविशेषतः। रत्नमंदिरमत्रैकंकर्त्तव्यमति रामः
सुंदरं। अत्रैवबाणलिंगानिस्थापनीयान्यनेतथा। एतस्यबिल्ववृक्षस्यछायामध्येदिनेरवौ। यावत्तावन्तिमंदिराणिसंतुलिंगानिकोटि ६२
शः। यावतीरचनातत्रतत्तःशतगुणाधिका। अत्रस्यात्तर्हिसंतोषः तन्नतावन्नगम्यते। विश्वकर्मासमायातुरचनांनगरस्यसः करोतु
सत्वरंरत्नैः नानामंडपमंडितं। अधुनाशिवदीक्षार्थंयद्द्रव्यमपेक्षितं। तदानयध्वंयत्नेनत्वरयेत्याहतान्नृपः। ३९ ततस्तद्वच
नंश्रुत्वाराज्ञः क्रूरस्यमंत्रिणः। तदुक्तंसर्वमप्याशुकर्तव्यमितिचोचिरे। ४० ततोनिर्मितमप्याशुनगरंस्वर्गसन्निभं। मंदिरंचमहेश्वा
स्यनानारत्नविराजितं। ततस्तात्वाप्रयत्नेनभस्मनोद्धूलयंतातनुं। रुद्राक्षमालाभरणः तमुवाचमुनीश्वरं। स्वामिन्मध्याह्नगोभानुः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पुण्यकालोयमुत्तमः॥ शिक्षासाधनसंपत्तिः जातेस्याहन्यपोत्तमः॥ ४३॥ स्थापयित्वाततोभक्त्यामूलेबिल्वतरोःशुभे॥ लिंगमनित्ता
निसंपूज्यबिल्वपत्रादिसाधनैः॥ होमंकृत्वाप्रयत्नेनतथाशांभवविद्यया॥ राजेसशांभवींविद्यांददौप्रीतिपुरस्सरं॥ ४४॥ सराजरा
जासंप्राप्यतांविद्यांशांभवींतदा॥ नीरभ्रमेघनिर्मुक्तभानुमंडलवद्बुधाः॥ राहुग्रस्तार्कवद्राजासपूर्वंविद्ययाविना॥ तयाप्यराहुनि
र्मुक्तभानुवद्भूपतिर्बभौ॥ मंत्रिणस्तंनृपंदृष्ट्वातेपिशांभवविद्यया॥ संपन्नास्तस्यभार्याश्चतद्वत्साजोपिकोटिशः॥ ततस्तेनगरंसर्वं
शांकरैःपरिवारितं॥ तत्रशांकरवार्तापिश्रूयतेपिनकैरपि॥ शिवमंदिरसंक्रांतंनगरंसर्वतस्सदा॥ मंदिरंतादृशंतत्रनयत्रशिवमंदिरं
५०॥ दृष्टेपिनगरेतस्मिन्नतिक्रूरापिशांकरः॥ शिवलिंगार्चनपरोभवत्सेवनसंश्रयः॥ दृष्ट्वातंनगरंदूरात्प्रलुलायप्रयात्यपि॥ भय
ग्रस्ताःकृतांतस्यदूतास्सर्वेमहेशदूताः॥ एतादृशोयंमहिमाशांभवानामनामयः॥ अतस्तद्वर्णनेकर्तुंकःसमर्थोभवेद्भुवि॥ तेनराज्ञाधि
नयावदर्जितंपूर्वमादरात्॥ तत्सर्वंप्रददौभक्त्याशांभवेभ्यस्तदाज्ञया॥ शांभवाःप्रत्यहंतेनबिल्वमूलेषुकोटिशः॥ भोजनाद्यैस्तो
षिताश्चप्रत्यहंप्रीतिपूर्वकं॥ ५५॥ तस्यबिल्वतरोरेकःप्राकारस्तेनकारितः॥ परितोयोजनायामोमणिमंडलमंडितः॥ तन्मध्येरत्न
उ॰ नं भवनंयोजनाद्धायितंकृतं॥ तत्रलिंगानिरम्याणिस्थापितानिबहून्यपि॥ ५७॥ रत्नमालापरिक्रांतंतद्वच्छिवमंदिरं॥ रत्नदीपपरिक्रां
तंरत्नभूषणभूषितं॥ उद्द्वारास्तस्यचद्वाराःकोटिशस्तेमनोहराः॥ सायंप्रगेपिनाद्यानिचतुस्तद्दिग्विशालयोः॥ तद्दर्शनार्थमस्माभिर्गं
म्यतेभक्तिपूर्वकं॥ तेनादरःकृतोस्माकंएतेशैवाइतिप्रिय॥ ६॥ एतादृशेनतेनैवराज्ञाभूमंडलेजनाः॥ शैवाःकृतास्तदाकोपिनाशैवो

भुवि दृश्यते ॥ तदा यमालये कोपि नास्ति न श्रूयतेपि च । कोरा श्च स्वर्गमायांति सर्वे तद्देशवासिनः ॥ ६२ ॥ मृगादीनां च का वार्त्ता तस्मि
न्देशे वसतिप्रिया । स राजभूतलं सर्वं देशवमंडलमंडितं ॥ ६३ ॥ तेनापि तन्महाकल्पं सशरीरः समागतः । स राजा दारसहितो मंत्रिभिः स
हसादरं ॥ ६४ ॥ स तेनैव शरीरेण वैकुंठेपि स्थितो मुदा । कल्पमात्रं ततो राजा स्वराज्यमगमन्मुदा ॥ ६५ ॥ एतादृशास्त बहवा स्थिताः पूर्वं न
पोत्तमाः । शांकरानुग्रहादेव सर्वभाग्यसमन्विताः ॥ ६६ ॥ इयं भिल्लसती देवाः दुर्भगा व्याधिपीडिता जीवनं तावदेतस्याः काष्ठविक्रयवा
ह्निना एतन्मरणकाले तु शिवो ह्निष्टपलाशभाक् । करोस्यास्तेन पुण्येन यमेनाप्यर्चिता मुदा ॥ ६७ ॥ इंद्रेणाप्यर्चिता पश्चात्स्वर्गलोकमुप
गता । अत्रेयमागता धन्या पूजितापि मयाधुना ॥ ६९ ॥ अतःपरं विष्णुलोकं प्रयास्यति विमानतः बहुकालमुषित्वा सा तत्र तुष्टा भविष्य
ति ॥ ७० ॥ ततःपरमियं नारी क्षीरसागरकन्यका ॥ भविष्या रूपलावण्यसंयुता भाग्यसंयुता ॥ ७१ ॥ स सागरस्ततां दृष्ट्वा सं तुष्टोपि भविष्य
ति । लक्ष्मी नाम्ना नामकर्म सं करिष्यति शंकरः ॥ ७२ ॥ उमाप्रसादलब्धेयं कन्यकेयं मयेति सः । लक्ष्मीनामांकितां चक्रे तेन सा तितरां वभौ
ततः सकस्मै देयेयं कन्यका कमलानना । इयमाजानदेवानां गणानामपि प्रिया खलु । अतःपरं कर्म देवा तिष्ठंति बहवः खलु । तेषु कस्मै प्र
दातव्या को वा प्रीतो भविष्यति ॥ ७४ ॥ श्रेष्ठो नारायणस्तेषु कर्मदेवेषु तो मया । तस्मै देयेयमिस्येव तस्मै दास्यत्यसंशयं । सा तेन परिपीत
पि क्रियत्कालं यथेच्छया । उषित्वा तातसदने पुनर्विष्णुसमन्विता ॥ ७७ ॥ नारायणा स्परमयी सा लक्ष्मी लक्षणान्विता । तन्नामानि भविष्यं
ति बहूनि विविधान्यपि ॥ ७८ ॥ इंदिरा कमला पद्मा श्रीरित्यादीनि भो बुधाः इदं भाग्यं भवेद्यास्या पतिसांगसंगमात् ॥ ७९ ॥ शिवलैंगद्यफल

।। राम ।।
।। ६२ ।।

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भोजनमनोहरः शांकरउवाच॥ इति ब्रह्मवचः श्रुत्वा तत्सभानिलयासुराः॥ अतिविस्मयमापन्नाः शिवध्यानरतास्तदा॥ तथा
च शिवनैवेद्यफलभोजनपुण्यतः॥ रूपं संवर्धते भाग्यं नत्प्रसादस्य तादृशं॥ अतः परं किमेतस्य वर्णनीयं फलं मया॥ शिवार्पितस्यनी
रस्य फलस्यापि विशेषतः॥ भोजनेन विनष्टानि नैवेद्यस्य महेश्वरे॥ अर्पितस्याशु पापानि धर्माश्च समुपागताः॥ अनेकजन्मतपसा शि
वनैवेद्यभोजनं॥ आप्यते दुर्लभं पुंसां देवानां च विशेषतः॥ ८३॥ शिवनैवेद्यपत्रस्य महिमा वर्णितामया॥ अनंतानंतु संपूर्णः पूर्वोवाग्वि
षयोपि नः ८४ इति तद्वचनं श्रुत्वा सर्वविप्रापि भवाप्यतं॥ सिद्धलिंगार्चनं कर्तुं चकार मतिमादरात्॥ इदमेतादृशं लिंगं सर्वमंगलदायकं
पूजनीयं प्रयत्नेन देवानामपि दुर्लभं॥ अस्मिन् लिंगफलं नीरं मन्नैवायत्समर्पितं॥ तद्भोजनेन भोग्यो निभविष्यंत्येवकोटिशः॥ ८५ शिवउ
वाच॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा गंधर्वनगराधिपः तल्लिंगपूजनोद्युक्तः सर्वसाधनसंयुतः रत्नादिभिः समभ्यर्च्य सायंकाले मुहुर्मुहुः॥ रत्न
दीपप्रभाकूटैः पूजयामास सादरं ८६ ततस्तद्दारानाद्दूयनाट्यार्थं लिंगमंदिरे योजयामास ते सर्वे नाट्यविद्याविशारदाः॥ तेरवगानमा
रब्धं नाट्यं कृत्वा पुनः पुनः॥ रुद्रवीणां समादाय प्रत्येकं लिंगमंदिरे ८७ रुद्रवीणाध्वनिं श्रुत्वा पवनाघातजं मुहुः॥ संतुष्टास्ते दुर्लभोयं ध्व
निरित्यादुरादरात्॥ प्रार्थनातेः कृतास्तत्र नाट्यांते मुहुरादरात्॥ अस्मासु रुद्रवीणात्वं भवत्विस्यति भक्तितः॥ ततः परं स सिद्धेशः स्वरूपे
णाभ्यभाषिवे॥ तथास्त्विति वरो दत्तः तेन जातास्तथैव ते ८८ ते सर्वे रुद्रवीणात्वं प्राप्यात्र मम मंदिरे॥ तिष्ठंति गिरिजे पश्य शृणु तध्वनिमा
दरात्॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा गौरी संतुष्टमानसा॥ विहारनिरता जाता तद्ध्वनिश्रवणोत्सवे॥ वसंतोत्सवसंपन्ना कस्तूरीकर्दमादिभिः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

समाक्रांतामहेशोपितैराक्रांतौ मुहुर्मुहुः॥ ९८॥ सरः परं समासाद्य फुल्लराजीवराजितं मणिसोपानसंबंधं जलक्रीडां चकार सः

सजलक्रीडया श्रांतः तत्रैव मणिमंटपे रत्नसिंहासनाक्रांते स्थितो गिरिजया सह १०० ततो दिव्यदुकूलानि परिधाय महेश्वरः अं

बया सह दिव्यैश्च भूषणैर्भूषितः शिवः १ अंगरागं चकाराशु घनसारद्रवादिभिः स्रजं गौरी तेनैव मंगलापति संयुता ततः प्रासा

दमत्यच्चं कुंदमंदाररंजितं॥ तेरवरचितं प्रापयोजनार्बुदमुन्नतं॥ ३॥ तत्र स्थित्वा महादेवस्तया गिरिजया सह रेमे स परमानंदं विग्र

हो मुहुरादरात्॥ ४॥ पापारण्यदवानलो जनिजरासंसारहालाहलो रोगोद्यत्पतंग ...नलिकासंघातकोलाहलः दुष्टारिष्टसद

र्पसर्पकुहरापाराचलानंदलः कालः कोपि किलाप्यहो मपि कथया कालकालस्य सा १०५॥ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिम

वत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे शिवगौरीसंवादो नाम त्रयोविंशोध्यायः॥ २३॥ ॥ श्रीशिवाय नमः॥ ॥ व्यास उवाच॥ तत्र

सिंहासनासीनं महेशानमुमा मुहुः आलिंग्यालिंगनैस्तुष्टमष्टमूर्त्तिमुवाच सा १ श्रीपार्वत्युवाच॥ भगवन्सत्यलोकोपि त्वया सृष्टो

महाप्रभो॥ तस्य लोकस्य महिमा महानेवानुवर्त्तते॥ तन्निवासस्य हेतुस्त्वं तस्य लोकस्य कस्त्वया॥ पालनाय नियुक्तोस्ति तेन पुण्यं च किं

कृतं २ इदं सर्वं विशेषेण श्रोतव्यं फाललोचन॥ कियत्कालमवस्थानं तत्र तस्य भविष्यति ४ इति तद्वचनं श्रुत्वा मधुरं च मनोहरं शंकरो

पि सुधारूपां गिरमाह शिवां प्रति ५ शिव उवाच सत्यलोकोपि दुष्प्रापः सर्वेषामपि सर्वथा सुमेरुमध्यभागस्थः सद्विलासाश्रयः पु

रं ६ तस्मिन्लोके मनोज्ञानि वनानि सवनान्यपि जलकल्लोललोलानि विमलानि सरांस्यपि ७ उत्फुल्लानि सरोजानि सर्वदा तेषु सं

राम ६५

स्फमे॥ मंदारतरवस्तत्र कोटिशः कमलानने॥ ८ यामंगलानिभवंत्येव तत्रापि संति गिरिजे रत्नमंदिरकोटयः। तेषु तिष्ठंति लिंगा
नि मनोज्ञानि मनोरमे॥ ९ तदालोकनमात्रेण शुभवृद्धिः प्रजायते। तस्य जयामंगलानि भवंत्येव प्रतिक्षणं १० तत्र न क्षुधया पी
डा तृषया वा वरानने॥ तत्र स्थित्वा पुरा गौरी विहारायमया तदा॥ ११॥ आगतं नंदिकेशेन कैलासात्त्वरया शिवे। कुत्र क्रीडति देवेशः शि
वइत्याकुलस्तदा॥ १२॥ तत्र सिंहासनारूढं वदंबंदीगणस्तुतं मनोज्ञवंगौर्याघावापीसंस्क्तमादरात्॥ आगत्य दंडवन्नंदी प्रण
तो भक्तिपूर्वकं। विनयावनतः प्राह कृतांजलिपुटः शिवे॥ १४॥ नंदिकेश्वर उवाच॥ भगवन्देवदेवेश सर्वलोकमहेश्वर। कोयं विला
सो भगवंस्तत्स्थानमिदं कथं॥ १५॥ यादृशी रचना शंभो कैलासद्वारमंदिरे। न तल्लोद्ध्वेशकोद्ध्वेशकोद्ध्वेशोप्यत्र शंकर कैलासा
पवने शोभा सा शोभा भुवनेषु ना। तत्र मंदारतरवो जायमानाः फलान्विताः। मंदारांकुरसंजातफलानां गणना पिना। प्रसूनैः सह
जायंते मंदारांकुरकोटयः॥ १८ तदंकुरफलस्यापि यो रसः स सुधारसं॥ तिरस्करोति सहसा तन्माधुर्ये कवर्तते॥ १९ तदंकुरप्रस
नानां गंधलेशोपि वस्तुतः कस्तूरीगंधसंदोहतिरस्कारकरः खलु २० कुंदादीनि प्रसूनानि भवंत्येव प्रतिक्षणं। तदुत्पन्नैः कदापीशो
प्रतिबद्धासनं वेथा॥ २१॥ अन्येषामपि पुष्पाणां धारारूपा ऊर्निः खलु। अखंडविल्वपत्राणि जायंते पितदंकुरैः। बिल्वांकुरैः समागत्य
शिवलिंगस्य पूजनं। क्रियते बिल्वपत्राद्यैः तद्दृतीवमनोहरं २३ मरंदधारासिक्तानि शिवलिंगानि कोटिशः। बिल्वादिभिः पूजितानि
प्रसन्नानि महेश्वरः २४ तल्लिंगदर्शनासक्ता मनोन्यत्र न यात्यपि। तदालोकनं नेयानि दिव्यानीति मतिर्मम तस्मिन्नुपवने शोभा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यासात् त्रिविषया कथा ॥ वनञ्चो भ्राम हारिद्रवभ्रुताभिः शुभदायिनी ॥ भृंगैः पिकैः शुकैर्हंसैः चकोरैरपि सारसैः ॥ रत्नाकारै रपा
रैस्तैर्व्याहृतं वनमीश्वर ॥ २७ ॥ सुवर्णविर्णोवर्णानां कदलीनां फलैरपि ॥ अपारैर्व्यावृतं शंभो तद्धि भव्यावृतं वनं ॥ तत्र स्वादु द्राक्षा जायंते सु
धाफलसमन्विताः ॥ तद्रसादधिकः कोपि रसस्तत्र मधुरापिन ॥ सहकारांकुरैरेवं सहकारफलान्यपि ॥ परिपक्वानि जायंते भक्ष्यं नं च न
दृश्यते ॥ ३० ॥ मुक्ताविद्रुमवल्लीनां अंतस्तत्र सेने वर्धा ॥ सुष्पासारा सर्वदायि सहपुष्पोच्चयाः शिव ॥ ३१ ॥ नीलरत्नलतानीभिः कारः कृत
स्याद्दलिमंडलैः ॥ नैपि गायंति नामानि मधुराणि तव प्रभो ॥ इदमेतावदीशानकैलासनगराद्बहिः ॥ नगरांतरश्च्रो भातुं न मनोगोच
रा प्रभो ॥ ३३ ॥ तत्तादृशं स्थलं त्यक्त्वा किमत्र स्थीयते प्रभो ॥ इदं हा रविहारार्थं कथं वा स्थलमीश्वर ॥ ३४ ॥ मम माधत्र रुचिर्नेश तव किं वा
रुचिः शिव ॥ लोके रुचिकरं वस्तु तादृशं नैव दृश्यते ॥ यादृशं शंकरावासे कैलासे सुखमीश्वर ॥ तज्जातीय सुखस्यापि नात्र संभा ॥ रामः ॥
वना खलु ॥ ३६ ॥ यदसंभावितं लोके तत्सर्वं तत्र शंकर ॥ अतः कथं वा तत्त्यागमतिः परमसुंदरो ॥ ३७ ॥ तत्र यद्रत्नसदनं कैलासद्वारि ॥ ६५ ॥
दृश्यते ॥ तद्ब्रह्मांडेन कुत्रापि तत्लोक्यं शोपि कुत्रचा ॥ तत्रस्थितिर्महादेव न वयोग्यपि मे मतिः ॥ अयोग्यास्थितिरत्रेति त्वयापि ज्ञाय
ते प्रभो ॥ नायं विज्ञापितो कर्तुं अधिकारी तथापि किं ॥ विज्ञापनेयं हृदयस्थापना या धियेतिष्ठतु ॥ ४० ॥ किं चानुग्रहपात्रापि भुवनानि चतु
र्दश ॥ नवतानि विचित्राणि रम्याणीत्यपि मन्महे ॥ ४१ ॥ तेषु सर्वेषु भव्येषु भुवनेषु शुभावहं ॥ कैलासभुवनं मन्ये भवानीरमणप्रभो
४२ ॥ श्रीव्यासः ॥ इत्याकर्ण्य वचस्तस्य प्राह गौरीमनोहरः ॥ संतोषं जनयन्नेव घनगंभीरया गिरा ॥ ४३ ॥ ॥ श्रीसदाशिवः ॥ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सत्समुक्तं त्वयानंदिन्नत्रार्थे विस्मयापिन॥ कैलासादधिकः कोवा देशोदेशेषु विश्रुतः॥४४॥ सैनेवतपसाप्राप्यघोरेणाप्यमितेन
वा॥ नान्यैरपीतिलोकेषु कैलासः परमो मतः॥ नंदेवेषु यथा देवो महद्यो ह्यधिकस्तथा॥ तथा सर्वेषु देशेषु कैलासस्त्वधिकाधिकः॥ य
थागोक्षीरमधिकं क्षीरेषु विविधेष्वपि॥ तथा०॥४७॥ मधुरेषु यथा श्रेष्ठा मधुरा सितशर्करा॥ तथा०॥४८॥ यथा घृतेषु सर्वेषु गोघृतं सु
मनोहरं॥ तथा०॥४९॥ परमान्नं यथान्नेषु सर्वेष्वप्यधिकं श्रुतं॥ तथा०॥५०॥ तं यथा तरुषु सर्वेषु श्रेष्ठो बिल्वतरुः श्रुतः॥ तथा०॥५१॥ यथा
फलेषु सर्वेषु श्रीफलस्य फलं वरं॥ तथा०॥५२॥ यथा सर्वेषु वस्त्रेषु दुकूलं चित्रितं वरं॥ तथा०॥५३॥ भूषणेषु यथा श्रेष्ठं भव्यं रुद्रा
क्षभूषणं॥ तथा०॥५४॥ अंगरागेषु सर्वेषु श्रेष्ठा भूतिः श्रुतिश्रुता॥ तथा०॥५५॥ यथा नरेषु सर्वेषु शंकरः पुरुषोत्तमः॥ तथा०॥५६॥
यथा नारीषु सर्वासु नारीरत्नं गिरींद्रजा॥ तथा०॥५७॥ यथा तीर्थेषु सर्वेषु शिवलिंगापरंपरा॥ तथा०॥ सरोवरेषु सर्वेषु यथा रुद्र ७० ग
सरोवरः॥ तथा०॥५९॥ यथा पुरेषु सर्वेषु परं काशीपुरं वरं॥ तथा०॥६०॥ यथा वापीषु सर्वासु ज्ञानवापी मनोहरा॥ तथा०॥६१॥ मुक्तिमं
विश्वेश्वरं टपमुत्कृष्टं मंटपेषु यथा मतं॥ तथा०॥६२॥ यथा वैश्वापरं लिंगं लिंगेषु श्रेष्ठमुच्यते॥ तथा० यथा मूर्तिषु सर्वेषु दक्षिणामूर्तिरुत्तमा॥
तथा०॥६४॥ यथा गिरिषु सर्वेषु श्रेष्ठो हिमगिरिः स्मृतः॥ तथा०॥६५॥ यथा नदीषु सर्वासु नर्मदा नर्मदा सदा॥ तथा०॥६६॥ यथा
मुनिषु सर्वेषु श्रेष्ठः कलशसंभवः॥ तथा०॥६७॥ यथा सर्वेषु मंत्रेषु शिवपंचाक्षरः परः॥ तथा०॥६८॥ शिवपूजासाधनेषु बिल्वप
त्रं यथा वरं॥ तथा०॥६९॥ यथा वेदेषु सर्वेषु रुद्राध्यायः परः स्मृतः॥ तथा०॥७०॥ यथा सर्पेषु सर्वेषु सहस्रफणिरुत्तमः॥ तथा०॥७१॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सभाचतुष्पदांमध्ये प्रसिद्धो वृषभेश्वरः। तथा०॥ यथाविद्यासुसर्वासु शिवविद्यावरास्मृता। तथा०॥७३॥ यथाभोज्येषुस
र्वेषु शिवनैवेद्यमुत्तमं। तथा०॥७४॥ यथागृहेषुसर्वेषुश्रेष्ठंमंतर्गृहं मतं। तथा०॥७५॥ मंदिरेषुयथाश्रेष्ठं रम्यंशंकरमंदिरं। तथा०
७६॥ उत्तमांगंयथांगेषुशिवानंतिकेषांकितं। तथा॥७७॥ कुमारेषुयथाश्रेष्ठः षण्मुखः श्रुतिषुश्रुतः। तथा०॥७८॥ लोहमध्ये
यथाश्रेष्ठं कांचनंशैलजाप्रियं। तथा०॥७९॥ ब्राह्मणेषुयथाश्रेष्ठः शांभवोब्राह्मणोत्तमः। तथासर्वेषुदेशेषुकैलासस्त्वधिका
धिकः॥८०॥ यथारत्नेषुसर्वेषुश्रेष्ठश्चिंतामणिस्मृतः। तथा०॥८१॥ यथामृहेषुसर्वेषुश्रेष्ठःसोयंसुधाकरः। तथा०॥८२॥ पाव
नेषुयथाभस्मभुक्तिपावनोत्तमं। तथासर्वेषुदेशेषुकैलासस्त्वधिकोत्तमः॥८३॥ कैलासतुल्यः कुत्रापिवेदेष्वपिनदृश्यते
तथाप्यधिकमस्तीतिवक्तापापकुलाकुलः॥८४॥ संनिधिःसर्वदायत्र ममतस्मात्किमुत्तमः। कैलाससन्निधिर्नित्यंतेनास्त्यवधि रामः
कःस्मृतः॥८५॥ विचित्रारचनास्तत्रबहुलांतागोचराअपि। ततस्तत्रसुखंयावत्तावदन्यत्रकुत्रवा। सर्वोत्तमःसकैलासस्तत्ररमेरमतेम ६६
नः॥ तत्रानंतानिरम्याणिवस्तूनिविविधान्यपि। रहस्यमन्यद्वक्ष्यामियत्ररमेरमतेमनः। नदेवविद्धिनंदीशकैलासइतिसादरं॥८८॥
गौरीशरीरेरमतेममचित्तमनुत्तमं। कार्श्यांशांभवेचित्तेपितद्वत्यत्रनसर्वथा। निषिद्धफलंमन्येकेवलंशांभवेमनः। तत्रानंदोय
भातद्वदानंदोयत्रकुत्रवा। कल्प्यतेबहुधापूजाशांभवेनप्रतिक्षणं। प्रतिक्षणंविशिष्टंचक्षणदासामनोरमा॥९१॥ तत्रनमनोविभु
तयाज्ञातंतत्रशिवालयः। परार्ध्ययोजनायामःकल्पितोरत्नमंडितः॥९२॥ रत्नप्राकारसंवीतोरत्नमंदिरमंडितः। रत्नद्वारार्बुदाकी

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पोमे केकैतत्रमंदिरं। तत्रापि कल्पतरवः प्रसूनसमलंकृताः। अर्पिताः कोटिशस्तेन कल्पिताः शिवमंदिरे। तत्कल्पतरुमध्य
स्थं रत्नसिंहासनं वरं। कोटियोजनविस्तीर्णं कल्पितं तावदायतं॥ २५॥ तदग्रे कल्पितं तेन पुष्पशय्या मनोहरा। तत्रास्थितमुमा
कांतमाश्चिंतयति सादरं॥ २६॥ नव्यचित्रदुकूलानां पुंजैराविष्टितं मुहुः। नानापरिमलद्रव्यरससारागानुरंजितं॥ २७॥ दिव्याभर
णासकीर्णस्त्रिति किंचिद्विराजितं। रत्नकेयूरनिकरकांतिरंजिविराजितं॥ २८॥ रत्नांगदाबुदाकीर्णनत्कांतिलिकराश्रितं॥ रत्नो
त्तमपरिक्रांतकटिसूत्रविराजितं। दिव्यरत्नांगुलीयानां सहस्रपरिसमन्वितं॥ अपारतारहाराणां विहारैश्च विराजितं॥ १०॥ मणि
व्रजसमाकीर्णकर्णाभिरवाभूषितं। रत्नरत्नसमाकीर्णकोटीरगणराजितं। नूपुरैरप्यपारैर्मासदारपरिवेष्टितं। धूपैर्विचित्रैर
गुरुप्रभवैरपि धूपितं॥ २॥ रत्ननीराजनभ्राजद्विराजितमुमापतिं। दिव्यपक्वान्नगिरिभिः शर्करापर्वतान्वितैः॥ ३॥ दिव्योज्यनाहि
नायुक्तैः संतोषयति मां मुहुः। सूपशाकगिरिव्रातसमेतोदनपर्वतैः॥ मध्वाज्यवाहिनीयुक्तैस्तोषयत्यनुवासरं। सुधाफलैरपारै
र्मा विविधैर्मधुरोत्तमैः। संतोषजनयत्येव सुधाधाराभिरादरात्। तांबूलपर्वतान्येव पूगपर्वतसंकुलान्। मुक्ताचूर्णान्वितान्
दिव्यान्प्रयच्छति यथेच्छया। एलालवंगगिरयः खदिरागिरयोपि मे। एवं प्रतिक्षणं तेन मानसं मम पूजनं। करोति प्रत्यहं भक्त्या
नृत्यत्यग्रे यथेच्छया॥ पंचामृतप्रवाहैर्मामभिषिच्य मनोहरैः। एवं पूजाविधानेन कल्पितं मां भवे नमे। तच्चित्तेयादृशं सौख्यं तन्नलक्षांपि
मनोहरा मंदिरं त्वां करावारं दृश्यते नेदिकेश्वर। समुद्रसदनं सत्का धनधान्यादि सिंनिरः। अन्यत्र याति किं लोके तथा तत्पज्यतेकथं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

णोयंसह विहारार्थं पुष्पप्रासारकल्पना। क्रियते तेन सततं तं तं सोगमतिरेव नः। ११२। शरीरेयादृशी श्री तिर्मदीयेसमस
र्वधा। ततोप्यत्राधिकाश्रीतिः शांभवे विग्रहे सदा। तेन कुंजाव्यपारापि मंडितानि मनोहरैः कल्प्यंते मणिभिर्दिव्यैर्मुक्ता
जालांवितान्यपि। ११४ सुधाकरकराकारैरत्नैरेरपि चामरैः। चारुचामीकराकारदंडमंडलमंडितैः। निरंतरं शांकरानित्यंमम
सेवां करोत्यतः। रम्यं शांकरमेवात्रशरीरंममसंमंदिरं। किं कैलासेनकाशीवा किं गौर्यामंदरेणवा। शरीरं शांकरंमन्येरत्नमंदिरमंदि
रं। प्रतिक्षणं तेन पूजा तथा विविधसाधनैः। क्रियते तादृशी कुत्रपूजोपकरणानितैः। मरंदरससंकीर्णकुसुमासारकल्पना। क्रि
यते तेन सान्येन कल्पनीया कथं मम। तादृशः शांकरो वीरः कलोकोऽस्मिन्भविष्यति। ह्निासत्कधनानंदिन् ततस्तूष्णीं संशयः
एतावत्कालपर्यंतं त्वया पूजाकृतामम। परंतु न तथा पूजा कृता ज्ञातापि मे ध्रुवं। अधुनागम्यते नंदिन्नूरवीरो मनोहरः। तत्रास्ति
शांभवः कश्चित्तेन ध्यानं कृतंमम। आसाय्य तत्र विभ्रमभंगो यसिह विशेषतः। प्रतिक्षणं मम पारार्थिः पूजाभिः परिवेष्टितः वसा
मि परमानंदसागरः करुणाकरः। सायंकालेपि पूजां मे सकरिष्यति सादरं। महानिशि महापूजां सकरिष्यति सादरं। ततः पर्यं पु
ष्पशय्यां कल्पयिष्यति मे परां। रत्नप्रासादमध्यस्थमंदिरे रत्नसुंदरे। विहारसाधनैः सर्वं कल्पयिष्यति भक्तितः। रत्नदीपाः सु
धाधाराफलसारा मनोहराः। पुष्पसाराः कल्पनीया मे ह्यता मनोहराः। २७। ततः परं सविरतो विहारनिरतमयि। निद्रामुद्रा
न्वितः सोपि भविष्यति कथंचन। इदानीं तु त्वया नंदिकैलासं प्रति सत्वरं। गंतव्यं रक्षणं कार्यं कैलासद्वारमंदिरे। १२९ पुनरप्यमता

७० नु
रामः
९६

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मृतामृतामृतनामामृतपानलोलुपा॥ रसना शिवकीर्त्तनोत्सुका शिवगंगेव पुनाति मानसं॥२४॥ ॥इति श्रीस्कांदे मह
पुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे शिवगौरीसंवादो नाम चतुर्विंशोध्यायः॥२४॥ ॥श्रीसांबशिवार्पणमस्तु॥ ॥व्यास
उवाच॥ ॥इत्युक्त्वा श्रीमहादेवदेवदेवः शिवायुतः॥ प्रापशैवमनोरूपं मंदिरं सर्वसुंदरं॥१॥ तेन ध्यातो महादेवः सर्वदेवशिरोमणिः॥
अनंतवेदवेदांतवंद्यपादनिषेवितः॥ सेवितः परया भक्त्या गणैरगणितैरपि॥ वृंदारवृंदसंदोहैरमरैरभिवंदितः॥३॥ तुषारगिरि
संकाशवृषभारूढविग्रहः॥ रत्नछत्रार्बुदछाया समाछादितवाहनः॥४॥ अपारचामरोद्धूतवातपातनिषेवितः॥ गौरीरम्यांगसं का
गेन सर्वमंगलसंयुतः॥ स्वमनोमंदिराधारमपारमणिमंडपं॥ पुष्पोच्चयसमाकीर्णं स्थितमीशमचिंतयत्॥६॥ तत्रोपहाररत्ना
द्यैः संतुष्टः पुष्पपूजया॥ दिव्यनाट्यगनानाद्यविलोकनरतं मुहुः॥ अपाररत्नहाराणि तोलति तेन्नतान्यपि॥ आयांतं वृषभारू
ढं चिंतयामास शंकरं॥ प्रतिद्वारमहेशाय कल्पितातेन सादरं॥ पूजोपकरणं तावद्यावत्तातुष्टधीर्भवेत्॥९॥ अवतीर्य वृषाधीशा
त्त सोपानमार्गतः॥ रत्नसिंहासनासीनं चकार मणिमंदिरे॥ मधुपर्कादिकं सर्वं तेनाशु परिकल्पितं॥ गोक्षीरवाहिनी तेन स्नानार्थे
मपिकल्पिता॥ घृतांभोधिः कल्पितोपि दधिसारांबुधिस्तथा॥ शर्करागिरयस्तेन स्नानाय परिकल्पिताः॥ तदाफलरसांबोधिः तदर्थं
कल्पितस्तदा॥ गंगाप्रवाहाः शतधा कल्पितास्तेन मूर्द्धनि॥ अपाररत्नकलशैलवोष्णाजलपूरितैः॥ स्नानं प्रकल्पयामास सांबाय स
तुशांभवः॥ ततः परं दुकूलानि कल्पितान्यमितान्यपि॥ ततोनंतमणिश्रेष्ठमहासिंहासनं परं॥ कुंदादिपुष्पसंकीर्णं कल्पयामास स

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

द्रा॥त्रिपुंड्रं कल्पयामास चंदनैरनुलेपनैः॥ अपाररत्नाभरणैः भूषयामास शंकरं॥ धूपयामास धूपैश्च दीपयामास दीपकैः॥ दीप
मालाः कल्पिताश्चपरितः शतशो जनैः॥ सूपोदनादिराज्यस्य वाहिन्याः परिवेष्टिताः॥ शाकपर्वतसंकीर्णाः कल्पितास्तेन सादरं
ततः पक्वान्नगिरयः कल्पितास्तेन कोटिशः॥ शर्करागिरिसंयुक्ताः परमान्नस्य वाहिनी॥ कल्पितास्तेन महतीः मधुरा घृतवाहिनी॥
२०॥ सुधामधुप्रवाहाश्च कल्पितास्तेन कोटिशः॥ नारिकेलांबुवाहिन्यस्तेन संकल्पितास्तदा॥ ततश्चाग्नितांबूलदलपर्वतप
रूपकः॥ मुक्तादिसमाकीर्णाः चूर्णपर्वतसंयुताः॥ एलालवंगकर्पूराः कस्तूरीरवदिराचलाः॥ कल्पितास्तेन छत्राणि विचित्राण्य
मितान्यपि॥ कल्पितानि प्रयत्नेन चारुचामरकोटयः॥ सुगंधवातास्तेनाशु कोटयः परिकल्पिताः॥ दर्पणान्यपि तेनैव रम्याणि वि
विधान्यपि॥ चंद्रमंडलतुल्यानि शंकरायार्पितान्यपि॥ शंकरार्थे सनाद्यार्थं तूर्णमस्सरसांगपानूं॥ कल्पयामास निपुणः कोटि रामः
शोऽपि मनोहराः॥ रत्नदंडांकितानंतरत्नछत्राणि शांभवः॥ अपारचामरोपेताः पुष्पकल्पस्य दृष्टधीः॥ प्रतिक्षणं पुष्पवृष्टिं मंदार ६८
कुसुमोत्करैः॥ कल्पयामास संबायशंकरः सादरं द्विजाः॥ एवं तत्कृतया सांबपूजया परयातया॥ संतुष्टः प्राह तं साम्य वचनेन मधु
रेहरिः॥ २९॥ शिव उवाच॥ ॥कृतं यत्पूजनमिदं मह्यं शांभवपुंगव॥ तेन तुष्टोऽस्मि सद्यस्त्वं वरं वृणु यथेच्छया॥ ३०॥ इत्युक्तस्तद्वचो
वीचीसुधाधारापरिप्लुतः॥ समुद्यतस्तुतिं कर्तुं प्रहृष्टः शंकरो द्विजः॥ ३१॥ शंकर उवाच॥ नमो नमस्ते रुद्र नमो नमस्ते नमो नमस्ते
गिरिजासहाय॥ मत्कं जयानामय मामवावगतिस्त्वमेवासि ममेंदुमौले॥ ३२॥ त्वं कालकूटादिविषाण्यवानि दुःखानि सर्वाणि सुरा

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Digitized by eGangotri

सुराणां॥ दूरीकरोषि त्रिजगज्जनित्रीं गौरीं न वा धींगमनंगशत्रो॥ ३३॥ यामंगलामंगलसत्रसंगः संशंगभंगाय करोपि नासी
त् सततावदातमुस्मृतएवशंभो शुभानि संततसुतरां तनुतानि॥ ३४॥ संतानसंघातसमोहवृद्धिः समृद्धिरीशानपदे स्मृते मे॥ संभाविता
तातविमुक्तिरंते निरंतरायासुरवृंदवंद्या॥ ३५॥ यत्ते महादेवपदारविंदमानंदधाराबुदसुंदरं मे॥ आनंदमत्यद्भुतमातनोति संदर्श
नात्स्वपिनाकपाणे॥ कल्याणराशिः समुदेति वृद्धिं नश्यंति महापातकपर्वतोपि॥ आनंदगंगाविनरंगभंगसंगेन सिक्तं कुरुते मनो मे॥ ३७॥
सपारपुण्यानि फलानि मुख्यानि तपांसि दानानि अमितानि तानि॥ आनंदगंगावृद्धिसमृद्धमतिप्रवृद्धाममचंद्रमौले॥ ३८॥ त्वत्पाद
पद्मस्मरणेंदुधारा ध्यानंदधारां तनुते विचित्रां॥ त्रिणेत्र तत्सात्र महत्पवित्रं तन्नेत्र संसर्गविधूततेत्रं॥ यत्पादसेवानिरताद्भुतार्थाः सुरेंद्र
लोकादिपदार्थमात्रं॥ वांछां न कुर्वंति सुमेरुहस्तो हस्तेन किं वा यवसं विधत्ते॥ त्वत्सेवया केवलमिंदुमौले लक्ष्मीः पुरो धावति वंदिरूपा
वापीचवापीरमणं विहाय द्युमासहाया स्मरणानुरागो॥ योगैर्न योगैरपि सागरांतमहीप्रदानैरपि गोप्रदानैः॥ सुखान्यपाराणि न
चंद्रमौले त्वत्पादुकाराधनहेतुकानि॥ अपारसंसारमहांबुराशि विशोषणाय स्मरणं तवैव॥ महाग्निकल्पसतिपातकाग्निधाराध
रत्यतदुमासहाय॥ ४३॥ ममत्वदीयश्चरणाः प्रभूतमैश्वर्यमाकल्पमनन्यलभ्यं॥ संपादयत्येव विमुक्तिमंते किमन्यदत्रापि वरायपसे
ग्यं॥ ४४॥ यस्मादिहामुत्रसुखप्रवाहस्त्वत्पादपद्मानुविलोकनेन॥ अतः किमन्यद्वरणीयमद्य यद्यस्ति तन्मे वद सावधानं॥ स्वर्गापव
र्गप्रदमित्येवमि निधानदानक्षममित्यवैमि॥ त्वत्पादुकाध्यानमतामहेशा किं देयमथास्ति जगत्त्रयेपि॥ अतः परं केवलमिंदुमौले त्वत्पा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रपद्मस्मरणानुरक्तिः॥ विरक्तिरप्यंबुजलोकवासेप्यस्तसंसारेस्मरमामनाथं॥ अनाथनाथस्त्वमुमासहायमोमेधनाथं शरणा हरि
गतत्वां॥ प्रपन्नमंदारहरामरेशत्वयासनाथं कुरुमामनाथं॥ ४८॥ यत्तेपदांभोरुहमंबुजादिमनःसरोजासनसन्निविष्टं॥ तत्कष्टना रामः
शायसमर्थमेवस्मृतंकदाचिन्मरणक्षणेवा॥ ४९॥ अर्थेंदुमौलेमरणक्षणेमेविभूतिरुद्राक्षविभूषणस्य॥ त्वत्पादपद्मस्मरणानुरागो ६९
भवत्वयंतातत्वप्रसादात्॥ ५०॥ तातस्त्वमेवासिममेंदुमौलेमाताभवानीभुवयोःप्रसादात्॥ महेश्वराराधकसंततिर्मेसदाप्रवृद्धास्त
वरोयमेकः॥ मत्संततिः शंकरपूजनेनदिनेदिनेवृद्धिमुपैत्वनित्यं॥ करोतुगौरीरमणांघ्रिपूजांप्रजाधनप्रापणहेतुभूतां॥ लोकेमहेशा
र्चकपादुकार्चाधनार्जनासक्तधियोमहांतः॥ सुखानिभुक्त्वासुकृतैरुदारैःकुमारैरपिभाग्यवंतः॥ अनंतकल्याणपरंपरायांनिदानं
मोक्षास्मरणंवरेण्यं॥ तदेवतावन्ममसर्वदास्तुमत्प्रार्थनीयंचतदेवशंभो॥ ५१॥ शंभोभवानीरमणप्रभोमांतद्दासदासादिपरंपरायां
विलोकयत्वापाहिकृपानिधानगतिस्त्वमेवासिममेंदुमौले॥ ५२॥ त्वमेवमातासिजगज्जनित्रीप्रियेमहेशस्यपितात्वमेव॥ महेशतस्मा
दवहीनबंधोदयारसार्द्रक्षितप्रसारैः॥ ५३॥ अपारपापप्रलयानलस्त्वंत्वत्पादपद्मस्मरणंक्षणंवा॥ अक्षीणपुण्याभवतोनलभ्य
स्त्वमीशतेपादमनुस्मरामि॥ श्रीकालकालहृदयेकरुणामिनित्यं त्वांकालकालमहिलेकलयंतुनेत्रे॥ मच्चित्तमस्तकभुवयोश्चरणार
विंदे वंदेमुहुर्मुहुरहंविजहामिमोहं॥ हेभूतनाथभगवन्गिरिजासहायहेगौरिदेविगिरिजेशिववल्लभेमां॥ पाहिस्मरांतकयमांतक
चंद्रमौलेपाहिस्मृतापिमधुकैटभहंत्रिधात्रि॥ ५४॥ पाहिप्रभोभवभयापहमोहघ्नोपाहित्रिलोचनसुरासुरसार्वभौम॥ पाहिप्रबोध

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जननिभ्रुउयावसानश्रीफालले चनविहारीविनोदलोले॥ ६०॥ पाहिप्रपन्नसुरलोकविलोकनेनत्कृत्वासुरारिविलयं करुणानिधा
न॥ पाहिस्मरारिकरचारुविचारितांगि श्रीमंगलसकलमंगलदानलोले॥ ६१॥ पाहिप्रसीदशिवभक्तमनन्यधन्यमान्यंमदन्यमपि
धन्यमनन्यचित्तं॥ पाहिप्रसादसुमुखैः करुणाकटाक्षैः दासायपीप्रयपातपापविनाशदक्षे॥ ६२॥ पाहित्वमेवगतिरित्यनुवारमीश
त्वत्पादपद्मभजनं करवाणिवाणि॥ सेषाममस्फुरतुपाहिशिवभवानित्वत्पादपद्मभजनेमतिरस्तुनित्यं॥ पाहिस्मरारिहृतेत्वरणा
रविंदमंदारकुंदनवबिल्वदलादिपूज्यं॥ पाहिस्मरामिगिरिराजसुतेत्वदीयपादांबुजंत्रिदशचित्रकलत्रपात्रं॥ ६४॥ वंदेसर्वसुरासुर
प्रभुमुमाकांतंप्रशांतंमुदुःसंतानद्रुमपुष्पमंटपमहासिंहासनाधिष्ठितां॥ आनम्रामरवृंदमौलिविलसत्कोटीरदिव्यप्रभापुंजव्याजितपा
दूकंतवभजेमृत्युंजयावामं॥ त्वामाराध्यतमंवदंतिमुनयः सोमावतंसप्रभुंवेदांताअपिसंस्तुवंतिभगवन्त्वत्पादपद्मंमुदुः॥ त्वद्रूपंवि
दितंनयोगनिकरैर्यागैश्चदानैस्तथादीनानासवनैश्चनिश्चितमिदंसर्वात्मनाशंकरः॥ ६६॥ शर्वाणीकुचहेमकुंभविलसत्काश्मीररेणुप्रभा
पूरापूरितदिव्यकांतिरुचिरंत्वत्पादपद्मंमुदा॥ वंदेसुंदरमंजुशिंजाकरतलालंकारसाराकरंवारंवारमनुस्मरामिसकलाभीष्टप्रदानाक
रं॥ ६७॥ कारुण्यामृतसागरामरवरापारानतिव्यत्ययात्यस्तोत्तनपादुकामितमपिभीरंजितमंकुरु॥ त्वामेवाहमुमागतःशरणमि
त्यर्थेहुमोरुस्मरस्मर्तव्येघहमेकएवभगवन्किंनावशिष्टःप्रभो॥ ६८॥ कल्याणानितनोतिमितवपदांभोजंविपत्संततिं दूरीकृत्यमहाघ
सागरमहाकल्लोलमालामपि॥ लीलोत्खलुकालकालजगतांसृष्टिस्थितिध्वंसनान्मायासोपिनतत्रतेसततमप्येतन्नवेक्षेऽहं॥ ६९॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मामामुंचमहेशामामधिकयाम भागधेयं प्रियं शंभो त्वच्चरणारविंदभजनं तन्मे निधिस्त्वं दृनं ॥ तन्मे सौख्यमहांबुधिश्च नरखो या
याप्यपायांबुधेरानंदांबुधिर्वीचिकादिरचना चातुर्यमर्यादशः ॥२०॥ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये नृतीयं
शंभ्वासहमुनिसंवादे नाम पंचविंशोऽध्यायः ॥२५॥ ॥ व्यास उवाच ॥ इति तद्गिरिमाकर्ण्य सकारुण्यार्णवः क्षणं ॥ सापर्णास्ते विलोक्याह व
चनं च सुधामयं ॥ ययेयं भवत्कृता पूजा त्वया तुष्टोस्म्यसंशयं ॥ स्तोत्रेणानेन सुतरां तुष्टः पुष्टोस्मि शंभवा ॥ २ ॥ वरोयः प्रार्थितो भक्त्या सोपि
दत्तः किमादरात् ॥ किमदेयं ममाप्यस्ति मद्भक्तेभ्यो विशेषतः ॥ ३ ॥ भवद्भिर्यत्कृतं स्तोत्रं तत्पठेद्यः स बुद्धिमान् ॥ तस्से तति प्रवृद्धा स्यान्तदै
श्वर्यं च प्रवर्धते ॥ ४ ॥ इत्युक्त्वा नत्कृतां पूजां गृहीत्वा सादरं हरः ॥ तत्रैवांतर्दधे विप्राः कोटिशो गणसेवितः ॥ ५ ॥ ऋषय ऊचुः ॥ कथा पापहरा सेयं
सुधारूपा श्रुता भुने ॥ पुनः कुत्र स्थितं दिव्या सह देवेन शंभुना ॥ ६ ॥ व्यास उवाच ॥ ततः कैलासमगमद्गिरिजावल्लभः प्रभुः ॥ तत्रोपवनमा
साद्य विहारनिरतोऽभवत् ॥ रम्योपवनमध्यस्थरत्नमंटपमध्यगे ॥ रत्नसिंहासने स्थित्वा गौरीमाह हरो गिरं ॥ ७ ॥ पश्य बिल्वतरूनौरि बिल्वां
कुरसमावृतान् ॥ शिवालिंगार्चनरतान् गत्वागत्वा पुनः पुनः ॥ ८ ॥ पश्य प्रसूनवल्लीनां कुलं यातिप्रतिक्षणं ॥ शिवलिंगार्चनायाशु प्रस
नफलसंकुलं ॥ पश्य पश्यारविंदानि सुंदराण्यतिसुंदरि ॥ मंदमारुतसंवीतमंदारकुसुमान्यपि ॥ विपुलानि विचित्राणि रसधारांचि
तान्यपि ॥ पश्य पश्येक्षुदंडाग्रफलमंडलमंबिके ॥ तद्रसं च सुधाधारारसधिःकरणक्षमं ॥ अभूतपूर्वमेवास्मिन्वने सर्वमिहांबिके पश्य
पश्य विनोदेन परमानंदसाधनं ॥ १४ ॥ शोभामभिनवामेनां पुनः पुनरनुक्षणं ॥ दृष्ट्वा गौरी महादेवं प्राह विस्मयसंयुता ॥ शंकरापार

पश्यांकुरेषु पक्वानि फलानि विविधान्यपि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रूपारसस्सागरसागर। सागरं वदवृत्तांतं वलस्यास्य विशेषतः ॥१६॥ अमी किं तरवो लोके सांकुराः किं चरंत्यमी। शिवार्चेना
यपुण्याद्यैः स्वत एवातियत्नतः ॥१७॥ ॥श्रीसदाशिव उवाच॥ पुरा हिमगिरेरेकं धेरपुमुनीश्वराः॥ तस्यां घोरेण तपसाश्रांताः स्थि
तानिरंतरं। कल्पावसानपर्यंतं स्थितास्ते स्वतपोबलात्॥ ततः परं प्रसन्नोऽस्मि तेभ्य एव शुभानने। ततस्ते त्वां प्रार्थितोऽपि नरस्तैरेव शै
लजे। अन्यैरप्रार्थितः पूर्वं अपूर्वं स वरः शिवे ॥२०॥ यस्त्वं वले: कृतो गौरि तं त्रपापहरं शृणु। वरं स्वरूपं वक्ष्यामि तत्प्रार्थितमनाकुलं ॥२१॥
रूपयतुस्तु। वंदे सुराराधितमिंदुमौलिं वंदे भवानीरमणं महेशं। वंदे महामेरुशरासनोरुकोटिप्रभाकूटविघट्टितांगं॥ वंदे महानंदसमर
प्रदानं विहारलोलेरवलकालकालं॥ वंदे पुरश्रीपरिहारहेतुं वंदे स्मरारातिमुमासहायं ॥२३॥ वंदे तमर्धेंदुकलावतंसं तारावि हाराकर
संवृतांसं। वंदे मनोमानसराजहंसं वंदे भवानीस्मितमंदहासं ॥२४॥ वंदे मुकुंदाद्यमरासुराणां वंद्यं च वंदंतगणास्तुतं वा॥ वंदे प्रपन्ना
र्तिहरं परं तं वंदे मुहुः शंकरमेव वंदे ॥२५॥ वंदे जगत्सर्गविधानहेतुं वंदे जगत्पालनहेतुमीड्यं॥ वंदे जगत्संहरणक्षमं त्वां वंदे भवानीमुख
पद्मभानुं ॥२६॥ वंदे मुहुः संहृतकालकूटं वंदे स्मरारिं मदनांतकं तं। वंदे तमंधांधकदुर्मदांधमहांधकारप्रलयानलं तं॥ वंदे मुदा तं गि
रिराजकन्याकुचांचकाश्मीररजः कपोलं। वंदे मुहुः फालविलोचनं तं वंदे त्रिशूलस्फुरदर्धहस्तं ॥२८॥ वंदे धुनस्त्वं मृगशावहस्तं वंदे
शिवाश्लिष्टतवामभागं॥ वंदे विभूतिस्फुरदुज्ज्वलांगं रुद्राक्षमालाकुलभूषणं तं ॥२९॥ वंदे चतुर्वर्गफलप्रदं तं वंदे गणाधीश्वरकेतनं तं
वंदे जटाजूटतटाभिघातविस्रस्तनक्षत्रगणावृतं तं ॥३०॥ व्यास उवाच। इति स्तुत्वा महादेवं ते सर्वे मुनयस्तदा। वरं देहि महादेव
CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रुद्रोत्तम शंकर ॥ प्रसीद नः प्रभो शंभो प्रपन्नार्तिहराधुना ॥ दृष्ट्वा स्तरूपेभ्यः कैलासं गिरिजापते ॥ कैलासे खलु लिंगानि संति
दिव्यानि कोटिशः ॥ तत्पूजनोपयुक्ताः स्मस्वतः स्वजसवैस्सदा ॥ ३३ ॥ नाराधितानि लिंगानि भस्मवैः खलु सर्वः ॥ अतो गतं वृथा जन्म त
पसा केवलेन न ॥ किं केवलेन तपसा देहशोषकरेण नं ॥ व्यर्थं गतमिदं जन्म न कृतं लिंगपूजनं ॥ स जीवन्मृत एवेति निश्चितो निगमैरपि
यन्नाराधितं लिंगं शांगमंगलसाधनं ॥ बिल्वपत्रैः प्रसूनैर्वा फलैर्वा विमलैर्जलैः ॥ शिवार्चनं नैव न कृतं तज्जन्म विफलं खलु ॥ लिंगप्र
सन्नमेकं वा नवं बिल्वदलं मुदा ॥ यन्न दत्तं सम्प्रयत्नानां निलयस्याद संशयं ॥ ३८ ॥ अनुग्रहः परः शंभो कृतोऽस्मासु त्वयाधुना ॥ अनेनानुग्र
हेणापि नत्रास्मक्तरूपता ॥ शिवपूजोपयुक्तानां तस्मात्मलयोऽसति ॥ अपपौलमणा वासिभिर्वनैरिति श्रुतिः श्रुता ॥ ४० ॥ अतोऽस्माकं
वरानेतानीप्सितान्द हि शंकर ॥ कृपा विधेया यदि ते शैवेन पुंकरुणानिधे ॥ ४१ ॥ तदा वृक्षत्वमस्माभिः मधूतं त्वत्प्रदीयतां ॥ विलक्षणतरू रामः
त्वेन स्थितिरस्माकमीप्सिता ॥ ४२ ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा तथास्त्विति महेश्वरः ॥ तेनैवात देवे वसाः तस्थौ ति मभिवर्धयेन्नं ॥ ऋषयस्तु चु ७१
नयादानं च पूजा च यागाश्च नियमा अपि ॥ शिवप्रसादपर्यंतं तत्प्रसादफलं यतः ॥ प्रसन्ने सति गौरीशे पुनरन्यत्फलं तु न ॥ फलानां फ
लमुत्कृष्टं प्रसादः शांकरो यतः ॥ ४५ ॥ व्यास उवाच ॥ न तायते प्रभावोऽयं महादेवस्य शूलिन ॥ वर्णितोऽर्यते स्तस्य महिमा केन वर्ण्य
ते ॥ नीतं जन्म समुदायेन महेशपरिचर्यया ॥ स एव धन्यः पुण्यात्मा स देवैरपि पूज्यते ॥ येनान्वैनं महेशस्य शिवलिंगे प्रयत्नतः ॥ न कृतं ताह
शं जन्मनवरं संप्रमुच्यते ॥ पत्रैः फलैः प्रसूनैर्वा नैवेद्यैर्वांकुरैरपि ॥ संपूज्यः श्रीमहादेवो देवपूज्यः प्रजायते ॥ अत्रैवोदाहरंतीममितिहा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

संपुरातनं॥ श्रवणेनापि भक्तिः स्यादितिहासस्य केवलं॥ पुराश्रीगिरिदेशे च कश्चिद्दासिन्नराधमः॥ स हरिद्रोति कृपणः क्षुद्रवनमास
माश्रयः॥ स्थित्वा श्रान्तः पोषेषु परहिंसापरस्सदा॥ ततस्स भिल्लवेषेण मृगयानिरतस्सदा॥ अरण्य पक्षिजातानां मृगाणां च विशे
षतः॥ मरणाय प्रवृत्तोपि न तद्धिंसां करोति सः॥ अशक्तस्य कथं तेषां हिंसा तेन भविष्यति॥ तस्माद्दासाय मासीनो विपिने दुर्दशाश्रयः
स्वतो मृतो भवेत्पक्षी यदि कश्चित्तदा सतं॥ साशयपाति सद्नं तेन तस्यापि जीवनं॥ कलत्रस्य सुतानां च कल्पितं तेन जीवनं॥ क्षुधातुराः
सदा सर्वे ततोप्यास्ते क्षुधातुरः॥ बृहती फलजालानि समादाय कदाचन॥ स भक्षणार्थमुद्युक्तः पाकं कृत्वा क्षुधातुरः॥ तदानीं बृहती
पुष्पमेकमादाय तत्क्षतः॥ बालकः प्रक्षिपन्भूमौ तल्लिंगे पतितं ततः॥ ततस्स दैवात्क्षुधया तत्र पंचत्वमागतः॥ तदानीमागताः क्रूराः कोटि
शो यमकिंकराः॥ ५९॥ ततो नीतो यमभटैः पतितो पि यमांतिके॥ ततो दूराद्विलोक्यापि तं कालः कंपमागतः॥ तदा कालश्चित्रगुप्तं प्राह
कंपसमन्वितः॥ अहो किमिदमाश्चर्यं पश्य पश्येति सत्वरं॥ अद्याद्भुतमिदं दृष्टं दुश्चिन्त्यमपि जायते॥ भयं च हृदयारूढं किं कर्तव्यमतः प
रं॥ ६२॥ त्रिशूलपाणेस्तस्य दर्शनेन भयं भवेत्॥ कंपोपि भवति स्पष्टं तथा शिवगणादपि॥ अधुना तादृशं किंचिन्न दृष्टमिह सर्वथा॥ एवं
सत्यपि कंपो येऽद्भुतो वा मम जायते॥ अधैर्यं च समुत्पन्नं को यमानीय पातितः॥ दूतैरज्ञैर्मदीयैस्तैः अधुना तद्विचार्यतां॥ प्रायशः सोय
मुत्कृष्टो ध्यानीतस्ते दुरात्मभिः॥ अतः परं मया तस्य शिक्षा कार्या प्रयत्नतः॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा चित्रगुप्तोपि विस्मितः॥ यममाहाति धीरो
दूतान्वीक्ष्यापि तं ततः॥ ६०॥ चित्रगुप्त उवाच॥ अहो किमिदमारब्धं महादेवेन तन्मनः॥ कथं भाविकदा किं वा करोतीति न विद्महे॥ महेश्वर

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्वनेत्रेसौकरुणारससागरः ॥ विभवास्तस्यबहवस्तेषांसंख्यानदृश्यते ॥ तस्याधर्माधर्मेप्यास्तिकूपायदितद्वापरं ॥ ससर्वभाग्य
संपन्नः कैलासमपियास्यति ॥ अनेनयत्कृतंपुण्यंमत्तस्सच्छृणुसादरं ॥ श्रुत्वापियस्यमाहात्म्यंमुक्तोभवतिमानवः ॥ यतस्यतुपितादु
ष्टोनष्टोधर्मविवर्जितः ॥ नानापातकसंक्रांतोदरिद्रोव्याधिपीडितः ॥ ७२ ॥ भ्रातरोप्यस्यदुष्टास्तेमातादुष्टास्वभावतः कुलंचदुष्ट
मेतस्यादरिद्रजनसंकुलं ॥ एतत्कुलेसमुत्पन्नैरन्नमन्नमितिव्यथा ॥ कृत्वैवस्थीयतेनान्नंलभ्यतेकेनकेरपि ॥ ७४ ॥ मरणावसरेप्राप्ते
वहतीकुसुमंपरं ॥ विच्छिन्नंमलिनंक्षिप्तंतच्छिंगेपतितंयम ॥ तावतागिरिजाकांतः संतुष्टः कष्टनाशकः ॥ स्वदूतानाहतंशीघ्रंमानयं
त्विति पुण्यकैः ॥ अतः परंसमागत्यकिंकरिष्यतितेगणाः ॥ तज्ञाजानंयमातोयंमंकोऽप्यहंकृयः खलु ॥ ७५ ॥ अतः परंसमागत्यपाशैर्बध्वा
दृढंयम ॥ भवंतमपिनेष्यंतिमामपयन्ननसंशयः ॥ दूतानामत्रकावार्त्ताहितानमरणेतव ॥ अतः परंक्वगंतव्यंअस्माकंस्थलमेवना ॥ ७६ ॥ य
त्रापिगम्यतेतत्रसमागत्यगणास्ततः ॥ समागत्यनयिष्यंतिबध्वापाशैर्दृढैर्यम ॥ दूतानांचत्वयाशिक्षानकृतापूर्वमादरात ॥ एतएवा रामः ८७२ अ
पत्तयातिकेनस्यान्तन्निवारणं ॥ ८१ ॥ अविचार्यकृतंकर्मदूतैरेतैर्दुरात्मभिः ॥ अतोदुःखसहस्राणितवसंभावितान्यपि ॥ प्रमादोदुःख
हेतुर्हितेनदुःखमवाप्यते ॥ किंचनज्ञातमस्माभिः शिवतत्त्वंतथासति ॥ ८२ ॥ अशिक्षिताश्चदूतास्तेतत्तस्तैरनुष्ठितं ॥ संभावितानि
दुःखानिमहापापफलान्यपि ॥ अतः परंवायत्नेननमान्यविशेषतः ॥ पूजयस्वयथाकामंप्रमादोमास्तुसर्वदा ॥ व्यासः ॥ एतस्मिं
न्नंतरकालेशिवदूतास्समागताः ॥ महेशप्रेषितास्सर्वेविमानवरमाश्रिताः ॥ ८४ ॥ तेसमागत्यतरसापाशैर्बध्वायमंमुदा ॥ संत

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

अनेनतुमुख्यक्ताः तदा ब्रह्मासमागतः। विष्णुस्समागतः पश्चाद्विंद्रेणसह सत्वरं। ततस्तेऽभयातास्सर्वेगणपादांबुजेपृथक्॥ ९५॥
ततः पूजांचक्रुस्तातेगणेभ्योभक्तिपूर्वकं॥ तानूचुर्विस्मयाविष्टाः कृतांजलिपुटाः सुराः॥ ९६॥ ॥देवाऊचुः॥ नमोनमः शंभवेभ्यो गण
णेभ्योवोनमोनमः॥ ९७॥ नमोगृत्सपतिभ्यश्चव्रातेभ्योवोनमोनमः॥ नमोव्रातपतिभ्यश्चविरूपेभ्योनमोनमः॥ नमोस्तुविश्वरूप
भ्योमहद्भ्योवोनमोनमः॥ रथिभ्योवोनमस्तुभ्यंरथेभ्यश्चनमोनमः॥ सेनाभ्यश्चनमोनित्यंसेनानिभ्यश्चवोनमः॥ क्षत्तृभ्योवोनमोनि
त्यंसंग्रहीतृभ्यएवच॥ ९८॥ इतिस्तुत्वापुनर्नत्वागणान्पुष्पकसंश्रितान्॥ कृतांजलिपुटास्सर्वेमध्येकंसमुपागताः॥ क्षमध्वमपराधान्नः
सर्वथाप्रयतान्सुरान्॥ पश्यध्वंकरुणादृष्ट्यापालनीयास्तथावयं॥ अयमज्ञोयमोनास्यापराधस्तथासति॥ क्षमाविधेयायुष्माभिर्यदि
दयांबुनिधयः सदा॥ ९९॥ इतास्तावदसंख्यातास्तेषांशिक्षापिदुर्लभा॥ मितानामेवसिक्षास्याद्मितानांतुसाकथं॥ यमस्यैकस्यग
मनंकथंप्रतिगृह्यगणाः॥ अपारग्रहसंकीर्णइदंब्रह्ममंडलंखलु॥ यद्विज्ञानात्स्वयंतत्वंतदापापोद्यतःकथं॥ अधुनातस्यशिक्षापि
मानीतस्यकृतास्खलु॥ यमोपिचित्रगुप्तेनसहसर्वेविचार्यतु॥ करोतिशिक्षांतद्योग्यांसापूज्यस्यनसर्वथा॥ १००॥ पूज्यापूज्यविचारो
पिक्रुतस्तेनभविष्यति॥ इदानींतुभवद्भिश्चत्वरयासमुपागतं॥ यमस्यबध्वानयनेयद्याघातपुरस्सरं॥ तदाकुत्रस्यास्माकंदुः
खितबुगणेश्वराः॥ शिवान्नोकारिपामत्रनयद्यप्यस्तिदुर्लभं॥ तथाप्यस्कविचारोत्रकिंकरोतीत्ययंयमः॥ १॥ भवदासांसमुल्लंघ्य
कोवाजीवितुमिच्छति॥ स्वर्गेपिसत्यलोकेपिवैकुंठेपिविशेषतः॥ अस्माकमपराधास्तुक्षमविष्यंतिसपोक्षणे॥ क्षंतव्योस्तिविशेषण

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

६ श्री

नमोवीरगणनायक॥ कालकालाज्ञयासर्वंभवद्भिःक्रियतेयदि तदानिवारकःकोवासत्यंब्रह्मांडमंडले॥ किंचभृत्यान्विताःनःसा
पराधान्निशेषतः। पालयध्वंप्रयत्नेनभवत्पतिपरात्मके। अद्भुतमहदैश्वर्यंमहादेवस्यतस्यतु। दूतायंयमाननीयाध्वजाश्च्यान
सुरासुरैः। एकेनापिक्षणेनैववशीकर्तुंजगत्त्रयं। क्षणेनक्रियतेतत्रबहूनांकृत्यमस्तिकिं॥ शिवाज्ञमातुपरयोभवद्भिस्समुपागतं
श्रमोवन्नोहिभवतांलक्षःकोपस्यकिंयमः॥१॥ कैलासभुवनद्वारिस्थित्वापिस्मरणंयदि। शिक्षार्थंक्रियतेतर्हिशिक्षतःकिंनवैयमः
यमस्यतस्यकावार्ताविंशसर्वेगणाःसुराः। भवदाज्ञापाशबद्धाःतत्रकःसंशयोभवेत्॥ किंचाद्यभाग्यमस्माकंयूयंशंकरकिंकराः
नेत्रप्रसादपात्रत्वंप्राप्तंसद्भाग्यमेवनः। अद्यश्रीमद्गिरीशानपादुकादर्शनेकृते॥ भवद्दर्शनमात्रेणकृतार्थाश्चवयंगणाः॥ अस्माक
मपियद्भाग्यंलब्धेदेवफलंमुखं। यतोद्यभवतांदृष्टाःपुण्याश्चरणरेणवः। ब्रह्मांडमंडलस्यास्यपावनत्वंप्रकल्पितं। सधुनापाव राम: ७३
नान्नान्नाडुःखवार्त्तापिदूरतः। आशास्यमिदमस्माकंभवत्प्रसादावलोकनं। तज्ज्ञातमधुनानान्तकरवसंभावितंखलु॥१७॥ एवं
तेषुवदत्सुशंकरगणास्सर्वेषुबध्वायमंदेवानप्यनुकूलतामुपगतान्कालस्यसर्वानपि। बध्वातानपराधलेशरहिताञ्जेतुंतवैवो
द्यताः श्रीमत्स्कंजयशासनेनत्रामनंसंतास्यंतोमुहुः॥१८॥ ॥इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेव्या
समुनिसंवादेनामषड्विंशोध्यायः॥२६॥ ॥श्रीव्यासउवाच॥ यमादिबंधनोद्योगकोलाहलमुमापतिः। श्रुत्वानंदिनमाहू
यप्राहयुक्तंवचस्तदा॥१॥ श्रीसदाशिवउवाच॥ त्वयागतंयमधुनासत्वंनंदिकेश्वर। रत्नपुष्पकमारुह्यविलंबस्त्वत्रनोचितः॥२॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यमानुकूलतांप्राप्तास्संद्वीपेद्रामरुद्गणाः॥ तानानीयप्रयत्नेनशूलज्वालासुपातयन्॥३॥ यावंतःप्रतिकूलास्तेतसर्वेशूलघा
तनेः॥ तस्मात्सर्वेखलेबंधैश्चपीडनीयाःप्रयत्नतः॥ मदाज्ञोल्लंघनंकृत्वाप्रवृत्तायेदुरासदाः॥ तेपश्चाद्दृढबंधेनपीडनीयाःवि
शेषतः॥५॥ किंचतस्यपमस्यापितप्तकूपवधातने॥ यथापीडातथाकार्यंतत्रगत्वाप्रयत्नतः॥ तेषामानयनेनात्रनकृत्यम
पिदृश्यते॥ शिक्षातत्रैवकर्तव्यातसमुद्गरघातने॥ ७॥ कुंभीपाकेपातनीयाःप्रयत्नेनसुराअपि॥ यमानुकूलतांप्राप्तास्तेसर्वेदु
ष्टबुद्धयः॥ ८॥ किंचतेषांयातनायांतेषांचेन्मरणंतदा॥ सृष्टिरन्यैवकर्तव्यासर्वथापिमदाज्ञया॥ तवप्रतिभटोलोकेनकोपीत्यवधा
रितं अतस्तत्रयथाकामंसत्वरंयाहिसात्विक॥ १०॥ तत्रतावद्बहूच्चारोपिनकार्यस्तैस्सहाधुना॥ प्रतिकूलत्वमापन्ना हंतव्यास्ते(?)स
र्वथा॥ ११॥ यदितेसामवादार्थमायास्यंतिसुरास्तदा॥ तीक्ष्णातस्यक(?)घातैरविचार्यैवतान्हन॥ १२॥ इतितद्गिरमाकर्ण्यप्रणम्यापि
महेश्वरं॥ कृतांजलिपुटोनंदीप्राहवाक्यंविचक्षणः॥ नंदिकेश्वरउवाच॥ महेश्वराज्ञाशिरसाधृतानात्रास्तिसंशयः॥ त्वदा
ज्ञाभंजकोयस्यात्सहंतव्योनसंशयः॥ १४॥ ब्रह्मांडमंडलेकोवाधत्वदाज्ञाप्रतिकूलभाक्॥ सकंपाएवतिष्ठंतिसदासर्वेसुरासुराः
अपराधःकदाकोवाप्तविष्यतिनविग्रहे॥ इतितिष्ठंतिसर्वेपिसुराःत्रासनभीरवः॥ १६॥ किंवाधुनासुरास्सर्वेसहंतव्यास्त्वदाज्ञ
या॥ तावतानभवेत्तेषांनहानिरपिसर्वथा॥ १७॥ अन्यामराणांस्वर्गेतुभीतिस्तेषांकथंभवेत्॥ नूतनापेक्षयाजीर्णास्वतःशंकाकु
लकिताः॥ एतेषामेवकर्तव्याशिक्षातावद्यथोचितं॥ अनुतसास्तपस्तेपिस्थास्यत्याज्ञावशास्सदा॥ शिक्षायांक्रियमाणायांज

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पराधं पुनर्यदि। करिष्यंति तदा सर्वे हतप्राया एव ते सुराः॥२८ इति मे भाति भगवंस्त्वयि विज्ञापनामया॥ अज्ञात्वा कर्तुमेवेति निश्चितं
च मुहुर्मुहुः॥२९॥ व्यास उवाच॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा विचार्य हृदि शंकरः। सम्यगुक्तं त्वया नंदिन् उचितं कुरु सत्वरं॥ इत्याज्ञप्तः प्रहृष्टः
पितरस्या नंदिकेश्वरः॥ जगाम पुष्पकारूढो यज्ञे देवा यमादयः॥२३॥ नंदिकेशं समालोक्य दूरात्ते शिवकिंकराः॥ सकंपं साडयामा
सुः कशाद्यैः रमरान्मुहुः॥ कृचित्त कशाघातैः मूर्छिताएव ते सुराः॥ मुद्गरैर्भिंदिपालैश्च ताडिताः प्रासवर्जिताः॥ तलप्रकचसंघ
तनिहताः पतिताः सुराः॥ चुक्रुशुश्च तदा सर्वाः सकंपाश्चमरांगनाः॥ ततो लाहलमाकर्ण्य गंधर्वा अपि चुक्रुशुः॥ तथैव मुनय
स्सिद्धा गंधर्वा अपि पन्नगाः॥ ततः परस्परं प्राचुः ते सर्वे भयविह्वलाः॥ दुरात्मना यमेनेदमविचार्य कृतं खलु॥ शिवाज्ञाविस्मया
तेन प्रमत्तेन दुरात्मना॥ न कृतेन पराधेन सुरास्सर्वे पि दुःखिताः॥३९॥ अकांडप्रलयारंभे कोयमस्मत्कुतो धुना॥ यतो बद्धा सुरास्सर्वे
पातिता धरणीमंडले॥ महाग्निज्वालया दग्धाः कशाघातैश्च पीडिताः॥ अयं निरंतराक्रोशः कदा शांतो भविष्यति॥ कदा वा नाशम
भ्येति सोयं घोर शत्रु दुर्दशा॥ एतावत्कृतमेतेस्मः गणैर्नंदी समेष्यति॥४२॥ स किं वा कर्तुमुद्युक्तः नला वृहास्य तेषिना॥ गणश्रेष्ठस्य
तस्यात्र किमशक्यं स सर्वो यैवान्॥ किं च संपत्समायातु महापद्व्विशेषतः॥ भोक्तव्यमागतं सर्वैरस्वतंत्रैस्सुरैरपि॥ ३४॥ एवं वदत्सु
सर्वेषु तत्र लोकनिवासिषु॥ तत्र नंदिनमालोक्य प्रणताः शिवकिंकराः॥ ३५॥ प्रणाम्य नंदिकेशं तं गणाः प्राचुर्नता ननाः॥ अस्माभि
कृत्यमेतावत् कृतं पश्य विशेषतः॥ यमानुकूलवचनैः एते बद्धाः सुराः परं॥ तत्पश्यं खलु यारवृद्धैः निहताश्चाग्निसंकुले॥ यमस्त्व

रामः
७४

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पूर्वमेवात्र प्रबद्धः प्रहृतोपि च। एते तु मूर्छिताः सर्वे केशाघातप्रपीडिताः॥४४॥ अतः परं किमस्माभिः कर्तव्यं तदिदाधुना। त्वदाज्ञा
कारिणस्सर्वे वयं तावदसंशयं। ततस्सुरास्स्कं तं दृष्ट्वा नंदिकेशं गणोत्तमं। ततस्समुत्थितास्सर्वे नंदिकेशावलोकनात्॥४७॥ तत्करा
क्षामृतासिक्तास्ते सर्वे विगतज्वराः। विछिन्नबंधास्सर्वेपि प्रणतास्तत्पदांबुजे॥ पाहि पाहि ह्यपासिंधो सापराधान्पिक्षणं कटा
क्षकरुणासारैः अभिषिंचमुहुर्मुहुः॥ शिवाज्ञोल्लंघनं तावदस्माभिर्न कृतं प्रभो। तथापि दुरवस्थेयं निदानानामपीदृशं॥ शि
वपूजापरित्यागो न कृतः सर्वथा सुरैः॥ तथापि दुरवस्थेयं निदानानामपीदृशं॥ शिवध्यानपरित्यागः न कृतः सर्वथा सुरैः॥ तथा॥४५॥
शिवार्चकाराधनं च न सत्यक्तं सर्वथा सुरैः॥ तथा॥४६॥ उद्धूलनपरित्यागो न कृतः सर्वथा सुरैः॥ तथा॥४७॥ रुद्राक्षधारणत्यागो न
कृतः सर्वथा सुरैः॥ तथा॥४८॥ शिवपूजाद्रव्यनाशो न कृतो बुद्धिपूर्वकं। तथा॥४९॥ उपेक्षितं च नास्माभिरधुना शिवमंदिरं॥ त०
५०॥ शिवदूषणवार्तापि न श्रुता कापि सर्वथा॥ तथा॥५१॥ शिवाज्ञाल्लंघिता वापि सर्वथा न सुरैरिह॥ तथा॥५२॥ न शांकरगणा क्वा
सर्वथापि हता सुरैः॥ तथा॥ शिवाभिषेकपानीयं अपीत्वा न स्थितं सुरैः॥ तथा॥५४॥ न त्यक्तं शिवनैवेद्यभोजनं च सुरैरिह॥ तथा॥५५॥
न त्यक्ता शिवमधुना देवैर्निर्माल्यधारणं॥ तथा॥५६॥ शिवतीर्थाटनत्यागो न कृतः सर्वथा सुरैः॥ तथा॥५७॥ शिवनिंदकपापिष्ठपो
षणं न कृतं सुरैः॥ तथा॥५८॥ शिवमार्गमार्जनं च न कृतं सर्वथा सुरैः॥ तथा॥५९॥ शिवमार्गे कंटकानां न कृतं चालिवारणं॥ तथा॥६०॥
शिवालयामार्जनं चं कृतं सर्वथा सुरैः॥ तथापि॥६१॥ शिवालयापरिष्कारो न कृतः सर्वथा सुरैः॥ तथापि॥६२॥ दिवदीपापरिष्का
न

रोन कृतः सर्वथासुरेः ॥ तथापि ॥ ६२ ॥ शिवनीराजनादानेन कृतं सर्वथा सुरैः ॥ तथा ॥ शिवधूपानर्पणं च न कृतं सर्वथा सुरैः ॥ त
था ॥ शिवानिवेदितान्नानि न भुक्तानि सुरैः सदा ॥ तथा ॥ शिवानिवेदितं नीरं न पीतं सर्वथा सुरैः ॥ तथापि ॥ शिवानिवेदितं
वस्त्रं नोपभोगाय कल्पितं ॥ तथा ॥ शिवानिवेदितं सौरभ्यं नोपभोगाय कल्पितं ॥ तथापि ॥ रंभासंभोगकाले पि शिवविस्मर
णेन न ॥ तथापि दुःखस्थैर्यं त्रिदशानामभीदृशी ॥ ७० ॥ यथापराधमस्माकं विधेयमपि शासनं ॥ महेशानेन जानीमो महेशान
स्त्वमेव न ॥ आर्तोर्तिध्वांतहरणे करुणातरणिः क्षमः ॥ तस्माद्भवांस्त्वत्तस्माद्दीनोद्धरण हरप्रिय ॥ इति देववचः श्रुत्वा नंदिकेशः
कृपानिधिः ॥ तद्दुर्दशापहरणं चकार तदनंतरं ॥ ७२ ॥ ततः सिंहासनारूढो विमानादवतीर्य सः ॥ सुरेशाद्यैतेनंदी तानुवाच य
याचितं ॥ ७४ ॥ नंदिकेश्वर उवाच ॥ अपराधो समेनाद्य यः कृतस्तेन जीवनं ॥ असंभावितमेवेति विज्ञेयमधुना सुराः ॥ न कालमात्र
प्रलयो भवतामपि तद्ध्रुवात् ॥ संभाविता ध्रुवं रुयः सद्देवादेवमानवत् ॥ उग्रोपि तु परिवासीत प्रार्थना वचनैर्मम ॥ अन्यथा
सुरवर्गस्य जातस्याहि लयः खलु ॥ भवद्भिः सह या मैत्री मम यासांपरं सुराः ॥ भवतां रक्षणायासीदन्यथा तत्कथं भवेत् ॥ यमस्य
अपराधोत्र वस्तुतो नास्ति यद्यपि ॥ तथापि कृतदोषाणां यमेनाज्ञाप्य कल्पते ॥ न शिक्षयति कालोयं काले काले स्वकान्मुहुः ॥ कृत
नतः शिक्षयेति स वक्तुमिव शिक्षितः ॥ ८० ॥ इत्युक्तवंतं तं देवाः कालेनापि समन्विताः ॥ प्रणताः पुनरूचुस्ते विनयानतकंधराः ॥
देवा ऊचुः ॥ आनीतस्तावदधुना सतां क्लैव शिक्षितः ॥ न हतः पीडितो वापि विचारः क्रियतेधुना ॥ अविचार्य कथं कर्म कर्तव्यमधु राम: ७५

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नासुरे ॥ असर्वज्ञा स्वभावेन सर्वज्ञः केवलं शिवः ॥ विनाविचारं यद्यस्य पूजनं क्रियतेतरां ॥ जातस्यादपराधोपि नस्याद्धातक
विग्रहे ॥ ८७ ॥ किमस्य पुण्यं पापं वा प्रवृद्धं तद्विचार्यतु ॥ पश्चात्कार्यं यथायोग्यं कर्त्तव्यमिति निश्चयः ॥ यमाभ्यागमनेनायं
ज्ञायते पुण्यवानिति ॥ तत्सर्वं तत्कथं ज्ञेयं ज्ञायते नाधुनापितत् ॥ किमनेन कृतं पुण्यं भवदागमनक्षमं ॥ नदानैरपियोगैर्नो भव
दागमनं भवेत् ॥ तुला दानादिदानानि बहूनि कृतानि बहुभिर्मुहुः ॥ तेप्यागस्यात्र तिष्ठंति विचारः क्रियतेततः ॥ यागा अश्वमेधाद्याः
कृता येनैतेपि संततम् ॥ आगत्यात्र तु तिष्ठंति पश्चात्स्यात्तद्विचारणा ॥ अनेकयुगपर्यंतं येः कृतं तपसा तु तैः ॥ शरीरैस्ते समागत्य तिष्ठं
त्येतान्विलोकय ॥ एतेर्गोकोटिदानानि कृतानि बहुधा पुरा ॥ तिष्ठंत्यत्रैव ते सर्वे तानेतान्पश्य सत्वरं ॥ येर्भूप्रदक्षिणं पूर्वं कृतं ते
रथनाकुले ॥ स्थियते पश्य पश्यैतान् कोटिशोनं दिकेश्वर ॥ जायास्पत्य धुना धन्या धनदृष्टिपरायणाः ॥ दृष्टव्यास्तेत्वयास्वामि
न्नेतान्यप्यवलोकय ॥ अनेन प्रत्यहं लक्षं गवां दत्तं महात्मना ॥ अयं चस्थापितोस्यात्र तद्विचारो भविष्यति ॥ अनेन सस्य संपूर्णा
महीदत्ता मुहुर्मुहुः ॥ एतस्यागमने कालो भयानेवगतः खलु ॥ वनान्यनेन बहुधा सवनानि कृतान्यपि ॥ एतादृशाः कोटिशो
पितिष्ठंत्यत्र यमालये ॥ तटाकाः कारितास्तेन कोटिशः सागरोपमाः ॥ एतादृशाः कोटिशोपि तिष्ठंत्यत्र यमालये ॥ अत्युपरम
पितिष्ठंत्यत्र यमालये ॥ तटाकाः कारितास्तेन कोटिशः सागरोपमाः ॥ एतादृशाः कोटिशापि तिष्ठंत्यत्र यमालये ॥ अत्युपरम
हारण्यप्रपास्तेः कारिताः मुहुः ॥ महाग्रीष्मेपि तिष्ठंतिपश्यैतान्यममंदिरे ॥ अनेन मेरुतुल्यानि दत्तानि वसनान्यपि ॥ दरिद्रेभ्योवि
शेषेण पश्यतेयममंदिरे ॥ ९० ॥ गोक्षीरकुंभाः शतशो दत्तास्तेन प्रयत्नतः ॥ प्रत्यहं विप्रवर्गेभ्यः पश्य पश्य यमालये ॥ अन्नप्रदाने

अनेन प्रत्यहं लक्षं स्नानामेव दीयते ॥ ब्राह्मणेभ्यः प्रयत्नेन तिष्ठत्यत्रावलोकय ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रेतेन कोटिशस्तो पितादृजाः। एतादृशा मुक्तः पश्यकोटिशो यममंदिरे॥३॥ कन्यादानैर्विनीतस्ते कालः कनकसंयुतैः। एतादृशाः
कोटिशो विसतिपश्यय मालये॥४॥ आवृत्तानि मुक्तैस्तस्त महादानानि कोटिशः। नेतषां गणना च्यलिसर्वथा यममंदिरे॥४॥ गोकोटि
पानयोग्यानि कुलान्यपि कृतानि तैः। पश्यतान्नं दैके साद्य यममंदिरसंस्थितान्॥५॥ रत्नधासादृदानानि तैः कृतान्येव कोटिशः। तेषानगपा
नाद्यापि पश्य पश्यय मालये॥६॥ कृतानि तैः कोटिशोपि सरांसि विपुलान्यपि। वाप्यः कृताश्च संपूर्णाः जलैः पश्यय मांतिके॥७॥ पर्यंकशा
य्यादानानि कोटिशस्तैः कृतान्यपि। पश्यतान्पतितान्दूरे छत्रदानपरानपि॥८॥ धनैर्धान्यैश्च गोरेहैः गृहोपकरणोस्सह। गृहास्तु को
टिशो दत्ताः तैस्तानत्र विलोकय॥९॥ पाथः छायानुकूलाश्च वृक्षास्तैः कोटिशः कृताः। पंथिभ्यो जलमन्नं च दत्तं तैस्तान्विलोकय॥१०॥
सुगंधपुष्पमालाभिः दिव्यचंदनकर्दमैः। कोटिशस्तोपि ता विप्राः तैः सानत्र विलोकय। अतः परं कदातेषां विचारो विभविष्यति। तेषां विनि
र्गमो वासा तेषां तु गणनापि न॥१२॥ परार्धो वधितेष्वि ति तेषां किं गणनाधुना। तावतां गणना तावत्कस्तां ते भाविवानचा। एकैकस्य विचा रामः
रे पापुण्यपापानुयोगतः। कालापनयनं तावत्कोटिस्यास्यं प्रजायते। जरुपालाश्च मध्य स्यनावकाशं प्रजायते। कालं नयति कालोयं धर्मा ७६
धर्मविचारयोः॥१५॥ एतादृशास्य कालस्य शासनार्थं किमुद्यमः। शुकाम वर्तियनास्य ताउन्नीकृतमीदृशं। शिवलिंगार्चनं त्यक्तं किमनेनाधु ८० नं
नाप्ययं। शासनार्हः कथं चायं शंकरस्येश्वरः खलु। पश्यनिपुं तत्कालेकंठरुद्राक्षमालिकं। एतस्य ताडने भीतिः शंकरास्त्वनान्विते
शिवलिंगार्चकानस्मान् भूतिरुद्राक्षभूषणान्। पश्यन्नपानि चास्माकं अंगे घाघातजान्यपि। अस्माकं दुरदृष्टानि किमद्यापि गणेश्वराः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भूतिरुद्राक्षदेहानां दुःखमेतत्कथं मतं ॥ इत्युक्त्वा विरतो देवाः प्रणिपत्य पुनः पुनः ॥ तृषापीडितसर्वांगाः तदाघातभयातुराः ॥१२१॥
यस्यैश्वर्यमपारमस्त्रुतमघानाक्रांतमंतं विनातिष्ठत्यप्रतिमं तमेव तरणं मन्ये कृपासागरं ॥ गौरीचारुपयोधराधरवलीहारावलीके
लिकालीलोलोलमिहानुवेलमकलं श्रीकालकालं भजे ॥१२२॥ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे
व्यासमुनिसंवादे नाम सप्तविंशोध्यायः ॥२७॥ ॥ व्यास उवाच ॥ इतीदं वचः श्रुत्वा नंदिकेशः शिवं स्मरन् ॥ शिवप्रभावं संस्मार
विलक्षणामनामयं ॥१॥ नंदिकेश्वरः ॥ शृणु विष्णो शृणु ब्रह्मन् शृणु कालशचीपते ॥ शृण्वंत्वन्ये सुरगणाः प्रभावं शांभवं मुदा ॥२॥ महे
श्वरः सर्वसुरान्नमोयमनामयो यं जगदीश्वरो यं ॥ मृत्युंजयोयमहनांतकोयं कालांतकोयं मम भागधेयं ॥३॥ अस्माकमाराध्यतमप्रभुः शिवे
श्वेश्वरश्रीचरणारविंदं ॥ आनंदकंदं तदिदं प्रमोदं ददातु मंदस्मृतमप्यमंदं ॥४॥ इदं मुकुंदैर्व्रतसावधानैर्मंसोमावतंसं गिरिजावतंसं न
मेव वेदांतगुपास्तवंति नंदेवदेवं शरणं प्रपद्ये ॥५॥ यदाकदाचिद्धृदयारविंदे महेश्वरश्रीचरणारविंदं ॥ क्षणं चरेता यदि चिंतयंति तदा भूत
तस्य पदं नयाति ॥६॥ यः कालकालः श्रुतिषु प्रसिद्धः तं कालकालं प्रणमामि संतः ॥ तेतावदंते नकृतांतभीतिं प्रयांति ये सेवशिवं प्रसन्नं
७ ॥ न चायमन्यामरतुल्यरूपो यतो विरूपाक्ष इति प्रसिद्धः ॥ कोवा विरूपाक्षसमः क्षमेत विनाविरूपाक्षकटाक्षलेशं ॥८॥ धर्मैरपारैरल
मेव यागैः दानैरपारैरलमेव योगैः ॥ तपोभिरुग्रैरलमेव किं तैस्तं कालकालं कलयन्नुवेलं ॥९॥ एकं नवं बिल्वदलं शिवाय समर्पितं तत्
तुलनां प्रयाति ॥ धर्मोपि कोवा तदुमासहायस्वरूपदानेपि समर्थमेव ॥१०॥ खंजानि पत्राण्यपि चंद्रमौलेः छिन्नानि पुण्यान्यपि ...

स्यावा ॥ क्षिप्तानि गृह्णाति शुभं ददाति मुक्तिं ददाति प्रतिभः स धर्मो ॥ किमश्वमेधाधिक यागवृंदैः नैते शिवाराधनपुण्यराशेः ॥
लेशोस्ति यः सूक्ष्मतरो नितांतं तेनापि तुल्या न भवंति तेतु ॥ १३ ॥ गोकोटिदानैरपि किं फलं स्यान्नैते शिवाराधनपुण्यराशेः ॥ लेशोस्ति यः सू
क्ष्मतरो नितांतं तेनापि तुल्या न भवंति तेतु ॥ १४ ॥ किमुत्तमाश्वार्बुददानसंघैर्नैते शिवाराधनपुण्यराशेः ॥ लेशोस्ति० ॥ १५ ॥ किं कांचनाभ्यंचित
कन्यकानां दानैरपारैरथवा सरं वा ॥ ति लिंगपूजाफललेशलेशलेशेन साकं तुलनां प्रयांति ॥ १५ ॥ सस्यादिसंपूर्णमहीप्रदानैः किं तैरनंतै
रपि तानि तानि ॥ ति लिंगपूजाफललेशलेशलेशेन साकं तुलनां प्रयांति ॥ १६ ॥ वनानि सांद्राणि चिनिर्मितानि किं तान्यनंतान्यपि संततानि
ति लिंगप० ॥ १७ ॥ किमन्नदानैरमितैर्विचित्रैर्घृतादिकं द्रव्यसमन्वितैर्वा ॥ ति लिंग० ॥ १८ ॥ गोक्षीरपूर्णामितकुंभदानैः धनप्रदानैर्थ्य फलप्रदा
नैः ॥ ति लिंगपू० ॥ १९ ॥ विचित्रवस्त्राभरणार्बुदानां दानैरपारैरुदककुंभदानैः ॥ ति लिंगपूजा० ॥ २० ॥ सुगंधपुष्पामलमालिकानां दानैरपारैर रामः ७८
पि किं फलं स्यात् ॥ ति लिंग० ॥ २१ ॥ लिंगे प्रदत्तं कुसुमं दलं वा फलं जलं वा तदुमासहायः ॥ गृह्णाति तेनैव ददाति भाग्यं प्रदत्तं तमंते स ददाति
मुक्तिं ॥ २२ ॥ दूर्वांकुरैर्वा शिवलिंगरूपं संपूज्य भक्त्या प्रणमंति ये ते ॥ तीर्त्वैव संसारमहांबुधिं तं प्रयांति संतः खलु कालकाले ॥ २३ ॥ लिंगे प्रदत्तं ज
लमंबु वान्यद्दत्तं तदेवामितपुण्यहेतुः ॥ नैतेन तुल्यं जगतीतलेस्मिन् शुभावहं पापविनाशहेतुः ॥ २४ ॥ शिवाय यः प्रत्यहमादरेण दद्याज्जलं
बिल्वदलानि दद्यात् ॥ तत्पुण्यतुल्यं तु न पुण्यमस्ति दृष्टं श्रुतं वा भुवि सुप्रसिद्धं ॥ २५ ॥ शिवाय दद्याद्यदि मुष्टिमात्रं भक्त्या य एकं घृततैलशालु
कं ॥ तत्पुण्यतुल्यं० ॥ दीपं महेशाय घृताभिषिक्तं सद्वर्तिकायुक्तमपि प्रदद्यात् ॥ तत्पुण्य० ॥ धूपं महेशाय घृतेन सिक्तं ददाति यः प्रत्यहमाद

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रेण॥ तत्पुण्य०॥ दधिप्रदानं गिरिजाय भक्त्या करोति यः प्रत्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥३१॥ सिताप्रदानं गिरिजाय भक्त्या करोति यः प्र
त्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥३२॥ मधुप्रदानानि भवाय भक्त्या करोति यः प्रत्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥३३॥ फलप्रदानानि मृडाय भक्त्या करो
ति यः प्रत्यहमादरेण॥३४॥ तांबूलदानं गिरिजाय भक्त्या करोति यः प्रत्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥३५॥ एलालवंगादिकमादरेण ददाति यः प्रत्यह
मीश्वराय॥ तत्पुण्य०॥३६॥ ददाति यो दर्पणमीश्वराय मनोहरं प्रत्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥३७॥ करोति यश्चामरवीजनेन वातप्रसारं गिरिजा
य नित्यं॥ तत्पुण्य०॥३८॥ छत्रप्रदानं नियमेन नित्यं करोति यः सर्वसुरोत्तमाय॥ तत्पुण्य०॥३९॥ ध्वजप्रदानं गिरिजाय नित्यं करोति यः प्रत्यहमा
दरेण॥ तत्पुण्य०॥४०॥ नाट्यप्रदानं गिरिजाय नित्यं करोति यः प्रत्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥४१॥ तूर्यप्रदानं गिरिजाय नित्यं करोति यः प्रत्यहमा
दरेण॥ तत्पुण्य०॥४२॥ संमार्जनं शंकरमंदिरस्य करोति यः प्रत्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥४३॥ दीपावलीं शंकरमंदिरेषु करोति यः प्रत्यहमादरेण
तत्पुण्य०॥४४॥ दुकूलदानं गिरिजाय भक्त्या करोति यः प्रत्यहमादरेण॥ तत्पुण्य०॥४५॥ करोति यः पुष्पवितानदानं भक्त्या महेशाय विशेष
काले॥ तत्पुण्य०॥४६॥ वसंतकाले नवचंदनेन करोति लिंगे घनुलेपनानि॥ तत्पुण्य०॥४७॥ दध्यन्नदानेन करोति पूजां नित्यं महेशाय तु सो
पदंशं॥ तत्पुण्य०॥४८॥ क्षीरान्नदानेन करोति पूजां नित्यं महेशाय तु सोपदंशं॥ तत्पुण्य०॥४९॥ घृतान्नदानेन करोति पूजां नित्यं महेशाय तु सो
पदंशं॥ तत्पुण्य०॥५०॥ मध्वन्नदानेन करोति पूजां नित्यं महेशाय तु सोपदंशं॥ तत्पुण्य०॥५१॥ महेशनैवेद्यविशेषदानैर्यः शंकरं तोषयति
प्रयत्नात्॥ तत्पुण्य०॥५२॥ महेशदत्तैर्वसनैर्धनैर्वा यः शंकरं तोषयति प्रयत्नात्॥ तत्पुण्यतुल्यं तु न पुण्यमस्ति दृष्टं श्रुतं वा श्रुतिषु प्रसि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

द्वे॥५३॥ त्वं हि लिंगार्चनेन पुण्यं तुल्यमनघं पुण्यं श्रुतं न तद्यतः पुण्यानामपि पुण्यमुत्तममतं तत्सर्वपुण्यालयं॥ तन्मृत्युंजयतोषकारण
मितिज्ञातं तदेवोत्तमं तद्धृदांतशिरोमणिः श्रुतिमतः किं तेन तुल्यं सुराः॥५४॥ ये ये सुराः सुरपदांबुजपूजनेन तुल्यं न पुण्यमतुलं न तद
पारपुण्ये॥ साध्यं तदेव सुकरं करवीरपुष्पैर्दूर्वांकुरैरपि कृतं विलनेति मुक्तिः॥५५॥ विश्वास्तः शिवपूजने यगणितैः पुष्पैः परं ज्ञायते नात
स्याप्यनुवर्त्तनं बहुतरैः पुण्यादिभिर्जायते॥ तस्माज्ञाकरवान पुण्यनिचयः प्राप्ताः समस्तास्तदा कल्याणांबुधयो ह्यपारविभवाः प्राप्ताः प
रार्द्धाधिकाः॥५६॥ कामं काम्यविहीनोऽप्याप्यमुनिभिस्तत्तत्ततः किं ततो लिंगाराधनमंतरेण मरणे भामस्य मुक्तेरपि॥ नान्योनेत्यवधारियं श्रु
तिगणैः लिंगार्चनं कामदं सर्वेषामिति निश्चितं तदितरत्सर्वं तु मान्वेषणं॥५७॥ एकं बिल्वदलं नवं शठितमप्याम्लानमप्यस्य मस्यैष्य
त्संन्शिवलिंगभागनिहितं हंसापदं भोनिधीन॥ कल्याणांबुधिवंति मध्यनुदिनं तावत्करोस्यत्वहं मोदांभोधिविवर्धनेन च न हृष्यामुक्तिं ॥ राम: ॥
तनोस्तु ततः॥ सत्यं सत्यमिहोच्यते सुरगणाः सत्यं पुनः सत्यथा युष्माकं भुजहंसशापथमप्येवापदांभोरुहे॥ कृत्वा शंकरचारुचार ॥७८॥
चरणांभोजेपि लिंगार्चनं सर्वाभीष्टदमेव तेन सदृशं पुण्यं न लोकत्रये॥५९॥ एतल्लिंगसमर्चनं मुनिजनाशास्य रहस्यं परं वक्तव्यं शिव
पूजनोत्सवरसाविर्भावनुष्णायतां इच्छायामितपुण्यकीर्तिविभवाकारायहारायतन्नान्यस्मै शिवनिंदकायसपथः शंभोः प्रभोः पाद
योः॥६०॥ व्यास उवाच॥ नंदीश्वरवचोवीचीपानपीनात्मविग्रहाः॥ शिवानुग्रहमासाद्य प्रापुरानंदमद्भुतं॥६१॥ ततः परमनेनापि स्तुतानी
तेन किं पुरा॥ पुण्यं कृतं वदास्माभिः न ह्यंतमितिचोचिरे॥६२॥ नंदिकेश्वरः॥ किं वक्तव्यं मयादेवाञ्जिनेजस्याद्भुतं खलु। चौरेत्रेत

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्पवित्रं हि पवित्राणां विशेषतः॥ हरस्यामरवीरस्यारके स्वप्यविशंकया॥ अनुग्रहस्तदोग्राणां परमानंदसाधनं॥ स्वतंत्रः समहादे
वाय यश्यतिदयार्णवः॥ तेनतीर्णः संसारः पापनक्रः करः खलु ॥६६॥ अनुचितानुसारेण किंकराणांतुवर्तनं॥ अन्यथाविपरीतं स्यादिति स्या
निश्चितमवहि ॥६७॥ तद्युक्तिरेववेदार्थो वेदवक्तासरवहि॥ प्रामाण्यमपिवेदानांनस्वतः परमार्थतः॥ परंतुशिववाक्यत्वस्वरूपेणातिनिश्चि
तं ॥ वेदास्तुशिववाक्यानिप्रामाण्यंतेषुसर्वथा॥ ६८॥ धर्मतत्वंमहेशेनज्ञायतेनामरेरपि॥ किंनरैर्वानगंधर्वैर्नराणांतत्रकातथा॥ ६९॥ नित्यस
र्वज्ञमूर्तित्वादष्टमूर्तिः परस्वतः जानातितत्वंधर्माणांसर्वेषामपिवस्तुतः॥ ७०॥ अयमेतादृशो धर्मः फलमस्येदमित्यपि॥ जानातिभगवान्
शंभुः सांबः संसारमोचकः॥ तन्मायया परं विश्वंमोहितंतच्चराचरं॥ संसारपातयत्येवपुनः पुनरनेकधा ॥७१॥ अहोमहेश्वरैश्वर्यमपार
मतुलं खलु॥ तत्वंनज्ञायतेलोके वेदैर्नज्ञायतेयतः॥ तदुक्तंवचनैर्वेदैः तद्रूपावगमः कथं॥ अस्मदुक्तेनवाक्येननास्मज्ज्ञानंयथातथा॥ ७२॥
वेदांतागोचरंरूपंसच्चिदानंदलक्षणं॥ तदस्माभिः कथंज्ञेयं दुर्ज्ञेयत्वावधारणात्॥ यल्लीलाविग्रहाः शंभोः तेषनंतास्तथाविधाः त
ज्ञानमयशक्तंहि सर्वथैवस्वभावतः॥ ७३॥ एकैकोविग्रहस्तस्यनास्मल्लयलगोचरः॥ तेजः पुंजसमाक्रांतास्तेजः पुंजास्वभावतः॥ ७४॥
द्विबाहवोविग्रहास्तु कोटिशः परमात्मनः॥ तस्यैवकोटिशस्तावततेचतुर्बाहवः पराः॥ किंचिदष्टभुजास्तस्यकेचिच्चदशबाहवः॥ सहस्र
बाहवः केचित्केचिदर्बुदबाहवः॥ पराईबाहवः केचिन्महादेवस्यविग्रहः॥ दिव्याभरणसंपन्नास्तेसर्वेमेरुसंनिभाः॥ दुकूलसंवृताः
स्सर्वेदिव्यचंदनचर्चिताः॥ उमार्धविग्रहास्सर्वे त्रिशूलवरबाहवः॥ तेसर्वेचंद्ररेखांता नीलकंठाः कपर्दिनः॥ कैलासभुवनागारस्था

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सर्वेप्यवस्थिताः॥ परमानंदसंपूर्णास्ते सर्वे विकृपार्णवाः॥८३॥ तत्प्रमाणार्णवांतस्के नैवैदैरपि दृश्यते॥ तद्ध्यानमस्मदादीनां सुतरा
मपि दुर्लभं॥ एतेषां विग्रहाणां तु सर्वेषां मूलविग्रहः॥ विद्धिनः शिवरत्वेति तद्ध्यानमतिदुर्लभं॥ तच्चाद्विवाडुरीशानविग्रहाद्दृश्यते
मया॥ कथंचिद्घोरतपसा कृपयापि शिवस्य मे॥८२॥ शिवयोस्य यदा पुत्रः तद्वातद्दर्शनं परं॥ कुमारस्य गणेशस्य सद्दन्येषां तु दुर्लभं॥
८७॥ स विहारार्थमायाति यदा बहिरुमां विना॥ तदा सकरुणापूर्णा हि लोचनगोचरः॥ तस्यैव लीलया सृष्टिस्थितिसंहार इत्यपि॥ स कथं
विहृदसर्वैः विरूपाक्षो निरूपितः॥ तदाहात्म्यं सर्वं इदं ब्रह्मांडमंडलं॥ वातिवातस्ततो भीतः शंकराद्भुयशासनात्॥ उदेत्यर्थासनादे शा ७७८
व भीतः सूर्यो प्युदेत्ययं॥ भीषास्मादग्निरिंद्रश्च मृत्युर्धावति पंचमः॥ एतादृशं महादेवं सर्वं श्रुत्यंतसंस्कृतं॥ स्मृत्वापि मुच्यते घोरैः रपारे
स्कं ७१ रध्यसागरैः॥ अर्चनं स्मरणं ध्यानं वंदनं कीर्तनं तथा॥ नुयोपि शिवलिंगाय शिवस्यानंतमुच्यते॥ शिवचरणसरोजाभ्यर्चनध्यानदानस्म रामः ७९
रणभजनगानाशधनालापनाद्यैः॥ अनुपदमनुयांतं साद्दरादिहिशाः कनकरुचिरदंडारवंडतुंडातपत्रैः॥ २४॥ ॥ इति श्रीस्कां
दे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे व्यासमुनिसंवादे नामाष्टाविंशोध्यायः॥ २८॥ ॥ श्रीव्यास उवाच॥ ततः परं सुरा
स्सर्वे प्रणताः प्रीतिपूर्वकं॥ शिवधर्मार्कणेनार्थमुद्यताः प्रीतिपूर्वकं॥ १॥ ततः कृतांजलिपुटाः सुरास्तेनतकं धराः॥ शिवधर्मान्वर
स्वेतितं मुहुर्मुहुरानना॥ २॥ सुराणां गिरमाकर्ण्य स धीरो नंदिकेश्वरः॥ शिवधर्मान् विस्तरेणाभपणः माहतान् सुरान्॥ ३॥ नंदिकेश्व
र उवाच॥ नानाधर्मफलापारस्सः शंकरपूजनं॥ न तस्मादधिकं पुण्यं श्रुतं स्वर्गापवर्गदं॥ शिवपूजनमेवैतद्दुग्धा श्रुतिकीर्तितं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तत्कीर्त्तनेनवेदाश्च पावनाइति कीर्तिताः॥ शिवध्यानंपरापूजाशंकरस्यमहात्मनः॥ तेनध्यानेनमुच्यंतेसंसारादघसागरात्॥ हिर
ण्यबाहुरित्यादिश्रुतिकोटिप्रतिश्रुतं॥ स्वरूपंशंकरस्येदंध्येयमोहविनाशकृत्॥ मुहुर्मुहुरमाक्रांतमितांतंशांतविग्रहं॥ ध्यात्वा
ध्यानप्रभावेणमुच्यतेभवबंधनात्॥ बहुजन्मार्जितैःपुण्यैःशिवेभक्तिःप्रजायते॥ तयाभक्त्यामहादेवंध्यात्वामुक्तोभवेन्नरः
साभक्तिर्दुर्लभालोकेतपसाध्यपरास्तत॥ शंकरानुग्रहादेवसाभक्तिर्भवतिध्रुवं॥१०॥ भुक्त्वाकेनप्रकारेणध्यात्वालिंगसदाशिवं
पूजाकार्याप्रयत्नेनप्रत्यहंप्रीतिपूर्वकं॥ बिल्वैःप्रसूनैर्द्दिव्यैर्वानवदूर्वांकुरैरपि॥ नैवेद्यैःपूजयेल्लिंगंसर्वमंगलदायकं॥११॥ भस्मना
द्धूल्यसर्वांगंकृत्वारुद्राक्षधारणं॥ शिवलिंगमुपस्पृश्यचरवाचरमेववा॥१३॥ सद्योजातादिभिर्मंत्रैःआवाह्यगिरिजापतिं॥ रुद्राध्या
येनसूक्तैश्चरौद्रैरीशाभिषेचनं॥ गोक्षीरदधिमध्वाज्यैःशर्करफलसंयुतैः॥ जलैश्चशीतलैर्धाराभिर्विच्छिन्नांप्रकल्पयेत्॥१५॥ ततोवि
भूतिंदत्वातुदद्याच्चंदनमादरात्॥ ततोबिल्वदलंदद्यादक्षतानपिसादरं॥१६॥ ततोधूपंचदीपंचनैवेद्यंचमनोहरं॥ पानीयंचाथ
तांबूलमेलाकर्पूरसंयुतं॥ लवंगादियुतंदद्यात्दुकूलंचततःपरं॥ पश्चादारमरयंदद्यात्दीपनीराजनंततः॥ दर्पणंचामरंछत्रं
व्यजनंचततःपरं॥ दत्वाप्रणम्यबहुधानाद्यमीशायकल्पयेत्॥ पुनर्जलंगंधयुक्तंशीतलंचमनोहरं॥ दत्वाधूपंचदीपंचकर्पूरे
णमनोहरं॥ पश्चाद्गुरूपदिष्टेनमार्गेणातिस्थिरासनः॥ पंचाक्षरंजपंकृत्वाशंकरान्भोजयेत्ततः॥२१॥ स्वयंचशिवनैवेद्यंभुक्त्वा
मौनपुरस्सरं॥ ततःशिवकथांपुण्यांवाचयित्वापुनःशिवं॥ पुनराराधनंकुर्यादुक्तमार्गेणसादरं॥ एवंकृत्वापुनःपूजांमध्यरात्रेपुनः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पुनः पुनः ॥२७॥ ततः शायनसामग्रीं संकल्प्य शिवयोः स्वयं ॥ कृत्वा शायनमीशानं स्मृत्वा तथा यार्चयेत्पुनः ॥ एवमामरणं कुर्यात्त
दीपनयनोत्तरं ॥ इदं निसंभ्रास्य यानां राज्ञां वैश्यस्य चामतः ॥ सुराणां च विशेषेण मुनीनामथ तु सत्तमः ॥ शिवार्चनं परो धर्मो किं नरा
णां विशेषतः ॥ मधर्वाणां च सर्पाणां सिद्धानां च विशेषतः ॥ नारीणां च परो धर्मः शिवपूजनमास्तिकाः ॥२८॥ शूद्राणामितरेषां च लोकि
के शिवपूजनं ॥ शिवार्चनं विना भुक्त्वा दरिद्रो भवते ध्रुवं ॥ अंते नरकमाप्नोति शिवार्चनविवर्जितः ॥ संसारबंधनान्मुक्तो न भवत्येव स
र्वथा ॥२९॥ संसारसागरे मग्नः शिवपूजनलक्षणं ॥ आधारं दुर्लभं प्राप्य समुत्तिष्ठति मानवः ॥३०॥ संसारबंधविच्छेदं शिवार्चनमहा
सिक्तिः ॥ तद्विच्छेदकमन्यत्तु दृश्यते न जगत्त्रये ॥ जायंते बहवस्तावन्म्रियंते च पुनः पुनः ॥ शिवार्चनविहीनास्ते जन्मकोटिषु दुःखिताः ॥
तेगर्भे नरकावासाः ये शिवानर्चका नराः ॥ सद्रूपाणां च तेषां च विशेषस्कं न सर्वथा ॥ मत्ताशानं यतस्तेषां तेषामथ विशेषतः ॥ तेपि रामः
वो [illegible] सूकरगर्भेषु जायंते च पुनः पुनः ॥ अत्रोदाहरंतीममितिहासं पुरातनं ॥ अपारवेदशास्त्रस्थं वेदवेदांतपारगः ॥ पुराकस्मिन्नभूद्वि ८०
प्रो धनधान्यसमन्वितः ॥ पूर्वार्जितेन पुण्येन पुत्रपौत्रादिसंयुतः ॥ स भुंक्ते विपुलान्भोगान् शिवानर्चनतत्परः ॥ असंख्यातैः महा
संतनाद्यगानादरस्सदा ॥ ददाति तेभ्यो वित्तानि बहूनि विविधान्यपि ॥ रत्नानि तेन दत्तानि दुकूलान्यपि कोटिशः ॥ अशां करैः स
हप्रीतिः तेभ्यो दत्तं मुहुर्मुहुः ॥ गावः सहस्रशो दत्ताः तेभ्य एव सयत्नतः ॥ अशांभवे स्सहावासैः सल्लापभोजनशयः [?] ॥ अशांभ
वं मंदिरं च तस्याभाति स्मशानवत् ॥ ततस्य मंदिरे शैवः शिवलिंगं मनोहरं ॥ तस्य डालं स्मशानेन तुल्यमित्यवगम्यतां ॥ यत्र शां

११ मद्दिपीणां सहस्राणि तेभ्यो दत्तानि कोटिशः ॥ अश्वाश्च दत्तास्तेनैव बलीवर्दाश्च कोटिशः ॥ अन्नागारा नृपो दत्ता स्तेभ्य एव प्रयत्नतः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कर संकीर्णं यल्लिंगेन विवर्जितं ॥ शिवलिंगविहीनस्य मंदिरे यदि मोहतः ॥ निवसेत्सोपि चंडालः शतजन्मनि जायते ॥ अज्ञो भवे
दकं पीत्वा मज्जनाय भयत्नतः ॥ मत्कुंडे तपत्येव जन्मकोटिषु मानवः ॥ अज्ञो भवान्नमोहेन यो भुंक्ते मोहितो पि वा ॥ संततं मलकुंडेषु
तपत्येव न संशयः ॥ अज्ञो भवेस्सह प्रीतिः भोजनाद्यैः करोति यः ॥ सचंडालत्वमासाद्य विष्ठायां जायते कृमिः ॥ महापातकिसंस
र्गो विलंस्वर्गविनाशकः ॥ अज्ञाकैरैः सहावासान्नरकं दुःखसाधनं ॥ चंडालैरपि संवासः यद्यापदि तदापरं ॥ सतां वस्स्वर्गमार्गस्य सर्वथा
न निवारकः ॥ भोगः स्वर्गापवर्गाणां मज्ञो भवकुलान्वय ॥ दुरक धापस्य तात्र परत्रापि महद्भयं ॥ ५० ॥ सताद्दशो मृतो दैवात्सकलत्रो शि
मावसः ॥ तेन भुक्तानि घोराणि नरकानि पुनः पुनः ॥ यैर्यैस्तस्य धनं प्राप्तं तस्य मित्राणि यानि च ॥ तैः सहात्यंतघोरेषु नरकेषु स्थितः स
तु ॥ संसारमेय जन्मानि भुक्त्वा भुक्त्वा सहस्रशः ॥ पिशाचरूपतां प्राप्तो वने जलविवर्जिते ॥ तत्रार्त्तः धंसे मासो पि सुधार्त्तो घनुवा
सरं ॥ दुःखेन कालं नयनं कृतं तेन दुरात्मना ॥ एतादृशाः कोटिशस्क विपिनं समुपाश्रिताः ॥ तृषान्तश्चिव सुधार्त्तश्च दग्धाश्च जठरा
ग्निना ॥ ५१ ॥ तदाकोशैर्वनं व्याप्तं मृगैर्गी तैस्सहस्रधा ॥ तैः शब्दैः कर्णशास्त्राभैर्वनं त्यक्तमनंतधा ॥ तस्मिन्वने मनोज्ञानि फलानि वि
पुलान्यपि ॥ तेनैदृष्टानि रम्याणि जलान्यपि विशेषतः ॥ तेनैदीयः शंकराय दत्तः शंकरमंदिरे ॥ तेन पापेन ते सर्वे पंथाः सर्वात्मनासु
राः ॥ येन दीपो महेशाय न दत्तो भक्तिपूर्वकं ॥ ते तु सर्वेपि जात्यंधाः भवंत्येव न संशयः ॥ येनैदत्तं महेशाय शीतलं जलमुत्तमं ॥ ते नृषार्त्ता
न पश्यंति जलं च निकटस्थितं ॥ ६० ॥ येनैर्दत्तं महेशाय चंदनं च मनोहरं ॥ ते दुर्गंधसमाक्रांत तनवो पि भवंति हि ॥ येनैर्दत्तं महेशाय वस

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नैश्रीतिपूर्वकं। ततुनप्राप्नुवंत्येववसनानिविशेषतः। यैर्नदत्तंमहेशायनैवेद्यंरससंयुतं। ततुनप्राप्नुवंत्यन्नंनपश्यंत्यपिदूरतः। ये
मंदिरंमहेशायनकृतंभक्तिपूर्वकं। ततुनप्राप्नुवंत्येवसदनंसर्वथासुराः। रुचिराणिमनोज्ञानिविचित्राणिफलानिच। जलानिवाम
हेशायदत्वाकामानवाप्नुयात्। जलंचुलुकपूर्णंवायोदद्यात्द्विजायसः। कुबेरपिजलंप्राप्नोसतियोमेण्यसंशयः। जलंदत्वामहे
शायतद्दत्वाशंभवायच। सुधासागरमासाद्यमोदतेमनुजस्सुराः। अन्नंदत्वामहेशायतद्दत्वाशंभवायच। अन्नपर्वतमासाद्यमोदं
तेमनुजाःसुराः। दुग्धंदत्वामहेशायतद्दत्वाशंभवायच। क्षीरसागरमासाद्यमोदतेमनुजाःसुराः। दधिदत्वामहेशायतद्दत्वाशंभवा
यचा। दधिसागरमासाद्यमोदतेमनुजास्सुराः। ७०। घृतंदत्वामहेशायतद्दत्वाशंभवायच। घृतसागरमासाद्यमोदतेमनुजाःसुराः
शिवायशर्करान्दत्वातद्दत्वाशंकरायचा। शर्करागिरिमासाद्यमोदतेमनुजःसुराः। फलंदत्वामहेशायतद्दत्वाशंभवायचा। फल
पर्वतमासाद्यमोदतेमनुजःसुराः। शिवायचंदनंदत्वातद्दत्वाशंभवायच। चंदनाद्रिमासाद्यमोदतेमनुजःसुराः। शिवायकुसुमं
दत्वातद्दत्वाशंभवायचा। कुसुमाचलमासाद्यमोदतेमनुजःसुराः। शिवायवसनंदत्वातद्दत्वाशंभवायच। वसनाचलमासाद्य
मोदतेमनुजस्सुराः। शिवायाभरणंदत्वातद्दत्वाशंभवायच। भूषणाचलमासाद्यमोदतेमनुजःसुराः। दत्वासुवर्णमीशायतद्द
त्वाशंभवायचा। सुवर्णाचलमासाद्यमोदतेमनुजःसुराः। दत्वाछत्रंमहेशायतद्दत्वाशंभवायचा। रत्नछत्रसमाकीर्णःप्रयाति
शिवमंदिरं। शिवायचामरंदत्वातद्दत्वाशंभवायच। रत्नचामरसंकीर्णःप्रयातिशिवमंदिरं। ८०। शिवायवाहनंदत्वातद्दत्वाशंभवा

रामः
८१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यच। रत्नपुष्पकमासाद्यप्रयाति शिवमंदिरं॥ पद्यद्रम्यं महेशाय दत्वान छांभवायच॥ सर्वसौभाग्यसंपन्नः शिवलोकमवा
प्नुयात्॥ अशांभवायदत्तानि मेरुतुल्यधनान्यपि॥ व्यर्थानितानिसर्वाणिचारलीतसमानिहि॥ अशांभवाश्चचोराश्च पुल्कसाश्च
समाः सुराः ततोनतेदानपात्रं अपात्रत्वमताश्रिताः॥ अतस्तेनधनंशाश्वा अभाग्येनदुरात्मना॥ अशांभवेभ्यस्तद्दत्तंतेन दुःखम
वापसः॥ नतुल्यास्तेवनेतस्मिन् मिलिताश्चपरस्परं॥ मुहुराकोशनंकृत्वासनिरादबद्धेस्थिता॥ आक्रोशसकवनेतेषु सावमूदश
रियं शिरवाक्॥ अशैवानांगतिर्नोस्ति किमत्राक्रोशनैःफलं॥ ८८॥ अहोगतंधनंव्यर्थं अशैवेभ्योविमोहितः॥ दत्तंपात्रत्वबुध्यापिनोपा
त्रत्वंविनिश्चितं॥ कुबेरप्रदरगर्त्तपुरीषेष्वपिपातितं॥ यथावृथातथाजातं मशैवेष्वर्पितद्धनं॥ आक्रोशमपिकुर्वंतिसर्वोस्ताधनद
ताः॥ अशैवाधीनतांप्राप्ताः तेनकष्टंगताइति॥ ९०॥ अधमेष्ववजाते अशैवजलसंगमात्॥ धनंसर्वंगतंव्यर्थं दत्तंतेभ्योमसंशय
९१॥ जन्ममध्येकदाचिद्वाजलंवाशांभवायकिं॥ नदत्तंतेनपापेनपिशाचत्वमुपागताः॥ नदत्तंशांभवायान्नंमुक्तंवामोहतेपिवा॥ अ
तावनेपिशाचत्वंभवद्भिःप्राप्तमीदृशं॥ नदत्तंवसनंवाकिं शांभवायमहात्मने॥ तेनपापेनसंप्राप्तं पिशाचत्वंभवादृशैः॥ अशांभ
वकथासक्तैःनश्रुताशांभवीकथा॥ तेनपापेनसंप्राप्तं पिशाचत्वंमहावने॥ पूजनंनकृतंभक्त्याशंभोःशैवस्यवामुदा॥ तेनपापेनसं
प्राप्तं पिशाचत्वंमहावने॥ नकृतंमहेशस्यधनेसत्यपिमोहतः॥ तेनपापेनसंप्राप्तंपिशाचत्वंमहावने॥ शिवक्षेत्रादनेद्योगानकृ
तःपापयोगतः॥ तेनपापेनसंप्राप्तं पिशाचत्वंमहावने॥ १०॥ नदत्तंशिवलिंगेषुपत्रंवापुष्पमेववा॥ तेनपापेनसंप्राप्तं पिशाचत्वंमहा
१० नदत्ता दीपमालापि महादेवस्यमंदिरे॥ तेन०॥ अन्यदत्तापिदीपानां मालानेवावलोकिता॥ तेन०॥

वने। अन्यदत्तापि दीपानां मालां नैवावलोकिता। ग्रीष्मकाले नीरधारा लिंगे मुनष्ठिता मुदा। तेन पापेन संप्राप्तं पिशाचत्वं महा॥ वने
२। लिंगे परिमलद्रव्यं चंदनं चार्पितं नहि। तेन पापेन संप्राप्तं पिशाचत्वं महावने। वाणी न मधुरा युक्ता शांभवाय मनोहरा। तेन
पापेन संप्राप्तं पिशाचत्वं महावने। इति वाणीं मुहुः श्रुत्वा शिरस्ताडनपूर्वकं। परस्परं महीपृष्ठे पतितास्त्रयस्ते भृशं। तदानीमाग
तः कोपि शांकरस्तद्वनं प्रति। बिल्वपत्रार्थमुद्युक्तः तांस्तु श्रुत्वा गिरं तदा। ततो बिल्वानुपादाय सत्वरं मंदिरं ययौ। तामुवाच गिरं त
भ्यः स्वकीयेभ्यो पि विस्मितः। तद्ग्रामवासिनः सर्वे श्रुत्वा विस्मयमागताः। तदा प्रभृति सर्वेपि शांकरत्वमुपागताः। ततः कस्मिन्न
तस्तत्र ग्रामभस्म विभूषणा। तदानीमागताः शंभोः दूतास्तन्नातु मादरात्। सतस्मिन्नेव दिवसे भक्तया भस्मविभूषयाः श्रुत्वा वार्त्तां
तदुक्तां तामश्रौषल्लंजहौ तदा। । तदुक्तवार्त्ताश्रवणादनुसमः प्रतिक्षणं। भूदेवानतः परं कार्यं किमित्यस्यं तदुःखितः। मरणावसरे रामः
सयं श्रुत्वा वार्त्तां शुभावहा। अतः परं पूजनं वा लिंगे शक्तिः कथं भवेत्। श्रुता शिवकथा कापि न पुरा पापनाशिनी। अतः परं तु र ८२
द्रुनं किं कर्त्तव्यं शिवार्चनं। शैवान कोप्यागतो पि भोजितो पि न भक्तितः। पापग्राम निवासेन पापमेवार्जितं मया। १९४। धिग्धिग्धिग्दि
धिगयं ग्रामः शिवलिंगविवर्जितः। अशांभवजनाक्रांतः शिवभक्तविवर्जितः। धिग्धिग्धिग्धिगिदं वेश्म शिवभक्तिविवर्जितं। धनं
धान्यं गवां वृंदं कुलानां कुरुं तथा। अशेषं भुक्तमेतान्वयं शैवधरिरेपितं। इदानीमपि दानार्थं शांभवा नात्र सर्वथा। स्वमालेन
साज्येन पक्वान्नैर्विविधैरपि। शांकरा भोजिता नात्र गृहे धिग्धिग्धनं गृहं। इति मलय बद्धयाभोशांतोपाहि माभिति। उद्धूल्यम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्नानं गानि स्नौ किं केन मृतस्ततः॥ नीत्वा दग्धो मृतश्चायं तत्सुतैरपि तादृशैः। ततः समागतं सर्वैः स्वगृहं प्रति विस्मितैः। ततस्तद्दहनो
द्भूतो धूमस्तद्वनसंगतः॥ आक्रान्तास्तेन धूमेन पिशाचास्तद्वनाश्रिताः। ततस्तद्धूमसंगेन ते सर्वे गतकल्मषाः। शिवलोकमनुप्राप्ताः
पुष्पकेषु स्थिताः सुराः॥ सहते न पिशाचेन शिववार्ता समुत्सुकाः। अग्रांसांशां करस्यैव भूपर्वतः पुनरादरात्॥ अतो महेशमहिमा म
हानेव महात्मनां॥ महानंदकरो नित्यं महापातकनाशकः॥ यस्यानुलापमात्रेण मुक्तिरासीन्निरूपणात्। तद्धूमसंगान्मुक्तास्ते पिशा
चास्तेति पातिनः॥२५॥ एतावतापि भगवान् महादेवः कृपानिधिः। ददाति स्थानमुत्कृष्टं योगिनामपि दुर्लभं॥ अघोरनरकावा
संक्रान्ता कल्पशतेष्वपि। पिशाचत्वमनुप्राप्य मुक्तास्तद्धूमसंगमात्॥ सोपि किंत्वां भवः किंतु पतिनायैस्सेव्यते। कदापि न कृतं ते
न महादेवस्य पूजनं। पूजितं शिवलिंगं च न दृष्टं तेन सर्वथा॥ न दृष्टस्त्वां भवस्तेन तत्संगस्तस्य दूरतः॥२१॥ मरणाभिमुखो वृद्धः सो
नुतापेन केवलं। मृतो भस्मकृपाक्रान्तः तस्य सा गतिरुत्तमा॥१२०॥ यं ध्यात्वा मुनयः कदापि विरतास्तत्वाच्च वेदाः परं नत्वा देवगणाः
कलत्रसहिताः पुत्रैः स्वमित्रैर्युताः। तं देवं तमसाकलय्य मनसा स्मृत्वा क्षणं वाक्षणे। संपूर्णाक्षपणादधिपार्थकलया कामं मुदं
प्राप्नुयुः॥१३१॥ ॥इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे सुरनंदीश्वरसंवादे नामैकत्रिंशोध्यायः॥३१॥
॥ ॥श्रीदेवा ऊचुः॥ आज्ञापयास्मान् भगवन्नस्माकमपि शंकरः॥ आराध्यस्तत्पदांभोजस्मरणं क्रियते सदा॥१॥ तस्यैवानुच
रास्सर्वे तदाज्ञाकारिणस्सदा। तां विना गतिरस्माकमन्यो नास्तीति किंचन॥२॥ तत्पादस्मरणेनैव नीयंते दिवसाः खलु जीवनं
निश्चितं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तावदस्माकं स्मृतं तच्चरणांबुजं ॥३॥ भवद्वृत्तकथाधारासुधापानेन मज्जनः ॥ पीनं दिने दिने वृद्धं भयास्यति न संशयः ॥४॥ ख
मिश्रगणितं द्रव्यं जैनैर्दत्तं दुरात्मभिः ॥ अशांभवेभ्यः कोतेषां भवित्री कुगतिर्वद ॥५॥ किंचतद्दानपात्रत्वं ये गतास्तेष्वशांभ
वाः ॥ तेषां का गतिस्तासु दुर्ज्ञेया खलु माहेशो ॥६॥ सहस्रशो जनास्तासां संकोचाय मम मंदिरे ॥ अशैवैरवर्त्तता बहुहाराधनंद
न्नतः ॥ धनवृद्धिः कृता तैस्तु आत्मपोष्यः परंतु ते ॥ अशांभवास्तावतापि तद्दत्तं तद्विधागतं ॥ यामादिकाले तद्दमैर्निरतास्ते तथा
पिते ॥ अशांभवास्ततस्तेषां गतिः का भगवन्वद ॥ शिवालयविहीनेषु देशेषु स्थितमादरात् ॥ अशैवधर्ममाश्रित्य धर्मोत
रपरायणाः ॥१०॥ एतादृशानां सर्वेषां विचारोयमयं मम ॥ प्रवृत्तस्तेन कालोस्य भूयानेव गमिष्यति ॥ एतादृशविचारेण क्षी राम:
णमायुर्दिने दिने ॥ यतस्त्वच्छिवपूजापि त्वरया संप्रजायते ॥१२॥ तेनतेन विचारेण दुःखितः सर्वदायमं ॥ तद्दुःखशमनोपा
यं नंदिकेश वदाधुना ॥१३॥ ॥ नंदिकेश्वर उवाच ॥ ॥ शृणु स्कंद त्वमस्य विचारस्यास्य किं फलं ॥ अशांभवाः पातनीयाः
कुंभीपाकेषु यत्नतः ॥१४॥ अशांभवकृतान्धर्मानधर्मानिति संस्मर ॥ चंडालैः किं कृतो यागः स्वर्गाय स्वर्गसाधनः ॥ य
दि पुल्कसनारीभिः वेदस्याध्ययनं कृतं ॥ तेनाध्ययनजं पुण्यं तासु संभावितं वन ॥१५॥ अतः सर्वे पातनीयाः कुंभीपाकेषु ते
यम ॥ आकल्पं तेषु ते स्थित्वा प्रयास्यंति पिशाचतां ॥ अतः परं पूजनीयान् वदामि बहुधा परं ॥ शृणुष्व सावधानेन शिवभक्तान्वि
शापतः ॥१७॥ यो विश्वनाथ मदनांतक कालकाल गौरीपते गिरिश चंद्रकलावतंस ॥ शैलेंद्रजाहृदयपंकजराजहंस पाहीति यावद

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तितं शिवभक्तमाद्धुः ॥१९॥ काशीपते हर भवामरसार्वभौम भीमस्मरांधकरिपो गिरिश त्रिनेत्र ॥ भोभूतिगात्र वृषभाधिपप
त्रगात्रे पाहीति यो वदति तं शिवभक्तमाद्धुः ॥२०॥ वीरेश्वर त्रिदशनायक चंद्रमौले लीलातिलोलविकटाघटिताधदेह ॥ सिद्धे
श्वर रीरमण चंद्रपते मुकुंर्मे पाहीति यो वदति तं शिवभक्तमाद्धुः ॥२१॥ भोसंकटारमण शूलकरस्मरारे श्रीशीतलारमण भोक
कुलशेश शंभो ॥ ज्योतिःस्वरूप भगवन्मणिकर्णिकेश पाहीति यो वदति तं शिवभक्तमाद्धुः ॥२२॥ मुष्माविमुक्तपरमेश ॥ नंदि
केश श्रीमन्महेश्वर सुवर्ण पिनाकपाणे ॥ श्रीकालकूटविषनीलतराधकंठ पाहीति यो वदति तं शिवभक्तमाद्धुः ॥२३॥ उद्धूलना
दिरुचिरांगलसत्रिपुंड्ररेखाललाटफलकांधकमंदकेश ॥ आमंदकेश्वर महाघविनाशकेश पाहीति यो वदति तं शिवभक्तिमा
द्धुः ॥२४॥ श्रीवृद्धकाल वृषभध्वज कृत्तिवास श्रीलिंगलिंग निलयाव्ययमृत्युमृत्यो ॥ श्रीवक्रतुंडगणनायक ढुंढिराज पाहीति
यो वदति तं शिवभक्तमाद्धुः ॥ केदारनाथ कसदाशिव सोमनाथ ज्ञानेश दक्षहर नायक रत्ननाथ ॥ सिद्धेश घर्मगणनायक च ७० रा
ण्डिकेश पाहीति यो वदति तं शिवभक्तमाद्धुः ॥२६॥ एतादृशाः संततमर्चनीयाः सुरैरपीरैरपि किंनराद्यैः ॥ तस्सज्जया पूजित एव
नूनं गौरीसहाय समयासमयो ममायं ॥२७॥ लिंगं विलोक्य सहसा पपातः फलं वा पर्णेन चनीरसेमंकृत्य यतः प्रदद्यात ॥ रुद्राक्ष
भस्मकणभूषितपुण्यदेहो देहावसानमधिगस्य शिवं प्रयाति ॥२८॥ एतादृशान विनिगूढशिवार्चनादि ध्यानपारगुणसागर
सागरांस्तु ॥ द्वराद्धि लोकमुकुंदरता पिनत्वा तुष्टा भवंति मुनयो पिगणाश्च सिद्धाः ॥२९॥ येनार्चितं सकृदुमापति लिंगमके तेसा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

५ एतादृशाः संभ्रमभर्जनीयाः सुरेश्वरार्यैरपि किन्नराद्यैः सुपूजया पूजित एव नूनं गौरीसहायः सममयो मयायं ॥

त्शुशोकजलधिः स्खलु तीर्ण एव ॥ तूर्णं प्रयाति गिरिजारमणं सतां वृंदैर्यः सतामनुदिनं सुकृतार्णवत्वात् ॥ आकर्णितां शिवकथां स्वप
दाक्षपंचा प्रक्षीणपातकमहांबुधिरेव सोपि ॥ तत्पूजनेन गिरिजारमणोति हृष्टः कष्टानि नाशयति सत्यमिदं मयोक्तं ॥ २१ ॥ यः पश्यति
स्मरहरप्रियलिंगपूजां भक्त्या प्रमोदमुपयाति विलोकनेन ॥ रोमांचिचिह्नितवपुः स्मितचंद्रमौलिसंज्ञां भवं विदुरयं बुधिनाशहेतुं ॥ तं
पुण्यकृत्तमक्षरेण्यमिति स्मरामि यः कालकालचरणांबुजभक्तियुक्तः ॥ युक्तः स एव गलितयमाहिभिरिव स्वपेवेमित स्मात्कोपि भुवनेष्वधिको
नरेशः प्रायः प्रातरिंदुशकलाभरणार्चनेन प्रीतं स्वरं स्मरहरं फलपुष्पदानैः ॥ तं पूजयंति मुनयोपि मुमुक्षवः स्वधन्यो महान्यो स्मदादिभिरिति
प्रणामेति धीराः ॥ २४ ॥ यश्शंकरार्चनपराः शिवकालकालमृत्युंजाथ मज्जालकमेव परमात्मवेद्यो ॥ मत्त्वा पारक्षकमहेश्वरनाम वाचनत्वाविन
गतिरिव प्रवदंति शैवाः ॥ २५ ॥ दारास्तथैव तनयास्तथचंद्रमौलेः ध्यानं तवैव बलमप्यगवाहयाति ॥ सर्वं त्वमेव तव सर्वमिति स्मरंतः संस
रभीतिमुपहाय शिवं प्रयांति ॥ २६ ॥ धन्यं मनः शिवपदस्मरणातुरं कंधन्यं विशालनयनं भुजजीवनं च ॥ तल्लिंगपूजनविलोकनलोल
मेव तस्मात्किमन्यदधिकं भुवि धन्यमस्ति ॥ २७ ॥ धन्यो लहीयचरणौ शिवतीर्थयात्रामेतौ करौ च शिवपूजनसाधनत्वात् ॥ धन्यं शिरः शि
वनतिप्रवणं क्षपायां तस्मात्किमन्यदधिकं भुवि धन्यमस्ति ॥ २८ ॥ धन्या हि तस्य जननी जनकोपि धन्यो धन्यं कुलं च रमणीतनयाश्च भृत्याः ॥
दासप्रश्रयस्य शिवलिंगसमर्चनेन सद्यः सैश्वलमपि मानसमित्यवेमि ॥ उन्मत्तवद्भ्रमति शंकरनाम दृष्ट्वा लिंगार्चनं कुसुमचंदनधूपदी
पैः ॥ पक्कान्नराशिभिरमंदमुदाय एव तस्याद्भुकास्मरणमप्यघनाशकं हि ॥ ३० ॥ यः कश्चिदेव भुवने प्रमितप्रभावो भावेन भावसहशो भुव

रामः
८४

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नत्रयेपि॥ भावस्यभाव भयक्लेशविहीनवृत्ते॥ भयाभवोनभवतीति भवोपिमेने॥ संसारभारपरिहार विहारहार हारोपहार परमा
दरमादरेण॥ द्वारद्वारदरमपास्यनमंति दारैः धीराश्च किंनर वरासह ते कुमारैः॥ ४२॥ किंवर्णयामि शिवभक्तजन प्रभावं गौरीपतिः प्रिय
तमः शिवभक्त एव॥ तं पुण्यपुंजमज पूज्यतमं विदित्वा तत्पूजनाय नियताभव नित्यमेव॥ ४३॥ यत्रेशंकरस्मरणमात्र पवित्रगात्राः तांस्त्वंत्रि
नेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु गमनं नतवापि युक्तं तत्पूजनार्थं नियताभव नित्यमेव॥ ४४॥ शुल्कसिंदूसितभस्मपवित्रगात्रा
न्तांस्त्वं त्रिनेत्र निलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु गमनं नतवापि युक्तं तत्पूजनार्थमपि तत्वमिदं वदामि॥ ४५॥ रुद्राक्षभूषणविभूषित
पुण्यदेहान्तांस्त्वं त्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु गमनं नतवापि युक्तं तत्पूजनार्थमपि तत्वमिदं वदामि॥ ४६॥ श्रीबिल्वपत्रवि
वलिंगसमर्चनार्थान् तांस्त्वं त्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु०॥ ४७॥ श्रीशैलनायकसमर्चनपूतचित्तान्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलया
न्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु०॥ ४८॥ श्रीकालहस्तिपतिपूजनसक्तचित्तांस्तांस्त्वं त्रिनेत्र निलयान्यमपश्य॥ तन्मंदिरे०॥ ४९॥ एकाम्रना
यकविलोकनपूतचित्तान् तांस्त्वं त्रिनेत्र निलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु०॥ ५०॥ पुण्यारुणाचलविलोकनलोलचित्तान्तांस्त्वंत्रिने
त्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु०॥ ५१॥ श्रीमद्बृहदीश्वरविलोकनसक्तचित्तान् तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु०
५२॥ मध्यार्जुनेश्वरविलोकनसक्तचित्तान् तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषु०॥ ५३॥ श्रीकुंभघोणपतिपूजनसक्त
चित्तांस्तांस्त्वं त्रिनेत्रनिलयान्यमपश्य॥ तन्मंदिरेषु०॥ ५४॥ श्रीनंदिमंडलविलोकनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ त०

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

५५॥ मुनीनिविचिंत्यसततंमनमरेत्रिकायास्तुष्टोभवंतिसुकृतेरमितैर्यमान॥ तन्मंदिरेषु०॥ ५६॥ श्रीचंद्रलाचरणपूजनसक्तचित्तान्त्वां
त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मंदिरेषु०॥ ५७॥ तीर्थेशलिंगनियमार्चनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मं
दिरेषु०॥ ५८॥ काशीप्रदेशवशमानसपुण्यदेहान्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मंदिरेषु०॥ ५९॥ विश्वेश्वरार्चनविलोक
नसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मंदिरेषु०॥ ६०॥ शुद्धादिमुक्तपतिपूजनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यप
श्य। तन्मंदिरेषु०॥ श्रीमुक्तिमंटपविलोकनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मंदिरेषु०॥ भक्त्याकथंचिदनुनासर
मन्नपूर्णापादारविंदभजनप्रवणाःशिवास्ते। तन्मंदिरेषु०॥ आनंदभैरवविलोकनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य
तन्मंदिरे०॥ ६७॥ श्रीढुंढिराजचरणार्चनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मंदिरे०॥ विश्वेश्वरार्चनविलोकनसक्तचि रामः
त्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मंदिरेषु०॥ श्रीकालभैरवविलोकनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य। तन्मंदि ८५
रेषु०॥ ॐकारनायकविलोकनसक्तचित्तांस्तांस्त्वंत्रिनेत्रनिलयान्यमपश्यपश्य॥ तन्मंदिरेषुगमनंनतवापिपुंसांतत्पूजनार्थमपितत्त्वमि
स्वदामि॥ ६८॥ दूतास्तवातिकठिनाःखलुशिक्षणीयास्तेधर्मबुद्धिरहितादुरितप्रवृत्ताः॥ नद्योगतस्तवविशेषतएवधर्मोनाशंभयास्यांति
सतेजशिवापराधेः॥ ६९॥ दूतास्त्वमीनियदितेशिवमंदिरेषुयेवपुतत्पदंमार्गमहार्हदेशे॥ नर्हिप्रकुप्यतिशिवोपियमातएवतेतावदा
रतएवनिवारणीयाः॥ ७०॥ येशंकरस्मरणमात्रविधूतपापास्तेशांभवास्तवयमान्यहमर्चनीयाः। तेषांगृहेषुनकदापिभटाःप्रयांतु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

१ येलिंगपूजनरताः सततं प्रहृष्टास्ते शांभवास्त्वयमान्वहमर्चनीयाः ॥ तेषां० ये रुद्रजपनप्रभवपुण्यसमृद्धाये
१ त्तास्ते शांभवा० ॥ तेषां० ॥ ये वै त्रिपुंड्ररुचिरामलफालभागास्ते० ॥ तेषां० ॥ रुद्राक्षभूषणविशोभितकंठदेशास्ते० ॥
द्रहमार्गमपि तेन विशंतु मोहात् ॥ ये शांकरस्मरणविस्मृतकायचेष्टास्ते शांभवास्त्वयमान्वहमर्चनीयाः ॥ तेषां गृहेषु न कदापि भटाः
प्रयांतु तद्द्रहमार्गमपि तेन विशंतु मोहात् ॥ ५ ॥ ये शंभुलिंगनिहितक्षणरश्मिजालास्ते शांभवास्त्वयमान्वहमर्चनीयाः ॥ तेषां गृहे
षु न कदापि भटाः प्रयांतु तद्द्रहमार्गमपि तेन विशंतु मोहात् ॥ ८ ॥ ये लिंगपूजनमहोत्सवलोलचित्तास्ते शांभवास्त्वयमान्वहमर्चनीयाः
तेषां गृहेषु न कदापि भटाः प्रयांतु तद्द्रहमार्गमपि तेन विशंतु मोहात् ॥ ९ ॥ ये शांभवार्चनसमर्जितवित्तभारास्ते शांभवास्त्वयमान्वहमर्च
नीयाः ॥ तेषां गृहेषु न कदापि भटाः प्रयांतु तद्द्रहमार्गमपि तेन विशंतु मोहात् ॥ १० ॥ ये चंद्रचूडकलनामृतपानलोलास्ते शांभवास्त्वयमा
न्वहमर्चनीयाः ॥ तेषां गृहेषु न कदापि भटाः प्रयांतु तद्द्रहमार्गमपि तेन विशंतु मोहात् ॥ ११ ॥ धन्या शंकरनामधेयसुसुधाधाराधरासारभृज्जि
ह्वा जिह्मगराजराजविनुता धन्येति मान्येति च । साजिह्वा बहुजन्मसंचितविराभ्यस्तातिपुण्यार्जिता सेयं पुण्यसुधानिधिः खलु ससंल
भ्यः शिवात्स्वमहात् ॥ १४ ॥ ॥ इति श्री स्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे सुरनंदिकेश्वरसंवादो नाम त्रिंशोध्यायः
३० ॥ ॥ शिवार्पणमस्तु ॥ व्यास उवाच ॥ इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा प्रहृष्टास्ते सुरास्तदा ॥ विश्वस्यंत पुनर्नत्वा कृतांजलिपुटा जगुः ॥ १ ॥ देवा ऊचुः ॥
श्रीनंदिकेश्वर स्वामिन् शिवविज्ञानसागर । अनेन किं कृतं पुण्यं तद्ब्रूयान्महि संवद ॥ २ ॥ श्रीनंदिकेश्वर उवाच ॥ ॥ तत्पुण्यश्रवणादेव भ
वतां विस्मयो भवेत् । तत्वज्ञानविहीनानां सर्वमाश्चर्यसाधनं । शिवपूजाप्रभावाब्धिं विदुर्ज्ञानविवर्जिताः । भवतस्तापसाः सिद्धाः गंधर्वाः ॥
किन्नरा अपि ॥ ४ ॥ शिवप्रभावरूपाणां रत्नानां सागरः शिवः । अतः शिवो विजानाति स्वतत्वं न तरां जनः ॥ ५ ॥ अस्माभिरपि तत्तत्वं लेशतस्त
१ तेषां० ॥ ये बिल्वमूलशिवलिंगकृतप्रणामास्ते शां० ॥ तेषां० ॥ ये बिल्वपत्रकृतवनाहृतकंटकाग्रास्ते० ॥ तेषां० ॥ ये बिल्वपल्लवकृते
१ न्नेन लिंगपूजास्ते० ॥ तेषां० ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सादतः॥ ज्ञातःकथंचिदन्येनकथंज्ञेयःसुरादिभिः॥ ६॥ अपूर्वमपायोयेनसंचिताःस्वगृहेस्वतः॥ सतत्त्वविदन्यस्कततत्त्वंवदस्के कुरु
रा॥ यस्यपरंरत्नस्ययन्मो॰ल्यंतत्तेनज्ञायतेपरं॥ रत्नतत्त्वंविजानातिसतुरत्नपरीक्षकः॥ नवरत्नपरीक्षायांसर्वेदक्षाःस्वभावतः दा
ज्ञायपीवलुप्रस्कनिसःसर्वज्ञएवहि॥ ९॥ सतावलिसस्सर्वज्ञशिरोमणिरितिश्रुतः॥ ज्ञारूपाणिस्ततस्सोयंतत्तत्त्वंवेदवस्कतः॥ १०॥ र
त्नेषुचविविज्ञेषुतेषुदिव्यानिकानिचित्॥ रत्नानितान्यमूल्यानितानिविद्यानिनामराः॥ शिवधर्मात्मकंरत्नंगोपनीयंविशेषतः॥ अति
भक्तायदातव्यंनाभक्तायकदाचन॥ १२॥ अत्यल्पस्यरसस्यापिस्पर्शादेवकंचन॥ लोहाचलःसुवर्णत्वंप्राप्नोतीत्यवधारितं॥ अग्निलेशे
नतूलाद्रिभस्मसाज्जायतेक्षणात्॥ अत्यल्पेनौषधेनापिमहाव्याधिलयोभवेत्॥ सक्ष्मास्थिरयंगमध्येप्रविष्टोंगविनाशकः॥ विषम
प्यल्पमेवयोगयुक्तंदेहविनाशकं॥ १५॥ तथैवशिवधर्मोपिसूक्ष्मःपापविनाशकः॥ पुण्यसंपत्समृद्धिंचसकरोतिनसंशयः॥ धर्माणामुत्त
मोधर्मःशिवधर्मस्सनातनः॥ सर्वोत्तमोत्तमत्वेनयथागीतःसदाशिवः॥ यथासौवैमहादेवःसर्वदेवशिखामणिः॥ तथायंशिवधर्मो
पिसर्वधर्मशिरोमणिः॥ शिवधर्मात्परोधर्मोनास्तिनश्रूयतेपिच॥ सत्यमेतत्पुनःसत्यमुद्धृत्यभुजमुच्यते॥ शिवधर्मोन्यधर्मेषुधर्मोभ
सत्वनिश्चयात्॥ तद्धर्माचरणात्किंवाफलंसंभाव्यतेभुरा॥ कुर्वंतुतान्विमोहेननतेभ्यःफलमुत्तमं॥ २१॥ रत्नभ्रमेणस्फुटितेकाचंगृह
रियोनरः॥ सतेनरत्नाभरणधारणोत्पन्नधर्मवान्॥ २२॥ अतिस्वच्छस्यरत्नस्यकपसाप्यनकोटिभिः॥ ततस्तद्रत्नमुत्कृष्टंनहीनापेक्षया
खलु॥ २३॥ किंचदेवाधिदेवस्यप्रत्यियंनदूरस्मृतं॥ तदन्यत्सर्वमवरमसदाचारदूषितं॥ २४॥ अयंतुभिन्ननयःनस्पितापापभाजनंत

+२ शिवधर्मान्विज्ञाय धर्माभासरतानराः

रामः ८६

न्माताभ्रातरस्तस्यतत्कुलंचनसंशयः ॥ अयंछिन्नेकंटककारिप्रसूनंलिंगमस्तके ॥ मरणावसरेप्राप्ते पातयित्वामृतः सुराः ॥
२६ ॥ लिंगपूजनमेतेनकुसुमेनकृतंमया ॥ अपवर्गदमित्येवंज्ञात्वातेननपातितं ॥ ज्ञात्वाधर्मस्यकरणंशिवपूजालकः संतु फ
लयज्ञवितत्तावद्दूरेपिननिश्चितं ॥ २८ ॥ अज्ञात्वापिकृतोधर्मशिवपूजालकः सतः ॥ सर्वोभीष्टप्रदोनूनंमितिवेदेविनिश्चितं ॥ अ
नेनैवहि धर्मेणागणत्वंप्राप्यबालकः ॥ शिवप्रियतमोभूत्वास्थास्यत्येवनसंशयः ॥ ३० ॥ पुरापापरतः कश्चित् विंध्यस्थोशुसंस्थित
तेनपापेननीतानिदिनानिप्रतिवत्सरं ॥ ३१ ॥ तेनयावत्कृतंपापंतत्सापगण्यमानिन ॥ पुनः पुनः सपापेषुनिरतोविरतोपिन ॥ ३२ ॥ सजार
जस्वभावेनजारस्त्रीनिरतोपिसः ॥ तदुच्छिष्टाशनोनित्यंकर्मांतरविवर्जितः ॥ ३३ ॥ तेनैवासादिताकापिजारिण्याकंत्रकातया ॥ रेमेसपा
पनिरतोयौवनाक्रांतजामुकः ॥ ३४ ॥ तस्यामुत्पादयामाससकन्यकांसापिसुंदरी ॥ यौवनेनसमाक्रांतातयारेमेसपापधीः ॥ ३५ ॥ तस्यां
चजनयामासकन्यकांसापिपापधीः ॥ तयापिरेमेसोप्याहतंकदाचिन्मनोहरा ॥ कन्यकोवाच ॥ ३६ ॥ शयनेकुसुमापेक्षाजायतेमम
तानिमे ॥ आनयाद्यान्यथाक्रीडानवनाद्यभविष्यति ॥ ३७ ॥ इत्युक्तंतद्वचः श्रुत्वाशिवारामेययोनिशि ॥ सशिवार्चनयोग्यानि दृष्ट्वा
पुष्पाणिविस्मितः ॥ अतः परंप्रयत्नेनसर्वंपुष्पवनंमया ॥ समूलंभवनंनेयंवनस्पान्ममंदिरे ॥ ३९ ॥ एतादृशानिपुष्पाणिनान्य
त्रभुवनत्रये ॥ अतः सर्वाणिनेयानिमूलैः पुष्पवनानितु ॥ ४० ॥ तत्रैकंपुष्पमादायसुगंधमतिसुंदरं ॥ वनाद्विनिर्गतः पापीधावनेन
ययौकथं ॥ ४१ ॥ तत्पुष्पगंधसंबंधवातपोतजिघृक्षया ॥ दृश्यकोमहाकायोस्वबिलान्निर्गतः सुराः ॥ आघ्रायाघ्रायतंगंधंसर्पस्त
+ १ मंदिरंगतः ॥ तंपुष्पकरमालोक्यतत्क्षणेसमुपाद्रवत् ॥ ततः सर्पसमाक्रांतः सभीतो +

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ष्यं

श्री॰ बहिरागतः॥ सर्पेणादष्टः तस्मुष्टेपतितं लिंगमस्तके। तत्रैदेवास्समानीतं नामेदं लिंगमुत्तमं केनचित्सज्जनेनकर्तुं तत्रैवस्थापितंस्थि
तं॥ ससर्पो लिंगमावेष्ट्य तत्पुष्पाघ्राणनप्रियः। लिंगंसंपारयामास शीतलं तं स्वदेवने॥ ४९॥ ततः ससर्पसंदष्टो मृतस्तत्र हि संश्रयः
तदा महाश्चर्यं दृष्ट्वा च भावे गिरिजा सती॥ ॥सदाशिव उवाच॥ गौरि कौतुकमस्त्येकं तद्दृश्यं शृणु सादरं। यत्रधामेश्वरा स्तेजो म
त्किमसज्जनोप्यवत॥ अस्ति पुष्पवरं रम्यं विंध्यदेशे मनोहरं। तत्पुष्पाघ्राणनं तावित्तत्कृष्णोयातिसुंदरः। तत्रवातं नसारोपि न भविष्यति
सर्वथा॥ मत्रेकेन कृतं रम्यं विंध्यदेशे मनोहरं। तद्धनेगौरि सुंदरं॥ ५०॥ कमंडलेन कुत्रापि तदृश्यं वनमंतिके। सुगंधाख्य तद्वृक्षैः वृति
कंटकमरूहा॥ तच्चंदनतरुस्पर्धां कुर्वति मत्स्पर्शैश्चिवे॥ स्वगंधसदृशो गंधो न भवत्स्विति शैलजे॥ ५१॥ सुचंदनतरुत्वेन तरवस्तामिताज
नेः। तत्पुष्पेष्वपियो गंधः सोपितावन्मनोहरः॥ ५२॥ मंदारस्य सदा तत्र गंधस्पर्धां करोति सः। गंधोपि कंटकतरुश्च सदा धिष्ण्य नस्सदा राम:
५४॥ तत्र न भ्रमराणां वा प्रवेशः शैलकन्यके। तत्पुष्पद्वयमूलेषु कुल्याः संति मनोहराः। सुगंधजलकल्लोलमालाकुलसमाकुलाः॥ ८७
प्रत्येकमालवालं च द्रुमाणां विस्मयावहं। इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा गौरी संतुष्टमानसा॥ शिवेन सह संप्राप्त तद्वनं पुष्पकाश्रितं तस्मि
न्वने दीर्घिका पिरत्नसोपानसंकुलाः। तत्तीरे रत्नसंबंधं शिवमंदिरमुत्तमं। रत्नप्रासादशोभाभिरलंकृतमिवादरात्। तन्मंदिरे
ब्रह्मोदेवः सांबस्तत्र समागतः। ततस्तल्लिंगमालोक्य शंकरो गिरिजान्वितः॥ आलिंग्य भक्त्या तल्लिंगं स्थितं तत्क्षणं स्थितः॥ ५९॥ ता
नि पुष्पाणि संवीक्ष्य शंकरो लिंगमस्तके। स्तोत्रत्रयेन तुष्टानि संतुष्टः शिवयासह॥ ६०॥ अपारदीपमालाश्च दृष्टास्तत्र शिवालये

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रत्नस्तंभेषु चित्राणि ददर्श गिरिजापतिः। ततो बहिर्विनिष्क्रम्य तरुमूले सुसंस्थितः॥ तदा तत्र रुजापार कुसुमासारसंवृतः॥ ६२॥ त
त्कुल्याजलमास्वाद्य फलानि विमलान्यपि। तत्र गंधफलीगंधं समाघ्राय पुनः पुनः॥ स्वर्गे गंधफली पुष्पसंकुलं तद्वने सुराः॥ र
जे मनोहरं व्याप्तं स्थूलैर्गंधफलीफलैः॥ तान्याघ्राय महादेवः पीत्वा तत्र समादरात्॥ सुधावधीरणां चक्रे धिग्धिग्धिक् सुधेति च
ततः परं सहरेणानामेदं लिंगमुत्तमं। सर्पावेष्टितमालोक्य तत्र गंतुमनो दधे॥ ६७॥ बाणलिंगमिदं रम्यं मत्कृते नीतमादरात्। तत्र
क्षणं वसाद्य मे तद्यतो मम मंदिरं। ६८ नरत्नमंदिरे प्रीतिमपि लिंगेषु वा मम॥ एवं लिंगे परं प्रीतिस्तल्लिंगं मंगलावहं॥ तल्लिंगना
लोकनादेव ममानंदः प्रवर्धते। तल्लिंगसदृशं लिंगं नास्ति ब्रह्मांडगोलके॥ ७०॥ इति ब्रुवन्तमतिं देवः शिवया संयुतः शिवः॥ यये
तन्नाम देलिंगं तत्रापि क्षणमास्थितः। तत्पुष्पं तु समाघ्राय नित्यगंधं मनोहरं॥ संतोषं परमं प्राप तया गिरिजया सह॥ येन पुष्प
वतादत्तं पुष्पमेतन्मनोहरं। एवा लिंगे स्वयंभूतं तस्य मुक्तिर्भविष्यति। पुनः पुनः परं गंधं समाघ्राय महेश्वरः॥ सर्पैः संवेष्टिते लिंगे
निवासं च चकार सः॥ एतद्दृष्टं न हेतुत्वमपरं मुक्तिसाधनं। भोगिभूषणता तेन कृता किल ममाधुना॥ ७४॥ इत्युक्त्वा कुणपहृदा
कुवकिंकरवेष्टितं॥ ददृशाते विमानस्थं मृतं चत्वारः गणेश्वराः॥ ततः परं ययौ सावस्तमुत्सवमनेकधा॥ दृष्ट्वा प्रहृष्टस्तत्रैव समारामप्र
तिसत्वरं। तस्मिन् लिंगार्चने श्रेष्ठं यस्य वा स्यापि मुक्तिदं॥ लिंगार्चनसमं पुण्यं न भूतं न भविष्यति। ७५॥ शिवार्चनजपुण्येन पुण्यवा
न यमित्यसतः॥ एतस्यागमनं तावद्युक्तं मम मंदिरे। ७८॥ पुरा कश्चिद्दरिद्रो भक्तत्र श्रीशैलमंडले। तेन पापान्यपाराणि द्विजेनापि
४५ एन दुर्धं समाघ्राय कोपिकाकोदरे महान्॥ चकार्बीनत्वं लिंगं स्वकाय परिवेष्टने॥ १

छतानिहि॥ भिक्षागारेषु विचरन् करोति कृपयान्वहं। तैः कपोर्जीवनं तस्य कंटकारिफलैरपि॥ ८० फलानि तानि यत्नेन समानीय
दिने दिने। राशिं करोति भाग्येन नर्मदालिंगमस्तके। तान्यानीय स पक्वानि छित्वा पक्वाग्नये ततः। नर्मदालिंगनिकटे समक्षयति
सादरं॥ एवं संवसतस्तत्र प्रदोषे समुपस्थिते। तत्र स्नात्वा नदीतीरे स्वेदापनयनाय स॥ ८१ ततः परं यथापूर्वं कंटकारिफलैर्जलैः
प्रोक्षिते सर्ववत्तत्र राशिं तावच्चकार सः॥ ८० पश्चाद्दूर्वांकुरैस्तानि छादयामास सत्वरं। विलंबेनाग्नमात्रे मास्ति तेन विनिश्चय म-
त्वा ततः स्नात्वा परस्तं नर्मदालिंगसंनिधौ। श्रांतश्च कीरशयनं काष्ठैः प्रज्वाल्य पावकं॥ ८३ सा मंत्रयोदशी स्वदाद्दीन नक्षत्रसंयुता
तस्याः प्रदोषसमये तदासीच्छिवपूजनं। अज्ञानान्निर्मितं त्वद्य जलानीतिमलान्य सः। कृता दूर्वान्वयापीति नास्थातल स्पशिवार्चने रामः ५८
८४ परं तु नर्मदे लिंगे तत्सर्वं तेन कल्पितं। पूजात्वेनैव निष्पन्नं मंत्रं नैवेद्यतां गतं। दीपत्वेनैव निष्पन्ना काष्ठज्वाला मनोहरा प्रभा
मत्वेन निष्पन्नं शयनं तस्य तन्नदा। तस्य भाग्यवशाद्देवं संपन्नं शिवपूजनं। तेन तुष्टो महादेवः करुणासागरः प्रभुः॥ ८७ ततः परं द- ८८
दर्शायं स्वप्नं सर्वार्थकामदं। स्वप्ने दूर्वाचितं लिंगं नार्मदं तद्ददर्श सः। परितो रत्नसदनं रत्नप्राकारसंवृतं। दिव्यभोगसमाकीर्णं रत्न-
ज्वालासमन्वितं॥ ८८ दिव्यनारीसमाकीर्णं मनराजिविराजितं। गजकोटिसमाकीर्णं भक्तभृत्यसमन्वितं। दासीकोटिसमाकीर्णं र-
त्नाभरणमंडितं। इदमत्यद्भुतं दृष्ट्वा प्रहृष्टो विस्मयं गतः। दिव्यनारीमुखं दृष्ट्वा बभाषे वचनं मुदा॥ ८९ कासि त्वं चंचलापांगि कम-
लामललोचने। कस्यांगनासि सदनं कस्येदं मणिमंडितं। अश्वाः कस्य गजाः कस्य दासाः कस्य वरानने। एतादृशं महद्भाग्यं कस्य दु-

४१ फलैरप्यर्चितं लिंगं नैवेद्येन समन्वितं॥ दीपज्वालादीपितं स पश्चादुदितः स्फुरः॥

३१ गोकोटिवृंदसंयुक्तं अश्वकोटिसमन्वितं॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पयाश्रयस्यना॥ त्वयाकिमागतंभव्येमसार्धमतिसुंदरि॥ हिमचामरवातेनमंतोषयसिसादरं॥ प्रतिक्षणंशरीरंमेननवंनवमुपजा
यते॥ सौंदर्यवृद्धिरस्यस्यनवमेवप्रतिक्षणं॥ इतितद्वचनंश्रुत्वासालमाहमनोरमा॥ संपादयंतीतच्चित्तेपरमानंदसागरं॥ ३॥ योग्या
धिदेवतासाहंप्रेषिताशंकरेणहि॥ त्वत्सेवार्थंनिमुक्तास्मिमत्तुल्याःसंतिकोटिशः॥ त्वयाद्यनार्मदेलिंगंप्रदोषसमयेशिवः जलैः
समन्वितःशुद्धैःकंटकारिफलैरपि॥ दूर्वांकुरैश्चदीपैश्चनैवेद्येनापिपूजितः॥ प्रणामेनापिसमयःसोयंपुण्यतमःस्मृतः॥ एतादृशो
महायोगोदुर्लभोदेहिनामतः॥ अस्मिन्योगेपूजितात्वतुष्टोभवतिशंकरः॥ १०६॥ शिवदेयेषुभाग्येषुभाग्यमल्पमिदंत्वया॥ प्राप्तंप्रा
प्स्यमग्रेतुभाग्यंसंख्याविवर्जितं॥ १०७॥ अगणितमहिमायंदेवदेवोमहेशः॥ गिरिवरतनयांगालिंगितोमंगलानि॥ वितरतिबहु
कालानंदयोग्यानिनित्यंशिवविभवमहाब्धिव्राजसंख्यानननं॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयं
शासुरनंदिकेश्वरसंवादोनामैकत्रिंशोध्यायः॥ ३१॥ नंदिकेश्वरउवाच॥ इत्याकर्ण्यवचस्तस्याःसोपपाम्यातिभक्तितः
आनंदधारासंक्रांताबभाषेवचनंमुदा॥ कियत्कालमिदंभाग्यंदेविमहृद्ध्नामेप्यसि॥ शंकरस्यप्रसादोपिमयिजातःकथंवद॥ २॥ इ
त्युक्तंतद्वचःश्रुत्वाबभाषेसामनोरमा॥ रमारमणनेत्राब्जपूज्यांघ्रिस्मरणोद्यता॥ संपादयंतीबहुधाविस्मयंसुस्मितानना॥ शिव
लिंगार्चनध्यानस्वरूपस्मरणोत्सुका॥ त्वयायद्यपिपूजायाःस्वरूपंविदितंनुना॥ तथापिहृदयाशंभोःकृतार्थोसिनसंशयः॥ कंटकारि
फलानांतुरक्षणायायपरंनृपैः॥ आच्छादनंकृतंसायंतज्जातंशिवपूजनं॥ ४॥ तदिदंलिंगमुत्कृष्टंक्षेत्रमप्युत्तमोत्तमं॥ कालोपिसोयमुत्कृष्टः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शिवपूजनसाधनं॥ महादेवः स भगवान् दीनवत्सल इत्यतः॥ निमित्तं किं विद्यात्मो बद्दौ भाग्यमनुत्तमं॥ एतस्मिन्समये भक्त्या
ज्ञात्वा लिंगार्चनं कृतं॥ करोति पूजां यो मर्त्यः स साक्षादीश्वरो भवेत्॥ एतादृशः पुण्यकालः दुर्लभः खलु देहिनां॥ दुर्लभं च भवे देवम
हादेवार्चनं परं॥ अज्ञात्वा विधिं यस्तु करोति शिवपूजनं॥ न तु कामं इह भवत्येवं ज्ञातं चेत्किं वदाधुना॥ अतः परं प्रमादं वर्जित्वा शंकरपूजनं
कुरु भाग्यमिदं तेन स्थिरं तव भविष्यति॥ यस्मिन्दिने प्रमादस्ते भविष्यति शिवार्चने॥ तस्मिन्नेव दिने भाग्यमेतदन्यत्र यास्यति॥ भो
ग्यांगनास्तु सततं शिवपूजनतत्परान्॥ विचार्य संचरंतीति प्रमादो मास्तु सर्वथा॥ ~ ॥ यादृशस्तादृशो वास्तु शिवाराधनतत्परः॥ तत्ता
दनुसृत्यैव भाग्यं तिष्ठति केवलं॥ भाग्यांगनाविहारस्य स्थलं शंकरमंदिरं॥ तद्विहाय न कुत्रापि यांति भाग्याधिदेवताः॥ यथा धनिकम्
लोकं यांति वारांगना तथा॥ हरंति लोकभाग्यानि सविहारा प्रियां तितं॥ १५ ॥ भाग्यांगनामंदिरं तु नान्यच्छंकरमंदिरं॥ अतः शंकरतोष रामः ८९
प्य कुरु शंकरपूजनं॥ अकुलीनः कुलीनो वा ज्ञानी वाज्ञानवर्जितः॥ शिवाराधनमात्रेण भवेद्भाग्यांगनापतिः॥ अत्राप्युदाहरंतीममिति
हासं पुरातनं॥ शिवपूजारत्नतज्ज्ञानराशिविजृंभितं॥ १८ ॥ पुरा कश्चिदभूद्राजा सर्वभाग्यसमन्वितः॥ धनधान्यादिसंपूर्णमंदिरे तस्य
सर्वदा गजाश्वकुलसंकीर्णे संकीर्णे महिषीगवैः॥ दासीनां च मनोज्ञानां क्षेम हैन समावृतं॥ एवं स भाग्यसंपन्नो विस्मृत्य शिवपूजनं
निद्राक्रीडादिनिरतो युवतीजनसंवृतः॥ तादृशस्य महद्भाग्यं क्षणेन विलयं ययौ॥ शिवपूजापरित्यागस्तन्महाभाग्यनाशकः॥ तद्दुर्लभं
मितागारासन्नाकारालयं गता॥ गजानां च कुलं नष्टं अश्वानामपि सत्वरं॥ दासीनां च कुलं नष्टं भृत्यानामपि सत्वरं॥ दारास्तस्य महाराः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सहाराश्वलयंगता॥ नदेनराज्ञायोनष्टाः तथैवधनराज्ञाय॥ विनष्टंगोकुलंतस्यमहिषीकुलसंकुलं॥ अकस्माज्जातमेवंकिंसर्वं
नष्टमिदंकथं॥ अनेनहेतुरत्रास्तिकोवासोपिनदृश्यते॥ इंद्रपापिरवल्लुस्पर्धाकृतापूर्वंमयाधने॥ धनस्यतस्यनाशोभूत्कथ
मद्यक्षयोतेर॥ इतिदुःखेनसंविष्टोवनमापदुरासदं॥ क्षुधार्त्तस्तृषितःश्रांतश्चिंताशोकसमाकुलः॥ ददर्शशांभवंतत्र विस्त्रम
रूमहावने॥ शिवलिंगार्चनरतंभस्मोद्धूलितविग्रहं॥ भस्मत्रिपुंड्रसांकंरुद्राक्षाभरणाश्रयं॥ निमीलिताक्षंध्यायंतंमहादेवम
नामयं॥२९॥ तंदृष्ट्वासनृपालःशांभवोत्तममादरात॥ प्रणम्यदंडवद्भूमावुवाचसकृतांजलिः॥३०॥ राजोवाच॥ भगवन्शांभवश्रेष्ठ
नीलकंठस्सनिष्ठुरः॥ तेनाद्यसंहृतंमार्गेअभाग्यस्यदुरात्मन॥३१॥ यदस्तिसहमानत्वंमहादेवश्रुतिश्रुतं तस्मिंस्तिष्ठतिनित्यंपि
सकथंमपिनिष्ठुरः॥३२॥ अन्यस्यसहमानत्वंनश्रुतंनापिवस्तुतः॥ किंचान्यस्तादृशःकोवाप्यस्तिभुवेपादुर्लभः॥ इतितद्वचनंश्रु
त्वा दृष्टोरुषापिशांकरः॥ तमुवाचमहाधीरोराजानंदीनवत्सलः॥३४॥ शांभवः॥ यदुक्तंसहमानत्वंमहादेवसनातनं॥ तद्दुदोक्तमत
स्तस्यनिष्ठुरत्वमसंगतं॥३५॥ हृताशिस्तामहेशेनदुर्वृत्तस्यतवाधुना॥ शांकरस्मरणात्यक्तंतथाशंकरपूजनं॥३६॥ उदारदारसंभो
भोगदानविचक्षणा॥ निरूपाक्षानस्मृतोहित्वयाभोगाकुलेनतु॥३७॥ यत्तसरिमरुद्रयंकस्तूरिरससूषितं॥ तत्समर्पितमीशायस्वोप
भोगायकल्पितं॥ दुकूलान्यतिरम्याणिशंकरानर्पितान्यपि॥ सहसास्वोपभोगायकल्पितानिनवान्यपि॥३९॥ भूषणानिविचित्राणिशं
करानर्पितान्यपि॥ कल्पितानानिप्रमत्तेनस्वोपभोगायकेवलं॥४०॥ यदन्नंक्षीरसंयुक्तंशंकरायानिवेदितं॥ तद्भुक्तमद्यवुष्टेनतनजातासि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

दुर्भगेः ॥ ४१ ॥ यद्दत्तं पतये दत्तं तद्दत्तममृतं खलु । तद्विनं विषमे वेति विषभोगकुतः सुखं ॥ ४२ ॥ भाग्यनाशेन नष्टश्च भाग्याः सर्वेप्यसंश
ये ॥ अतः भाग्यविहीनस्य क्षतं इत्यवधारितः ॥ ४३ ॥ दरिद्रस्य मृतस्यापि नोतं खलु दृश्यते । दरिद्रो मृत एवेति तस्मात्सौख्यं कुतो भवेत् ॥
असौ स्वनिर्धरे वाप्यमशोभवमिति स्मृतः ॥ अतस्त्वजाधुनाता वशशांसौख्यावगाहिनौ ॥ ४४ ॥ येन दत्तं महद्भाग्यं तद्विस्मरणमेव ते
अज्ञानित्वेन निष्पन्नं अतस्त्वत्केन नश्यति ॥ भाग्यं प्राप्य खलु मत्ताः भाग्यदं विस्मरंत्यतः । अभाग्या एव ते तावद्भविष्यंति न संशयः ॥ ये
तद्दारा महोदाराः सहारा हारतालये ॥ हारत्वे सति तत्सर्वं भविष्यति न संशयः ॥ आयुष्मंतो भाग्यवंतो रूपवंतो विशेषतः ॥ शांभवार
वतस्सर्वे शांभवामनुधावति । एतावद्भाग्यसमये कथं नाराधितः शिवः ॥ कदापि न कृतं राजन्मतदा शंकरपूजनं । न कारितं मंदिरं वा रत्न
मंडलमंडितं । महेश्वरस्य विहाराय रत्नाभरणभूषितं ॥ ५१ ॥ दीपमालाश्च न कृताः कोटिशः शिवमंदिरे । नवान्नराशिभिर्दत्तं नैवेद्यं राम: १०
कारयन्तु । न कृता घृतकुल्यापि शिवे नैवेद्यकल्पने ॥ मधुकुल्यापि न कृता क्षीरकुल्या विशेषतः ॥ श्रीमहादेवनैवेद्यं न भुक्तं भक्ति
पूर्वकं । नशांभवसमूहेभ्यो दत्तमन्नं विशेषतः । नवरत्नानि दत्तानि दिव्यान्याभरणान्यपि । दुकूलानि न दत्तानि शिवप्रीत्यर्थमादर
त । यो महद्भाग्यसमये नाराधयति शंकरं । स दुर्भगो भवेत्सद्यः शीघ्रं भाग्यविवर्जितः ॥ अभाग्यांबुधिमग्नानां भक्तिः शांभवी न जाय
ते । केवलं भाग्यसंपन्नास्ते कुर्वंति शिवार्चनं । शिवनामोच्चारणेन नयंति समयं मुदा । तेतावदंति धन्यास्ते पूजनीयाः प्रयत्नतः ॥ ५८
अतः परगते भाग्ये शिवपूजार्चने मतिः । न भविष्यति दुःखेन दुःखांबुधिनिमज्जनैः ॥ यदि दुःखेपि संप्राप्ते करोति शिवपूजनं नरः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पिङ्ः खहानिः स्याद्वृत्तिश्चैवृद्धिरिशसदा ॥६०॥ अधुनावामहादेवंस्मरपस्मारनाशकं। स्मरस्मरशविलंबेनसांबंसंसारमोच
कं। संसारदृढमल्लानां विच्छेदः शंकरार्चनात्॥ महाफरसुरूपास्मोदन्यथा सकथंभवेत्॥ शिवनामाग्निनादग्धासंसारतरवः पुनः
नप्ररोहंतिसहस्रानिर्मूलास्तेयतस्ततः। विषसप्यमृतंनामशंकरकार्यभेदतः॥ पापमूर्तेविषमन्येपुण्यमूर्तेसुधापरं॥६४॥ दृढसंस
रपाशानांछेदनाय निर्वाचनें। दृढसंपन्निधानानांसंबंधायचजायते॥ तथाचपापनाशार्थंतत्संपत्संगमायच॥ कर्तव्यमतियत्ने
नलिंगेशंकरपूजनं॥६५॥ लिंगानिबहुधासंति भुक्तिमुक्तिप्रदान्यपि। तेषुसर्वेषुलिंगेषुनामेदंलिंगमुत्तमं। यद्दत्तंनामेदंलिंगेज
लंकुसुममेवच। फलंबिल्वदलंवापितद्दानंदौबुधिप्रदं। दुर्लभंनामेदंलिंगंदुर्लभाबिल्वमंजरी। दुर्लभाशांभवीविद्या दुर्ल
भः शंकरः कलौ॥६९॥ शंकरत्वंसमासाद्यरेवालिंगेमनोहरे। बिल्वाद्यैरर्चनं कृत्वामुक्तोभवतिमानवः॥७०॥ अन्यापिसंतिलि
गानिश्रीशैलेशंकरालये। पर्वताराधितंलिंगंत्रिपुरांतकसंज्ञितं। तल्लिंगपूजनादेवमुक्तःस्यादघसागरात्। तस्यदर्शनमात्रेणमु
क्तःस्यादघसागरात्॥ ईस त्रिपुरासुरसंहारंकृत्वाफालविलोचनः। लिंगाकारंसमासाद्य स्थितःश्रीपर्वतःखलु॥७३॥ भूमंडले
सुतीर्थानियानि तानिविशेषतः। श्रीशैलमूर्तिमासाद्यतिष्ठंत्येवनसंशयः। तल्लिंगार्चनजंपुण्यंसंपन्मुक्तिकरंपरं। तत्रयेनार्पितंद्र
व्यं तदनंतफलंमतं। दूर्वांकुरैर्बिल्वपत्रैर्नीरैर्वात्रिपुरांतकं। यः पूजयतिपुण्येनसमुक्तोभवतिध्रुवं। तत्रगोक्षीरकलशंयोदद्याद्भक्ति
पूर्वकं। शोभवायसपुण्यात्मासुधासागरराड्भवेत्। श्रीपर्वतेशोभवायर्ययोदद्यादन्नमादरात्। सतावदन्नराशीनांअधिपोभवति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स

ध्रुवं तत्र रत्नानि यो दद्यात्त्वा शिवपरायणः । रत्नकोशाधिपतिः भवत्येव न संशयः । त्रिपुरांतकमुद्दिश्य सुवर्णं यः प्रयच्छति
स सुवर्णपतिर्भूत्वा मुक्तो भवति मानवः । शिवचिंतनशीलश्चेद्भक्तश्चित्तमंततः । वित्तेशायातिपतितं यत्र निधनं रविसुतात् ॥८१॥
घंटाकर्णेश्वरं नाम लिंगमस्त्येकमुत्तमं । तत्पूजनेन पापानि विनश्यंति न संशयः । तत्रापि कुंडमस्त्येकं सुधाकुंडमिति श्रुतं । त
त्र स्नात्वा नरः सद्यः शुद्धो भवति सर्वथा ॥८२॥ तत्कुंडजलमध्यस्थो घंटाकर्णेश्वरं स्मरन् । सर्वपापविनाशानां हेतुरेव प्रजाय
ते । घंटाकर्णेश्वरं नत्वा संपूज्य कुसुमादिभिः । तत्पुण्यसंख्यया तत्र संपदा प्राप्नोति मानवः । सारंगेश्वरमालोक्य तत्र स्नात्वा तिष
वने । तत्सरोजलपानेन मुक्तो भवति मानवः ॥८३॥ पुण्यकोटिसमाक्रांतः शिखरेश्वरपूजने । करोति पुण्यकालेषु बिल्वदूर्वादि
भिर्मुदा । विभूतिकुंडमस्त्येकं तत्तु पावनपावनं । तस्मिन्कुंडे प्रविष्टानि तीर्थानि विमलान्यपि । तत्कुंडजलयोगेन तीर्थानां ती
र्थतामता । ततः सर्वाणि तीर्थानां तत्र यांति दिने दिने ॥८४॥ श्रीशैलाद्दुर्लभो लोके भस्मकुंडं च दुर्लभं । त्रिपुरांतकलिंगं च दुर्ल
भं जगतीतले । शिखरेश्वरमालोक्य विमुक्तः पापपंजरात् । पश्चान्मुक्तो भवत्येव यत्र कुत्रापि वा मृतः । तत्रास्ति हाटकेशाख्यं लिं
गं हाटकनिर्मितं । तत्रास्ति हाटकं कुंडं तज्जलं पापनाशकं । तत्र स्नात्वा प्रयत्नेन तल्लिंगं भक्तिपूर्वकं । बिल्वपत्रैः समभ्यर्च्य मुक्तो
भवति मानवः । श्रीशैले भ्रमरांबायाः कृत्वा दर्शनमादरात् । सर्वपापविनिर्मुक्तः संपन्नश्च भविष्यति ॥८५॥ भ्रमरांबापदांभोजं
कोमलैर्बिल्वपल्लवैः । समभ्यर्च्य प्रयत्नेन सर्वराष्ट्राधिपो भवेत् । भ्रमरांबां समभ्यर्च्य यः कराब्जेन दक्षिणे । करोति तत्करस्था

रामः
९१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्थास्यात्सर्वसंपद्वरांगना॥ ९६॥ तस्यस्यान्महदैश्वर्यसंततिस्तस्य वर्द्धते॥ यच्चिंतेन्ममरांबां पाचरणांबुरुहार्चनी॥ तस्यतावद्वि
पत्तिः स्यात् यावन्नाराधिता शिवा॥ आराधितायां तस्यां तु संपद्वृद्धिर्दिने दिने॥ तत्र संपत्प्रदानाय दीक्षिताम्ममरांबिका
तत्पादांबुरुहासक्तास्सर्वदा सर्वसंपदः संपत्करी निरिति ज्ञाता श्रीत्रैलोक्यममरांबिका॥ तस्याः प्रभावो वेदैर्वा न ज्ञातः सर्वथा
खलु॥ अलमलममिलापैरिंदुमौलिप्रसादात्सकलभुवननाथो जायते मानवोपि॥ इतिमनसि विचिंत्यानुग्रमुग्रं विदित्वा भ
ज भज भगवंतं पार्वतीकांतमेकं॥ ९७॥ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे सुरनंदिसंवा
दे नाम द्वात्रिंशोध्यायः॥ ३२॥ ॥ शिवाय नमः॥ ॥ राजोवाच॥ प्रमत्तेन मया पूर्वं त्यक्तं शैवं पूजनं॥ तस्मादिनगतं भाग्यं न
पूजासाधनान्यपि॥ १॥ न पंचामृतसामग्री न वा नैवेद्यसाधनं॥ न दीपदानसामग्री न वा श्रीचंदनादिकं॥ २॥ एवं सति कथं प
जा कर्तव्या प्रीतिपूर्वकं॥ भावना कथमज्ञानां अपक्षा न करोति किं॥ करणं कथमेतेन विना किं करणं भवेत्॥ कथमज्ञ विमुक्ते
न करणं न कुलं फलं॥ ४॥ फलं संभावितं किं वा शुद्धगोदोहनादिना॥ किं प्रयोगप्रविष्टेन तेन गोदोहनेन वा॥ ५॥ किं सा नाम्येन
वादध्यो केवलाज्येन वा फलं॥ पत्यवेक्षितमेवाज्यं प्रयोगांगेन केवलं॥ ६॥ जांघनीवलिमेतस्याप्याज्यस्यांगत्वमीप्सितं॥ तता
स्त कथं मंत्रोपि करणापेक्षितः खलु॥ एवं च करणाभावे श्रीमहादेवपूजया॥ निष्पत्तिः फलजातस्य कथं मंत्रो विना तु ना॥ ८॥ इति त
द्वचनं श्रुत्वा नमाह प्रीतिपूर्वकं॥ संपत्काले कथं सक्तं त्वया शोकरपज्ञानं॥ संपद्विलयकालीनोप्यनुतापस्त्वयाधुना॥ कथं चिसुप्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सामग्रींसंपादयितुमर्हति॥१७॥ कथमन्नानि दिव्यानि कथं वा रत्नपर्वतः। स्थितास्ते शिवपूजायां न जाता भक्तिरुत्तमा। पुनर्भाग्ये
पि संप्राप्ते सा भक्तिर्नत्वया कथं। महादेवार्चने कार्यं विपत्कुलविनाशकं। आपत्काले यथा भक्तिः संपत्काले भवेत्तथा। सततस्यैव संस
राद्दिव्यसाधनपूजया॥१८॥ ते रत्नपर्वतानष्टा स्त्वया ये समुपार्जिताः। ततः कथं त्वया कार्यं रत्नैर्लिंगस्य पूजनं रत्नैर्नैकेन यः कुर्यात् श्रीमहा
देवपूजनं। स संपदाप्तिसंपन्नः कल्पांते पि भविष्यति। तानि रत्नानि दिव्यानि शंकरायार्पितान्यतः तेष्वन्नराशयो दुग्धाः शंकरायानिवे
दिताः। गोक्षीरघृतकुल्याश्च शंकरस्यार्पितास्ततः। शुष्का एव जलानां च कुल्याः शाल्याकुला इव। दुग्धं पुष्पवनं सर्वैर्ये पुष्पैः शिवपूज
नं भक्त्यान कृतमेवेति दग्धं च फलसंचयः॥१९॥ सभाग्य विभवो दग्धो भवनानर्वलंतरव। अतः किमनुतापेन फलमद्य भविष्यति॥१९
महाविभवसंपत्त्या श्रीमहादेवपूजनं। कर्तुं कथं महोत्साहो न कृतो दुर्मगाधम। धिग्धिग्जन्म तवेदं ते जीवनं धिग्धिगव्ययतत। शिवास
चेकजन्मानि स्थायर्तिके वलं। अतः परं वा यत्नेन नवदूर्वांकुरादिभिः त्रिपुरांतकपूजायां निरतो भव सत्वरं। इत्युक्तस्तं मुनिं नत्वा
त्वा तासरसि पावने दूर्वांकुरैः सरसिजैः पूजयामास शंकरं॥२१॥ एवं संवसतस्तस्य श्रीमहादेवपूजया। भूयानेव गतः कालः कालं
कालरूपं विना। उन्मनो यं महद्भाग्यं न दातुं क्षितिः उपा। न हन्तं भाग्यमीशेन कृतोपि शिवपूजने। अतिप्रमत्तभाग्यानि हृतान्येव
दिलीलया। स्वतंत्रेणा महेशेन प्रभुत्वं प्रकटी कृतं। अन्नाभावान्निराहारः स चिरं शिवपूजया। कालं नीत्वा स्थितस्तत्र त्रिपुरांतकं
दिर॥२०॥ ततः परं स राजा तु प्रदोषे सोमवासरे। आर्द्रानक्षत्रसंयुक्ते पूजयामास शंकरं। दूर्वांकुरैरपारैश्च कमलैरमलैर्जलैः। प्रणामे

॥ राम: ॥
॥ ९२ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रपि नृत्यैश्च तोषयामास शंकरं ॥ २९ ॥ ततः परमहादेवः प्रसन्नः करुणानिधिः ॥ ददौ भाग्यान्यनंतानि तस्मै राज्ञे विशेषतः ॥ ततः स
राजा संप्राप्य भाग्यानि विविधान्यपि ॥ प्रहृष्टः शंकरं स्मृत्वा चकार शिवमंदिरं ॥ रत्नप्राकारसंयुक्तमनंतविभवं मुदा ॥ समर्पयामा कार
यामास दिव्यपुष्पवनान्यपि ॥ कोटिशो दीपमालाश्च रत्नपात्रेषु भक्तितः ॥ चकार धूपगिरयः कल्पितास्तेन वृद्धिषु ॥ ३३ ॥ अपाररत्ननिल
यः शंकराय समर्पिताः ॥ पंचामृतप्रवाहैश्च तोषितः परमेश्वरः ॥ ३४ ॥ दिव्यैः परिमलद्रव्यैः चारुचंदनकर्दमैः ॥ सुगंधकुसुमासारैः पूज
यामास शंकरं ॥ नैवेद्यपर्वतैरीशं तोषयामास भूपतिः ॥ नानाभोगैश्च विविधैः दुकूलाभरणादिभिः ॥ प्रदक्षिणैर्नमस्कारैः ललाटक
लकारयोः ॥ स्वेदधारापरिक्लांतश्चकार शिवतोषणं ॥ भोजिताः प्रत्यहं तेन कोटिशः शिवपुंगवाः ॥ दुकूलगिरयो दत्ताः तेभ्यः स्वभय
त्नतः ॥ ३५ ॥ सुवर्णरत्नगिरयस्तेभ्यो दत्ताश्च भक्तितः ॥ तद्देशवासिनः सर्वे कृतास्तेन च शंकराः ॥ शिवार्चनानुरागेण तेनाहारोऽपि विस्मि
तः ॥ न दारा दारहाराणां स्मरणं वा तस्य संगमः ॥ ६० ॥ विनश्वरमिदं भाग्यं अनेन यदि शंकरः ॥ पूजितः स्यात्तदा भाग्यं प्रवृद्धं च भविष्यति ॥
शिवपूजापरित्यागाद्दुःखभुक्तमनेकधा ॥ अतः परं वा यत्नेन कर्तव्यं शिवपूजनं ॥ ६१ ॥ येनान्नमेव न प्राप्तं मया तेनाधुना महत् भाग्यं
प्राप्तमिदं भाग्यं शंकराय समर्पितं ॥ ६२ ॥ शिवनैवेद्यमात्रेण कथंचिज्जीवनं सति ॥ अन्यद्भाग्यं महेशाय यद्दत्तं तच्च तेन मे ॥ ६४ ॥ अतः
परं कृपासिंधुः कुपितो न यथा तथा ॥ कर्तव्यमन्यथा दुःखं भविष्यत्येव पूर्ववत् ॥ यावज्जीवमयं धर्मो मम शंकरपूजनं ॥ अनेन कालेन
येन कालादृष्टेन मे भयं ॥ अस्यानुसारकालोऽयं शिवानुग्रहसाधनः ॥ भाग्ये चाप्रति मं तेन कर्तव्यं शिवपूजनं ॥ इति निश्चित्य बद्धध

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सामग्रीं संपादयितुमर्हति ॥१५॥ कथमन्नानि दिव्यानि कथं वा रत्नपर्वताः । स्थितास्ते शीघ्रपूजायां न जाता भक्तिरुद्भुता । पुनर्भाग्ये
ऽपि संप्राप्ते सामग्री दैन्य त्वया कथं । महादेवार्चनं कार्यं विपत्कुल विनाशकं । आपत्काले यथा भक्तिः संपत्काले भवेत्तथा । सततस्यैव संसा
रादिव्यसाधनपूजया ॥१६॥ ते रत्नपर्वता नष्टास्त्वया ये समुपार्जिताः । ततः कथं त्वया कार्यं रत्नैर्लिंगस्य पूजनं । रत्नैर्नैकेन यः कुर्यात् श्रीमहा
देवपूजनं । स संपत्प्राप्तिसंपन्नः कल्पांते विभविष्यति । तानि रत्नानि दिव्यानि शंकराय न पितान्यतः । तेषन्नराशयो दुग्धाः शंकरायानिवे
दिताः । गोक्षीरघृतकुल्याश्च शंकरं नार्पितास्ततः । शुष्का एव जलानां च कुल्याः शल्याकुला इव । दृष्ट्वं पुष्पवनं सर्वैः पुष्पैरीशापूज
नं भक्त्या न कृतमचेति दुग्धं च फलसंचयः ॥१८॥ सभाग्यविभवो दग्धो भवता नार्चनेन तत्त्व । अतः किमस्तु तापनफलमद्य भविष्यति ॥१९
महाविभवसंपत्त्या श्रीमहादेवपूजनं । कर्तुं कथं महोत्साहे नष्टे ता दुर्भगाधम । धिग्धिग्जन्म तवेदं ते जीवनं धिग्धिगेव तत् । शिवार्च
चैकजन्मानि निःश्रेयसाय हि केवलं । अतः परं वा यत्नेन नवदूर्वांकुरादिभिः । त्रिपुरांतकपूजायां निरतो भव सत्वरं । इत्युक्त्वा स मुनिं नत्वा
स्नात्वा तासरसि पावने दूर्वांकुरैः सरसिजैः पूजयामास शंकरं ॥२०॥ एवं संवसतस्तस्य श्रीमहादेवपूजया । भूयानेव गतः कालः काल
कालरूपं विना । उन्मत्तो येन महद्भाग्यं न दृष्टं धर्मितीर्थया । नहत्वं भाग्यमीशेन कृतं च शिवपूजने । सति प्रमत्त भाग्यानि हृतान्येव
हि लीलया । स्वतंत्रेणा महेशेन प्रभुत्वं प्रकटीकृतं । अन्नाभावान्निराहारः स चिरं शिवपूजया । कालं नीत्वा स्थितस्तत्र त्रिपुरांतकर्म
हर ॥२१॥ ततः परं स राजा तु प्रदोषे सोमवासरे । आर्द्रानक्षत्रसंयुक्ते पूजयामास शंकरं । दूर्वांकुरैरपारैश्च कमलैरमलैर्जलैः प्रणामे

॥ रामः ॥
॥ ८२ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रपि नृत्यैश्च तोषयामास शंकरं ॥ ३२ ॥ ततः परमहादेवः प्रसन्नः करुणानिधिः ॥ ददौ भाग्यान्यनंतानि तस्मै राज्ञे विशेषतः ॥ ततः स
राजा संप्राप्य भाग्यानि विविधान्यपि ॥ प्रहृष्टः शंकरं स्मृत्वा चकार शिवमंदिरं ॥ रत्नप्राकारसंयुक्तमनंतविभवं मुदा ॥ सभं च कारयामास दिव्यपुष्पवनान्यपि ॥ कोटिशो दीपमालाश्च रत्नपात्रेषु भक्तितः ॥ चकार धूपगिरयः कल्पितास्तेन वर्षिषु ॥ ३३ ॥ अपाररत्ननिलयः शंकराय समर्पिताः ॥ पंचामृतप्रवाहैश्च तोषितः परमेश्वरः ॥ ३४ ॥ दिव्यैः परिमलद्रव्यैः चारुचंदनकर्दमैः ॥ सुगंधिकुसुमासारैः पूजयामास शंकरं ॥ नैवेद्यपर्वतैः शंतोषयामास पशुपतिं ॥ नाट्यगानैश्च विविधैः दुकूलाभरणादिभिः ॥ प्रदक्षिणैर्नमस्कारैः रुलाटिकैः रुकारयोः ॥ स्वेदधारापरिक्रांतश्चकार शिवतोषणं ॥ भोजितास्ते सहस्रेण कोटिशः शिवपुंगवाः ॥ दुकूलगिरयो दत्ताः तेभ्यश्च वसुमत्तः ॥ ३५ ॥ सुवर्णरत्नगिरयस्तेभ्यो दत्ताश्च भक्तितः ॥ तद्देशवासिनः सर्वे कृतास्तेन वशंकराः ॥ शिवार्चनानुरागेण तेनाहारोपि विस्मितः ॥ न दारा दारहाराणां स्मरणं वा तस्य संगमः ॥ ३६ ॥ विनश्वरमिदं भाग्यं अनेन यदि शंकरः ॥ पूजितस्यात्तदा भाग्यं प्रवृद्धं च भविष्यति ॥ शिवपूजापरित्यागात् दुःखभुक्तमनेकधा ॥ अतः परं वा यत्नेन कर्तव्यं शिवपूजनं ॥ ३७ ॥ येनान्नमपि न प्राप्तं मया तेनाधुना महत् भाग्यं प्राप्तमिदं भाग्यं शंकराय समर्पितं ॥ ३८ ॥ शिवनैवेद्यमात्रेण कथं चिज्जीवनं सति ॥ अन्यद्भाग्यं महेशाय यद्देयं दत्तं च तेन मे ॥ ३९ ॥ अतः परं कृपासिंधुः कुपितो न यथा तथा ॥ कर्तव्यमन्यथा दुःखं भविष्यत्येव पूर्ववत् ॥ यावज्जीवमयं धर्मो मम शंकरपूजनं ॥ अनेन कालेन येनकालादृपि न मे भयं ॥ अस्यानुसारकालोयं शिवानुग्रहसाधनः ॥ भाग्येचापि तिमंतेन कर्तव्यं शिवपूजनं ॥ इति निश्चित्य बद्धुध

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सच्चकारशिवार्चनं । तेनतुण्यप्रभावेनसंपद्वाप्यभूत्सदा । तस्यपुत्राःशतंतेपिवीराःशांकरपुंगवाः । तेश्चपूजांकृतानित्यंरत्नादि
भिरुमापते । रत्नैरेवमहेशायमंदिराणिकृतान्यपि । शिवपूजाप्रसन्नार्थंवनान्यपिकृतानितैः । विरताएवसहसासंसारेदुरितक
र । भाग्येपिविरताःसर्वेशंकराराधनोत्सुकाः । पुष्पाणिस्वयमानीयबिल्वपत्राणिकोटिशः । अर्पितानिमहादेवैर्नीतःकालश्चतैः
स्त्वया । शोभदायैवतेसर्वेशिवपूजापरायणाः । नारायणादिवृंदारंवृंदवंदितपादुकाः । कृत्वाशिवार्चनंनित्यंविहारार्थंचरंतिते स्व
र्गलोकेब्रह्मलोकेविष्णुलोकेनिजेछया । उन्नताश्वांसमारुह्यतेयांतिस्वर्गमंदिरं । गजानपिसमारुह्यकदाचिद्दतिशांभवाः । शिव
पूजाप्रभावेणतेपिसर्वेपिशांभवाः । अविघ्नगमनाएवब्रह्मलोकेपिसंततं । कदाचिदागतांदृष्ट्वाशांभवांस्तांश्चतुर्मुखः । अभ्युत्था रामः
नादिभिःसम्यक्पूजयामाससादरं । ततस्संपृष्टस्तत्रतैनतत्स्वरूपंकिमित्यपि । ततस्तान्विस्मयेनाहतत्सितामहवर्तनं ॥५८॥ ततसित ९२
महःपर्वतकूटेपुस्थितःपुरा । सभिक्षुस्तेनतद्दृष्टोशिवमंदिरपालकः । तद्द्वारेश्वानहाहारोनीयतेतत्रनित्यशः । सतत्रस्सुद्धजंतून्नाकरोत्से
वनिवारणं ॥६०॥ यथानस्सुद्धजंतूनांप्रवेशःशिवमंदिरे । तथाकरोलियत्तेननियुक्तःश्वानचिन्मुडः । तद्द्वातन्मंदिरद्वारिबलिदानान्नमाद
रात् । गृहीत्वाभुंभुजेभिक्षुःस्वदारैस्सहभक्तितः । तदन्नपरिपाकेनसपुण्योरतिनस्मरः । ततोदधारतत्पत्नीगर्भंसौभाग्यसंयुतं । तन
स्तस्याभवत्पुत्राःरूपलावण्यसंयुताः । ततस्तद्देशराजार्पितंहर्षकेदाचन ॥६४॥ ततःपरंविनाशोयंराजापुत्रविवर्जितः । तस्मैराज्यंददौ
पश्चात्सम्मतोभूपतिर्बुधाः । तेनेनशिवनैवेद्यंच्चलिभोजनमुपयतः । तदन्नपरिपाकेनतद्धर्मज्ञानसंयुतः ॥६५॥ भुक्तंमहेशनैवेद्यंजनक

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ध्यां मम मादृशात् ॥ तदन्नरसपुष्टाच्च गर्भेन तनुरियं मम ॥ तदन्नरसपुष्टाभ्यां गर्भे संपादिता प्रिये ॥ मम भाग्यस्य नांतोऽस्ति शिवनैवेद्य भो
जनं ॥ ६९ ॥ कियोऽस्तद्रसपुष्टाभ्यां गर्भे संपादनं कृतं ॥ तदन्नरसधारायाः संबंधेन ममाधुना ॥ शरीरं पावनं धन्यं जीवनं च ममाधुना ॥
राज्याधिपत्यं संप्राप्य कर्तव्यं शिवपूजनं ॥ ७० ॥ शिवनैवेद्यसंबंधात् भूपतिर्जायते पुमान् ॥ दुर्लभं शिवनैवेद्यं सुराणामपि तद्यतः ॥ दुर्ल
भं प्राप्यते तावत् तदीशानुग्रहात्परं ॥ इति संचिंत्य संचिंत्य सोऽपि गर्भाद्विनिर्गतः ॥ ततः स राज्यं संप्राप्य यौवनं प्राप्य दुर्मदः ॥ न शिवारा
धनोद्योगं चकार कुमतिर्बुधाः ॥ उदार धीर धीरांगसंगात्संगोऽपि विस्मृतेः ॥ रत्नप्रासादमारुह्य क्रीडायां निरतो मुहुः ॥ तादृशोन्माद
समये विस्मृते शिवपूजने तस्य राज्यं गतं सर्वं सौभाग्यं च गतं तथा ॥ ७५ ॥ ततः श्रीशैलनाथस्य सेवया राज्यमाप सः ॥ ततः परं महादेवं
पूजयामास सादरं ॥ तत्पूजनेन संप्राप्तं भाग्यं पूर्वाधिकं बुधाः ॥ तस्य भाग्यस्य नांतोऽभूत्तेन भाग्येन शंकरं ॥ पूजयामास विविधैः उपचा
रैरनेकधा ॥ तस्य पुत्राः किलेयतेऽपि सर्वदा शंकरार्चकाः ॥ एते च रत्ननिलयाः शंकरायार्पितास्तथा ॥ यथा तुष्टो महादेवः रत्नसुंदरमंदिरैः
७९ ॥ वनानि कानि तान्येतेस्तेषु पुष्पाणि सततं ॥ तैः पुष्पैः पूजयंत्येते महादेवं प्रयत्नतः ॥ ८० ॥ महादेवप्रसादेन राज्यवृद्धिः प्रजायते ॥ तद्रा
ज्यधनमादाय शिवपूजां करोति सः ॥ शिवपूजनसामर्थ्यमनंतैश्वर्यदं बुधाः ॥ ८१ ॥ तदैश्वर्यस्य नांतोऽस्ति तद्भक्तानां च वस्तुतः ॥ ८२ ॥ शिव
चिंतनशीलश्चेदमृतं चित्तमंततः ॥ वित्तेशो याति पत्नित्वं पत्निपत्तरविः सुतः ॥ निवासो मत्तमातंगकोटीनां शांभवालयः ॥ उच्चैश्रवणाभा
येन शिवनाम्नः फलं हि तत् ॥ तुरंगाणां च तुंगानां कोट्यः शांभवालये ॥ तदुच्चैः शिवपूजायाः फलमित्यवधारितं ॥ गोयूथानां च नि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सभाग्यलं च निर्णीतं केवलं शिवपूजया ॥

लयः शोभवस्यालयः खलु ॥ गिरिशाराधनस्यैव फलं तदिति निश्चितं ॥ यद्यन्नद्भाग्यं सभाग्यानां तत्तत्सर्वं शिवपूजया ८७ किं
चानुषंगिकमिदं फलमित्यवेमि भाग्यं समस्तधनधान्यसमृद्धिरूपं ॥ सत्यादिलोकवसतिश्च शिवार्चनस्य मन्ये फलं किमपि तच्छि
वएव वेद ॥ ८८ सुखस्य सर्पिषि किं फलं नेतरत् किंचित्फलं जायते धान्यादी ह्यलं धान्यचनफलं ग्रामांगसंगात्मके ॥ मुख्यो सत्सवित
स्फलं खलु तथा महल्लोकवासः फलं कैलासान्वयमिच्छतामपि तत आतनत्कं लक्ष्यते ८९ ॥ ॥ इतिश्रीस्कांदे महापुराणे हिमव
त्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे सुरनंदिकेश्वरसंवादे नाम त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥ ॥ श्रीशिवार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीनंदिकेश्वर उवाच
इतिभाग्यवचः श्रुत्वा नत्वा भाग्याधिदेवतान् ॥ सन्निधानं तवाजस्रं सेवयातल्लये वमे ॥ महेश्वरालयप्राप्तात्मया मत्संनिधिः ख
लु ॥ एतावता सभाग्याहमितः किमधिकं फलं ॥ २ आराधनं च भवति करोमि भगवानपि ॥ संतुष्टो येन भगवान्सौभाग्यं स्थिरतामि
यात् ॥ ३ इत्युक्ता सापि संतुष्टा भोगागारं समाहृतः ॥ शिवार्चनपरा नित्यं शिवनामरता भवत् ॥ ४ तेनाप्युल्लतमुत्कृष्टं कारितं रत्नमं
दिरं ॥ तस्य नार्मदलिंगस्य सर्वाभरणभूषितं ॥ मणिमालासमाकीर्णं रत्नप्राकारसंयुतं ॥ स्वर्णचामरकुम्भाभिश्चक्रे लिंगाभिषेच
नं ॥ ६ दिव्यनीरप्रवाहैश्च शीतलैर्गंधसंयुतैः ॥ कस्तूरीघनसारादिनानाद्रव्यसमन्वितैः ॥ चंदनं च घनीभूतं दिव्यगंधसमन्वितं दत्त
मीशाय तेनैव वरस्तैरभ्यर्चितः शिवः ॥ ८ गोघृतेन वर्तिनैव दीपमालाः कृताः खलु ॥ ताभिः प्रभान्वितं जातं सर्वं ब्रह्मांडमंडलं ॥ विल्व
मंदारकुसुमैः कमलैरमलैरपि ॥ अन्यैश्च विविधैः पुष्पैः गंधसारसमन्वितैः ॥ १० ॥ सुवर्णपुष्पमालाभिः नानारत्नसमन्वितैः मुक्ता

रामः
५४

२१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हारैरविरलैर्नीलमालाभिरादरात्। बिल्वपल्लवमालाभिरमलाभिर्विशेषतः॥ अतुल्याभिरमूल्याभिः पूजयामास शंकरं॥१३॥ नाना
विधैर्धूपधूमैर्धूपयित्वा सदाशिवं। नैवेद्यं कल्पयामास सन्नानैर्विविधैरपि॥ परमान्नप्रवाहैश्च शर्कराज्यसमन्वितैः। वटकाद्यैर्भक्ष्यैर
घृतपूरैर्मधुरैरपि॥१४॥ नारिकेलजलानां च प्रवाहैः शीतलैर्जलैः॥ एलालवंगसंयुक्तैस्तांबूलै रमलैरपि॥१५॥ रत्नछत्रैश्चामरैश्च दुकू
लैर्दर्पणैरपि॥ प्रणामैरपि नाट्यैश्च तोषयामास शंकरं॥१६॥ दिव्यान्नैः शिवनैवेद्यैस्तोषयामास कोटिशः॥ शांभवांश्च सदानेन ददौ वस्त्र
धनान्यपि। गोसहस्राणि दत्तानि शैवेभ्यस्तेन सादरं। विविधान्यपि धान्यानि तेभ्यो दत्तानि तेन तु॥ प्रत्यहं हृष्ट या भक्त्या पूजामेवंविधा
यसः। आसायमुपवासेन निशि भुंक्ते शिवार्चकः॥१९॥ एवं संवसतस्तस्य दृष्टुं सर्वे शिवोत्सवं। सनकाद्यैः सहानेते मुनिभिर्नारद
यो॥२०॥ सदूरेणैव तान् दृष्ट्वा भस्मोद्धूलितविग्रहान्॥ रुद्राक्षमालाभरणान् दृष्टः सादरमास्तिकः॥ तानागतान् प्रयत्नेन नत्वा
भक्तिपुरस्सरं॥ पूजां विधाय विहितां रत्नसिंहासनस्थितान्॥२२॥ स्वयं च भस्मनोद्धूल्य सर्वांगान्यपि भक्तितः। रुद्राक्षमालाभरणः
पप्रच्छ शिववैभवं॥ महेश्वराराधनस्य प्रकारः कः परश्शुतः। किं तत्फलं चाधिकारी को वा तन्मे वदंतु च॥२४॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा नार
दो भक्तिपूर्वकं॥ नत्वा महेश्वरं प्राह शिवधर्मान् विशेषतः॥२५॥ नारद उवाच॥ संति धर्माः श्रुतिप्रोक्ताः कोटिशस्तैरलं खलु
आयाससमाप्यफलैकैस्त्वल्पफलैकैरपि॥२६॥ धर्मैरपारैर्विविधैर्यस्फलं लभ्यते जनैः॥ तदेशार्चनसंप्राप्यं लीलयैव न संशयः॥ न
बहुद्रव्यविलयो नायासः शिवार्चने। प्राप्यंते विमलान्येव विफलानि फलान्यपि। बिल्वपल्लवमात्रस्य प्रदाने लिंगमस्तके। यत्फल

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नाप्यतेतत्तुनर्यमांतरकोटिभिः ॥ लिंगसृष्टिः कृताभूर्वैकरूपासागरेपाहि ॥ त्रिशूलपाणिनासेयंउत्कृष्टास्वष्टिरद्भुता ॥ ३० ॥ पुंडरी
कः ॥ पुराकैलासभुवनेसुखासीनंमहेश्वरं ॥ हिरण्यवलाकुर्मीशानंस्वर्णसुंदरविग्रहं ॥ ३१ ॥ शरद्राकेश्वराकारदुकूलपरिवेष्टितं ॥ उ
दारहारतारायांविहारनिकरंपरं ॥ जटाजूटतटिल्लूटनिकटेंदुकलाधरं ॥ रत्नाभरणशोभाभिरभितःपरिवेष्टितं ॥ त्रिलोचनंनी
लकंठंसोल्लकंठंगिरिजाननं ॥ अप्रमेयमनाद्यंतंसच्चिदानंदलक्षणं ॥ परमानंदसंदोहंमंगलानांचमंगलं ॥ पवित्राणांपवित्रंचदेवतानां
चदेवतं ॥ अप्रधृष्यमभवंभीमंजरामरणवर्जितं ॥ महामृत्युंजयं२शर्वंमहारुद्रंपिनाकिनं ॥ ३६ ॥ भक्तानंदप्रदंभव्यंदिव्यवेषविभूषितं
स्मरणेनापिभक्तानांसर्वाभीष्टप्रदायकं ॥ गौरीविहारनिरतंप्रसन्नवदनंप्रभुं ॥ शंभुंविलोक्यगिरिजाप्राहतद्वामभागगा ॥ ३८ ॥
श्रीगौर्युवाच ॥ भगवन्भवदेवेश त्वंसर्वेशशिरोमणिः ॥ प्रष्टव्यमेकमधुनादययातद्वदाधुना ॥ केनसिद्धिर्भवेन्नॄणांमुक्तिश्चपरमे
श्वर ॥ इष्टलाभोपिसततंतद्वदादरपूर्वकं ॥ ४० ॥ नचावगण्यनाकार्यानावहेलनखेलना ॥ नान्यत्रचित्तविश्रामःकर्त्तव्यःश्रमवर्जितः रामः ९५
४१ ॥ इतितद्वचनंश्रुत्वाप्राहगौरीमनोहरं ॥ वचनंश्रुतितत्वज्ञस्तत्रादरपुरस्सरं ॥ ४२ ॥ ॥ श्रीसदाशिवउवाच ॥ इष्टसाधनम
स्येकंगोपनीयंप्रयत्नतः ॥ तद्देवतावदधुनावक्तव्यंश्रुतिचोदितं ॥ ४३ ॥ लिंगेनस्थापितैर्मंत्रैःलिंगमुक्तंममाम्बिके ॥ नमःपदांतैर्मंत्रै
स्तैःपूजाप्रयुक्ताविशेषतः ॥ ४४ ॥ ममैवपूजाविहितातेशहोतदनंतरं ॥ लिंगपूजापिविहितासापूजासुलभायतः ॥ ४५ ॥ मत्स्वरूपपरिह
नमशक्यमितिनिश्चयात् ॥ नल्लिंगपूजनेताबहुकेलोकोपकारकं ॥ ४६ ॥ मल्लिंगपूजनंतावद्यावज्जीवंविशेषतः ॥ कर्त्तव्यमतियत्नेन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शुचिर्भूतेन भस्मना॥ ४७॥ यावज्जीवाः श्रुतिसायमग्निहोत्रादि कर्मणां॥ शिवलिंगार्चनस्यापि न समाना विशेषतः॥ सायंप्रातः श्रु
तिस्तत्र भिन्ना कालनियामिका॥ अनुपास्य मंत्रांगं कालोपास्य वधारितः तथा च विधिशक्तिश्च कालमादाय केवलं॥ तत्र पर्यवसं
नेव सायंप्रातरिति श्रुतेः॥ ४८॥ प्रकृते लिंगपूजायां श्रुतिः कालनियामिका॥ नास्तीति सर्वदा कार्यो सौख्यमुख्यत्वप्रमिता॥ पानमुख्य
स्य यस्यास्यासं कोचाय श्रुतिस्तथा॥ असंकुचितरूपायं प्रत्ययस्वार्थबोधकः॥ ४९॥ विहितात्प्रत्ययेनेयं शिवपूजनभावना॥ तया भावन ८७॥
या तावत्करणं पूजनं मितो तत्राधिकरणं किंवा तद्बोधकसप्तमी॥ अधिकारीव कस्तस्मिन्कथं मंत्रो पिचिंतितः॥ ५०॥ शिवलिंगे बि पृ ७ क
ल्वपत्रैः पवित्रैः स्वार्जितैरिति॥ श्रुतिप्रोक्ता भावनापि पूर्णा शास्त्रसमर्थितैव॥ श्रुतिर्यथास्ति सर्वेभ्यः कामेभ्य इति तत्र सा॥ दर्शादौ त
ह्रत्रापि कामश्रुतिरविच्युता॥ ५१॥ फलसाधनभूतत्वात्करणं शिवपूजनं॥ शिवार्चनेन लभ्यंते सर्वे कामा इति श्रुतेः॥ ५२॥ इयं शिवार्चने
नेति तृतीया करणंपरं॥ शिवपूजनमेवेति शक्या बोधयति स्वयं॥ तस्याः शक्तिस्तु नान्यत्र भ्रामित्पस्यैव निश्चिता॥ करणे शक्तिरेवं
तदेव करणं स्मृतं॥ ५३॥ यज्जुहोति तदित्यादि श्रुतिराय तनेन तथा॥ शक्तानत्रैव प्रकृते लिंगे कुर्यादिति श्रुतिः॥ ५४॥ तथा च सप्तमी से यं
लिंगमायतनंपरो॥ इयं शिवार्चनस्येति तत्र शक्ता वदत्यपि॥ फलकामोधिकारीति ज्योतिष्टोमविनिश्चयात्॥ प्रकृतेप्यधिकारी तु फ
लकाम इति श्रुतेः॥ ५५॥ गुणोत्तरान्वेषणाय प्रवृत्तासापि भावना॥ बिल्वपत्रैरिति श्रुत्या तान्निजप्रहसादरं॥ स्वानितान्येव तानीति सं
स्कारापेक्षयापि सा॥ स्वानीतत्वाख्यसंस्कारे सा गृह्णीयात्स्वयं सादरं॥ ५६॥ पत्त्यवेक्षितमित्यत्र संस्कारः पत्त्यवेक्षणं॥ स्वानीतत्वं च संस्कारा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

बिल्वपत्रेषु निश्चितः प्रयोगे प्रथमता तत्संस्कारो यमिति श्रुतः ॥ आज्यवन्न द्वितीयादि प्रयोगे नियमस्तेन ॥ ६६ ॥ आधानं भावनानां च
कर्तुरूपावगाहिनी ॥ अनंधकर्तृसापेक्षा प्रयोगे प्रथमे मिता ॥ द्वितीयादि प्रयोगेषु देवादर्धत्वसंभवे ॥ आज्यावेक्षणसंस्कारलोपं गृण्हा
ति भावना ॥ ६८ ॥ एवं शिवार्चने याद्येस्वानीतत्त्वावगाहिनी ॥ प्रयोगे भावनातत्त्वं द्वितीयेनावगाहते ॥ यदि कर्तास्वयं दक्षस्तस्यात्रेनय
नस्पृहा ॥ तद्गृण्हातीति नियमो न द्वितीयादिषु ध्रुवं ॥ ७० ॥ नंधगुरस्यधिकृतः प्रयोगे प्रथमे यतः ॥ प्रदक्षिणं क्रमयानकृपहा सत्रापि भावना
एवं चाद्य प्रयोगेपि विशेषवचनैः परं ॥ पंगवादीनपि गृण्हाति शिवपूजन भावना ॥ ७२ ॥ सामाभावेतु पूतीकानू विशेषवचनेन सा ॥ गृण्हाति
भावना तद्वद्द्रव्य गृण्हाति भावना ॥ आद्य प्रयोगे गृण्हाति बिल्वपत्राणि भावना ॥ तदभावे तु तत्तुल्यं पत्रं गृण्हाति भावना ॥ अंगानि बहू
न्येव श्रुतानि विविधान्यपि ॥ नित्यं च मस्य तत्किंचिदंगमास्ति शिवार्चने ॥ ७४ ॥ गोदोहनादितुल्यानि काम्यांगान्यपि कानिचित् ॥ तानि नित्यां
गलोपाय प्रवृत्तानि कथंचन ॥ गोदोहन प्रयोगे किंच मर्स्यांगलाभतः ॥ एवं नित्योगलोपेपि प्रयोगस्या विशेषतः ॥ ७७ ॥ भस्म त्रिपुंडुक
रणं संनिपत्योपकारकं ॥ शिवलिंगं च रुद्राक्षधारणं च श्रुतिः श्रुतं ॥ नवनीताभ्यंजनादितुल्यं भस्मादि धारणं ॥ तस्यप्रतिनिधिर्नेति
तत्प्रयोगो व्यपेक्षते ॥ कर्मांगत्वेन विज्ञातं भस्मधारणमित्यतः ॥ तत्यागे नाधिकारी स्यात्स्मार्ते वा वैदिके पि वा ॥ ८० ॥ शिवमंत्रजपे योग्य
भस्मधारी न चेतरः ॥ धृतभस्मनि गायत्री गुरुणाप्युपदिश्यते ॥ अग्निकार्ये पासंपन्ने पूर्वं भस्मन्यतः परं ॥ धृतभस्मनि गायत्रीजपयोग्य
प्रजायते ॥ ८२ ॥ गायत्री शिवमंत्रत्वाभस्मधारणभावना ॥ मां गृण्हात्विति पर्यंतो तद्गृहीताधितिष्ठति ॥ ८३ ॥ रुद्राक्षधारणं तद्वच्छिवार्च

राम:
९६

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नभावनी॥ स्वानुग्रहार्थं पश्यंती भावनां प्रचलिष्यति॥८५॥ पूर्वांगाप्युत्तरांगाणि तानि तावत्स्वरूपतः॥ महापर्वोपयुक्तानि स्वापवे
ह्यारसंभवात्॥ तदपूर्वं फलं यावत् तावद्देवाधितिष्ठति॥ फले जाते न तस्यापि कृत्यमित्यवधारितं॥८६॥ सर्वेभ्य एव कामेभ्यः शिवपू
जनमित्यपि॥ प्रयोगभेदमाश्रित्य तद्भावेन तन्मतं॥८७॥ नह्येकेन प्रयोगेण फलानि विविधान्यपि॥ अतोर्थवाद एवायं नानाविध
फलश्रुतिः॥८८॥ आवृत्तिश्च प्रयोगाणां बहूनि विविधान्यपि॥ फलानि विविधान्येव भविष्यंतीति निश्चयः॥८९॥ नाधिनी वह्निलक्ष्मी
अन्यच्चार्चनसाधनं॥ भवस्य तल्लोकिकं च तदंगमिति निश्चितं॥९०॥ तत्सर्वांगोपसंहारं सर्वथा फलभावना॥ स्वोपक्षिप्तगृहीत्वैवसं
पूर्णाफलमिच्छति॥ शुचितत्कालजीविद्वन्निष्ठालस्यादिवर्जने॥ गृपहातिभावना तावत्तदंगमिति निश्चयात्॥९१॥ विश्वासोयं गमेव
त्र शिवपूजनबोधकः॥ नाक्यतदर्थवादपि प्ररोचक इति स्मृतं॥९२॥ शिवार्चने पि वेदस्यावेदश्च नियमात्तयोः॥ नेदंगत्वमिति ज्ञातं भावना
नुगृहीतयोः॥ शिवपूजोपकरणं भस्मसंस्कृतमप्यसत्॥ गृहीतस्सोपि संस्कारस्तथा भावनया हितः॥९३॥ अखंडभावनायं यं प्रयो
गस्य विशेषतः॥ भावनांतरसंपन्नात् तदंगावगाहनात्॥९४॥ तत्प्रयोगबहिर्भूतान्यंगानि विविधान्यपि॥ गृपहातिभावना सैव बृह
स्पतिसवे यथा॥ तथा च शिवपूजायां लिंगमाहवनीयवत्॥ जलादिवच्छांभवोपि पूजातिकरणं क्वचित्॥९५॥ लिंगान्यपि विचित्राणि
नार्मदादीनि कानि चित्॥ तेषु पूजा विशेषेण नमःलायोपकल्पते॥ रेवाजलेन रेवायां रेवातीरसमुद्भवैः॥ दूर्वांकुरैर्वा संपूज्य मुक्तो भ
वति मानवः॥९६॥ रेवातीरसमुत्पन्नाः कररोपि महावने॥ लिंगरूपास्ततस्तेषु पूजनं मुक्तिमुक्तिदं॥९७॥ लिंगानि संति यावंति त्रैलोक्ये वरव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नि॥ तानिसर्वाणिलिंगानिममप्रियकराणिहि॥ १२ मद्भक्तोयत्रयत्रत्वामामध्यानंकरिष्यति॥ तदेवलिंगंमद्रूपंअन्यंलिंगंन
सर्वथा॥ मंत्रेरचिष्ठितद्रव्येपूजातावद्विधीयते॥ अधिष्ठानंदेवतायाःपवित्रंमंत्रसाधितं॥ तथाचसिद्धलिंगानिनामंदाहीनिके
वलं॥ तत्रप्रतिष्ठाविधयःप्रसरंतिनसर्वथा॥ सिद्धक्षेत्रापियावंतितत्रलिंगानियानिच॥ तत्रप्रतिष्ठाविधयःप्रसरंतिनसर्वथा
१०५॥ सिद्धक्षेत्रोत्तमंकाशीतत्रलिंगानियानितु॥ तानिलिंगानिसर्वाणिसिद्धानीत्यवगम्यतां॥ रवायांयानिलिंगानितानिलिंगानि
शैलजे॥ सिद्धलिंगानिसर्वाणितानिपूज्यानिसर्वदा॥ त्र्यंबकाख्यंयल्लिंगंगोहामृतंमनोहरं॥ तत्सिद्धलिंगंतल्लजा भुक्तिमुक्ति
प्रदायिनी॥ अहोबलाभिधंलिंगंसिद्धलिंगमितिश्रुतं॥ कोटिशंकरसंज्ञंचसिद्धलिंगमितिश्रुतं॥ १० तीर्थेशालिंगमप्येकंसिद्ध
लिंगमितिस्मृतं॥ संगमेश्वरलिंगंचसिद्धलिंगमितिस्मृतं॥ श्रीशैलेयानिलिंगानितानिलिंगानिशैलजे॥ सिद्धलिंगानिसर्वाणिनत्र ॥रामः॥
जासर्वसिद्धिदा॥ अशीतियोजनायामःश्रीशैलःकमलानने॥ सतुलिंगमयःसर्वःसर्वतीर्थमयोपिसः॥ १२ शिलादेनतपस्तप्तंगिरि ॥९८॥
वंगंगातटेशिवे॥ तदुग्रतपसासर्वंसकंपमभवन्नीतलं॥ १४ देवाःसर्वेसकंपाश्चमुनयश्चारवाञपि॥ तादृशेनाग्रतपसातुष्टोस्मिक
मलानने॥ ततःप्रत्यक्षतांप्राप्तःप्रीतस्तत्तपसाशिवे॥ मयिप्रसन्नेदेवेशयाचस्ववरंवरं॥ १६ शिलादउवाच॥ नमोनमस्तेगिरिजास
हायनमोनमस्तेसुकृतस्वरूप॥ नमोनमस्तेनतपतेमहेश्वरानमोनमस्तेस्तुनमोनमस्ते॥ १७ त्वत्पादांबुजभक्तिर्मेनिश्चलाभवतिप्रभो
त्वमेवशरणंशंभोगतिस्त्वंजगतांप्रभो॥ कर्मोपयस्यफलोन्मुखानिभगवन्त्वत्साध्यंदर्पसंयतोहृद्दोषविवर्जितंसुखयुतंतावत्करे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

६॥ मूरीशशंभिभवंतीर्गानिरभ्याणिमेप्रभो। ज्येष्ठ्यंचमाधिपत्यंचमन्युर्भावश्चमेप्रभो॥ अमश्चांभश्चजेमाच महिमा
वरिमाचमे॥ ६

तिस्वतः। तन्नावस्तुनिर्दंदमानसमनःपद्मप्रतिष्ठप्रभो तन्मन्मानसपंकजेस्वपामपि स्वामिन्मुदेजायतां॥ २९॥ वाजश्चमे
स्तुप्रसवश्चमेस्तु त्वसजयासाप्रयतिश्चमेस्तु। मेहश्चराशुप्रमितिश्चमेस्तु धीतिश्चमेस्तु क्रतुरस्तुशंभो॥ ६०॥ स्वरश्चमे
स्तुस्वरदेशशंभोश्लोकश्चमेस्तुश्रुतिगीतकीर्ते॥ श्रावश्चमेस्तुश्रुतिरस्तुशंभो त्रिवाभिधानश्चवपायनिसं॥ २१ ज्योतिश्च
मेस्तुज्वलनस्वरूपसुवश्चमेस्तु त्रिपुरासुरारे। प्राणश्चमेतावदपानयुक्तो व्यानश्चमेसुश्चतथैववित्तं॥ आधीतंचतथावाक्च
मनश्चचक्षुश्चमेप्रभो॥ श्रोत्रंदक्षोबलंचौजःसहश्चायुश्चमेप्रभो॥ जराचात्माचमेशंभोतनूःशर्मचवर्मच॥ अंगान्यस्थीनिम
गवंनूपरूंषिचभवंतुमे॥ प्रथिमाचास्तुगौरिशचव्माचेद्राघुयाचमे॥ २२॥ वृद्धंवृद्धिश्चसत्यंचश्रद्धाचास्तुजगच्चमे॥ धनंवश
स्त्विषिश्चास्तुक्रीडामोदश्चमेप्रभो॥ जातंजनिष्यमाणंचसूक्तंमेसुकृतंचमे॥ वित्तंवेद्यंचभूतंचभविष्यंवसुगंचमे॥ २८॥ सु
पथ्यंऋद्धमृद्धिश्चक्लृप्तंक्लृप्तिश्चमेमति॥ सुमतिःशंमयश्चास्तु प्रियंचास्तु शिवाप्रभुमे॥ २९॥ अनुकामश्चकामश्चशंभोसौमन
सश्चमे॥ भद्रंश्रेयश्चवस्यश्चयशोमेस्तुभगश्चमे॥ ३०॥ द्रविणंचास्तुयंताचधर्ताक्षेमश्चमेधृतिः॥ विश्वंमहःश्चसंविच्चज्ञात्रंसश्च
प्रसूश्चमे॥ सीरंलयोऋतंचास्तुभगवन्नमृतंचमे॥ अयक्ष्मंचानामयश्चजीवातुश्चास्तुमेसदा॥ ३२॥ दीर्घायुत्वानमित्रंचसर्वदाप्य
भयंचमे॥ सुगंचशयनंमेषासुदिनंचास्तुमेसदा॥ ३३॥ ऊर्क्चमेसूनृताचास्तुपयश्चास्तुरसश्चमे॥ घृतंमधुचसग्धिश्चसपीति
श्चकृषिश्चमे॥ ३४॥ वृष्टिश्चजैत्रमौद्भिद्यंरयिश्चास्तुसदापिमे॥ रायःपुष्टंचपुष्टिश्चविभुचप्रभुचप्रभो॥ बहूभूयश्चपूर्णंचतथाप

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

र्मरतंचमे ॥ असितिश्चास्तु भगवंन् कृयवाश्च मसंतुमे ॥ ४६ ॥ ऊर्जा न मयुतोमे स्तोतना स्तु सुश्चमेप्रभो ॥ व्रीहयश्च यवामाषास्तिलामु
द्गाश्चमे शिव ॥ खल्वाश्चसंतुगोधूमामसुराश्च प्रियंगवः ॥ अणवः संतुमेनित्यश्यामाकाः संतुमेप्रभो ॥ ४७ ॥ नीवाराद्याश्चमे संतुगृहे
सर्वांगनायकाः ॥ अश्माचमृत्तिकाचास्तु गिरयः पर्वताश्चमे ॥ सिकतास्संतु भगवन्मे वनस्पतयश्चमे ॥ हिरण्यमस्त्वयश्चास्तु तथा
सीसंत्रपुश्चमे ॥ ४८ ॥ श्यामंलोहंश्चमेग्निश्च गृहे तिष्ठतु सर्वदा ॥ आपश्च वीरुधस्संतु तथैवौषधयो निमे ॥ ४९ ॥ कृष्टपच्यंचबहुधा ममाति
ष्ठतुवरमनि ॥ नत्थैवाकृष्टपच्यं चवनसंभवमस्तुमे ॥ ५० ॥ ग्रामहिष्या हृयोग्राम्याः पशवः संतुमेगृहे ॥ सहायेहेनकलंतो आरण्याः पशवु
श्चमे ॥ वित्तं वित्तिश्चमतिश्चभूतिश्चवसतिर्वसु ॥ शिवपूजाहितंकर्मशक्तिश्चशिवपूजने ॥ ५१ ॥ एतच्चास्तुममेतिश्चगतिश्चास्तु शिवार्च
ने ॥ अग्निरिंद्रश्चमेसोमः सविताचसरस्वती ॥ पूषाबृहस्पतिर्मित्रः स्तथावरुणश्चमे ॥ अश्विनौचममेस्थानतिष्ठतां सर्वदागृहे ॥ ५२ ॥ म रामः
रुतश्च प्रसंपंतु विश्वेदेवाश्चमेगृहे ॥ तथाहावरागानेतान्यग्नींद्रादिसुरान्शिव ॥ महद्यान्कुरुविश्वेशादक्षान्मह्यं कुरुकर्मणि ॥ अंतरिक्षंचप ९८
रुतश्च प्रसंपंतु विश्वेदेवाश्चमेगृहे ॥ तदहावरागानेतान्यग्नींद्रादि
थिवी द्यौरयस्तु दिशाश्चमे ॥ मूर्धाप्रजापतिश्चास्तु ममवत्कृपयाशिव ॥ ५३ ॥ अंशुश्चरश्मिरस्थस्तुमेदाभ्योधिपतिश्चमे ॥ उपांशुरंतयोमे
श्चममस्यादैंद्रवायवः ॥ ५४ ॥ मैत्रावरुणश्चास्तु तथैवास्तुममाश्विनः ॥ प्रतिप्रस्थानशुक्रोचमंथीचाग्रयणश्चमे ॥ ५५ ॥ वैश्वदेवोध्रुव
श्चापितथावैश्वानरश्चमे ॥ ऋतुग्रहाश्चमेसंतु सातियाह्यश्च शंकर ॥ ५६ ॥ ऐंद्राग्नोवैश्वदेवश्चग्रहाः सोमपयोगिना ॥ तरुंथामरुत्व
तीयाश्चग्रहास्संतिसदापिमे ॥ माहेंद्रश्चतथादित्यः सावित्रश्चास्तुमेगृहे ॥ सारस्वतश्चपौष्णश्चतथापात्नीवतश्चमे ॥ सहारियो

दि धाताऽन्यविष्णुरप्यस्तु ॥ हे कर्मकरस्तु मे ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जनश्चारुक्ममेधश्चास्तु सर्वथा ॥ वर्हिर्वेदिर्धिष्णियाश्च स्रुचश्च चमसाश्च मे ॥१५॥ ग्रावाणः स्वरवः संतु तथैवोपरवाश्च मे ॥ निमेधि
षवणौ संतु ते द्रोणकलशाश्च मे ॥ वायव्यानि च मे संतु पूतभृच्चास्तु मे प्रभो ॥ तथैवाधवनीयश्च त्वदाग्नीध्रं च मे प्रभो ॥ अग्निधर्मश्च मे
कश्च सर्वः प्राप्यश्च मे प्रभो ॥५२+ हविर्धानं च मे स्वामिन् गृहाश्चैव सदश्च मे ॥ पुरोडाशाश्च मे स्वामिन् पचताश्च भवंतु मे ॥ तथैवावभृथ
संतु स्वगाकारश्च मे प्रभो +॥ अग्निश्च मे घर्मश्च पृथिवी द्यौरथादितिरस्तु मे ॥ मशाक्करीरंगुलयो दिशश्च विदिशाश्च मे ॥६५॥ तथा यज्ञेन कल्पंतां
मृक्च सामानि तथैव मे च तथा ॥ सोमाय जुश्च दीक्षा च तपश्चास्तु ऋतुश्च मे ॥ तहोरात्रयोर्वृष्ट्या व्रतं च नियमात्मकं ॥ बृहद्रथंतरे यज्ञेन क
स्पतां फालल्लोत्वन ॥६३॥ गर्भा वत्साश्च भगवन् त्र्यविश्चास्तु महेश्वर ॥ त्र्यवी च मे दित्यवाड् दित्यौही च सदाशिव ॥ पंचाविश्च महादे
वं पंचावी च त्रिलोचन ॥ त्रिवत्सश्च त्रिवत्सा च तुर्यवाडस्तु मे प्रभो ॥६४॥ तुर्यौही पष्ठवाड् चास्तु पष्ठौही च महेश्वर ॥ उक्षा वशा च ऋषभो
वेहानड्वांस्तथास्तु मे ॥ धेनुरथस्तु भगवन् सीरायाति मनोहरा ॥ यज्ञेन कल्पतामायुः प्राणो यज्ञेन कल्पतां ॥ अपानोपि सयज्ञेन व्या
मनसह कल्पतां ॥ चक्षुः श्रोत्रं च यज्ञेन मनसा सह कल्पतां ॥६७॥ वागात्मापि तथा यज्ञोप्येवं यज्ञेन कल्पतां ॥ त्वदधीनमिदं सर्वं तवेति
प्रार्थितं मया ॥६८॥ सर्वस्वतंत्रोसि महेश यस्मात्त्वमेव दातासि तव प्रियाः ॥ उक्ताश्चेता वक्ष्यमकेन देहितान च स्वतंत्रान् शिवपूज
काय ॥ तेतावदस्मद्गृहकर्मयोग्याः योगेन योगस्य किलान्वयोपि ॥ तेषां प्रदेयत्वविनिश्चयेन तान्देहि मह्यं शिवपूजकाय ॥ अत्रैव
दार्थाः प्रथितास्त्वदीयाः सदावदेयास्तव दानयोग्याः ॥ अहं शिवाराधनसक्तचित्तो कोवाम हन्यास्तिसदानयोग्यः ॥७१॥ दातापि देय

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सति दानयोग्यं विहाय कस्मै प्रददाति भक्त्या ॥ विद्वानतो देहि महेश तान्मे लोके मदन्यस्त्वनकोपि पात्रं ॥ ७२ ॥ त्वद्दत्तमेतादृश भाग्य
मसत्त्व सादपञ्जलिरतो भवामि ॥ समर्द्दलेशापितदानभावो भवेत्भवेत्त्वसदृपजकस्य ॥ ७३ ॥ मन्येशंकर देवदेव भवता दातृत्वमन्या
हतं तेनाग्निमसुरवान्सुरानपि सदातानस्वतंत्रान्स्वतः ॥ मह्यं देहि मदिष्टयाचरमभीकुर्वे तु दृष्ट्यानि मे शक्तिर्यस्य यथा यथास्ति
भगवन्सर्वस्वं तन्मप्रभो ॥ ७४ ॥ महाप्रभुः शंभुरमासहायो दयामयो भक्तमयोपि दाता ॥ मातापितामे सहितं प्रदाता धाता विधाता परमे
तस्मै दृक् ॥ ७५ ॥ दयत्वेन विनिश्चितास्त्वव सुरा सर्वेपि वेदे रमी दातारं त्वक्त्वभाग्यमथापि लक्ष्मभयः समुज्जृंभते ॥ अस्माकं तु महाप्रभुर्भव
भवानेवेति चिंत्तमुहुः स्वानंदांबुधि वीचिकातिचपलं शैलविलासास्पदं ॥ ७६ ॥ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिव
रहस्ये तृतीयांशे शिवगौरीसंवादे नाम चतुस्त्रिंशोध्यायः ॥ ३४ ॥ ॥ नंदिकेश्वर उवाच ॥ इतित प्रार्थितान्सर्वांश्च महाप्रतिपा रामः ९९
दितान् ॥ वरान्ददौ महादाता सर्वदान्यशिरोमणिः ॥ १ ॥ ततः परं तु तन्नैव कुंभयोनिं तपोनिधिं ॥ शिवध्यानसुधाधारापरिपीतं ददर्श सः
२ ॥ सोपि दृष्ट्वा महादेवं सांबं सर्वसुरोत्तमं ॥ अतिसंतुष्टहृदयस्तुष्टाव परमेश्वरं ॥ ३ ॥ भर्गो देवस्य सवितुर्वरेण्यमिह धीमहि ॥ सभर्गो भगवा
न् शंभुः धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ ४ ॥ गणा गणपतये नमो नमः सुरगणपतये नमो नमः ॥ खगपतिपतये नमो नमः ॥ नमो पशुपतये नमो नमः
नमस्ते सकलगणेशाय महादेवसुतात्मने ॥ विघ्नौघकारस्त्वमसि ब्रह्मणोप्यस्य पास्यते ॥ ६ ॥ नमामि ढुंढिं मदसिक्तगंडं हताघखंडं विधृताघशुं
डं ॥ स्वभक्तविघ्नान्निहरं प्रचंडं परास्परं यन्महतो महांतं ॥ ७ ॥ गणाधिपं गंडतलालिकोटिकोटीरकोटिध्वज निर्जितानुदेः ॥ संसेविताघ्रिप्रप

मामिसर्वेदाक विकवीनामुपमश्रवस्तमं ॥ ८ ॥ सिद्धिं दातुं बुद्धिं वृद्धिं शक्तं नित्यं गौरीपुत्रं ॥ स्कंदं वंद्यं वंदे वंदे सुब्रह्मण्यं सुब्रह्मण्यो
९ ॥ तारकासुरसंहारविहारस्वतुरं परं ॥ वंदे वंदारुमंदारं कुमारं पुष्करस्रजं ॥ १० ॥ अकस्मादस्मदीये न भाग्येन सुखदेन मे ॥ स्मरा
रातिस्मृति स्नावदभ्राद्दृष्टिरिवाजनि ॥ ११ ॥ ये वैदिकस्मार्त्तविधिप्रयुक्तक्रियाजलक्षालनधूतचित्ताः ॥ विभूतिरुद्राक्षविभूषणास्ते ह्या
मनर्घाताः शिवमाचरंति ॥ १२ ॥ सुरापारशिरोरत्नप्रभानीराजिताय ते ॥ महादेवाय शर्वाय सदसस्पतये नमः ॥ १३ ॥ भूतजातसमुत्प
त्तिहेतुभूताय सर्वदा ॥ सर्वदेवाग्निवंद्याय भूतानां पतये नमः ॥ १४ ॥ सर्वामराधिदेवाय देवाराध्यपदाय ते ॥ देवानां मातृमायासु पशूनां
पतये नमः ॥ १५ ॥ कालांतकाय शर्वाय महामृत्युंजयाय च ॥ भूतस्वर्गापवर्गाय जगतां पतये नमः ॥ मुनींद्रसुंदरापारमनः पद्माश्रयाय
च ॥ त्रिनेत्राय नमस्तुभ्यं क्षेत्राणां पतये नमः ॥ १७ ॥ नमस्त्रिलोकनाथाय नमः परतराय ते ॥ नमः शांताय भगवन्वनानां पतये नमः ॥ अ
योचित्तप्रविष्टाय प्रहृष्टाय सुरद्विषि ॥ प्रहृष्टायातिपुष्टाय पुष्टानां पतये नमः ॥ १९ ॥ महाभूताधिपतये भूतभीतिप्रदाय च ॥ भूतिभ
द्रप्रभूताय दिशां च पतये नमः ॥ विश्वमायाविदूराय विश्वाविश्वप्रियाय च ॥ विश्वेश्वराय सोमाय विश्वरूपाय वै नमः ॥ २१ ॥ घोरतत्पु
रुषेशानवामदेव सदाशिव ॥ अविद्याध्वांतसूर्याय सद्योजाताय वै नमः ॥ नमो भर्गाय भीमाय भगनेत्रहराय ते ॥ देवतासार्वभौमा
य नमो रुद्राय मीढुषे ॥ २३ ॥ सहस्रशिरसे तुभ्यं सहस्रचरणाय च ॥ नमः सहस्रहस्ताय सहस्राक्षाय मीढुषे ॥ २४ ॥ संसारघोररोग
स्त्रिनिवारणकराय ते ॥ नमस्ते भयबाधाय सहमानाय मीढुषे ॥ २५ ॥ समस्तवेदवेदांतवेद्यं विदितमव्ययं ॥ ध्येयस्वरूपं तं वंदे सदसस्प
२६ फालभास्वरनेत्राग्निसंदग्धत्रिपुराय ते ॥ नमः सुंदररूपाय सुमृडीकाय मीढुषे ॥ + २

तिमद्भुतं॥२६॥ सुरासुरगणाराध्यं दुराराध्यं दुरासदं॥ परमानंदरं वंदे सुगंधिं पुष्टिवर्धनं॥२७॥ तमेव भक्त्या हृदि भावयामो भ
वं भवानीरमणं भजामः॥ भवानिना मानिसुरा वदामो यतः प्रसूता जगतः प्रसूती॥२८॥ गौरीविहारप्रवरप्रजातस्वेदोदकामोदवि
जृंभितेन॥ उमासहायः समयः सभयः तोयेन जीवान्व्यवसर्ज भूम्यां॥२९॥ यत्र वतावद्गिरिराजकन्याविन्यस्तहस्तस्तनमस्तहस्तः
स एव तावद्व्यवसर्जतस्यां यद्वोषधीभिः पुरुषान्परांश्च॥३०॥ अशेषकालीनशिवार्चनेनयः सर्वदोषापहरो हरो मे॥ गौरीविहारादरतः
ससर्ज यद्देषभूतानि चराचराणि॥३१॥ भालाक्षदक्षयक्षादिशिक्षादक्षासलक्षितं॥ वंदे वंदे विरूपाक्षमक्षरं परमं पदं॥ शिवप्रभाव
प्रवर्षोत्सुकायै शिवार्चितानंदविजृंभिताय॥ शिवस्तवाख्यानविवर्धनाय शिवप्रजायै शिवमस्तकमह्यं॥३३॥ महाप्रभुः शंभुरुमास
हायो ह्यामयो भ्रतिमयो मयोपि॥ मातापितामस्तहितप्रदाता धाता विधाता परमात्मसंज्ञक॥ मंगलालंकृताधीशमर्धेंदुकलितालि रामः
कं॥ अर्धनारीश्वरं वंदे पुरुषं कृष्णपिंगलं॥३५॥ जगन्निर्माणचातुर्यमर्यादासेतुसेवितं॥ वंदेशांतमुमाकांतं जगतस्तस्थुषस्पतिं॥३६॥ १००
पुरादिकामप्रराति संहारचतुरं परं॥ परात्परतरं वंदे जेतारमपराजितं॥३७॥ तं वंदे सच्चिदानंदमद्भुतमतिसुंदरं॥ लीलया विदधे यो
यमिमान्निर्मीयाविष्टप॥३८॥ तं वंदे नित्यसर्वज्ञं नित्यविज्ञानसागरं॥ तोयेयजूंषि जातानि ऋचः सामानि जज्ञिरे॥ भवंतमेव सततं
भगवंतमुमापतिं॥ स्मृत्वा तरति संसारं यो विश्वानि विपश्यति॥४०॥ सर्वामरनियंतारं शंकरं लोकशंकरं॥ भजयस्य प्रसादेन व्याप्य
नारायणास्थितः॥४१॥ तमेव वंदे देवेशं महेशं शरणागतः॥ यदाज्ञया जगद्धाता व्यापूर्वमकल्पयत्॥४२॥ स्मरारिं तमहं वंदे यल्लिंगे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मंगलप्रदं ॥ पूजयंतिप्रसूनाद्यैः इंद्रज्येष्ठा मरुद्गणाः ॥ नमामितमुमार्धांगंशंगंमंगलदायकं ॥ यमाराध्यसुखंप्रापुःदेवासः
भूपरातयः ॥ नमामितंमहारुद्रंशांभवाब्धिंह्वनंपरं ॥ सततंदेवहंतैः संजातानामुपासते ॥ नमामितांपरांगौरींकुचकुंकुमरूषितां
स्मृसापयानदशामाशुधातरुद्रशिवातनूः ॥ नमस्तेकरुणापारसागरायस्वयायच ॥ नमःशांतिरसायापिनमस्तेरुद्रमन्यवे ॥ म
हाप्रलयकालाग्निनिभशूलायतेनमः ॥ नमःपरशवेतावदुतातइषवेनमः ॥ फणिराजमहाकायज्याज्योत्स्नामंडितायच ॥ महा
मेरुस्वरूपायनमस्तेअस्तुधन्वने ॥ रत्नकंकणभाभारभासुराभ्यांभवप्रभो ॥ भक्ताभीष्टप्रदाभ्यांचबाहुभ्यांसुतेतेनमः ॥ ५०
सुरासुरादिकापारसंहारकरबाणवपि ॥ घोरायपयपाररूपापितस्मात्तेभ्योकरेद्धमः ॥ मांमामकधियादीनंतावकंकरुणाकर ॥ कुरुत्वं
करसंपन्नंदरिद्रंशीलले हिते ॥ ५२ ॥ शंकरायेसुराराध्यंशिवाराधनसाधनं ॥ रक्षरक्षविरूपाक्षनान्यंविदामराघसे ॥ दारापत्यमम
पुत्राणांपोत्रादीनांविशेषतः ॥ त्वमादुकाराधकानामस्माकमविताभव ॥ अतःपरमुमाकांतदुईशानमहामते ॥ तांदुर्दशांहरास्माकंम
रिद्रांपुरिदेहिनः ॥ शिवपूजनशक्तेभ्यःशोभवेभ्यःप्रतिक्षणं ॥ पवित्रंगात्रमस्मभ्यंवसुस्याहंतयामर ॥ भावेभ्योभवभीरुभ्योभसं १९ द्वा
गेभ्यःभयत्वतः ॥ भवानीरमणस्वामिन्इयंस्तोतृभ्यजावर ॥ सर्वमोहविनाशायसर्वाभीष्टदशंकर ॥ प्रभुछशांकरींविद्यांराप्यावि
भ्वपुपासहा ॥ शिवपूजासाधनानांबिल्वानामर्जनायच ॥ तथाशिवप्रणामार्थंबलंधहितनूपुणा ॥ शिवपूजनसामग्रींदिरहादेवदेः
खिनः हृद्धोगमसूर्येषहरिमापंचनाशाय ॥ ६० ॥ शिवद्रोहरताएवशिवभक्तपराङ्मुखाः ॥ तान्शिवाचाररहितान्निबाधस्वमहोम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सि ॥ ६१ ॥ अनन्यशरणानस्मांस्त्वं ह्यशाशायपीप्रिय ॥ कटाक्षेणाविरूपाक्षरक्षणो जयवाक्पते ॥ गौरीपते पितामाता दाता त्राता
विशेषतः ॥ त्वमस्माकं धनं भाग्यं सुतभ्राता तनः सखा ॥ स्तन्यपानादिसमयेन नष्टं तच्छिवपूजनं ॥ अन्यच्च लक्ष्ममस्वेश यन्मया दुष्कृ
तं कृतं ॥ कर्पूरपत्नीहारगिरिसुंदरविग्रहं ॥ गिरिजानुग्रहानुग्रं गायेत्वानमसा गिरा ॥ ६५ ॥ सोयं देवो देशोऽस्मभ्यं वयं लिंगं समर्चि
बिल्वादिसाधनैर्दिव्यैः श्रेयम शरदः शतं ॥ शिवलिंगार्चनोद्योगमेहोत्सवसमन्विताः ॥ सर्वसौभाग्यसंपन्नाः जीवेम शरदः शतं ॥
गौरीविहारश्रीभुजभुजशिंजितमंजुलं ॥ श्रीकालकालमालोचननंदाम शरदः शतं ॥ उमासहायं सदयं प्रसन्नहृदयं हृदि ॥ सानंदमु
डुराशैकमोदाम शरदः शतं ॥ प्रसीद भगवन् शंभो भवत्करुणया वयं ॥ निर्भयाः शांभवाचारश्चचाम शरदः शतं ॥ ७० ॥ हारापारकृपा
भवसंसारातिभयक्षयं ॥ कर्तुमसुद्यता नित्यं शृणुवाम शरदः शतं ॥ शिवशंकर गौरीश महादेवांतकांतक ॥ शालिनित्यादिनामानि
शृणुवाम शरदः शतं ॥ अपमृत्युमहामृत्युमहारोगकुलैरपि ॥ अजीताः स्याम शरदः शतं शिवापते ॥ गौरीकुचगिरास्फारकाश्मीररस
प्र रूषितं ॥ सदा प्रेगेषु पश्यामि सुवामं विष्ठितं कविं ॥ ७४ ॥ गौरीमनोहरस्मेरविलोकनविशारदं ॥ दृष्टवाहृष्टो स्मितं सांबं सुभासं शुक्रशे
विषं ॥ अपारासारसंसाररोगभोगविनाशकः ॥ स्मरः स्मरहरः शर्वो नीलग्रीवो विलोहितः ॥ स्मृतः स्तुतः श्रुतो ध्यातः पूजितो वा सहस्रशु
दा ॥ मुक्तिप्रदो महादेवस्त्वलिर्योवाऽनागसः ॥ ७७ ॥ रुद्रवीणागनालोललीलया सामकल्पकः ॥ सामगानप्रियः सोयमुपास्ये गायता
नरः ॥ रुद्रसूक्तप्रियो देवो रुद्राध्यायप्रियः शिवः ॥ अतस्तैरखिलैर्नमेशविप्रैरभिस्तुतः ॥ शिवार्चनादयो धर्माभिन्नं शंकरकल्पिताः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जतोभजविरूपाक्षमध्यक्षंधर्मणामिमं॥८०॥ प्रणमंतिसुराःसर्वेप्रथतंशिवसन्निधौ॥ अतःकुर्मोनमस्कारान्रुद्रायस्थिरधन्व
ने॥ रुद्राध्यायादिभिर्यायानमस्याप्रतिपादिता॥ सापिनाकिनमायातिनमस्याकल्पलौकिके॥८२॥ नेत्राम्भोरुहतेहंसंहितमद्याधु
नोच्यते॥ पश्यमामकपश्येशंभ्राजमानंहिरण्मयं॥८३॥ शिवनामसुधाधारांधीरांसंहारहारिणीं॥ अंतःकरणपात्रेणपातेगौरीविवर
णा॥ शिवनिर्माल्यमाल्यानिसम्यगाघ्रायनासिके॥ शांभवप्राधुनानित्यमस्मभ्यंशर्मयच्छतं॥८५॥ रसनेमधुनापरस्वास्वादनतत्परे॥ शि
वनामरसंश्रहिजयतामिदंदुंदुभिः॥८६॥ रेरेचित्तचकोरत्वंजहिदुःखमतःपरं॥ शिवनामसुधाधारांगौरीनतृप्तिःपिब॥ रेरेमनश्चं
चरीकशिवपादांबुजंमुहुः॥ गाढमालिंगनिःसंगोयोषाजारमिवप्रियं॥ सहार्हरत्नाकरचारुमेरुभूरिप्रभाभासुरभूषणाय॥ महेश्वरा
यातिमनोहराय महोमहींसुष्टुतिमारयामि॥८९॥ महेश्वरातिदुःसहामितातिगर्भवेदनासमाकुलाननपारपापसंघसंकुलानिमान्
जवावमामवावमामुमासहायकालहंनदूषणोवसामहेमृशास्वशारराघसे॥९०॥ भजेमकामदंमुदाहृदिप्रविष्टमस्थानिरंतरा
यमंतरायनाशहेतुसाधकं॥ अनर्गलप्रवाहसृष्टिकारणंसभापतिःसनोददातुनंरयिंरयिंपिशंगसद्दृशं॥९१॥ नमोंधकासुरादि
सर्वशत्रुनाशहेतवेसुराधिकायचित्तमेतदिंदुखंडमौलये॥ भयापहायदेयमेवपल्लवामलेनयस्यहन्यतेसरवानजीयतेकदा
चन॥९२॥ अहोमहादेवमहानुभावशुभस्वभावानुपमप्रभाव॥ भवोद्भवानुद्भवभव्यभावभवेभवेनाविभवेभवस्व॥९३॥ महाघ
कोटिकोटिकृद्दावपावकाकृतेनपारकामवंचितानुदारदारलोलुपान्॥ अनाथनाथविश्वनाथतानवावकालहंनदूषणोवसामहे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मृग्रास्वशूरराधसे ॥ ९३ ॥ मंदारकुंदादिमरंदधायसत्कालियालाकुलमालिकाभिः ॥ समर्चयामिस्तुतिभिर्गिरीशमपाढमुयंसह
मानमाभिः ॥ ९४ ॥ नमोनमस्तेगिरिराजराजकुमारिकासुंदरकामुकाय ॥ नमोनमस्तेस्तुपुनर्नमस्तेनमोजघन्यायचबुध्न्यायच ॥ त
स्मैनमः सर्वगुणार्णवायसर्वामराराधितपादुकाय ॥ गौरीसमेतायचयः प्रजेयंयतः प्रसूताजगतः प्रसूतौ ॥ ९७ ॥ तस्मैनमोमंगलमं
गलायश्रीमंगलालंकृतविग्रहाय ॥ वेदांतसंघातसमाश्रयाययस्मात्परंनापरमस्तिकिंचित् ॥ ९८ ॥ सुधाकरापारकरप्रसारविहारता
राकरहारभारा ॥ नमोनमस्तेस्तुनमोनमस्तेयस्मिन्निदंसर्वविवेतिसर्वे ॥ ९९ ॥ हिरण्मयरूपंचहिरण्यबाहुंहिरण्यनाथंचहिरण्यवर्णं
नमामिकालस्फुरदग्निजालंहिरण्यरेतंशुचिवर्णभारात् ॥ १०० ॥ सूक्ष्मातिसूक्ष्मोज्ज्वलविग्रहायमहोन्नतात्युन्नतसन्नुताय ॥ नमोन
मस्तेश्रुतिसंस्तुतत्वमणोरणीयान्महतोमहीयान् ॥ १ ॥ नैकेवलंपर्वतमस्तकेषुनकेवलंतद्गिरिमध्यभागे ॥ नैकेवलंतद्गिरिमूलभागे रामः
सधस्त्विदासीदुपरिस्विदासीत् ॥ २ ॥ नकेवलंपूर्वदिगाश्रितायंनकेवलंतिष्ठतिदक्षिणायां ॥ नपश्चिमायामयमुत्तरस्यांव्याप्तस्ससर्वो ७०२
प्रदिशोदिशश्च ॥ संसाररोगादिकरोगजालंश्रीकालकालारिचलल्लोकपाल ॥ दूरीकुरुत्वंवरयाद्ययाद्यभिषक्तमंत्वाभिषजांशृणोमि
पश्याधुनापत्यभनसदाकुपूजारतंभस्मविभूषितांगं ॥ रुद्राक्षमालाभरणंमहेशोपश्चात्पुरस्तादधरादुदक्तात् ॥ १५ ॥ दयासुधासागर
धीरधारातरंगसंगत्वमपांगसंगात् ॥ वयंमहापापकुलस्वरूपास्त्वपापिनोनाथदुरितालरेन ॥ दैन्यांबुधाराधरधीरधारापूरापकाराकर
मादरेणा ॥ मांपालयाभीष्टविशिष्टमिष्टमोजिष्ठयादक्षिपालवराति ॥ १७ ॥ महेश्वराराधनसाधनानामासादनेनैवनयामिकालं ॥ नकाल

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भीर्दृढं मयामितायुर्यदीक्षितायुर्यदिवायरतः ॥ ८ ॥ कदा सुदा सुंदरमंदहासं धुरस्सरं मां स्मरवैरिरात् । भस्मांगमालिंगितिसो
त्तमांगे स्थिरं भिरंगैः पुरुरूपद्ध ॥ ९ ॥ कदा त्रिपुंड्रांकितभालभागे रुद्राक्षमालाभरणाप्रियं च । लिंगार्चकं दक्षति रक्षणाय हिर
ण्यरूपं सहिरण्यसंदृक् । बिल्वादिसंपूजितलिंगमध्याद्विनिर्गतं बिल्वदलांकितांगं ॥ सांगप्रपश्यामि सुदुर्मुदा हमादित्यवर्णं तमसः
परस्तात् ॥ ११ ॥ तमेव देवो नमनं मिरुमो लिंगजामिभक्त्या भगवंतमेकं । भवं भवानीपतिमामनंति वेदांतविज्ञानसुनिश्चितार्थाः ॥ १२ ॥
तमेव सांबं सततं भजाम्येयल्लिंगपूजा समवाप्तभाग्यः । हिरण्यगर्भः समवर्त्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ॥ १३ ॥ तमेव वि
श्वेश्वरमाश्रयामो यो देवदेवो जगदेकनाथः । यद्दृष्टिमात्रेण श्रियमातनोति श्रीपा मुदारा धरणी रयीयां । सुपुत्रपौत्रादिसमृद्धि
कामाः कामारिमेकं शरणं प्रपन्नाः । यतस्समस्तस्थितिदानलोला हिरण्यगर्भस्समवर्त्तताग्रे ॥ १५ ॥ महेश्वरादेव समस्तमेतत्क
ल्पावसाने पुनरेव जातं । आदामुमालिंगितसुंदरांगादिवानक्तं परितो सुवाजनि ॥ १६ ॥ फालोचनोरुक्त्रमरप्रकृष्टमंदारकुंद
द्भिमरंदधारां । विहाय गौरीपतिमाश्रितायस्वादुः किलायं मधुमोडतायां ॥ १७ ॥ क्षीरं घृतं शर्करया समेतं गृहाण जिह्वे मधुरप्रिये
त्वं । फलानि रम्याणि पुनर्गृहाण स्तुहि प्रभुं तं गतसंदेयुवानं ॥ १८ ॥ अतः परं कालभयं न मे स्यन गर्भवासादिभयानि नूनं । यतो जलैर्बि
ल्वदलैः प्रगेषु यजामहे सौमनसाय रुद्रं ॥ १९ ॥ श्रीमन्महादेवदयासमुद्र श्रीमन्महारुद्र ममापराधान् । दूरीकुरु त्वं नृपयात्वमीशा
पितेव पुत्रान्प्रतिनो जुषस्व ॥ २० ॥ मामव्यक्ताव्यक्तसर्वापधौरोगाधांबोधिमग्नं रत्नाकरादिदृष्टं । दृष्टेरिष्टनिष्टनाशाय गर्भोदेवस्त्राता ।

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्रायतामप्रभुरुच्छम् ॥२१॥ यत्प्रसादाल्लघु योगिभिर्नैव दृष्टं ब्रह्माद्यैर्वा सिद्धसंघैरनेकैः ॥ यस्य ध्यानात्सर्वदा सर्वसिद्धिस्तं त्वायामि ब्रह्म
णा वंद्यमानः ॥२२॥ नमामि सिद्धिंहिं मदसिक्तगंडं ह्लाघपंडं विघ्नतोधंर्शुंडं ॥ स्वभक्तिविघ्नार्त्तिहरं प्रचंडं परात्परं येन महतां महांतं ॥२३॥
गणाधिपे गंडतलालिकोटिभिः किरीटकोटिध्वजनिर्जितांबुदे ॥ संसेविताघ्रिं प्रणमामि सर्वदा कविं कवीनामुपमश्रवस्तमं ॥२४॥
नमो भवान्यै भवतापभीरु स्वभक्तसंरक्षणसत्वरायै ॥ आनंददाहारविहारदाया चतुष्कवर्गो भुवि तिस्तु पेशा ॥२५॥ ताराति तारा म
र हारहीरप्रसारधारा निकरोपकारा ॥ चिराय धीरां भज चित्तगौरीं वचोभिर्देवान्त्रमुदीरयंती ॥२६॥ नमामि तामेव जगज्जनित्रीं करो
तिकारंभाररसप्रसारैः ॥ आरक्तवर्णां गिरिजाकुचाभ्यां श्रियं सरवायपरिषस्वजानां ॥२७॥ नमामि तामेव जगज्जनित्रीं यत्पादुकारा
धनतः सुखानि ॥ महेश्वरांकस्थलसंनिविष्टा विश्वानि देवी भुवनानि चक्र्या ॥२८॥ मंदारादिस्त्रग्विशेषालिवृंदा मंदध्वाना कूजनास
क्तचित्ता ॥ वेदेमंदं भक्तसंरक्षणार्थं देवदेवं राधसे चोदयंती ॥२९॥ वंदे प्रसामंदहासोपहासप्रासक्तस्वानंदसिंधुं महेशं ॥ क्रीडा
लोलं कर्तुमभ्युद्यतां तामपोनत्री राधसः सूनृतानां ॥३०॥ भवानि माता त्रिजगज्जनित्रि त्वमेव वामे धरराग भोगैः ॥ श्रियं प्रदेहि त्व
रयाप्रियान्नो यया तितिविश्वा दुरिताति तरेम ॥३१॥ केन स्तुतिं करुमिहास्ति शक्तः स्वामिं दिरांसुं दरचंद्रनाद्यैः ॥ समर्चयामास सरस्वती
च सरस्वती वा सुभगाद्दिवे सु ॥३२॥ इति स्तुता महादेवी वरान्दत्वा नदीसिता ॥ पुनर्वरांतरं दातुं उवाच वचनं मुदा ॥३३॥ त्वयाकृतं
स्तोत्रशिरवामणिं यः कंठलुठंतं कुरुते नितभक्त्या ॥ तमाशु संपज्जलराशयस्ता परिष्वजंते जनमो यथापतिं ॥३४॥ इमं स्तवं यः पठति प्र

रामः
१०२

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भोतमध्यान्हकालेपिमहाप्रदोषे। तस्यप्रयांतिमहतांदवाञ्छभिर्यद्धानाहृदयेषुराजवः॥२६॥ लभंतेजपतःश्रियंकीर्तिकामाः
लभंतेधनंधान्यमश्वादिकंच॥ लभंतेततयायुःप्रवृद्धंप्रवृद्धान् लभतेहपुत्रान्लभंतेहपुत्रान्॥२७॥ इतिदत्त्वावरांस्तस्मैतत्रैवगिरि
जापतिः॥ अंतर्दधेगणश्राद्यैःसहलिंगैःशिवात्मके॥२८॥ श्रीरोलेश्वरलिंगतुल्यममलंलिंगंनभूमंडलेब्रह्मांडमध्येपितस्यवि
लयेनास्तीतिवेदोक्तयः॥ तस्मात्तद्भजनेनमुक्तिरखिलैःप्राप्यंनसाइुर्लभांतस्यजानिरतस्यदुर्लभतमंकिंवाजगन्मंडले॥२९॥
॥ ॥इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेशिवगौरीसंवादेनामपंचत्रिंशोध्यायः॥३५॥ ॥श्रीसदा
शिवउवाच॥ तीर्थेश्वराभिधंलिंगंमंगलाकारमव्ययं। तत्सर्वमंगलेदिव्यंसर्वमंगलदायकं। तस्यलिंगस्यमहिमामयाविहा
यतेशिवे। तस्यस्मरणमात्रेणासंपदायांतिसादरं॥२॥ स्मरणात्तस्यलिंगस्यकोटिजन्मार्जितैःपरं। पुण्यैःप्रजायतेगौरीतल्लिंगगो
रवप्रदं॥३॥ तल्लिंगस्मरणादेवमुक्तिकांताकराव्रता। संपद्भिःसहसंपन्नाविपन्नाशायजायते॥४॥ तत्तस्यविपदात्तिस्यदौर्मनस्यं
भयानिच॥ यस्यतीर्थेशलिंगस्यस्मरणंहृदिवर्त्तते॥ ५ एतदाराधनंपूर्वंकृत्वाबिल्वदलादिभिः॥ प्राप्तमेश्वर्यमतुलंस्वर्गेप्राप्तस्त
तःपरं॥६॥ पुरामुनीश्वराःसर्वेकोटिशःकरपंजकाः भस्मोद्धूलितसर्वांगास्त्रिपुंड्रांकितमस्तकाः॥७॥ रुद्राक्षमालाभरणाःशिवध्या
नपरायणाः॥ जटामंडलवीतांगाःसर्वेलिंगार्चनप्रियाः॥८॥ तेसर्वेगौतमंदृष्ट्वाशिवयात्रापरायणं। शिष्यकोटिसमाकीर्णंशिव
भक्तवरंपरं॥९॥ दृष्ट्वाभक्त्यानतास्सर्वेकृतांजलिपुटाःशिवे। मोक्षधर्मोपिपप्रच्छुर्विनयानतकंधराः॥१०॥ ऋषयऊचुः भगवन्धर्म

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्वत्त्वशिवपूजैकजीवन॥ मोक्षोपायकः स्त्वयाद्यसवक्तव्यं समाधिना॥ संसारसागरे मग्नः कोटिशोयहमेधिनः॥ कोटिशंकर
सेवायां निरतोः सर्वदामुने॥ तत्सेवयापि सहसा पाशाः संसारलक्षणाः॥ नविछिन्नं कथं तस्याविछेदोपि भविष्यति॥ १३॥ नकोपि
शिवतत्त्वज्ञोयदामूर्त्तिस्वभावतः॥ भवत्तुल्यो न दृष्टो मद्दस्माभिर्भवभीरुभिः॥ इदं त्वच्चरणांभोजं दृष्ट्वा हत्यघसंचयं॥ अद्यपुण्यैरिदं
दृष्टं संपत्संप्रापकं वनः॥ १५॥ इतितद्वाक्यमाकर्ण्य विलोक्य स मुनीरपि॥ पूजयित्वा महादेवं प्राह भक्तिपुरस्सरं॥ १६॥ शिवलिंगार्चनध्या
नशास्त्रपातिशीतन तु संसारपाशविछेदो भवतीत्यवगम्यतां॥ १७ संसारसागरात्तवन्त्रस्यं भवतिसर्वथा॥ यावन्नाराधितोदेवो महादेवो
भवः प्रभुः॥ १८॥ यस्तुदेवो महादेवः सर्वदेवशिखामणिः॥ तन्नामस्मरणाद्योगेप्यघराशिलयो भवेत्॥ श्रीमहादेवनामानि स्मर्त्तुमी
नोतियस्यधीः॥ तस्यपापचलाद्भीतिः कदापि न भविष्यति॥ २०॥ महादेवार्चनेबुद्धिः तावन्नैवोपजायते॥ यावन्नाघकुलध्वांतविलयः
शंकरस्मृतेः॥ २१॥ शंकरस्मरणाकारप्रभाकारकरावृते॥ चित्तेपापांधकारस्य विलयो भवतिध्रुवं॥ श्रीमहादेवभक्तानां भवबंधभयं कुतः
भवस्मरणमात्रेण भवराशिर्विनश्यति॥ भवगाढांधकारोपि महामोहप्रदः सदा॥ तद्भक्तिभानुमालोक्य स्वत एव विनश्यति॥ द्विधामी
ननिर्भयत्तु भयं संसारलक्षणं॥ तन्महेशार्चनाकारसे दृष्ट्वा प्रयास्यति॥ महादेवप्रभावस्तु सहसा ज्ञायते पिन॥ तद्ज्ञाने सति संसा
रभयमेवनजायते॥ महादेवं सकृद्दृष्ट्वापि संस्मरन्नस्मभयापाः॥ तस्माद्दर्शनेनापि न संसारमहाभयं॥ २६॥ महादेवार्चने भक्तिः सहसा
नोपजायते॥ सोचज्ञानात्ततो दुःखं न कालादपि जायते॥ २०॥ महादेवाभिधानानि सुधाधारानि तानि यः॥ शृणोति न तत्कुलस्यापि न सं

शि० ५

रामः ५०४

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सारभयंभवेत्॥ महादेवाभिधानेनश्रुतेनापिस्मृतेनवा॥ संसारसागरापारंतरिष्यामितरंतिते॥ महादेवंसकृद्ध्यात्वास्मृत्वातं
नामसादरं॥ संसारसागरंतीर्त्वाप्रयातिशिवमंदिरं॥२८॥ भाग्यवंतोमहादेवनामरूपसुधांमुहुः॥ स्मृत्वाकर्णपुटैःपीत्वास्त
न्यानिनपिबंतिहि॥२९॥ भक्त्याकर्णसुवर्णपात्रेनमहादेवाभिधानामृतंपीत्वातिघोरगरिष्ठनिष्ठुरस्वर्णार्णवैःप्रपंचैरलं॥ तेनैवाशु
वरिष्ठतांव्रजपुनःसंसारघोरार्णवव्याकीर्णातिमतकर्णधारवरतांप्राप्यात्वयासादरं॥ महादेवाभिधानेननिधानेनपरंधनी॥ तद्धनं
सावधानेनसाधुभिर्ध्यायतेहृदि॥३२॥ महादेवाभिधानस्यध्वनिमध्वनिसाधवः॥ सुधाधुनीमिवप्राप्यसानंदंप्राप्नुवंतिहि
३४॥ महादेवाभिधानेनमहानंदसमृद्धयः॥ वृद्धिंप्रयांतितास्तावत्परमानंदसन्निभाः॥३५॥ महादेवंमुहुर्ध्यात्वासकृद्वापुण्य
कोटिभिः॥ पुण्यराशिमनुप्राप्यपुण्यनानेवजायते॥३६॥ पापघोराब्धिमग्नानांक्षणात्तरणकारणं॥ महादेवाभिधानंहिमहापत्ता
रकंपरं॥३७॥ महादेवाभिधारूपंअमृतंशिवनिर्मितं॥ संसारोरुस्सरापारविषराशिविनाशकं॥ संसारसागरेघोरेमग्नोभग्नम
नोरथः॥ अनाथनाथंनकथंविश्वनाथंमहंभजे॥३९॥ इदंदृष्टंशिवस्थानंपापनाशायजायते॥ इतोप्यनुत्तमंलिंगंलिंगतीर्थे
श्वराभिधं॥४०॥ इतोप्यनुत्तमंलिंगंमरुत्केसिन्नदृश्यते॥ तत्राद्यगत्वातीर्थेशःपूजनीयःप्रयत्नतः॥४१॥ सामत्र्यादृशीसेयं
पाताद्रीसंयुतास्तथा॥ भ्रातायांसंयुताश्चैवंशिवपूजनसाधनं॥ इत्युक्तंतद्वचःश्रुत्वागौतमेनमहादरात्॥ ततस्तीर्थेश्वरंप्रापुः
मुनयोगौतमान्विताः॥४३॥ ततस्तेमुनयःस्नात्वापापनाशनवारिभिः॥ उद्धूलनस्नानानिरुद्राक्षमालंकृताश्चते॥ ततःपरंबिल्व

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

३ तानागतान्समालोक्य गौतमः शुंभवोन्नमान्मा तदुक्तं वचनं रम्यं शुश्राव प्रीतिपूर्वकं ॥ ३५

पत्रा पद्ममलानि जलान्यपि ॥ गृहीत्वा तीर्थनाथस्य पूजां चक्रुर्मुनीश्वराः ॥ ततः प्रदक्षिणीकृत्य दंडवत्प्रणिपत्य ते ॥ शिवध्यानर
ताः सर्वे स्थितास्तन्मुक्तिमंडपे ४९ ॥ ततः परं मुनिवराः तीर्थेशानिकटे स्थिताः ॥ बिल्वपत्रकरास्सर्वे गौतमं द्रष्टुमागताः ॥ ततः परं
बिल्वपत्रैस्तीर्थनाथार्चनं मुदा ॥ कृत्वा नत्वा गौतमं च प्रणताः प्रीतिपूर्वकं ५० ॥ मुनय ऊचुः ॥ तीर्थेशक्षेत्रमहिमा महतां हा प्र
न त्वया ॥ सवक्तव्यो धुनायेन निष्पापास्स्मो वयं मुने ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा गौतमः प्रीतमानसः ॥ नत्वा तीर्थेश्वरं भक्त्या तानाह प्रीति
पूर्वकं ॥ ५१ ॥ गौतमः ॥ साधु पृष्टमिदं क्षेत्रं तीर्थोत्तममिति स्मृतं ॥ अयं तीर्थेश्वरो देवो लिंगतीर्थेश्वराभिधः ॥ ५२ ॥ अस्य तीर्थस्य महि
मा वै देवैर्ज्ञायते परं ॥ मयापि तत्प्रसादेन कथं विज्ञायते खलु ॥ अत्र पूर्वं मुनिवराः शंकराराधनोत्सुकाः ॥ बाहवस्तीर्थनाथस्य पूजा रामः ९५
ध्यानरताः स्थिताः ॥ तत्र कश्चाकामेन निर्वयं भुक्त्वा भोगान्यथेच्छया ॥ अंतर्हिताः प्रयत्नेन लिंगतीर्थेश्वराभिधे ॥ ५४ ॥ इदं तु कामदं लिंगं
मुक्तिदं च मुनीश्वराः ॥ एतन्निर्माल्यपूजापि मुक्तिसाधनमुच्यते ॥ ५६ ॥ पुरा विजयया सृष्टं जयया पि पुरं परं ॥ क्षीरक्षीरनदीतीरे गौरी
तीर्थेश्वराज्ञया ॥ रत्नप्राकारसंकीर्णं रत्नगोपुरसंकुलं ॥ ततस्ताभ्यां महादेवं तीर्थेशं प्रार्थितस्तवैः ॥ ५८ ॥ त्वया लदाज्ञयास्त्र्येनगरे र
त्नसुंदरे ॥ वसतिः सततं कार्या दयया परयेत्सपि ॥ तयोस्तद्वचनं श्रुत्वा तथास्त्वित्याह शंकरः ॥ ततः परं गतेताभ्यां संतोषेण शिवाज्ञया
स्वभक्तानुग्रहं कर्तुं स्वनिर्माल्यपरिशंकरः ॥ स्थितः सम चितो भक्त्या सर्वाभीष्टप्रदो भवत् ॥ ६१ ॥ ततः स्वभक्तनीतेषि स्थितो निर्माल्यपं च
दृन ॥ शिवस्तन्नगरं प्राप्तं तद्भीष्टप्रदो बुधाः ॥ ६२ ॥ तत्राभीष्टप्रदो जातः स्वभक्तेभ्यः सदा शिवः ॥ करिष्यंते पनवहवस्तत्पूजां भाग्य लि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सदा॥ यन्नित्यं तीर्थनाथस्य निर्माल्यस्यापि पूजनं । करिष्यति प्रयत्नेन तेन पूज्यास्सुरैरपि ॥ यदा यदा यत्र सतीर्थनाथो ध्यातः स्वभ
क्तैरपि पूजितास्यात् ॥ तत्रास्थितस्तत्क्षणपूजयैव दास्यत्यवश्यं तदभीप्सितानि ॥ एतन्निर्माल्यमादाय दिव्यचंदनलक्षणं ॥ विजया
यद्दृश्यं प्राप्य कश्चिल्लिंगं करिष्यति ॥ तल्लिंगपूजया तावद्दानं भाग्यं च भासुरं ॥ प्राप्स्यमप्रयत्नेन शिवभक्तेन तेन हि ॥ तत्सततिसमृ
द्धिश्च भविष्यति दिने दिने ॥ तल्लिंगं चंदनेनैव सद्दृ...सं करिष्यति ॥ तस्य पुत्राश्च पौत्राश्च तल्लिंगार्चनतत्पराः ॥ सर्वसौभाग्यसं
पन्नाः वृद्धिं यास्यंति सर्वथा ॥ ७० ॥ तल्लिंगदर्शनं कर्तुं शंकरः कश्चिदुत्तमः ॥ आगत्य तस्य लिंगस्य फलानि च करिष्यति ॥ तद्भावलिं
गमालोक्य प्रत्यहं तस्य पूजनं ॥ कृत्वा स्थास्यति तद्गेहे तद्दत्तैरेव पोषितः ॥ ७२ ॥ सोपि शांभवमालोक्य तेन स्नेहं करिष्यति ॥ शृण्वन्
शिवकथां तस्मात् तुष्टः स्यास्यति सर्वदा ॥ ७३ ॥ कालेकाले प्रयत्नेन तस्य तल्लिंगसेवया ॥ तच्चित्तं निर्मलं तेन सततं सेवां करिष्यति
सन्निधानं महेशस्य तीर्थेशस्यास्य सर्वदा ॥ सिद्धिप्रदायकस्यास्य भावलिंगे भविष्यति ॥ भावलिंगाभवस्यास्य बहुभाग्यप्रद
स्य च ॥ स्मरणादेव सिध्यंति फलानि विविधान्यपि ॥ ७६ ॥ सिद्धलिंगमिदं लिंगं प्रसिद्धं सर्वकामदं ॥ एतदभ्यर्चनेनैव मुक्तिः करतला
श्रया ॥ तस्यैव भावलिंगस्य स्तुतिं स्तु करिष्यति ॥ तां माविनीं स्तुतिं वक्ष्ये शृण्वंतु मुनयो मुदा ॥ तेन संपूजितो भक्त्या प्रसन्नास्ति
र्थनायकः ॥ भावलिंगे मुदा स्तोत्रमेतदेव करिष्यति ॥ ७९ ॥ ॥ गौतम उवाच ॥ ॥ शिवं देहि मे भावलिंगालय शुभ्र सीद प्रसीद प्रसी
दादरेण ॥ त्वदाराधनायत्तचित्ताय नित्यं विकारांतरायापकाराय भूयः ॥ ८० ॥ नमो भावलिंगाय भावालयाय स्मरापारगर्वापहारो

घृताय। नमः शुण्यकल्याण पूर्णालिनायप्रमापाद्यगण्यायगण्यायतुभ्यं॥ ८१॥ इदं भावलिंगं गतानां गसंगं यदंगोपसंगं
प्रसंगेन संगं॥ विलीनाखिलांगं महारोगभंगं करोतीति मन्ये ततस्तेन मोऽस्तु॥ ८२॥ यदर्धांगमध्येंदुखंडप्रचंडप्रभाभासमंडलाखंड
लाराध्यमीड्यं॥ तदाराध्यमाराध्यकाराध्यकाद्यं सुदुर्भावलिंगं विपद्भोगभंगं॥ ८३॥ यदाराधनेनामराराध्यतास्यान्नरस्याधम
स्यापि सिद्धिः प्रसिद्धिः॥ तदाराध्यमस्माकमस्मत्कुलस्याप्युपास्यान्यदेवा महाभावलिंगं॥ ८४॥ प्रसूते सुदुर्पेयमगण्येषु भक्तिर्भ
वं भाव लिंगे भवद्भावनापि॥ भवेद्भावलिंगप्रभावप्रबोधप्रमोदेन मोदाय संपादनीयः॥ ८५॥ सरत्वाशुसंसारघोरांधकारः सु
रद्भावलिंगांगसूर्यप्रकाशे॥ विशिष्टाविशिष्टाखिलस्वद्योतवार्ताहतां तत्त्ववार्तापि तस्मिन्कुतस्त्यात्॥ ८६॥ अविद्यामहावर्तगर्त रामः
नुवृत्तिः कुतो भावलिंगार्ककोटिप्रकाशे॥ तदाराधनामोदमानंदसिंधोः शिवज्ञानचंद्रोपि कोपि प्रजातः॥ ८७॥ अहो भाग्यमस्मा १०६
कमस्मत्कुलस्याप्यमूद्भावलिंगं परं दैवतं सः॥ वयं धन्यधन्याग्रगण्याग्रगण्याः सदा भावलिंगार्चनासक्तचित्ताः॥ ८८॥ यदा भाव
लिंगार्चनाभक्तिलेशास्तदा तावदेव स्वमोहप्रदेशाः॥ तदाराधनासक्तलेशप्रकाशो महानंदराशिप्रवेशानुवेलं॥ ८९॥ नमंतः स्म
रतः सद्गुरुं सज्जयंतो भवं भावलिंगे मुदा भावयंतः॥ लभंते गणाधीशसम्साध्यमन्ये रिहप्राप्य हुम्भाव मोदांबुराशिं॥ ९०॥ न चान्याभिला
षास्य हालाभशंकानचान्यत्र वा भावलिंगार्चकानां॥ इहामुत्रसौख्याभिवृद्धिर्भविष्णो भुजंसम्यगुह्यस्य सत्यं मयोक्तं॥ ९१॥ न चेदं
त्ववां ज्ञानदं दत्तवां छन्नचोपेद्दताक्रासनत्वादिवांछा॥ यतस्त्वन्यपाय्यान्वितानीतिमन्ये परं त्वीप्सितं भावलिंगार्चनं मे॥ ९२॥ इदं भाव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लिंगार्चनं कामधेनुः समस्तामराणां स्वकल्पद्रुमो वा। इदं मर्त्यदुष्प्राप्यचिंतामणिर्वा फलानि प्रसूते विचित्राणि नित्यं॥ १४॥ य
तोनन्यकष्टानि सत्फलानि प्रकृष्टानि वांछास्पदान्यानि तानि। अतः कामधेनुर्न कल्पोमणिर्वा परं त्वन्यदेवाद्भुतं भावलिंगे प्र
पार्घ्यार्घकोद्घृष्टकोद्घे ग्रामात्रेवयं भावलिंगं स्मरामो यतोतः॥ प्रहृष्टप्रहृष्टप्रहृष्टप्रहृष्टप्रहृष्टप्रहृष्टप्रहृष्टप्रहृष्टाः॥ १५॥ महाग्र
तज्जाताप्रजातातिभीतिर्महामृत्युदूतात्प्रभूतातिभीतिः॥ महारोगसंघातजातापि भीतिः कुतो भावलिंगस्य संगे गभागे॥ १६॥ स
दृग्जन्ममध्ये मुदा भावलिंगं स्मरंतं स्मरंतं कृतांतस्य दूतः॥ प्रमत्तोपि तन्मार्गसंसर्गभीतिः प्रभूतप्रतापोपि दूरं प्रयांति॥ १७॥ नमो
भावलिंगार्चकाराधकेभ्यः तदाराधकेभ्यस्तदाराधकेभ्यः॥ तदाराधकेभ्यस्तदाराधकेभ्यः स्तदाराधकेभ्यः स्तदाराधकेभ्यः॥ १८॥
यमः कंपयंपापतापोपवीतः स्वदूतान्समाहूय तत्कर्णदेशे॥ मुहुर्भावलिंगार्चकागारमार्गे न गंतव्यमित्येवजल्पंस्त्वनुज्ञे॥ १९॥ हृ
तभावलिंगार्चनोद्योगमात्रं निजे नापि किं दैयमस्मै भवति॥ विचारे स्वपारे न यत्से च कालं ततः कालवार्ताप्रवृत्तिः कुतोत्र॥ २०॥ प्र
भावं भवो भावलिंगार्चकानां परं वेदवेदोपि तन्नैव वेद॥ अतस्तद्विचारे विरिंचिस्कुलं च कभं वंचुरास्तद्विचारे तदन्यो॥ १॥ वरेभाव
लिंगांगहीवारिकोरुस्फुरद्भूत्रपात्रत्वमित्यादरेण॥ तदिक्षमुपेंद्रेंद्रचंद्रादिदेवाः प्रकुर्वंति धर्मं विहाय स्वकीयं॥ २॥ रमाभावलिं २०॥ छा
गार्चकार्चोपरासानुतितस्य कर्तुं प्रवृत्तेव वापी॥ तदंघ्रेर्हि यांशे हि यासाञ्चचोच्चं च वंद्यं सुराणां समाज्ञास्य मस्य॥ ३॥ उमाभाव २
लिंगांगतुंगोत्तमांगे विचित्रात पत्रामिनं छायया सा॥ अविच्छिन्नमेवापरिच्छिन्नयाच्छापरिच्छिन्नमेवाप्रकामं करोति॥ ४॥ नसंसारप

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कांकिता निष्कलंकोनिरातंकरत्वातिरंकोपयंकः । चाराांकांकितं भावलिंगाभिवासं स्मरत्वा सवला दिवां छुंजहाति ॥ ५ अहं भाव
लिंगेशपादारविंदंस्वचित्तेन मूर्ध्ना प्रबद्धं करोमि । मदीयं हृतं मानसं किंलयं तत्रिलोक्यां नकोप्यस्तितमोचकोपि ॥ ६ चिरं भावलिंगेश
पादारविंदे मनश्चंचरीकश्च कास्स्थितिं मे । सधर्मोर्थकामापवर्गस्वरूपेपरंदे रमंदे विनोदं करोति ॥ ७ नमः सुंदरामंद मंदारकुंदस्फु
रन्नीरनीहारहारांकराय । निराकारतारा विरा वारहीरस्वरासागराकारतेशंकराय ॥ ८ जलव्यालबालामनव्यालमालाकुलानील
लोलालसत्कुंतलाय । सुनीलाचलानीलनीलोत्पलश्री विलासायते कालकालप्रणामः ॥ ९ नमस्कारकर्वं रपूराभगौरज्वरापारसं
सारभारापकारापुरावर्वगर्वप्रसारापहारस्मरांधांधकारस्मरारेहराय ॥ १० नमस्कारकाकोदरानद्धरूद्धप्रबुद्धाप्रबुद्धंदुखंडार्धमौ
ले । महाकालकालानलानीलफालप्रवालप्रवालाधराधारलीला ॥ ११ नमस्कारचामीकराकारवीरप्रभापूरसंपूर्णसंपूर्णकाम न
दिं कामकामायकामंप्रकामं करोषि प्रदोषे नरोपंकुरुष्व ॥ १२ प्रदोषेषु लोपेषु नाद्यं करोषि प्रदोषेषु रोषान्नततः प्रदोषे । प्रदोषेपि
रोषान्नमय्यर्पितोमां प्रदोषेषु वाभावयस्वास्तदोष ॥ १३ नरंसर्वदोषाकरं राजसंमांसहातामसं घोरसंसारलीनं । हराराधनानंदसं
दोहहीनंहीनंसहीनं हारहीनं प्रपश्य ॥ १४ नसाद्यल्लसंस्कारपारंगतोहं नसारस्वते प्रियचारा हरोहं । नचाज्ञातिरानाद्यपूर्वोप्ययोहं
दयापात्रमात्रं प्रिनेत्रावमांत्वं ॥ १५ मदीयापराधानगाधानबाधान्विधिध्यासंबंधकायप्रबुद्धान् । अधीतानधीतानबुद्धानबुद्धान्
यश्चांतमान्नांतमीशाद्युपाहि ॥ १६ ॥ मदीयानिपापान्यपारांबुराशिप्रपापकाराणि नाशंप्रयांति तवानुग्रहाद्दुग्रदुष्टग्रहाणांकृपार्त

राम:
७७

पिसास्यात्कुतोनुग्रहाणां॥१७॥मदीयंमनःपादपद्मेतवाद्यप्रविष्टंप्रहृष्टंनिरुद्धंनजातं।अतस्त्वन्नमायातुमायातुमामाप्रयातुप्रयातुप्र
यातुप्रयातु॥१८॥भवत्सादपद्माश्रितंतन्मनोमेमदीयान्यपाराक्षमस्वेतिमेदं।कदाचिन्निबद्धानिबद्धानपीन्नुप्रसादायसिद्धिंकरोतु
प्रसन्नं॥१९॥मनोजन्मजन्मांतरानंतपुण्यैस्त्वदंघ्र्यंबुजाराधनायप्रवृत्तं।निवृत्तंनतन्मास्तुमास्तुस्वतंतस्वतस्तत्प्रवृत्तंनिवृत्तंकथंवाम
हेशं॥२०॥शरण्यःशरण्येषुकोवात्वदन्योमदन्योपिदीनःकुतोवाप्रभूतलोस्मिन्।अतस्तद्दयंवीक्ष्यकालाक्षलक्ष्यंस्वपंवाक्षपार्थंप्रवि
शेयादरेण॥२१॥नमेशारदादिप्रसादाद्यपेक्षानवेदादिवोधप्रसादाद्यपेक्षा।स्वपादैत्वदंघ्र्यंबुजाराधनेमेदयावास्तवांछानचान्य
स्तुवांछा॥२२॥यदित्वंमदीयंमनोवुद्धिगम्यंप्रसादंप्रदातुंप्रवृत्तस्तदामे।भवन्नाममात्रानुरक्तंमदीयंमनःसर्वदायस्तुशंभोप्रसीद
२३॥त्वदन्याग्रगण्याग्रगण्याग्रगण्योवदान्यानिमान्यातिमान्यस्त्वमीशं।अनन्याग्रगण्याग्रगण्याग्रगण्यैकलोकारुकादाहमेवे
तिमन्ये॥२४॥नतेदेयमप्यस्तिभक्ताविनान्यस्त्वदन्यन्नमेप्रार्थयेनीचलोके।नसाचंचलातिस्थिरात्वत्सदाक्षुमहाकल्पकोटिघनंते
घ्रपीशा॥२५॥हठात्सैवजन्मापनेताप्ररूढापुनर्वर्धमानानवैवानुवेलं।नजन्मत्वप्रभावत्तशंकास्तुतस्याप्रसादस्यतेदुर्लभंभावि
किंवा॥२६॥नजन्मस्वभावस्यनित्यत्वमस्तीसवश्यत्वयानैववक्तव्यमीशा।किमप्यत्वशाक्यैस्तथापित्रिलोक्यांशिवन्यायवार्त्तानमेरो
चतेपि॥२७॥नतेगौतमाकाशनित्यत्ववादामतोवेदवेदांततत्वप्रमूर्त्तौ।नतेजैमिनेःशब्दनित्यत्ववादान्नमिथ्यात्ववादोपिवेदांतिनो
ते॥२८॥नवंधोपिमोक्षोपिवेदांतशास्त्रेतथाहष्टसृष्टिप्रवादोपिसृष्टः।अविद्याविलासोनकोपीहकल्पोविलासैर्यतस्तेजगज्जाल

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मासीत् नचानंतेव दांतवार्त्ता विचारे हराराधकाराध्यभावाभिमानः॥ स्वेच्छाधुना कर्ममार्गे विनष्टः शिवाराधनामार्गवार्त्ताकु
तस्यात् शिवाराधनं चित्त दृत्तिप्रमादाद्विहायैकदापि स्थितेपातनास्यात्॥ महापातकानां विनाशे कदाचिच्छिवाराधनेनाशु संभावि शि
तापि॥ वरं मद्यपाचारमार्गाभिमानो वरं चंडचंडालमार्गप्रवेशः॥ वरं नैव राशः नत्यागमार्गो समार्गो महापातनामार्ग एव॥ २२॥ नची
रे हरानर्पितं पानयोग्यं सुराकल्पमन्नं हितं न मूत्रकल्पं प्रमादेन पीत्वापि तत्तावदेनं तेस हायानं प्राशुवंत्येव विप्राः॥ २३॥ शिवाराधनेय
नास्तियस्याभिमानः स चंडाल चंडाल एवेति मन्ये॥ शिवाराधने यस्य भक्तिप्रवृद्धः स वृद्धिः सुराणामपीति प्रसिद्धः॥ २४॥ शिवानर्पिता
न्नानि भुक्त्वा निमोहात् भस्माशी भवत्येव राशिस्तु घानां॥ स पापस्वरूपस्स दायातनानां निमग्नोति दुःखानि भुंते सुरोपि॥ २५॥ हृतानं राम:
पापा निहायेश्वरार्चा शिवाभ्यार्चनासक्तचित्तोपि मत्तः॥ मृते पातनां ते शुनी गर्भवासं समासाद्यतस्मान्निवृत्तो नरः॥ २६॥ वधूभोगकांक्षे ७८
पियः कालकालस्वरूपानुसंधानहीनः स हीनः॥ प्रलसायसाकारनारीशरीरं समालिंग्य दुःखानि भुंक्ते सदापि॥ २७॥ यदेवातिरम्यं स
भोगोपयुक्तं न दिशाय सर्वं निवेद्य शिवः॥ अयं मद्यमित्यादरेणापभुक्ता महापुण्यराशिः स भुंक्ते सुखानि॥ २८॥ सुखं वा समालिंग्य
तज्जन्यसौख्यं निवेद्याबिकावल्लभायादरेण॥ अनंतं सुखं भोगि भाप्नोति सत्यं प्रवृद्धापि तत्संततिः सर्वदा स्यात्॥ २९॥ शिवाराधनायम
भूयं नृत्तस्य वंशो न नश्यत्यवश्यं प्रसिद्धिं प्रयाति॥ महानंदकं दत्तमाप्नोति सत्यं मुकुंदादि देवैर स्वत्वापि वंद्यं॥ ४०॥ वरं वध्यभावो वरं गर्भनं
शो वरं जन्मकालप्रणाशोपि सत्यं॥ वरं नैव कस्याप्यशैवत्वमेतत्करूपापराशोर भाग्यांकुरादो॥ ४१॥ अशैवत्वमाप्नोत्यभाग्यैर भोगेव

१५

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रंजारजत्वं वरं मद्यपत्वं॥ वरं सर्वपापौघसंजातमूर्त्तिस्वरूपत्वमित्येव मन्ये महेश॥४२॥ वरं पुल्कसस्यापि संप्राप्य जन्मास्थित
स्यापि गोमांसमात्राशनस्य। वरं ब्रह्महत्यासहस्रादरस्याप्यशैवत्वमत्यंतमेवापकृष्टं॥४३॥ अशैवत्वमासाद्य हृत्वास्यनिंदां च
कृतघ्नं हि मध्ये प्रविष्टो नु तप्तः॥ मृतस्सद्गतिं प्राप्य शैवत्वमेव प्रसादेन शंभोः समुक्तिं प्रयाति॥४४॥ वरं शैवदासानुदासानुदासीसुत
त्वं यतस्तस्य शैवानुबंधः। स शैवानुबंधेन संसारबंधाद्विमुक्तोपि मुक्तो भवत्पापसंघात॥४५॥ वरं शैवगेहांगणे कीटभावः कदाचिद्य
तो भूतले शानुयोगः। तदुच्छिष्टपात्राभिघातोद्यघाघ्रिर्यतस्तस्य भाग्येन संभावितस्यात्॥४६॥ महादेवनैवेद्यशेषाशिनां नापवित्रा
पि गात्रार्थिनं द्रंधवाह्यान्। सुरास्तावदिच्छंति पापापनुत्ये स दागंधवाहप्रवेशप्रहृष्टान्॥४७॥ यदा यत्र शैवः प्रचारं करोति प्रभूते रग
ण्ये स्वपुण्याब्धिसंगे। तदा तत्र नृत्यंति यत्तस्सितृप्यांसमूहाः स्वतः स्वर्गभोगं विहाय॥४८॥ न च स्वर्गमार्गेति दानं दयोगस्ततस्तद्विहाय
मरैः साकमेते॥ प्रनृत्यंति शैवं चरंतं वसंतं हसंतं नमंतो मुदा पूजयंतः॥४९॥ शिवः शैवमालोक्य तत्राति हृष्टो निवासं करोत्यविकालो रु
द्रष्टिः॥ इतः किं ममापि प्रहृष्टं प्रहृष्टं निवासस्थलं सद्विलासानुकूलं॥५०॥ स शैवप्रभावं प्रभुः शंभुरेकः प्रजानाति जानाति गौरी गणे
शाः। कुमारोपि जानाति वेदा न जानात्यतस्तं विधिर्वा हरिर्वा तिरन्यः॥५१॥ सती शैवमाता त्वशैवस्य माता परं जारिणी गार्दभी वाशुनी वा
वरं सकरी वा वरं कर्कटी वा वरं कर्कशा वा वरं राक्षसी वा॥५२॥ पितुः शैवपुत्रस्य तस्यैव भाग्यं स भाग्यस्तु दृष्टो न लोके सुदृष्टः। अशैवस्य लो
के पिता दुर्भगा पापी वरिष्ठः स विष्ठासु जातः कृमिस्यात्॥५३॥ शुभः शांभवानां प्रभावः स भावः कथं मादृशैर्वर्णनीयोपि महेशः॥ कथं भाव भाव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्रभाव

प्रभावश्रुतीनामगम्योमयावर्णनीयः। यथा जिह्वयाशो भवानीप्रभावः प्रभूतो महानुपयसंयुक्तयायं। मयावर्णनीयोपि वापी वि
चित्रापवित्राभवतीत्यवश्यंनचित्रं ॥५४॥ कृपाशंकरस्यापि मध्यपारायतो हारचर्याविचारप्रवृत्तः। अहं तावदृष्यस्मि धन्यो मदन्यो
नभावप्रभवे स्तवेष्वनुप्रवृत्तः॥५५॥ अहं धन्य एवास्मि माता पि धन्या पिता मे सखा बंधुवर्गोपि धन्यः। यतो भावमार्गेश्च हृत्तानुरक्तो
विरक्तोपि संसारवार्तासु शंभो ॥५६॥ अशैवानुकूलं मनो मास्तु मास्तु प्रमादेन वा स्वप्नकालेपि मास्तु। अयं तावदेको वरः प्रार्थनी
यो मम ज्ञानसर्वात्मनानुप्रयच्छ ॥५७॥ इयं तावदिच्छा कथं वित्तजाताच्छिवानुग्रहेणैवमप्यालनीयं। यथाति प्रवृद्धा प्रजाता तथा मम प्रसी
द प्रसीद प्रभो चंद्रमौले ॥५८॥ अशैवैः सहैतस्य वासः कदाचिद्यदि स्यात्तदा तस्य विघ्नोस्तु शीघ्रं। न तन्मित्रमित्रैर्न तन्मित्रमित्रैर्महे राम:
शानसल्लापवार्तापि मास्तु। यथा चंडचांडालगेहाधिवासस्तथा स्यादशैवैः सहैकत्र वासः। अतस्तत्सहावासविघ्नोदयः स्याद्दयाचे ७९
दुमाकांत तेमय्यवश्यं॥ यदि स्यादशैवानुरक्तं मनो मे तदास्तु कृतांतस्य दूताः प्रमत्ताः। प्रवृत्ताः प्रवृत्तं प्रकुर्वंत एव प्रबंधात्मनेयोमय
यमयतां॥६१॥ अशैवैः सहैतस्य शैवस्य वासो महापत्तमो ह्यप्रवेशोपि मास्तु। स यस्मादगाधः कथा हेतुभूतो न चाप्यस्ति मोहस्तथा
दुःखहेतुः। अहं चेदपात्रं शिवानुग्रहस्याप्रिनेत्रानुमृत्यं परंप्रेरयस्व। न चाशैवसंगाय मां प्रेरयस्व प्रसादोयमेवेशतेमह्यमद्य। नसं
ध्यादिकर्मानुरागोनुरागो यथा शंकराराधनेसाधने मे। असाध्ये शिवानुग्रहे संग्रहे वा समग्रस्य पुण्यानुरागो महेश॥६४॥ ननि
सनैनैमित्यकैर्नाप्यकाम्यपर्वक्रियाहेतुभूतेननुक्तः। यतः शंकरानुग्रहेणैव मुक्तिः सतां वांछितेवाराधनेनैव लभ्यः॥६५॥ जंगमः केवल

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कर्मणामुक्तिमेकेवदंतः श्रुतापारवेदांतमार्गाः। नैतेरस्मदीयालिशास्त्राण्यितावच्छ्रुतानीतिमन्येवहूनिप्रमत्तेः। किमेतादृशंक
र्ममोक्षोपयुक्तंनमीमांसयातावदेतद्विवेकः। विधिःकुत्रवाद्वादशाध्यायमध्येनकुत्रापिदृष्टोनवावार्त्तिकेपि॥६७॥ नचत्रत्यमीमां
सयातद्विवेकोनचोपासनामार्गभिन्नोपिमार्गः। नतस्याःफलंमोक्षरूपंप्रकृष्टंप्रकृष्टफलंतत्त्वविज्ञानसाध्यं॥६८॥ नचोपासनाचि
त्तशुद्धिंविनान्यत्फलंकर्त्तुमेकंसमर्थाःसमर्थाः। कथंवासत्साध्योपिमोक्षस्सनित्यःवदाद्यास्तुवेदांतमार्गप्रविष्टः॥६९॥ मितंभावना
याःस्वरूपंनकेनाप्यतस्तत्परिज्ञानशून्येनकेन। कथंतस्यमोक्षस्यसाध्यास्ववादःस्वनिर्वाह्यमध्येवलासातनीयः॥७०॥ यदवाप्त
पादस्यमोक्षःससाध्यःसतावत्प्रध्वंसेयवाविनाशी। सतत्त्वावबोधस्यसाध्यःसतावन्नवेदांतशास्त्राविरुद्धोविरुद्धः॥७१॥ अलंशा
स्त्रवार्त्ताभिरस्माकमेकःशिवानुग्रहोमोक्षहेतुःसतावत्। शिवाराधनेनैवतत्राधिकारीपरंशांभवःकोपिधन्यातिधन्यः॥७२॥ शिवा
द्वैतवार्त्तापरंसेव्यतेमेशिवाराधकाग्रेसराग्रेसरस्य। शिवाराधकंबोधकंशास्त्रमेकंप्रमाणंप्रमाणंवुविश्वासबीजं॥७३॥ परंजन्मज
न्मांतराभ्यस्तमेकंशिवाराधनाबोधकंशास्त्रमेकं। यतस्तद्विरुध्येनमानाभिमानोमेमशानयादारवींदेशयामि॥७४॥ महापत्तरेग
तुषंगेपिशंगंत्वदन्यंनपश्यामिनाराधयामि। नगण्यहापिनामापिसाभिप्रकामंत्वदन्यस्यवार्त्ताभ्विगर्त्तेपतेन॥७५॥ महामृत्युरायातु
मायातुकिंमेनेनापिभीतिर्महामृत्युमृत्यु। यतोमन्मनःपद्मसद्मप्रविष्टःसदुष्टानिकष्टानिहंतुंसमर्थः॥७६॥ स्वकालेपिकालानया
त्यंतिकंमेसकोवावराकःसर्किंनातिरंकः। सचेदीन्वपदीनदाघातिभीतःकृतांतोलकाराधकाग्रेसरस्य॥७७॥ इयंमेमहाशैवसंगात्म

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जातामतिः शंकराराधनासाधनेषु । परं त्वीशपादारविंदप्रसादान्महाशैववार्त्तापितावत्कलौच ॥ ७८ ॥ कलिर्धर्मदावानलस्तत्रवा
र्त्तामहो शैवदेवद्रुमस्येति शंभो ॥ स इंतावदेको भवत्साद्यस्य प्रसादामृतेनैव जीवामि लोके ॥ ७९ ॥ श्रीमन्निर्मलभावलिंगममराराध्यं
प्रसन्नं सदापन्नमत्कुलसंभवैरनुदिनं त्वत्कान्यदेवार्चनं ॥ एवं शंकरशासनंचनस्समुल्लंघ्य शिवासंयुतः शंभुर्नृत्यति लिंगमेतद
मलं दृष्टासुराभीष्टदः ॥ ८० ॥ एतद्दर्शनमात्रतोऽपि सकलाभीष्टं चतुराशिः स्वयं नित्यं स्वांगणमेत्य भावललितं लिंगं प्रपश्यत्ययं ॥ स्वामि
न्न स्पर्शोधसामित्वच्चे दासात्वदाराधकं सत्कान्यत्कंनसंवसामियावथः शंभो त्वं दृश्यं नु जे ॥ त्वत्पादांबुरुहं विहाय न कदाथन्य
त्रगंतुमतिः शंभोर्निर्मलभावलिंगसदृशं लिंगं कवाभूतले ॥ पातालेऽपि न मंदरेऽपि सुतरां मेरौ महेशालये सत्यं सत्यमिदं पुनः पुनरि
दृसे दृहवार्त्तापिन ॥ कल्याणानि पदे पदे सुखमपि स्वामिन्नृत्वदाराधने सिद्धानामपि सिद्धिदं बहुविधाभीष्टप्रदानोन्मुखं ॥ नित्यं रामः
शंकरभावलिंगमधुना सिद्धप्रदं जातमप्यग्रे सिद्धिकरं करोति सततं सिद्धिं च सिद्धिं प्रभो ॥ शेषाशेषफणामणिस्फुरदुरुश्रीकंठ ११०
कंठप्रभा गंगातुंगतरंगतिक्तविदियं लिंगे कदृष्टा पुनः ॥ आनीलायमुनातरंगनिपुनः सावाक्तरंगस्पृहो सावाचाविशयाभवत्यपिक
थं श्रीनीलकंठप्रभो ॥ लिंगमंगलदं मनोरथततिं तावत्तनोत्यादरादासौ दृष्टमदृष्टमप्यहजनकं सृष्टं विशिष्टं फलं ॥ तद्भक्तप्रयाते भव
श्यति मुहुः श्रीं तासमालिंगितं ध्यातं पूजितमप्यमन्यसदृशं देयं किमस्तीत्सयि ॥ अन्यालोकनदूनमस्तनयनं मो जं मदालोकन
प्रमाविष्करणाप्रभाकरसमुत्फुल्लं किमस्मेमया ॥ दातव्यं भुवनत्रयेऽपि न तथामृतं फले दृश्यते धर्मोद्यर्थचतुष्टयान्यदधिकं देयेन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

दृष्टं फलं ।। शाठ्येनापथमायया पि सकृदप्यालोकितं दैवतः सर्वाभीष्टफलप्रदत्वमभवद्यज्ञानलिंगस्य मे। तस्यैतस्य किमास्ति
देयमसकृत्स्वानंददालोकनेनैवापेत्य तिच्चिंतयापरमिदं कालं न यत्यन्वहं ।।८।। कः पश्यत्यसकृन्मुदापरमिदं मे भावलिंगं स्वमे
भक्तमालद्भूतामुपेत्य लिवसाम्यन्यं न दृष्टं च मे ।। तस्यास्मिन्नघमर्षतामुपगते मध्येप्यदेयं सर्वं किं कर्तुं पारयतीति पाप विमुखं श्वि
ताब्धिमध्यं गतः ।। धर्मोर्थश्च चतुष्टयाधिकफलाप्यैक्षान भक्तस्य मे संपद्यप्यस्ति तथाप्यनन्यसदृशं किं न प्रदेयं फलं ।। मत्सृजानिरता
यतन्मम न चेत्किं देयमस्त्यन्वहं चिंतासिद्धिसमृद्धिरेव बहुधा मत्सृजनाभ्युत्थये । यत्किंचिज्जलमल्पमप्युपहृतं भक्त्या विनायार्पितं
दास्यत्येव फलानि निर्मलजलैरासेचनैः किं फलं ।। देयं कोमलबिल्वपल्लवनवांभोजादिभिः पूजितं किं वा देयमिति प्रश्नां निरहिता
चिंतान जातापि किं ।। किं विम्बदर्परिस्फुतान्नमपि मे दृष्ट्वान्नदानं फलं स्यादस्यान्नपतित्वमुत्तममधुक्षीराज्यदध्यन्नदः महं किं फ
लमाप्नुयादिति न किं चिंतापि मे जायते जाता वृद्धिपरंपरामुपगता सद्भावलिंगस्य मे ।।१०।। दिव्यैः कुंकुमकेसरैर्मृगमदैः कर्पूरखं
डैर्नवैः अन्यैरप्यतिगंधसुंदररसद्रव्यैर्युतं चंदनं ।।११।। दत्तं चेत्तुहिनान्वितं मयि तदा देयं मया किं फलं त्वेवारेति विचारसागर
महाकल्लोलमालाकुलः ।। ध्यानिर्गसनवपद्मकूलवसनैर्धूपैः प्रदीपैर्मुहुः माणिक्याभरणापैयानविमलच्छत्रैः स्तथाचामरैः आ
दर्शैर्ध्वजसंयुतैरपि महापूज्यां करोम्यादरात्तस्मै किं मम देयमित्यनुदिनं चिंतानिरंतानकिं ।।१३।। यो भक्त्यापि पतन्निधाय धरणी
पृष्ठे शिरः सादरं ते देवाः प्रणमेति तावस्से देहं दृष्ट्वा प्रणामोद्यतः ।। किं वा तत्फलमाप्नुयादिति न किं चिंतापि मे जायते गंधादिष्वतभावलि

भो

यद्देवलिंगसंबंधं घनचंदनगोलकैः॥ तत्रार्पितं बिल्वपत्रं भुक्तिमुक्तिप्रदं नकिं॥ ४॥ अनुलिप्तं चंदनाद्यैर्लिंगमभ्यर्चयेद्यदि॥ श्रुति
श्चंदनसन्नद्धं न दूरीकर्तुमिच्छति॥ ५॥ समर्पितेषु पुष्पेषु पुनः पुष्पसमर्पणं॥ पुष्पेषु क्रियते तेषु पुनः पुष्पसमर्पणं॥ भावलिंगं तु भावेन
शुद्धभावेन निर्मितं॥ तत्रार्चनं कृतं तेन स्वसिध्यै तद्भविष्यति॥ ७॥ ततस्तज्ज्ञावलिंगस्य भावपूतार्चनेन तु॥ भवत्येव महद्भाग्यं स्वस्वभा
वानुरोधतः॥ ८॥ तज्ज्ञावलिंगे दृष्टेपि तुष्टिपुष्टिर्भविष्यति॥ पुष्पवृष्टिश्च तैनैव शुद्धवृद्धिर्भविष्यति॥ अयं तीर्थेश्वरस्तत्र भावलिंगमहा
नोहरे॥ तत्कृतं पूजनं सर्वं स्वीकरिष्यति सादरं॥ १०॥ तीर्थेशलिंगनिर्माल्यं चंदनं च समर्पितं॥ हृष्टालिसिद्धं तल्लिंगं तीर्थेशाधिष्ठितं यतः॥
११॥ तीर्थेश्वराभिमानस्तु स्वनिर्माल्ये च विश्रुतः॥ ततस्तदाभिमानस्य निलयं लिंगमुत्तमं॥ १२॥ अस्य देवाधिदेवस्य तीर्थेशस्यावलोक
नात्॥ स्मरणादपि सिध्यंति फलानि विविधान्यपि॥ तीर्थेश निकटे यत्तु तीर्थं पापविनाशनं॥ तद्दीक्षणात्पापनाशः स्नानात्सिद्धिमवाप्नुया रामः
त्॥ तत्तीरे यस्तु मनुष्याणां तीर्थेशस्मरणोत्सुकः॥ करिष्यति स पुण्यात्मा याति तीर्थेशरूपतां॥ १५॥ इदं पाशुपतं स्थानं महापाशुपताश्रितं॥ त ११२
त्राधिकारः शैवानां वासे नान्यस्य सर्वथा॥ १६॥ अत्र पाशुपतैर्मुक्तिः प्राप्तपूर्वं महात्मभिः॥ अद्यापि मुक्तिः प्राप्तव्या महापाशुपतैरिह॥ १७॥
इति तद्वचनं श्रुत्वा मुनयो हृष्टमानसाः॥ किंवास्त्यहि कुकर्म हि जानामीति चोचिरे॥ १८॥ गौतमः॥ अरुणोदयवेलायामुत्थाय शिवचिंत
कैः॥ दूरे शौचादिकं कृत्वा स्नात्वा पापविनाशने॥ १९॥ उद्धृत्य भस्मनांगानि मंत्रपूतेन भस्मना॥ त्रिपुंड्रधारणं कार्यं तथा रुद्राक्षधारणं॥ २०॥
पश्चाद्वाचमनं कुर्यात् श्रुतिमार्गप्रसादरं॥ श्रौतमार्गरतानां तु श्रौतमाचमनं स्मृतं॥ २१॥ भवादिति त्रिराचामेत्परिमृज्य त्रिरंबुना॥ उपस्थ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्यसत्कृत्वी रं शिरःसम्यक्स्वचक्षुषा। नासिके च तथा श्रोत्रे आरभ्य हृदयं ततः। सव्यपाणिप्रोक्षणं च प्रोक्षणं पादयोरपि। पंचाक्षरे
पावाकुर्यात् तत्तदंगाभिमर्शनं। आपोहिष्ठादिभिः कुर्यात् शिवमंत्रेण मार्जनं॥ २७ स्वाहांतेन पिबेद्वारि श्रुतं प्रधानमिति श्रुतं। सर्घ्य
प्रदानं कृत्वा तु गायत्रीजपमाचरेत्॥ २५ ततः परं बिल्वपत्रैः दिव्यतीर्थोदकैः शुभैः। गंधपुष्पादिभिर्दिव्यैः तीर्थोदकैः शुभैः। गंधपुष्पादिभि
द्रव्यैः कुर्यात्तीर्थेश्वरार्चनं॥ २६ प्रदक्षिणनमस्कारान्कृत्वा भक्त्या पुनः पुनः। पंचाक्षरं जपं कुर्याद्ध्यात्वा शंकरमादरात्। होमस्ततः परं
कार्यो विश्वदेवस्य सादरं। वैश्वदेवप्रियमंत्राः स्वाहांतास्ते भवादयः॥ २७ भवाद्यास्तु श्रदेवतास्ते स्वत्वष्टौ मनवः स्मृताः। तयाम वस्य
दैवस्य साद्यास्त्वष्टौ श्रुतिश्रुताः॥ २९ ततः कृत्वा बलिदानं च तद्भावे वेतरपि। सोवहंतीति मंत्रेण होमं कुर्यात्प्रयत्नतः॥ ३० पश्चात्तत्राकु
तिर्दद्यात् पितृभ्यो पि स्वधास्त्विति। एवं प्रातर्हिकं कर्म प्रातःकालीनमास्तिकैः॥ ३१ मध्याह्नेपि पुनः स्नात्वा कर्तव्यं शिवपूजनं। उक्तेनैव
प्रकारेण सायं च शिवपूजनं। आसाद्य मप्रमादेन प्रातरारभ्य सादरं। नित्यं शिवार्चनं कार्यं बिल्वपत्रादिसाधनैः॥ ३२ जलैः पत्रैः
फलै रत्नैः पुष्पैर्दूर्वांकुरैरपि। पूजयेद्गिरिजाकांतमप्रमादेन नित्यशः। एवं संपूज्य यत्नेन बिल्वपत्रादिभिः शिवं। नयंति कालं विमलाः
, शिवपूजनतत्पराः। ये नित्यसत्कीर्तनशीलेनाभ्यर्चितः परः। तदन्यैरर्चितो नित्यं ते सर्वेप्यधिकारिणः॥ ३६ इति तद्वचनं श्रुत्वा
नमश्चुर्मुनयस्तदा। नित्यसत्क्रिनः के वा वदतो मुनिपुंगव॥ ३७ गौतम उवाच। त्रिपुंड्रधारणोत्यक्तं श्रौतं सर्वार्थसाधकं। ये जपत्वदुरा
चाराः नित्यसत्क्रिनः स्मृताः॥ ३८ नित्यसत्क्रिनो गेहे जलं यः पातुमिच्छति। सोपि तत्समतां याति निघएव तथैव सः। श्रौतकर्मभिना

शौचअश्रौतेनपिकविरुवेत॥ श्रौतकर्मपरित्यागःसतकेपिनसर्वथा॥ श्रौतकर्मणितत्काले स्नातःशुद्धिमवाप्नुयात्॥ कदापिनपरि
त्याज्यंश्रौतंकर्मशिवार्चनं॥ यावज्जीवंश्रुतिस्तत्रप्रवलातेनसूतके॥ तिरस्कृतंभावनापितत्क्षणंपद्यातिसूतके॥ श्रौतहोमेषुसर्वेषु
शिवार्चनसमोविधिः॥ नवाग्निहोत्रहोमस्यपरित्यागोपिसूतके॥ दर्शस्यपौर्णमासस्यशिवलिंगार्चनस्यच॥ प्रमादात्सूतकेत्यागं
कुर्वन्नरकमश्नुते॥ आपत्प्रयाणकालेतुस्वस्यशक्तिर्नचेत्तदा॥ कारणार्थंप्रयत्नेनपुत्राद्यैःशिवपूजनं॥ एतस्मिन्श्रौतधर्मेपिशिवलिं
गार्चनेश्रुते॥ कलौपापात्मनांबुद्धिर्नभविष्यतिसर्वदा॥ पुराशास्ताःशिवाचारनिरतैःशांभवैर्द्विजाः॥ तत्रशापनमत्तिस्तनकलोर्लिंग
रार्चने॥ ऋषयऊचुः॥ द्विजाःकथंवातैःशप्ताःशांभवाग्रसरैर्मुने॥ अश्रद्धाकथमेतेषांजाताशंकरपूजने॥ ४८॥ गौतमः॥ दक्षःप्रजापतिः
पूर्वंयागारंभंचकारसः॥ तदानीमागताःसर्वेमुनयःशौनकादयः॥ ४९॥ देवास्समागतास्तत्रगंधर्वाश्चारणा अपि॥ सिद्धाःसमाग
तास्तत्रतदन्येकपिलादयः॥ ५०॥ दीक्षागृहीतादक्षोपिसर्वसौभाग्यसंयुतः॥ सुरैःसदस्यैरिंद्राद्यैःसहसंतोषमापसः॥ ५१॥ तदानीं
पार्वतीप्राहकैलासनिलयंशिवं॥ अतिप्रसन्नवदनंदेवानामपिशासकं॥ ५२॥ पार्वत्युवाच॥ ॥ भगवन्दीक्षितोयागेदक्षोयक्षादिभिः
सह॥ तद्यागदर्शनापेक्षाममास्तिरघुनाथप्रभो॥ ५३॥ इतितद्वचनंश्रुत्वाकालकालोमहेश्वरः॥ प्राहगंभीरयावाचाकल्पांतघनसन्निभः
यागस्तेनसमारब्धःसनाशायदुरात्मना॥ कालदालोकनेप्रीतिःतांप्रीतिमुपसंहर॥ ५४॥ अयाज्ययाजकाःसर्वेनाशमेष्यंतितेशिवे॥ त
स्यदक्षस्यापसंहारोभविष्यत्यद्यसर्वथा॥ ५६॥ कल्पावसानकालोयमस्मिन्कालेदुरात्मना॥ नारायणादिदेवानांनाशःसंभावितःशिवे किंवा

रामः
११२

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

न्यदपितन्नाशे कारणं किंचिदुच्यते॥ मयिदृष्टसमुत्पन्नो दक्षस्यापि दुरात्मनः॥ तन्नाशालोकनायाद्य गंतव्यमितिधीरपि नक
र्तव्यास्त्वयागौरीगणधान्नीयः सकिंशिवे॥ एतादृशाः कतिशिवे नसंतिभुवि दीक्षिताः॥ किंतेन प्रेक्षणायापि गमनायाद्य मोभवे
त्॥ तन्नाशकौतुकं द्रष्टुं यद्यपेक्षातवांबिके॥ तर्हि सृष्टिं कुरुष्वाद्य कामिन्याः काममाहरात्॥ इत्युक्त्वा सामहेशेन ससर्ज रमणीं त
दा॥ रमणीयांस्वानुरूपां स्वचिन्हैः परिवेष्टितां॥ नानालक्षणसंपन्नां नानाभरणभूषितां॥ तामुवाच तदा गौरी दक्षयागं प्रति त्व
या॥ गंतव्यं तत्र गत्वा तु कौतुकं पश्य सादरं॥ इत्युक्ता सा तदा गौर्या धैर्येकामस्वरूपिणी॥ विमानवरमारुह्य दासीकोटिनिषेवित
गणकोटिसमाकीर्णा छत्रकोटिसमाश्रिता॥ सायदा चलिता तत्र महोत्पातानि कोटिशः॥ जातानि तानि दृष्ट्वा ते सर्वेपि भयसं
वृताः॥ अग्निवृष्टिरभूत्तत्र परितो यागमंटपे॥ सर्पवृष्टिरभूद्भूयः क्रोष्टारश्च नवाशिरे॥ गृध्रच्छायासमाक्रांता यागभूः परितो
द्विजाः॥ तस्मात्लोहितवृष्टिश्च मांसास्थ्यादिसमावृता॥ कंटकानामभूद्वृष्टिः पुरीषक्रिमिसंयुता॥ एतैः समन्विता साभूत् मंत्रेणापि स
मन्विता॥ एतादृशा महोत्पातसहस्राणि विलोक्य ते॥ अभूतसर्वे रसोल्लैः भयमाजग्मुरास्तिकाः॥ स्वकंपा[?]धाराभिः आवृता ७ ३० स्वेद
शुष्कतालुकाः॥ अतःपरं किमस्माभिः कर्तव्यमिति विह्वलाः॥ तदानीमागता सापि नारी गौरी विनिर्मिता॥ तामालोक्य मुदं प्रापुर्भ
वानीसेति विभ्रमात्॥ तां दृष्ट्वा ते सुराः सर्वे प्रणामं च मुहुर्मुहुः॥ दक्षमाहुः प्रयत्नेन पूजनीयेति सत्वरं॥ ततः स नम्रवदनो लज्ज
या परया युतः॥ अभ्युत्थानादिकं कर्म न चकार विशेषतः॥ तदानीं मुनयः सर्वे तां प्रणम्य मुहुर्मुहुः॥ स्तुत्वा कृतांजलिपुटाः विन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

येननतानना:॥ इयमेवहिकल्पाणीभवानीभक्तवत्सला॥ इयमेवपराविद्यापरमानंददायिनी॥ सौभाग्यजननीसेयंसर्व
सौभाग्यदायिनी॥ यत्प्रसादेनजीवामन्नेदामयोरदःशांत॥ सेयंभाग्यवशाद्दृष्टापरदुःखविनाशिनी॥ कृपापहरणाघूकासंतु
ष्टावीक्षपादिभिः॥ नारायणाद्याःसर्वेपियत्प्रसादांत्कुबेरधुभिः॥ स्पृष्टाःसेयंमहागौरीशरणागतवत्सला॥ नमोगौर्यैमहागौर्यैभ
वान्यैप्रणतावयं॥ प्रपातांपाहिगिरिजेविज्वरान्कुरुसादरं॥ यत्कोपांबुधिलेशोयंज्वरःसर्वोपकारकः॥ तांनताःस्मवयंदुर्गेदुर्गार्तिभ
यहारिणि॥ अरूपप्रापसंहारकरणेकमलानने॥ भीमेदेविनमस्तुभ्यंभयानिहरसर्वशः॥ वैप्रचित्तिनमहाघोरशरीरौघनिबर्हि
णि॥ श्रीरक्तदंतिकेगौरिनमस्तुभ्यंनमोनमः॥ महामायेमहादुर्गेमधुनाशनकारणे॥ नमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यंभयंसंहरसंहर॥ कै
भप्राणहरणप्रवीणेशिववल्लभे॥ नमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यंपीडांसंहरसंहर॥ शाकंभरिजगद्दुःखशोककलिलतालके॥ नमस्तुभ्यं रामः
नमस्तुभ्यंशंकांतकानिसंहर॥ उन्मत्तमहिषारातिगर्वसंहारदक्षिणे॥ नमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यमापन्नार्तिहराघमे॥ ८॥ सेतुभूपाल ११४
संहारप्रवीणेचंडखंडिके॥ नमस्तुभ्यंशिवेशांतेत्वयिभक्तिमयच्छनः॥ नमस्तेजगदाधारेभवभारविनाशिनि॥ नमस्तुभ्यंनमः
स्तुभ्यंपरमानंदरूपिणि॥ १०॥ इतिस्तुतिपरांदृष्ट्वामुनीन्द्रोविलक्षणाः॥ सुरदृष्टस्तुतामयशंभुवाचवचनंद्विजाः॥ ११॥ दक्षउवा
च॥ अलंस्तुतिभिरेभिरेतत्तुल्यानाशकं॥ चिंतनीयंकिमेतस्यकारणंवावदंतुवः॥ १२॥ ऋषयऊचुः॥ शृणुदक्षविरूपाक्षेदीक्षि
तानांपरांगतिं॥ विरूपाक्षमनभ्यर्च्यधर्मंकुर्वंतिकेनराः॥ १३॥ नाराधितोमहादेवस्त्वयाभक्तेष्टदायकः॥ अतएवसमुत्पन्नामहोत्सा

मा॰ ९ नमस्तुभ्यंमहादेविसर्वरोगविनाशिनी॥ नमस्तुभ्यंवराशिविनाशिनी॥ +९

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नपरंपराः॥ महादेवमनभ्यर्च्ययः कर्मांतररतःपरः॥ तस्यनाशोभवत्येवतत्कुलस्यापिसर्वथा॥ दातायागफलस्यापि शिवएवतथास
ति॥ नमनभ्यर्च्यसंप्राप्तंफलंकेनमहीतले॥ दुर्भगाधाममहादेवमज्ञात्वानमतिर्भवेत्॥ अतएववृथाकर्मनफलायप्रजायते॥ स्मृ
त्वावासकृदाराध्यंगौरीरमणमच्युतं॥ दुर्लभान्यपिसर्वाणिफलानिप्राप्नुवंतिते॥ फलानियानियेधर्मैःप्राप्यंतेस्वगुणैस्सदा॥ ता
निसर्वाण्यपिलभ्यंतेकेवलंशंकरार्चनात्॥ शंकरानर्चनेनापिफलंयःप्राप्तुमिच्छति॥ सबुद्ध्यापिविनाधान्यमुत्पादयितुमिच्छति॥२॥ को
वाशिवमनाराध्यशिवंसंप्राप्तुमिच्छति॥ अविवेकेनमेकत्वामृतमृतिभयातुरः॥ कःसर्वमंगलाकांतंकृतांतांतकमादरात्॥ अनभ्यर्च्य
शिवंप्रायमोदेतदस्तहृदा॥ कःसर्वमंगलाकांतंनितांतंशांतमादरात्॥ सदारंधीरमाराध्यमाराध्यमशिवंव्रजेत्॥३॥ पुण्यानांपरि
पाकेनबहूनामेवकेवलं॥ भक्तिर्भवेभवेत्येवबहुभाग्यवतांनृणां॥ दुर्लभाभक्तिरीशानेसौभाग्यपरिपाकजा॥ सातुभाग्यवतामेव
तेषांचिरंखलुजायते॥ अनंतजन्मभिर्येनपुण्यराशिःसमर्जितः॥ तस्यैवतावद्भक्तिस्यात्स्वेभवविमोचके॥४॥ देवांतराराधनेनसत्करं
करपूजनेः॥ नलभ्यतेफलंनूनंमहद्वास्वल्पमेववा॥ शक्तिरीशप्रसादेनसत्कर्मकरणक्षमा॥ शिवप्रसादविरहेसाशक्तिरतिदु
र्लभा॥ नवापिकुंठिताशक्तिःशिवानभ्यर्चनादिह॥ कोवासमर्थोदेवेषुप्राप्तापत्कुलवारणे॥ आपसंरपरासेयंहरानर्चनतोधुना न
दुष्पासेयमुन्मादादहंकारणचक्षय॥५॥ दुष्टैर्दुरभिमानेनशिवाराधनेफलं॥ कथंप्राप्यतृषाशांतिर्लोकेकिंमृगतृष्णया॥ महादे
वेपहंकारकृत्वाजीवितुमिच्छति॥ यस्संज्वलनसंदग्धंमृतमेवतिमन्महे॥ अहंकारःकृतंपूर्वंमहारुद्रैर्दुरात्मभिः तेसर्वेनिरयंप्राप्ताः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कुंभीपाके वसंति हि॥ यस्माद्दृष्टोपि भीतस्स न्ववतिस्सोपि चेदुमा॥ उद्देति न महादेवं भजेति भवभीरवः॥ शरीरं तस्य भाराय
केवलं परिकल्पितं॥ न यस्य शंकरे भक्तिः क्षणार्धं क्षणमेव वा॥ तस्यैव जीवनं धन्यं जन्म संप्राप्य येन वा॥ पूजितो गिरिजाकांतः कृ
तांतांतक एव सः॥ अधुनापि महेशाने तव भक्तिर्न जायते॥ अत एव हि देशोऽयं तव बाधाऽप्यनुवर्तते॥ भक्तिर्न सहसा तावदुमाकांते
प्रजायते॥ दुरदृष्टविनष्टानां नराणां दुष्टकर्मणां॥ बहवोपि भविष्यंति मृतकल्पाः कदाचन॥ किं तैर्व भवसंकारैः अधर्मनिलये
रपि॥ ११९॥ तस्यैवामितिपुण्यकोटिघटितं जन्मेति मन्यामहे यस्यांतःकरणं क्षणार्धमपि वा विश्वेश्वराराधने॥ व्यासक्तं विगत
स्पृहं तदितरासमस्यार्थजन्मापि वा व्यर्थं व्यर्थमिति श्रुतं श्रुतिशतैरश्रांतमेव ध्रुवं॥ १२०॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खं
डे शिवरहस्ये तृतीयांशे भृगुगौतममुनिसंवादे नाम सप्तत्रिंशोऽध्यायः॥ ३७॥ ॥ श्रीनारद उवाच॥ इत्युक्तं मुनिवाक्यानि श्रुत्वा शमाः
दक्षः पुनः पुनः॥ विनाशकरयोग्यानि वचनान्याह सत्वरं॥ १॥ दक्ष उवाच॥ दक्षः प्रजापतिः सोहं मत्तः सर्वं प्रवर्तते॥ मम पितृरुद्रः किं॰ ११५
पूज्यस्त्रिशूली सर्पसंवृतः॥ २॥ इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा मुनयः क्रोधसंकुलाः॥ धिग्धिक् त्वज्जन्मेति तमब्रुवन्दक्षमुद्धतं॥ अपूज्यत्वमति पि दृ
र्यस्य शंकरे लोकशंकरे॥ स मद्यपजचंडालरेतःपातसमुद्भवः॥ यस्य भक्तिर्महादेवे न क्षणं वा प्रजायते॥ तन्माता जारिणी ह्येषा
सा मद्यपकुलोद्भवा॥ यस्य भक्तिर्महादेवे स पुल्कसकुलोद्भवः॥ स तावच्चैव चंडालकुले नित्यं प्रजायते॥ अपूज्यत्वं महादेवे यो मो
हादपि संचरेत्॥ छित्वा तद्रसनामाशु विष्टायां पूरयेन्मुखं॥ ममाग्रे न यान्निंदा कृता देवस्य शूलिनः॥ तज्जिह्वां मज्ज भाराग्निरनुदि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्तानलालया॥ नातपूज्यतमत्वेन सोमेसोमार्धशेखरे। तस्मिन्नपूज्यताधीस्याच्चंडचंडालजस्यतु॥ धिकूधिकूधिक्त्वं कुलंधि
कूधिकूधिकूधिकजननीमुखं॥ यस्यापूज्यत्वधीर्देवा जातापूज्यतमेशिवे॥ ११॥ एतावत्कालपर्यंतं नदृष्टः शिवनिंदकः॥ दुष्टस्त्व
मेकोदुष्टात्मधिग्धिक्त्वमुखंक्षणात्॥ ११॥ प्रातरद्यमुखंदृष्टंकस्यदुष्टस्ययेनमे॥ मुखंदृष्टंपापबुद्धेः शिवनिंदाकरस्यते॥ १२॥ शिव
निंदाविषज्वालामहाप्रलयवह्निभिः॥ शिवनिंदकवंशानां विनाशोपिभविष्यति॥ अद्यत्वयानुरक्तापि शिवनिंदाकरेसुराः॥ त
द्विनाशोद्यवद्धुधाभविष्यतिनसंशयः॥ अद्यतावदभाग्यं ते दुर्भगस्यदुरात्मनः॥ मनःशंकरनिंदायांप्रवृत्तंपापकर्मणः॥ १५॥
किंतेकुलेन शीलेन शिवनिंदापरस्यते॥ जन्मनापितवैतेन दिग्धिक्ते जन्मपापजे॥ १६॥ शुनोवारासभानांचरेतसाकेवलंजनिः
यस्यतस्येशनिंदायां मतिर्भवतिदुर्भग॥ प्राप्यस्वजननीयोनिसिक्तारासभरेतसा॥ तेनजातस्त्वमीशानं निंदाकर्तुंसमुद्यतः॥ य
द्वामद्यपचंडालरेतसाजन्मतेततः॥ अपूज्यत्वमतिर्जाताशिवेपूज्यतमेत्वमे॥ १९॥ अन्योपिपूज्यः किंलोकेयतः पूज्यतमः शिवः
तस्मिन्नपूज्यताबुद्धिर्महापापफलंखलु॥ २०॥ विनाशकालेविपरीतबुद्धिर्भवत्यवश्यंयविपरीतकालः॥ समागतः सोयमसंशयो
त्रदुश्चिन्हसंदर्शनमत्रहेतु॥ २१॥ कोवातवाप्यस्तिसुखस्यहेतुः संरक्षकः कस्तवनाशकाले॥ नूनंविरूपाक्षललाटवन्हिज्वाला
कुलेतेपतनंचभावि॥ २२॥ यैर्यैश्रुतासापिमहेशनिंदादावानलाभामुहुरादरेण॥ तेषांविनाशोद्यभविष्यतीतिभविष्यदर्थोप्य
वधारितोत्र॥ २३॥ नारायणेनापितवास्तिसख्यंचतुर्मुखेनापितयोस्तवापि॥ नाशोभविष्यत्यधुनासनाशोनूनंभवेद्धोत्वनगोचरो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पि॥वदाः प्रमाणायदि नहिं सद्यः संभावितस्तेशिवनिंदकस्य। नाशोप्यघोरामितयातनासु पातो विनावसहतस्सुहृद्भिः। एकोवि
पीवरा प्रमाणायदि नहि सद्यः संभावितस्तेशिवनिंदकस्य नाशोप्यघोरामितयातनासु पाते विनाकसहते सुहृद्भिः
पापशीमरणंप्रयाति नस्मा छ्विघात्मातिभयंपरंतु महेशनिंदाविषतोभयंस्यात्तत्कुलस्यापि विनाशकत्वात्। महेशनिंदामितका
लकूटकरालहकूटाप्रकटाटनेन। नजीवनंवांछतिकोपिलोके तत्रप्रविष्टः खलु नाशमेति। अरवर्गिर्वस्तवशार्वनिंदामहानरूनाश
विनाशमेतु अतःपरंकिंनवजीवनाशामेह शनिंदाविषपानपीने। महेशनिंदाविषदोषरूपशमशालवासायनरंसुखं वा तंकिं
नरवानरकालयंतन्निरायतावत्प्रकेरलिकिंन। दृष्टः शठोनिष्ठुरभाजयोश्रीनीलकंठेभसितावगुंठे। नजीवितुंवांछति लुछर
नितस्यप्रवृत्तिर्मरणायनूनं। ३० यंसर्ववेदेषूत्तम मामनंतिसर्वामराराधितपादपद्मं। तन्निंदयाडुःखमहांबुराशितरंगमालाकु
लिताभवंति। ३१ त्वयादुराचाररतेननिंदाकृतामहेशस्यनयातवाद्य। सद्यः सवंशस्यनिरन्वयस्यान्नाशः सनाशानिरयावसा
नः ३२ एतेषुकः स्विद्धतिरक्षकस्तेसुरेषु तेषामपिनाशएव। त्वत्संगमादद्यभविष्यती तिप्राणाः प्रयाणावसरेहितेषां। ययेम
शादवि निंदकास्तेकल्पावसानेपियमालयेषु स्थित्वास्वकीयैः सहसर्वदापिस्त्वाजोशनेनैवनयंतिकालं। ३४ यथांमुनीनांशि
वनिंदकेनसंगोभवन्नत्कुलजास्तदीयाः अशांभवत्वंसमुपेत्यनाशंयास्यंतिसर्वेपिसमाग्निराशीन्। ३५ यमापियत्नेनमहा
ग्निमलामतैवनाशायपरंचकार। नस्मांशिवाचारविनिंदकानांवासाभविष्यसनुवेलमेव। अद्यप्रभृत्याशुमहेशनिंदामहान
लाघातविनष्टभावाः भवभवशंकरनिंदयैवयमांतिकंयांतुनयंतुदूतः। इत्थानिवाक्यमन्यपिकुभजादिमुनीश्वरोक्तानिसुराश्च सर्वे

रामः
११६

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रुत्वा सकंपाः किमिहाद्य जातमिति प्रलोपं प्रहतांतरंगाः ॥ ३९ ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा गिरिजा प्रेषिता पि सा ॥ शिवनिंदावचः श्रु
त्वा चिंतया व्याकुलाह्निजाः ॥ शिवनिंदावचः श्रुत्वा यस्तु न व्याकुलो भवेत् ॥ स चंद्रतारकं यावत् घोरे नरके पतिष्यति ॥ ४० ॥ शिवनि
ग दकं से हेनरूपावायोधितिष्ठति ॥ स जारजः इति ज्ञेयो नरकायसकल्पितः ॥ पुरा नरकलोकेषु श्रान्तेषु यमकिंकराः ॥ ४१ ॥ समागत्य
यमं प्राहुः अधिकारविवर्जिताः ॥ ४२ ॥ यमदूता ऊचुः ॥ श्रीकालकालध्यानेन नयंति दिवसान् नराः ॥ तेषां न पापसंबंधो भूतले
दृश्यते यम ॥ ४३ ॥ शिवलिंगार्चनपराः शिवनामजपोत्सुकाः ॥ शिवाचाररताः एव सर्वे भूमंडले यम ॥ ४४ ॥ भस्मोद्धूलनपूतांगाः
त्रिपुंड्रांकितमस्तकाः रुद्राक्षमालाभरणाः सर्वेपि यम भूतले ॥ ४५ ॥ शिवलिंगार्चनं त्यक्त्वा न कोपि भुवि तिष्ठति ॥ सांगोग
संगतिं त्यक्त्वा न कोपि यम भूतले ॥ ४६ ॥ बालकैरपि लिंगानि पार्थिवानि प्रयत्नतः ॥ पूज्यंते जलदूर्वाद्यैः पुष्पैर्नानाविधैरपि ॥ न
पीतं वज्जलं बालैः शिवलिंगार्चनं विना ॥ अन्नवार्त्ता कुतस्तेषां निद्रावार्त्तापि दूरतः ॥ शिवलिंगार्चनं तेषां बालानां खेलनं खलु
लु ॥ तत्क्रीडयापरे कालं नयंति खलु बालकाः ॥ ते बिल्वतरुमूलेषु स्वांगणास्थेषु सर्वदा ॥ लिंगार्चनानि कुर्वंति कोमलैर्बिल्व
पल्लवैः ॥ सोष्टाम[?]सोपदेशानि बध्नाति तत्र भक्तितः ॥ शिवनैवेद्यमाघ्राय भुक्त्वा तिष्ठंति बालकाः ॥ ५५ ॥ तद्बिल्वतरुमूलानि
दीपमालाप्रभाभयोः ॥ समन्वितानि सततं धूपधूमाकुलान्यपि ॥ भस्मावगुंठनोत्साहाः सोत्साहाः शिवपूजने ॥ शिवनामानु
संधाननिर्धूताखिलकल्मषाः ॥ तादृशान् बालकान् दृष्ट्वा तेषां ताताश्च याः कराः ॥ शिवविद्याभ्यासमेव कारयंति मुहुर्मुहुः ॥ तेषां क

५+ बिल्वमूलेषु लिंगानि स्थापयित्वा मुहुर्मुहुः ॥ पूजार्थं निमस्कवं निप्रणमं निप्रयत्नेन ॥ ६ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ण्याश्च दाराश्च शैवपूजनतत्पराः॥ कुर्वंति सततं भक्त्या भस्मनैवानुलेपनं॥ भस्मानुलेपनं स्नात्वा नतिष्ठंत्येव ते सदा॥ रुद्रा
क्षमालाभरणा दाराः बालाश्च बालिकाः॥ पाककाले स्वदनीत त्रिपुंड्राः पुनरादरात्॥ त्रिपुंड्रधारणं कृत्वा पाकयत्नाः पुनः पुनः
पाककालेपि नामानि स्मृत्वा शैवानि सादरं॥ गायंति तान गानेन प्रीणयंति सदा शिवं॥ पक्वान्नगंधसंमंधो न घ्राणेय स्वितिक्षयां॥ नै
वेद्यं धर्मीशायपाकागोरवसंति च॥ यावदन्नं कृतं गेहे फलशाकसमन्वितं॥ तावन्निवेद्य शर्वाय भुक्त्वा कालं नयंति ते॥ ६०॥ प्रतियासे
महेशान महादेवेति वादिनः॥ महादेवध्वनि धुनीध्वनयः प्रतिमंदिरे॥ चंदनं प्रतिसंवासः शिवाय विनिवेदितं॥ भक्ताग्रपहं ति शिर
सा प्रणमंति स्तुवंति च॥ रात्रौ द्वारविहारेपि हरनामानुकीर्त्तनं॥ कुर्वंति हारास्ते दाराः परं हाराः स्वभावतः॥ आरांगना लिंगनेपु
शिवलिंगं न विस्मृतं॥ नदालिंगनजं सौख्यं शंकरायनिवेद्यते॥ हरस्मर हरापारगुणसागर शंकर॥ पाहि पाहीति ते दाराः स्मरंति
सुरतेहरं॥ तथीरहारदारांगभूतिभासुरमादरात्॥ दुकूलं कृमिवालोक्य शिवं स्मृत्वा हसंति ते॥ विहारयोग्यं यद्द्रव्यं तन्निवेद्य म
हेश्वरे॥ प्रसाद बुध्यातसर्वं ते स्वीकुर्वंति यत्नतः॥ हरनामानुसंधानात्तद्वारैः प्रसवेष्वपि॥ वेदनां नैव संप्राप्ता सातथा मन्यदा कुलः
जाते कुमारे तन्नाम शिव शंकर इत्यपि॥ कृत्वा सस्मानुलिप्तत्वं कुर्वंत्यत्र कुलांगना॥ जातस्यापि शिशोस्तस्य विग्रहं भस्म भूषि
तं॥ रुद्राक्ष भूषितं कृत्वा कारयंति शिवार्चनं॥ ७०॥ शिशुहस्ते बिल्वपत्रं दत्वा लिंगस्य मस्तके॥ प्रच्यावयंति यत्नेन धृत्वांगुलि कुले
बलात्॥ पश्चाज्जाताय बालाय तन्नमीशा निवेदितं॥ प्रयच्छंति प्रयत्नेन शिवगानपुरस्सरं॥ औषधं च नगृण्हंति ते दाराः प्रसवे ष्वपि

रामः
११

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कृत्वाशिवार्चनंभक्त्याशिवतीर्थंपिबंतिते। शिवतीर्थामृतेपीतेक्वसाघस्यवेदना। शिवभक्तांगसंगेनतन्नैवेद्याशनेनच॥८४॥
तजल्लेकालकालस्यनिवेद्यप्रसवस्वरूपे। पिबंतितेनघसवःसुखेनैवप्रजायते। बिल्वच्छायासमाक्रांतसदनेषुवसंतिये। तिष्ठंति
तेषांगमनंशिवयात्रार्थमेवहि॥८६॥ श्रीशैलादिशिवस्थानालोकनप्रीतमानसाः। पुनंतिभुवनान्याशुस्वालोकनरतान्यपि। चं
द्रमौलिस्वरूपेणदृश्यंतेतेमहोन्नताः। अशक्याखलुशेषस्याप्यहोतद्गुणवर्णना। संसारएवभूलोकेसक्तोस्माभिरतःपरं। त
त्रास्मत्कृत्यवार्तापियमःसर्वात्मनापिन॥८७॥ महेशाराधनंत्यक्त्वाक्षणंवानिवसंतिये। तेतेषांशत्रवःकालनिर्मलानांमहात्म
नां॥ इतितद्वचनंश्रुत्वायमःसंतुष्टमानसः। दूतानाहाविलंबेनभाविकार्यमितिद्विजाः॥८९॥ ॥यमउवाच॥ ॥दक्षप्रजापतिर्ना
मप्रजापतिरतःपरं। अशेषसुरसंकीर्णोयागदीक्षांकरिष्यति। सदक्षःसविनाशायशिवनिंदांकरिष्यति। तत्सहायाःसुरास्सर्वे
करिष्यंत्यनुमोदनं। ततस्तेषांविनाशोपिभविष्यतिनसंशयः। तेसर्वेनरकेघोरेपतिष्यंतिनसंशयः। तैःपूरितमिदंभाविसर्वंनरक
मंदिरं। स्वल्पैर्दिनैश्चतस्मावितनाविछिन्नयातना। तैःप्राप्यानिर्गमस्तेषांनरकान्नभविष्यति। ततोनरकवासेनदुःखिताएवतेस
दा॥ भविष्यंतिततस्तेषांनकोप्यत्रास्तिमोचकः। हामहेश्वरनिंदायाःफलमेवमभूदिति। आक्रोशनानिकुर्वंत्येवस्यास्यंतिनरकालये
शिवनिंदांभ्रमेणापियःकरिष्यतितंनरं। पातयध्वंप्रयत्नेनकुंभीपाकेविशेषतः। इंद्रोवास्कमहेंद्रोवाविष्णुर्वाप्रजापतिः। शि
वनिंदानुरक्तश्चेत्पातयध्वंसुरौरवे॥९१॥ रौरवान्निर्गमस्तेषांकदापिनभविष्यति। शिवनिंदापरंतेषांरौरवावाससाधनं। रौरवांनि

५ मुनयोपिकरिष्यंतितथातदनुमोदनं॥५

र्गमस्तेषांकदापिनभविष्यति ॥ शिवनिंदापरंतेषां रौरवावाससाधनं ॥ रौरवान्निर्गमस्तेषांकल्पांतेपिनसर्वथा ॥ महारौरवसं
स्थिश्चकृतापातयितुंत्वहं ॥ शिवनिंदाविषज्वालासमाकीर्णासुराजपि ॥ पतिष्यंत्येवसहसामहारौरवमंडले ॥ तद्दानुसंप्रकुर्वं
तोप्यवंतस्तान्सुरानपि ॥ पातयध्वंप्रयत्नेनकुंभीपाकेविशेषतः ॥ कुंभीपाकोपिनादूरतान्निंदातन्मृतिस्तथा ॥ तेषामागमनंचात्र
सर्वथानविलंबितं ॥ १५ ॥ लोकेतद्दुरुक्तानांअन्येषामपिसर्वदा ॥ भविष्यत्येवनरकेयातनादुःसहापरं ॥ यतानितावद्सहच्छिव
निंदकानांनासानिदुःखनिलयानिविनिर्मितानि ॥ स्थानानिनूनमितिनिश्चितमेवदूतास्तावत्कथंचिदभयःसमयोपिनेयः ॥ १७ ॥
अस्माकंगिरिराजराजतनयाकांतांघ्रिपंकेरुहध्यानानंदसमुद्रमुद्रितमनोव्यापारसारात्मनां ॥ कल्पांतेपिपुनर्दुःखमिस्यदु
दिनंतोषोबुधिर्वर्धते ॥ तस्मात्कोपिसुधाकरःशिवकथानंदात्मकोजायतां ॥ १८ ॥ ॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिव रामः
रहस्येतृतीयांशेगौतममुनिसंवादोनामाष्टत्रिंशोध्यायः ॥ ३८ ॥ ॥ श्रीशिवार्पणमस्तु ॥ ॥ गौतमउवाच ॥ एवंमुक्तंमु ११८
निवरः श्रुत्वागौरीविनिर्मिता ॥ नारीकल्पशयानिंतंप्राहधर्मार्थकोविदं ॥ १ ॥ शिवनिंदाकृतायेनतस्योक्तायातनात्वया ॥ तथातद
नुरक्तानामुक्तासामुक्तिवर्जिता ॥ देवांश्चतायेनसानिंदापुण्यनाशिनी ॥ सादुःखंप्रतेतिप्रतिकारोत्रकःस्मृतः ॥ ३ ॥ अस्तुतपि
प्रतीकारकल्पनीयःकथंचन ॥ त +दपि+ स्यातकालुरोधेननयुक्तातदकल्पना=हेतु= ॥ तद्वाचिसत्रन्यायेनफलंकल्प्यमसंशयं
अन्यथातत्रतस्यापिनस्यादेवहिकल्पना ॥ श्रुतासाशिवनिंदामेलश्नाशारवहात्मनि ॥ अतोगानपरित्यागःकल्पनीयःप्रयत्नतः

CC-0. Jangamwadi Math Collection: Digitized by eGangotri

वरमेव सुरापानं वरं गोमांसभक्षणं ॥ न वरं शिवनिंदायाः श्रवणं पापकारणं ॥ ७ ॥ परंमद्यपसंसर्गो स्वपरस्त्रीयः परं वरं ॥ न वरं शि
वनिंदायाः श्रवणं पापकारणं ॥ गुरुदाराभिगमनं केवलं वरमुच्यते ॥ ८ ॥ न वरं शिवनिंदायाः श्रवणं पापकारणं ॥ ९ ॥ वरं ब्राह्मण
संघातशिरश्छेदः कुलक्षयः ॥ न वरं शिवनिंदायाः श्रवणं पापकारणं ॥ वरं राजकुलच्छेदो राजस्त्रीसेवनं वरं ॥ न वरं शिवनिंदायाः
श्रवणं पापकारणं ॥ १० ॥ वरं यवनसंसर्गो यवनस्त्रीनिषेवनं ॥ न वरं० ॥ ११ ॥ वरं नश्च कुलच्छेदो वरं गोकुलनाशनं ॥ न वरं० ॥ १२ ॥ वरं
ब्राह्मणवित्तानां हरणं मारणं वरं ॥ न वरं ॥ १३ ॥ वरं पुल्कसजन्मापि पुल्कसस्त्रीनिषेवणं ॥ न वरं ॥ १४ ॥ वरं चंडालजन्मापि चंडाल
स्त्रीनिषेवणं ॥ न वरं० ॥ वरं रासभजन्मापि रासभस्त्रीनिषेवनं ॥ न वरं० ॥ १६ ॥ वरं सूकरजन्मापि सूकरीसंगमोपि वा ॥ न वरं०
वरं शुनकजन्मापि शुनीयालिनिषेवणं ॥ न वरं० ॥ वरं मलजलावासे रतः पाने वरं परं ॥ न वरं० ॥ १९ ॥ वरमात्मशिरछेदो यंततो
दुःखसाधनं ॥ न वरं शिवनिंदायाः श्रवणं पापकारणं ॥ इत्युक्त्वा सा जहौ देहं महादेवं मुहुर्मुहुः ॥ स्मृत्वा नत्वा योगमायामहामा
याविनिर्मिता ॥ २२ ॥ ततस्तं नाशमालोक्य महारुद्रोपि मन्युना ॥ ससर्ज वीरभद्राख्यं महाबलसमन्वितं ॥ वीरभद्रः समुत्पन्नः
कोटिसूर्यसमप्रभः ॥ अनंतबाहुचरणग्रीवानेत्रविराजितः ॥ २४ ॥ अनंतक्रूरशस्त्राग्निकरमंडलमंडितः ॥ अनंतयोजनायाम
तनुकांतिविराजितः ॥ ततो दृष्ट्वा विलोक्याशु घनगंभीरया गिरा ॥ क्रोधेनाह महारुद्रो वीरभद्रं विचक्षणः ॥ गच्छ गच्छ प्रयत्नेन दक्षं
संहर संहर ॥ नारायणादिकान् हत्वा पुनरायाहि सत्वरं ॥ २७ ॥ इत्याकर्ण्य वचः शंभोः प्रणिपत्य पुनः पुनः ॥ तदाज्ञां शिरसा धृत्वा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ययोनत्वाशिवामपि॥ तमायांतंसमालोक्यहराद्दक्षादयः सुराः॥ संकंपाशुष्ककंठाश्चभयाशानिसमाहताः॥ किमद्भुतमिदंहा
तंप्रलयानलमंडलं॥ अनेनजगतांनाशोभविष्यतिध्रुवंसर्वथा॥ २० एतादृशमनुराक्षापिनदृष्टंनभविष्यति॥ तद्देहतेजसायांतंते
जोमंडलमद्भुतं॥ अनेककालकृत्याग्निकूरमंडलसन्निभं॥ तज्जटाघातमात्रेणनक्षत्राण्यपितस्यपि॥ सूर्यचंद्रप्रभानीलीरव
द्योततनुसन्निभा॥ तस्माद्घाताद्द्रुतीविदिशोसागरावृता॥ महाप्रलयकालोयंअधुनासमुपागतः॥ अतःपरंजीवनाशा
विनाशमभियास्यति॥ ऋषीणामपियःशापोदत्तःशंकरनिंदया॥ सत्वासंकिमायातिवह्निरूपंपासत्वरं॥ रेरेदुराचार
किमिदंपातकंकृतं॥ श्रीमहादेवनिंदायासाविनाशायजायते॥ श्रीमहादेवनिंदायाःप्रयत्नःकुलनाशकः॥ आहसनिंदासात पिप राम:
वन्महाशानिकुलंपरं॥ नमहाशनिपीडापिप्रवेशोगिरिगह्वरे॥ शिवनिंदाशानिःक्वापिनाशोवान्परिमुंचति॥ यदिपाताललोकेपिप ११९
यातिशिवनिंदकः॥ तत्रापितस्यस्यात्तंनिंदाविषमंदुलैः॥ एवंतेमनुतापेनपीडितमसुरेष्वपि॥ पुनरुत्पातसंघातःसमभूद्दयस
चकः॥ ततःसमागतःक्रूरवीरभद्रोग्निलोचनः॥ तन्नेत्रज्वालसादृश्यायागशालामनोहरा॥ ४१ तन्निश्वासैःसमुद्भूतागणाःसं
ख्याविवर्जिताः॥ गणैःसहैभवद्धकद्दसुराणामतिदारुणा॥ ४२ अस्त्रास्त्रमंडलोत्पन्नोज्वालाराशिःस्ततःपरं गणाःशस्त्रान्लैनै
वशांतःखद्योतसन्निभः॥ नारायणास्त्रजालानांमंडलेनापिकेनचित्॥ ज्वालामालासमुत्पन्नासागणास्त्रैर्निवारिता॥ ततोविष्णुः
समादायगदान्कौमोदकीमपि॥ सुद्धाया भ्यागतःसापिगणास्त्रैर्निवारिता॥ पश्चाद्गरुडमारुह्यशार्ङ्गमादायसत्वरं॥ सुद्धाया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भ्यागतः सोपि गणपाशास्त्रैर्निवारिता॥ पश्चाद्गरुडमारुह्य शार्ङ्ग-मादायसत्वरं॥ युद्धायाभ्यागतश्चक्री तं दृष्ट्वा विस्मयंगताः॥ गरुड
स्थः सवेगेन तत्सकाशोद्यानलेनच॥ चक्रपधरयोसर्वो किमेतदितिविह्वला॥ तं दृष्ट्वा वीरभद्रोपि क्रुद्ध आहातिभीषणं॥ दुरात्मन्नेहि दु
र्वृशीलि विनाशास्त्रैः समागतः॥ मय्यप्यत्रागते शौर्यं त्वया किंवा प्रदर्शितं॥ कालकूटस्य निकटे वृश्चिकः किं करिष्यति॥ कोटिशोनि हताः
पूर्वं मयानारायणादयः॥ निरयंते गताः सर्वे श्रीमहादेवनिंदया॥ ५०॥ धिगयं शालभाकारो गरुडोपि तवाधुना॥ शार्ङ्ग-ज्वरुतु ते शी
घ्रं तृणकल्पेन तेन किं॥ इत्युक्तं तद्वचः श्रुत्वा सोपि नारायणस्ततः॥ गरुडेन सहागत्य युद्धं कर्तुं समारभे॥ ततः पाशेन तं बध्वा पातयामा
स भूतले॥ छित्वा पाशं ततो विष्णुर्व्योममंडलमाश्रितः॥ तत्रागत्वात्रांरवनादैः पूरयामास दिक्कुलं॥ शार्ङ्ग-अन्विसमाक्रांतैः भीषयामा
स भूतले॥ ततः क्रूरनखाग्रेण छित्वा गरुडवाहनं॥ पातयामास भूपृष्ठे गरुडेन सह क्षपात्॥ ततः परं स तद्रूपं परित्यज्यातिभीषणं
वाराहरूपमासाद्य क्षोभयामास तान्गणान्॥ महापर्वतसंकाशो वाराहवपुषा हरिः॥ निश्वासान्मुमुचे तेपि प्रलयानलसंन्निभाः॥ तैः
सकंपाः समभवन्गणाः संख्याविवर्जिताः॥ तुंडेन पातयामास पर्वतानां च मूर्धनि॥ तुंडाग्रपातितद्वीपाः समुद्राः सप्तलीलया॥ शो
षयामास तान्नीरैः प्लावयामास भूतलं॥ पुनः स्वसंन्निभानेव वाराहान्वकोटिशः॥ लोकालोकाचलनिभान्ससर्ज सतमोरु
णाः॥ नभोमंडलमावृत्य स्थितं तैर्मुनिपुंगवाः॥ ते वराहेर्जगद्व्याप्तं तुंडमंडलमंडितैः॥ ततो दृष्ट्वा गणाः सर्वे तान्वराहान्दुरासदान्
सर्वे भूरिभयग्रस्ताः व्याकुलाश्चिंतयातदा॥ हा किमेवमभूदेतद्वाराहव्याकुलामही॥ नीरंध्रासा तु तैरेव शरणां प्रसरोपिन॥ ६३॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

अथार्कमंगमनं चासीद्गगनेपिनभस्तले॥ अवकाशस्तथाचात्र पादप्रक्षेपणाय च॥ ६३॥ वराहरोमशस्त्राणि भित्त्वापि घनमंडलं॥
ऊर्ध्वाधस्तादपश्यंस्ते नारायणममी गणाः॥ तत्राप्यदर्शनं तस्य ज्ञात्वा देवगणाः पुनः॥ ६४॥ अगौरवं गता देवाः विस्मिता आकुला भृशम्॥ आगतो
प्रयातिकुत्रगंतव्यं इति चिंतासमाकुलाः॥ ततोवराहरूपेणाभीषणेनातिदारुणा॥ वचोनारायणः प्राह रुषा कंडूपरायणः॥ ६५॥ आगतो
स्मि महावीरो रावणो निहतो मया॥ युद्धभूमंडले कोवा मम प्रतिभटो भवेत्॥ गणानामवकाशो न युद्धं स्यात्तु मया ततः॥ गणानीयास्त्र
ते तावन्ममनारायणस्य न॥ वक्रेणानेनघोरेण स्त्रीवनरणमंडलं॥ मंडितं गणासंघेन पातितं न भविष्यति॥ यस्त्रा तामद्य दाहनगर्व
किमभवत्तवा॥ यद्यशाल्लासहस्रमपि कृतं मानि पुनर्मया॥ मयायस्यसहायार्थं उद्यंतं तस्य केन वा॥ भयं भावि गणैरेतैः किंवा कार्यं भ
विष्यति॥ ७१॥ किमेतैरपिमे युद्धं युक्तमुक्तिसहं च न॥ अचरुद्धा क्षणार्धेन शक्ता स्वर्गमनेपि न॥ इति प्रलपनबहुधा दूरीकृत्य गणा राम:
नपि॥ सवीरभद्राभिमुखो ययौ नारायणः स्वयं॥ ७२॥ समागतं तं दृष्ट्वा वीरभद्रं भयानकं॥ वराहरूपं तं रोषान्नारायणमनामयः
रेरे दुष्ट दुराचार किमुन्मत्तोसि दुर्मते॥ प्रलयानलकूटेन किं शिरः समतामियात्॥ ७५॥ मयासह न युद्धार्होगाहितो गर्वमुत्सृज॥ तव १२०
गर्वः किमेतस्मिन् वीरभद्रेनुवर्तते॥ इत्युक्तं वीरभद्रं तं दृष्ट्वा क्रोधसमाकुलः॥ तत्क्रोधानलसंदग्धतुंडः प्राह पुनर्हरिः॥ ममरूपाप्र
पाराणितत्संहारे बलं कृतं॥ तैरवाच्छादितं रूपं तव तावद्भविष्यति॥ इतिस्वविग्रहे सर्वैः राकृतः सतरं हरिः॥ युद्धायाभिमुखो जा
तो दग्धतुंडोपि मोहतः॥ ततः स वीरभद्रस्य कोपानलेशानकं बलं॥ मूर्छितः स्वबलैः साकमनेकैस्तैर्भयानकैः॥ ततस्तत्काल तद्रूपं नृसिं
हवपुषा हरिः॥ जगर्ज भूतलं सर्वं आक्रम्य स्वस्वविग्रहैः॥ तैर्विग्रहैर्जगद्व्याप्तं अट्टहासे भ्रकुटि सहैः॥ ते स्वस्थाने गणास्सर्वे तां दृष्ट्वा मय
तत्रापि स्वबलं प्राह महामोहसमन्वितः॥ प्रमाह वीरभद्रेपि दृष्ट्वा क्रूरं भयानकं॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विह्वलाः॥ ततस्तान्पर्वताकारान्नृसिंहान्नतिभीषणान्॥ विलोक्य शरभं प्राहुर्वीरभद्रं कृपानिधिं॥ ८४॥ गणाऊचुः॥ स्वामिन्श्रीवी
रभद्राद्य दृष्टमस्माभिरद्भुतं पुनः॥ वराहकूटनाशेपि न स्वच्छमभवन्मनः॥ ८५॥ नृसिंहनेत्रज्वालाभिः जगद्व्याप्तं दवानलैः॥ यथाव्याप्तो
गिरिस्तस्य नाधुनास्ति निवारकः॥ अतः परं तु तेनैव नृसिंहेन दुरात्मना॥ अस्माकमपि सर्वेषां भयं तु समभत्खलु॥ एकैकस्य नृसिंह
स्य नखा वज्रासुधोपमाः॥ तस्मात्तावदधुना भीतिः महती समुपस्थिता॥ ८८॥ एवं तेषु स्थितेष्वेव वदत्स्वपि गणेष्वपि॥ आजगाम नृसिं
होपि नृसिंहगणासंवृतः॥ आगत्याद्याहि युद्धाय मया सह महोन्नत॥ किं विलंबेन ते हत्वा वीरभद्र त्वमिदं तु न॥ ९०॥ ममापि शक्तिं दृष्ट्वा
व्यासुद्धायाभिमुखोस्म्यहं॥ मम प्रतिभटो लोके कोपि कोपाश्रयोपि न॥ अनारायणमस्त्वद्य सनारायणमेव वा॥ भूमंडलमिति प्राह
नृसिंहो भीमविक्रमः॥ ततः स वीरभद्रोपि नृसिंहं प्राह भीषणं॥ आद्योक्तिरस्ति सत्यास्तु सत्यत्यागो न ते मतः॥ इति श्रीवीरभद्रोक्त्या
हतो नारायणस्तदा॥ नृसिंहविग्रहास्तस्य सर्वे तत्र लयं गताः॥ जामदग्न्यस्वरूपेण पुनरथागतो हरिः॥ अत्युग्रपर्वताकारशरीरैरमि
तैर्युतः॥ तैः शरीरैर्जगव्द्याप्तं सर्वा निष्कृष्टवागणास्तदा॥ भीताः कंपमनुप्राप्य समुद्युक्ताः पलायने॥ ९६॥ अपारतत्कुठारोरुधाराज्वालास
माकुला॥ इला समभवत्सापि विदीर्णापादघातनैः॥ ९७॥ ततः समभवद्घोरं गणानां रोमहर्षणं॥ रवोनंतेन सहसा व्याकुला एव ते ग
णाः॥ कुठारधाराज्वालाभिः व्याप्तं नक्षत्रमंडलं॥ तेन तावद्गणश्रीभीतिः महती सा दुरासदा॥ ९९॥ ततस्तान्क्षुभितान्दृष्ट्वा गणानापा
पतिः स्वयं॥ वीरभद्रोपि तं दृष्ट्वा प्राह गंभीरया गिरा॥ १००॥ तावद्बलं तव भवेद्यावद्भक्तिः स्थिरा शिवे॥ तस्यां गतायां ते शक्तिः क्षणेनैव विन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्र्यति कृतेत्रिपुंड्ररुद्राक्षैः कृते शंकरपूजने। कृते रुद्रगणैः साकं सामीप्यतिदारूपं। त्यज त्रिपुंड्रं यदि ते युद्धाकांक्षा मया सह त्य
ज लिंगार्चनं शीघ्रं त्यज रुद्राक्षमालिकां॥१०३॥ लिंगार्चनबलेनैव जातं युद्धबलं तव। अन्यथा तव का शक्तिर्युद्धायात्र वाहरे। शिव
चिन्हमिदं नोचेत्तव नाशः क्षणेन हि॥ तस्मात्त्वं लिंगमालोक्य सामर्थ्यं मम कुंठितं। ब्रह्मांडमंडले को वा त्वां मां जेतुमिच्छति। कति वा
न हताः पूर्वं मया नारायणादयः॥१०४॥ शिवपूजाबलं त्यक्त्वा बलमन्यत्प्रदर्शय॥ यदि ते स्वांके इति न स्वभावबलं चेत॥१०७॥ प्रबलश्री
महारुद्र शिवलिंगार्चनेबलं॥ तस्मिन्नेव बलं लोके दृष्टं वाश्रुतमेव वा। लिंगार्चको दुर्लभोपि प्रबलः प्रबलः स्मृतः॥ तेन युद्धे न बुद्धि
र्मे यतः सिद्धिर्न तेन मे॥ यदि गर्वस्तव भवेत्तर्केतिरपि तेरयो॥ तदा लिंगं विहायात्र युद्धायायाहि सादरं॥११०॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा गर्वपर्व
तसंश्रयः॥ स्वात्मा विकं मम बलं नेम लिंगेन तद्बलं॥११॥ इत्युक्त्वा लिंगमुत्सृज्य त्यक्त्वा रुद्राक्षमालिकां। त्रिपुंड्रधारणं त्यक्त्वा युद्धाय
समुपस्थितः॥ ततः श्रीवीरभद्रस्त्वं शिवलिंगविवर्जितं। चकोरभस्मसाद्राजु जामदग्निं क्षणेन तु। ततः समागतस्तत्र जमदग्निर्महामुनिः
आगत्य प्रणिपत्याह वीरभद्रं महागणं॥१४॥ यस्याभिमानो निमिषो गणयोः सहरूपायसः। नाशमप्यति तस्यापि बले संभावितं कथं
शिवलिंगं परित्यक्तं तेन तावद्दुरात्मना॥ तस्य रिक्तगतस्य स्वबलं हानिरभूत्खलु॥ रूपं बलं च भाग्यं च लभ्यते शिवपूजया। तस्माद्दुर्ब
लः सद्यो दुर्भगोपि भविष्यति॥ लिंगार्चनबलेनैव सर्वा सिद्धिमवाप्नुयात्। तदभावे बलं कस्य लोके संभावितं भवेत्। ये ये लिंगार्चनं त्य
क्त्वा व्यर्थं गर्वसमाश्रिताः॥ ते सर्वे विलयं यान्तु वीरभद्रास्त्रधारया। श्रीवीरभद्रः प्रतिमः को वा लोके भविष्यति। कस्तेन सह युद्धं वा क

राम:
१२१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कर्तुमप्युद्यतो भवेत्॥ अशांभवास्सुरास्सर्वे हुंतथाःप्रीतिपूर्वकं॥ तेषांसंहरणे तावत्प्रयत्नोप्यनपेक्षितः॥ शिवनिंदाग्निनादग्धाः
पूर्वमेवसुरास्ततः॥ निमित्तमात्रमेवात्र वीरभद्रस्तनामरं॥ ततोवामनरूपेणासविष्णुः समुपागतः॥ यथाचेवीरभद्रस्तंयुद्धमेवप्रयत्न
तः॥ ततःसववृधेविष्णुर्व्याप्यब्रह्मांडमंडलं॥ ततस्तस्यशिरश्छिन्नंवीरभद्रेणलीलया॥ ततोरामस्वरूपेणनारायणमुपागतं॥ दृष्ट्वाप्र
हमहावीरोवीरभद्रस्तमादरात्॥ शूलंतृणासमाक्रांतं तवरक्षेनकेवलं॥ नृसेप्रविष्यतिप्रायस्तस्यकृत्यंतदेवहि॥ इत्युक्ते तद्वचःश्रु
त्वोसवालिशवदाहतं॥ अज्ञात्वावीरभद्रस्यबलंप्रबलमुज्वलं॥ स्वरक्षणेननिहतोदूषणोप्यतिभीषणः॥ ताटकानिहता पूर्वं रूक्ष्मे
हिनिमासणात्॥ हताशूर्पनखादुष्टामारीचोनिहतामया॥ सप्ततालवनंछिन्नमच्छेद्यंचक्रमुन्नतं॥ अंगुष्ठेनपुराक्षिप्तो दुंदुभिः प
तावृतिः॥ वालीविनिहितपूर्वंसेतुर्बद्धोमहांबुधे॥ मदीयेयेनकेनापिलंकादग्धातुरासदा॥ अक्षयोनिहतस्तेनकुमारोरावणस्यसः॥
इंद्रजिन्निर्जितस्तेनलंकायास्तोरणंमहत्॥ छिन्नंतेनैववीरेणतत्तुल्याःकोटिशोमम॥ रावणोनिहतःपूर्वंसर्वलोकैकरावणः॥ कुंभ
कर्णादयःसर्वेनिहताएवराक्षसाः॥ रणकालेपिसंप्राप्तेकार्याग्निरहमेवहि॥ मद्बाहुबलमालोक्यप्रयांतिरिपवःपरं॥ ६४॥ मयासह
नेतयुद्धेजयवार्त्तापिदूरतः॥ विद्धिनारायणंत्वंमांवीरभद्रंयथार्थतः॥ युद्धकालेपिसंप्राप्तेयमोपिस्यात्सविह्वलः॥ शक्तिश्चेत्तववु
द्धार्थमायाहित्वरयाधुना॥ इतिप्रलपमानंतंवीरभद्रोपिसस्मितः॥ ललाटवीतिहोत्रायकामंरामंददाहहि॥ ततोनेत्राग्निनारामोद
ग्धबाहुरिलातले॥ पपातदग्धमर्धोपिदग्धवक्षस्थलःस्वपात्॥ ततश्चतुर्मुखोदृष्ट्वापतितंभूतलेमृतं॥ रामंनारायणाकारंरमाभ्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

परिवेष्टिते॥ आह सुधारस्याः कीर्तो रामस्स्पृष्टवामृतं पुनः॥ नारायणस्स्वरूपं त्वं भयव्याकुलितो मुहुः॥४०॥ हा मृतासि क्षणार्धेन घोरे
ग्नौ यत्कृते गतं॥ श्रुतायाः शिवनिंदायाः फलमेवमभूत्खलु॥ किंच गर्वोक्तयो यास्ते वीरभद्रस्य सन्निधौ॥ तास्तदग्निस्वरूपे वा दाहय
समुपस्थिताः॥ वीरभद्रेश्वरं सोऽयं महारुद्रगणः प्रियः॥ तेन साकं गर्ववार्त्ता कृता तत्फलमीदृशं॥ रे रे दक्ष दुराचार किमित्यध्वरदी
क्षितः भवत्सहायकरणान्मृतो नारायणोऽप्ययं॥ गर्वस्य परिपाको विनाशाय समभूत्तव॥ अयं क्षयेण निहतस्त्वदध्वरसमागमात्
दुराचारेण तरसा शिवनिंदा कृता त्वया॥ तया योगो विनष्टोऽयं तव नाशो भविष्यति। गणनातेव कुजाति मृतनारायणोऽधुना॥ सर्वेषा
मपि संप्राप्तं मरणं नात्र संशयः॥ अतो दुर्जनसंसर्गः परित्याज्यो मनीषिभिः॥ यस्मादनिष्टमेतावदधुना समुपस्थितं॥ अनिष्टं बुद्धिपात रामः
यजातो दुर्जनसंगमः॥ अहो महदिदं कष्टं मशांकरसमागमः॥ अनिष्टदो भाग्यपरंपराणां ममाग्रदुःखाब्धिपरंपराणां॥ तत्कारणं स्या १२२
घट शांकरेण सहाभिलाषासनभोजनादि॥५१॥ अशांकरेण प्रथायायदि स्यात्तदापरं दुःखपरंपरा स्यात् साकं न चानाद्यसुखेति त
स्याः प्रवृद्धिरेवेति वदंति वृद्धाः॥ अशांभवसमागमे यदि सुखं क्षयं वा यदि विधेर्लिखितं सुखं किमिति जीवनाशापि ना॥ अशांकर
मुखं ज्वलत्वनलराशिमध्ये पततमेव कुहरे पततु तनुर्दिनं न तद्दोषं करोमि मजायतामिति वदंति धन्याः परं त एव सुखराशयोऽप्यमि
लपुण्यपूर्णापि वा॥५३॥ एतादृशापत्कालोऽयमशांकरसमागमात्॥ मेरुवत्पतितः सोऽयं मृतो नारायणोऽधुना॥ मुरकंसादयो दैत्यास्त
च्छौर्यश्रवणादपि॥ पलाय्य याति तरसा सोऽसौ नारायणो मृतः॥५४॥ यस्य शंखध्वनिं श्रुत्वा यांति दैत्याः दिगंतरं॥ सोऽयं नारायणस्तेन वी

४१ अशांकरपुरः स्मरादपि वदंति नीचा जनाः स्मरश्विकनतूद्भवः शुनकरा सभोहादिनः॥४

रभद्रूपासहत॥ गोवर्धनाचलो येन कराग्रे बाधतः पुरा॥ सोयं०॥ रावणास्ताडितो येन सर्वलोकैकरावणः॥ सोयं०॥५८॥ हिरण्याक्षोह
तो येन हिरण्यकशिपुस्तथा॥ सोयं०॥ एवं दुःखेन बहुधा प्रलपंतं चतुर्मुखं॥ बध्वा पाशेन सहसा वीरेशः प्राहसस्मितः॥६०॥ दुष्टस्त्वष्ट
तिनष्टो पिभ्रष्टोपि सयतः पुरा॥ शिवनिंदाविषयोत्वाद्दक्षेपासहसंयुतः॥ रेरे दुर्भगदुष्टात्मन् शिपिविष्टोपि विस्मृतः॥ अष्टमूर्त्तिसकष्टा
नां सर्वधा विनिवारकः॥ तव शिक्षा तथा कार्या दक्षः कितव मा च कः॥ सोपि कोवा वराकस्ते मोचकस्त्वं न निश्चितः॥ तवापि किं भ्रमो वृत्तः दक्षः
शंकरनिंदकः॥ यन्मित्रमपकृत्तुं मित्रकार्यकरः कथं॥ इत्युक्त्वा तच्छिरश्छेदं चकार क्षणमात्रतः॥ ततो हाहाकृतं सर्वं सुरसैन्यं पराहतं
तेनादक्षोपि निहतः तदन्ये निहतास्ततः॥ अशंकराश्च निहताः मुनयः शिवनिंदाग्निसंहताः॥ उत्पाताश्च ततः शांताः शांतदिग्जनितस्व
नाः॥ प्रसन्नाश्च दिशः सर्वा गंधर्वा ललितं जगुः॥ देवदुंदुभयो नेदुः पुष्पवृष्टिरभूत्तदा॥ ततो ययौ महादेवं वीरभद्रो महाबलः॥ ततः प्र
णम्य शिरसा वृत्तांतं च निवेद्य तं॥ कृतांजलिपुटो भूत्वाहूतकार्ये स्थितः पुरा॥ ततः शिवोयं तत्सर्वं विनिवेद्य सदाशिवः॥ तामालि
ग्य मुदं प्राप परमानंदसागरः॥१०॥ लोके शंकरनिंदकस्य कुजनैः साद्यास्तु पातायतनाद्दोषो भोग्यस्य सकलात्तिरोणनिवहो कुर्यापकीर्त्या
रय॥ आपत्तापपरंपरां प्रतिदिनं संभावितासा ततः॥ संतः संति शिवार्चनैकनिरतास्ते दुर्लभाः शांभवाः॥ रेरे शारीर हरस्वादर नि
र्विकार हारोपचारकरणोप्रवणाय पाम॥ तुभ्यं न लभ्यमुभयोरपि सन्निधानं यन्मन्मनस्मरहरस्मरणाप्रवीण॥६२॥ इति श्री
स्कांदे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे एकोनचत्वारिंशोध्यायः॥३९॥ ॥श्री शिवार्पणमस्तु॥ ॥श्रीसांवार्पणमस्तु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रीनारदः॥ इतिनारायणादीनां रुद्रं दक्षाध्वरस्य च। श्रुत्वाविस्मयमापन्नाः प्राकुर्गौतममास्तिकाः॥ सनत्कुमारःसनकोवसिष्ठश्चस
नंदनश्च॥ वालखिल्यादिभिः साकं प्राकुर्गौतममास्तिकं॥ नारायणादयः सर्वेप्यधिकारपरायणाः॥ तेषांनरक्षणंवृत्तंमरणावसरेसति
वृत्तमेवमरणंचासुराणां शूलपाणिकरुणाविरहेण। रक्षणंचतदधीनमतस्माज्जन्मतानिसकलानियतस्सुः॥ शिवनिंदानलेनैवते
षांनाशेपुनःपुनःकृतः वीरभद्रःसमुत्पन्नः तस्यकृत्यंचकिंवद। किंवाधिकारपदेस्मिन्नियुक्तःकःपुनस्ततः। तत्सर्वंवदयत्नेनदिव
यैवपुनःपुनः॥ गौतमः॥ शिवनिंदानलज्वालाकुलसंकुलितान्सुराः॥ ततःभैरववीरभद्रौनिमित्तमपितत्क्षये उत्पत्तिस्थितिसंहा
रान्सकरोतिमहेश्वरः॥ निमित्तमात्रंसंपाद्यकिंचित्किंचित्क्वचित्क्वचित्। ब्रह्मांडमंडलाकांडप्रलयेसमुपस्थिते॥ शिवनिंदादिकि — ।।रामः।।
किंचित्निमित्तमितिमन्महे॥ उदुंबरफलान्तरस्थगतजंतुसंतानवल्लयंतिरुधमिदिशास्सहितएवनारायणाः जरामरणजन्मना — ।।१२३।।
मनुदिनंप्रसंगोभवदनंगहरनिंद्यापरमितिप्रमोमहिद्विजाः॥१०॥ उदुंबरतरुमध्येहादवकुलेरम्भाकुलोफलेरसिसहासत्फलकु
लक्षयतद्गताः॥ प्रयांतिमशकाःपरंमरणमेवतद्दस्करा॥ शिवापतिविनिंदयाखलुलयंप्रयांत्यन्वहं॥११॥ कःशंकरदूषणविषाग्निपीबा
पुनःपुनर्मृत्युवशंनयाति॥ नजानुजानातिविवेकहीनोहीनोमहादेवमहाप्रभावं मत्वाकिलान्यामरतुल्यमेनमारामहादेवमहःश्र
मोहेः॥ पतंगवल्लापसन्निचित्रभानुज्वालाकुलोयाकुलएवनाशं॥ तस्मान्महेशानिंदयैवसर्वेनारायणाद्याः पतितास्तेमृतास्तेषांशि
वनिंदापरंविषं॥ ततःपरंसत्यलोकेवैकुंठेस्वर्गमंडले॥ स्वनिमित्तरक्षणायस्थापयामासतान्गणान्॥ चिरकालंगणास्थित्वातत्रतत्र

श्रि.रु

८८

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यथाक्रमं विषादैनेकदा सर्वे मिलितास्ते शिवमंदिरे। तदा स्वस्वविषादानां कृत्वान्योन्यप्रकाशनं। जग्मुः कैलासनिलयं शिवध्यान
पुरस्सरं। ददृशुर्नंदिकेशं ते कैलासद्वारमंटपे। दृष्ट्वा ते विनयान्नत्वा कृतांजलिपुटाः स्थिताः। तानुवाच स नंदीशः किमागत
मिहेत्यपि। यत्रतत्र स्थितं पूर्वं तत्त्यागोनुचितः खलु। महेश्वराज्ञया यत्र स्थितिस्तत्रैव साध्वरं। उचितातत्परित्यागः सर्वथानुचि
तः खलु। २० गणा ऊचुः। तप्तं तपः पुरा घोरं तेन प्रीतः सदाशिवः। गाणापत्यं ददौ तस्य फलं शंकरपूजनं। २१ त्यक्त्वा शिवार्चनं
पुण्यं स्थितिं कैलासमंदिरे कः स्थातुमिच्छति प्राज्ञो वैकुंठादिषु मूढवत्। न तपस्तन्मम स्माभिः कर्तुं वैकुंठरक्षणं। को वा क्षीरं परि
त्यज्य कांजिकामभिवांछति। २२। वैकुंठाधिपतित्वमत्यवरुधा पूर्वं स्थितं सादरं तत्यक्तं तदनंतरं शिवपदं प्राप्तं तपस्तत्कृतं। तस्य
न्का पुनरेव तत्र न तथा वांछापि तुच्छं भ्रं। प्रीतिस्वच्छमतुच्छमत्य कुरुते वाच्छां कृतुच्छे सुधीः। वैकुंठमार्गोपि सकुंठितास्तत्सस्वर्गमा
र्गोपि स सत्यलोकः। न चास्मदिच्छाविषयः परं तु कैलासवासं तपसा सलब्धः। सुवर्णचापोन्नतरत्नपीठे स्थित्वापि वांछाकुरु
ते विवेकी। सगो ह्युरप्यूषर निर्झुरपि देशं हित्वा निजदेशवासी। अलं किलालं खलु सत्यलोकविलोकनेनापि सदाशिवो कमौलिः
आराधितः किं तपसा तदर्थं यत्तेन दाजीवनमेव किं न। दुग्धान्नाशनमेव यस्य सुखदं प्राप्तं च तल्लिक सुधीस्त्यक्त्वा गोष्ठुरमद्
पायय तत्ते तच्छ्रुलि कैलासप्रियः कैलासाचलवास एव सततं सर्वात्मना वांछितः तद्द्विघ्नः किमुपागतो यमधुना वैकुंठवासा
त्मकः। अतिघोरतरं तपः कृतं खलु कैलासनिवाससाधनं। न तदिदं कथमंतरायता विपरीतार्थफलायकेवलं। २४ वैकुंठाधिपतित्व

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मात्रमधुना किं वाञ्छितं तत्फलं तद्यस्मात्प्रलये विनश्यति परं मध्येपि दोषान्वये ॥ तस्मात्खलु तुच्छमित्यवधृतं वांतान्नवत्के
वलं त्याज्यं त्याज्यमतः परं पुनरपि त्याज्यं तदस्माद्वरोः ३१ इति तद्गिरमाकर्ण्य नंदिकेशमहामधीः ॥ तानुवाच मुदायुक्तान्कुर्व
न्नेवमुहुर्मुहुः ॥ ३२ ॥ नंदिकेश्वरः ॥ भविष्यत्यल्पकालेन भवतामपि वांछितं ॥ अधुनानुयथास्थानं स्यात व्यंभक्तिपूर्वकं ॥ ६ ॥ उ
मा शिवाराधनसक्तचित्ताः शिवार्पितसज्जनमादरेण ॥ गृह्णाति मध्यान्हगते सरसेरलिवृन्दनस्यावसरोपि नायं ॥ ५ ॥ मयापि कर्त्तव्य
मुमासहायपादारविंदस्मरणं प्रसन्नैः ॥ लिंगं समभ्यर्च्य विशेषकालो मध्यान्हगोलिम्न करेत्व यं हि ॥ ६ ॥ अब्रवन्द्विरमुना कथं गिरि
शपूजनं त्यज्यते शिवार्चनपरायणाः खलु शिवं प्रयांत्यन्वहं ॥ कृतं सदनुवेलमप्यमलकालकालार्चनं करोति सुखसंपदं प
दमनल्पकालासरं ॥ ७ ॥ अहो चिरंजीवतु चंद्रमौलिपदांबुजाराधनसक्तचित्तः ॥ उपात्तवित्तः शिवपूजनार्थं शांतः सयोगी सकि
लाप्रमत्तः ॥ ८ ॥ विलंबेन सांबापराधोपि माभीत् सहेरं कृतात्तो विलंबासहिष्णुः ॥ न सांबापि लंबोदरो लंबनेनाप्यपाकर्तुमिच्छां क
रोत्येव किंतः ॥ ९ ॥ यथेष्टो विहारो न कार्यो न कार्यः स्वकार्यातुरैः कार्य एवाविलंबः ॥ प्रभुप्रीतिरवप्रभूतिं करोति प्रभूतिः प्रभोरेव
भूता प्रभूता ॥ १० ॥ इति तद्वचनं श्रुत्वा प्रणाम्य च पुनः पुनः ॥ स्वस्वस्थानि यथा पूर्वं स्थिताः सर्वे पि ते गणाः ॥ ततः परं महारवतीर्थे
श्वाकारमाश्रिताः ॥ तपसा पतहृदयान्ददर्श मुनिपुंगवान् ॥ ततोभिदृक्षो भवनाशिनीतां श्रुतिप्रसिद्धामितरेतिकीर्त्तं ॥ आश्रित्य धी
रास्तपसापि घोरान्ददर्श विप्रान् शतशः सकामान् ॥ धर्मभूत्तिरिति ख्यातः तत्र कश्चिद्द्विजोत्तमः ॥ शिवाचाररतः शांतः जटिलोभ ति

रामः
१२४

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

अषितः॥तेनतत्रतपस्तप्तंकल्पानामयुतंद्विजाः॥ तथैवकेचित्तत्रैरशिवपूजापरायणाः॥४६॥ भस्मोद्धूलितसर्वांगास्त्रिपुंड्रां
कितमस्तकाः॥ रुद्राक्षमालावीतांगाःशिवलिंगार्चनप्रियाः॥ निराहाराजलाहारावाताहाराश्चकेचन॥ पर्णाहारास्तृणाहारा
कपाहाराश्चकेचन॥ केचिध्यात्वामहादेवमानंदाश्रुसमाश्रमाः॥ केचिन्नृत्यंतिनंदंतिप्रवदंतिहसंतिच॥ ४७॥ वल्कलान्येववा
सांसिवासःपूपर्णानिकस्यचित्॥ केचिद्दिगंबरास्तत्रकेचित्तत्रकरांबराः॥४८॥ कुरुमाजांबराःकेचित्केचित्तरुवरांबराः॥ अतिमा
त्रांबराःकेचित्रुद्राक्षाभरणांबराः॥ तेसर्वेलिंगपूजायांनिरताःशिवतत्पराः॥ शिवनामजपोद्युक्तास्तथाशिवकथोत्सुकाः॥
सांबंहृत्कमलेध्यात्वाकृत्वामानसपूजनं॥ प्रनृत्यंत्यपिगायंतिशिवनामानिसादरं॥ तान्दृष्ट्वासमहादेवोदूरादेववृषध्वजः॥
नंदिकेशमुवाचेदंवचनंप्रीतिपूर्वकं॥४९॥ श्रीसदाशिवउवाच॥ ॥नंदिकेशमहाशैवपश्यपश्यशिवार्चकान्॥ शिवलिंगा
र्चनेतेषांविश्वासःखलुवर्धते॥ लिंगपूजनमेतेषांसर्वेषांव्रतमित्यतः॥ तपस्यासफलान्नूनंलिंगार्चनसमन्वयात्॥ नके
वलेनतपसाकेवलैरध्वरैरपि॥ दानैर्वाकिवलैःप्रीतिर्ममलिंगार्चनंविना॥ तुंगलिंगार्चनेप्रीतिःयथाममसदातथा॥ प्रीति
स्तनभवंत्येववेदपारायणैरपि॥ तुलाकोटिप्रदानैर्वानप्रीतिर्मेमसर्वथा॥ लिंगार्चनाद्यथाप्रीतिस्तथाप्रीतिर्नकेनचि
त॥ भोगकामोपियःपूजांशिवलिंगेकरिष्यति॥ तस्मिन्नपिममस्नेहस्नेहपात्रंयतःसमे॥ भोगस्तावदभूतपूर्वोविभवः॥
संभावितःसर्वदालिंगाराधनतःसलिंगमहिमाज्ञातानकेनाप्यतः॥ लिंगाराधनतत्पराःसुरपदंसंप्राप्यतिष्ठंत्यमीक

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्चिद्विष्णुरिहास्तकश्चनविधिः कश्चिन्महेंद्रोधुना। कश्चिद्विश्वसृतयोभवंतुबहवोदेवाभवत्वायमीत्तद्वाराःकमलादयो
पिवहवस्तावस्त्वं तुप्रियाः। नक्षत्राणिभवंतुकेचनतथाकेचित्ग्रहाएवतेतत्रसासुरसेसतिप्रियतमास्तिसुतुकेचित्
था आ। ६३। इत्युक्तः समहेशेननंदिकेशस्तथास्त्विति प्रेषितस्समहेशेनमुनिमंडलमागतः। विलोक्यनंदिकेशंतेधर्मरूपं
प्रणाम्यतो तुष्टुवुः पूजयित्वातंसर्वेपिमुनिपुंगवाः। तत्रधर्मरतोनामकश्चिदासीद्द्विजोत्तमः तमाहतुभ्यंविष्णुत्वंदत्तमि
त्यभिनंदयन्। एवंविधित्वमिंद्रत्वचंद्रत्वादीनपिस्वतः दत्वातान्प्रेषयामासतेतंलोकंमनोहरं। वैकुंठादिपुलोकेषुनंदि
केशप्रसादतः। अधिकारंसमासाद्यस्थितास्तेमुनिपुंगवाः। ६६। शिवलिंगार्चनफलंतथातेजामभूद्द्विजाः। ईप्सितार्थो ।राम:।।
न्द्रात्सेवमहेशोलिंगपूजया। नारद उवाच। इतिपुण्यकथांश्रुत्वासर्वपापप्रणाशिनीं। हृष्टांतःकरणाःसर्वेप्राहुर्गौ ।।१२५।।
तममादरात्। ६८। अग्निकेशादयस्सर्वेमुनयः शांभवोत्तमाः। ब्राह्मणानांविशेषेणमुक्तिःस्यात्कथमित्यपि। ६९। गौतमः
शांकराणांकरतलेमुक्तिरामलकोपमा। वेशतोप्यनपीता सुमुक्तिःसुलभाखलु। ७०। यदिदेवेमहादेवेभक्तिरव्यभि ३ म
चारिणी। तदातयामुक्तिकांतासहतिष्ठतिसर्वदा। ७१। सानेकजन्मजातस्तामुक्तिः तयासहनतिष्ठति। नीचेनसहसंवासःसह
तानोचिंतायतः सापिभक्तिर्महादेवेबहुजन्मार्जितैःपरं। पुण्यैर्भवतिसातावद्रस्कतरत्वतिदुर्लभा। ७२। घोरपातकसाहा
नेरभ्यस्तैर्विविधैरपि। भविष्यतिमहादेवेभक्तिरव्यभिचारिणी। अभ्यासाद्कुलेनापियावज्जीवंप्रयत्नतः। भविष्यति।।

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रुद्राक्षधारणाभ्यासाद्यावज्जीवंप्रयत्नतः ॥ भविष्यति ॥ अन्नराशिप्रदानेनशांभवेभ्यःप्रयत्नतः ॥ भविष्यति ॥ नानारत्नप्र
दानेनशांभवेभ्यःप्रयत्नतः गोकोटीनांप्रदानेनशांभवेभ्यःप्रयत्नतः ॥ भविष्यति ॥ दिव्यप्रासाददानेनशांभवेभ्यःप्रयत्नतः
भविष्यति ॥ ८ ॥ सस्यपूर्णमहीदानैःशांभवेभ्यःप्रयत्नतः ॥ भविष्यति ॥ फलानामपिदानेनशांभवेभ्यःप्रयत्नतः ॥ भविष्यति ॥
स्वर्णभूषणदानेनशांभवेभ्यःप्रयत्नतः ॥ भविष्यति ॥ कन्याकोटिप्रदानेनशांभवेभ्यःप्रयत्नतः ॥ भविष्यति ॥ सर्वेष्वपिच
कालेषुमहाशांभवसेवया ॥ भविष्यति ॥ बिल्ववृक्षवनानांचकरणेशिवमंदिरे ॥ भविष्यति ॥ प्रसन्नराशिदानेनशिवलिं
गशिवासके ॥ भविष्यति ॥ सरोवराणांकरणैःश्रीमहादेवमंदिरे ॥ भविष्यति ॥ तटाकवापीनिर्माणेश्रीमहादेवमंदिरे ॥ भवि
ष्य ॥ दीपमालाप्रदानेश्चश्रीमहादेवमंदिरे ॥ भविष्यति ॥ १० ॥ रम्यहर्म्यविनिर्माणैःश्रीमहादेवमंदिरे ॥ भविष्यतिमहादेवे
भक्तिरव्यभिचारिणी ॥ पुराकुरूणामधिपोवसिष्ठंमुनिपुंगवं ॥ ददर्शविपिनश्रेष्ठबिल्वमूलसमाश्रितं ॥ प्रणम्यदंडवद्भूमौकृत्वा
भक्त्याप्रदक्षिणं ॥ पूजयामासबिल्वाद्यैःशिवभक्तवरंगुरुं ॥ ततोबभाषेविनयात्कृतांजलिपुटोनृपः ॥ मृगयार्थेमहारण्येप्रवि
ष्टोप्यधुनागुरो ॥ भवद्दर्शनमात्रेणसापिबुद्धिर्लयंगता ॥ इदंबिल्वतरूणांतुवनंमुनिजनाश्रितं ॥ विभूतिराशयोदृष्टाश्रोतानद्यः
समुद्भवाः ॥ रुद्राक्षतरवोदृष्टाःसर्वकष्टनिवारकाः ॥ तत्तन्मूलेषुलिंगानिनानामंदान्यनेककोटिशः ॥ दृष्टानिबिल्वपत्राद्यैःपूजिता
निविशेषतः ॥ तानिलिंगानितद्बिल्वच्छायासंछादितान्यपि ॥ एतेपितरवोधन्याःशिवपूजोपयोगिनः ॥ मुनयोवीतरागाश्चभस्मो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धूलितविग्रहाः ॥ त्रिपुंड्रफालाः सर्वेपि सर्वे रुद्राक्षभूषणाः ॥ वाताम्बुपानाजलाहारा निराहाराश्च कोटिशः ॥ पूजयंति महादे
वं शिवलिंगस्वरूपिणं ॥ १०० ॥ ध्यात्वा सांबं महादेवं आनंदाश्रुपरिप्लुताः ॥ प्रणमंति प्रस्तुवंति प्रनृत्यंती हसंति च ॥ आस्फो
टयानि कुर्वंति महोन्मादाश्रया इव ॥ उच्चैः पठंति धीरा इतस्ततः तद्धावंतो धनात् ॥ बिल्वपत्राणि रम्याणि क्षालितानि पुनः पुनः ॥
प्रक्षिपंति प्रयत्नेन शिवलिंगे सुभक्तिशः ॥ शिवलिंगे सुपादृष्टिस्तेषां सुकृतकर्मणां ॥ सामान्यजनप्रयासे च धर्मधारानुवर्त्तिनी ॥ तेषां
दृष्टिर्महालिंगे कामिनां कामिनी शिव ॥ दृष्टिर्नान्यत्र संयाति धारारूपा प्रवर्धते ॥ ५ ॥ इदं भाग्यं मया दृष्टं दुरदृष्टविनाशकं ॥ ममापि योगम
नेकाले भयानेवाभवन्मुने ॥ न दृश्यते मया तेस्तु न दृष्टो हं महामुने ॥ अतः परं तु विरतिः संसारात् भवन्मम ॥ ६ ॥ संसारपाशबद्धानां
लोकानां मोक्षसाधनं ॥ किमसाधारणं दृष्टं तन्मह्यं विनिवेदय ॥ ७ ॥ वसिष्ठ उवाच ॥ संसारपाशनाशाय पशुपाशविमोचकं ॥ कालका रामः
लं महारुद्रं नित्यं पशुपतिं भज ॥ संसारपाशनिर्मूलकरणं लिंगपूजनं ॥ तेन तत्पाशशांतिः स्यात् हन्येन न सर्वथा ॥ ११ ॥ राज्यभोगं विहा १२६
यात्र शिवलिंगार्चनं कुरु ॥ अनित्यराज्यभोगेषु विरतो भव सर्वथा ॥ १२ ॥ यद्यस्ति भाग्यमधुना ते नर शंकरमर्चय ॥ शिवसात्कृतभाग्यानां
भोगं मुक्तिश्च जायते ॥ १३ ॥ इदमेव हि भाग्यानां आर्जितानां फलं नृप ॥ यत्संततं सुभाकांत लिंगाभ्यर्चनमादरात् ॥ शिवलिंगार्चनेनै
व सर्वथा कालयापने ॥ न कालोद्यपि भीतिः स्यात् न्यथा सा बलीयसी ॥ १५ ॥ अद्यप्रभृति वित्तानामार्जितानां शिवार्चने ॥ उपयोगे यदि तदा
सफलं स्यात्तदर्जनं ॥ १६ ॥ अन्यथा तद्धनं सर्वं प्रयासेन समर्जितं ॥ दुःखेन लयमासाद्य न सुखाय भविष्यति ॥ शंकरायमहार्हाणि हर्म्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

णिमपिकोटिभिः कारयस्ततियत्नेनतत्तेषांफलमक्षतं ॥ द्विपरस्तरथैर्नित्यंमहादेवो सवान्वयः ॥ अन्वेयतवभाग्येनयदिस्याद
न्वयोमहान् ॥ अन्नराशिप्रदानेनशिवनैवेद्यकल्पनं ॥ कुरुयत्नेनसततं तेनतुष्टःशिवोभवेत् ॥ किमन्यदत्रवक्तव्यंयावदस्तिधनंतव
तावच्छिवेदयेशायनेनधन्यंचजीवनं ॥ २३ नस्येवजन्मनःफलंयदर्जितधनैस्सदा ॥ द्विव्यापचारसंपन्नंयदिस्याच्छिवशिवार्चनं ॥ शि
रिशार्चनसामर्थ्यात्संसारभयनाशने ॥ नकालभीतिवार्त्तापिनृपसंसारिणामपि ॥ सर्वैःप्रयत्नैःकर्त्तव्यंजीवताशिवपूजनं ॥ शि
वार्चनेकृतेसर्वधर्मजालंकृतंभवेत् ॥ २४ शिवपूजापरोधर्मःसर्वधर्मोत्तमोत्तमः ॥ धर्मो भासतयाहेयं तदन्यदितिमन्यतां ॥ २५
अयमेवापदेशास्ते संसाराद्दूरतो भव ॥ संसारेनिमिषाकारेलशतोपिसुखंनृप ॥ २६ ॥ गात्रेकलत्रेपुत्रेवामित्रेवाचित्रकर्मणि ॥ अ
तिरात्रादिसेत्रवाविरतःसुखमश्नुते ॥ २७ ॥ कदाचिदपिभाग्येनशिवार्चनरतोयदि ॥ तस्योदाजीवनंधन्यं अन्यथाव्यर्थमेवतत्
कलत्रवक्त्रेताम्बूलरसनिष्ठीवनालये ॥ विरतोभववृद्धासितत्रास्थान्त्यजसेत्यज ॥ २९ ॥ मांसग्रंथीस्वरूपेषुवक्षोजेषुविशेषतः ॥
विरतोभवतङ्गात्रेमत्रपात्रेत्रपांभज ॥ ३० ॥ यावन्तोन्मादकालेषु मदनज्वरपीडया ॥ यद्यत्कृतंसहस्राणिनाधुनातत्प्रयोजनं ॥ क
लत्रापात्रगात्रेषुमत्रपात्रेषुसर्वथा ॥ स्वनेत्रप्रसरोमास्तुवृद्धस्पतरूपीविषं २२ ॥ विषपातनवृत्तिस्तेसम्मतानाधुनानृप ॥ अतःप
रंपरित्याज्यंमृगनाधरवीक्षणं ॥ अंगनालिंगनापेक्षांक्षीणांकुरुविलक्षणो ॥ प्रतिक्षणंक्षपार्थिवाविरूपाक्षेभयादरात् ॥ दाराइतःप
रित्याज्यसर्वदादारुणामपि ॥ यातनाकारयत्येवसातावदधुनात्यज २३ ॥ यजमृत्युंजयंनित्यंसजमृत्युंभयंत्यज ॥ अधुनातसरिहा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गमृत्स्य भीतिः कुतोपि न कदाचिद्यौवनपीडा निबिडा दारसंग्रहे। अतः सर्वात्मना त्याज्यः संग्रहस्तु दुःसहः असह्ययातनो
कावा सोढुमिच्छति दुर्भगः अद्यापि विषयापेक्षा वृद्धस्यापि चिता नहि। तावत्तद्विषयापेक्षा यावद्यौवनपीडया दुःखितस्यान्नरस्य
स्यां शांतायां तद्विमोचनं ज्ञानस्य परिपाकोयं यदि भृत्यं जयार्चने। प्रीतिस्यान्नरूपस्येव ततरुपाव्रतिभाग्यतः अतः संसारवाम
याः परित्यागं कुरु त्वतः कुत्सितत्वमतिं तत्र कुरु संविद्यतत्वतः अनायासेन संसारशोकसागरनाशकं शंकरं भज विश्वासं कुरु
मह्यां विसर्जय। एतेतु तरुणाये नमुनयो यौवनक्षयं हत्वैव श्रीविरूपाक्षं वृक्षमूले भजंतिते। अविशिष्टमिदं तावत्सुरूपत्वं नरे
ष्वतः वैराग्यभाग्यसंपन्नास्तिष्ठंति मुनयो वने। एतेषामपि सौंदर्यं यौवनं च मनोहरं पश्यपश्य तथाप्येते संसाराद्विरताः परं
मरवीपांतु परंद्वारेष्वनुरागोपि रोगभूः। अनेनैवानुरागपाशेगोपि भवलोभवेत्। किमंगनानुरागेण रोगकारणकारणं अंगनांग ॥ रामः ॥
मिति ख्यातं सदनं तथा। अंगनापांगसंगेनापन्नगांगतरंगिणी। तुंगांगारतरंगाणां विहाराय प्रजायते। अतः सर्वात्मना संगो धंग ॥ १२७ ॥
नांगे + पनंगनं + नस्यादरं। न कर्तव्यः कदाचिद्वै ऋतुकाले स जायते। प्रजासंपत्तिरेवैका फलं भार्यासंगमे। ततः परं नतस्यापि
फलमित्यवधारय॥ ५० गृहाण त्वां भवीं दीक्षां विरूपाक्षं समर्चय। मोक्षकांताविहारेण हरसंभावनां कुरु। महादेवो महादाता
महानंदप्रदो मुदा। परमानंदरूपोयं स्वार्चनाद्दत्ति मुक्तिदः मुक्तिरप्यविरक्तानां दुर्लभा खलु देहिनां। विरक्तिरपि संसारे हराच्या
राधनेतु न। हराच्याराधनत्यागो वैराग्यमिति निश्चयः। शिवलिंगार्चनश्रद्धा सत्स्वनुराग इति स्मृतः। अनुरागः शंभुलिंगे मंगलाय प्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जायते ॥ स सर्वमंगलाकांतः तस्मिन्गृह्णाति पूजनं ॥ शिवलिंगार्चनरतो ध्यंगनानांगसंगतः ॥ यदि दैवात्तदा तस्य नानुरागः प्रव
र्त्तते ॥ शिवार्चनरसापारसुधासागरसंगतः ॥ नेत्कधाधारया तृप्तिः क्षीरनीराननेपक्षया ॥ यथा क्षीरं पास्तं तृप्तः क्षीरनीरं परित्य
जेत् ॥ तथा लिंगार्चनरतः न हि रुद्रं परित्यजेत् ॥ यथा तृषार्तो ग्रीष्मेण विमलं शीतलं जलं ॥ गृह्णाति तद्वद्गृह्णाति शिवपूजामृतं
सुधीः ॥ शिवपूजामृते सक्तो यस्तिष्ठति विमूढधीः ॥ स संसारमहापाशाबंधमुक्तः कथं भवेत् ॥ शिवपूजार्चनरतः कार्यांतरविवर्जि
तः ॥ मृत्युकालेपि संप्राप्ते न बिभेति यमादपि ॥ १६ ॥ पुरा कीकटदेशेषु विचित्ररथनामकः ॥ भूपतिर्भोग्यसंपन्नः पुत्रपौत्रादिसंयु
तः ॥ तस्य राज्यं महत्तस्य तस्मिन्राज्ये शिवालयाः ॥ कोटिशः संस्थितास्तेषु शिवलिंगानि कोटिशः ॥ तेषु सर्वेषु रत्नानां प्राकाराः
कोटिशः स्थिताः ॥ दीपस्तंभाश्च तेष्वेव कोटिशो रत्ननिर्मिताः ॥ रत्नानामपि रम्याणि हर्म्याण्यपि विविधान्यपि ॥ तेषु रत्नमयायवनं
दिकुंभाश्च कोटिशः ॥ रम्ये शिवालयप्रांते बिल्ववृक्षाश्च कोटिशः ॥ तत्रैव नित्यपुष्पाणि दिव्यपुष्पवनान्यपि ॥ दीपमालासहस्रा
णि सितर्यध्वनिकोटयः ॥ तेषु सर्वेषु रम्येषु महादेवालयेषु सः ॥ भूपालः पूजनं कृत्वा तुष्टो भवति सर्वदा ॥ ६८ ॥ पंचामृताभिषेकाद्यैः
दिव्यचंदनकर्दमैः ॥ पुष्पैरपारैर्विविधैः दिव्याभरणकोटिभिः ॥ धूपराशिसमुत्पन्नधूमराजिभिरादरात् ॥ दिव्यान्नपर्वतैर्दिव्यैः ज
पयादिसमुच्चयैः ॥ कदलीसहकारादिफलराशिभिरुन्नतैः ॥ नारिकेलांबुकुल्याभिः क्षीरकुल्यासहस्रकैः ॥ ७१ ॥ तांबूलगिरिभिर्दि
व्यैः येलादिकसमुच्चयैः ॥ नीराजनैर्दीपैश्च रत्नछत्रैश्च चामरैः ॥ विविधैरुपचारैश्च पूजयित्वा महेश्वरं ॥ कृत्वा शिवार्चनं भुंक्ते निशि

नंदीश्वर मंदिरे ।

नाट्यांगनासहस्राणि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्रसहमादरात्॥७३॥तस्यपुत्रामहावीराशंकराश्चविशेषतः॥तेपिसर्वेमहादेवमहापूजापरायणाः॥तस्यकन्याभवत्कापिनाम्ना
कमललोचना॥तस्याःसौंदर्यमुत्कृष्टंनास्तिनारीषुतत्समा॥गर्भस्थित्वापिसानारीशिवपूजनतत्परा॥तत्त्वध्यात्वामहादेवंनित्यमा
नसपूजया॥शिवनामानिगायंतितोषयामासशंकरं॥ततःपूर्णेषुमासेषुयोनिमार्गाद्विनिर्गता॥ततोनिमीलयनयनेध्यायंती
सांबमव्ययं॥स्तन्यपानंनसाचक्रेनयनोन्मीलनंचसा॥ततोंतःपुरवासिन्यस्त्वरयाबहिरागताः॥सर्वेनिवेदयामासुःवृत्तांतंभू
पसंनिधौ॥भूपःश्रुत्वाथवृत्तांतंअतिव्याकुलमानसः॥सस्मारसुरलोकस्थौवैद्यावधूत्तमौतदा॥तदालिवैद्यवृत्तांतंशचीनाथा रा
थसादरं॥धन्वंतरिश्चामृतश्चविचारव्याकुलौतदा॥शचीनाथापितौदृष्ट्वाप्राहकिंवाविचार्यते॥अधुनाकिमंयूयंतेतद्वदंतिविशो
पतः॥धन्वंतरिः॥राजाचित्ररथोनामभूतलेमगधाधिपः॥समहाभागसंपन्नःशिवपूजापरायणः॥तस्याशासनंनलोकेषुना रामः
स्तिसर्वोमनारवलु॥तस्यैवभूपतेरासीदेकाकन्यामनोरमा॥सागर्भेपिमहादेवध्यानपूजनतत्परा॥अधुनाप्रसवस्तस्यास्तन्यपा १२८
नोत्सवानसा॥तेनाहंसंस्मृतस्तत्रगंतव्यमितिरोचते॥तत्रकृतंसमेनूनंनलोपथ्येनफलंयतः॥शिवाचाररतासातुनगृह्णातिसौष
धंखलु॥अतःपरंमयातत्रगंतव्यंनेतिचिंतितं॥८०॥इतितद्वचनंश्रुत्वाविस्मितःपाकशासनः॥मयाप्यागम्यतेतत्रद्रष्टुंतामवक्र
न्यकां॥इत्युक्त्वातेनसंयुक्तोययौचित्ररथालयं॥ततस्तेनार्चितोभक्त्याशचीपतिरुवाचतं॥८१॥इंद्रउवाच॥भाग्यवानसिभूपालः
पूज्यःसुरगणैरपि॥भक्तिरुद्राक्षभस्मांगशंभुलिंगार्चनप्रिय॥८२॥महादेवंभक्त्यर्यमासाद्यशिवपूजापरायणः॥विहायभोगसामग्रीं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्पादुग्रपरायणाः ॥ त्वदीया लोकेनापि शिवे भक्तिः प्रजायते ॥ सभायां पुण्यरूपायां शांभवा एव ते मताः ॥ भूतिरुद्राक्षमालौ
काः चंद्ररेखांकिता इव ॥ दृश्यंते शांकराः सर्वे सभायां तव भूपते ॥ रम्यशांकररूपाणां प्रतिबिंबानि भित्तिषु ॥ विचित्रलिखनानीव
दृश्यंते शांभवानि हि ॥ अद्य भाग्यवशेनेदं जातं लोचनगोचरं ॥ हारविहारसदनं इदमेव मनोहरं ॥ भूमंडलमिदं सर्वं पावनं खलु
शांभवं ॥ बहुपुण्यप्रभावानां भावानां संगमात्करं ॥ मंदिरे बिल्वतरवोपरितो लिंगकोटयः तन्मूलेषु विचित्रेषु रत्नवेदीषु भूरिशः
आनम्रबिल्वशाखाभिः लिंगान्यालिंगितान्यपि ॥ कामिनीभिरिवापूर्वकामुकांगानि लीलया ॥ जलमेतावता जन्म शिवलिंगान
लोकैः सफलं सकलं लोके दुर्लभं लिंगदर्शनं ॥ ११ ॥ रत्नभूमिषु रम्यापि रत्नलिंगानि भूपते ॥ बिल्वमूलेषु पुण्येषु नैकेनवा रचिता
न्यपि ॥ २ ॥ दूराद्यद्यदृष्टानि शिवलिंगानि भूरिशः ॥ रचयंत्यखिलेष्वेव मंगलानां परंपरा ॥ तवैतद्भूपते भाग्यं दुर्लभं भुवनत्रये ॥ अ
तदिदं शंभुपूजायाः केवलं फलमुत्तमं ॥ २ ॥ कल्पकोटिसहस्रेषु यत्पुण्यं समुपार्जितं ॥ तत्पुण्यमेतदमलं लिंगं प्रत्यक्षलक्षणं ॥ अ
मंगलानां संहारो जात एवाद्य सत्वरं ॥ यतो विलोकितं लिंगं शांभं मंगलदायकं ॥ ४ ॥ एवं वदति भूपालं वासवे वासुकिः स्वयं वृद्धरू
पे समासाद्य भूपालं द्रष्टुमादरात् ॥ ५ ॥ स समागस्य तं भूपं विलोक्य मुदितस्तदा ॥ धन्य धन्य नृपाधीश धन्योसि शिवपूजकः ॥ शिव
पूजाप्रभावस्ते सर्वेषां शुभदायकः ॥ शिवपूजाप्रभावो यं स ते शुभपरंपरा ॥ ७ ॥ संभावितानि सर्वाणि मंगलानि महीपते ॥ लिंगार्च
नेन लोकानां दुर्लभानि स्वभावतः ॥ ८ ॥ दुर्लभं मानुषं जन्म संप्राप्य शिवतत्परः ॥ शिवपूजां करोतीति शांभवो भुवि दुर्लभः ॥ शांभवः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शांभवाकारो विकाररहितः परं ॥ शुभ्रशानो द्युतो नित्यं स्वावलोकनसंगमैः ॥ १० ॥ दिनं धन्यमिदं राजन् जीवनं धन्यमेव मे ॥ शरीरम
पि मे धन्यं शांभवस्यावलोकनात् ॥ दृष्टः शांभवरूपेण शंभुरेवाधुनामया ॥ धर्मपांसपरिपाकोयं शांभवांघ्रिविलोकनं ॥ शांभवाये
सुरापाणाच्चरणांबुजवीक्षणं ॥ न दैवास्यपुण्यानां करणं मंगलस्य च ॥ १३ ॥ शांभवश्रीचरणांभोजरेणवो भुवनत्रयं ॥ कुर्वंति पावनं
नूनं यतः पावनपावनाः ॥ १४ ॥ पावनानि च तून्यत्र संति किं तैरनुत्तमैः ॥ यतः शांभवपादाब्जरेणुतुल्या न तानि न ॥ २१५ ॥ लोकेतपशाते
भवे निवकुधा किं तैर्वृथा जीवितं तेषां केवलमेव शांभवपदांभोजावहरपावनः ॥ कालिः शांभवपादपंकजरजः पूजेनदासंजने
जाताजन्मसहस्रपातकमहोस्यानापहारायसा ॥ २१६ ॥ धन्याः शांकरपादपद्मभजनं संजीवनं मानिरे हारः कोपि नरो हरस्य घकुलंत्ती
लामलालोकनैः ॥ आकल्पं च इपार्जितं च सुकृतं तेनैव तद्दर्शने तत्कालस्य च तज्जनाय च विनितरां तद्रंजनाया घलं ॥ २१७ ॥ इति श्री रामः
स्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे गौतममुनिसंवादो नाम चत्वारिंशोध्यायः ॥ ६० ॥ ॥ श्रीगौतम उवाच ततः परं १२९
महीपालो दैवैद्यादिभिः सह ॥ निवेशितः पुरं रम्यं कुमार्यो यत्र तिष्ठति ॥ रत्नमंदिरसंकीर्णं रत्नलिंगविराजितं ॥ रत्नतोरणसंकीर्णं
दुंदुभिध्वनिसंयुतं ॥ फलपुष्पसमाकीर्णं पानीयं कलशावृतं ॥ पक्वान्नगंधसंवीतं गंधवाहनिषेवितं ॥ ३ ॥ रुद्रवीणाध्वनीनां च प्रतिध्व
निविराजितं ॥ शिववेशाकररुद्रतिनामध्वनिसमावृतं ॥ ४ ॥ क्वचिन्नाट्यांगनावीतं क्वचिल्लिंगार्चकावृतं ॥ क्वचिन्महेश्वरकथासुधाधारा
समन्वितं ॥ ५ ॥ ईदृशं मंदिरं दृष्ट्वा सर्वसौभाग्यसंयुतं ॥ संतोषहृष्टेः सहितास्तु बभूवुस्ते नृपाः सुताः ॥ ततः परं मंदसंज्ञाविनिमीलितलो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शोचनां तां कुमारीं विस्मयेन ददृशुर्मुनिपुंगवाः ततस्स राजा धैर्यमागृहीत्वा तां कुमारिकां शिवाभिषेकपानीयैः आप्लुतां चचकार सः ततो भस्म समादाय तत्तदंगानुलेपनं कृत्वा रुद्राक्षमालाश्च कंठादौ सद्ददौ नृपः ततः परं बिल्वपत्रैः शोक रायसमर्पितैः आराध्यकन्यकां राजा पंचाक्षुधाराप्लुताभवत् १० ततः परं कुमारी सा मुन्मीलनयनेक्षणैः शिवलिंगं विलोकयत्सा ता भक्तिपूर्वकं ११ ततो लिंगमुपस्पृश्य बिल्वपत्रैर्मनोहरैः संपूज्यालिंग्य तल्लिंगं प्रहृष्टाद्विजपुंगवाः १२ तां विलोक्य सुरास्सोपि नृपोपि नृपकन्यकां संतोषं परमं जग्मुः पुष्पवृष्टिरभूत्तदा देवदुंदुभयो नेदुः अंतःपुरनिवासिनां ह र्षः समभवत्तस्याः श्रुत्वा वार्त्तां मनोहरां १४ ततः परं स राजा तां कन्यकां कमलाननां आलिंग्य परमानंदमवापास्यं तविस्मि तः १५ ततो जगाद सा कन्या शिवश्च त्यक्षरद्वयं ततः परं महादेव महादेवेति सादरं श्रुत्वा तदुक्तां तां वाणीं निर्वापापद दायिनीं प्रहर्षमतुलं प्रापुः विस्मयाविष्टमानसाः १७ एतस्मिन्नंतरे तत्र चतुर्मुखमुखाः सुराः सनकाद्याश्च मुनयः तां द्रष्टुं समुपागताः तां विलोक्य सुरान् राजा शिवनामरतान्मुदा भस्मत्रिपुंड्ररुद्राक्षैर्भूषितान्स्वपातो मुदा ततस्तं मंदिरं द्व स्थाप्य तस्य भूपस्य शोभितं शिवलिंगे समाक्रांतं रत्नदीपसमाकुलं २० शिवनिर्माल्यमाल्यानां समूहैरंकितं नवैः बिल्व पत्रैश्च संकीर्णं संकीर्णं शोभवेरपि २१ शिवध्यानसमासक्तनाद्यैः स्त्रीपरिवेष्टितं रुद्रवीणागानलोलं शैवकन्यासमाश्रितं प्रणामेति महादेव लिंगरूपिणमव्ययं के चिद्भिल्वादिभिर्द्रव्यैः पूजयंति सदाशिवं केचिन्नृत्यंति सोत्साहं केचिद्ध्यानरताश्च पि शि

वन्नैवेद्यपक्वान्नराशिगंधसमावृतं ॥ धूपगंधसमाक्रांतदीपमालाविराजितं ॥ तादृशं मंदिरं दृष्ट्वा सुराः कैलाससन्निभं ॥ २५ ॥
शिवलिंगानि दृष्ट्वा ते प्रणताः प्रीतिपूर्वकं ॥ लिंगार्चनानि ते चक्रुः बिल्वपत्रादिसाधनैः ॥ ततः परं स राजापि रत्नसिंहासने
सुतान् ॥ उपवेश्यार्चयामास बिल्वपत्रादिसाधनैः ॥ २७ ॥ राजोवाच ॥ नारायणाद्या देवाः शिवार्चनपरायणाः ॥ कथ्यतां कथया
सः कृतो लिंगार्चनाय वा ॥ २८ ॥ शिवार्चनरताः शिवाः तावद्यूयमतो मया ॥ दृष्टाः पुण्यार्जनायाद्य श्रीमहादेवकिंकराः ॥ इति त
द्वचनं श्रुत्वा सुराः शिवपरायणाः ॥ संतोषं परमं प्रापुः शिवे लिंगार्चनप्रियाः ॥ ३० ॥ ततस्ते ते सुराः प्रापुः विनयानतकंधरं ॥ रा
जानं कृतकृत्योसि धन्योसीति मुहुर्मुहुः ॥ ततस्तां कन्यकां दृष्ट्वा भक्तिभूषितविग्रहां ॥ रुद्राक्षमालाभरणां शिवध्यानरतां
परां ॥ ३१ ॥ शिवध्यानसुधापानपीनशोभनलोचनां ॥ मुहुः शिवकथागानलोलकर्णां विचक्षणां ॥ सौंदर्यनिधिरूपां तां सर्वा राम: १३०
नंदप्रदायिनीं ॥ स्मरसीतांशुसंवीतां दृष्ट्वा तां प्रणताः सुराः ॥ विलोक्य प्रणतान्देवान्विस्मितः प्राह भूपतिः ॥ केयं भाग्यवती क
न्या वक्तव्यमिति सादरं ॥ ३२ ॥ देवा ऊचुः ॥ इयं श्रीशैलनाथस्य मंदिरेमपि सुंदरे ॥ स्थिताऽत्र पा कन्येयमस्यास्तात शिवार्च
कः विप्रः श्रीशैलनाथस्य प्रातः सायं च पूजनं ॥ चकार विविधैर्द्रव्यैः मध्याह्नेपि विशेषतः ॥ तत्पूजासमयेस्येयं भक्त्या सन्निहि
तासती ॥ चकार दीपमालानां परिष्कारं पुनः पुनः ॥ कपिलागोघृतं दत्वा शुद्धं शोधितमादरात् ॥ अथ धूमैश्च विविधैः धूपयामा
समंदिरं ॥ ३८ ॥ नैवेद्यान्नपरिष्कारं चकारातिमनोहरं ॥ नाट्यं चकार बालेयं श्रीशैलेश्वरसंनिधौ ॥ ततः परं देवयागद्वारातीरे मनो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हरेप्रापान्मुमोचकन्यासाभूतिभूषितविग्रहा॥५२॥तेनपुण्यप्रभावेनजातातवकुमारिका॥५३॥आहारेपरुचिस्तावत्
अस्याःसर्वालनानृप॥गर्भेदिसंस्थितासेयंशिवध्यानरतानृप॥अस्याःपुण्यस्यनांतोस्तिमान्यासुरगणैरपि॥अतःपरम्
यंनित्यंशिवपूजापरानृप॥नरत्नाभरणेप्रीतिर्नैवावालाभिलापिनः॥हारोपहारपुष्पोंगरागंगलिंगार्चनेप्रिया॥शिवना
मजपेनैवसंतुष्टानृपकन्यका॥संप्रयौवनसंपन्नासर्वदानवयौवना॥नजरानापिमरणंरोगोप्यस्यास्तनध्रुवं॥शिवगानरतानि
त्यंशिवमंत्रजपोत्सुका॥शिवालयनिवासेनसंतुष्टहृदयासदा॥एतस्यास्तुविवाहेपिनप्रीतिःपुरुषेपिवा॥ब्रह्मचर्येपरागौरी
शपूजनासक्तमानसा॥५४॥एतस्यांदर्शवृद्धिश्चभविष्यतिदिनेदिने॥अंगपुष्टिस्तथाप्येषाविकारविरताभवेत्॥यद्यत्किंचाभिल
षितंततत्सिद्धंभविष्यति॥तेःसाध्वैनमहादेवंपूजयिष्यतिसादरं॥नाहंकरिष्यतिप्रीत्याप्रातःसायंविशेषतः॥मध्याह्नेपिप्रय
त्नेनशिवपूजनतत्परा॥५५॥शिवपूजनमेतस्याःकेवलंजीवनंनृप॥तदंतरायःसहसानास्यासंह्यःकदाचन॥रात्रावपिप्रय
त्नेननिद्रांतुनकरिष्यति॥नित्यंजागरणेनैवकालयापनतत्परा॥शिवलिंगालयेप्येषासंमार्जनरतासदा॥अर्थालापान्परित्य
ज्यशिवकर्मरतासदा॥५६॥जनेनैवशरीरेणकैलासंप्रतियास्यति॥रुद्रकन्यासमाक्रांतपार्वतीसेवनोत्सुका॥अस्याःकैलास
यात्रायांदेवदुंदुभिनिस्वना॥भविष्यंतिगणास्सर्वेसमायास्यंतिकोटिशः॥५७॥विमानरत्नमारुह्यकैलासंप्रतियास्यति॥अस्या
प्रीतिर्महेशस्यसर्वदाशिवपूजया॥५८॥शिवलिंगार्चनेप्रीतिर्यस्यतस्यचसर्वदा॥तस्मिन्नेवहिविश्वेशस्नेहंतावत्करिष्यति॥शिवा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

चैनरताः कश्चिद्दूरलास्ते कलावपि दुर्लभाल्लभपालुलीलाकल्पितविग्रहाः । तवभाग्येनतपसामहत्त्याशिवपूजया । इय इति
मभ्यागतासीयंतवापिनृपमंदिरे ॥ ६० ॥ तस्याः पुण्यपुंजायाः सेवयाचविलोकनैः । कालेनपंप्रीतिरस्माकमितिजायते । अ
द्यैवयौवनाक्रांताभविष्यतिनृपोत्तम । सायंकालेशिवार्चातेनाद्यमेपाकरिष्यति । नाद्यावलोकनंकर्तुंअतस्मिन्नुरत्नमंटपे । गणैः
सहमहादेवस्यास्यसंवासमन्वितः ॥ ६३ ॥ अद्योत्सवोमहान्कार्यः शिवागमनसंभ्रमे । भाग्योत्सवस्यसमयः सोयमन्योनदृश्य
ते । पश्यपश्यतदंगानि वर्धमानानिभूपते । आश्चर्यकरमेतावद्भूतपूर्वंनसर्वथा । अभूतपूर्वंतद्दृष्ट्वा तेसर्वेविस्मयंगताः । ततः परंस
राजापिदृष्ट्वाकन्यांप्रहर्षभूः ॥ ६६ ॥ स्वभाग्यविभवंदृष्ट्वाप्रहृष्टः शिवतत्परः । भृत्यानाज्ञापयामास शिवमंदिरमंडने ॥ ६७ ॥ वरूपा
स्वयमागत्यक्षालयामासमंटपे । रंगवल्यादिरचनांचकारसंघनाधिपः ॥ ६८ ॥ रत्नतोरणसंवीतंचकारशिवमंदिरं । पुष्पमालासमा रामः
१४ क्रांतपुष्पोच्चयसमाकुलं ६९ । मरंदधारासंकीर्णंभ्रमरालिविराजितं । रत्नछत्रसमाकीर्णंरत्नध्वजविराजितं । ७० ततः प्रदोषसमये १३१
संप्राप्तेमुनयः सुराः । उद्धूलभस्मनांगानिरूद्राक्षाभरणान्विताः ७१ । शिवपूजापराः सर्वे शिवध्यानपरायणाः । पंचामृताभिषेका
द्यैरभिषज्यसदाशिवं ७२ । प्रदक्षिणनमस्कारान्कृत्वाध्यानपरायणाः । कृतांजलिपुटाः सर्वे स्तोत्रंचक्रुः शिवार्चकाः । ततस्ताः कन्य
कासायंनवयौवनविग्रहा । शिवतीर्थोदकेस्नात्वादुकूलंपरिधायसा । ७४ कृत्वाचकेशसंस्कारंवेणीबंधनपूर्वकं । उद्धूलभस्मनांगानि
रूद्राक्षाभरणप्रिया । ७५ त्रिपुंड्रधारणंकृत्वाललाटादिषुसादरं । शिवार्चनरताजातासायंबिल्वादिसाधनैः । पंचामृतस्नवाहैः साता

षयामासशंकरं ॥ फलोदक प्रवाहैश्च तथा गंधोदकैरपि ॥ नीहारनीरपूरैश्च सुगंधैरभिषिच्य सा ॥ दिव्यवस्त्रैरलंकृत्य चंदनं
च ददौ ततः ॥ बिल्वैः प्रसूनैर्विविधैः सचित्रैरथसंभवैः ॥ पूजयामास गौरीशं धूपधूमैर्मनोहरैः ॥ दिव्यादनैश्च पक्वान्नैः पर
मान्नैः फलैरपि ॥ क्षीरसारादिभिर्द्रव्यैः पूजयामास शंकरं ॥ ८४ ॥ कर्पूरराशिदीपैश्च मणिनीराजनैरपि ॥ रत्नछत्रैर्ध्वजैश्चैव द
र्पणैश्च मनोहरैः ॥ प्रदक्षिणनमस्कारान्कृत्वा न्कृत्वा नाट्यं चकार सा ॥ तन्नाट्यकरणे देवैः कृतनेत्रनिमीलनैः ॥ तदंगलाघवं दृष्ट्वा
तन्नाट्यं शंकरार्पणं ॥ कृत्वा ध्यानरता सर्वे निस्मयाविष्टमानसाः ॥ ८६ ॥ ततः परं निशामध्ये कृता सा शिवपूजनं ॥ हारोपहारं देव
भ्यो ददौ सा प्रीतमानसा ॥ राजा विलोक्य तन्नाट्यं स्वदारैः सह विस्मितैः ॥ संतोषं परमं प्राप देवैः सह विशेषतः ॥ ततः सुरेभ्यः सर्वे
भ्यो यथाक्रममुपायनं ॥ ददौ प्रीतास्सुरास्ते पितमचुर्नृपसत्तमं ॥ ८७ ॥ धन्योसि कृतकृत्योसि शिवार्चनपरायणा ॥ अनया प्रवितेन
नं तेवै कुलं नृपोत्तम ॥ ८८ ॥ इयं कुमारिका बुध्यायाद्देशेन निषेविता ॥ शिवानुचरतामस्य सुखं प्राप्स्यस्य संशयं ॥ यस्य कस्यापि हार
स्य सानुमोदावलोकनैः ॥ प्रीता ददाति सौभाग्यं सौभाग्यनिधिरीश्वरः ॥ ८९ ॥ हाराः कुमारा हाराश्च यस्य तावन्मनोहरा कुमारिका
हर रता तस्य भाग्यं महत्खलु ॥ ९० ॥ कुटुंबपोषणे प्राप्ते निस्सत्वन विशेषतः ॥ अनंतगुणितं पुण्यं हारदारादिपोषणे ॥ ९१ ॥ पुण्येन हारस
रणां पोषणप्रवायादिभिः ॥ सुप्रीतो भगवान्शंभुः भवत्सेवनसंशयः ॥ ९२ ॥ दाराश्च हाराः सुहृतैः कुमाराः हाराः परं पुण्यपरंपराणां
फलं हि कल्याणपरंपराणां ॥ हारः स्वयं चेति तपः फलं हि ॥ उदारदारहाराणां कृत्वा दारुणभाषणं ॥ मोहेन नरकं याति ततस्तत्तत्र संत्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वन्नैवेद्यपक्वान्नराशिगंधसमावृतं धूपगंधसमाक्रांतदीपमालाविराजितं॥ तादृशं मंदिरं दृष्ट्वा सुराः कैलाससन्निभं २५
शिवलिंगानि दृष्ट्वा ते प्रणताः प्रीतिपूर्वकं॥ लिंगार्चनानि ते चक्रुः बिल्वपत्रादिसाधनैः ततः परं स राजापि रत्नसिंहासने
शिवलिंगानि दृष्ट्वा ते प्रणताः प्रीतिपूर्वकं
सुतान् उपवेश्यार्चयामास बिल्वपत्रादिसाधनैः २७ राजोवाच नारायणाद्या देवाः शिवार्चनपरायणाः॥ कुराम्यते कुबारा
सः कृतो लिंगार्चनायवा॥ २८ शिवार्चनरताः शिवाः तावद्यूय मता मया॥ इत्थं पुण्यार्जना याद्य श्रीमहादेवकिंकराः॥ इति त
द्वचनं श्रुत्वा सुराः शिवपरायणाः॥ संतोषं परमं प्रापुः शिवे लिंगार्चनप्रियाः॥ ३० ततस्ते ते सुराः प्रापुः विनयानतकंधरं ना
जानं कृतन्नूसो सि धन्योसीति मुहुर्मुहुः॥ ततस्तां कन्यकां दृष्ट्वा अतिशोभितविग्रहां॥ रुद्राक्षमालाभरणां शिवध्यानरतां रामः
परां ३१ शिवध्यानसुधापानपीनशोभनलोचनां॥ मुहुः शिवकथागानलोलकर्णां विचक्षणां॥ सौंदर्यनिधिरूपां तां सर्वा १३०
नंदप्रदायिनीं॥ स्मरसीतां शुसंवीतां दृष्ट्वा तां प्रणताः सुराः॥ विलोक्य प्रणतां देवान् विस्मिताः प्राह भूपतिः केयं भाग्यवती क
न्यावक्तव्यमिति सादरं ३२ देवा ऊचुः॥ इयं श्रीशैलनाथस्य मंदिरमपि सुंदरं॥ स्थिता भाग्य पाकन्येयं मस्यास्तात शिवार्च
कः विप्रः श्रीशैलनाथस्य प्रातः सायं च पूजनं॥ चकार विविधैर्द्रव्यैः मध्याह्नेपि विशेषतः॥ तत्पूजासमये सेयं भक्त्या संनिहि
तासती॥ चकार दीपमालानां परिष्कारं पुनः पुनः॥ कपिलागोघृतं दत्वा शुद्धं शोधितमादरात्॥ भवधूमेश्च विविधैः धूपयामा
समंदिरं ३९ नैवेद्यान्नपरिष्कारं चकारातिमनोहरं॥ नाद्यं चकार बाल्येयं श्रीशैलेश्वरसंनिधौ॥ ततः परं दैवयोगाद्यारातीरमनो

हरे प्रापतान्मुमोच कन्यासा भूतिभूषितविग्रहा ॥ ५१ ॥ तेन पुण्यप्रभावेन जातातव कुमारिका ॥ ५२ ॥ आहारे परुचिस्तावत्
अस्याः सर्वा(?)लसनान्नृप ॥ गर्भे दिनेसं स्थितासेयं शिवध्यानरतान्नृप ॥ अस्याः पुण्यस्य नांतोस्ति मान्यासुरगवैरपि ॥ अतःपरम्
यं नित्यं शिवपूजापरान्नृप ॥ नरत्नाभरणे प्रीतिर्नैनाबालाभिलापनः ॥ हारोपहारपुष्पांगरागलिंगार्चने प्रिया ॥ शिवना
मजपेनैव संतुष्टानृपकन्यका ॥ सेयं यौवनसंपन्ना सर्वदा नवयौवना ॥ न जरा नापि मरणं रोगोप्यस्या स्त न ध्रुवं ॥ शिवगानरतानि
त्यं शिवमंत्रजपोत्सुका ॥ शिवालयनिवासेन संतुष्टहृदया सदा ॥ एतस्यास्त्व विवाहेपि न प्रीतिः पुरुषेपि वा ॥ ब्रह्मचर्येपगौरी
शापूजनासक्तमानसा ॥ ५३ ॥ एतस्यां दर्यवृद्धिश्च भविष्यति दिने दिने ॥ अंगपुष्टिस्तथाप्येषा विकारविरता भवेत् ॥ यद्यल्लिकांक्षाभिल
षितं तत्तत्सिद्धं भविष्यति ॥ तेः साधनैर्महादेवं पूजयिष्यति सादरं ॥ नाद्यं करिष्यति प्रीत्या प्रातःसायं विशेषतः ॥ मध्याह्नेपि प्रय
त्नेन शिवपूजनतत्परा ॥ ५४ ॥ शिवपूजनमेतस्याः केवलं जीवनं नृप ॥ तदंतरायः सहसानास्यासं ह्यः कदाचन ॥ रात्रावपि प्रय
त्नेन निद्रां तु न करिष्यति ॥ नित्यं जागरणेनैव कालयापनतत्परा ॥ शिवलिंगालये चैषा संमार्जनरता सदा ॥ मिथ्यालापान्परित्य
ज्य शिवकर्मरता सदा ॥ ५५ ॥ अनेनैव शरीरेण कैलासं प्रतियास्यति ॥ रुद्रकन्यासमाक्रांता पार्वतीसेवनोत्सुका ॥ अस्याः कैलास
यात्रायां देवदुंदुभिनिस्वनाः ॥ भविष्यंति गणाः सर्वे समायास्यंति कोटिशः ॥ ५६ ॥ विमानरत्नमारुह्य कैलासं प्रतियास्यति ॥ अस्यां
प्रीतिर्महेशस्य सर्वदा शिवपूजया ॥ ५७ ॥ शिवलिंगार्चने प्रीतिर्यस्य तस्य च सर्वदा ॥ तस्मिंल्लव(?)हि विश्वेशस्नेहं तावत्करिष्यति ॥ शिवा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तवभाग्येनतपसामहत्याशिवपूजयाइय
र्चनरताःकचिद्विरलास्तकुलावपि दुर्लभाएवभूपाललीलाकल्पितविग्रहाः तवभाग्येनतपसामहत्याशिवपूजयाइय जायते ॥ अ इति
भ्यागतासेयंतवापिनृपमंदिरे ६० ॥ रातस्याःपुण्यपुंजायाःसेवयाचविलोकनैः कालेनयैप्रीतिरस्माकमितिजायते ॥ अ
द्यवयौवनाक्रांताभविष्यतिनृपोत्तम सायंकालेशिवार्चातेनाट्यमेषाकरिष्यति नाट्यावलोकनंकर्तुंजेतास्मिनुरत्नमंटपे गणैः
सहमहादेवस्थास्यत्यंबासमन्वितः ६१ ॥ अद्यास्तेवोमहान्कार्यःशिवागमनसंभ्रमे भाग्योत्सवस्यसमयःसोयमन्योनदृश्यते ॥ ततःपरंस
ते पश्यपश्यतदंगानिवर्धमानानिभूपते आश्चर्यकरमेतावद्भुतपूर्वंनसर्वथा ॥ अभूतपूर्वंतद्दृष्ट्वातेसर्वेविस्मयंगताः ततःपरंस ६० ॥ वरूपा
राजापिदृष्ट्वाकन्यांप्रहर्षभूः ६६ ॥ स्वभाग्यविभवंदृष्ट्वाप्रहृष्टःशिवतत्परः भृत्यानाह्लादयामासशिवमंदिरमंडने ६७ ॥ वरूपा रामः
स्वयमागत्यप्रक्षालयामासमंटपं रंगवल्यादिरचनांचकारसधनाधिपः ॥ ६८ ॥ रत्नतोरणसंवीतंचकारशिवमंदिरं पुष्पमालासमा
स्वयमागत्यप्रक्षालयामासमंटपं रंगवल्यादिरचनांचकारसधनाधिपः ॥ ६९ ॥ रत्नतोरणसंवीतंचकारशिवमंदिरं पुष्पमालासमा
भ्र क्रांतपुष्पोच्चयसमाकुलं ६९ मरंदधारासंकीर्णभ्रमरालिविराजितं ॥ रत्नछत्रसमाकीर्णंरत्नध्वजविराजितं ७० ततःप्रदोषसमये १३१
संप्राप्तेमुनयःसुराः उद्धूलभस्मनांगानिरुद्राक्षाभरणान्विताः ७१ ॥ शिवपूजापराःसर्वेशिवध्यानपरायणाः पंचामृताभिषेका
द्यैरभ्यर्च्यसदाशिवं ७२ प्रदक्षिणनमस्कारान्कृत्वाध्यानपरायणाः कृतांजलिपुटाःसर्वेस्तोत्रंचक्रुःशिवार्चकाः ततस्साकन्य
कासायंनवयौवनविग्रहा शिवतीर्थोदकेस्नात्वादुकूलंपरिधायसा ॥ ७४ ॥ कृत्वाचकेशसंस्कारंवेणीबंधनपूर्वकं उद्धूलभस्मनांगानि
रुद्राक्षाभरणप्रिया ॥ ७५ ॥ त्रिपुंड्रधारणंकृत्वाललाटादिषुसादरं शिवार्चनरताजातासायंबिल्वादिसाधनैः पंचामृतसवाहैःसातो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

षयामासशंकरं ॥ फलोदकप्रवाहैश्चतथागंधोदकैरपि ॥ नीहारनीरपूरैश्च सुगंधैरभिषिच्यसा ॥ दिव्यवस्त्रैरलंकृत्यचंदनं
चददौततः ॥ बिल्वैःप्रसूनैःविविधैः सच्चित्ररत्नसंभवैः ॥ पूजयामासगौरीशंः धूपधूमैर्मनोहरैः ॥ दिव्यादनैश्चपक्वान्नैःपर
मान्नैःफलैरपि ॥ क्षीरसारादिभिर्द्रव्यैःपूजयामासशंकरं ॥ ८० ॥ कर्पूरराशिदीपैश्च मणिनीराजनैरपि ॥ रत्नछत्रैर्ध्वजैरुच्चैःद
र्पणैश्चमनोहरैः ॥ प्रदक्षिणनमस्कारान्कृत्वान्कृत्वानाट्यंचकारसः ॥ तन्नाट्यकरणेदेवैः कृतनेत्रनिमीलनं ॥ तदंगलाघवंदृष्ट्वा
तन्नाट्यंशंकरार्पणं ॥ कृत्वाध्यानरतास्सर्वेनिस्मयाविष्टमानसाः ॥ ८३ ॥ ततःपरंनिशामध्येकृत्वासाशिवपूजनं ॥ हारोपहारंदेवे
भ्यो ददौसाप्रीतमानसा ॥ राजाविलोक्यतन्नाट्यं स्वदारैःसहविस्मितः ॥ संतोषंपरमंप्रापदेवैःसहविशेषतः ॥ ततःसुरभ्यःसर्वे
भ्यायथाक्रममुपायनं ॥ ददौप्रीतास्सुरास्तेपितमचुर्नृपसत्तमं ॥ ८६ ॥ धन्योसिकृतकृत्योसि शिवार्चनपरायणा ॥ अनयाभूषितेन
नंतैवकुलेनृपोत्तम ॥ ८८ ॥ इयंकुमारिकाबुध्याप्यादरेणनिषेविता ॥ शिवानुचरतामेत्यसुखंप्राप्स्यसस्यसंशयं ॥ यस्यकस्यापिहार
स्यसानुमोदावलोकनैः ॥ प्रीतादधातिसौभाग्यंसौभाग्यनिधिरीश्वरः ॥ ८९ ॥ हाराःकुमाराहाराश्चयस्यतावन्मनोहरा ॥ कुमारिका
हररतातस्यभाग्यंमहत्खलु ॥ ९० ॥ कुटुंबपोषणेप्राप्तेनिस्सत्वेनविशेषतः ॥ अनंतगुणितंपुण्यंहारदारादिपोषणे ॥ ९१ ॥ पुण्येनहारदा
राणांपोषणप्रभवायादिभिः ॥ सुप्रीतोभगवान्शंभुःभवत्येवनसंशयः ॥ ९२ ॥ दाराश्चहाराःसुहृतेःकुमाराःहाराःपरंपुण्यपरंपराणां
फलंहिकल्याणपरंपराणां हारःस्वयंचेतितपःफलंहि ॥ उदारदारहाराणांकृत्वादारुणभाषणं ॥ मोहननरकंयातिततस्तत्तत्रसंस्थ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जेत॥ एतस्याः कन्यकायास्त शिवाराधनसाधनं॥ संपाद्यदेवयत्नेनयद्रायावदपेक्षितं॥ यस्यकस्यापिहारस्यहारपूजनसा
धनं॥ स्त्वासुखमवाप्नोतिस्वकीयस्यविशेषतः॥ हारानुगुणपर्यंकरवो भाग्यंयस्यप्रवर्द्धते॥ ततोपिभाग्यवान्लोकेनलोकेष्वि
तिमन्यतां॥ हाराय हररूपायदत्तं गृह्णातिशंकरः॥ इत्येकत्रापरस्थितास्सर्वेसुराभूपालपूजिताः॥ तांकन्यकांप्रपाप्यापितदनु
ज्ञामवाप्यच॥ अतःपूजयभूपालशिवलिंगानिभूरिशः॥ नित्यंहारोपचारेणाकुरुष्वविनयापरं विलंबःशिवपूजायांनोचितस्त
ववाधके॥ आयुःप्रतिक्षणंक्षीणामायुरुद्दिष्टदापिने तद्व्यर्थमुपायेपिश्रीमहादेवपूजनं॥ १०॥ दिनांतरेमयाकार्यंशिवपूज
नमित्यपि॥ नकर्तव्योविलंबोपिप्रत्याशालत्रकालत॥ शरीरंक्षणरस्थोवास्थास्यतीतिनिश्चयः॥ अतःशिवार्चनंकार्यंत्वरयासाद
रंमुहुः॥ यद्दिनेयन्मुहूर्तेवाजीवनंयस्यनिश्चितं॥ तदायत्नेनकर्तव्यंशिवलिंगार्चनंनृप॥ २॥ यदिप्रमादःपूजायांतदाव्यर्थंतुजीवनं॥ रामः
भवेव्यर्थंजीवनस्यकेवलंशिवपूजया॥ तेदेवजीवनंधन्यंयेनशंकरपूजनं॥ क्षणमात्रंक्षणार्धंवाकिमन्यद्दिवसेवद॥ ५॥ धन्यानां १३२
मनुवासरंखलुमुहुःस्वस्वायुषःसंक्षयोलिंगाराधनसाधनार्जनमहोदेवार्चनेनक्षणं॥ ६॥ यस्यानुक्षणमीशपूजनरतिःधन्येषु
धन्योनरंमन्येदुर्लभमेतदीशभजनंसर्वात्मनादुर्लभं॥ ७॥ भाग्येनैवमुहुर्मुहुःशिवपदांभोजार्चनंजायतेवुद्धिस्तत्तपसःफलंक्ष
णमपिप्रीत्यास्मृतेशंकरे॥ ८॥ संसारान्नभयंयमादपिभयंनास्तीतिवेदेमितंसोभाग्यप्रदमीशपूजनमिदंलोकत्रयेदुर्लभं॥ आयुः
क्षीणमनुक्षणंमरणमप्यप्रमित्यन्वहंभीतःकालभयेनसर्गभजनासक्तंमनोयस्यवा॥ तत्रावत्प्रणमंतितेसुरगणाःश्रीकाल

कालार्चको लोकदुर्लभः सेवक्ष्यमुमुक्षुरस्यानंदधारावृता ॥ ऐश्वर्याण्यपिविनश्वराण्यनितरांजीर्णंशरीरंधनंधान्यंवानिधनायस्य
धनमिदंसर्वात्मनानश्वरं ॥ तस्मात्पूजयशंकरंखजरतिंसंसारवार्त्तास्वपिस्वोपरक्षायदिमोक्षलक्षणधनेतन्नश्वरंनैवहि ॥ १० ॥
किंदारैरतिसाहसैः सुरतधीसंवर्धनोत्पादकैः किंवातैस्तनयैर्धनापहरणोद्युक्तैः प्रमादाद्धतैः ॥ उन्मादेननवयौवनेनचफलंतंका
लकालंपरंध्यात्वातच्चरणांबुजार्चनरतोभूत्वानयायुर्मुमुक्षुः ॥ एतावत्कलमायुषोपिविदितंविश्वेश्वराराधनध्यानैः कालविप
र्ययेपि मनसः क्षोभेपिदोषेपिवा ॥ रोषेवाकलुषात्मनामपिमुमुक्षुः संगंकुरंगेक्षणाव्यासंगंपरिहायकालदहनंश्रीकालकालप्रि
यं ॥ भस्मोद्धूलितविग्रहोभवभवंनाबोधेभयंसंत्यजप्रापाप्रायधनप्रियादिविषयप्रीतिंपुनः संत्यज ॥ मृत्युंसंन्निहितंविलोकय
मुमुक्षुर्नास्याशेशिरेप्रियाकालः कापिखलः खलेव्यपिदयालेशोपितन्नाश्रितः ॥ लोकः कालवशंप्रयातिसकलंकालेननीतं
मुमुक्षुः पश्यन्नेवमुमुक्षुर्मुमुक्षुः धनमिदंधान्यंममेत्यादरात् ॥ संप्राप्तेमरणक्षणेपिनजहात्यामुष्यवांछाखलः कालंपश्यतिकालकाल
भजनंसत्यक्त्वातिमूढः परं ॥ श्वासस्यापिविकुंठनेसतिशठस्तन्नीलकंठार्चनंव्यासक्तोनभवत्यघौघविलयोपायः समृत्युंजयः ॥ आ
रूढंहृदयेशिवापरिवृढंकर्तुंनयत्नंकरोत्युन्मादंनजहातिमृत्युवशगः शंभोगणानुग्रहंविना ॥ भंगस्तस्यपदेपदेनिजशरीरोगानु
षंगोमुमुक्षुः मृत्युस्तस्यशिरस्यपारदुरितव्यापारनिर्धारकः ॥ यस्यांतर्गमनंतगंगाचरणांभोजार्चनानादरोहारापारकथासुधाम
धुरिमारंभोपिसंभावितः ॥ ११६ ॥ इतिश्रीस्कांदेमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेवसिष्ठराजसंवादेनामएकचत्वारिं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

न्नोध्यायः ५१ नारदउवाच इतितद्वचनंश्रुत्वासराजावीतमत्सरः संसारेविरतिंत्यक्त्वाशिवपूजारतस्ततः १ राज्या
भिषिक्तंकृत्वैवज्येष्ठपुत्रंशिवार्चकं धनंचशिवसात्कृत्वाशांभवेभ्यस्सहसादरं शंकरार्चापरोभूत्वाराज्यभारपराङ्मुखः उद्धूलन
त्रिपुंड्राभ्यांरुद्राक्षैश्चसमावृतः गृहीत्वाशांभवींदीक्षांवसिष्ठाश्रममाययौ ततःपुत्रैरनुगतोदारैरपिमुहुर्मुहुः निवार्यसं
गतिस्तेषांसत्वकेहारसंगतिं ततस्त्वमपिभाग्येनशिवपूजारतोभव शिवार्चनेनकालस्यकुरुयापनमादरात् शांगसंगेनस
ततंकुरुलिंगार्चनेरतिं ६ नकोपिमहदैश्वर्यंप्राप्यबुद्धिमतांवर हरपूजाविरहितोदृष्टःपूर्वंश्रुतोपिवा ७ शंकरानुग्रहेयोवभा
ग्यप्राप्यमुहुर्मुहुः तत्पूजनपरित्यागंकःकर्तुमिच्छिवोढुति ८ स्वस्वरूपंमुहुःस्मृत्वाभाग्यंस्मत्वामुहुर्मुहुः फालाक्षपूजनास
क्तोभवभावसमन्वितः ९ भावसंगेनभाग्यानिप्राप्नुवंतिभवेभवे पुनर्भवार्चनंहत्वाभाग्यवान्नैवजायते १० भावसंगपरित्यागे रामः
म भाग्यंक्षयतिदुर्लभं दुर्लभेसतिभाग्येतुभवपूजाकुतोभवेत् ११ भवपूजनसामर्थ्यंभाग्यमित्यवधारय तस्मात्कथंवास्याम् १३२
जनंभाग्यसाधनं भक्तिश्चभवपूजायांभाग्यंनैवशिवार्चनं तत्साधनंमुख्यमेवभाग्यमित्यवधारितं १२ सौभाग्यसाधनंभाग्यं
यद्देवार्चनसाधनं तद्भूयोभाग्यहेतुत्वाद्भाग्यंभाग्यमितिस्मृतं यद्भाग्यंभवपूजायामुपयुक्तंनसर्वथा तदभाग्यमितिसेयंभा
ग्यवानपिदुर्भगः १५ यावदायुस्तावदेवभाग्यंसतिशिवार्चनं तत्रायुःसफलंनोचेदायुरेवनतत्खलु १६ अस्मिन्कालेशांभवानां
कुरुसंभावनांमुहुः तत्संभवान्नयात्रांभुःप्रसन्नस्याद्संशयं इत्युक्तंनारदवचःश्रुत्वासंतुष्टमानसः संपूज्यतान्मुनिवरान्शिवार्च

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रता भवत ॥ इति नंदीश्वरेणोक्तो कथो पापप्रणाशिनीं ॥ श्रुत्वा ब्रह्मादयो देवाः पुलकांकितविग्रहाः ॥ नः प्रणम्य पुनः प्राहुः विन
यानतकंधराः ॥ कृतार्थेऽकि मिहास्माकं रहस्यमिति तेऽधुना ॥ २० ॥ नंदिकेश्वर उवाच ॥ येयेनराः परमशां भववारण प्रसेवारताः क
लियुगेपि विशुद्धचित्ताः ते ताववादद्रदशदिभिरन्वहं वः पूज्या भवंति तदिदं परमं रहस्यं ॥ श्रीनीलकंठमदनांतकचंद्रमौलि
श्रीफालोचनयमांतकविश्वमूर्ते ॥ पाहीतियेसकृदपिप्रवदंतितेवपूज्याभवंति तदिदंपरमंरहस्यं ॥ दुस्तत्तिपालनविनाश
नेहेतुभूतभूतेशशास्ततनिवेदितार्चितपादपद्म ॥ पाहीतियेसकृदपिप्रवदंतितेवपूज्याभवंतितदिदंपरमंरहस्यं ॥ कल्याणपुण्यगुणसा
गरमेरुधीररत्नस्फुरद्बहुशरासनकोटिहस्त ॥ पाहीतियेसकृदपिप्रवदंतितेवपूज्याभवंतितदिदंपरमंरहस्यं ॥ २४ गौरीकुचोरू
गिरिशेखरचारुहारकाश्मीरसारसरेरंजितपादपद्म ॥ पाहीतियेसकृदपिप्रवदंतितेवपूज्याभवंतितदिदंपरमंरहस्यं ॥ २५ ब्रा
पादुकप्रपातदेवकिरीटकोटिरत्नप्रभापरिवृताघ्रिसेरोजराज ॥ पाहीतियेस० ॥ २६ संसारसागरनिवारककालकालली
लाविशेषपरिकल्पितकल्पजात ॥ पाहीतिये० ॥ २७ मन्मथसुंदरतरातिमनोहराद्रिकन्यासनाथविधृतोऽगपाधिनाथ ॥ पा०
२८ रत्नांगरागमपिकंकणकिंकिणीकगौरीमनोहरसुनूपुरभासुरांघ्रे ॥ पाहीतिये० ॥ मंदारकुंदमकरंदरसाभिषिक्तपाहार
विंदपरमादरहारवीर ॥ पाहीतियेसकृदपिप्रवदंतितेवपूज्याभवंतितदिदंपरमंरहस्यं ॥ ३० कर्पूरगौरहरसुंदरतारतारताराम
नोहरविहारभवापहार ॥ पाहीतियेसकृदपिप्रवदंतितेवपूज्याभवंतितदिदंपरमंरहस्यं ॥ ३१ यामीशामाग्रकाधियापरिपालया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शुकशापहारचतुरप्रवरप्रवीर॥ पाहीतियेसकृदपिप्रवदंतितेचभूज्यामवंतितदिदंपरमंरहस्यं॥३२॥ सर्वामरेश्वरमखर्वसुरा
रिगर्वनिर्वापणप्रवणकारुणिकप्रवीण॥ पाहीतिये०॥३३॥ श्रीमन्महेशकरुणातरुणोरुराशेगौरीमुखांबुजसहस्रकरादरेण॥
पाहीतियसकृदपिप्रवदंतितेचभूज्यामवंतितदिदंपरमंरहस्यं॥३४॥ मृत्युंजयाव्ययपिनाककरामरारिवीरांधकासुरनिवारणका
रणाब्धे॥ पाहीतियेसकृदपि०॥३५॥ श्रीकालकूटविषदोषविदूषकाशापाशप्रपाशनविधानविनोदमोद॥ पाहीतिये०॥३६॥ सौव
र्णवर्णसहिरण्यहिरण्यबाहो शंभोहिरण्यदहिरण्यपतेस्मरारे॥ पाहीति०॥३७॥ अन्यस्त्वयास्तिशिवशंकरपालनीयोमत्तोपिकः
कलुषनाशकरोकतिधीर॥ पाहीतियेसकृदपि०॥३८॥ घोरापराधनिधिशोषककामशत्रोत्रिनेत्रकरुणारसपात्रमात्र॥ पाहीति०॥
॥३९॥ भस्मावगुंठनविनष्टमहाघकोटिरुद्राक्षकर्णपरवर्णमवर्णवर्ण॥ पाहीतिये०॥४०॥ श्रीबिल्वमूलशिवलिंगसमर्चनेननिर्धूतपा रामः
तककुलाचलमीशशीलं॥ पाहीतिये०॥४१॥ दाराविहारपरिहाररसाद्दमांधीरैर्दुरविचारविवर्जितंच॥ पाहीतिये०॥४२॥ शंभोल १३४
दं त्रिकमलंकलयामिकालेकालेनुवेलमतिवेलमतालुवेलं॥ पाहीतिये०॥४३॥ नित्यंमहेशचरणस्मरणप्रवीणप्रक्षीणपापनिकर
णाकरुणापावेश॥ पाहीतिये०॥४४॥ यःकश्चिदंतकरिपुस्मरणप्रवीणः आपापयोवासमयेपितत्ववेद्यः पूज्यःसएव०॥४५॥ श्रीकाल
कालकरुणाकरदीनबंधोभक्तप्रभूतकरुणारससारसिंधो॥ मांहीनमप्यनुदिनंपरिपालयेतियेसंवदंतिसकृदेवहितेनमस्याः॥४६॥
प्रक्षीणपातककुलंभसितंत्रिपुंड्रंरुद्राक्षभूषणमनूनपनमंधकार॥ पाहीतियः॥४७॥ स्वामिन्नशंकरकथापविबाउरमाशोवापकार

॥ पूज्यःसएवसकलाघविनाशहेतुस्तत्पादपद्मभजनंनिधिरेवकोपी॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तरुसारकुठारभूतं ॥ लिंगार्चनव्रतविदूषकशैलवज्रपाहीतियोवदतितंप्रणमामितिवेदाः ॥ पापांबुराशिपरिहारकरप्रवीरंहारंह
रार्चनपरगतदुर्विकारं ॥ धीराः परंसततमादरतोनमामि संतः ॥ हृतांतपरितापनिवारणाय ॥ यच्छूलपाणिचरणस्मरणप्रवीणास्ते
तावदंतकभयप्रलयप्रवृत्ताः ॥ पुण्यार्णवाः परमकारुणिकोत्तमाश्च नसादपद्मभजनेनकभयंभवाब्धेः ॥ ५० ॥ येकाशिकापुरपतेस्त्रिपु
रांतकारेर्विश्वेश्वरस्त्रिदशवेद्यपदारविंदं ॥ मांरक्षरक्षविषमेक्षणवीक्षणेनप्रक्षीणपापमितिवेदविदोवदंति ॥ ५१ ॥ सानंदमिंदुशक
लाभरणप्रणामश्रेणींगृहाणकरुणारुतरंगिणीति ॥ मय्यन्वहंप्रसरतुप्रणतार्तिनाशं संपादयन्निति वदंतितएवमान्याः ॥ ५२ ॥ आ
नंदकंस्मरहनंहुमवीतिहोत्रपाहित्रिनेत्रसुचरित्रपवित्रगात्रं ॥ श्रीविश्वनाथकरुणारसपात्रमात्रमित्युत्तमोत्तमतमाप्रवदंति शो
वाः ॥ ५३ ॥ दुष्पापकोटिघटितानपिकालकूटकटोपमानपिमहेश्वरपाहिदीनान् ॥ दीनार्तिभंजनमहाव्रतदीक्षितास्मान्पाहीति
वेदवचनानिवदंतिमान्याः ॥ ५४ ॥ लिंगार्चनंव्रतपरान्नपरोस्तिलोके कोपिप्रभूतपरमाद्भुतपुण्यराशिः ॥ लिंगार्चनव्रतपरान्नपरोस्तिलो
केकोपिप्रभूतपरमाद्भुतपुण्यराशिः ॥ लिंगार्चनव्रतपरोभवतीतिवेदास्तावद्वदंतिबहवोबुधाबुधानां ॥ ५५ ॥ मान्योन्योनशिवा
र्चकादितिमतिर्धन्यस्यसंजायतेपुण्यानांपरिपाकतः कथमपिप्रायः सधन्योत्तमः ॥ ५६ ॥ लोकेदुर्लभएवशांभवहृतिप्रामापि
कानांवचोवीचीसंचरतिप्रभाकरकराकारातमोनाशिका ॥ कापिप्राप्तिशुकालकालभजनेकर्तुंप्रवृत्तोभवेत् ॥ तैर्वंदेपुनरेवतस
दरजः पुंजैर्मनोरंजनं ॥ ५७ ॥ कर्तुंमायततेहृतार्तिसुहृतेः तसाडुकेमस्तकेकृत्वान्यसतिकोपिपुण्यविभवोभावःसभावप्रियः ॥ ५८ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लोके दुर्लभ एव शांभव इति ज्ञात्वातिपुण्यार्जितैः लब्ध्वैव स्तुतिशांभवस्त्वति भवेरस्य चेनीयो मुहुः ॥ मोहात्तज्जनं स्वजेद्यदितदा
स्याद्दुर्भगो दुर्भगात्तन्माताजनको पि दुर्भग इति ज्ञेयोपि तस्य ध्रुवं ॥ ५८ ॥ शंभुः शांभवजिह्वया रसमयं गृह्णाति नैव भ्रमित्यन्नं शांभव
पुंगवाय विविधं देयं तदाराधनात् ॥ स्याद्दाराधित एव तेन स महादेवोति दुष्टः सदा तं पुण्याति धनादिभिः वितनुते तां मुक्तिकांतामपि
॥ ५९ ॥ किं तद्दुष्टशिरोविचारनिरतस्त्वां तेन तीर्थोदकस्नानेनापि तपस्यया शिवपुरीवासेन योगेरपि ॥ योगैर्वा नियमेन शांभवपदांभोजार्चनं
चेल्लतेरावृत्तेरपि कोटिशोपि न फलं स्वर्गापवर्गप्रदं ॥ ६० ॥ शंभुर्मे प्रभुरित्य एवेति बहुभिः पुण्याब्धिभिर्भूतले कालान्मूलक कालकालक
लनाभ्यासक्तशीलः खलु ॥ तं कालप्रलयेपि निर्जयमहामृत्युंजयं सत्प्रियं ब्रह्मानंदमयं विधाय विविधोपायैः सदा वर्धते ॥ ६१ ॥ भाग्यं त राम:
स्यतदित्यैवमिव बहुधा येनार्चितः शांभवः संतुष्टो निलयः शिवस्य सुतरामेवा समेतस्य सः ॥ तस्मादप्यधिको न कोपि भुवने सिद्धादरा १२५
दन्वहं तं दृष्ट्वा प्रणमंति पुण्यनिवहैः सिद्धा मुनींद्रा अपि ॥ ६२ ॥ यायं शांभवपुंगवः स मनुजः सिद्धो मुनिः किंनरो गंधर्वो न सुरोपि कल्प
तरुरथाद्यो न चिंतामणिः ॥ पियूषं सुरधेनुरंबुनिधिरप्यद्रीश्वरो वा धरं त्वन्यः कोपि महानुभाव इति मे भावो विभावो भवः ॥ ६३ ॥ किं
भा ७ चान्यद्यमजीवलिंगनिलयं मृत्युंजयं योर्चयेत् तं प्रस्तौति प्रणमत्यपारविभवं त्यक्त्वा प्रदोषप्रगे ॥ दृष्ट्वैतं निलयं नयाहि नमताः संप्रे
षणीयास्त्वया तन्मार्गेपि न याहि तत्कुलगृहस्थागं कृतघ्नादरात् ॥ ६४ ॥ माहाद्य भवप्रभावलिंगभजनासत्कालया धन्यपि व्यासंगादपि
वागमिर्यदि तदा श्रीकालकालस्त्वयं ॥ संहारं तव कर्तुमिच्छति नतस्तन्मे हि राध्याध्वनां संगो मास्तु यमाय मस्तु नियमस्ते जीवने द्यायदि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नत्वा

६५ श्रीशैलाख्यमुपेत्य यो भववरस्तज्ज्योतिर्लिंगार्चनं कृत्वा तस्यानु लिंकरिष्यति नुतिः सातावदभ्यस्यतां । तत्तावन्मुहुरादरेण विन
यान्मृत्याद्यो भवत्वामापन्नसमेति तेन न भयं ते कालकालादपि ६६ कालाद्यावधिकालकात्कलनासत्कान्वि भूतिप्रभारूद्वास्ताम
स्वान् शिवार्चनरतान् शैवोत्तमानादरात् दृष्ट्वा हृष्टमनाः प्रणम्य बहुधा दूराद्दूरादादरात् तत्संदर्भमंदिराण्यपि मुहुर्नत्वा यथेष्टं वसा
६७ हे विश्वेश्वर हे महेश्वर महादेवेति नामामृतं पीत्वा पीनतनुस्तनोति मुहुरभ्यावर्त्तनं तस्य यः कर्त्तुं वांछति तत्सदांबुजरजःपुंजेन सं
जीवनी कल्पनास्फुरशिरो विभूषितमितो भीतिर्न मृत्योरपि ६८ हे कैलासनिवास हे पशुपते पाहीति नामामृतं पीत्वा पीनतनुस्तनोति मु
हुरभ्यावर्त्तनं तस्य यः कर्त्तुं वांछति तत्सदांबुजरजःपुंजेन संजीवनी कल्पनास्फुरशिरो विभूषितमितो भीतिर्न मृत्योरपि ६९ हे गौरीकु
चकुंभिकुंभविलसत्काश्मीरधारारसश्रीपुंजार्चितपादपद्म भगवन् पाहीति यो नर्त्तनं कर्त्तुं वांछति तत्सदांबुजरजःपुंजेन संजीव
नीकल्पनास्फुरशिरो विभूषितमितो भीतिर्न मृत्योरपि ७० हे गौरीरमणारूपान्वरूपते हे शंकराराधनव्यासक्तामरभूरुहोत्तमतम
स्वामिन्निति शावेनं कर्त्तुं वांछति तत्सदांबुजरजःपुं० हे श्रीशैलपते मृडः पशुपते हे शंकरेलेन्यापते हे कामांतक हे पुरांतक इति स्म
त्वेव यो नर्त्तनं कर्त्तुं वांछति० हे काशीपुरनायकाश्रितशिवाचारव्रतप्रापकव्यापारप्रियपालकाव भगवन्निस्पर्व यो नर्त्तनं ७२ कर्त्तुं
वांछति तत्सदांबुज० ७३ श्रीमन्मेरुशरासनोरुशिखरस्फारप्रभामंडलव्यासक्तामलगंडमंडलतलग्राहीति यो नर्त्तनं कर्त्तुं वां
छति तत्सदांबुज० ७४ हे मृत्युंजय हे सदाशिव शिवावामांगसंभोगप्रभो हे शंभो वृषभध्वजातिस्ययापाहीति यो नर्त्तनं कर्त्तुं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वोरुतितत्पदांबुजरजः पुंजेनसंजीवनीकल्पेनास्कशिरोविभूषितमितोभीतिर्नमृत्योरपि ॥ ७५ हेविश्वाधिककालकालोचन
वीकृच्छतितत्पदांबुजरजः पुंजेनसंजीवनीक
चिरासारोरुसंसारजापारकुशनिशाविनाशकातिदययापाहीतियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछतितत्पदांबुजरजः पुंजेनसंजीवनीक
ल्पेनास्कशिरोविभूषितमितोभीतिर्नमृत्योरपि ॥ ७६ शंभोमेजननीस्वमेवजनकोभ्राताससखामित्रमिस्यालस्पेनविनावदल्प
नुदिनंभक्तवापियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछतितत्पदांबुजरजः पुंजेनसंजीवनीकल्पेनास्कशिरोविभूषितमितोभीतिर्नमृत्योरपि ॥ ७७ भो
भर्गत्रिपुरांतकत्रिनयनश्रीकंठनीलप्रभाशंभोमारहरामरप्रवरमांपाहीतियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति ॥ ७८ त्वत्सादांबुरुहार्चनेन
विजयोभाग्यानिमेजीवनंजीवातुश्चनदेवमेशिवशिवश्चाहीतियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति ॥ ७९ प्राणिप्राणनकारणप्रणवामांप्रावप्रपा राम:
पाहस्येप्रक्षीणांशिवनामधेयसुधयापाहीतियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति ॥ ८० स्वामिन्नन्नपतेधनाधिपपतेदुःखाब्धिमग्नंमुहुःरुन्ने १३६
पापगयेनसस्मिमनसंपाहीतियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति ॥ ८१ मामकंशरणागतंशरणदानंदप्रदानोद्यतस्वाधीनंकुरुलिंगपूज
रन ५
नरतंपाहीतियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति ॥ ८२ काश्यामवसितत्रिपुंड्रनिटिलोरुद्राक्षकंठेमुहुःश्रीवीरेश्वरलिंगपूजनरतंपाहीतियो
नर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति ॥ ८३ रुद्राक्षामितभस्मभूषिततनुर्विश्वेश्वराराधनंकृत्वाशंकरचंद्रशेखरमहादेवेतियोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति
तं ॥ ८४ शंभोलिंगसमर्चनेनोत्तरमयंघोरांतरायैर्विनोदैर्हायातुलयंममेतिमनसानिश्चित्ययोनर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछति ॥ भोहृदारक
वृंदवंदितलसत्पादारविंदार्चकेशेनमामवशंकरस्मरहरव्याहारकृन्नर्त्तनं ॥ कर्त्तुंवांछतितत्पदांबुजरजः पुंजेनसंजीवनीकल्पे ॥

२+ कृत्वासोदकबिल्वकोमळदळैर्विश्वेश्वराराधनंकृत्वाशंकरनामजीवनपरिश्रागांयपोन्तसनि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

॥८६॥ अलमलमनुवेलं कालकालं सलीलं कलयकलय काले व्यालमालं सशूलं ॥ परिहरगुरुभारं क्रूरसंसारमारादनुसरगि
रिकन्यासिरधारानुरागं ॥८८॥ त्रिपुरहरपदाब्जामंदमंदारमालाललितपरिमलश्रीसंभ्रयापोप्रभावः ॥ कथमपि मम शोकोवक्तुमि
त्येवमन्ये गिरिशचरणसेवाप्युपयपूर्णोर्वाणां ॥८९॥ अनुदिनमनुमोदै रिंदुखंडावतंसंस हृदपि सकलाशापापनाशैककारं ॥
निखिलनटतटिद्भूतभूतानुवेशं गिरिशमनिशमीशं संस्मरामस्मरारिं ॥९०॥ शिवहरभवशंभोभर्गभीमस्मरारेत्रिपुरहरयमार
घोररूपांधकारे ॥ परिहरदुरितं मे पाहि पाहीति धन्याजपतिमुकुरपाराने रसंदोहकंदः ॥९१॥ कमलविमलबिल्वाराधितेशांगस
ंगकरतलकमलश्रीसंश्रितं भावलिंगं ॥ कलयकलयेभ्वारूचामीकरांगं सकलभयविभंगं मंगलांगानुषंगं ॥९२॥ हिततरमिद
मेकं चिंतनीयं मनस्ते किमपि किंतवाचीविवर्त्तनंत ॥ चेतः ॥ द्विहाय ॥ प्रतिपदमभिलाषद्दोषदोषापहारं कुरुकुरु निगमांगं भावलिं
गं शुभांगं ॥९३॥ इहममिहहितवांछितातमके फलं ते वितरति नवबिल्वाराधितं भावलिंगं ॥ विमलकमललेशाराधितं वा प्रदोषे कि
मत्पिकिमिह कार्यं चिंतनीयं मनो मे ॥९४॥ ममहितमिदमेकं वांछितार्थप्रदानप्रवणकरणमेतद्भावलिंगं स्वशांगं ॥ सकलहितकरांगं पा
पसंघातभंगं करकलितकुरंगासंगतुंगं सुखांगं ॥९५॥ इहमिहकमलानां मालया पूजितं चेत्कलयति कमलानां वाससंवादमोदं ॥
हृदमिह वसति मेते दैते तन्नेव दं तवत वतदितिश्रीसंश्रितं भावलिंगं ॥९६॥ ममहितमिदमेतत्साम्यशः पूरयिष्यत्यहितममितदैन्यं
वारयिष्यत्यमोघं ॥ सकृदपि हृदयाब्जारूढमेवातिगूढं दृढमिति दृढभक्ति भावलिंगे शुभांगे ॥९७॥ संसाराब्धिविशोषणाय विविधा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

घोरांधकाराचलप्रध्वंसायविपत्कुलानलकुलाधारांबुरूपायते श्रीशैगमेरुभावलिंगनिलयामेयप्रभावप्रभोशंभोप्र
णंभवाब्धिभावकहृतः कोपिप्रणामोमुना आशापाशविनाशनायविविधापारापदादिव्यथा धाराध्वांतनिरासयायनिगम
श्रेणिप्रमादादृतं वंदेसुंदरभावलिंगनिलयं मृत्युंजयंचाव्ययं नित्यानंदमयंनिरामयसमहंमोहंविहायाधुना अभ्रांतश्रुति
कोटिकृद्विदितश्रीभावलिंगार्चनमापारप्रभवंप्रभुत्वममयंचाहृष्टमव्याकुलं तन्निर्त्तसकलंभयाकुलमितिज्ञेयंततः सर्वथाकर्त्त
व्यंखलुभावलिंगभजनंसौभाग्यसंवर्धकं १०० अन्यालिं चिदिहान्वेतमुद्गीरदंसंगोपनीयंसुरैःसर्वैरप्यनिशंशिवार्चनशिवव्या
प्तंनिधानपरं तेनैवाखिलसिद्धयःप्रतिदिनंसंवादमोदैःस्थिरं हारंसुंदरमंदिरंहरपराधारंश्रिताःसादरं १०१ इतिश्रीस्कं
देमहापुराणेहिमवत्खंडेशिवरहस्येतृतीयांशेनंदिकेश्वरसुरसंवादेनामद्विचत्वारिंशोध्यायः ४२ श्रीशिवार्पणमस्तु रामः
व्यासउवाच श्रीनंदिकेश्वरमनोहरवाग्विलासे हारप्रभावसमलंकृतमिष्टहेतुं श्रुत्वाप्रहृष्टहृदयाःपुनरष्टमूर्त्तिपूजाप्रभाववि १३७
भवश्रवणोत्सुकास्ते श्रीनंदिकेशशिवपूजनपुण्यपूर्णकर्णामृतंशिवकथाकथनंत्वसाद्य संपादितंतदिदमस्मदपारदुःखसंसा
रसंपतरुमलकुठाररूपं २ अस्माभिरद्यशिवपूजकवर्णनेनचित्तंममत्वमपिशांततरंकृतंहि यतस्पतावदधुनाधुनरिंदुमौलिप्र
रिप्रभावसुधयापरयान्वयस्मात् ३ त्वत्पादपद्मरजसाशिरसान्वयस्यादस्माकमक्षयदयासुरवाहिनीभिः कुर्वाटवीदहनराशि
रपिप्रशांतःश्रीविश्वनाथकथयापरयाशुशिक्षा ४ व्यासउवाच इत्यादरितमाकर्ण्यनंदिकेशःप्रहृष्टधीः पुनःशिवकथामेव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वक्तुं समुपचक्रमे ५ नंदिकेश्वर उवाच प्रश्नं तदुपयः पुरुषः कोपि लोके शिवार्चकः ततस्तच्चरणांभोजस्मरणेनापि मंगलं ६ शि
वपूजनपुण्येन यत्फलं समवाप्यते तस्य लेनान्य धर्मोपां राशिभिर्वा समाप्यते ७ जनकोनाम यः कश्चिद्राजा धर्मपरायणः स सर्व
भाग्यसंपन्नः शौर्यमर्यादयाश्रितः तस्मिन्शासति भूलोके रिपवोपि लयं गताः सर्वे धर्मपरा एव शिवपूजापरायणाः मंदिराणां च
निर्माणं लिंगानां स्थापनाय ते कुर्वंत्यतिप्रयत्नेन रत्नैरेव मनोहरैः १० इदं तु श्रीमहेशस्य स्थाने लिंगमनुत्तमं स्थापनीयमिदं लिं
गमेतस्मिन् रम्यमंडपे ११ इदं बिल्ववनस्यैव स्थलं परमुत्तमं अत्र कुल्याश्च कर्तव्याः पयः पूरसमन्विताः ११ तटाकाश्चात्र क
र्तव्याः पारावारमनोहराः स्नानपानादियोग्यास्तहारापामव सर्वदा १२ तटाकेष्वपि लिंगानि स्थापनीयानि कोटिशः आरामा
श्चात्र कर्तव्याः पुष्पराशिविजृंभिताः १३ शिवमंदिरनिर्माणं वनमध्येपि सुंदरे कर्तव्यमत्र पुत्राणां आसारे प्रजनं भवेत् वसंतप [margin: ...षा]
जयाशंभुः वनमध्ये विशेषतः प्रीतः सौभाग्यसंपन्नं करिष्यति न संशयः १५ सरसामत्र रम्याणां निर्माणात् करुणार्णवः अपवा
रमपास्तूर्णं निर्वाणमपि दास्यति १६ कालेनेयावनेरम्ये हर्म्ये छायासमाश्रिते शंकराराधनेनैव कृतैरन्यैर्न नः फलं शिवभक्ता
शिवार्चायां कृतायां गिरिजापतिः खेदयमपि यद्दुष्कृतं हास्यति न संशयः १८ गृहकृतैर्न नः कृत्यमत्रैव गिरिशालये उषित्वा शिव
पूजायां यत्नः कार्यः प्रतिक्षणं १९ लक्षशो बिल्वपत्राणां पूजया गिरिजापतिः संतुष्टो मोक्षलक्ष्मीं न दास्यते वन संशयः यद्यदि
ष्टं भवेन्नित्यं तत्तद्दास्यति शंकरः एकेनाप्यत्र बिल्वेन जलेनापि समर्चितः २१ न पश्यति महादेव साधनानि विशेषतः भक्तिमात्रेस्व

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भक्तस्यस्वार्चनायप्रपश्यति ॥ २२ ॥ दृढभक्तिसुधाधाराशिवलिंगेशिवात्मके ॥ यश्चित्तं हि जितं तेन सकलं खलु भूतले ॥ शिवभक्ति
दृढायस्य तं दृष्ट्वा दूरतः सुराः ॥ नमंति मुनयः सिद्धाः शुद्धांतःकरणाः सदा ॥ २४ ॥ दृढा भक्तिर्महादेवे यद्देवास्त्रजायते ॥ तत्सम्मरी
नसंयाति तद्दृष्टिनिलयालये ॥ २५ ॥ भूतिभूषितसर्वांगं दृष्ट्वैव यमकिंकराः ॥ भयात्स्वाशु पलायन्ते ग्रहपीडाश्च दारुणाः ॥ यस्य
फाले विभूतिः स्यात् अस्य स्पर्शाद्यपि श्रुतिश्रुता ॥ तन्न स्पृशंति वेतालाः कालेन प्रेषिता अपि ॥ यस्यांगे भसितं शुद्धं शिवमंत्राभिमंत्रितं ॥
तं दृष्ट्वैव विनश्यंति पिशाचाश्च पिशारूपा ॥ यदा पिशाचसंचारो यस्य वेश्मनि दैवतः ॥ तदा तन्नाशकं भस्म शिवमंत्राभिमंत्रितं ॥ वि
भूतिकृपारूपायां कुठारायां विलोकनात् ॥ पिशाचतरवः सर्वे सकंपाः प्रपतंति च ॥ ३० ॥ महारोगाभिभूतानां भस्मोद्धूलनमौषधं ॥
कुष्ठादयोपि नश्यंति भस्मधारणमात्रतः ॥ ३१ ॥ शिवमंत्रजपो यत्र तत्र नायांति ते ग्रहाः ॥ ब्रह्मराक्षसवेतालाः पिशाचाश्च विशेषतः ॥ रामः
उद्धूल्य भस्मनांगानि रुद्राध्यायं पठंति ये ॥ ते दृष्ट्वा प्रपतंति नश्यंति शाकिनीडाकिनीबलाः ॥ भस्मस्मरणमात्रेण डाकिनी तु विनश्यति ॥ १३८
शाकिनी नाशमायाति नाशं यास्यति मातृका ॥ गृहीत्वा भस्म यो मंत्रैः शैवं जपति सादरं ॥ तस्य स्मरणमात्रेण ग्रहपीडा विनश्यति ॥
अस्मिन्च्चेत्पिशाचानां संचारो न भविष्यति ॥ विभूतिपूतदेहानां अस्माकं वसतिर्यदि ॥ यत्र लिंगानि रम्याणि नर्मदालि विशेषतः ॥
तत्र तावत्पिशाचानां वार्तापि न भविष्यति ॥ वयं धन्यतमा एव हि शिवलिंगार्चनप्रियाः ॥ प्रीतिः शिवार्चने लोके दुर्लभा खलु वस्तुतः ॥ तदा
रेषु कुमारेषु न धनेषु निधिष्वपि ॥ अस्माकं प्रीतिरधुना किं तु सा शिवपूजने ॥ अयं पुण्यतमः कालो धन्यधन्या वयं परं ॥ यतः प्रीतिरस्म

दद्य महादेवसमर्चने ॥ ४० ॥ ईदृशी बुद्धिरस्माकं न पूर्वमभवत्खलु ॥ अधुना तावदुत्पन्ना सा नः सर्वार्थसाधनं ॥ ४१ ॥ येनकेनाप्युपा
येन महाश्रेयसं जयार्चने ॥ कृते तावदिहेदानीं मृत्योरपि न नो भयं ॥ जलानि विमलान्यत्र नवबिल्वदलान्यपि ॥ तैरर्चितो महादेवस्सं
तुष्टो ह्यभविष्यति ॥ ४२ ॥ भक्तिस्सृष्टिः कृता तेन महाकारुणिकेन हि ॥ शंकरेण तयास्माकं सिद्धिरेव पदे पदे ॥ ४३ ॥ सर्वाराध्यतमः
शर्वस्सर्वदेति प्रमावरं ॥ भक्तिरेषा प्रवृद्धास्ति शंकरानुग्रहात्खलु ॥ शंकरानुग्रहस्यास्ति लोके किमपि दुर्लभं ॥ अतः सा दुर्ल
भा भक्तिः अस्माकमपि वर्धते ॥ शिवभक्तिसुधाधारा मुक्तिधारापरंपरा ॥ सा तावद्भूरिपुण्यानां हाराणामेव जायते ॥ हारोप
हार दुष्टांगाः शंगाः शंगानुषंगिणः ॥ शंगलिंगार्चनरताः शंगभक्तिपरायणाः ॥ शिवभक्तिसुधापानपीनानां चरणांबुजे ॥
स्मृत्वापि मुक्ताः पापेभ्यो भविष्यंत्येव मानवाः ॥ सहसा न भवत्येव शिवभक्तिः सुधामया ॥ सुधामर्त्यैः कथं प्राप्या विना यत्नेन
केन सा ॥ न यत्नेनापि तपसा शिवभक्तिः परं तु सा ॥ शिवानुग्रहमात्रेण भविष्यति न संशयः ॥ ५१ ॥ रचिता शंकरेणैव शिवभक्ति
सुधाप्रपा ॥ सा महादेवभक्तानां सुलभा खलु केवलं ॥ शिवभक्तिसुधापानं न कृतं येन तज्जनिः ॥ यथा तज्जननीतावदतिवंध्येति
धीमम ॥ किं तेन जातमात्रेण पुत्रेणापि फलं परं ॥ असंप्राप्तमहादेवभक्तिभारेण केवलं ॥ ५४ ॥ यस्य भक्तिर्महादेवे न भविष्यति
सर्वथा ॥ धराभारकराकारं धराभाराय जीवनं ॥ ततः सा न कथं तेषां धरा मरणमिच्छति ॥ धरणीमरणं तस्य त्वरया याचते स्फुटः ॥
+ तं धरा सहते कथं ॥ गिरयोपि न भाराय धरायाः किं तु यस्य सा ॥ न भक्तिः स तु भाराय सा तन्मरणमिच्छति ॥ शिवभक्तिविहीनानां + १

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नयस्पर्शो केरेशभक्तिः हेमला प्रजायते ॥ रे रे शंकरभक्तिभारसुधया किं नाभिषिक्तो धुना धिग्धिग्मूढ वजीवनं भवपाप्यद्यास्त
तेसत्वरं ॥ भारो मे गिरिशे न किं तु भवता तद्भक्तिहीनेन मे भारो भूरि भवत्यनुदिनं हा रे तरे दुर्धरैः ५८ भक्तिभोग्यवतो भवे भवति
साभावे भवे दुर्लभा भावस्फालितपुण्यपूर्णकरुणापूर्णार्णवस्यान्वयात् ॥ कल्पापान्यपि हारभक्तिसुसुधासिक्तेन मे जीवनं भभा
रायपरं भवंति बहवो हारतराः पामराः ६० रे हा रे तररे कुशीलकुमते रे शंकराराधनध्यानाद्यानविरूढदुर्द नदुराचारप्रवीराधु
ना ६१ मूर्धाते भिदुरैः अधः पततु मे भारायते जीवनं धिग्धिक्कृतं जीवनं विरंमितिं दृभूयोपि भारासमे ॥ ६१ हा रे रे वममापिजी
वनमिदं तत्सादरपुत्रमा तावन्हाति विभूषणाय भसितं तत्साधु कासंगतं ६२ तद्दृह प्रभवप्रभंजनमहासंजीवनीसंगमात्तावज्जी
वनमित्येवेमि मुहुरुपस्य हतः शंकरः कोवा शंकरपुंगवेन सदृशो भूमंडले दृश्यते तत्तुल्या न सुरा न वा मुनिवरा गंधर्वयोगिना शो राम:
षोवा गुरुरेव वा विधिरयं नारायणो वा यतो नित्यं शंकरपादुकार्चनरतो वेदांतगीतं विदुः ६३ येनापारजनिप्रपारविभवे भावानुरागा १२९
द्रात् नीरैरप्यमलैः प्रफुल्लकमलैः बिल्वीदलैः कोमलैः मूलैर्बिल्वफलैः फलैश्च विविधैः लिंगं समभ्यर्चितं शांगं मंगलदं सत्वहि
हरप्रेमास्पदं शांकरः ६४ सच्छिवं हृदि साधुशीलयंतः शिवपंचाक्षरमक्षरं जपंतः ॥ गिरिजायाहितार्थमर्पयंतः शिवमेवप्रयताः
प्रयातिसंतः ६५ गिरिजाहितमर्थमर्पयंतः शिवपूजार्थमिहार्थमर्पयंतः शिवमार्गरतान्प्रचारयंतः शिवमेवप्रयताः प्रयातिसं
तः ६६ शिवशास्त्ररतान्परीक्षयंतः शिवपूजानिरतान्प्रयातिसंतः ॥ शिवमेव सुरोत्तमं वदंतः शिवमेवप्रयताः प्रयातिसंतः ॥ शिवभ

शिवपूजनपुण्यमान्यरतः शिवपूजानियमान्प्रतीक्षयंतः ॥ शिवभक्तिविरोधमाक्षिपंतः शिवमेवप्रयताः प्रयांतिसंतः ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्ति निधानमर्जयंतः शिवभक्त्यंबुनिधीन्प्रवर्धयंतः ॥ शिवभक्तिरसं प्रबोधयंतः शिवमेव प्रयताः प्रयांति संतः ॥ श्रुतिबो
धितभूतिमुद्वहंतः श्रुतरुद्राक्षविभूषणं वहंतः ॥ शिवलिंगमसंगमर्चयंतः शिवमेव प्रयताः प्रयांति संतः ॥ ७० ॥ स्मरशा
सकमेव संस्मरंतः भगवंतं भवमेव भावयंतः ॥ भवभूतभयानि संहरंतः शिवमेव प्रयताः प्रयांति संतः ॥ ७१ ॥ शिवनामसुधा
निधिं पिबंतः शिवमूर्तिं हृदि संततं भजंतः ॥ शिवसुंदरमंदिरे वसंतः शिवमेव प्रयताः प्रयांति संतः ॥ ७२ ॥ त्रिपुरारिपुरेषु संचरं
तः त्रिपुराराति कथां विचारयंतः ॥ त्रिदशेशविधिं समाचरंतः शिवमेव प्रयताः प्रयांति संतः ॥ ७३ ॥ नवरत्ननुतिं मुहुः पठंतो नवचंद्रा
भरणं विलोकयंतः ॥ नवखंडमहीं प्रशासयंतो शिवमेव प्रयाताः प्रयांति संतः ॥ ७४ ॥ इत्थं वदंतेष्वथ सर्वेषु मिथिलाधीशसंश्रयाः ॥ शिवा
र्चनपरात्वरुद्राध्यायजपादराः ॥ ७५ ॥ याज्ञवल्क्यः कुलगुरुस्तेषां शांभवसंभवः ॥ स कदाचिद्दिनादूतात्प्रागतो जनकालयं ॥ तमु
मिजनको दृष्ट्वा भस्मोद्धूलितविग्रहं ॥ त्रिपुंड्ररेखाविलसद्भालभागं तुतोष सः ॥ रुद्राक्षमालाभरणं शिवमंत्रजपोत्सुकं ॥ शिव
ध्यानसुधापानपीनाशीनतनुं पुनः ॥ ७८ ॥ शिवध्यानपरानंदसंदोहहृदयांबुजं ॥ आनंदाश्रुसुधाधाराधराधरवरं परं ॥ ७९ ॥ रुद्रा
ध्यायार्थकथनप्रवीणं भवपांक्षपं ॥ विलोक्य मुदितात्मा स बभाषे विनयानतः ॥ ८० ॥ जनक उवाच ॥ कृतकृत्योस्मि धन्योस्मि भवद
ागमनादिह ॥ कुतः समागतं स्वामिन्भ्रांतं वक्ष्यो नघं खलु ॥ ८१ ॥ महाभ्युदयकाले तु पापानां प्रलयोप्यभूत् ॥ शांभवागमनं भाग्ये ऽभ
वत्स्यव भवे भवे ॥ किमसंभावितं पुंसां शांभवागमने सति ॥ शांभवैः सह सौभाग्यं समायातीति निश्चितं ॥ ८२ ॥ अतः परं मंगलानामि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लयोध्यासयो मम॥ मंगलापतिभक्तस्यपस्मादागमनं गृहे॥८४॥धारा घेरपापिविनातिवृष्टिः वृष्ट्या विना सस्यसमृद्धिः
यथातथा शांभवपादपद्मरजः प्रसारोपिमुदे गृहेमी॥८५॥सस्यैविनाधान्यविशेषराशिः गर्भैर्विनापुत्रसमृद्धजन्म॥ यथा तथा
शांभनपादपद्मरजः प्रसारोपिमुदेगृहेमी॥८६॥ गुरूपसत्यापिविना समस्तविद्याविलासो यनुवेत्लमेव॥ यथातथा शांभवपाद
पद्मरजः प्रसारोपि गृहेमुदेमे॥८७॥ यमादियोगव्यसनैर्विनापि सद्योमहासिद्धिसमृद्धयोपि यथातथा॰॥८८॥ मार्गभ्रमैरप्यमि
तिर्विनापिनिभ्वेशलिंगांगविलोकनंच॥ यथातथा॰॥८९॥ धर्मैरपारैर्विविधैर्विनापिमोक्षांगनापांगविलोकनंच॥ यथातथा॰॥९०॥
पाकादिकानेकमहाप्रयत्नैः विनान्नपानादिविशेषसिद्धिः॥ यथातथा॰॥ महांधकारप्रलयेनभानुलाभान्वग्निचंद्रप्रभयापि
नापि॥ यथातथा॰॥९२॥ प्रदोहनादिप्रसनैर्विनापिगोक्षीरवृष्टिर्मापीकादिकेषु॥ यथातथा॰ पुष्टिप्रकृष्टादधिदुग्धसारघृतान्न रामः
पक्वान्नगणैर्विनापि॥ यथातथा॰॥ दलैरबालैर्नवकुड्मलैर्वा पुष्पैर्विनानल्पफलप्रसूतिः॥ यथातथा॰॥ विनोजनेनापि विना १४०
विशेषमलैरमूल्यैर्निधिकोटिलाभः॥ यथातथा॰॥९६॥ श्रीमदानंदकंदानांहरपादारविंदयोः अन्वयायोप्यएवेति तेनानंदः
प्रजायते॥ अतः परंसुंदरतापिमुक्तामनमंदिरस्यास्यविशेषतोद्य॥ यतोमहादेवपदारविंदध्यानप्रवीपामृतवीक्षणमि॥९८॥
हृदंपरंपावनमेवजन्मसुजीवितंजीवितमस्यजातं॥ यतोमहादेव॰॥ अपारकल्पापापरंपराणामन्नमंदिरेषुप्रसरोपिभावी॥ यतो
महादेव॰॥ निमेःकुलंसत्कुलमेवजातंत्वसादपद्मप्रसरपागेहे यतोमहादेव॰॥१॥ अहंसुराणामपिपज्यएवसुरस्कृतीनाम

दूरे गमागमनकोटिवासनिकृतां न वार्ताऽपि विद्योपनोऽपि ॥ यतो महादेव० ॥ भाग्योदयः कोऽपि घनभूनपूर्वः शिवप्रसादोऽयम
नामयोऽहि ॥ यतो० ॥

पिन्नाजनं हि ॥ यतो महादेवपदारविंदध्यानप्रवीणामृतवीक्षणं मे ॥ ४ ॥ तृप्तास्ते पितरस्त्वदागमननतः स्त्वत्पादसंक्षालनात्पी
ता ते रमृतं त्वदंघ्रिकमलप्रक्षालनाभ्यर्चनैः ॥ जन्मेदं मम पावनं पशुपतिप्रेमास्पदं संपदां सर्वोऽसौ परमस्मि विस्मितमिदं किंचि
त्रमत्रापि किं ॥ ५ ॥ अस्माकं गुरुरुत्तमोत्तम महादेवो ह्यपि केरूह ध्यानाभ्यर्चनपूतमानस इति ख्यातः स्वसर्गवोऽश्रयः सोऽयं पुण्यतमाग्र
गण्य इति मे बुद्धिः प्रबुद्धाऽधुनाऽसाधो देवधुनीव नृह्निमगमहृद्दिगमिष्यत्यपि ॥ अस्माकं शिवलिंगपदांभोजार्चनेनाश्रियो निश्रे
योपि पदे पदे प्रतिभवे रागानुरागोदयः ॥ ६ ॥ त्वत्प्राप्त्यभ्युदयः कुलाचलनिभापायप्रयानामयाः शांगं ॥ गान्वय संभ्रमोऽपि बहुधा
संभावितश्रेयसे ॥ ७-८ ॥ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे सुरनंदिकेश्वरसंवादे नामत्रिंच
त्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४३ ॥ श्रीरस्तु ॥ नंदिकेश्वर उवाच ॥ व्याघ्राजिनोपविष्टाय याज्ञवल्क्याय धीमते ॥ शंभवाय प्रसन्ना
य जनकः प्रणतो मुहुः ॥ १ ॥ ततः प्राह मुनिश्रेष्ठं जनको विनयानतः ॥ मुक्त्युपायविशेषं मे वद शांभवसत्तम ॥ २ ॥ तीर्थाटनेन कालोऽपि
नीतः सज्जनसेवया ॥ गोदानैरपि भूदानैः तुलादानैः सहस्रधा ॥ ३ ॥ फलपुष्पकुलाकीर्णवनदानैश्च कोटिशः ॥ कन्याप्रदानैर्वि
धेरन्नदानव्रतैरपि ॥ ४ ॥ विविधैर्गृहदानैश्च गजदानादिभिस्तथा ॥ नीतः कालस्तथाप्यस्य संसाराद्धि रतिर्न मे ॥ ५ ॥ किमस्ति मूलमे
तस्य शरीरस्याभवत्कथं ॥ अहमित्यभिमानोऽपि कथमस्य प्रजायते ॥ ६ ॥ गौरोऽहमिति बुद्धिश्च सुंदरोऽहमिति स्वतः ॥ धनं मम इदं भार्या
पि कुमारोऽपि मम स्वपि ॥ ७ ॥ अंततस्तु कुमारोऽहमिति धीरपि जायते ॥ इदं सर्वं विशिष्याद्य वद तत्त्वविदुत्तम ॥ ८ ॥ याज्ञवल्क्य उवाच सं

पूजक

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सारमूलभूतानि पापानि विविधान्यपि। तानि पापानि सर्वाणि संसारं जनयंत्यहो। ९ पापसागररत्नायं संसारः स पुनः पुनः
पापैः प्रवर्द्धते नीरैः अंबुराशिरिवान्वहं। १० परद्रव्येपि पापानि सुगमानि कृतान्यपि। कर्त्तव्यानि क्रियंते च न पापविरतं मनः। ११
ऽनायासेन पापानि बहूनि विविधान्यपि। आयांति तानि पापानि वारितानि न केनचित्। १२ तत्पापनाशनोपायचिंतने यत्नत
वन। पापानुसरणोपाये यत्ने नीतं वयो यतः। १३ यथा पापमतिः पुंसामनायासेन लभ्यते। तथा पुण्यानुकरणे मतिर्नैव प्रजाय
ते। १४ परद्रव्ये परद्रोहे परदारेषु सर्वथा। यथा मतिस्तथा धर्मे न भवत्येव सर्वथा। १५ सापि तावन्मतिः पापैः पुनः पापानुवर्त्तिनी।
सा मतिः पापमूलत्वात्पापमेवानुधावति। १६ यथा तथा पातकानि प्रवर्द्धंते तथा तथा। संसारवृद्धिरित्यस्य नाशोपायो न दृश्य
ते। १७ किंचिच्चित्रमिदं नैव पापसंसारिणां मतिः। विषबीजेन नाम्रस्य वृद्धिर्जन्मांकुरस्य वा। १८ बीजानुरूपत्वस्यादंकुरेपि तथा
सति। संसारपापरूपस्य पापैरेव प्रवर्धते। १९ संसारपापगिरयः प्रपात्यंति कदाचन। तदुपायानुसरणे सोप्युपायमयो व
ते। २० अनायासेन संसारः प्रवृद्धोपि विनश्यति। शिवार्चनेन तत्राद्रिर्यथा वन्हिकणान्वयात्। २१ शिवार्चनं च सुलभं तत्र बुद्धिरस्य दु
र्लभा। पुण्यकोटिभिरेवास्या बुद्धिः शंकरपूजने। २२ विहितानंतपुण्यानां करणे प्रतिजन्मनि। शिवार्पितानि तान्येव जनयंति य
आमतिं। २३ लोके शिवार्पणं कर्त्तुं पुण्यं पुण्यांबुधिः परं। प्रवर्त्तते तदन्यस्तु तत्कर्त्तुं न प्रवर्त्तते। २४ कोपि लोके महापुण्यैः शिवानुग्र
हभाजनं। तदनुग्रहमात्रेण बुद्धिः शंकरपूजने। २५ उग्रलिंगार्चने भक्तिः उग्रैः पुण्यैः प्रजायते। उग्रस्यापि न चाग्रत्वं सर्वेषामपि लिहे

प्र ४

रामः
१४१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

षतः॥२६॥ येनैव विहितं कर्मकृतं घोरतरं महत्। तंनरकयोग्यनुजोऽपि स्वभावाद्देव शंकरः॥२७॥ तंनरकग्राममहारूढं तं पातयति
सर्वथा॥ यः शंकरार्चनं त्यक्त्वा शिवान्यार्चनतत्परः॥२८॥ संसारनरके घोरे गर्भवासे विशेषतः। पातयत्येव तं मर्त्यममृत्के जयपूज
के॥२९॥ गर्भस्वरूपकथने लज्जा तावत्प्रजायते। तथापि मोहनाशाय तत्तावत्प्रतिपाद्यते॥३०॥ कामांधकारग्रस्तस्य विवेकरहि
तस्य तत्। यौवनोन्माद मत्तस्य तरुणीसुरतिर्भवेत्॥३१॥ तरुणी वारुणी तुल्या सेविता भ्रांतिमवसा। जनयत्यनपायासा कष्टरूप
विशेषतः॥३२॥ वारुणीपानमत्तस्य विवेकोऽन्यथा तथा। तरुणीसंगतस्यापि विवेकस्त्वतिदुर्लभः॥३३॥ वारुणीपानमत्तस्य किंचि
द्दोषधमस्ति न तत्। सेविते वारुणीदोषं निवारयति तत्क्षणे॥३४॥ पापसाधनमेवेदं तरुणी मरणावधि। मरणेऽपि स्मृता सा तु मरणाय
प्रकल्पते॥३५॥ मृतापि तरुणी तावत्तरुणानस्मृता सति। तरुणाज्वररूपेण मरणायोद्यता भवेत्॥३६॥ वारुणी चेत्परित्यक्ता स्मृता नो
न्मादसाधनं। त्यक्तापि तरुणी तावदुन्मादाय प्रवर्त्तते॥३७॥ मरणं साधयत्येव दूरेऽपि तरुणी स्थिता। अतस्तत्संगयत्नोऽपि परित्यज्यो मं
नीषिभिः॥३८॥ स एव बुद्धिमाँल्लोके स एवातिविचक्षणः। न यस्य तरुणीसंगे रतिः सर्वात्मना भवेत्। तरुणीमुखरूपेण विषेण मरणं
क्षणात्। अदृष्टेनापि दृष्टेन नूनं विषविलक्षणं॥४०॥ पीतेनैव विशेषेण स्यात् मरणं दूरतस्तु न। दूरेऽपि तरुणी सद्यः मरणस्यैव साधनं
तारुण्यवारुणीपानात्तरुणीलन्तु संगमात्। उन्मादः सतितिकिं चित्रं तद्यतस्तस्य कारणे। कारणानि बहून्येव मरणे संति तानि तु तरुण
स्य विशेषेण तरुणी परमापदः॥४२॥ तरुणीविरहेणैव तरुणो मरणाक्षणे। क्षीणाधरिपयाजीवति तरुणी परमापुभिः अवस्थाभेदमा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

साद्यसुवतीसंगमेसति॥ कामोद्रेकात्कामेनैवकामकार्यंकरोतिनरः॥ ४६॥ तदापुण्यप्रभावेणशंकरस्मरणोसति। तद्योगजनितं
सौख्यंशंकरायनिवेदयेत॥ ४७॥ तन्निवेदनपुण्येनतत्रैवजायतेनरः॥ सशंकरोभवत्येवतत्तत्पुण्यानुबंधतः। तदायदिसुदुर्वृत्तं
श्चित्तांतररतोयदि॥ अशंकरोभवत्येवजायमानोनरस्तदा॥ जीवस्तुनित्यएवायमाकाशसदृशस्ततः॥ तस्योत्पत्तिर्नैवतस्यजन्म
देहस्यकेवलं॥ ननाशोनापिजन्मास्यजीवस्यतुनिधारय॥ देहमादायनिष्पन्नात देहोयुज्यतेशृणु॥ ४९॥ लिंगदेहस्यकोप्यस्ति
स्थूलदेहोस्यकश्चन॥ देहान्वयःसर्वदापिमुक्तोसतुविलभ्यति॥ लिंगदेहान्वयस्तस्यस्थूलदेहक्षयेसति। द्विविधस्थूलदेहोपिपा
र्थिवोपार्थिवात्मकः॥ ५१॥ पंचभूतात्मकंदेहंकेचिदाहुर्वयंतुन। पार्थिवानिशरीराणिनराणांविशेषतः॥ ५२॥ भूतांतराणांसंयोगः
पार्थिवेजायतेततः। तत्संयोगेनतद्देहःपांचभौतिकताक्रमः॥ ५३॥ भूतांतरगुणाध्वंसेगुणिभूतलयेसति। गंधानुवृत्त्यातद्देहगंधगुणात्पा
र्थिवंमितं॥ ५४॥ गंधेनपार्थिवत्वस्याप्यनुमानंतनुभृतः। अस्मदादिशरीराणिपार्थिवानीतिमन्यतां॥ ५५॥ अस्यदेहस्यजननेरेतःप्रथ
मसाधनं। लोहितंचतयोर्योगोगर्भभागेप्रजायते॥ ५६॥ रेतसोलोहितास्थिमज्जारिरसंप्रजायते। नारीयोनिप्रदेशस्थंलोहितंतस्य
साधनं। तदन्योन्यान्वयेनैवकललंजायतेततः। तस्यापिकललस्यापिपक्षमात्रात्प्रजायते। ततःपरंबुद्बुदत्वंमासमात्रेणजायते॥
प्रसारत्वंद्वितीयेतुमासितस्यप्रजायते॥ ५९॥ तृतीयेरसपुष्ट्यातुमांसगोलःप्रजायते। तत्रैवशंकरेछायामंगाभिव्यक्तिरित्यपि। चतु
र्थेत्वांत्रसंबंधःपंचमेपिससंगमः॥ षष्ठमज्जास्थिसंबंधःसप्तमेप्राणसमन्वयः॥ ६१॥ स्वस्वादृष्टविशेषेणजीवस्तत्रान्वितोभवेत्॥ लिं

रामः
१४२

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गर्दे हन्तेनैवनहिनाशोनजायते॥ अभूतपुण्यपूरस्यकस्यचिच्छुंभनस्यतु॥ भोगेच्छायांगर्भभोगप्रवेशास्यात्सुखावहः॥ पाप
पुंजस्वरूपस्यशिवभक्तिवियोगतः॥ पापभोगापगर्भेषुवासोभवतिसर्वदा॥ पुण्यावरणयोगेनदुर्गंधानुभवोपिना॥ दारुपुत्तलि
कामध्यप्रविष्टस्येववस्तुतः॥ पापात्मनांतुगर्भेपिघोरानरकयातना॥ तयायातनयातस्यजीवनंमरणोपमं॥ यावद्गर्भेनिवासस्यात्ता
वत्कर्मानुचिंतनं॥ धर्मोद्दिष्टंचिंतनंतेनस्यादधर्मानुचिंतनं॥ पुण्यवासनयातत्रपुण्यंकर्त्तव्यमित्यपि॥ बुद्धिर्भवतिपुण्यानांतस्यापुण्य
मतिस्तुतन॥६९॥ पापात्मनांपापमेवकर्त्तव्यमितिधीःपरं॥ जायतेतेनपापेनरतिस्यात्पापकर्मणि॥ सप्तमेपुष्टिरंगानामष्टमेपिप्रजाय
ते नवमेस्वगभोगानांसुखवेदनयामिति॥ दशमेगर्भवातेनप्रभूतेनसमन्वये॥ भवत्येवाविलंबेनयोनिमार्गाद्विनिर्गमः॥७१॥ बाह्य
वातान्वयात्सद्यःसन्मंदबुद्धिःप्रजायते॥ कश्चित्कश्चनपुण्यात्माप्रबुद्धज्ञानवानपि॥७२॥ ईदृशानिशरीराणिपापिष्ठानांपुनःपुनः॥ दु
ष्टान्यपिशरीराणिकष्टभोगायकेवलं॥७३॥ शांभवानांशरीराणिपुण्यरूपाणिकेवलं॥ ततस्तानिशरीराणिपुण्यानीत्यवधारय॥ पुण्य
कारूपाभूतानांशरीराणांविशेषतः॥ पुण्यंपुरान्वयस्तेनपुनःपुण्यंप्रजायते॥ पुण्यंकर्तुंप्रवृत्तस्यस्वकुर्यादेहसंगमः॥ नदेहेनविनापुण्यं
देहःपुण्यस्यसाधनं॥७४॥ लिंगार्चनंशरीरेपाविनानैवप्रजायते॥ अतःशरीरमप्येकंशिवपूजनसाधनं॥ भूरिपुण्यप्रभावेणशांभवो
भुविजायते॥ तद्दृष्ट्वाभूरिसंतुष्टोभवत्येवनसंशयः॥ अनेनदेहयोगेनशांभवोमयिसंगतः॥ धन्योस्मिममपुण्यस्यनांतोस्तीतिमं
होवन्चः॥ शरीरंशांभवंधन्यंशरीरस्यास्यरक्षणं॥ कर्त्तव्यमितिभूलिस्यंकरोत्येवानुभाषणं॥७५॥ एवंप्रजातदेहस्यशांभवस्यमहात्मनः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

जन्मप्रभृति बुद्धिः स्यात् श्रीमहादेवपूजने महादेवार्चने तस्य जाता बुद्धिः प्रवर्धते बाल्येपि ज्ञानसंपन्नो मानसे पूजने रतः तत्व
ज्ञानं समासाद्य शिवरूपं विचिंत्य च गर्भप्रवेशमारभ्य शिवपूजारतो भवेत् विषयेष्वनुरागोपि तस्य तावन्न जायते शिवार्चने
परं बुद्धिर्धन्योहमिति जायते कस्यचिद्धरिपुण्यस्य वाग्व्यापारे नुवर्त्तने उच्चैर्महेशनामानि बाल्येपि वदति ध्रुवं शिवपूजन
सामग्रीं संपाद्य विविधां मुहुः करोति पूजनं शंभोर्लिंगे मंगलदायके जन्मप्रभृति यस्य स्यान्महादेवार्चने रतिः तस्य पुण्यस्य
नांतोस्ति सगणाः केवलं नृप गणाश्चापि वांछंति मानुषं देहमाश्रिताः यतो मानुषदेहेन पुण्यवृद्धिः प्रजायते यस्मान्मानुष
देहेन दुर्लभेन विशेषतः शिवार्चनेपरः पुण्यैः तत्पुण्यममितं भवेत् पुण्यानि संत्यनेकानि तानि पुण्यानि केवलं शिवपूजनपुण्यो
पकराणि विशेषतः ६० यानि पुण्यान्यनंतानि तानि सर्वाणि वस्तुतः शिवपूजोपयुक्तानि पुण्यत्वं प्राप्नुवंति हि पुण्यानामपि
पुण्यत्वं केवलं शिवपूजया अतः शिवार्चनस्यास्य महिमापि महान् खलु ६२ शिवार्चनमहिम्नोपि महिम्नः कीर्तनं परं मुक्तिसा
धनमित्याहुः न तस्यांतो न वर्ण्यते फलं शिवार्चनस्येदं मियदेवेति यो वदेत् स एव वेदबाह्येषु गणनीयो विशेषतः शिवपूजा
फलं यत्तद्वेदांतेष्वपि न श्रुतं अमितं तत्फलं यस्मात् तस्मिन्नमितधीमता ६५ शंकरेणापि सहस्राब्दैः शिवार्चनफलं परं इयदे
वेति निर्णेतुं अशक्यमिति मे मतिः शालूपापि स्वभावेन स सर्वं नहि शिरोमणिः तदर्चनफलं यत्तु नास्तीति मनुते नृप कृते शिवा
र्चनाभ्यासवत्कुक्ल्यपि सादरं न हि शिवार्चनफलं समतं परमे मतः ६८ मनोहरं वाप्यमनोहरं हि महन्महादेवसमर्चनं स्यात्

राम:
१४२

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तेदेवतावन्मधुरसुसर्वेषु नीवतावन्मधुरं मनोहं ९९ वंदे पुण्यस्वरूपं भवभजनपराभूतसंतापपापं प्रध्वस्तानंतकोपं
प्रतिहतविविधध्वांतसंकाशशापं रत्नाधारातिधीरं स्फुरदुरुशिखरस्फारचामीकरारव्यापारापारपूरव्यतिकररुचिराचार
मेरूच्चपापं १०० इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे याज्ञवल्क्यजनकसंवादो नामच्चतुश्चत्वा
रिंशोध्यायः ७४ श्रीरस्तु श्रीसांबशिवार्पणमस्तु व्यास उवाच याज्ञवल्क्यमुनिवाक्सुधानिधेराधिशांतिरधुना
विधूदयः स्वधुनीविविधवीचिकोच्चयः सोयमभ्युदय एव कोपि मे १ आपदामपि निवारणाय सा याज्ञवल्क्यमुनिवागभूदिह
सामहेश्वरकथानुवादिनी घोरपापपरिहारकारणं २ अस्मदर्जितमहाघसंक्षयोप्यद्य जातइति मे मनागपि पापभीतिरपिनो
पजायते जन्मनोपि घटनेपि सर्वथा ३ अद्य धन्यतममेव जन्म मे शांभवेन सह भाषणं यतः जातमाशुसुकृतांकुराशयो वृद्धि
मेव समुपयाति कोटिशः कोयमभ्युदयकालसंगमः शैवलिंगविविधार्चनोद्यमः जातएमेव मतत्समागमाधन्यधन्यमिदमस्य
जीवनं अन्नमन्नमितिजीवनं परं नीयते न शिवपूजनोद्यमैः अद्यतावदधुनातदुद्यमो जातएव रापथेपि शंकरे ५ शांकरानुस
रणेन केवलं शैवलिंगविभवार्चनेमतिः तेन तच्चरणसेवयापरं नयएव दिवसो विवेकिनां ६ शंकरार्चनफलं मुहुः श्रुतं शांकरा
मितकथासुधानिधेः सन्निधानमपि मे निधानतां प्राप्यतावदभयाय जायते ७ अद्भुतं किमिदमेतदीदृशं पापराशिविनिवारका
ग्रानिः आगतः कथमभूदघक्षयादक्षयामृतनिधानसंगमः ८ शंकरस्मरहरांतकांतकत्राहिमामवपुरं महेश्वर तावकं कथमसुवि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हायतेमंदराचलनिवासेन रतिः चित्तमस्य परिशोधय धुना लिंगपूजनरतिस्त्वदानतः अन्यदद्य मुनर्वाञ्छितं च मे तावदेव द्वि
ममममुक्तिसाधनं लिंगपूजनमनुक्षणं मया कार्यमित्यपि मतिर्भवेद्यदि सा मतिः सकलदुःखमाधनं कर्तुमेव निपुणा निरस्तं
शयः यावदस्ति धनमद्य संचितं तावदीशपदपूजनोत्सवे देयमेतदुपयुक्तमत्र चेद्दर्जनं च सफलं धनस्य मे कर्मणापि मन
विष सापि सर्वथा वाग्भिरप्यनुदिनं महेश्वरः पूजितो यदि तदा घसंक्षयो जात एव शिव योपि नान्यमे किं कलत्रचिरगात्रसंगमैः किं कु
मारुचिरानुभाषणैः किं गजादिपशुपोषणोत्सवैः शंकरार्चनपरो भवाम्यहं किं गृहस्य परिरक्षणेन वा साम्राज्यराज्यपरिपालने
नवा शौर्यकर्मकरणेन वा मुहुः शंकरार्चनपरो भवाम्यहं दारुणापि यमयातनाश्रुता सापि दुःखभयदायिनी खलु सा न शाम्य
ति शिवार्चनं विना तन्न शंकरपरो भवाम्यहं शंकरो मम गतिः स शंकरः शंकरिष्यति समर्चितो मुहुः शंकरे सति किमस्य पक्षि राम:
तं मोक्षदोपि स शिव स्मृतोपि मे मंगलापतिपदांबुजार्चनं सर्वमंगलविशेषसाधनं सिद्धिसाधनमिदं विहाय मे कृत्यमन्य १४४
न दिहेरा चेतसि वा १८ चंद्रमौलिचरणांबुजार्चनं ध्यानसाधनमिदं मनोपि मे अन्यकार्यविमुखं विशेषतो जायतामिति मतिः प्र
जायेत १९ जीर्णमंगमधुना विशेषतः शंकरार्चनमतिर्निमेष्यदि न हि जीवनमिदं वृथा भवेदित्यवैमि मुनिनाककोटिभिः २० अ
र्जितं न सुकृतं मया पुरा न स्मृतोपि गिरिजामनोहरः सेवितोपि न च शाम्भवो मुहुः व्यर्थमेव गतमस्य जीवनं शांभवैः सहकृदा
पि संगमो नाभवद्गिरिश लिंगपूजनं जन्म तावदहहा वृथागतं हा किमस्य दुरदृष्टमद्भुतं वार्धके कथमुमापतिप्रियैः शांभवैः स

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हविद्वेषतोऽधुना संगमेपिगिरिशार्चनादरः शीर्णदेहपरिपाकदुःखतः नश्रुतापिमुकुरादरात्तरासाकथागिरिश
पूजकोदिता जीर्णकर्णकरणेनतत्कथावर्णमात्रमपिगृह्यतेकथं गर्भवासजनितातिदुःखतः शंकरस्तनसमर्चि
तस्तदा तमसुरीषविषकीटकोटिभिःदंशनेसतिशिवस्मृतिःकुतः रेतसाखलुशरीरमद्भुतंलोहितेनजनितंकुयोनिषु
सूकरादिषुबहुधानेकधातनदुःखमपिदुःखमन्वहं गर्भवातपरिपीडितस्यमे तमसुरीषजलसंयुतस्यच दुःखमेव
समभ्रमुहुर्मुहुः दारुणंनिग्मिवहभक्षितं दुष्टकष्टविनिवारकेच किंगर्भवासनिरतस्यदृश्यते जहताखलुतदाति
गर्हितासामुहुर्मुहुरपारदुःखदा कोटियोनिषुयदाजनिस्तदाबभरादिषुपुनःश्रमोदयः तत्रभ्रमापसरणादिकार्यं
तत्रकिंचिदपिदृश्यतेकथं सूकरादिजठरपदेकदानेकजंतुतनुसंगमस्तदा कष्टमेवतनुसंनिकर्षणात्भुक्तमेवब
दुधामुहुर्मुहुः ३० सूकरीजठरपावकाहताविष्पाजठरपरपोषिता तन्मलाविलतनुर्यदातदातेनदुःखमनुभुक्तमे
वहि सूकरस्यखलुरेतसातनुकापिपाकपरिपाकयोगजा जातुनैवहिपरंतुसामुहुर्जन्मकोटिषुशिवार्चनेनविना येनके
नविहृतपिस्मृतः शिवः पूरितोपिसहृदादराच्छ्रुतः जन्मसंगपरिहारकोभवेदित्यपिश्रुतिशिरस्सुतंमया मोहजालपरिवेष्टि पं
तस्यमे शंकरार्चनरतागसंगमः नाभवत्परमशोकनाशकः पाककर्मपरिपाकतामम शांकरेणासहभाषणंमुहुः पातकानिवि
लयंप्रयांत्यपि यातियातियमयातनाभयंतन्नजातमतिदुष्कृतात्मनः शंकरायनवरत्नमंदिरं दत्तमेवनपुरासयामुदा रत्नकोश

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

परिरक्षणं वृथा जातमेव बहु दुःखसाधनं ॥ अर्जितं च गणनाविवर्जितं हेम तेन न शिवार्चनं कृतं ॥ पट्टकूलगिरयः समर्जिताः
शंकरे पुनः समर्पिताः खलु ॥ गोकुलान्यपि बहूनि यानि मे तानि शंकरवशानि भक्तितः ॥ नार्पितानि न शिवोपि गोरसापारपू
रपरिवेष्टितः कृतः ॥ कोटिशो न घृतकंबलै मुहुः शंभुलिंगमभिवेष्टितं कृतं ॥ पूजितं न मधुपूरराशिभिः नादरेण दधिपूरराशिभिः ॥ ७ न
शर्करागिरिभिरर्चितः शिवो गंधनीरनिकरै रहर्निशं ॥ पुष्पकुंकुमफलांबुराशिभिर्नार्चितं गिरिशलिंगमुत्तमं ॥ ४० ॥ चंद्रभाग
गिरिदीपमालिकाकोटिभिश्च न शिवार्चनं कृतं ॥ धूपपर्वतसमूहधूपतो धूपितोपि न मुकुंदहेश्वरः ॥ ४१ ॥ शंकरो न गिरिशुरर्चितो म ही
या शंकरार्चनविधानबाधकः ॥ नापि रुद्रजपसंस्कृतोस्म्यहं भूतिपुंजसमलंकृतोपि वा ॥ ४२ ॥ फालमंडलमिदं न भस्मना भूषितं
कुरंगलादिकं च मे ॥ किंच पंचमकुले न वंचितोप्यहं चरीककुले वंचितोप्यहं ॥ ४३ ॥ किंच पंचशरस्वेच्छया मुहुः कष्टमेव बहुधानुभूयते रामः
कामिनीकंकणकंकणध्वनिः कर्णभूषणतयानिषेवितः ॥ ४४ ॥ यौवनेन परिवेष्टितस्य मे कामिनीकमललोचनादरः ॥ नादरः शिव १४५
पदांबुजार्चने तेन तावदफलाजनिर्मम ॥ ४५ ॥ पुंडरीकसहशेन नेक्षितं लक्षणेन शिवलिंगमर्चितं ॥ मारमंदिरविलोकनादरादर्जि
तं बहुविधं च पातकं ॥ ४६ ॥ अंगनांगकरसंकरादरः शंभुलिंगकरसंगमादरः ॥ नाभवज्जनिरियं कथं गता खिन्नखिन्नहृदयस्य संतरं
श्रोतभस्मकणपुंजमंजुलाकोमलातिविमलाननेमतनुः ॥ तेन सूकरकुयोनिसंभवं जातमेव बहुकल्पकोटिषु ॥ लिंगपूजनविशेष
साधनं बिल्वमपि नार्चितं मया ॥ तेन सूकरकुयोनिसंभवं जातमेव बहुकल्पकोटिषु ॥ शंभुलिंगममलैर्जलै रसं नाभिषिक्तमपि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भक्तिपूर्वकं तेन० ५० शंकरायनदुकूलमर्पितं चंदनंचनसमर्पितंमया तेन० नार्चितमुकुरखंडतंदुलैर्लिंगलिंगमतितुंगमंग
दैः तेन० ५२ बिल्वकोमलदलैर्महेश्वरोनार्चितः सकलपुष्पमालया तेन० ५३ धूपधूमपरिवेषवेष्टितंमंदिरंनकृतंमवशोकरं
तेन० ५४ मंदिरंचनवरत्नरंजितंशंकरायननिवेदितंमया तेन० ५५ गोघृतेननचदीपमालिका क्वापिकापिरचिताशिवालये
तेन० ५६ ओदनोपिननिवेदितोमयाशंकरायघृतशर्करान्वितः तेन० ५७ नप्रदक्षिणपुरस्सरंनतः शंकरः समुदुराद्दरान्मया
तेन० ५८ निर्मलामितसुशीतलैर्जलैः क्षालितापिनमयाशिवालयः तेन० ५९ दर्पणंचननिवेदितंमयाशंकरायनसुवर्णभूष
णं तेन० ६० नार्पितंकनककांचिरंजितंछत्रमेकमपिशर्वमस्तके तेन० ६१ चारुचामरसमीरवायवोः सेवितोपिनमयामहेश्व
रः तेन० ६२ नर्तनंचनकृतंशिवाग्रतोशंकरस्मरणपूर्वकंमया तेन० ६३ लिंगलिंगमभिषिच्यसादरंतज्जलंनशिरसा
धृतंमया तेन० ६४ शंकरार्पितजलंमुहुर्मयापीतमेवनमहाघनाशकं तेन० ६५ शंकरायविनिवेदितंफलं नीरमन्नमपि
भुक्तमेवन तेन० ६६ कष्टकालनिगमोयमूदिहाशंकरागमनतोगृहांगणे दृष्टसिद्धिरधुनाभविष्यतीत्यष्टमूर्तिकृपयापरमं
मम ६७ शंकरातिरुचिरोरुमंदिरंशंकरागमितितेनसंगमे दुर्लभंनकिमपीतिमेमतिः संततंभवतुशंकरार्चने शंकराभि
नकथासुधारसैस्सूर्णमेवममकर्णपूरयोः चित्तमेवममपुण्यवर्णनैश्चारुचारुमरकोटिभिः सह शंकरोपिकरुणारसार्णवेमंदुपान
पिसवर्णयिष्यति मामकोयमितिमामकार्चनात्सोपिशंकरसमर्चकोत्तकः ७० यद्यपिप्रबलपापराशिभिः व्यावृतोस्मिसततंतथा

ष्यहं शांकराङ्घ्रिकमलावलोकनान्नष्टपातककुलो नसंशयः कालतोपि न भयं ममाधुनाकालकालभजनप्रियान्वयात् का
लकालकलनोत्सवोपि मे वर्द्धते मुहुरनुक्षणं मुहुः सोयमभ्युदयकाल एव मे कालकालचरणांबुजार्चकः मद्गृहं प्रतिसमाग
तोधुना शांकरः सशिवशंकरालयः शंकरः खलु सहीनवत्सलः शांकराहृतिमुपेत्य मद्गृहं प्राप पापविनिवृत्य मादरात्कर्तुमेव
करुणारसार्णवः एतदेव सुदिनं यतोधुना शंकरस्मरणसंगतं मनः अद्यतावदशुभग्रहान्वयो नष्ट एव हि शुभग्रहान्वये यद्य
दुत्तममिहास्ति मंदिरे तत्तदद्य कनकादिकं धनं शांकराय विनिवेदितं मया सत्वमस्य विनिवृत्तमेव मे शांकराय विनिवेदितं धनं शां
कराय विनिवेद्यते मया तन्नु दत्तमिह वित्तमद्य मे कोटिकोटिगुणितं भविष्यति वित्तपात्रमिति निश्चितं मया शांकरस्य करयेव नेद
रः सादरं यदितदर्पितं मया तत्र तेन सुखमक्षयं भवेत् कामधेनुरिव शांकरो धनं हर्षवर्षसमलंकृतो मुहुः दातुमेव यवसं रामः
समाप्नुयात् दुग्धमेव मुहुरादरान्मुहुः नीरसेपि यवसेपि भक्षिते दुग्धमेव बहु दीयते गवा तद्वदेव सददाति शांभवः सिद्धिमस्य १४६
धनपूजितापि सेनू शांकरे सति निदेव धेनुभिः कृत्समस्ति सुरपादपैरपि तत्पदांबुजविलोकनाद्यतः सिद्धिरेवमनुधावति स्वतः
भस्मभूषणपरिग्रहेण मे सर्वसिद्धिगणसंश्रयोपि सहः किं किमद्य न करिष्यति प्रियं कामधेनुरिव कामसाधनं ८१ यः प्रमादम
पहाय मायया त्यक्त एव शिवपूजकोर्चनं कर्तुमिच्छति स एव सर्वथा पुण्यवानिति गुणेन गीयते ८२ भर्गभीमभवशंकरेति वानी
लकंठ शिव शर्व सर्वग कालकाल गिरिशेति नाम मुहुःश्चिंतयेत सशिवस्मरस्मर ८३ अंधकासुरहरामरेश्वरापारघोरकरुणारसा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

२ सृष्टिपालनविनाशकारणानंतसुंदरविहारविग्रह ॥१७॥ त्रिभुवनविशेषनेत्रिवाचित ०॥२

कुरु मारसंहरमेह्येरतिवाचित्तेपातसच्छिवंस्मरस्मर ८४ चंद्रशेखरसुरासुरार्चितानंगभंगकरतुंगविग्रह शैलकलिंगनिलया व्ययेतिवाचित्तेपातसच्छिवंस्मरस्मर ८५ तारकारुचिरहारकंधरंव्याघ्रताद्रितनयाकरांचल चंचलाचलसमानमानसासीनमा मवहरेतिवास्मर ८६ शैलराजतनयाकुचांचलसत्कुंकुमांकितपदांबुजांचल अंबिकारमणमामवस्पतिचित्तपातसच्छिवंस्मरस्म र ८७ कल्पकोटिकृतपातकानिमेसंहरस्मरहरस्मतापिमां मामकप्रमितिगोचरंकुरुत्राहिमामितिमनस्मरस्मर ८८ मूर्तिभू षिततनुर्भवेभवभाग्यभागपरिपाकतःशिवं पूजयामिबहुसाधनैरहंपाहिमामितिमनस्मरस्मर ८९ ज्ञानमामिचरणांबुज स्मृतेःयातुनाशमितिसादरंहरंनानुवारमपिकिंमनस्मर ९२ भावलिंगनिलयाप्रमेयमंगलारमणमांगलंकुरु तावकंकुरुकुरु कर्मपावहीनमित्यपिमनःस्मरस्मर ९३ लीलयालमनुवेलमव्ययाप्रायकार्यविषयैरलंबलैः कालकालकलनेनकालभीर्नै तिकालहरमेवसंस्मर ९४ मनमनःसरसिजासनाश्रयःकिंक्षपाधमपिवासदाशिव इत्यनुक्षणमुमापतिंभजभ्राजमानम नित्यंमनस्मर ९५ मंदिरापितवसुंदराणिचन्मंदिरपिवसतिःकथंतव तद्धदीशममसानसेनसेसंवसेतिसततंमनस्मर शं करातिरुचिरंनसुंदरंचित्तमंदिरमथापिसुंदरं तत्कथामृतसुधानुलेपनादित्यपिस्मरहरंस्मरस्मर ९७ नर्मदाकठिणलिंग संगमेरंगतमतिरभ्युपायातथा मानसेपिममसंवसादरादित्यनुक्षणमुतक्षणंस्मर ९८ दीनबंधुरितियाप्रथास्तितेसायथा रि नपितथातथाकुरु मामवागतनयामनोहरत्राहिमामितिमनस्मरस्मर ९९ नानुवारमगराजकन्यकासानुरागचरणांबुजादरं कि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मुहुः पशुपतिः प्रपश्यती सुन्दरं मुहुरन्तरं मनस्स्मर १०० सत्वरं किमिति न प्रसन्नतामापशंकर इति त्वरात्वया किं बहुनानुचिंत
कारिताकथं मयापि तिमनसा स्मरस्मर १ कः कस्यापापरंधरापेणापरं तं शंकरं नस्मरेद्गौरीचारुकुचारुकुंकुमरसासारारुणां
घ्रिपरं २ सोहंभावनयापि संस्मरमहादेवं मुहुर्मोहमीस्याज्ञापूज्यतमोत्तमोत्तमतमः सोमं मनः संस्मर १०२ आकल्पं मम
जीवनं भवतु मे भोक्तुं भवे भस्मनि श्रीरुद्राक्षविभूषणे शिवपुरीवासे शिवाराधने नित्यं शंकरशंगलिंगभजने तस्य जने तज्जपेथ्या
तध्यानतदेवक्षणेपि सुतरां मस्तं ततरन्वहं १०३ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे जनक्या
ज्ञवल्क्यमुनिसंवादो नाम पंचचत्वारिंशोध्यायः ४५ श्रीरस्तु व्यास उवाच सयाज्ञवल्क्यो जनकोक्तिरूपां सुधां मुहु रामः
कर्णपुटैरमंदं पीत्वा महानंदमवाप भक्त्या स्मृत्वा महादेवपदांबुजं च १ श्रीमन्महादेवकथासुधाब्धितरंगमालाविमलानु १४७
वेलं क।श्रीकालकालार्चनसाधनानां संपादनायप्रभवत्स्ववश्यं २ अनुग्रहः शंकरपादपद्मस्मृतरसंभक्तिरसौ दयोपि श्रीमन्म
हादेवकृपांकुरश्रीकल्लोलमालाप्रसरप्रसादः ३ अस्माकमेतत्खलु भाग्यमद्यविद्याविलासैः खलु चंद्रमौलिः स्मृतो महानंद
दप्रदाता स्वानंदरूपोपि सचिद्घनोपि ४ अनाद्यविद्याविलयात्प्रजातत्त्वावाप्यविद्यानवशापविनष्टे तत्रावशिष्टं शिवरूपमेकं येन कथा
भातिच भानुमेव ५ नतत्रसूर्यो नविभातिचंद्रो नाग्निर्नताराजपि नापि विद्युत् स्वयंप्रकाशः खलु वृत्तिरूपा विद्यानतत्र प्रसरस्य
नरयं ६ ओंकाररूपं प्रवदंति केचित्तन्निर्विकारं शिवरूपमेकं स एव तावत्स्फुरति स्वभावान्नतस्य तु स्फारकमस्ति लोके इतितद्वचनं भु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्वाज्ञनको विनयान्वितः शिवज्ञानोदयः केनतद्वदश्रुतिशेखरैः याज्ञवल्क्यः शिवत्वपरंब्रह्मशिवत्वंशिवात्मकः इतिश्रुति
महादेवलिंगाराधनतो नृप महादेवमहानंदपरब्रह्मणिशंकरे भक्त्याशिवार्चनेनस्याद्भक्तिरव्यभिचारिणी शिवपूजाश्रुति
प्रोक्ताशिवलिंगेशिवात्मके तेनैवजायतेशंभोर्भक्तिरव्यभिचारिणी शिवमुद्दिश्यसुकृतंयद्यत्कृतमनेकधा तेनैवजायतेशंभो
र्भक्तिरव्यभिचारिणी १२ कृतानियेनदानानिशिवप्रीत्यर्थमादरात तेनैवजायते० येनकन्याप्रदानेनशिवः संतोषितोमुहुः ते
नैव० येनरत्नप्रदानेनशांभवास्तोषितामुहुः तेनैवजायते० येनाश्वगजदानाद्यैः शांभवास्तोषितामुहुः तेनैव० येनगोकोटि
दानेनशांभवस्तोषितामुहुः तेनैवजा० १७ सुशीतलांबुसेकेनयेनैवाराधितः शिवः तेनैव० पट्टकूलप्रदानेनयेनैवाराधितः
शिवः तेनैवजा० १८ येनदिव्यान्नदानेनतोषितः पार्वतीपतिः तेनैव० रत्नाभरणदानेनयेनैवाराधितः शिवः तेनैव० २१ र
थोत्सवादिनानित्यंतोषितोयेनशंकरः तेनैवजायतेशंभोर्भक्तिरव्यभिचारिणी अविरक्तोविरक्तोवाभक्तिमव्यभिचारिणीं प्रा
प्यः पार्वतीकांतं अर्चयेत्सतुभाग्यवान् वैराग्यमपिमोरोत्थाविरहः केवलंभतः नतुभाग्यपरित्यागोवैराग्यमितिमेमतिः भा
ग्यसत्वेलिंगपूजासंगात्पुनर्भविष्यति निरंगवैदिकंकर्मनफलायेतिमेमतिः लिंगार्चनेनकर्त्तव्यंफलंविविधमित्यतः तदर्च
नंचकेनेतिसाधनंसमपेक्षितं भावनाप्रत्ययप्राप्ताकुर्यादितिततः परं किमित्येवतदाकांक्षावस्क्ततःफलगोचरा : २० कर्मनी
यफलाकांक्षातावदादौप्रजायते सर्वेषामविशेषेणपातदेवसमपेक्षितं ततः परंतस्मिंश्चस्वाराज्यंप्राज्यमित्यपि तेनैवसाफल्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

काङ्क्षा शान्ता भवति वस्तुतः ॥ तस्के निश्चिते पश्चात्केनेति करणापरं ॥ आकाङ्क्षा जायते सापि शान्ता स्यात्करणार्पणे ॥ ३० ॥ फ
लस्य तस्य करणं शिवाराधनमित्यपि ॥ शंकराराधनेनेति ज्ञातमेव तृतीयया ॥ ३१ ॥ तृतीयकरणं वस्तु समर्थान्तत्त्वया विना ज्ञातुं
न शक्यते तस्य बोधकं चान्यदृच्छन ॥ ३२ ॥ तद्बोधनार्थं निर्मापितस्याः केनतदोऽस्ति तं ॥ करणं प्राप्तमेवेति तदाकाङ्क्षाक्षयं गता ॥ क
रणावगते पश्चात्कथमित्यपि जायते ॥ आकाङ्क्षा सा तु सर्वेषां अङ्गानामेकदा मिता ॥ ३४ ॥ पृष्ठाकोटेन नगानामुपादानं यतस्त श्री
दा ॥ सन्देहवत्तदाकाङ्क्षा कथमित्येव जायते ॥ ३५ ॥ ततः परं विशेषोऽस्ति तदङ्गविषयः परं ॥ प्रधानभावनामेव प्रविशन्तीति तद्दिदृक्षया
उत्पन्नस्याङ्गविषयः क्वास्य ग्राहकरस्त्वपि ॥ एवमङ्गाङ्गविषयः तदङ्गविधयोऽपि हि ॥ ३७ ॥ अङ्गान्यवीतरापूर्वद्वारमासाद्य केवलं ॥ पर
मापूर्वसंपत्तिहेतुभूतानि वस्तुतः ॥ ३८ ॥ तत्राद्यं साधनं तावत्कले ज्ञाकर्तुरन्यथा ॥ तस्य कर्त्तृत्वनिष्पत्तिः विना तु न फलेच्छया ॥ फ रामः
लेच्छायां विरक्तस्य कर्मण्यनुद्यमत्वना ॥ ततः कर्मपरित्यागविधिः कुण्ठित एव हि ॥ ४० ॥ किंच यद्वि हितं कर्म शक्तं चेत्त्यज्यते तदा ॥ तस्या १४८
गेनैव नरको भविष्यति न संशयः ॥ ४१ ॥ इहास्मदादिभिः केचित् विहिताकरणात्परं ॥ नरकावासमासाद्य तिष्ठन्ति क्लेशपूर्वकं ॥ महा
क्लेशानुबन्धाय विहितं त्यज्यते जनैः ॥ अभ्युदयान तस्तेषां नरके सुसदा स्थितिः ॥ अतस्त्ववश्यं विहितं कर्मापि प्रियमात्मनः ॥ भविष्य
तीति यतज्ञानं तद्विश्वास इतिस्मृतः ॥ ४४ ॥ तादृशज्ञानसंपन्नकर्मण्यधिकृतस्ततः ॥ तस्मिन्नस्यास्ति वैराग्यं स निर्भाग्यो विशेषतः ॥
शिवार्चनेन न मता वाञ्छितं सर्वधा फलं ॥ भविष्यतीति विश्वस्य भाग्यवानधितिष्ठति ॥ ४६ ॥ नैमित्तिकं च नित्यं च काम्यं चेति त्रिधा मतं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कर्मतत्रफलं काम्यनान्यत्रेति वृंदस्यपि ॥ ४७ तेनावश्यं नावनागंधगंधोप्याघ्रायेत वने ॥ विधिस्वरूपज्ञानेन विनाते अल्पपस्यपि ॥ ४८
अंधएवविधिः किं न फलाभावेप्रवर्त्तना ॥ कथमस्पुस्थितातेनसा त्वंशात्रयवस्थिता ॥ आद्यास्तुफलमेवेति तदाहसश्रुतेकचि
त् क्वचित्तकल्पनापिविधुस्यानार्थमेवहि ॥ ५० विधिस्तफलमादायप्रथमंसंप्रवर्त्तते ॥ तत्कर्ममात्रसापेक्षं कर्म तेनविनाकथं
५१ विभूस्कधूलनादीनां नित्यानामपिकर्मणां ॥ फलमुक्तंपृथक्तं वा नित्यत्वोक्तिपुरस्सरं ॥ ५२ फलानिमित्रलिंगेनाभुक्तान्येवहिका
निवित् प्रधानबोधकेवाक्येः फलंयदिनबाधितं ॥ ५३ अंगवाक्योक्तमप्येकं फलंयोग्यंप्रगृह्यते ॥ यदितत्रापिनफलं नदातत्कल्प
मेवहि ॥ ५४ रात्रिसत्रेफलं तावदाहत्यश्रुतंसवन ॥ प्रधानबोधकेवाक्येनवाक्येष्वंगबोधके ॥ नैमित्तिकेपियोग्यंतुकल्पनीयंफलं
खलु तस्मान्नकर्मकुत्रापि फलहीनंश्रुतंचन ॥ ५६ तत्त्वंपरिभाषापिनित्यत्वाद्यकामिनी ॥ प्रधानबोधकेवाक्येफलस्याश्रवणा
दिति ॥ ५७ आर्द्रादियोगरूपस्यनिमित्तस्यप्रसंजने ॥ नैमित्यकंपूजनंतुविहितंफलसाधनं ॥ इष्टसाधनताज्ञानंप्रवर्त्तकमितिश्रुतं
सर्वत्राप्यविशेषेणकेनवांतनिवार्यते ॥ ५९ नियोगः फलमित्याहुः केचित्तरपितत्फलं ॥ स्वीकृतं वेदसद्वाक्तसद्वातदपिचिंत्यते ॥ नि
योगः फलमित्युक्तंमनंतप्रतिसंप्रति ॥ वक्तव्यमस्तितेनापिदेयमुत्तरमेवहि ॥ मौनंचेदुत्तरंतत्र सफलेनबहिष्कृतः ॥ नियोगफलकं
कर्मनकुत्रापिश्रुतंखलु ॥ ६२ तस्मात्कर्माणिसर्वाणिसफलानिश्रुतान्यतः ॥ विशिष्यवैदिकंकर्मसफलंशिवपूजनं ॥ तत्रांगानिबहून्य
वतेरंगैरखिलैरपि ॥ निष्पन्नेकरणेतेनफलंभवतिसर्वधा ॥ ६४ प्रधानेतुफलापेक्षामुख्यमंगंतथाविना ॥ प्रवृत्तिरेवनास्तीतिफलंता

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वदपेक्षितं । सांगेनकर्मणातावत्फलं भवतितस्यतु । उत्पत्तिरंगविरहेसर्वथानेति निश्चितं । अंगानितावद्दुद्रवेतेतदंगांगान्यपिक्र

मात् । लिंगार्चनेन कर्त्तव्यं आयुरित्यादिवाक्यतः । लिंगार्चनंतु करूणामासुः फलमितिस्मृतं । तत्रलिंगार्चनेकेनेत्याकांक्षापिप्रजा

यते । सदाकांक्षानि वृत्त्यस्तु बिल्वपत्रादिसाधनैः । वैराग्ययदिकर्चुस्याद्बिल्वपत्रादिसाधने । तदातत्करणस्यैवनिष्पत्तिर्नोपजाय

त । धूपदीपादिदानंचधनसापेक्षमित्यतः । ततोधनंनवैराग्यं किंत्वर्जितधनैःपरं । शंकराराधनंकुर्यात्तेनतत्फलंधनं । पंचामृ

ताभिषेकाद्याः सर्वेपिधनमूलकाः । धनाभावेकथंक्षीरंदधिमध्वाज्यमेववा । स्नानंचविहितंलिंगेशुद्धपक्वफलादिकैः । तत्रताव

त्फलप्राप्तिर्नधनेनविनाखलु । परमान्नादिकान्नानिनैवेद्यायमूतान्यपि । तानितावद्धनाभावेनभवन्त्येवसर्वथा । श्रुतमाहात्म्य (त्य

वेष्वसौवर्णाभरणार्पणं । तत्समरणानिष्पत्तिर्धनाभावेकथंभवेत् । भार्यायामपिवैराग्यमयुक्तमपिनिश्चितं । शिवनैवेद्यपा रामः

कायविनियुक्तायतस्ततः । विनियोगानुसारेणसापितावदपेक्षिता । शिवार्चनोपयुक्तानांत्यागेपापंमहत्खलु । अतस्तत्त्यागमात्रं १५९

तुनैवराग्यंतथासति । वैराग्यवार्तासर्वत्रवरक्ततःपारिभाषिकी । परिभाषापिनिष्पन्नापदार्थस्यविशेषतः । शिवार्चनोपयुक्तत्व

करणत्वानुरोधतः । तस्माद्युदर्जितंवित्तं तन्निवेदनमीश्वरे । तद्वैराग्यमितिप्रोक्तंतेननस्यैवेतिच ८० ज्ञातानंदइतिख्यातेराजाप

रमधार्मिकः । गुणवान्वीर्यवान्नित्यंशिवपूजापरायणः । शिवपूजादिधर्माणांविशेषणविचारकः । महादेवःपूजनीयकथंकुर्वेति

चिंतनात् । छतस्तेषुवरिष्ठोपिसत्यव्रतपरायणः । शांभवेषुदयालुश्चतत्पोषणरतस्सदा ८२ सत्यप्रतिज्ञःसर्वज्ञोनीतिशास्त्र

विशारदः प्रजानां पालने दक्षो दक्षः परनिबर्हणे कीर्तिमान्निपुणो धन्यः शुचिश्च विगतस्पृहः असूयावर्जितो नित्यं प्रभामंड
लमंडितः युद्धकाले सुराणां च सर्वथापि भयप्रदः सर्वलक्षणसंपन्नः सर्वाशापरिपूरकः तमेकदा गुरुः प्राप शेषपापिस
मन्वितः तमागतं समालोक्य पूजयामास सोऽभवं ततस्तेन सहालापं कृतांश्च शिवपूजने उपयुक्तः प्रयत्नेन तमुवाच गुरुं नृ
पः ८८ शतानंद उवाच धर्माणां परमो धर्मः को वा धर्मस्त्वयामितः धर्मोत्तमोत्तमत्वेन ज्ञातं धर्मं वदाधुना देवोत्तमोत्तमत्वेन
को वा देवस्त्वयाश्रितः श्रुतिभिः कस्य वा धर्मः कीर्तितः कः परः प्रभुः ९० गुरुरुवाच धर्मोत्तमोत्तमत्वेन शिवधर्मः प्रकीर्तितः शि
वधर्मात्परो धर्मो नास्ति न श्रूयते ध्रुवं ९१ तेनैव शिवधर्मेण सर्वान्कामानवाप्नुयात् यं यं कामयते कामं तं तं कामारिधर्मतः वि
नपूजापरो धर्मः नैव शिवपूजया शिवपादाब्जभृंगत्वं प्राप्नोत्येव न संशयः तत्फलं नाग्रतपसा न यागार्बुदकोटिभिः परं तु श्री
महादेवकृपया परया खलु संप्राप्य परिपुष्पेण भक्तिमय्यभिचारिणी श्वपचो वा शंकरं स्मृत्वा मुक्तो भवति पातकैः मृत्युंजयम
हादेवपादांबुजरजो भवेत् सा पूजा लिंगपूजेति विज्ञेया श्रुतिशेखरैः महापातकतूलाद्रिः शिवनामाग्निलेशतः दग्धः क्षणेन
भवति सर्वधारय सादरं यस्य शंकरपूजायां विश्वासो तिदृढः सदा तेन चीर्णः संसारो नानापातकसागरः शिवपूजाप्रभावस्तु
श्रुतिषु प्रथितः सतु एकया जिह्वया वक्तुं शक्य एव न वस्तुतः सहस्रजिह्वः शेषोयमनेनापि न सर्वथा शिवधर्मप्रभावोयः सतु व
क्तुं न शक्यते कृतं पूर्वमनेनापि तपो घोरतरं पुरा शिवधर्मावबोधाय युगानामयुतं नृप अनेन तपसा तावत्स धर्मो ज्ञात एव न तस्मा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नानसहस्राणि शिवान्येतान्यधीतेऽपि न शिवः परम धर्मज्ञैः शिरामपि रितिस्मृतः तथा च शिवधर्माणां तत्त्वं वेद सदाशिवः शिवधर्म
परिज्ञाने शिवायाः शिवसन्निधे कथंचित्तल्परिज्ञानं कुमारस्यापि वस्तुतः नंदिकेशादिभिः धर्माः शैवाः कश्चित्कथंचन ज्ञाय
ते मादृशेनापि कथं वा सर्वविशेषतः जानाति शांभवं धर्मं लोके परम शांभवः स तावदस्मदादीनां दुर्ज्ञेय इति निश्चयः विघ्नाविशे
विघ्नास्संति शिवपूजनबाधकाः तत्परिज्ञानमस्माकं मति दुर्लभमेव हि गोपने शिवधर्माणां शंकरेणाहृतं ततः तद्ज्ञानं दुर्लभं
तेषामस्माकं नृपसत्तम ८ लोके कोऽपि महेशधर्मनिरतो पूतो विनीतः श्रुतो चशांतेरमितैरनंतविभवैः प्रभावप्रभावाद्धरेः मन्ये
दुर्लभमेव शांभवमहं धर्मोत्तमं त्वं मुदा वंदे भावमभावसंगरहितं भावप्रभावोत्सुके वर्णात प्रवातं शिवार्चकपदं वंदे मुकुंदार्चितं दां
तद्द्वारकं द्वंद्वं वंदितमुमाकांतार्चकाराधकं तत्सेवाजनिरोगनाशकतयाहाताततदाराधनान्मुक्तिः शंकरपूजकस्य महिमा केनापि रामः
न ज्ञायते ९ धन्याः शांभवधर्मबोधनिधयः शैवोत्तमाः सर्वथा तत्पादांबुरुहार्चकोऽपि सुतरां धन्यः स धन्योत्तमः तत्पादांबुजरे १~०
णुभिर्यदि शिरः पूतं न भीतिस्ततः कालादप्यत एव संसृतिभयं नेति स्मरामो वयं १० अस्माकं शिवपूजनोत्सुकशिवाचाराद्दृताराध
कध्यानेनापि न दर्पदेपि निधयः संसारवार्तापि न निर्धूताखिलकल्मषा हि शिवपदं ध्यामो न यामं भयं पश्यामो न यमादिकाभ्यसनजा
कुलं नमृत्युयामहे ११ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे जनकयाज्ञवल्क्यसंवादो नाम पंचत्रिंशा
रिंशोऽध्यायः ४ श्रीव्यास उवाच गुरुगौरववाक्यानि शतानंदः पुनः पुनः श्रुत्वा प्रहृष्टस्तं प्राह शिवपूजाक्रमं नृप १ शिवा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

र्चनव्रतपरैः किं कार्यमस्त्यहं गुरो ॥ तत्तावदधुना सर्वं निवेदय यथाक्रमं ॥ २ ॥ गुरुरुवाच ॥ अरुणोदयवेलायां समुत्थाय बहिः परं ॥
शौचादिकं निवृत्यादौ स्नात्वा तीर्थोदके शुभे ॥ उद्धूल्य भस्मनांगानि त्रिपुंड्रं च प्रयत्नतः ॥ रुद्राक्षधारणं कृत्वा पश्चात्संध्यां समा
प्य च ॥ शिवाराधनसामग्र्या लिंगे शंकरमर्चयेत् ॥ रुद्राध्यायं स्मरन्नेवं तन्मंत्रार्थमनुस्मरन् ॥ शिवप्रवणचित्तः सन् आसीनोपि
कुशासने ॥ व्याघ्राजिने वा पूतात्मा विभूत्युद्धूलनादिमा ॥ चित्रासने वा मौंजी वे श्वेते वा केवले शुभे ॥ नीले पीते विहारिद्रे कर्बुरे वा वि
शेषतः ॥ स्वांतसिंहासनासीनमुमालिंगितविग्रहं ॥ कर्पूरगिरिसंकाशं हृत्कमलपरिवेष्टितं ॥ ८ ॥ रत्नाभरणसंयुक्तं अनंतविभवप्रभुं
हरं सर्वामराराध्यमानंदघनमव्ययं ॥ त्रिलोचनं नीलकंठं त्रिशूलकरमक्षरं ॥ दधानं वामहस्ताब्जे मेरुचारुशरासनं ॥ जटाजूटतटा
बद्धचंद्ररेखाविराजितं ॥ त्रिपुंड्रविलसद्भालं भक्तसंरक्षणोत्सुकं ॥ अष्टापदतटित्कूटसन्निभं सुंदराननं ॥ उत्फुल्लामंदमंदार
मालिकासमलंकृतं ॥ बिल्वपल्लववीतांगमनंगहरमव्ययं ॥ चारुचामीकराकारकरकंकणमंडितं ॥ प्रस्फुरन्नूपुरापारशिंजितं ध्व
लिसेवितं ॥ मुनिमानसभृंगाणां संघांघ्रिसरोरुहं ॥ मृगांकितकरं देवं वरदाभयपाणिनं ॥ करुणारससंपूर्णं विरूपाक्षं विचिं संघा
तयेत् ॥ ततः परं महादेवं लिंगे तु गेमनोहरे ॥ पूजयेदर्जितैर्द्रव्यैरमलैः कमलादिभिः ॥ लिंगार्चनं बिल्वपत्रैर्द्वित्रैर्वा विमलैः कृतं ॥
सर्वकामप्रदं पुण्यं तद्वदांतेषु विश्रुतं ॥ एवं संपूज्य पूजांते कुर्यात्तासनिवेदनं ॥ पूजानिवेदनं कृत्वा प्रणम्य च मुहुर्मुहुः ॥ मन्मानसं
भवभवज्वरणार्चनायतावस्प्रसन्नमिदमस्तु शरीरमस्य ॥ धूपायनिसमसेवाद्युपहारयोग्याचक्षुः षिदीपकलिकाफलतांप्रयातु ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यद्यन्म दीयमनघं वसुवं इमौरु तत्तत्तवैव पदपूजनयोग्यमस्तु स्वामिन्नुन्निनेत्र ममगोत्र मिदं पवित्रं लिंगार्चनाय भगवं
न्ननुकूलमस्तु धौरेसहार सुकुमारकुमारदारैः साकं निराकुलमुमारमणार्चनेन कालं नयामि विमलैः कमलाविला
सैः श्रीकोलकालसकलैः सकलैररलैर २७ जन्मानि संतु शतशोथ सहस्रशो वा किं तावतापि यदि भक्तिरमा सहाये
धन्यानि तानि सकलानि तदेति मन्ये धन्यं त्रिलोचन कृपैकनिधानमूनं मत्प्रार्थनीयमिदमेव भवत्सदालु भक्तिर्भव त्वदस
रोरुहपूजनाय तेनैवमे सकलसिद्धि परंपरास्यादृता वदेव मम दैयमपि त्वयापि भक्तिर्भवेत्तु भवेपि विवेकेविरक्तिरर्थ
शक्ति गिरीश नगरीगमनेनुरक्तिः लिंगार्चनेरति रनंग हरप्रवृत्तिर्बिल्वार्चनेमतिरुमेश कथासु मेस्यात् अद्यावधि प्रलय
काल महावसान पर्यर्जितं मतकरि पोति दुरांतकारम्या नृत्यं करोतु रसनारुचिरांग वामश्रीशाल पापि चरणेकर वापि वाणी
योगेरलं सकलयागकुलैरलं मे दानैरलं परिमलैः कमलाविलासैः जन्ये श्वलमर्मलिकेरे सुकेरेरपारैः गौरीमनोहरमपातेचरणं
भजामि गर्भार्भकत्व समये पि विवेकशून्यः तत्सादपद्यविमुखः कुमुखः कठोरः तत्ताव दीश दृढपद्यानपुनर्ममास्तु गौरीमनोर
मपातेचरणं भजामि २८ योगेंडमंडि ततनुच्यसनप्रहर्पवर्णाभियोगमपि भोगमपि प्रपद्य भक्त्या स्मृतो सि भगवन्नूनमया
जडेन गौरीमनोरमपाते चरणं भजामि २९ सोन्मादयौवन वनापहतेन तेन नाराधितो सि न मनागपि कीर्तितो सि तत्तावदीश्वर
पुनर्नममास्तु मास्तु गौरीमनोरमपातेचरणं भजामि ३० नारीमनोहरविहारपराभिभूतचित्तेन तावदसकृन्न नमस्कृतो सि तन्मा

९+ भाग्ये रलं बहुविधेर्निधिकोटिभिर्वा मानं गकोटिभिरलं तुरंगां कुदेवी गोकोटिकोटिभिरलं महिषीकुलैर्वा गौरी ०।।

श्री ..

ग्रं ५४ राम: १५१ ५

CC-0. Jangamwadi Math Collection..Digitized by eGangotri

स्तमास्तु हरमास्तु कदापिमास्तुगौरीमनोरमणतेचरणौभजामि ॥ ३१ ॥ वित्तार्जनायबहुदेशदिनात्रदोषव्यापारपूरिततनु
र्नैतदाकदापि ॥ अभ्यर्चितोपि हिमयातदपास्यमेवगौरीमनोरमणतेचरणौभजामि ॥ ३२ ॥ हारोरुहारपरिहारविहारकारकारा
नुकारकरणानवयापिनीतं ॥ तेनालमेवहर हारभयापहारंगौरीमनोरमणतेचरणौभजामि ॥ ३३ ॥ हारप्रवीरवरमादरतोहरारंह
रसहारमनुवारमपिस्मरामि ॥ नाद्यापिहारचिरसंगमिरा विरासीद्गौरीमनोरमणतेचरणौभजामि ॥ ३४ ॥ मारोपकारकशरप्रकरप्र
हारसंहारभीरुतरवीन्चरणोपघातेः ॥ नीतंदिनंप्रतिदिनंशमनंचमनेगौरीमनोरमणतेचरणौभजामि ॥ ३५ ॥ संसारसागरविचा
रविदूरगर्त्तेवृत्तिर्नवृत्तिरपिहारमनोहरेषु ॥ हारोपकारकरणापिनमेप्रवृत्तिःगौरीमनोरमणतेचरणौभजामि ॥ ३६ ॥ मंदारकुंद
नवबिल्वदलप्रवालवल्लीदलैरपिनलिंगसमर्चनाय ॥ यत्नंकृतः क्रतुशतादिकधर्मजालैर्गौरीमनोरमणतेचरणौभजामि ॥ ३७
३८ ॥ भंगारसागरविकारशरीरभारसंहारमारहरहारविचारहीनः ॥ दैनंदिनप्रलयसंहरणप्रवीणागौरीमनोरमणतेचरणौ॰
मामेवमामकधियापरिपन्थपन्थकातावतापितवतातवतातिहानिः ॥ त्वदीनबंधुरितिकिंश्रुतिषुश्रुतोपिगौरीमनोरमणते॰ ॥ ३९
इतिस्तुत्वामहादेवंप्रणिपत्यपुनःपुनः ॥ बिल्वाद्यैरर्चनंकृत्वाकुर्यान्नैवेद्यभोजनं ॥ ४० ॥ शिवनैवेद्यशेषस्यभोजनेनापिशंकरःहारं
पदंददात्येवहाराहारायसादरं ॥ प्रतिग्रासेपियत्नेनमहादेवमनुस्मरेत् ॥ यस्तस्यपातकंतावत्क्षणानलयमेष्यति ॥ ४१ ॥ सिक्थानां
संघयाहारसदाहारानुमोदने ॥ अदनेनापिवानिस्तं तस्मान्नाशजफलं ॥ हारोपहारकबलेस्पृष्टेवास्मरहरंस्मरन् भुक्त्वामुक्तोभव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सेवपापप्रभोगैः सभाग्यवान् हारोपहारं दृष्ट्वापि मुक्तो दुरितराशिभिः तद्दोजनान्महानंदकंदकंदप्रजायते हारोहरं सोपहा
रं दृष्ट्वा हर हरेति यः वदत्यन्यैः सरखो न्यस्ततो मुक्तो न को हि ४६ हारोपहारसमयं यः प्रतीक्षां चकु स्वपं तुष्टः सोविपरि
छस्याहृ सिध्दादि मुनिष्वपि भक्तिर्भवति पुण्येन शिवने वेद्यभोजने साभक्तिश्च लायस्यस मुक्तो नात्र संशयः हारोपहारपु
ष्यांग हारं दृष्ट्वापि दूरतः प्रीत्या महृष्टहृदयो समुक्तो भवति ध्रुवं ४९ हारोपहारपरिपाकविशोकमेकं लोकैकमप्यति निरंकुश
माश्रयंति धन्यास्तदंघ्रिकमलं कमलालयं स्यात नित्यमेव कमलापति पूजितं च ५० तं तावत्परमं वदंति मुनयो याहारमेवादि
शदाहारं परिकल्प्य जीवति हरं हारैः सहात्यादरात् स्मृत्वा नृत्यति हारनाम पुनरप्युन्मत्तवत्कीर्तयं नूशांगलिंगमवेक्ष्य मोक्षसु
खदं भूयः प्रणाम्यान्वहं ५१ हारोहारगुणानुवर्णनपरा जिह्वापि येनार्जिता तस्मादंबुजरेणुतासु पगतो भीतिं जहासंतकाल १५२
भतेभ्यः किमुतेतिसंततमतिर्भ्रांतेपि कांतादरव्यापारं प्रभुरानुबंध रहितो जीवत्ययं केवलं कर्णास्तुयं न भृणुते न वदस्व जिह्वेना
चस्वेहस्तनविलोकयनेत्रयुग्म चेतोनचिंतयनचाश्रयचान्यदेवं सन्त्वामहेश्वरपदांबुजमाश्रयेण चेतः शंकरमाश्रयेतरसुरा
वा ५२ न्ननंत हारदैरिकान्हारहार विचारकातरतरां से द्रानुपेंद्रादिकान् दूरेसंस्पृश संस्पृशांस्पृश मिवस्व प्रेपिमासंश्रयश्रेयश्चेत्तचवांछि
तं शिवतरं सांबं समालंबया चेतश्चिंतय शंकरं जप शिवं जिह्वे नमः शंसिरो नेत्रे भारहगंधलो लुपलतेगंधो नवांभोरुहं संसारोपरमे
दुलेषु बहुधा भ्रांताधुना वा भज अस्मानंदमरंदकंदमसहद्दोरोग्रपाद्यंबुजं रेरेचारुशिरः पुनः पुनरुमाकांतागने लुठ्य रास्वेहान
२+ शांगलिंगममलं पक्वादरैः पूजितं रेरेकर्णपुटे नुशांकरकथापीयूषधाशंपिब ध्राणाग्राय लभस्व मूर्ध्नि पदांभो
जाच्युतं केसरं रे रे चारु करा त्रिकोमलकलस दृष्टिभीदक्षैः शांकरं लिंगं पूजय लिंगमस्तकमुपस्थ्यादरेणान्वहं ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तिभिश्च जन्मतवतत्सार्थंकुरुष्वादरात् ॥ भूयस्त्वयातिसंभूतक्रियाजापारंपर्यथानाशकं नत्वादांखुजमाल्पवंधनमितिहातंमया
तत्कुरु ॥ संसारोरुतरोःकेठारपिठरोघोरःकुठारःपरोहाराराधनमेसर्वैर्मितदिदंसंसारिणांदुर्लभं येनेदंसहृदयनंतसुहृत्तैः
रत्यादराच्चेत्कृतंनीरोगीसतरत्यपारत्रिविधव्याधिप्रपर्णार्णवात् १० एवंस्तुत्वामहादेवंप्रणम्यचपुनःपुनः भुक्त्वाशंकरनैवेद्यंशां॥
भवैःसहसंवसः ॥ शांभवैःसहसंवासोनत्याज्यःसर्वथाबुधैः ॥ शांभवांछिन्ननैवेद्यैः परिपालयसादरं शांभवायबतेराजन्
सहायाःसंतुसर्वदा ॥ लिंगार्चनादिसमयेतदन्यान्मावलोकय। ६३ शिवार्चनादिसमयेशांभवैःसहसंगमे शिवार्चनंसांगमेव
सांगात्तस्मात्फलंभवेत् शिवमंत्राधिकारोपिशांभवानांतथासति ॥ शिवमंत्रोच्चारणंचशिवार्चांगमितिश्रुतं शिवमंत्रार्थबो
धेनप्रहृष्टाःशांभवाःपुनः उच्चैःपठंतितन्मंत्रांस्तेनार्थस्मरणंभवेत् ६६ तदर्थस्मरणंचांगंसोप्यर्थःसंस्मृतस्तथा यथा
स्वाध्यायसंज्ञासोमंत्रोपिसवधारया ॥ भुक्त्वाशिवकथामेवशांभवैःसमनोधितां ॥ श्रुत्वासायमुमाकांतंपूजयित्वायथोचितं
प्रहरानंतरंशय्यांशंकरायनिवेद्य ॥ शयनेप्युपचारास्तुकल्पनीयाःप्रयत्नतः सुगंधकुसुमादीनिद्रव्याणिशिवमंदिरे स्थाप
नीयानियत्नेनशिवार्थमितिकेवलं ॥ यस्त्वरात्रौमहेशायपूजांतेशयनादिकं कल्पयेत्तेनपुण्येनभवेद्भूमंडलाधिपः शिवा
र्चनसमंपुण्यंनश्रुतंतेनसिद्ध्यः करस्थाएवतत्सिद्धिर्विश्वासेनपरंभवेत् मनुष्याणांतुसर्वेषांसर्वदाकलुषात्मनां महादेवा
र्चनेप्रीतिःनभविष्यतिसर्वथा मनुष्यदेहमासाद्यविभस्यापिसदाशिवं यःपूजयतिविश्वेशंसमुक्तोभवतिध्रुवं विश्वेशपूजनं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कृत्वा कृत्वा वीरेश्वरार्चनं काशीवासरतो जातो ब्राह्मणः शास्त्रपारगः ७५ सतावदिशत्यमभ्यर्च्य शंकरो लोकशंकरं विश्वेश्वरा
लयस्यापि करोति परिमार्जनं सकदाचिन्महादेवे निशि संवत्सरादरं कृत्वा निद्रां महादेवं ददर्श गिरिजान्विते सपुत्रः शंकरे
वोचत् किं करोषीति सादरं आचारः कस्त्वयाज्ञेति प्राह स्नेहपुरःसरं ७८ तदा प्राह सत्वं प्रोत्थितः भस्मोद्धूलितविग्रहः रुद्राक्षायेन
तु स कृत्वा प्रणाम्य च मुहुर्मुहुः सहस्रनामानि विलोकयामो रुद्राध्यायं लेशं विभजयामः पंचाक्षरं पापहरं जपामो वाराणसीनाथ
किमाचरामः धर्मादि सर्वाणि विवेचयामः कर्माण्यपाराणि विनाशयामः श्रीप्राणलिंगं हृदि भावयामो वाराणसीनाथ किमाच
रामः ८१ कुंडे रमेशः शिवमर्चयामो हृंकारदं दास्यमथाश्रयामः गौरीसमेतं सततं भजामः वाराणसीनाथ किमाचरामः ८२ अ
हर्निशं सादरमिंदिरादि हृंदारनारिकवरी निरुद्धं गौरीपदांभोजयुगं स्मरामो वाराणसीनाथ किमाचरामः ८३ परात्परं यन्म रामः
हतो महांतं यदेकमव्यक्तमनंतरूपं तद्रूपमेतद्धृदि चिंतयामो वाराणसीनाथ किमाचरामः ८५ काशीपुरी वीथिषु संचरामः शो १५३
बानि नामानि सदा वदामः श्रीमावमूर्तिर्बहुधा नमामो वाराणसीनाथ किमाचरामः ८६ असाधमेकं शिवरूपमेव विश्वपुरा का रा
णानि नामानि सदा वदामः ...
पां तमसः परस्तात् अनंतकोट्यर्कसमं भजामो वाराणसीनाथ किमाचरामः ८७ आनंदकल्लोलकुलातिलोलं लीलाविलासा
लयशूलिबालं लोकालकालं च विलोकयामो वाराणसीनाथ किमाचरामः ८८ जलामलैः कोमलबिल्वपल्लवैः श्रोतनशुद्धेज
लभस्मनोच वीरेशलिंगानि समर्चयामो वाराणसीनाथ किमाचरामः ८९ इत्येतस्मात् गिरिजाकांतं प्रणाम्य च पुनः पुनः भक्त्या स्तोतुं

गंगांभसा कुंभसमानीतेन नूतनेन वातेन सुगंधितेन ।। विश्वेश्वरं त्वां अभिषिंचयामो वाराणसी० २

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

समारंभे पुनःपुनरनन्यधीः ॥ ९० ॥ श्रीकाशीनाथकाशीपुररुचिरकथाकर्णनेन प्रवृत्तं चित्तं मत्तं कथं वा कथमपि न तयोर्वर्णने वा
प्रवीणं कर्णे शीर्णे न पुण्यं क्षणमपि निपुणं प्राणिनां श्रीयानं वा अक्षाक्षोभ्यापराधान् हरहर करुणासारपूरैकसिंधोः पुण्यार
पयप्रकीर्णप्रणतसुरतरुश्रीसुतानंदसंगव्यासंगाभंगगंगाजलमिलततलश्रीफलश्रीलमूले ॥ तुंगे लिंगे निरंगं निगममलुग
तं प्रोक्षितं दीक्षितं वा अक्षाक्षोभ्यापराधान् हरहर करुणासारपूरैकसिंधोः ॥ ९१ ॥ स्नात्वा न ब्रह्मनाले शितभसितहतोद्धूलनश्री
त्रिपुंड्रश्रीरुद्राक्षाद्यृतांगः कृतनियमविधिः स्वर्धुनीपूरतीरे ॥ ९२ ॥ श्रीरुद्राध्यायवर्णप्रवणनिपुणधीर्नैस्मरामि स्मरारे अक्षाक्षो
२ शिव भ्यापराधान् हरहर करुणासारपूरैकसिंधो ॥ ९३ ॥ संसारापारघोरज्वरकरखदिरांगारपूरप्रसारव्यापारानेकशोकव्यतिकरनिक
रव्याकुलो बालुलीलः ॥ कालेकालेऽनुवेलं प्रलयभयभयं न श्रयामो महेशं अक्षाक्षोभ्यापराधान् हरहर करुणासारपूरैकसिंधोः
॥ ९४ ॥ अश्रांतानंतचिंताकुलविततमतिः स्वांतपर्यासनस्थं स्वस्थं शांतं नितांतं नतममरगणैः संस्तुतं वेदसंघैः ॥ अस्ताविद्याविला
सव्यसनमतिमतं साधुनाराधयामः अक्षाक्षोभ्यापराधान् हरहर करुणासारपूरैकसिंधोः भस्माभ्यंगं क्षपार्धे प्रतिहतविमुखा
नंगमंगीकृतांगे शंगांगातरंगप्रतिभटविलसत्भोगिभोगोत्तमांगे ॥ तुंगोत्संगांगसंगप्रमुदितगिरिजालिंगितांगं च नेऊ अक्षा
क्षोभ्यापराधान् हरहर करुणासारपूरैकसिंधोः मत्वा पापानुतापं पुनरपि जननक्लेशकोशावकाशं श्रुत्वा काशीमशेषं श्रुतिशि
रसरमतानंदपीयूषराशिं ॥ श्रुत्वायाशांतिपात्रप्रशामनशमनं न श्रयामो नितांतं अक्षाक्षोभ्यापराधान् हरहर करुणासारपूरैक

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सिंधोः वारंवारंस्मरामिस्मरहरचरणौनादरेणाक्षणेनक्षीणप्राणप्रयाणावसरकरणरणोप्रक्षुणा दक्षणोऽपि प्रायाप्रायाह्न
होत्रव्रतहितनियमःकामकामप्रकामंत्र्यक्षाक्षोभ्यापराधान्हरहरकरुणासारपूरैकसिंधोः ९८ स्मृत्वास्मृत्वापिकालज्वलद
नलकुलस्तंभसंभारभारव्यापारारंभभीतियमभटघटनाट्टाट्टहासावहासान् भीतोभीतोपिभूतप्रतिभटविषयैर्नोर्वेया
मायमारित्र्यक्षाक्षोभ्यापराधान्हरहरकरुणासारपूरैकसिंधोः ९९ सानंदंवेदवंद्यंस्मरहरचरणाराधनध्यानदामव्यक्तासक्ता
स्वकर्मप्रतिभुवमभवंमोक्षदानेभवंत्वां नस्पृष्टैलक्षणोऽपिक्षणमपिमरणोपांघ्रिपद्मंतवेत्र्यक्षाक्षोभ्यापराधान्हरहरकरुणा
सारपूरैकसिंधोः १०० नयागेरीसहायस्मृतिजनितनिजानंदसंदोहमग्नोलुब्धस्वर्गापवर्गप्रदपदमघहरापारलिंगार्चनेपि नो रामः
विघ्नःपापकोपप्रचुरविषयजापारदुःखोदुराशात्र्यक्षाक्षोभ्यापराधान्हरहरकरुणासारपूरैकसिंधोः गर्भाविर्भावभोगव्याप १५४
गमसुगमोपायज्ञातोशुकायप्रभोपादांभोजपूजाजितनिजजननभ्राजजातद्विजश्रीः विज्ञाभिज्ञानभिहृच्युतविततमतिर्नाम
तंत्वामजामित्र्यक्षाक्षोभ्यापराधान्हरहरकरुणासारपूरैकसिंधोः अक्षस्वाभिप्रतरक्षःकादिभवनाध्यक्षाघुनाक्षमारक्ष्यंरक्ष
सुपक्ष्मसेविमितिमांदक्षोपिमद्भक्षणे फालाक्षाक्षरवीक्षणाक्षयमहानिक्षेपदाक्षायिपीवक्षोजस्फुरदक्षवीक्षयरूपालक्ष्यंप
शेषपक्षणं १०३ इतिविरचितरंस्तुत्वातदाह्नंप्राप्यसारंस्थित्वाकात्र्यंतदर्चायांनिरतःसमभूत्सदा इदंसर्वमहन्ताव्यंत्रि
वाराधनजंफलं नतस्त्वमपियत्नेनशिवमाराधयादरात् १०५ हारोहारविचारतस्मरवरेनोदारदारादरव्याहोरप्रवहास्सादरवर

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

व्यापारभीरुः परं वारंवारमनुस्मरं स्मरहरं हारोपहारादरो हाराचारविचारमेव कुरुते संसारभारं हरन् १९ इति
श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे बृहस्पतिशतानंदसंवादो नाम सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ४७ श्रीरस्तु
याज्ञवल्क्य उवाच इति तद्गुरुवाक्यालिगुर्वर्थानि विशेषतः श्रुत्वा शंकरपूजायां सादरः स सदाभवत् १ ये शंकरध्यान
विशारदाः सद्गते भीरदाराहरसालसाः किं परंतु नाहारकरार्धमौलिमनोहराहारविचारधीराः २ न जातु जानंति जनिं जनन्याः स्व
रवरं यौवनकारणं वा जीर्णं न पश्यंति परं तु तु हरं प्रपश्यंति विरूपाहाराः ३ हारानुदारानुरहारलिंगसमर्चनध्याननिधानसाभा
न. नंदे मुकुंदादिकदेववृंदवंदारुमंदारतरुप्रकारान् ४ संसाररूपामितदर्पसर्पप्रसर्पणप्राप्यसमर्पणानां फालेक्षणाक्षीयक
स्त थासुधाधुकवोध्यपर्याप्तसर्वाश्रयाति ५ कः शंकरापारकथासुधार्णवः क पातकाकारशरीरयोगः क दुःखसंसारविहारवांछा
दारादरापाररसाभिवांछा एकेन वाकेन दुरात्मना वा संसारसर्पार्पितचेतसापि महेश्वरापारकथासुधालवः दैवाद्वापीयदि सो
पि मुक्तः ७ वक्तुं न शक्यते राजन् शिवार्चनकथार्णवः तत्र रत्नान्यपाराणि हाररूपाणि संसपि ८ हारा एव महेश्वराः महेश्वरमनो पं० ७ कां
हराः तेषां प्रभावः केनापि न ज्ञातो लिंगतोपि वा ९ हाररूपाणि रत्नानि दुर्लभानि जगत्त्रये तच्छ्रौतिप्रसरे यो वर्तमानाशः प्रज्ञा
यते १० अज्ञानरूपतमसः प्रनाशाय महेश्वरः ससर्ज हाररत्नानि तद्विनाशाः कृतैः परं ११ यर्कदापारसूर्याणां मुदयेपि न सर्वथा ना
ह्नतमसोनाशः हारहारप्रभाविना १२ कृतो लोकोपकाराय हारसृष्टिर्हरेण तु सहारः केन विसृष्टपरस्परैरेव लभ्यते सर्वोपकारको

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हारोमहेश्वरमनोहरः यतस्तच्चरणांभोजरजःपरमजीवनं १४ संभाषणप्रेक्षणाद्यैः पुनातिभुवनत्रयं शांभवःकेवलेन
स्पर्शनेनापकर्षणं १५ यान्यर्जितानिपापानितान्यनंतान्यपिक्षणात् शांगांगसंगवातेनक्षयंयांतिनसंशयः १६ शंगलिं
गार्चनरतोमनोवाक्कायकर्मभिः सशांगइतिविख्यातःतत्संगादेवमुच्यते शांगास्पृष्टाश्चदृष्टाश्चघृष्टाअपिविशेषतः सपा
रपातकाकारपारावारापकारकः १८ नयद्यपिवदिष्येतिशांकराःसहसाधुनः तथापितत्पोषाहाराःश्रुतापापापकारकाः
हारोपसारआहारात्वव्यवहारादसरःपरं हारास्तद्दादरेणैवसंसारान्मुच्यतेजनः हारस्याहारमात्रापोमादरेणाहरःपरं संसारस्त
गराद्घोरात्नरान्संतारयेद्धरः २१ पुराद्रविडदेशेषुमणिमुक्तानदीतटे वृद्धाचलेश्वरक्षेत्रेराजापरमधार्मिकः २२ शिवाल
यानांनिर्माणंरत्नैरेवमनोहरैः कारयामासतत्तीरेशांकरातिमनोहरे २३ सतेषुरत्नलिंगानिस्थापयामासकोटिशः तस्य रामः
वृद्धाचलेशस्यमनोहेममणिमंटपे मणिहारावलींकृत्वापूजयामासशंकरं अरुणोदयमारभ्यकृत्वातस्यशिवार्चनं नराज्य १५५
पालनेछापिनेछास्वात्मानुपालने हारादिविषयेछातुतस्यदूरतरांनृप प्रतिप्रहरपूजाभिःतोषयामासशंकरं तस्यज्ञा
साधनंद्रव्यमपितंप्रस्पर्शंनृप प्रजांपुनःपुनर्दृष्ट्वाप्रहृष्टःकष्टवर्जितः अनिष्टंनाशयत्येवलोकानांस्वावलोकनैः महदैश्वर्य
संपन्नोपयारगुणसागरः शिवनामसुधाधाराधारोधीरःपरंनृपः शिवनामसुधासारस्सैस्तद्रसनाचिरं पुष्पारसांतरापेक्षां
नकरोत्येवसर्वथा कदापिलौकिकंनामतन्नन्नोक्तंभ्रमादपि शिवनाम्नांसतत्येवचरंत्यनुचराअपि मेधावारव्याघ्रहयोनैवजल

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

बिल्वादिपोषणोद्युक्तास्तदीयाः सेवकास्तदा ॥ यदा कक्षपतित्वेन स्मृतः कक्षपतिस्तदा ॥ ४॥

पात्रस्य केवलं कुर्वंस्तानयनं तस्य सेवकाः अपि शीकराः विद्धसाख्यानुसंधाने शापानयनसाधने आतपनामग्रहणाद्दांत
पत्राहृतिः परं वासग्रहणमात्रेणाप्युशीरव्यजनादिना वायुप्रसारं कुर्वंति सेवकास्तस्य शांभवाः तस्यान्नपतित्वं स्थानामभिभा
नेन केवलं प्रयच्छन्नन्नमनघं महेश्वरनिवेदितं ३५ यद्देवस्तु महादेवं संस्तुयासंस्मृतं नृप ततः प्राप्य स राजा तु लौकिकं नवदस्य
पि यदा वनपतित्वेन स्मृतो वनपतिस्तदा तस्य पुष्पवनोद्योगो जातः स्यापि निश्चितः यदा वृक्षपतित्वेन स्मृतो वृक्षपतिस्तदा
प्रवृत्ता येवत भृत्याः पुष्पकक्षाभिरक्षणे ३८ यदा पत्तिपतित्वेन स्मृतः पत्तिपतिस्तदा पत्तिकोटिसहस्राणि समायांत्यपि हृष्टतः
निश्शंगित्वेन गौरीशं यदा संस्मरति पार्थिवः तदा निश्शंगमादाय प्रयच्छति मनोहरं ४० यदैव बुधिमानीषस्मृतस्तेन महात्मना तदै
बुधिसहस्राणि नीयंते तस्य सन्निधिं तेनारण्यपतित्वेन स्मृतो यदि महेश्वरः आरण्यपालनोद्योगस्तद्वत्स्यानां प्रजायते स
हिरण्यपतित्वेन स्मृतस्तेन शिवो यदा तदा हिरण्यगिरयो ह्यानीयंते हि सेवकैः ४३ सरस्पतित्वेन गौरीशं यदा संस्मरति पार्थिवः त
दा तत्कृत्यवर्गस्य तत्सरःपोषणोद्यमः कूप्यत्वेन यदा राजा स्मरत्येव सदाशिवं तदा कूपोपचारेषु प्रयतास्तस्य सेवकाः वप्य
त्वेन यदा राजा स्मरत्येव महेश्वरं तदा वृक्षार्थमुद्योगः तद्वत्स्यानां प्रजायते ४६ नाद्यत्वेन यदा शंभुः स्मृतस्तेन महात्मना तदा
नदीविचारेषु प्रयतास्तस्य सेवकाः एवं संवसतस्तस्य भक्तारूढस्य महात्मनः आसायंभोजनापेक्षा नमत्स्येव सर्वथा सायंका.
ले विशेषेण स महादेवपूजने उद्युक्तः शांभवैर्युक्तो विमुक्तः पापपंक्तितः ४८ आपादमस्तकं सम्यक् उद्धूलसितभस्मना त्रिपुंड्रधार

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पांश्च त्वारुद्राक्षाणां च धारणं रुद्राक्षरत्नकोटीरं धृत्वा शिरसि सादरं रुद्राक्षमालालक्षाणां शोभया समलंकृतः भस्मरु
द्राक्षमालाढ्यैः शंकरैः सहसादरं गोक्षीरादिस्रवाहैश्च पूजयामास शंकरं चंदनैः कुसुमैर्बिल्वैः धूपैर्दीपैश्च कोटिशः दिव्या
न्नराशिभिः शंभुं पूजयामास सादरं ५४ पूजांते नृत्यतूर्याद्यैः तोषयित्वा महेश्वरं शांभवैः सहसल्लापं कृत्वा स्तोत्रं मुहुर्मुहुः
स सौभाग्यं महेशाय निवेद्य नियमान्नृपः हारोपहारशोभान्तैः तोषयामास शंकरान् सिद्धाः प्रदोषसमये पुमहेशपूजां लिंगे
सुरत्नरचिते सुमनोहरे सु कृत्वा मृडापरिवृढं दृढभक्तिभावैः नृत्यं तिनाट्य निपुणा सुरकन्यकाश्च गंधर्वराजनगरे पि शिवार्चनेन
नीतः प्रदोषसमयः ससुधामयोपि तेषां नृत्यमितरक्षितिराजकन्यानाथांघ्रिपूजनमहाव्रतदीक्षितानां सायं चतुर्मुखमुखा
स्त्रिदशास्त्रिनेत्रलिंगस्वरूपममलं सुधयाभिषिच्य मंदारकुंदकुसुमादिभिरर्चयंति तेते दिवं दुंदुभिविनोदपुरस्सरं हि रंभादिदे रामः
वगणिकाः शिवपूजनांते नृत्यं महेशनिकटे रजनीमुखेषु कुर्वंति सादरममंदमुदाप्रयत्नैः स्वेदप्रपूरपरिपूरितदिव्यगात्राः स्वे
दापनीतसितभस्मकृतत्रिपुंड्राः स्नास्वधुनीजलनिवेशनपूतगात्राः धृत्वा त्रिपुंड्रममलं पुनरेव नृत्यं कुर्वंति शंकरमनोहरमंदिरे १५६
षु रे लोकेन कोपि रजनीमुखमेत्य भक्त्या कार्यांतरेषु निरतो भ्रमरायसायं धृत्वा त्रिपुंड्रममलं सितभस्मनैव रुद्राक्षधारणप
राः प्रभवंति भावाः संपाद्य बिल्वकुसुमादिकमादरेण संपूजयंति गिरिशं शिवलिंगरूपं कर्पूरदीपरुचिराप्रभयाप्रदीप्तं व्याघ्रां
चधूपवरधूमगणैरपारैः नारायणो मृदमृदंगतलाभिधानानमानन श्वरपाघातविधूतदोषः स्वेदांबुपूरपरिपूरितयेवनित्यं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नृत्यं करोति नियमान् रजनीमुखेषु ॥ रूपं परमापि शिवलिंगमनंगभंगं क्रीडास्पदं सुरसरिद्वरनीरपूरैः कस्तूरिकारुचिरचंदनपु
ष्पमालाबिल्वादिभिः शुभदमर्चयति प्रयत्नैः पूजां समाप्य परिगृह्य वरू इवीणागानं समाप्य शिवनामविशेषगानैः नृत्यं करो
त्यभिनयाति विचक्षणा सा नारायणस्य परमप्रीतरूपामिमेव ॥ ६६ ॥ नाद्येन सेयमनिशं चनिशावसानं कृत्वा प्रनृत्यति पुनः पुनरिंदुमौ
लि ॥ स्मृत्वा मनोहरशिवाचरणांबुजं च भूयः प्रनृत्यति हसत्यपि गानलोला ॥ गंगापि तुंगसुतरंगकुलप्रवाहैः लिंगाभिषेचनविधिं
नियमैः समाप्य ॥ श्रीचंदनादिभिरलंकृतमीशमाशु नत्वा प्रनृत्यपि शिवास्य च दर्शनेन ॥ ६८ ॥ ब्रह्मा शिवार्चनविधिं विधिभिर्विदित्वा
भक्त्या प्रदोषसमये शिवपूजनेन ॥ पूतो जपत्यनुदिनं प्रणवान्वितानि पंचाक्षराणि शिवनाममनोहराणि ॥ ६९ ॥ वाणी च वाग्भिरमिताभिः
रमंतरार्थैः प्रस्तौति शंकरपदांबुजपूजनं च ॥ कृत्वा प्रदोषसमये घ्वमरांगनाभिः सार्कं प्रनृत्यति विभूतिपवित्रगात्रा ॥ ७० ॥ देवास्तावदुमास
हायचरणांभोजं प्रदोषमुखः बिल्वाद्यैः कुसुमैश्च चंदनवरैः संपूज्य जाता स्त्रवाः ॥ तत्पूजाविरताः कदापि न भवंत्येवामृतास्वादने कोना
स्यादिह रतः प्रमोदविरतः को वा जगन्मंडले ॥ कः पापी गणनाथनाथचरणांभोजार्चनानादरः सायंकालमवाप्य दुर्लभतरं प्रायस्यप
मासाद्य च ॥ त्यक्त्वा केवलमत्पजानपि महापापाश्रयान् दुर्मुखान्दुर्वीर्यान् दुरदृष्टकोटिघटितान् जारोपजारोऽश्वान् ॥ मन्येदं पुरुषा
धमं नरवरं दुर्वीर्यपातोद्भवं पापिष्ठानि वरिष्ठमद्य पकुलस्त्रीयोनिगंधोन्मुखं ॥ यः सायं शिवलिंगसंगरहितः कार्यांतरव्याहृतः श्रं
गाराधनसाधनादिविमुखो भभाररूपः परं ॥ तद्वंशः प्रलयं प्रयाति सहसा तल्लाशोकैस्तैर्विना ब्रह्मांडप्रलयैः प्रदोषसमये यः श्रां

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

१ अत्रांतराणिपुनाणिङ्गांकरवरः सायंशिवाराधक तत्त्वा नामः स्कूलीसमीत्यजननीत्र होदरा श्रा ...गः १

करानवेकः तच्चित्तं खलु पित्तवीतमनिशं तातापितस्याधमः तस्मात्ताव्यभिचारिणी हि कुलरूजाजातादरोत्यात्प्युगः तत्संतानसमृद्धि
रप्यनुदिनं तस्याभिवृद्धिः सदासंतोषैर्धनधान्यदारविभवाद्यभ्युच्चयः संततं तस्मादाकुरजः परंशिरसिमेतस्मैनमः सर्वदायः
सायंशिवलिंगपूजनरतः श्रांतः प्रयामिमुंडुः नृत्योत्साहकरः करारविंनयेरत्यादरादादरच्याहोरेहरशंकरस्मरहरत्राहीत्यमंदो दोषि
त्सवः ७६ संगस्तनममास्तु संततमुमाकांतं प्रदोषेषुयः क्षीराद्यैरभिषिच्य लिंगनिलयं श्रीचंदनालेपनैः बिल्वैरप्यमलैरमंदविलस
त्कुंधैर्मरंदान्वितैः कुंदैरर्चयति प्रसूनविभवैः कर्पूरदीपादिभिः तत्संगेर्दिनयापनंभवतु मेयस्सायमीशार्चनध्यानानंदघनाविभक्तिकव
चो रुद्राक्षभूषोत्सवः जिह्वाशंकरनामरूपसुसुधापूतादरास्वादनव्यासक्ताः शिवलिंगपूजनमहोत्साहात्यसायंमुहुः ७८ यास
स्यानममतस्यमंदिरवरेयः सायमीशार्चनानंदापारतरंगसंगततनुर्भातिप्रभाभूषितः रुद्राक्षाभरणोज्वलिर्क्षयामपि श्रीमन्विरू रामः
पाक्षमंरक्षंप्रेप्रक्षपरिक्षमामकधियारक्षेतियः संवदेत् पातालेप्युरगेश्वरप्रभृतयः श्रीहाटकेशार्चनंसायंसंततमेववांत हृदयाः १५७
सायंवधूसंयुताः धूपैर्दीपगणोश्चचंदनवरैः पुष्पैरमंदैरपि आज्याज्वालवरैरपारमधुरैर्नाद्यादिभिश्चान्वहं ८० सायंकालशिवार्च
स्यमहिमा केनापि न ज्ञायते तस्मादेव विमोहमेत्य बहवस्त्यक्त्वाशिवाराधनं कुंभीपाकमुपेत्य गर्भजनितक्लेशांच संप्राप्यते संसारा
र्णवमज्जनेरनुदिनं तिष्ठंति बंबारवैः लोकेशांकरसंगतिः खलु सदा सायं शिवाराधनध्यानाय प्रभवत्यपवर्ग्यमसकृत्तत्संगतस्तत्पलं ७० रय
सायस्यास्ति स एव भाग्यनिवहाधारः सुराराधितः त्वसांबांबुजपूजनेन भगवन्कालक्षयास्तु च्यति आकल्पं यदि धर्मकोटिभिरहोरात्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वयोनीयतां किं तैः सायमुमासहायचरणांभोजार्चनंचेभवेत् पातिव्रत्यसमं खलु व्रतमिदं त्यागस्य किं दुर्भगो नस्यादेव ततः क
दापिनपरित्याज्यं शिवाराधनं ८२ सायंकाले शिवार्चनेन भगवान्तुष्टो यथा शंकरः तं हन्त्वान्य विशेषकारि नियमा चोरैः सतुष्य
त्यपि तस्मात्सायमुमासहायभजनं कृत्वा विमुक्तो भवेत् पापापारमहांबुराशिभिरपि प्राप्नोति भाग्यान्यपि ८३ इति श्रीस्कांदे
महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे याज्ञवल्क्यजनकसंवादे नामाष्टचत्वारिंशोऽध्यायः ८४८ श्रीयाज्ञवल्क्य उवाच
राजा द्रविडदेशानां शूरसेनाभिधो नृप चकार बहुधा धर्मान्शिवपूजनलक्षणान् १ वयो नीतं चैतैरेव सार्द्धं शंकरार्चनैः सायं शिवार्च
नं तस्य व्रतं भूपाल सत्तम २ तस्मिन्व्रते यथा तस्य विश्वासो मुक्तिदायकः तथानान्यव्रते राजेन्द्र तुल्यं व्रतमभवन ३ तस्य व्रतस्य महिमा
वेदेष्वपि निरूपितः विधिरप्यविशेषेण वेदेष्वेव प्रकीर्त्तितः ४ विधानमपि वक्ष्यामि सायंकाले शिवार्चने तत्फलान्यपि वक्ष्यामि विशेषा
न्नृपोत्तम ५ प्रातर्मध्याह्नकालेऽपि मध्येऽपि शिवपूजकः सायं शिवार्चनं कृत्वा मुक्तेर्मध्येन सर्वथा ६ अस्तपूर्वमुहूर्त्ते तु हत्वा शौचा
दिकं परं स्नात्वा शिवोदकेनैव कुर्यादाचमनं क्रमात् ७ तत्सर्वं भस्म धृत्वैव न विना भस्मधारणं कुर्यादाचमनं विप्रे जलपानं तु तद्घृतः
जलपानाधिकारोऽपि धृतभस्मस्य निजायते विनोतन जलं पीत्वा रतः पानाद्यवान्भवेत् ९ अभस्मना तु नस्थेयमिति या श्रुतिरर्दिता
नया श्रुत्याय तानित्यं विहितं भस्मधारणं १० मुखप्रक्षालनं कृत्वा स्नानात्पूर्वमपि द्विजैः भस्मनाघर्षयेत्स्फालं तद्यथान्यप्लुतं जलैः स्ना
नकाले भावयुतं निवेद्य जलमीश्वरे तेनैवाचमनं कुर्यान्निवेदितजलेन हि १२ स्नानं च प्रत्यहं कुर्याज्जलैः शिवनिवेदितैः कोष्णान

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तेन्नकर्त्तव्यंअभिषेकोदकेनवा तन्नस्नात्वाप्रयत्नेनधृत्वाभस्माभिमंत्रितं पश्चादाचमनंकुर्यात्पश्चाद्रुद्राक्षस्यधारणं पुनराचम्य
सर्वांगमुद्धूल्यसितभस्मना त्रिपुंड्रधारणंकुर्यात्पश्चात्रुद्राक्षधारणं ततःसंध्यांसमाप्याशुशिवमंदिरमाविशेत् प्रक्षालितप
वित्रेचश्रीमहादेवमंदिरे उदङ्मुखःप्राङ्मुखोवायद्वापश्चान्मुखोद्विजः उपविश्यसुखंध्यायेल्लिंगेसोमार्धशेखरं जटाजूटतटा
घातच्युतचंद्रकलाधरं त्रिनेत्रंनीलकंठंचवरदाभयपाणिनं सर्वाभरणसंयुक्तंदुकूलपरिवेष्टितं हिरण्यबाहेवतुभ्यंनमइत्य
नुषगतः ध्यात्वाभक्त्याप्रयत्नेनरद्याद्याचमनादिकं ततःपंचामृतैःकुर्यात्अभिषेकंपृथक्पृथक् २० ततःपरंरुद्रसूक्तैःश्रीरुद्राध्या
यपूर्वकैः अभिषेकश्चकर्त्तव्योजलाविच्छिन्नधारया पश्चादाचमनंदद्याद्दद्याद्वस्त्रंततःपरं पश्चाद्विभूतिर्दातव्याशिवमंत्राभिमं
त्रिता ततःपरंचंदनंचदेयंकुंकुमकेसरैः कस्तूरिकादिभिर्द्रव्यैःसुगंधैरपिसंयुतं ततःपरंबिल्वपत्रैश्चाक्षालितैश्चतिलाक्षतैः पुष्पैर रामः
मंदेमंदारप्रमुखैश्चसमर्चयेत् ततःपरंधूपदीपौदत्वानैवेद्यमुत्तमं मधुरद्रव्यसंकीर्णंदध्याद्याज्यसमन्वितं परमान्नानिद्यानि १५८
फलानिविविधान्यपि यद्यद्रुचिकरंवस्तुतत्सर्वंविनिवेदयेत् ततःकर्पूरदीपानांनीराजनसमर्पणं दीपावलीप्रदानंचसर्वतःशिव
मंदिरे ततस्तुलामहादेवंप्रणाम्यचपुनःपुनः लौकिकैर्वैदिकैर्मंत्रैःशिवध्यानपुरस्सरं नमोनमस्तेत्रिदशाधिनाथनमोनमस्तेप्र
मथाधिनाथ नमोनमोमामवमामवार स्फुरज्जटाजूटतटोडुनाथ संसाररूपविविधाग्निलदंदशाकुदृष्ट्याभिघातपरिपीडितमिंदु
मौले पाहित्वदीयमतिदीनममंददुःखपाथोधिमध्यविषविनाशकदीनबंधो श्रीविश्वनाथशरणागतवत्सलेशतुल्यादभयभंजनाय

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मनःप्रवृत्तं पुण्यैरगण्यविभवैस्तदपारपुण्यनिक्षेपलाभमनुवांछति तन्नयच्छ दुर्वारदुःखपरिहारकरं भवंतं कालेक्षणं भवभयाब्धि
विशोषकं च जानाति चित्तमिति मे तदपारपुण्यनिक्षेपलाभमभिवांछति तन्नयच्छ येतावदीशचरणांशरणं प्रपन्नास्तेतावतैव सु
खिनोदभयानयाते तत्तावदीशमम चित्तमिदं विचार्य त्वत्पादपद्मभजनाय पुनःप्रवृत्तं अन्यानियानि कमलानि सरोवरेषु तेषु प्रसूना
न्यानुपश्यति सुगंधलेशः इत्यादरेण बहुधैव विचार्य चित्तं त्वत्पादपद्मभजनाय मम प्रवृत्तं ३४ नान्यन्ममास्ति शरणं तरणं दुरंतदु
ःखार्णवार्यमानकरमंडलुमंडितांगे तस्माद्भुकेशरणमस्मि सनु वारमेव्रह्मात्वाभजामि भगवंतमुमासहायं ३५ चित्तं मम ईशचरणस्मरणप्र
वृत्तं जिह्वा महेश्वरकथासमुदीरणाय कर्णौ सदाशिवकथाश्रवणप्रवृत्ते हस्तौ शिवार्चनविधौ ममतौ प्रवृत्तौ ३६ धन्यं मनो मम शिव
स्मरणप्रवृत्तं पुण्यैरपारविभवैस्तदुपार्जितं मे पुण्यानि येन नरप्रमितानि तानि संभावितान्यपि शुभान्यपि भावुकानि ३७ यत्कल्प
कोटिसमुपार्जितपुण्यजातं तत्तावदीशचरणांबुजपूजनाय जातं ततः स्वमम भाग्यमिति स्मरामि भूयः स्मरामि चिरमाशु हर
स्मरारे ३८ श्रीशंकरस्मरहरामरवीरधीर गौरीमनोरमणपापहरप्रदीप मामुद्धराघ्रमहाघसमुद्रमग्नं संसारघोरविषसर्पमु
खाभिलग्नं ३९ कारुण्यसागरविशेषगुणांबुराशे काशीपते कुशलमेव मम प्रयच्छ मामुद्धराद्य महाघसमुद्रमग्नं संसारघोरवि
षसर्पमुखाभिलग्नं ४० त्वं दीनवत्सल इति श्रुतिषु प्रसिद्धः सिद्धादिसेवितमहेश्वर शूलपाणे मामुद्धराघ्रमहाघसमुद्रम
ग्नं संसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ४१ कावागतिर्मम महेश्वर चिंतितास्ति श्रीकालकोलशिवपूजकपूजकस्य मामुद्धराद्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

महाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥४२॥ श्रीनीलकंठगिरिराजसुतोपकंठ सोत्कंठमिंदुकलिकाभरणार्चनादौ
मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥४३॥ पापप्रवृत्तिरपमास्त भवसदानुपूजाविधाननिरतस्यशि
वासहाय मामुद्धरोद्धर महाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥४४॥ यत्संचितंविविधपापकुलंतदाशुनाशंप्रयां
तुशशिखंडविमंडितांग ॥ मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥४५॥ गर्भाधिवासजनकंदुरदृष्टमस्य
यत्तावदाशुममतद्विलयंप्रयातु ॥ मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥४६॥ येयोनिमार्गविषदुर्ग
विनिर्गमादिहेतुःसतावदधुनाविलयंप्रयातु ॥ मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥४७॥ दुर्गंधपूर
परिपूरितयोनिभागसंभोगबुद्धिरधुनाविलयंप्रयातु ॥ मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥४८॥ ये राम:
येपुरीषजलसंकुलगर्भवासदुर्वासनांपरिहतासलयोस्तुनेषां ॥ मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमुखाभिलग्नं ॥ १५९
॥४९॥ विश्वेशनामसुसुधारसपानपीनानिस्वंममास्तुरसनागिरिजासहाय ॥ मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविषसर्पमु
खाभिलग्नं ॥५०॥ श्रीबिल्वपल्लवदलैरपिपूजितस्त्वंमुक्तिंप्रदातुमपिशंकरकिंप्रवृत्तः ॥ मामुद्धरोद्धरमहाघसमुद्रमग्नंसंसारघोरविष
सर्पमुखाभिलग्नं ॥५१॥ मत्प्रार्थनीयमिदमेतदनंतजन्मसंचीर्णपुण्यफलमूलमभूतपूर्वं ॥ सानंदमिंदुशकलाकलितावतंसपादार
विंदमकरंदमधुव्रतत्वं ॥५२॥ सापायमन्यदिरतिर्ममतिशविरासीत्वेनत्वदीयचरणांबुजभक्तिरेक ॥ कामोतकास्तुममकामदकाम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

येहं कामारिचारुचरणार्चनसाधनानि न ब्रह्मलोकमपि वांछति मानसं मे वाणीमनोरमणतामपि किंतु शंभो लिंगार्चने शिव
निवेदितभोजनेपि वांछां करोति तदिदं वरमद्य देहि वैकुंठवासमपि नेच्छति मानसं मे शंभो रमारमणतामपि किंतु भक्तिं वांछ
त्यपारतिमवेः शिवलिंगपूजां कर्तुं प्रदोषसमये तु विशेषतस्तु ५५ न स्वर्गलोकमपि वांछति मानसं मे स्वर्गाधिपत्यमपि चा
रु शशांकमौले प्राणप्रयाणसमयेपि शिवार्चनश्च रूपं फलं समभिवांछति पुण्यपुंजैः ५६ ज्ञातं च चित्तमसकृद्गिरिशास्त्वया मे गौर
वाल्लिंगविकटालिकटाननेन नीतं वयः शिवदिने घशमं विहाय त्वल्लिंगपूजनरतेन न विस्मृतिस्ते ५७ देशांतरस्थितगृहीतविलास
न ७ नीयात संगमपि नरतिर्ममयौवनेपि तल्लिंगयानविदितं गिरिशार्धजाने जाने शिवान्यमशिवं शिवपूजनेन ५८ वाक्पुष्पजाल
मसकृद्दुरितं चिरेण कालेन दत्तमपि तुभ्यमपि त्वयापि तत्तद्गृहीतमसकृत्तव विस्मृतिः का काकोदराभरणमास्मरमास्मरांगु ५९
धत्तूरपुष्पनवबिल्वदलार्कपुष्पगंगाजलातिशितमप्रतिकृपादिभिस्त्वं नाराधितोसि किमु मारमणातिभक्त्या तद्विस्मृतं कथम
पि स्मर विश्वनाथ ६० एकैकबिल्वनवकोमलपल्लवेन लिंगे प्रदोषसमये तव वीरनाथ दत्तेन तेन न चतुर्दशलोकलोकं वंद्यत्वमप्य
फलमल्पफलं नदीश ६१ गंगातरंगविमलानिलशीतलेन तोयेन ये शिरसि तेरचितासुधारा सा विस्मृता कथमु मारमणा द्यत
स्य किं वा फलं न सुरगोरिव सा प्रवृत्ता विश्वासबीजविलयाय पृथं प्रवृत्तिस्तत्र फलार्पणसमर्थ कदर्थनेयं संख्या कथं ममतवापि
नमामकत्वं ख्यापितमयि किमत्र वदामि शंभो यद्यस्ति तानि परलोकफलानि तेषां नाद्याधुना फलमिति भ्रममेव सोयं सर्वेसि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तार्थफलदानि शिवार्चनानि श्रौतानि तानि सफलानि सदापि शंभो ॥ किं सर्वमस्ति परमोत्तरमोषधानां संजीवनीफलमपि

श्रुतमेव केन साजीवनं जनयतीति निदृष्टवस्तु वस्तुप्रदं धमिदमीश शिवार्चनं हि आमुष्मिकान्यपि फलान्यमितानि शंभो

तावन्त्ववेतु भगवन्न धुनापि तानि संभावितानि न फलानि कथं वदन्ति येः कीर्तिरन्नबहु धा गिरिशप्रसादात् ६६ एतावदीश सु

हमानमयाय युक्तं तन्नापराध इति मामवदीनबंधो यानिष्ठुरं वदति कोपि शिशुः कुमारः तद्दूषणाय जनकः खलु संप्रवृत्तः ६

स्नेहः स्तवास्ति मयि संनतमित्यवैमि तेनैव जीवनमपीश समस्त तेर्म दूरीकुरु प्रतिभवं विपिभयानि शंभो त्वय्यस्तु भक्तिरनिशं मृमु हारे ६

मोरु ६८ अद्यप्रभृत्यमितपातकराशिभीतिर्नास्तीति महरविभान्यनुधारमस्य कस्त्वापराशिरूपपन्न इति स्मरामि संपत्समोहस

हितोलिमदेपदे मे ६९ इति प्रसाद्य गौरीशं प्रणम्य च पुनः पुनः नृत्यं कार्यं महेशाग्रे शिवनाम पुरस्सरं पुनः प्रणम्य गौरीशं प्रक्षा रामः

ल्य शिवमंदिरं कृत्वा पूजां यथाशक्ति पजनं विनिवेदयेत् होमश्चैव प्रकर्तव्यः शिवलिंगे विशेषतः कर्तव्यः पावके शैवैः सघृतेन च ९६०

तेनवा ७२ भवाद्यैर्देवनामाद्यैः स्वाहांतैर्जुहुयात्ततः पत्नीनाम्नां तैरेव स्वाहांतैर्जुहुयात्पुनः पश्चादष्ट इति दानं स्यात् इति तृप्तोपि

स्वधास्त्विति तैरेव तर्पणं कार्यं होमात्पूर्वं विशेषतः होमानंतरं वा कर्तव्यं सस्याकालं दृश्यते ततः शंकरनैवेद्यं भोजनं शांभवैस्स

ह ७५ ततः शिवकथालापैः निशानेयापि काचन एवं नित्यमिदं कार्यं सायंकाले शिवार्चनं तस्य पुण्यफलं वक्तुं ब्रह्मणापि न शक्य

ते इदं व्रतं प्रशस्तानां शांभवानां विशेषतः एतद्व्रतसमं पुण्यं नास्ति नश्यतेपि च ब्रह्मावर्ते पुराकश्चिद्राजा भद्रकपालकः त

योनिसंभयनः कुर्या सायंकाले शिवार्चनं ॥ २

स्यैश्वर्यस्य नांतोऽस्ति तेन न पुण्यं कृतं पुरा तं दृष्ट्वमागतो व्यासस्तमाह नृपसत्तमः संपूज्य सादरं भक्त्या शिवभक्तिपरायणं ७९
राजोवाच नत्वज्ञ तत्त्वविच्छ्रेष्ठ संसारक्लेशनाशकं उपायं वद मे येन न संसारभयं मुने ८० व्यास उवाच साधु पृष्टं त्वया राजन्
धर्मवासस्थान्नृपामिह दुर्लभा वासा यतो लोके प्रायः संसारिणो जनाः संसाररतचित्तानां कुतस्याद्धर्मवासना धर्मवासनया लोके
विरक्तो जायते नरः अविरक्तस्य धर्मेषु वासना यदि जायते स्वपापौघेन विनष्टा सा न पुनर्जायते खलु संतता धर्मबुद्धिश्च मनुष्या
णां विशेषतः तयैव मुक्तः संसारादसारादघसागरात् ८५ धर्माश्च विविधाः सन्ति संतु ते रमितैरपि न फलं धर्मधर्मेण विनाध
र्मेण केवलं ८६ राजोवाच श्रुतमेवं मया श्रेयस्त्वन्मुखादेव केवलं धर्मधर्मश्च शास्त्रेषु सा वार्त्ता न श्रुता खलु व्यास उवाच ध
र्मधर्मपरिज्ञानं लोके खल्वति दुर्लभं धर्मधर्मप्रवृत्तिस्तु लोकानां नोपजायते धर्मोत्तमो धर्मधर्मस्तु इत्यवगमो भुवि शंकर
स्यास्ति तु ज्ञानमन्येषां तु न सर्वथा धर्मधर्म इति ज्ञात्वा धर्मेषु शिवपूजनं देवो देवो महादेवो यथा सर्वामरेष्वपि ९० देवत्वेन महा
देवो नाच्यते तु स्वतायतः परं तु देवदेवत्वव्यवहारो महेश्वरे ९१ तस्माद्धर्मोत्तमत्वेन शिवधर्मः शिवार्चनं धर्मधर्म इति ज्ञातं त
स्मिन् सति न दुर्लभं ९२ अधुनापि श्रुतो धर्मो धर्मधर्म इति त्वया शिवार्चनात्परो धर्मो धर्मधर्मो न सर्वथा ९३ धर्मधर्मत्विमं
तस्य शिवलिंगार्चनस्य तु धर्मांतरापेक्षया स्यात्तदपेक्षा तु तस्य न ९४ यागदानादयो धर्माः शिवलिंगार्चनात्मके धर्ममाश्रित्य
धर्मत्वं प्राप्नुवंति हि सर्वथा ९५ तथा च धर्मधर्माय धर्मसम्राडिति श्रुतः अतः शिवार्चनं श्रेष्ठं धर्माणामिति गीयते ९६ अनंतज

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मसंधीवैर्योगाद्यैः पूतमानसाः शिवार्चनैः प्रवृत्तैस्तेन मुक्तिरवाप्यते प्राप्यते दुर्लभा लोके भक्तिर्मम जगत्तारिणीं हत्वा शिवा
र्चनं मुक्तो भवत्येव हि सर्वथा प्रातर्मध्यान्हसमये विशेषाद्धि शिवार्चनं कर्त्तव्यं मध्यकालेपि संततं च शिवार्चनं मुने संततपू
जायाः कः प्रकारः कथ्यं सदा सा पूजा कारुसाध्या हि कथं कार्यो वद्याधुना अविच्छिन्ना नीरधारा शिवलिंगे मनोहरा कल्प
नीयासेव धारा शिवसंततपूजनं शिवसंततपूजायाः फलमप्युच्यते शृणु यस्य श्रवणमात्रेण तस्य भक्तिः प्रजायते १०१
जलधारा मुक्तिधारा पापधारापहारिणी धारारूपाणि पापानि नश्यंति जलधारया २ अविच्छिन्नानि पापानि जलाविच्छिन्न
धारया विनश्यंतीति सा लिंगे कल्पनीया सदा द्विजैः घर्मकाले विशेषेण जलधाराप्रकल्पनं शिवलिंगेषु कर्त्तव्यं तेन पापल
यो भवेत् अतः पापलयोद्योगः कर्त्तव्यो नीरधारया शोधितं नीरमादाय सुगंधद्रव्यसंयुतं पत्रैः फलैर्वा पुष्पैर्वा नवदूर्वांकुरैर रामः
पि जलैरपि प्रकुर्वीत मुनयः शिवपूजनं जलं दत्वा महच्छ्रायं यत्फलं समवाप्यते तत्फलं केन वा सम्यक् वर्णनीयं नृपोत्तम १०८ १६१
शिवार्चनेन सिध्यंति सर्वकामा श्रुतिश्रुताः अनायासेन मर्त्यानां शुभदं शिवपूजनं ९ अपारकरुणासारसागरः शंकरः परः
भक्त्या दत्तं जलं पत्रं गृह्णाति शुभदायकः १० तस्य संपूर्णकामस्य नित्यानंदस्वरूपतः तोषो जलार्पणेनापि जायते तत्लि
लभुतं ११ प्रच्छिन्नान्यपि शुष्काणि बिल्वपत्राणि शंकरः गृह्णाति विपुलं भाग्यं दातुं भक्ताय सत्वरं शिवस्य करुणासिंधोर्म
हिमापि महान्बंधु स्वभक्तस्य याग गृह्णाति सुपत्रं च किंचन नाराधयंति सहसा करुणासागरं हरं न तरंत्यपि संसारसागरं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पातकाकरं भक्त्या दृव शिरोमणिः सुरमणिं सुरमणिं द्विजाणि पञ्चाणि वानीरं वा कुसुमं फलं मणिमये लिंगे न्यलिंगे
पि वा दत्तं भस्म विभूषितेन कृपया गृह्णा सानुग्रहः कोशात् त्वं व्यसनात् प्रयच्छति महन्माग्यं भवानीपतिः ११५ इति
श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे याज्ञवल्क्यजनकसंवादे नाम एकोनपंचाशोऽध्यायः ४९ श्रीरस्तु
याज्ञवल्क्य उवाच इति तद्वचनं श्रुत्वा प्रहृष्टः स नृपोत्तमः वाग्भिरभ्यर्च्य तं व्यासं पुनराह विचक्षणः भगवन्नूश्र
हित त्वहं धर्म धर्माधिकारिणां तत्कलं च विशेषेण तदंगान्यपि संवद २ व्यास उवाच ब्राह्मणाः क्षत्रियावैश्याः शूद्राश्चा
न्योपि संकराः तत्तदंगप्रभेदेन सर्वे तत्राधिकारिणः द्विजानां वैदिकैर्मंत्रैः शिवलिंगसमर्चनं अन्येषां लौकिकैर्मंत्रैः तत्कार्यं
सर्वथा नृप स्त्रीणां च पुरुषाणां च शिवलिंगसमर्चनं अवश्यमेव कर्त्तव्यं तस्याज्यं नैव सर्वथा शिवलिंगार्चनं त्यक्त्वा
यः पिबन्नीरमेव वा सुरतः पानजं पापं प्राप्नोत्येव न संशयः यस्तु लिंगार्चनं त्यक्त्वा भोक्तुमिच्छति मानवः समलाशन
जं पापं प्राप्नोत्येव न संशयः सात्यकिर्नाम राजाभूत् समस्तक्षितिमंडले सराज्यपालनोद्युक्तो नभवत्स न सर्वथा ८ तस्य
दाराश्च बहवो रूपलावण्यसंयुताः स तैः सहानिशं भोगान् भुंक्ते दुर्मतिसंयुतः तरुणीतनुसंगेन भोजनेन च नीयते अ
होरात्रं न तस्यास्ति कृत्यमन्यत्स्वभावतः १० नारीषु तरुणीष्वेव रतिस्तस्य निरंतरं निद्राकाले पि तरुणी स त्यक्त्वा न वदुरात्मना
एवं संवसतस्तस्य नारी तस्यैव कांचन उद्यानवनमासाद्य तत्र लिंगं ददर्श सा १२ तत्रैकः शोभवो दृष्टः शिवपूजनतत्परः भ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्मोद्धूलितसर्वांगस्त्रिपुंड्रांकितमस्तकः रुद्राक्षमालाभरणोम्बुवासुंदरविग्रहः तंदृष्ट्वाप्राहसानारीकोसिकस्मा
दुपागतः किंकुलं कःपिताकावातवमातानरोत्तम परिग्रहोस्तितेकिंवानारीकुत्रतवाधुना इतितद्वचनंश्रुत्वादृष्ट्वाता
मतिसुंदरीं ईषन्नम्राननःप्राहविनयेनातिविस्मितः अहंराजकुलोत्पन्नःमातामेवीरसूःपिता शूरसेनइतिख्यातोभा
र्याकमललोचना भाग्यंचमहदेवास्तिगजाश्वरथसंकुलं गवांचकोट्यःसंतिरत्नागाराश्चकोटिशः सुवर्णोसचनांतो
स्तिमंदिरेषुतदेवमे मंदिराणिसुवर्णानांरत्नानामपिकोनिचित् इतितद्वचनंश्रुत्वातमुवाचनृपांगना किमेवमागतोत्रा
पिकिमेकाकीभवानिह परराष्ट्रेकिमागत्यस्वबंधुजनवर्जितः भृत्यवर्गैश्चरहितःतपस्वीवाधितिष्ठसि वैराग्यतवकिंबी
जंमहदैश्वर्यसंयुतः भुंक्ष्वभोगान्यथाकामंतरुणीरमयोंभज अतिसंयौवनंनूनंवार्धकेसमुपागते कथंतेतरुणीयोगः
तारुण्यधनसंक्षये २३ किंचसौंदर्यमेतावत्यौवनंचातिशोभनं दुर्लभंमनुजस्येदंअपरंरूपमुत्तमं यद्वामदनएवासि
सौंदर्यमिदमीदृशं दुर्लभंभूतलेमन्येकांतिश्चात्यद्भुतातव २४ सौंदर्ययौवनंकांतिरूपादिनिधिरेवहि प्रत्येकमेवमिलि
तास्त्रयोलोकोत्तराःखलु केनवासंगमोजातःतवराजकुलोद्भव वंचितोसिनसंदेहःशिक्षकस्तेनतेखलु पित्राविरोधः
किंजातःतवमात्रावदाधुना यद्वाकलत्रकलहप्रवृत्तस्तववेश्मनि तत्रवत्करुहोवृत्तस्त्यागंकुरुकिंततः मयासहात्रवस
तेसौभाग्यंचभविष्यति नारीरत्नमितिख्यातममनामनृपात्मज मयासहात्रसंगेनदिनानिनयसादरं त्वदधीनमिदंराज्यं

रामः
१६२

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्राज्यमद्यभविष्यति मन्द्रत्रीसहसंगोपिमयासक्तोनृपोत्तम मत्सरिग्रहमात्रेणतवसौख्यंभविष्यति विषदानेनभर्त्ता
पिहंतव्योनिशिसत्वरं ३२ एतद्बुद्ध्याधिपसंत्यज्यतुभ्यमसंशयं चंद्रमंडलसंकाशाः शय्याः संतिमनोहराः औषधंच
गृहेसिद्धंमस्तेनान्मारसाधनं भक्ष्यभोज्यादयः सर्वपदार्थाः संतिकोटिशः रत्नमंदिरमेवास्तिशयनार्थमनुत्तमं र
त्नजालसमाकीर्णंकुसुमैरिगंधवेष्टितं दिव्यैःपरिमलैर्द्रव्यैःरपारैरपिवेष्टितं दासीजनाश्चबहवोदास्संसोसेवकोटि
शः अपेक्षितंयद्यदेवतत्सर्वमपिदीयते अहमेवत्वदीयास्मितत्किंदुर्लभंनृप याप्रदुग्धंगृहेतिष्ठत्सपारंतस्यसेवना
त् सर्वसुरमणीयोगेश्चास्तेनभविष्यति कुसुमान्यपिचित्राणिकोटिशस्संतिमद्वने इदंवनंममैवात्रपटमंटपमंडितं दुकू
लैश्चास्तारिताचपुष्पशय्यासमन्विता रसद्रव्याणिदिव्यानिसंत्यत्रपटमंडपे ४० अतःपरंविलंबस्यनकार्यमपिदृश्यते न
चात्रभयलेशोपिमयासहसमागमे पुरुषाणांप्रवेशोत्रनास्तिसर्वात्मनानृप नारीवरगणैरेतदुद्यानंपरिवेष्टितं दासो
रंभानिभास्संतिकोटिशोममभूपते दास्यतास्तेकरिष्यंतिकालेकालेयथोचितं ४३ मांपश्यसादरंराजन्नुत्तमप्यसुखं
नृप अवाङ्मुखत्वंसंसज्यरसिकस्त्वंभजाधुना अतिसौंदर्यसंपन्नामिंदिराद्यादरेणमां रंभादिभिस्समागत्यपश्यसे
वमुहुर्मुहुः देवानामपिमध्येवमनःप्रायोनृपोत्तम दृष्ट्वामांपुरुषःकोवामदधीनोनजायते स्त्रीमात्रंपुरुषाणांतुप्रीतिस्ति
ष्ठतिसर्वदा नारीरत्नेमयिप्रीतिःकथंवानभविष्यति यौवनेनांगपुष्टिर्यामयिसानृपसत्तम सौंदर्यसंयुतांपुंसांविनोदाय

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भविष्यति दृष्टाहं सदृदृष्टेन त्वयापि नृपनंदन नित्यं मद्दर्शनाकांक्षां कुर्वंत्येवामरा अपि नूनं नपुंसकस्यापि पुंस्त्वं मद्दर्शनाद्भ
वेत् पश्यपश्य ममंगानि सुदृशा पश्यति सुंदर सौंदर्यधनसंपन्नस्त्वमहं तद्धनं परं दृष्ट्वा त्वदीयतां प्राप्ता तद्धनं दुर्लभं यतः नारी
णां धनलोभेन प्रवृत्तिः पुरुषे ध्रुवं अतः इदं धनं परित्याज्यं न भवत्येव मे नृपे ५१ कुरूपं चापि नारीणां हि रूपयायप्रवर्तनं रूपवंतं परित्यज्य
कुत्सितानां स्वभावतः ५२ परमैश्वर्यसंपन्नाः स्वर्णागाराश्च कोटिशः मम स्वर्णं पुरस्त्वेषु नाकांक्षा सर्वथा नृप त्वदीयमति सौंदर्य
धनानां च धनं नृप इदमाकांक्षितं नित्यं त्वत्कुमेवनशाम्यते त्वन्मुखालोकनेनैव दूरान्मदनमोहिता अतः परं सन्निधानं कथं त्याज्यो
भवान्मया ५५ यत्र यत्रैव गंतव्यं त्वया तत्र नृपोत्तम आगंतव्यं न संदेहः किं त्याज्योसि भवान्मया ५६ इति तद्वचनं श्रुत्वा भयेना
नतकंधरः तामाह नृपतिर्मंदं स्मरन्नेव महेश्वरं ५७ किमंब मय्यपि प्रीतिरतिकुत्सितविग्रहे संसारतापसंतप्त दुःखितेन रामः
संततं ५८ तिष्ठंति सदने नार्यो यौवनोन्मादपीडिताः सौंदर्यधारारूपाक्षाः परित्यक्ताः सहस्रशः ५९ ऐश्वर्यं च परित्यक्तं सर्वथा १६३
पि विनश्वरं विनश्वरशरीरस्य नापेक्षा क्रियते मया ६० किमनेन शरीरेण यौवनेनापि किं मम अविलंबन देहस्य पतनं च भविष्य
ति ६१ सौंदर्यं च किमेतस्य शरीरस्य विशेषतः मांसास्थिमज्जारूपस्य सौंदर्यं कुत्र दृश्यते ६२ विनश्वरे शरीरेस्मिन्प्रीतिः कार्या न
सर्वथा तन्नाशे खलु दुःखानि भविष्यंति न संशयः ६३ अभाग्यानां शरीरे हि भवत्यास्था कदाचन तथा दुःखं बहु आयं मरणोत्तरम्
क्षतं मत्रेपाविष्ठाप्यापूर्णे उदरे रेतसा खलु क्रिमिभिश्च समाकीर्णे दुर्गंधेन समावृतं ६५ मुखं तु श्लेष्मलिप्तं च लालाजलसमाकु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ले नासिकाकर्णनयनैः कुत्सितं निःसरत्यपि पिहितं चर्मपाशैर्वै मलादिकमतः कथं बुद्धिमल्लपुटे देहे सुंदरत्वं न कुत्सिते ७९
अमेध्यमध्यसंजातः कृमिः किमिति सुंदरः अमेध्ये न खलु हेतस्य शरीरस्य स्थितिः खलु गर्भदुःखानि मुक्तानि बहूनि विविधान्य
पि गर्भे कृमिसमाकीर्णे शरीरमभवत्खलु शरीरं रेतसा जातं योनिमध्यगतेन हि मूत्रगंधसमाकीर्णा योनिर्देशोऽपि वस्कृतः
८० अंकुरो रेतसा सिक्तो मूत्रपापरिवेष्टितः मलैश्चर्मपिनद्धोऽपि स किं भवति सुंदरः पिचुमर्दांकुरो जातः पारिजातांकुरः कथं
अतः शरीरसौंदर्यं नैकेनाप्यवधारितं दृश्यंते बहवो लोके तरुणामरवान्मुखाः मरवास्तति सौंदर्यं तारूण्यं च कृतं ततः अहोम
हदिदं कष्टं शिष्टानामपि जायते बुद्धिमांश्च विकारेषु शरीरेषु विशेषतः अभाग्यस्य परं तावन्नारी संगरतिर्भवेत् कुत्सितत्वं न जा
नंति शरीरस्यापि मोहतः मलमांसास्थिमज्जानां ग्रंथिषु प्रीतिरस्ति चेत् तद्रूपेषु शरीरेषु प्रीतिर्भवतु कस्यचित् इतस्त्वयातु गं
तव्यं सुजपापमतिं तथा यमलोकभयं प्रायः त्वयायद्यापि न श्रुतं यद्ध्यमस्नोद्रेकास्परदारांगसंगमः तदापातो भवत्येव कुं
भीपाकेन संशयः परदारानलं दृष्ट्वा मोहात्संपरतः स हन्त् अघोरयातनां प्राप्य कल्पांते मुच्यते न वा दुराचराः परं नारीं पर
स्यपरितः परं पश्यंति ते प्रपश्यंति यातनां प्रविशंति च मूलमूत्रादिदुर्गंधसमूहपरिवेष्टिते योनिदेशे दुराचारा रमंते पामराः
मरं अंगानि यानि तुंगान्यनंगपरिपीडिते तानि मांसपुटान्येव तेषु का प्रीतिरद्य मे ८२ योनिः सूकरनारीणां यथा भवति कुत्सिता
तथैव नरनारीणां योनिरप्यति कुत्सिता एवं सत्यपि देहेषु किं शेषः कश्चिदस्ति हि तेन ताच द्विशेषेण पायाद्यायाद्यत्वधीरपि अं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नर्वहिश्चदुष्टास्तसूकरादिकविग्रहाः अस्पृश्याएवतेतस्मात्तेतावदतिकुत्सिताः मनुष्याणांशरीराणिकुत्सितान्यंतरितस्ततः
वहिस्त्वकुत्सितान्येवविशेषस्तावतात्वलु मनुष्येष्वपिदेहेषुद्विजदेहःपरंशुचिः तेषुब्राह्मणदेहस्तुशुचिरित्यवगम्यतां तेषु
ब्राह्मणदेहेषुपवित्रतममेवतत् शरीरंशांभवस्येतिशांभवःखलुदुर्लभः शांभवस्यब्राह्मणस्यशरीरमपिभस्मना त्रिपु
ंड्रेणचरुद्राक्षैःपवित्रमितिकीर्तितं भूरिपुण्यप्रभावेनब्राह्मणोजायतेनरः शांभवोजायतेतत्राप्यपारैःपुण्यसागरैः शांभवब्रा
ह्मणांगेनसंगोमंगलदायकः ममाप्यभवत्सेनबुद्धिःसंसारेनप्रजायते राज्यंप्राज्यमपित्यक्तंहाराहाराश्चकोटिशः नतत्संगात्परंत्य
तेनतस्याज्ञमितिममतिः मरणेसतिराज्यानिकलत्राणिधनानिवा नायांतिशिवधर्मस्तुसहायास्यातिसत्वरं पश्चात्स्वयमपिमध्येपि
शिवधर्मःपरस्स्वयं आहूत्ययातिसहसानजहातिसशांभवं संपत्कालेयथापुत्रपौत्रमित्रादयस्सदा तिष्ठंत्यादृत्यतंतद्धर्मो रामः
प्याहूत्यतिष्ठति नकलत्रंसमायातिमरणेसमुपस्थिते नपुत्रानापिपौत्राश्चनमित्राद्याश्चबांधवाः नचैश्वर्यंसमायातिम १६४
रणेसमुपस्थिते रथाश्वगजदासाद्याःसमायास्यंतिसर्वथा यावज्जीवार्जितंवित्तंक्वास्तीतिपरिपृच्छति पत्नीपुत्रोपिवंधुधा
मरणेसमुपस्थिते अनेनयौवनेनीतंभुक्ताभोगाश्चकोटिशः अनेनसहमर्तव्यमितिधीस्त्रीषुनध्रुवं प्रौढपुत्रोयदितदा
मृयतामयमद्यैव स्वातंत्र्यंधनधान्यपुस्यादिष्वेवावधारयेत् १०० नारीतुमरणेपुंसःक्षेमसुरतमित्यपि रुदत्स्वयंकांगतिंवाया
स्यतीतिनसर्वथा रक्षणंहृतमेतेनजीवतामरणोत्तरं रक्षकःकोपिनास्तीतिरुदंतिशिशवःपरं भृत्याश्चरक्षकाभावाद्रुदंतिसह

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सागरे दासोपि बंधुवर्गोऽथ तथैव प्रतिवेशिनः राष्ट्रनिर्वाहकाभावाद्राजापि रुदति स्वयं प्रजाश्च पालकाभावादुदंतिमरणोत्त
रं ५ परंतु तणुकस्यापि मरणोत्तरमस्य का गतिरित्यपि धीर्नैति ते स्वास्त्वानप्रजायते धनार्जनं च पापेनहृतं गृप्हाति ते सुताः
न तस्य परलोकार्थयत्नं कुर्वंति सर्वथा नयमाद्रक्षकः कोपि लोके यमरिपुं विना अतोयमांतिकोनित्यं प्रजनीयः प्रयत्नतः कालांत
कः परो बंधुः स्यात्सिंधुरसो केवलं स्मृतोपि यातना भीतिं हरत्येव न संशयः भ्रमंति यौवनोन्मादान्न जानंति महेश्वरं नार्चयंति न
पश्यंति न स्मरंति पुनः पुनः नृणां मरणकालेपि स्मरणं शूलपाणिनः किं न निर्वाणदं तद्धि परमानंद एव हि नरस्त्वमरणो प्राप्तेत
रुणीमथनुत्सवां पश्यत्यतीव चापि तेन पश्यति महेश्वरं बिल्वपत्रार्चितं लिंगं दृष्ट्वापि मरणाक्षणे मोक्षांगनांगसंगेन परमानं
दमाप्नुयात् प्राणोत्क्रमणवेलापि यातिकोलाहलैः परं शिवनामध्वनिस्तत्र न श्रुतो न हृतो पि सः यथक्रोशकैरेः कालो नीयतेक
र्णपीडनैः मुखोरस्ताडनैस्ते स्तु परलोकेन तस्य तु न श्राव्यते शिवकथा श्रावितं शिवनाम च तनुर्न भस्मना लिप्ता नापि बिल्वान्वि
ता कृता शिवाभिषेकपानीयं न मुखे दीयते तदा न मध्येपि तनुर्दत्ता हरस्य वृषभस्य च ११६ विभूत्या रुद्राक्षैरपि मरणकालेपरि
धृता तनुस्त्यक्ता पुण्यैर्हरवृषभमध्ये यदि तदा शिवस्याकारूढं तदनु कुरुते तं दृढतरं समालिंग्यायमेतनु रितिमुदुस्त्वोतिशिवया
प्राज्यैराज्यैप्यपेक्षा नैनन वतरुणीसंगमे चंदनाद्यैरत्नाद्यैर्वा किं त्वपेक्षा मम भवति महादेवलिंगेर्चनेषु प्राणस्याप्रयाणे शिव शिव
हर भो श्रीमहादेव शंभो पाहीति स्याद्वरं स्यं मुहुरपि शिवदानामपीयूषवल्ली ११८ विश्वेशश्रीमहेशस्त्रिदशवर महादेव शंभो त्रि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नेत्र श्रीकंठवासहाय त्रिपुरहर महारुद्र कालांतकेति नामान्येतानि शंभो मम तव कृपया प्राप्य निर्याणकाले प्राप्ते जिह्वाग्रपाये
शिव शिव इत्येवमस्तु भूयः बिल्वाद्यैर्लिंगपूजाविरचनचतुरो धन्यहस्तो नमस्ते मूर्धा तावत्करौ तु त्रिनयन नयने प्रेक्षणाय
प्रवृत्ते लिंगस्याभ्यर्चितस्य स्मरहरचरणाराधने मानसं मे श्रोत्रे स्यातां महेश प्रश्रवणसुखकरे प्राणनिर्याणकाले २० प्रायश्चित्ता
नि शंभो शिवपदकमलध्यानमेवेति मन्ये प्राप्ते प्राणप्रयाणे भसितविशदतनो भालरुद्राक्षकौतेः लिंगे बिल्वार्पणं च स्मरहर शिव इ
त्यक्षरोच्चारणं च प्रत्येकं वा विमुक्त्यै सकृदपि शिवयोः पादपद्मं नमामि २१ कल्याणप्रापकाणां परमिदमिति विज्ञातमर्थं इमौ लेख
त्पादांभोजमात्रस्मरणमिदमहं जीवनं रक्षकं मे मन्ये धन्योस्मि तेन त्रिपुरहर भवत्प्रसादं प्रयाव कुर्वे मत्वा रुद्रेंदराव्यं शिव शिव नव
सत्त्वं दृप्यत्विंचनत्वा १२२ इति श्रीस्कांदे महापुराणे हिमवत्खंडे शिवरहस्ये तृतीयांशे याज्ञवल्क्यजनकसंवादो नाम पंचाशो राम:
ध्यायः ५० पूर्वखंडं समाप्तं श्रीसांबशिवार्पणमस्तु श्रीशिवार्पणमस्तु श्रीरस्तु १६५
याज्ञवल्क्य उवाच इति तद्वचनं श्रुत्वा साराज्ञी भयविह्वला वैराग्यं परमं प्राप्य तमुवाच नृपोत्तमं १ नश्यंति मे तिस्रः हंसा घोरसंसारवा
सना कथं यातस्य नश्यंति स्यादुपायकस्त्वया मितः २ अपारघोरसंसारवासनाच्युतिसाधनं शिवार्चनमिति ख्यातं तत्कर्तव्यं कथं वद
३ त्वया तनोः कुत्सितत्वं नरस्यैतस्य निरूपितं तत्कुत्सितं न संदेहो दृश्यते च तथा खलु ४ अस्य देहस्य सौभाग्यमिदमेतावदेव हि शि
वार्चनोपयुक्तत्वं शरीरस्यावधारितं ५ अतः परं प्रयत्नेन शिवलिंगार्चने यथा देहस्यास्योपयोगः स्यात्तथा कार्यं मया नृप शिवार्चने

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri